

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

*Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

ПОЛТАВА 2023

УДК 657

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. м. Полтава, 30 – 31 травня 2023 р. Полтава, 2023. 845 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету:

КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету:

ЛЕГА ОЛЬГА – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

МАЛИШКІН ОЛЕКСАНДР - д.е.н., професор, САРА, експерт з обліку та оподаткування

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н, професор кафедри бухгалтерського обліку, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА ТЕТЯНА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету

КАРПОВА ВЛАДА - к.е.н, доцент кафедри митної справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ПРИЙДАК ТЕТЯНА– к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

РИЛЄЄВ СЕРГІЙ - к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування Чернівецького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка. У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

© Автори, 2023

© Кафедра обліку і оподаткування, 2023

© Полтавський державний аграрний університет, 2023

Дмитро Мусійович Фесенко (1926-2012 рр.)

Науковий шлях Дмитра Мусійовича почався з навчання в аспірантурі Українського інституту економіки і організації сільськогосподарського виробництва та захисту кандидатської дисертації у 1967 році на тему «Планування, облік витрат і калькуляція собівартості продукції в колгоспах». У тому ж році науковець був прийнятий на посаду доцента кафедри бухгалтерського обліку Полтавського сільськогосподарського інституту. З 1974 р. по 1988 р. працював проректором інституту з навчальної роботи, а з 1994 р. - завідувачем кафедри бухгалтерського обліку.

У 2001 р. професор Фесенко був обраний головою Полтавського регіонального відділення Федерації бухгалтерів, аудиторів і фінансистів АПК України. Успіхи у науковій та навчально-методичній роботі Дмитра Мусійовича відмічені багатьма відзнаками, зокрема: Заслужений працівник вищої школи Української РСР (з 1986 р.); член Методичної Ради з бухгалтерського обліку та звітності Міністерства аграрної політики України.

Як учасник та ветеран Другої світової війни, Фесенко Д. М. неодноразово був нагороджений медалями та відзнаками, а за період трудової діяльності - відзначений нагородою «За доблесну працю». З під його пера вийшло більше 180 науково-методичних праць і розробок (зокрема 28 підручників і посібників).

VI Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством».

30 березня 2023 року працівники кафедри обліку і оподаткування факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету організували і провели VI Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством».

Незважаючи на тривалий воєнний стан, спричинений агресією росії, цей захід об'єднав в онлайні 80 закладів вищої освіти з усієї України, кількість учасників якого сягнула понад 800 осіб; близько 600 тез доповідей було надіслано для публікації у десяти тематичних рубриках.

Модераторами зустрічі були Канцедал Наталія Анатоліївна, завідувачка, професорка кафедри обліку і оподаткування, Лега Ольга Василівна, професорка кафедри обліку і оподаткування, та Липський Роман Вікторович, доцент кафедри обліку і оподаткування.

З вітальним словом до учасників конференції виступили:

Дорогань-Писаренко Людмила Олександрівна, к. е. н, професорка, декан факультету обліку та фінансів, яка наголосила на важливості збереження кращих традицій міжуніверситетської співпраці та наукової активності в умовах воєнного стану;

Єрмолаєва Марина Валентинівна, к. е. н, професорка, професорка кафедри обліку і оподаткування, яка навела біографічну довідку про видатну особистість – професора Фесенка Дмитра Мусійовича, пам'яті якого вже вшосте присвячується науковий захід, щорічно ініційований кафедрою обліку і оподаткування.

Канцедал Наталія Анатоліївна, завідувачка, професорка кафедри обліку і оподаткування, яка наголосила на важливості популяризації наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, контролю, аналізу, фінансів та економіки в цілому, поділилася досвідом дослідження навчальної мотивації здобувачів в умовах війни, а також практичними підходами до вдосконалення методики викладання дисциплін економічного спрямування в умовах викликів і загроз.

Окрему подяку за участь у конференції висловлюємо Єгоровій Олені Володимирівні, доцентці кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету, та Рилєєву Сергію Володимировичу, доценту кафедри фінансів, обліку і оподаткування Чернівецького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету за підготовку виступів і змістовних презентацій здобувачів Ромаш Дарії Володимирівни (доповідь на тему «Краудфандинг як джерело фінансування бізнесу») та Фербей Галини Михайлівни (доповідь на

тему «Загальні та податкові аспекти підприємницької діяльності електронних резидентів»).

Кафедра обліку і оподаткування висловлює вдячність усім співorganizаторам, учасникам і представникам наукової спільноти, які попри складний для України період, обтяжений війною та її наслідками, знаходять змогу для наукової творчості, публічного обговорення та висвітлення результатів наукової діяльності.

Ми - єдиний народ: самоусвідомлений, незламний, волелюбний і нескорений. Перемогу наближають для нас Збройні Сили, і всі, хто в цю Перемогу вірить!

Наша боротьба триває, наша віра в краще непохитна!

Ми сильні, ми вільні! Україна переможе! Слава Україні **!**

З повагою Організаційний комітет!!

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ – УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Вінницька область

Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету

Вінницький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Вінницький фаховий коледж економіки та підприємництва Західноукраїнського національного університету

ВСП «Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж Вінницького НАУ

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Волинська область

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Луцький національний технічний університет

Дніпропетровська область

Державний університет економіки і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дніпровський державний технічний університет

Дніпровський національний університет імені Олеса Гончара

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Криворізький національний університет

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ТОВ фірма «Размах»

Український державний університет науки і технологій

Український державний хіміко-технологічний університет

Університет митної справи та фінансів

Донецька область

Донбаська державна машинобудівна академія

Житомирська область

Поліський національний університет

Запорізька область

Запорізький національний університет

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Класичний приватний університет

Національний університет «Запорізька політехніка»

Івано-Франківська область

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту Західноукраїнського національного університету

Івано-Франківський фаховий коледж ЛНУП

ПДСГДС ІСГ Карпатського регіону НААН

Київська область

ВНЗ «Національна академія управління»

Державний податковий університет

Державний торговельно-економічний університет

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Інститут соціально-економічної трансформації

Київський електромеханічний фаховий коледж

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Київський національний університет технологій та дизайну

Маріупольський державний університет

Міжнародний європейський університет

Науково-дослідна лабораторія «Науки про Землю»

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Національний транспортний університет

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Національний університет харчових технологій

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом,

Східноукраїнський національний університет імені В. Даля

Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу

Університет економіки і права КРОК

м. Кропивницький

Донецький державний університет внутрішніх справ

Льотна академія Національного авіаційного університету

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Юридична клініка «Правовий захист»

Львівська область

ВСП «Тлумацький фаховий коледж Львівського національного університету природокористування»

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

Львівська філія Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет»

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Львівський державний університет внутрішніх справ

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Львівський національний університет імені Івана Франка

Львівський національний університет природокористування

Львівський торговельно-економічний університет

Національний університет «Львівська політехніка»

Українська академія друкарства

Прикарпатський інститут імені Михайла Грушевського, м. Трускавець

Миколаївська область

Миколаївський національний аграрний університет

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Одеська область

Міжнародний гуманітарний університет

Національний університет «Одеська політехніка»

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Одеський державний університет внутрішніх справ

Одеський національний економічний університет

Одеський національний технологічний університет

ПП «Композит»

Фаховий коледж Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Полтавська область

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Полтавський державний аграрний університет

Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Рівненська область

Національний університет водного господарства та природокористування

Сумська область

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Сумський державний університет

Сумський національний аграрний університет

Тернопільська область

Західноукраїнський національний університет

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування

України «Бережанський агротехнічний інститут»

Харківська область

Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж Державного біотехнологічного університету»

Державний біотехнологічний університет

Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу

Національна академія Національної гвардії України

Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «ХАІ»

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ПрАТ ВНЗ «МАУП»

Український державний університет залізничного транспорту

Український інженерно-педагогічна академія

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Харківський національний університет радіоелектроніки

Харківський соціально-економічний фаховий коледж

Хмельницька область

Університет економіки та підприємництва

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

Хмельницький національний університет

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Черкаська область

Відокремлений структурний підрозділ «Уманський фаховий коледж технологій і бізнесу Уманського національного університету садівництва»

Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова»

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Уманський національний університет садівництва

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

Чернівецька область

Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

Чернігівська область

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України»

Херсонська область

Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

Польща

Akademię Kujawsko-Pomorską

Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла

Narodowy Uniwersytet Lotniczy, Kijów

Wyższa szkoła gospodarki w Bydgoszczy

Чехія

Південночеський університет в Чеських Будейовіцах

РОЗДІЛ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, АУДИТ

АХЕЯН Л.А., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ГРАФІК ДОКУМЕНТООБИГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ

Актуальність. У нинішніх економічних умовах, коли все змінюється: ринок, законодавство, зовнішнє середовище та багато іншого, підприємства можуть існувати тільки у випадку, якщо вони мають актуальну інформацію, у тому числі що міститься у бухгалтерській документації підприємства. Документи повинні проходити по певному маршруту з дотриманням конфіденційності та цілісності що зберігається на підприємстві інформації.

Ефективна організація процесів документування та документообігу на підприємстві сьогодні є нагальною потребою. Вітчизняні суб'єкти господарювання, які залишилися у бізнесі, незважаючи на труднощі економічного та політичного характеру останніх десятиріч, визнали необхідність налагодження на підприємстві належного рівня планування, обліку та контролю всіх наявних ресурсів водночас із розумінням того, що діяльність підприємства має бути прозорою. Усе це обумовило підвищену зацікавленість у налагодженні системи, яка генерує, трансформує, передає та зберігає якісні інформаційні ресурси для прийняття зважених рішень стосовно оперативного управління та стратегічного планування діяльності [1].

Результати дослідження. Документування один із елементів методу бухгалтерського обліку. Від того, наскільки раціонально організовано на підприємстві документування, значною мірою залежить ефективність ухвалення управлінських рішень.

Документообігом називається рух документів в організації облікового процесу з часу їх появи до завершення роботи з ними. Тобто документообіг складається з двох основних фаз – створення документу і завершення процесу документування господарських операцій, між якими є проміжні ланки, які проходить документ.

Раціональний документообіг на підприємстві у значній мірі забезпечується плануванням руху первинних облікових документів відповідно до графіка.

Графік документообігу – це схема, яка описує рух первинних документів для підприємства від часу їх створення або отримання до моменту передачі на зберігання.

Роботу зі складання графіка документообігу організує головний бухгалтер.

Графік документообігу затверджується розпорядженням (наказом) керівника організації.

Графік документообігу повинен сприяти покращенню всієї облікової роботи на підприємстві, посилення контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищення рівня оперативності та автоматизації робіт. Він може бути оформлений у вигляді схеми або переліку виконуваних кожним підрозділом підприємства (конкретним виконавцем) робіт зі створення, перевірки та обробки документів із зазначенням зв'язку між ними та строків виконання робіт.

Графік документообігу містить:

- 1) найменування, номер та код форм первинного обліку та реєстрів бухгалтерського та податкового обліку, що застосовуються підприємством;
- 2) прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, яка склала документ;
- 3) прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, відповідальної за своєчасне та якісне оформлення документа, достовірність даних, що містяться в ньому, передачу документа у встановлені терміни відповідному підрозділу та (або) бухгалтерії підприємства;
- 4) дата складання та подання документа;
- 5) прізвище, ім'я, по батькові посадових осіб, які здійснюють подальший контроль за заповненням та поданням документа;
- 6) термін зберігання документа.

У Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] немає вимоги про обов'язкову наявність в обліковій політиці графіка документообігу. Однак у ст. 9 Закону визначено, що відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи. У зв'язку з цим, для забезпечення виконання вимог законодавства, рекомендується графік документообігу передбачити в інших способах організації та ведення бухгалтерського обліку. Такий підхід буде відповідати визначенню облікової політики як про сукупність методів організації та ведення бухгалтерського обліку.

Висновки. Від чіткості та оперативності обробки та руху документів, у результаті, залежить швидкість прийняття рішень. Документ є першоджерелом інформації для бухгалтера. Тому в раціональній організації документообігу завжди приділяється велика увага, особливо в бухгалтерії, де невчасна обробка фінансових документів може призвести до негативних економічних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Плаксієнко В.Я. Електронний (безпаперовий) документообіг. Електронний цифровий підпис. *Економіка. Управління. Інновації*. Випуск № 1 (24). 2019. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5398/1/eui_2019_1_9.pdf
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) від 16.07.1999 р.

БАБИЧ Д.І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **МАКУРІН А.А.**,
к.е.н, доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту
НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Актуальність. У системі П(С)БО основним документом, який регламентує облік застави, є П(С)БО 11 «Зобов'язання», а в системі МСФЗ – МСБО 37 «Застава, умовні зобов'язання та умовні активи».

Ми знаємо, що зобов'язання — це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій та погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Дебіторську заборгованість можна мінімізувати контролюючими партнерами, використовуючи правильне формулювання умов договору, контроль розрахунків у компанії, листування, подання заявок тощо [1].

У підприємства повинні бути налагоджені механізми виконання договорів, система обліку та контролю, повідомлення контрагента про виконання робіт, умови поставки.

Дуже часто підприємства укладають типові однотипні договори поставки, субпідряду, купівлі-продажу та надання послуг. Юридичний аналіз типових договорів виявляє типові юридичні помилки в них. При продуманому підході до укладання договорів можна практично виключити виникнення кредитів. Особливі заходи необхідні, якщо компанія погоджується на умови, встановлені контрагентом, або якщо мова йде про публічні контракти. Останні вимагають більш ретельного підходу до обміну інформацією та підписання первинної документації. Як показує наша практика, юридично грамотне листування з контрагентом також допомагає уникнути накопичення кредитів. Кожен об'єкт обліку, в тому числі зобов'язання, її треба визнати й розумно оцінити. Проблема оцінки зобов'язання стають особливо актуальними, коли проблеми пов'язані з відсутністю оплати.

Результати дослідження. Бізнес-процеси слід розглядати як необхідну умову для коштів і постійних цінностей. Діяльність компанії - це не що інше, як пропозиція або купівля, безпосередньо пов'язана з діяльністю установи, що призводить до формування кредиторської заборгованості. Саме ця заборгованість, яка виникає в результаті господарської діяльності підприємства, свідчить про його нормальну роботу [2].

Під час аудиту використовуються різні методи та методичні прийоми: перерахунок, огляд, оцінка поточної наявності, порівняння, оцінка. І що, для перевірки розрахунків заробітної плати використовуються методи порівняння облікові дані з первинними документами (заробітна плата, затверджені в штатному розкладі, та поточних нарахуваннях, таблиці обліку робочого часу та

нарахування заробітної плати), перерахунки (аудитор перераховує суми, які були збережено та порівняно з нормами чинного законодавства) тощо. Наприклад, первинні документи, які є основи нарахування та виплати заробітної плати (звіти, платіжні відомості та оплата) вивчаються комплексно, тобто суцільно та вибірково метод (якщо аудитор перевірів певну кількість однотипних первинних документів і не знайшов помилок, тож можна припустити, що документи з цього запакуйте все без помилок) [3]. Перевірити дотримання трудового законодавства на підприємстві, аудитор може визначити, як у них зареєстровані працівники прийоми та звільнення, стан обліку робочого часу працівника, функціональність побудова системи оплати праці тощо.

Висновки. Дослідження методики обліку поточних зобов'язань дало змогу зробити висновок про недостатню аналітичність облікової інформації щодо поточних зобов'язань. Для отримання більш докладної інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями рекомендовано вести їх облік на рахунках третього та четвертого порядків у розрізі суб'єктів, об'єктів та строків дотримання погашення поточних зобов'язань; відстроченої та простроченої заборгованості перед постачальниками. Для поліпшення організації обліку запропоновано розділяти заборгованість у спеціальній формі за термінами, постачальниками та покупцями, де будуть відображатися форма та термін оплати, схема документообігу між постачальниками та покупцями на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Safarova A. Методика аудиту поточних зобов'язань. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2015. Т. 1. №. 1. С. 59-64.
2. Онищенко О. В., Ткаченко І. В., Уфумов В. В. Особливості обліку поточних зобов'язань підприємств та шляхи його вдосконалення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. С. 718-722.
3. Гудим О. О. Актуальні проблеми обліку поточних зобов'язань. Рекомендовано до видання Науково-методичною радою ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» Протокол № 5 від «11» квітня 2019 року. С. 26.

БАБИЧ О.Р., здобувач вищої освіти
КУЗУБ М.В., старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Актуальність. Принципи бухгалтерського обліку – це базові правила, які слід використовувати при оцінці, вимірюванні та реєстрації господарської діяльності підприємства і при відображенні їх результатів у обліку та фінансовій звітності.

Кожна країна визначає принципи бухгалтерського обліку або своїми законами, або міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.[3]

Результати дослідження. З 1999 року в нашій державі, згідно Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, дотримуються таких принципів бухгалтерського обліку: принцип обачності, принцип повного освітлення, принцип перевалювання сутності над формою, принцип автономності, принцип безперервності, принцип послідовності, принцип нарахування та відповідності доходів і витрат, принцип єдиного грошового вимірника, принцип історичної собівартості та принцип періодичності(або облікового періоду).

Найбільш суттєвими, на наш погляд, є принцип автономності

Це перший принцип побудови бухгалтерського обліку. В ньому говориться про те, що кожне підприємство вважається юридичною особою, яка від’єднана від її власників і через це зобов’язання та майно власників не мають відображатися у фінансовій звітності компанії. Даний принцип ґрунтується на тому твердженні, що держава не відповідальна за бюджетні зобов’язання органів місцевої влади та самоврядування, а також бюджетні установи не несуть відповідальності за бюджетні зобов’язання одна одної [2]. Тобто, згідно з цим принципом, відбувається відокремлення власника від підприємства, саме тому в балансі підприємства має міститися лише інформація про його майно та борги. Цей принцип застосовується у різних випадках і, навіть, тоді, коли власник несе повну відповідальність за зобов’язання компанії.

Основною метою принципу обачності є застосування для бухгалтерського обліку ті методи оцінки об’єкта, які дають можливість уникнути заниження оцінки зобов’язань та витрат, а також завищення оцінки активів. Це означає, що відразу після інформації про виникнення зобов’язань та витрат, їх потрібно відображати в бухгалтерському обліку, а доходи та активи – лише в тому випадку, коли вони реально зароблені або отримані [4]

Обачність базується на застосуванні приблизних розрахунків та спрямовується на забезпечення правдивості і точності показників фінансових результатів діяльності. Даний принцип є важливим, але українські бухгалтери не завжди його використовують, бо, іноді, підприємці діють навпаки і занижують суми власних доходів та показують більші суми витрат у звітності

задля зменшення податкових платежів. Наприклад, постачальники чи партнери по бізнесу не завжди дуже зацікавлені в отриманні точної фінансової інформації про якесь підприємство, саме тому, в таких випадках, керівництво підприємства і не має за мету показати об'єктивну інформацію про стан справ компанії. Так як, зараз, в Україні діє військовий стан і через це було зменшено плату на певні податки, а деякі з них взагалі скасували, або дали можливість сплатити у певний проміжок часу після завершення військового стану, то підприємці можуть використовувати всі ці зміни щодо бухгалтерського обліку, але вони все одно мають вчасно надавати звіти із вмістом точної інформації про діяльність підприємства.

Принцип повного освітлення передбачає те, що у фінансовій звітності має відображатися тільки та інформація, яка буде корисною для користувачів(наявних або потенційних) при схваленні певних рішень управління, прийнятих на її основі. [2] Кожна господарська операція на підприємстві має бути відображена на рахунках бухгалтерського обліку, також, окрім цього, фінансова звітність підприємства повинна містити повну та достовірну інформацію про фактичний та послідовний наслідок операцій, які можуть вплинути на рішення, які приймають користувачі бухгалтерської інформації. Тобто, у фінансову звітність слід відносити всі суттєві операції, здійснені з витрат і надходження у тому бюджетному періоді, в якому вони були реалізовані. Об'єму звітної інформації має бути достатньо для того, щоб абоненти могли скласти конкретне уявлення про фінансовий стан підприємства. Недотримання цього принципу призводить до спотворення даних бухгалтерського обліку.

Принцип безперервності передбачає, що оцінка зобов'язань та активів підприємства здійснюється, припускаючи те, що компанія не планує припиняти чи значно скорочувати свою діяльність, тобто, що вона працюватиме і надалі. [4] Це говорить про те, що зобов'язання будуть погашатися, відповідно до законодавства, за встановленим порядком і немає потреби розподіляти активи для погашення зобов'язань і розрахунку з власниками. Якщо ж підприємство буде ліквідовано, то всі його активи оцінюватимуться за ліквідаційною вартістю.

Наведені принципи є основними в нашій країні, додатково до них також можуть застосовуватися й інші принципи, які є прийнятими національною практикою. Також ці принципи бухгалтерського обліку відповідають міжнародним принципам.

Бухгалтерський облік був, є та буде важливим для бізнесу, а особливо в критичних ситуаціях. Як я вже зазначала раніше, в Україні, зараз, введено військовий стан і через цей стан у нашій країні багато підприємців скоротили свої об'єми та обсяги роботи, але, не зважаючи на кризу, вони і надалі продовжують працювати. Уряд країни розуміє дану ситуацію і всіляко намагається допомогти українським бізнесам, тому було спрощено ведення бухгалтерського обліку. Наприклад, усі підприємці зараз звільнені від сплати

ЄСВ за себе на період дії військового стану та 12 місяців після його завершення, також підприємства, які знаходяться в місцях ведення бойових дій, звільнили від плати за землю, екологічного податку та податку на нерухомість. Плюс до цього на період воєнного стану прибрали штрафи за несвоєчасну сплату податків та подачу звітів, але, якщо є можливість звітувати і сплачувати все одночасно, то потрібно її використовувати.[5] Саме через ці зміни у системах бухгалтерського обліку та оподаткування деякі з принципів бухгалтерського обліку є неактуальними в даний період часу.

Висновки. Принципи бухгалтерського обліку – це основи, яких має дотримуватися кожна організація, щоб контролювати та впорядковувати власну діяльність, а також для того щоб у процесі ведення бухгалтерського обліку був порядок. Розглянуті принципи відіграють важливу роль у методології бухгалтерського обліку, а також на основі цих принципів розробляють різні національні стандарти бухгалтерського обліку. [1]

В додачу до цього, відштовхуючись від даних принципів створюють єдині правила для складання фінансової звітності та ведення документації бухгалтерського обліку. Так як, кожна країна має різну податкову систему зі своїми особливостями, то і принципи бухгалтерського обліку скрізь різні, але все одно кожна організація має дотримуватися принципів обліку своєї країни. Таким чином, усі посадові особи бюджетних установ, що мають відношення до забезпечення діяльності бухгалтерської служби та структурні підрозділи мають обов'язково дотримуватися даних принципів бухгалтерського обліку, які застосовуються у нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Види принципів бухгалтерського обліку. URL: <https://library.if.ua/book/46/3159.html>
2. Застосування принципів бухгалтерського обліку. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-seminari-materiali-ta-vidpovidi-47-zastosuvannya-principiv-buxgalterskogo-obliku-ta-finansovoi-zvitnosti-na-praktici>
3. Принципи бухгалтерського обліку в Україні. URL: <https://subject.com.ua/economic/accounting1/6.html>
4. Принципи бухгалтерського обліку. URL: https://pidru4niki.com/1376102546000/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/printsipi_metod_i_protседuri_buhgalterskogo_obliku_sistemi_oblikovoyi_politiki
5. Бухгалтерський облік в умовах війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/finansi/ak-vesti-buhgalterskij-oblik-v-umovah-vijni-poradi-vid-buhgalterskoi-kompanii-olimp>

БАЧИНСЬКИЙ Д.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **БУЛАТ Г. В.**, к.е.н., доцентка кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування,
*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві є надзвичайно важливою, оскільки вона допомагає забезпечити ведення точних фінансових записів, які є основою для прийняття рішень щодо фінансової стратегії, планування бюджету та забезпечення ефективної фінансової діяльності підприємства. Знання основних аспектів організації бухгалтерського обліку допомагають підприємствам зменшити ризики помилок та неправильних рішень, що може призвести до фінансових втрат та інших проблем. Крім того, знання основних аспектів бухгалтерського обліку є важливим для професійного зростання бухгалтерів та фінансових менеджерів.

Результати дослідження. На сьогодні процес відкриття нового бізнесу більше не потребує занадто великих зусиль. Підприємець на шляху до власної справи проходить через кілька етапів: від створення ідеї до документального оформлення свого виду діяльності. Після цього відбувається процес налагодження механізмів обліку господарських процесів, адже від ефективності введення обліку залежить майбутнє новоствореного бізнесу.

Питання організації обліку на підприємстві досліджували багато вчених, а саме: Левченко О.П. [1], Базадова О.С. [1], О. В. Качмар [2], Євдокимов В.В. [3], Лень В.С.[4]. Васільєва Л.М. [5], та інші. Так, Левченко О.П. та Базадова О.С. дійшли до висновку, що бухгалтерський облік на підприємстві повинен бути організований раціонально. Раціональна організація бухгалтерського обліку – це така організація обліку на підприємстві, яка в усіх своїх складових покликана забезпечити оптимальне та ефективне функціонування системи бухгалтерського обліку завдяки реалізації усіх її напрямів, а облікова політика є гарантом забезпечення системної організації облікового процесу та основою для забезпечення ефективного управління підприємством [1].

Головною умовою правильної організації бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві є чітке розуміння всіх його складових, адже процес узагальнення організації бухгалтерського обліку на підприємстві є необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку. Для того, щоб побудувати обліковий механізм, науковці виділяють його складові частини. Так, Євдокимов В.В. пропонує схему, яка складається з трьох основних блоків: організація роботи облікового персоналу, техніка ведення бухгалтерського обліку та методичне забезпечення бухгалтерського обліку [3]. Лень В.С. виділяє тільки два великих блоки: елементи, які забезпечують виконання функцій

бухгалтерського обліку та елементи, які визначають організацію бухгалтерської служби [4]. На основі проаналізованих робіт було розроблено та удосконалено схему організації бухгалтерського обліку для всіх видів підприємств незалежно від розміру та напрямку діяльності, яка включає 7 блоків та орієнтована на автоматизацію обліку на підприємстві. Розглянемо рисунок 1.

Рисунок 1. Схема організації бухгалтерського обліку на підприємстві

*Примітка. Складено автором на основі даних [3, 4]

Таким чином, для того, щоб організувати бухгалтерський облік на підприємстві пропонуємо виділити кілька обов'язкових складових його організації. Одна із важливих складових організації бухгалтерського обліку є організація документообігу, а саме первинні документи, облікові номенклатури, реєстри, робочий план рахунків, форми обліку, архівування документів. На підприємстві обов'язковим є затвердження переліку основних первинних документів та Плану рахунків згідно з системою оподаткування, яка була обрана для введення обліку.

Іншою складовою є облікова політика, у якій затверджено сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Суттєво важливим є забезпечення дотримання нормативно-правової бази. Для бухгалтерського обліку головним документом є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», у частині оподаткування – Податковий кодекс України. Для продуктивної праці варто забезпечити ефективну роботу облікового персоналу. У цьому питанні потрібно враховувати аспекти роботи облікового персоналу та забезпечити професійний розвиток і підвищення кваліфікації. До матеріально-технічного забезпечення входить техніка та новітні технології для забезпечення безперервного процесу бухгалтерського обліку. Надалі для стабільної та продуктивної роботи підприємство повинно організувати часткову або повну

автоматизацію бухгалтерського обліку.

Висновки. Провівши аналіз основних аспектів організації бухгалтерського обліку на підприємстві, ми дійшли до висновку, що комплекс заходів з налагодження та постійного вдосконалення системи бухгалтерського обліку на підприємстві відповідно до потреб його управління з урахуванням особливостей діяльності підприємства і є сутністю організації бухгалтерського обліку. Налагодження організації бухгалтерського обліку на підприємстві вимагає достатньо зусиль з боку підприємства. Цей процес пропонується поділити на сім основних складових, таких як організація документообігу та звітності підприємства, облікова політика, забезпечення дотримання нормативно-правової бази, матеріально-технічне забезпечення, організація роботи облікового персоналу та управлінський облік.

Список використаних джерел:

1. Левченко О.П., Базадова О.С. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві. *Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education.* 2017. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/1077/1/1768.pdf>
2. Качмар О. В. Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Ефективна економіка.* 2019. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3367>
3. Євдокимов В.В., Венцель В.Т. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність. *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2015. № 2(34). с. 270-275.
4. Лень В.С. Елементи системи організації бухгалтерського обліку та їх класифікація. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету.* 2019. №3.
5. Васильєва Л.М., Мостипака В.Р. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Молодий вчений.* 2016. № 12.1. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/154.pdf>

БЕГЛЯК О.І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СЬОМЧЕНКО В.В.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

РОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Запаси, як правило, є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. В умовах ринкової економіки, важливим фактором розвитку та інтенсифікації виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами, а також їхнє раціональне використання. З переходом до ринку докорінно змінюється система постачання підприємствам сировини і матеріалів, комплектуючих виробів, енергоносіїв. У процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку та прийняття національних стандартів змінюються вимоги до обліку й контролю ефективності використання виробничих запасів, а також розширюються поставлені перед ними завдання [1].

Однією з обов'язкових умов здійснення процесу виробництва є забезпечення його виробничими запасами. Відмінною особливістю їх є одноразове використання в процесі виробництва, перенесення всієї вартості на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг). Тому актуальність проблеми обліку і контролю за збереженням матеріальних ресурсів, раціональним використанням їх у виробництві має велике значення і не викликає сумнівів.

Результати дослідження. Сьогодні сільськогосподарські підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу [2].

Особливістю сільськогосподарського виробництва є те, що як виробничі запаси воно використовує значну частину виробленої власної продукції у вигляді кормів, насіння, а також продукти і відходи, одержані від переробки продукції у власному господарстві чи на стороні. Тому актуальність проблеми обліку і аналізу виробничих запасів сільськогосподарського підприємства не викликає сумніву і потребує дослідження.

Для того щоб стабільно здійснювати процес виробництва на підприємствах постійно мають бути оборотні засоби в матеріальній формі, тобто підприємство повинно мати в необхідних розмірах запаси сировини і матеріалів, палива, нафтопродуктів та інших цінностей. Відмінною особливістю їх є одноразове

використання в процесі виробництва, перенесення всієї вартості на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг) [3].

Виробничі запаси є предметами, на які направлена праця людини з метою отримання готової продукції і складають основну частку оборотних засобів підприємства, виступаючи основою при визначенні фінансових результатів. На відміну від засобів праці, що зберігають у виробничому процесі свою форму і переносять вартість на продукт поступово, предмети праці споживаються цілком і повністю переносять свою вартість на цей продукт та замінюються після кожного виробничого циклу.

У цьому аспекті важливе значення припадає на поліпшення якісних показників використання виробничих запасів (зниження питомих витрат матеріалів в собівартості продукції, економія матеріалів і т.д.). Поліпшенню ресурсозабезпеченості сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня механізації і автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання і витрачання сировини, матеріалів, комплектуючих виробів [4].

На підприємстві застосовується велика кількість різноманітних товарно-матеріальних цінностей. Вони використовуються у виробництві по різному. Одні з них повністю споживаються у виробничому процесі, інші – змінюють тільки свою форму, треті – входять у вироби без будь-яких змін, четверті – тільки сприяють виготовленню виробів і не включаються в їх масу або хімічний склад.

Висновки. Отже, можемо зазначити, що виробнича діяльність підприємств, що зумовлена використанням значної кількості різноманітних виробничих запасів потребує чіткого їх розмежування із подальшою деталізацією, тим самим створюючи передумови правильної організації обліку виробничих запасів.

Список використаних джерел:

1. Кухарський М., Гулик З.. До питання обліку виробничих запасів і продукції сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах. *Бухгалтерія в сільському господарстві*, 2015. № 8. С. 6-8.
2. Шинкаренко О.М. Проблеми обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах *Регіональна економіка*. 2019. №11.С.12-19.
3. Дубініна М. В. Сутність виробничих запасів як складової частини процесу виробництва. *Тенденції та закономірності розвитку обліково-аналітичного забезпечення в Україні* : Тези доповідей вузівської науково-практичної конференції. Миколаїв : НУК, 2007. 156 с.
4. Лопатіна В. В. Економічна сутність виробничих запасів. *Наукові праці. Економіка*. Вип. 177. Т. 189. С. 67-71.

БЕЗВЕРХИЙ К.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту
ЗАЙЦЬ Д.В., здобувач вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «АХІОМА-AUDIT» ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

Актуальність. Програмне забезпечення є невід'ємною складовою аудиторської діяльності. У зв'язку зі зростанням обсягів даних, що використовуються в бізнесі, вимоги до обробки та аналізу цих даних стають все більш складними. У таких умовах використання програмного забезпечення дозволяє підвищити ефективність та точність аудиторської діяльності.

Програмне забезпечення в аудиті допомагає автоматизувати процеси аналізу та перевірки фінансових даних, що дозволяє зменшити кількість помилок та підвищити точність результатів аудиту. Крім того, використання програмного забезпечення дозволяє зберігати та обробляти великі обсяги даних, що значно полегшує процес аудиту.

Програмне забезпечення також дозволяє аудиторам вести ефективний моніторинг та контроль за процесами внутрішнього контролю підприємства, що підвищує якість аудиту та довіру до його результатів.

Результати дослідження. Гарним прикладом такого програмного забезпечення є «Ахіома-Audit», яке дозволяє проводити комплексну оцінку фінансового стану підприємства, виявляти проблемні моменти, встановлювати причини їх виникнення та розробляти рекомендації щодо їх усунення. Це допомагає забезпечити стабільність та збільшення прибутковості підприємства, збереження репутації та довіри клієнтів і партнерів.

Крім того, використання «Ахіома-Audit» дозволяє підприємствам відповідати вимогам законодавства, що регулює діяльність бізнесу, зокрема щодо фінансової звітності. Отже, використання «Ахіома-Audit» стає все більш актуальним для підтримки успішної діяльності підприємств в умовах посиленої конкуренції та вимог до якості продукції та послуг [1].

Як і будь яке програмне забезпечення, «Ахіома-Audit» має як і переваги, так і недоліки, які наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки програмного забезпечення «Ахіома-Audit»

№ з/п	Переваги	Недоліки
1	Зручний та простий інтерфейс користувача, що дозволяє легко та швидко засвоїти програму	Складність встановлення та налаштування програми. Встановлення та налаштування програми може зайняти досить багато часу та зусиль, що може здійснювати певний тиск на бюджет та ресурси компанії або організації
2	Велика кількість функцій та	Вимога додаткового навчання та підготовки від

№ з/п	Переваги	Недоліки
	можливостей, що дозволяє проводити аудит різних типів фінансової звітності	персоналу. Програмне забезпечення може вимагати додаткового навчання та підготовки від персоналу, що також може вплинути на витрати та час. Також, якщо співробітники не мають достатнього досвіду або знань щодо використання програмного забезпечення, то це може призвести до помилок та недостатньої ефективності в роботі
3	Високий рівень безпеки та конфіденційності, що дозволяє користувачам працювати з чутливою інформацією без ризику її витоку	Можливість наявності помилок. В програмі можуть бути помилки, які можуть вплинути на точність та достовірність результатів аудиту. Тому необхідно проводити регулярне оновлення програмного забезпечення та перевірку на наявність помилок
4	Широкі можливості інтеграції з іншими системами, що сприяє автоматизації робочих процесів та забезпечує більш ефективне використання часу користувачів	Висока вартість програми. Для менших компаній або організацій, які мають обмежений бюджет, вартість програми може бути надто високою

Джерело: систематизовано авторами на основі [1; 2]

Дослідивши переваги та недоліки програмного забезпечення «Ахіома-Аудит» (табл. 1), можна сформулювати бачення аудиторським компаніям щодо доцільності його впровадження у їх практичну діяльність й використання при проведенні обов'язкового та ініціативного аудиту суб'єктів господарювання.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що програмне забезпечення «Ахіома-Аудит» є важливим інструментом для здійснення аудиту та фінансового аналізу. Застосування даного програмного забезпечення дозволяє забезпечити високу якість та точність проведення аудиту та фінансового аналізу, що забезпечує більш ефективне управління та прийняття рішень компаніями та організаціями будь-якого розміру.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук І. Переваги використання програмного забезпечення «Ахіома-Аудит» для проведення аудиту: аналіз засобів автоматизації процесів аудитування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. Одеса, 2020. № 3. С. 54-58.
2. Хоменко Т. Оцінка ефективності системи «Ахіома-Аудит» для аудиторських фірм. *Економіка та управління підприємствами: збірник наукових праць*. Мукачєво, 2021. № 1. С. 89-91.

БЕЗКРОВНИЙ О. В., к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
ШЕВЧЕНКО В. М., здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Внутрішній аудит посідає важливе місце для моніторингу діяльності підрозділів, а також компанії в цілому. У сучасному світі, де конкуренція зростає, керівники компаній розуміють важливість високоєфективної та конкурентоспроможної діяльності. У результаті внутрішній аудит став одним із основних інструментів підвищення ефективності та результативності діяльності компаній різних організаційно-правових форм. Він допомагає організації в досягненні цілей і завдань шляхом впровадження систематичного та дисциплінованого підходу до оцінки та підвищення ефективності функцій керівництва, контролю та управління. Важливо, щоб внутрішній аудит забезпечував незалежну та об'єктивну оцінку якості фінансової звітності, корпоративних фінансів, ведення бухгалтерського обліку, моніторингу раціонального використання активів, управління ризиками, процедур моніторингу надійності менеджменту, а також інформування керівництва, надання консультацій щодо функціонування системи внутрішнього контролю.

В даний час використання системи внутрішнього аудиту є корисним інструментом для ринкових змін у корпоративних процесах, оскільки її основною функцією є виявлення відхилень в організаційних процесах і надання рекомендацій щодо їх усунення. Великий внесок у розроблення та розвиток теоретичних основ і методологічних підходів до шляхів удосконалення внутрішнього аудиту зробили М. Білуха, В. Гетьман, С. Голов, М. Дем'яненко, Н. Дорош, В. Завгородній, М. Крапивко, Ф. Усач та інші.

Результати дослідження. На сьогодні досить поширеними є випадки, коли незважаючи на очікування користувача фінансова звітність не оцінюється на всі помилки та порушення, виявлені внутрішнім аудитом. Водночас належний аналіз ризиків гарантує виправдання очікувань користувачів і аудиторів щодо виявлення корупції у фінансовій звітності. Зменшити ймовірність невиявлених помилок можна, якщо аудиторські ресурси зосереджені в сегментах високого ризику.

За визначенням багатьох сучасних науковців зокрема Редько О., до функцій внутрішнього аудиту відносять:

- перевірка систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, контроль їх роботи та внесення рекомендацій щодо вдосконалення;
- знання фінансової та юридичної інформації;
- забезпечення фінансової стійкості, ефективності та результативності фінансової та нефінансової діяльності підприємства;

- перевірка відповідності поведінки суб'єкта наявним правовим вимогам і нормам, а також вказівкам керівництва [1].

Основою цього аудиту компанії є взаємозв'язок між такими елементами, як: фінансові інтереси компанії; корпоративне середовище, у якому існують ризики та небезпеки для реалізації цих інтересів; потенційний ресурс компанії, який в цілому виконує прогнозування ризиків, їх своєчасне попередження, профілактика та усунення. Такий крок надає компанії можливість запровадити обґрунтовані заходи контролю для покращення її фінансово-господарських показників у період зменшення грошових надходжень від інвесторів, клієнтів, замовників.

Крім того, застосування внутрішнього аудиту, за словами Макеєвої О., дозволяє не тільки здійснювати ефективну оцінку та управління ризиками, але й аналізувати та звітувати про інформаційні потоки, оцінювати заходи для покращення та підвищення фінансової ефективності компанії та сприяти досягненню стратегічних цілей [2].

На сьогодні, вважаємо доцільним систематизувати перелік завдань внутрішнього аудиту, виділивши серед них найбільш значимі, зокрема:

1) здійснення нагляду за системою економічних нормативів і регуляторів за умови достатності та відповідності чинним правовим актам та строк позовної давності;

2) перевірка правильності складання та умов виконання господарських договорів;

3) перевірка та точність бухгалтерських сальдо та розкриття інформації організації, методики та техніки обліку;

4) перевірка: наявності, стану, оцінки якості; ефективне використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів; актуальна відповідність, ціноутворення та встановлення тарифів; розрахунково-платіжні штрафи; своєчасна сплата податків до бюджету та позабюджетних фондів;

5) перевірка достовірності обліку витрат на виробництво, повнота відображення доходу, раціональне використання прибутку;

6) консультування засновників, керівників відділів, спеціалістів та службовців в апаратах управління фінансами та правових питань;

7) розробляти та в подальшому надавати обґрунтовані пропозиції удосконалення організації системи управління, обліково-розрахункової дисципліни, підвищення ефективності програм розвитку, зміни структури та диверсифікація виробництва;

8) скринінг підготовка (експертиза) зовнішнього аудиту, податкового адміністрування та інші послуги зовнішнього контролю [2].

Одночасно наголосимо на існування системи принципів, на яких базується внутрішній аудит підприємства. Такими, насамперед є: перевірка внутрішнім аудитом реалізації розробленої корпоративної стратегії, гнучкість, багатозадачність з точки зору внутрішнього аудиту, простота побудови, відповідність конкретних методів бухгалтерського обліку, аналітики та

планування, що використовуються компанією, в рамках методів внутрішнього аудиту, застосовуваних компанією, забезпечення професіоналізму та достатньої кількості внутрішніх аудиторів для забезпечення ефективності персоналу тощо.

Внутрішній аудит, за твердженням Колос І., аналізує ризикову ситуацію та прогнозує банкрутство, використовує знання для підвищення прибутковості та ефективності нових технологій, виконує завдання, які сприяють фінансовій ефективності компанії. Важливо, щоб компанія розробила систему внутрішнього аудиту, щоб за цю роботу відповідала одна людина або спеціальний відділ. Асигнування на утримання такої аудиторської служби мають здійснюватися в розмірі визначених внутрішнім аудитом резервів підвищення ефективності діяльності підприємства, зниження витрат і збільшення прибутку [1].

Для підвищення ефективності функціонування підприємств різних галузей національної економіки, на наш погляд, доречно запропонувати ряд напрямів удосконалення внутрішнього аудиту, зокрема: створення професії «внутрішній аудитор» та розвиток відповідного інституту; формування інтересів і потреби в розвитку даної професії, як в державі, так і на підприємствах різних галузей; розробка та вдосконалення стандартів аудиту; розробка організаційної структури служби внутрішнього аудиту; розробка організаційно-технологічних схем і процедур; вдосконалення методології внутрішнього аудиту; професійна підготовка спеціалістів із внутрішнього аудиту та ін.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане зауважимо, що процеси внутрішнього аудиту розвиваються досить швидко. Незважаючи на численні проблеми, пов'язані з цим, їхні глибокі знання допоможуть визначити пріоритети напрями вдосконалення аудиторської діяльності з урахуванням перспектив розвитку ринкової економіки, а їх вирішення сприятиме підвищенню ефективності аудиторської діяльності економічна практика та висока довіра та впевненість у високій компетентності національних аудиторів.

Список використаних джерел:

1. Колос І., Радіонова Н. Концептуальна модель внутрішнього аудиту на підприємстві. *Економічні науки*. 2019. № 6. С. 238–246.
2. Макеєва О. Перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні. *Економіст*. 2020. С. 54–56.
3. Редько О., Редько К. Процедури аудиту як основа професійної практики. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2021. № 6. С. 45–50.

БЕРЖАНІР І. А., к.е.н.,

доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. В умовах інтеграції України до світового економічного простору, а також поглиблення ринкових перетворень важливого значення набуває ефективне управління підприємством. Тому за сучасних економічних умов виникає необхідність у вдосконаленні управління господарськими процесами, що зумовлює застосування суб'єктами господарювання внутрішнього аудиту.

Результати дослідження. Внутрішній аудит виконує роль діагностичного засобу в управлінні підприємством, адже внутрішні аудитори проводять експертну оцінку тих процесів, що відбуваються на підприємстві, оцінюючи облікову політику, правильність реєстрації господарських процесів, правильність перенесення даних до реєстрів бухгалтерського обліку, а потім і до звітних форм, діяльність внутрішньогосподарського контролю, який здійснюється структурними підрозділами підприємства тощо.

У Міжнародному стандарті 610 зазначено, що цілі й обсяг діяльності внутрішніх аудиторів в основному охоплюють діяльність з надання впевненості та консультацій, призначену для оцінювання та покращення ефективності процесів управління суб'єктом господарювання, а також процесів управління ризиками і внутрішнього контролю [1]. Однак цілі та обсяг діяльності внутрішніх аудиторів, характер їх відповідальності та їхній організаційний статус відрізняються, оскільки залежать від розміру і структури суб'єкта господарювання і вимог управлінського персоналу.

Основними завданнями внутрішнього аудиту є:

- перевірка системи економічних регламентів і регуляторів щодо достатності та відповідності чинним правовим актам і статуту;
- перевірка правильності складання та умов виконання господарських договорів;
- експертиза бухгалтерських балансів і звітів, правильності організації, методології та техніки ведення бухгалтерського обліку;
- перевірка наявності, стану, правильності оцінки майна; ефективності використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів; дотримання чинного порядку встановлення та застосування цін, тарифів; розрахунково-платіжної дисципліни; своєчасності сплати до бюджету податків і платежів до позабюджетних фондів;
- експертиза достовірності обліку витрат на виробництво, повноти відображення доходів, точності визнання фінансових результатів,

раціонального використання прибутку;

- консультування засновників, керівників підрозділів, спеціалістів і працівників апарату управління з економічних та юридичних питань;

- розробка та надання обґрунтованих пропозицій щодо покращання організації системи контролю, бухгалтерського обліку і розрахункової дисципліни, підвищення ефективності програм розвитку, зміни структури виробництва та видів діяльності;

- організація підготовки до перевірки (експертизи) зовнішнього аудиту, податкової адміністрації та інших органів зовнішнього контролю [2].

Проблема розвитку внутрішнього аудиту в Україні полягає у виробленні комплексного та системного підходу до організації функціонування служб внутрішнього аудиту на підприємствах України, що зумовлено такими чинниками:

- недостатньою кількістю методичних розробок;

- недосконалістю чинної нормативно-правової бази у сфері регулювання внутрішнього аудиту;

- відсутністю достатнього досвіду аудиторської діяльності;

- недостатньою кількістю кваліфікованих аудиторських кадрів;

- низьким рівнем автоматизації внутрішнього аудиту [3].

Під час організації внутрішнього аудиту необхідно дотримуватись принципів: однаковості; системності; документального оформлення; попередження; регулярності; незалежності; відкритості. Дотримання зазначених принципів є фундаментальною основою побудови ефективної системи внутрішнього аудиту на вітчизняних підприємствах.

Висновки. Отже, в сучасних умовах внутрішньому аудиту надається широке поле для діяльності, щоб продемонструвати можливості і довести свою необхідність як власникам, так і менеджменту компаній. При організації відділу внутрішнього аудиту у керівництва з'являється потужний інструмент, за допомогою якого можна підвищити ефективність бізнесу і досягти нових цілей.

Ефективність діяльності внутрішнього аудиту на підприємствах визначається рівнем його організації. Основними об'єктами організації внутрішнього аудиту є створення та організація роботи системи внутрішнього аудиту, організація праці внутрішніх аудиторів, організація процесу здійснення внутрішнього аудиту.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : Ч. 1–3. – 2014 р. ; пер. з англ. О. Л. Ольховікової, О.В. Селезньова. URL : <http://apu.com.ua/891-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-auditu-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-tasuputnikh-poslug-idannya-2014-roku>.

2. Організація і методика аудиту : навч. посіб. для закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад. І. А. Бержанір Умань : Візаві, 2022. 326 с.

3. Назаренко Т. П. Служба внутрішнього аудиту: особливості організації. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2016. Том 23. № 2. С. 119–125.

БЕРЖАНІР І. А., к.е.н.,

доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність. Економічна нестійкість та умови сучасних ринкових відносин, що існують в Україні, зумовлюють необхідність пошуку керівниками нових методів управління підприємством. Однією із складових частин управління є внутрішній аудит.

Внутрішній аудит є одним із видів внутрішньогосподарського контролю суб'єктів підприємницької діяльності. Забезпеченню ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності багато в чому сприяють впровадження і правильна організація системи внутрішнього аудиту. Основними критеріями якості проведення внутрішнього аудиту як функції управління є ефективність, продуктивність та економічність системи внутрішнього аудиту.

Результати дослідження. У зв'язку з необхідністю організації служби внутрішнього аудиту та потребою зробити її діяльність ефективною для забезпечення безперервної діяльності підприємства, створення служби внутрішнього аудиту слід здійснювати в декілька етапів, які передбачають:

- визначення мети створення та завдань служби внутрішнього аудиту; визначення пріоритетів суб'єкта господарювання; обґрунтування необхідності створення служби внутрішнього аудиту; визначення її завдань;

- визначення основних функцій служби внутрішнього аудиту: визначення основних функцій, необхідних для виконання поставлених цілей;

- формування особового складу служби внутрішнього аудиту: економічне обґрунтування кількості працівників служби внутрішнього аудиту; визначення кваліфікаційних та етичних вимог до потенційних працівників служби внутрішнього аудиту;

- визначення організаційного статусу служби внутрішнього аудиту та основних моментів взаємовідносин служби внутрішнього аудиту та підрозділів підприємства: обґрунтування місця внутрішнього аудиту в управлінні підприємством та в системі внутрішнього контролю; визначення основних правил взаємодії з підрозділами суб'єкта господарювання та дочірніми підприємствами;

- розробка внутрішніх нормативних документів для регулювання процесу внутрішнього аудиту: розробка внутрішніх документів з регулювання діяльності служби внутрішнього аудиту відповідно до визначених завдань (складено на основі [1]).

На жаль, у нашій країні не всі управлінці розуміють важливість внутрішнього аудиту для підприємства. Вони вважають, що достатньо просто

перевірок, які здійснюються зовнішніми аудиторами.

Зіставлення функцій внутрішнього й зовнішнього аудиту наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Функції внутрішнього та зовнішнього аудиту

Чинники	Внутрішній аудит	Зовнішній аудит
Постановка завдань	Визначається керівництвом виходячи з потреб керування як підрозділами підприємства, так і підприємством у цілому.	Визначається договором між незалежними сторонами: підприємством й аудиторською фірмою.
Об'єкт	Рішення окремих функціональних завдань управління, розробка й перевірка інформаційних систем підприємства	Системи обліку й звітності підприємства.
Ціль	Визначається вищим керівництвом підприємства	Визначається стандартами з аудиту: оцінка достовірності фінансової звітності й підтвердження дотримання чинного законодавства
Методичні прийоми	Вибираються самостійно або визначаються стандартами внутрішнього аудиту.	Визначаються загальноприйнятими аудиторськими стандартами.
Організація роботи	Виконання аудиторських завдань відповідно до професійних стандартів та власних розроблених методик	Визначається аудитором самостійно, виходячи із загальноприйнятих норм і правил аудиторської перевірки.
Взаємини	Підпорядкованість адміністративно керівництву підприємства, функціонально вищому колегіальному органу, неповна незалежність від керівництва.	Рівноправне партнерство, повна незалежність
Суб'єкти	Співробітники окремого підрозділу підприємства, штатні працівники підприємства.	Незалежні експерти, що мають відповідний сертифікат і право займатися цим видом підприємництва
Оплата	Нарахування заробітної плати за штатним розкладом.	Оплата наданих послуг за договором
Звітність	Перед керівництвом.	Підсумкова частина аудиторського висновку може бути опублікована, аналітична частина передається клієнтові.

Внутрішній аудит виконує роль діагностичного засобу в управлінні підприємством, адже внутрішні аудитори проводять експертну оцінку тих процесів, що відбуваються на підприємстві, оцінюючи облікову політику, правильність реєстрації господарських процесів, правильність перенесення даних до реєстрів бухгалтерського обліку, а потім і до звітних форм, діяльність внутрішньогосподарського контролю, який здійснюється структурними підрозділами підприємства [2].

Проблема розвитку внутрішнього аудиту в Україні полягає у виробленні

комплексного та системного підходу до організації функціонування служб внутрішнього аудиту на підприємствах України, що зумовлено такими чинниками:

- недостатньою кількістю методичних розробок;
- недосконалістю чинної нормативно-правової бази у сфері регулювання внутрішнього аудиту;
- відсутністю достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- недостатньою кількістю кваліфікованих аудиторських кадрів;
- низьким рівнем автоматизації внутрішнього аудиту.

Під час організації внутрішнього аудиту необхідно дотримуватись принципів: однаковості; системності; документального оформлення; попередження; регулярності; незалежності; відкритості [3]. Дотримання зазначених принципів є фундаментальною основою побудови ефективної системи внутрішнього аудиту на вітчизняних підприємствах.

Ефективність функціонування внутрішнього аудиту на підприємстві, насамперед, залежить від його організаційно-методичного забезпечення. Стандарти внутрішнього аудиту є нормативним документом, тобто професійним положенням, яке розроблене й опубліковане Радою зі стандартів внутрішнього аудиту та визначає вимоги до проведення внутрішнього аудиту на підприємстві, а також до оцінки діяльності працівників відділу (служби) внутрішнього аудиту.

Проведення внутрішнього аудиту на підприємстві регламентується стандартами внутрішнього аудиту, які містять:

- стандарти якісних характеристик (Attribute Standards): розглядаються характеристики організацій та осіб, які займаються внутрішнім аудитом;
- стандарти діяльності (Performance Standards): описують сутність внутрішнього аудиту і дають якісні критерії оцінки діяльності внутрішнього аудиту;
- стандарти практичного застосування (Implementation Standards): описують застосування стандартів якісних характеристик та стандартів діяльності під час виконання конкретного аудиторського завдання [4].

Висновки. Отже, в сучасних умовах внутрішньому аудиту надається широке поле для діяльності, щоб продемонструвати можливості і довести свою необхідність як власникам, так і менеджменту компаній. При організації відділу внутрішнього аудиту у керівництва з'являється потужний інструмент, за допомогою якого можна підвищити ефективність бізнесу і досягти нових цілей.

Ефективність діяльності внутрішнього аудиту на підприємствах визначається рівнем його організації. Основними об'єктами організації внутрішнього аудиту є створення та організація роботи системи внутрішнього аудиту, організація праці внутрішніх аудиторів, організація процесу здійснення внутрішнього аудиту.

Список використаних джерел:

1. Назаренко Т. П. Служба внутрішнього аудиту: особливості організації.

Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2016. Том 23. № 2. С. 119–125.

2. Каменська Т. О., Редько О. Ю. Внутрішній контроль і аудит в управлінні: практичний посібник. Київ, 2015. 375 с.

3. Організація і методика аудиту : навч. посіб. для закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад. І. А. Бержанір Умань : Візаві, 2022. 326 с.

4. Бутинець Ф.Ф. Аудит : [підруч.]. Житомир : Рута, 2002. 672 с.

БЕРЕЩУК Ю.І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЦІМОШИНСЬКА О.В.**, к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Актуальність. У сучасному світі заробітна плата є основним джерелом доходів громадян, виконуючи покладені на неї функції, які полягають у задоволенні потреб громадян. Розмір заробітної плати найманих працівників повинен бути таким, щоб задовольняти матеріальні потреби і бути гарантом стабільного безбідного життя громадян. Тому сьогодення вимагає подальшого удосконалення методологічних засад обліку праці та її оплати в період глобалізації економіки.

Результати дослідження. Заробітну плату згідно зі ст. 1 Закону України «Про оплату праці» визначають як «винагороду обчислену, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства» [4].

Організація обліку оплати праці на підприємстві включає: своєчасне проведення розрахунків з оплати праці (нарахування заробітної плати та інших виплат, розрахунок утримань), достовірне і вчасне віднесення сум нарахованої заробітної плати і відрахувань на собівартість продукції, здійснення контролю за якісним складом працівників підприємства, встановлення кількісного складу працівників, розрахунок показників оперативного контролю та складання необхідної звітності, здійснення розрахунків з бюджетом та Пенсійним фондом, впровадження мотивації праці працівників.

Як зазначає І. В. Саух, для управління господарською діяльністю, зокрема операціями, пов'язаними з оплатою праці на підприємствах, необхідний постійний, обґрунтований, юридично підтверджуючий бухгалтерський облік цих операцій на підставі достовірних даних первинної документації [5].

Рух первинних документів з обліку оплати праці підтверджується розробленим графіком документообігу, який призначений для систематизації та впорядкованості документів, визначає оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через які проходить кожен первинний документ. Покращенню облікової роботи, підвищенню рівня його механізації та автоматизації допомагає правильно розроблений графік документообігу.

Аналітичний облік розрахунків з оплати праці ведуть за кожним працівником та за видами виплат, утримань.

Узагальнення інформації про розрахунки з персоналом з оплати праці (за

всіма видами заробітної плати, премій, допомог тощо), а також розрахунки за неодержану персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами) здійснюється з використанням рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» [2].

Обліку праці та її оплати на сьогодні притаманні такі недоліки: низькі рівні заробітної плати; не виправдане зближення рівнів оплати праці фахівців та інших категорій працівників; слабка матеріальна зацікавленість у підвищенні кваліфікації через незначні розбіжності в рівнях окладів працівників різної кваліфікації; недосконалість аналітичного обліку; недостатня стимулююча роль преміальної системи: премій, надбавок тощо [1].

Тому на сучасному етапі організація обліку оплати праці забезпечується наступними шляхами вдосконалення: своєчасним дотриманням організації документообігу; покращенням наявної системи оплати праці; автоматизації обліку; зміни форм оплати праці із застосуванням зарубіжного досвіду; удосконаленням чинної моделі аналітичного обліку.

Чинну модель аналітичного обліку заробітної плати, яка характеризує розміщення та склад персоналу за місцями його використання, відпрацьований і невідпрацьований час, обсяг виробленої продукції кожним працівником, фонд заробітної плати і його структуру можна реформувати шляхом удосконалення, а саме введенням додаткових субрахунків до рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», які дадуть можливість для детального отримання інформації з оплати праці на підприємстві у розрізі всіх проведених доплат враховуючи розбивку за аналітичними рахунками (таблиця 1).

Таблиця 1

Додаткові субрахунки на підприємстві

Код рахунку			Назва
Додаткові субрахунки			
66			Розрахунки за виплатами працівникам
	661		Розрахунки по заробітній платі
		661.1	Розрахунки за нарахованими виплатами
		661.1.1	Розрахунки за окладами та тарифами
		661.1.2	Розрахунки за невідпрацьований час
		661.1.3	Інші нарахування за оплатою праці
		661.1.4	Виплата премій та інших заохочувальних виплат
		661.1.5	Розрахунок з дистанційної роботи
		661.2	Розрахунки виплат при звільненні
		661.3	Виплати по закінченню трудової діяльності
		661.4	Розрахунок за виплатою відпусток
	662		Розрахунки за депонентами
	663		Розрахунки з других виплат
		663.1	Виплати за лікарняними
		663.1.1	Виплата лікарняних (самоізоляція)
		663.1.2	Виплата лікарняних (захворівші на COVID-19)

Джерело: [3]

Запропоновані аналітичні рахунки з обліку заробітної плати дають можливість: покращити методику обліку розрахунків за виплатами працівникам; посилити інформаційну, контрольну й управлінську функції; удосконалити нарахування, облік та видачу виплат працівникам; розширити можливості використання облікової інформації в управлінні; підвищити ефективність аналітичної роботи. В результаті облік заробітної плати працівників на підприємстві буде більш точним та ефективним.

Удосконалення обліку на підприємстві з використанням автоматизації обліку допоможе вирішити таку проблему як своєчасне погашення боргу виплат працівникам по заробітній платі.

Однією з пропозицій є використання результатів наукових досліджень міжнародного досвіду, а саме: заробітна плата кожного працівника має бути встановлена індивідуально; один раз на рік відбувається перерахунок заробітної плати робітників за результатами діяльності підприємства; застосовуються системи матеріального заохочення для різних категорій працівників; рівень заробітної плати має відображати досягнення та мотивацію працівника.

Висновки. Дослідження основних аспектів організації оплати праці та її удосконалення дає можливість визначити, що на підприємствах облік заробітної плати в сучасних умовах господарювання займає основне місце в обліковому процесі, а враховуючи основні завдання організації обліку оплати праці виникає необхідність створення найбільш зручного організаційного, кадрового та інформаційного забезпечення.

Заходи спрямовані на вдосконалення обліку оплати праці містять: забезпечення залежності розмірів заробітної плати від особистого внеску працівників у результати праці, запровадження сучасних програм автоматизації обліку, впровадження оновленої моделі аналітичного обліку, запозичення досвіду зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Калина А. В. Облік та аналіз заробітної плати на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2005. № 2. С. 61 – 64.
2. Крупка Я. Д. Фінансовий облік: підручник 2-ге вид., доп. та перероб. Фінансовий облік / Я. Д. Крупка, З.В. Задорожний, П.Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.
3. Очеретько Л. М. Удосконалення обліку заробітної плати на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2020. №12. С. 67-71.
4. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР зі змінами та доповненнями станом на 16.01.2016р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
5. Саух І. В. Облік витрат на оплату праці: бібліометричний аналіз наукової літератури. URL: [www.nbuv.gov.ua /portal/Soc./44.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc./44.pdf)

BETS V., 3rd year student, group 3a, Faculty of International Trade and Law
Supervisor: **MOSHKOVSKA O. A.**,
Professor of the Department of Accounting and Taxation
State University of Trade and Economics

PECULIARITIES IN TAXATION OF BUSINESS ENTITIES DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE

Actuality. The full-scale war made adjustments to the work of Ukrainian enterprises. A significant number of businesses were forced to suspend their work, some moved from the temporarily occupied territories and those where active hostilities are currently taking place to other relatively safe regions and continue to operate there.

Research results. Due to such difficult situation for the whole country, at the beginning of the war, the government adopted a number of draft laws, the purpose of which was to make the work at least a little easier and to support Ukrainian business in its struggle for existence. In accordance with the changes made to the aforementioned provisions of the Tax Code, during the period of martial law and the state of emergency in Ukraine, tax authorities do not apply fines of the late payment of taxes by their payers, late submission of tax reports, the deadline for which was submitted in the period from February 24, 2022 to the end of the last month of martial law, untimely registration of tax and excise invoices for ethyl alcohol, fuel, etc. At the same time, it is stated that all tax obligations must be fulfilled within six months after the termination of martial law in Ukraine [1].

Also, a moratorium on tax audits, including those that began before February 24, 2022, has been established for the period of martial law. This moratorium temporarily suspends the previous one due to the quarantine caused by COVID-19. However, it is not absolute. In particular, during martial law, tax officials may conduct the following inspections:

- Actual;
- Chamber inspections - in the case of submitting an application for the return of the amount of budget compensation.
- And documentary checks of tax reporting in accordance with draft law No. 7360 adopted on May 12, 2022, which restores them [2].

As was said before, Law 2142-IX dated 24.03.2022 provided that in the event that a taxpayer is unable to fulfill tax obligations (any) due to hostilities or the introduction of martial law, such a taxpayer has to be performed within 6 months after the termination or cancellation of martial law [1]. However, Law No. 7360, adopted on May 12, 2022, changed these terms: the 6-month term for business was shortened to two months [2].

During the period of martial law, the transfer of any goods or services, which is carried out for the benefit of the Armed Forces of Ukraine or other military formations formed in accordance with the law of Ukraine, is not considered a supply.

In other words, such transactions are not subject to VAT. The supply of goods for military refueling/refueling is taxed at 0%. Also, a VAT rate of 7% has been established for operations involving the import into Ukraine and supply in Ukraine (both imported and produced in Ukraine) of motor gasoline, heavy distillates, liquefied gas, which are subject to an excise tax rate of EUR 0.00 per 1,000 liters, oil and oil products according to the codes of the UCT ZED 2709 00 10 00 and 2709 00 90 00. [3]. At the same time, the temporary exemption from value added tax for the IT business ended on January 1 of this year and was not extended. The return of 20% of VAT will affect the price of the software product, which in turn will lead to the creation of more competitive conditions in favor of foreign companies and a decrease in demand for the Ukrainian product due to the increase in its price.

From April 1, 2022 and until the end of the state of war/emergency, individuals, entrepreneurs and legal entities can apply a single tax of group 3 in the amount of 2% of turnover. Turnover means funds received in cash/non-cash and tangible/intangible forms for goods sold, work performed, services rendered. However, companies that decide to switch to this mode must meet the following criteria: turnover of less than 10 billion hryvnias for the previous year; activities: all, except gambling business, currency transactions, trade in goods and minerals, import of vehicles; type of enterprise: all, except financial institutions, insurance companies and non-residents. The restrictions on the number of employees do not apply to EUS payers of this group.

Now the Government is once again proposing changes to the tax legislation aimed at restoring the pre-war state of the taxation system starting from July 1, 2023. The relevant project No. 8401 is registered in the Verkhovna Rada.

The draft law provides for:

- Cancellation of the possibility for sole proprietorships and legal entities to be payers of the uniform tax of the III group with the application of a rate of 2% of the amount of income;
- With the cancellation of tax payment benefits for sole proprietorships - single tax payers of groups I and II;
- Resumption of documentary checks;
- Return of fines for violation of the use of PRO [4].

It should be added that the adoption of this law is one of the conditions of the IMF within the framework of the Memorandum of the new Monitoring Program for Ukraine (PMB). It is about restoring the pre-war state of the taxation system as soon as possible. Completing the relevant tasks of the Memorandum will help pave the way for a full-fledged program of cooperation with the Fund, with the involvement of appropriate funding already this year. It is also expected that the cancellation of preferential tax conditions for sole proprietorships and legal entities will make it possible to additionally attract about 8 billion hryvnias to the budgets of all levels in 2023.

Conclusions. Summarizing all of the above, it should be said that at the beginning of February 2022, economic entities received a simplified taxation

procedure for the period of martial law. Currently, the Government is considering the possibility of restoring the pre-war order in the taxation system by canceling the previously adopted provisions and returning full documentary checks and partial taxes.

References:

1. Law of Ukraine " On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Improving Legislation for the Period of Martial Law". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#n2>
2. Draft Law "Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the specifics of the tax administration of taxes, fees and a single contribution during a state of military emergency" URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39581>
3. Law of Ukraine " On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms during the period of martial law" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
4. Draft Law " Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the peculiarities of taxation during martial law" URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41268>

БЄЛЯЄВА А.А., здобувач вищої освіти
Науковий керівний – **МОШКОВСЬКА О.А.**, д.е.н.,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Актуальність. В наш час всі країни світу прагнуть розвиватися. Історична відокремленість країн та національні особливості зумовили розвиток різних підходів щодо ведення бухгалтерського обліку зі своїми особливостями, вадами та перевагами. Тепер у світі склалися такі організаційні моделі обліку, як континентальна, інтернаціональна, британо-американська та південно-американська.

Результати дослідження. Для України характерна континентальна модель бухгалтерського обліку. Крім того, на бухгалтерський облік держави значно вплинули Німеччина та Франція. Також цієї моделі дотримуються у більшості країн Європи і в Японії.

Вона передбачає тісний зв'язок бізнесу з банками, які в основному і задовольняють потреби фінансових компаній. Бухгалтерський облік регламентується законодавчо, характеризується значним консерватизмом. Орієнтація на управлінські запити кредиторів не є пріоритетним завданням обліку. Навпаки, облікова політика спрямована на задоволення вимог уряду, зокрема, щодо оподаткування згідно з національним макроекономічним планом. Крім того, уряди цих країн вимагають публікувати деяку інформацію про компанії, тому останні змушені готувати фінансову звітність, проте в менш деталізованому вигляді, ніж це потрібно для захисту інтересів кредиторів.

Підсистемою бухгалтерського обліку є фінансовий облік в Україні, він відображає всі здійснені господарські операції, визначає фінансові результати діяльності підприємств, відображає господарські процеси, рухи матеріальних та нематеріальних цінностей.

Правові засади державного регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні здійснюються відповідно до статей 6 та 7 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. Його основна мета визначається створенням єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності та їх удосконаленням, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів [1].

Вище вказаний Закон поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від форм власності та організаційно-правових форм, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які мають обов'язок вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність відповідно до чинного

законодавства.

Порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в банках встановлюється Національним банком України (НБУ) згідно цього Закону, а також Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності про виконання бюджетів та госпрозрахункових операцій бюджетних установ встановлюється П(С)БО для підприємств державного сектора та Державним казначейством України відповідно до законодавства.

Порядок ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності інвестора, пов'язаної із виконанням робіт чи послуг, які передбачені угодою про розподіл продукції, визначається угодою відповідно до вимог законодавства України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, в межах своєї компетенції, згідно з галузевими особливостями розробляють на базі НП(С)БО методичні рекомендації щодо їх застосування.

Вся система правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні може бути представлена таким чином:

Перший рівень - документи, про порядок ведення бухгалтерського обліку, складання та подання бухгалтерської звітності юридичними особами;

Другий рівень – плани рахунків бухгалтерського обліку та П(С)БО, що встановлюють правила і способи ведення господарських операцій, а також складання і подання бухгалтерської звітності;

Третій рівень – нормативні акти і методичні вказівки переважно це інструкції, листи і рекомендації з питань бухгалтерського обліку, які розробляє Міністерство фінансів України ;

Четвертий рівень – робочі документи ,які формулюють облікову політику підприємства(графік документообороту, робочий план рахунків бухгалтерського обліку тощо)

Значну роль у вдосконаленні обліку і фінансової звітності в Україні повинна відіграти Всеукраїнська громадська організація «Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України» (ФПБАУ), метою якої є поєднання зусиль бухгалтерів і аудиторів з метою сприяння реформуванню та розвитку бухгалтерського обліку і аудиту в Україні (на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності), удосконаленню податкового законодавства та захисту спільних інтересів членів Федерації [3, 45 с.].

Система бухгалтерського обліку британо-американської моделі забезпечує необхідною інформацією інвесторів та кредиторів з мінімумом втручання державних органів в систему обліку. Принцип даної системи є наступним: «дозволено те, що не заборонено». Вона орієнтована на інтереси дрібних і середніх акціонерів-інвесторів. Таким чином, для британо-американської моделі характерні:

- орієнтація обліку на потреби інвесторів та кредиторів;
- наявність розвиненого ринку цінних паперів;

- високий рівень бухгалтерської підготовки;
- наявність великої кількості транснаціональних корпорацій в цих країнах

Основні принципи цієї моделі були створені у Великобританії та США. Великий внесок у їх розвиток зробили Нідерланди, тому було б точніше назвати цю модель британо-американо-голландською. Основна ідея цієї моделі – орієнтація обліку на інформаційні запити інвесторів і кредиторів. Промислові революції в США і Великобританії привели до того, що власники компаній та інвестори, передали оперативне управління професійним управлінцям. У цій ситуації фінансово-облікова інформація стала важливим джерелом даних про стан компанії. Управлінський персонал зобов'язаний надавати своїм акціонерам звіти для контролю за ефективністю використання ресурсів. Саме це визначило спрямованість фінансової звітності на інформаційні потреби інвесторів і кредиторів. Фінансові звіти компаній значно відрізняються за аналітичністю через те, що були створені ринки і біржі цінних паперів, де більшість компаній знаходила додаткові джерела фінансових ресурсів.

Особливістю облікової системи Великобританії є відсутність загальноприйнятих національних планів рахунків, на відміну від України та країн Східної Європи.

Незалежне і впливове становище спеціалістів-бухгалтерів; традиції всебічного юридичного обґрунтування виставлених вимог і бухгалтерських методів, якими займаються недержавні організації; тісні зв'язки з міжнародними бухгалтерськими фірмами США за рахунок використання єдиної мови – це все притаманно бухгалтерській справі Великобританії.

Комітет по бухгалтерських стандартах зумів з 1976 по 1990 рр. сформувати Правила стандартної бухгалтерської практики.

У 1844 році з'являється перший Закон про діяльність компаній, який передбачав проведення аудиторської перевірки бухгалтерського звіту, але через декілька років ця вимога втратила свою юридичну силу через те, що уряд вважав, що бухгалтерські вимоги повинні бути об'єктом не закону, а узгодженості між зацікавленими особами. І лише у 1990 р. вимога проведення аудиторської перевірки поданого бухгалтерського звіту була знову введена.

Комітет по бухгалтерських стандартах сформував цілий ряд стандартів щодо різних напрямів бухгалтерської справи. Ці стандарти випускали окремі професійні організації під власну відповідальність. При цьому організації вимагали від аудиторів, щоб вони вказували у звітах, чи дотримуються перевірені ними компанії стандартів [3, 233 с.].

Висновки. Зважаючи на різний рівень економічного розвитку та історію держав, Україна відрізняється від Великобританії. Країни різняться між собою моделями організації бухгалтерського обліку. В свою чергу, Великобританія є однією з країн, досвід якої у сфері регулювання, організації та ведення обліку є корисними для України. Головні концепції регулювання обліку в Україні ґрунтуються на міжнародних стандартах. З метою оптимізації принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності у світі можемо спостерігати за

постійним розвитком діяльності міжнародних та міжурядових професійних організацій з бухгалтерського обліку та міжнародних профспілкових організацій.

Список використаних джерел:

1. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text>
2. Облік у зарубіжних країнах / Воронко Р. М. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/7353-114-harakteristika-svtovih-modeley-buhgalterskogo-oblku.html>
3. Лучко М. Р. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах : навч. посіб. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. 2016.
4. Історія бухгалтерського обліку URL: <https://posibniki.com.ua/post-rozdil-suchasni-buhgalterskii-oblik-v-ukrayini-problemi-ta>

БОРОВІКОВ О.І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СЬОМЧЕНКО В.В.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Зміни в обліку та аналізі господарської діяльності будь-якого підприємства нерозривно пов'язані з умовами переходу до ринкових відносин. Предметом поглибленого дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів є основні засоби, оскільки діяльність підприємств нерозривно пов'язана з їх наявністю, станом та використанням для здійснення процесу виробництва. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства, підтримання належного процесу виробництва продукції та отримання прибутку необхідно регулярно здійснювати аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори впливу на її зміну. Саме в цьому і полягає актуальність обраної теми.

Результати дослідження. Основні засоби – матеріальні активи, котрі підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік) [1].

Безперервний процес функціонування підприємств досягається завдяки науково-технічному прогресу, а основні засоби є його матеріальним втіленням, тому аналізувати їх стан та ефективність використання є одним із найважливіших аспектів.

До основних показників ефективності основних засобів відносять наступні: фондівдачу, фондомісткість, фондоозброєність та рентабельність основних засобів.

Фондовіддача – характеризує вартість виробленої продукції на одну гривню основних засобів.

Фондомісткість є зворотним до фондівдачі показником, що дає змогу визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. При нормальних умовах функціонування підприємства фондівдача має тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Під фондоозброєністю розуміють показник ефективності використання основних засобів, який розраховується як співвідношення вартості основних засобів до чисельності працівників підприємства.

Рентабельність основних засобів – це показник, який розраховується як відношення прибутку до середньорічної вартості основних засобів.

Умови переходу до ринкової економіки спонукають до постійного пошуку резервів підвищення ефективності використання основних засобів. Більш повне та раціональне використання основних засобів та виробничих потужностей підприємства сприяє покращенню всіх його техніко-економічних показників: зростанню продуктивності праці, підвищенню фондівіддачі, збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості, економії капітальних вкладень. Ефективне використання основних засобів сприяє прискоренню оборотності оборотних засобів. Чим краще експлуатуються основні засоби, тим швидше оборотні засоби проходять фазу виробництва і тим менше потреба в їх прирості [2, с. 405].

Резерви підвищення ефективності використання основних засобів можна поділити на дві групи – інтенсивні та екстенсивні.

До інтенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних засобів відносять автоматизацію та механізацію виробництва, технічне переозброєння, модернізація підприємства, удосконалення технологічних процесів, скорочення тривалості операційного циклу виробництва, застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом; підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу [3].

Екстенсивні напрями підвищення використання основних засобів передбачають наступне: скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання; збільшення кількості машино-змін роботи обладнання та зменшення кількості устаткування, що не працює, введення додаткового обладнання [3].

Слід зазначити, що одним з найбільш ефективних напрямків підвищення ефективності використання основних засобів є їх оновлення. На сьогодні перед підприємствами України постав ряд проблем щодо впровадження нового обладнання, оскільки вітчизняна промисловість перебуває у досить у складному фінансовому становищі, що вплинуло на зростання кількості збиткових підприємств. В умовах кризи для вирішення даних проблем підприємствам потрібна ефективна підтримка з боку держави, а саме налагодження експортно-імпортних відносин, створення сприятливого інвестиційного клімату в країні.

Забезпечення темпів розвитку та підвищення ефективності виробництва досягається за умов інтенсифікації відтворення та раціонального використання діючих основних засобів та виробничих потужностей підприємств. Ці процеси сприяють постійному підтриманню належного технічного рівня кожного підприємства, а також дозволяють збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої амортизації та витрат на обслуговування виробництва і його управління, підвищувати фондівіддачу і прибутковість.

Висновки. Отже, виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що

підвищення ефективності використання основних засобів – це одне з провідних завдань діяльності підприємств та є суттєвим резервом оптимізації виробництва, що полягає в досягненні певних результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, використаними на створення продукції. Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів підприємства мають обирати самостійно, спираючись на його стан, функціонування та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів середовища.

Для того, щоб використання основних засобів було економічно вигідним, необхідно не лише стежити за його технічним станом, а й залучати фахівців, вивчати ринки виробництва, залучати спеціалістів відділу маркетингу, підвищувати рівень спеціалізації виробництва.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Житомир : ПП «Рута», 2010. 544 с.
2. Петрович Й. М. та ін.; Економіка виробничого підприємництва : навч. посіб. / За ред. Й. М. Петровича. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2001. 405 с.
3. Череп А. В., Клименко А. А. Ефективність використання основних фондів підприємства. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2009. № 6. С. 212-215.

БОРСУК Є.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СЬОМЧЕНКО В.В.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ У СИСТЕМІ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Діяльність будь-якого підприємства тісно пов'язана з операціями, що мають фінансову природу. Вони класифікуються за подібністю відносин і операцій. Якщо вони обмежуються рамками даного підприємства, тоді використовується внутрішньофірмовий аналіз, а у випадку виходу за його межі – мова йде про фінансовий аналіз.

Актуальність даної теми полягає у необхідності проведення аналізу фінансових результатів будь-якого підприємства, у зв'язку з тим, що стабільність економіки країни значною мірою залежить від рівня стабільності підприємств, яка в свою чергу визначається оцінкою фінансового результату.

Результати дослідження. Фінансовий аналіз можна представити як процес, що полягає в ідентифікації, систематизації і аналітичній обробці доступних фінансових даних з метою надання користувачу рекомендацій, які можуть слугувати основою для прийняття управлінських рішень стосовно об'єкта аналізу, у якості якого можуть виступати підприємства сфери виробництва і обігу, бюджетні установи, фондові біржі, фінансові компанії тощо [1].

Фінансовий аналіз – це засіб накопичення трансформації й використання інформації фінансового характеру. Він є одним із головних елементів фінансового менеджменту, аудиту та фінансової політики підприємства [2].

Метою фінансового аналізу є формування результатів уявлення про об'єкт аналізу на базі заданих критеріїв та індикаторів, що визначають їхнє фінансове відношення [3].

Проте, варто зауважити, що майже усі групи користувачів фінансової інформації зацікавлені в чотирьох, найбільш поширених у практиці, показниках фінансового стану підприємства:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- коефіцієнт загальної ліквідності;
- коефіцієнт фінансової стійкості;
- коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом.

За сучасних умов нестабільності фінансового стану багатьох підприємств і можливості їхнього банкрутства, одним із найсуттєвіших моментів є саме визначення ступеня фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Більшість кредиторів і інвесторів використовують такі показники фінансового аналізу:

- коефіцієнт фінансування – характеризує залежність підприємства від залучених засобів;
- коефіцієнт платоспроможності – показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу – показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності;
- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами – показує забезпеченість підприємства власними оборотними засобами.

Фінансовий результат є узагальнюючим показником, який характеризує ефективність і відображає всі аспекти діяльності підприємства, то для комплексного фінансового аналізу використовують методику фінансового аналізу, яка включає три взаємозв'язаних блоки:

- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства [4].

Висновки. Отже, фінансовий аналіз є складовою частиною фінансового аудиту. Без знання методики фінансового аналізу неможливо ухвалити рішення щодо керування капіталом, мінімізувати фінансові ризики, а на основі цього відповідно й ефективно управляти підприємством.

Список використаних джерел:

1. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 302 с.
2. Губарик О.М., Корінь А.М. Фінансовий облік в управлінні доходами і фінансовими результатами в діяльності підприємства. *Глобальні та національні проблеми*. URL : <http://global-national.in.ua/issue-7-2015/15-vipusk-7-veresen-2015-r/1342-gubarik-o-m-korin-a-m-finansovij-oblik-v-upravlinni-dokhodami-i-finansovimi-rezultatami-v-diyalnosti-pidpriemstva>
3. Фінансова діяльність підприємства : підручник. / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова ; 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 2013. 384 с.
4. Білик М.Д., Білик Т. О. Фінансові результати діяльності підприємств: оцінка та прогнозування : монографія. Київ : КНУТД, 2012. 280 с.

БРУЦЬКА Д. Р., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **МОШКОВСЬКА О.А.**, д.е.н, професор,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

РОЗВИТОК ФУНКЦІЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Актуальність. У сучасному світі, коли Україна намагається інтегруватися у глобальну економіку, бухгалтерський облік стає все більш важливим, оскільки кожен економічний суб'єкт потребує достовірної та своєчасної інформації про свою господарську діяльність на всіх рівнях управління. Бухгалтерський облік є засобом та функцією управління підприємством, оскільки надає необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Для досягнення цих цілей необхідно удосконалювати методи та процедури, що застосовуються в бухгалтерській системі. Однак вітчизняна методологія бухгалтерського обліку рухається консервативним шляхом та ставить у пріоритет тільки ті функції, які відображають облік як техніку складання та представлення інформації про параметри господарської діяльності. В цьому підході підготовка інформації про регламентовані формальними правилами відомості є головним завданням.

Результати дослідження. Питання розвитку функцій обліку є доволі дискусійним та розглядається багатьма вченими-бухгалтерами, однак єдиної думки щодо необхідності та ефективності введення нових функцій не сформовано. Існує неузгодженість у поглядах вчених стосовно номенклатури, теоретичного обґрунтування та практичної реалізації функцій бухгалтерського обліку.

Деякі дослідники вважають, що змістовне наповнення функцій бухгалтерського обліку не залежить від кількості зацікавлених користувачів, що використовують його дані, або від конкретного змісту запитів на бухгалтерську інформацію. Це свідчить про переконання деякої частини бухгалтерської наукової спільноти, що тільки три функції забезпечують виконання облікових завдань управління економікою. До таких науковців належать:

- М.С. Пушкар, який виокремлює інформаційну, контрольну та аналітичну функції;

- П.Л. Сук наводить інформаційну, контрольну та управлінську функції;

- З.В. Гуцайлюк виділяє такі функції обліку, як інформаційна, контрольна та оціночна.

На альтернативу згаданим науковцям, Н.М. Малюга виділяє два рівні функцій бухгалтерського обліку за першочерговістю їх забезпечення:

- 1 рівень – класичні функції;

- 2 рівень – регулююча, правового захисту, мотивуюча, прогностична, соціальна. [4, с. 32-33].

В.І. Ждан та Є.Б. Хаустова визначають 8 функцій обліку: інформаційну, контрольну, оціночну, аналітичну, управлінську, захисну, слідоутворюючу, зворотного зв'язку. Виокремлюючи біхевіористичний, економічний, інформаційний, психологічний та соціологічний підходи до формування цілей бухгалтерського обліку, які реалізуються через його функції, І.В. Орлов розглядає ролі бухгалтерського обліку у взаємозв'язку з ключовими користувачами та укладачами бухгалтерської інформації [1, с. 22].

Існування такого розмаїття підходів до визначення переліку функцій бухгалтерського обліку, безумовно, визначає значну наукову цінність робіт згаданих учених. Однак невирішеною залишається проблема визначення теоретичної платформи, на якій обґрунтовується розширення цих функцій.

Характер цілей учасників економічних відносин, забезпечення яких покладається на бухгалтерський облік, визначає набір його функцій. «Класичною» вітчизняною наукою бухгалтерського обліку йому відводяться наступні ролі: інформаційна, контрольна та аналітична. Якщо розглядати облік лише як сервісну функцію, яка надає інформаційну підтримку управління підприємствами, то для його поставлених завдань досить трьох визначених функцій. Проте усвідомлення того, що облік давно перестав бути частиною лише управління підприємством та функціонує в широких масштабах, стає невід'ємною складовою держави та глобальної економіки. Це вимагає визнання його нового статусу як вагомого соціально-економічного інституту, який формує ефективні комунікації між учасниками економічного життя, забезпечує довіру та порозуміння між ними, а також відповідає за керованість процесів у соціально-економічному середовищі.

Г. Г. Кірейцев є одним з найвизначніших вітчизняних науковців-бухгалтерів, який зробив найбільший внесок у формування нового теоретичного уявлення про масштаби прояву функцій бухгалтерського обліку. Професор Кірейцев доносить до бухгалтерів-вчених та бухгалтерів-практиків наступне: «... Пізнання функцій бухгалтерського обліку слід розглядати як передумову до розуміння головного в обліку – його призначення. Під функціями бухгалтерського обліку слід розуміти прояв головних його властивостей. Функції бухгалтерського обліку поділяються на внутрішні і зовнішні. Перші проявляються у виконанні його прийомів. Якісне їх виконання – істотний, але технічний елемент професійної діяльності бухгалтера. Внутрішні функції – результат впливу та врахування внутрішніх причин його становлення і розвитку. Зовнішні функції пов'язані з об'єктами обліку через механізм управління, в основі якого лежать економічні потреби, інтереси, економічні та правові відносини, які постійно розвиваються. Бухгалтерський облік виконує такі зовнішні функції: науково-пізнавальну, контрольну, інформаційну, мотиваційну, регулюючу, правового захисту суб'єктів господарювання, прогностичну ...» [2, с. 40-45].

У вітчизняній бухгалтерській науці найбільш розробленою була ідея того, що бухгалтерський облік є важливою функцією управління. Однак вчені не

використовували термін "управлінська функціональна затребуваність", а замість цього говорили про управлінські функції, що впливають з класичних функцій бухгалтерського обліку (інформаційна, контрольна, аналітична). Разом з тим розширення класичних функцій ніяким чином не пояснювалося, адже вчені не досліджували, чим визначається потреба у саме такому окресленні їх кількості. Наприклад, професор М.С. Пушкар вважає, що система управління є провідною для бухгалтерського обліку, а завданням обліку є професійне впорядкування інформації. Для цього використання класичних трьох функцій (інформаційної, контрольної та аналітичної), можливо, і достатньо. Однак, П.О. Куцик зазначає, що підвищення ролі комп'ютерних інформаційних систем у цілому, та облікової функції зокрема, обумовлює зростання очікувань користувачів щодо них. Задоволення цих очікувань потребує ґрунтовних наукових досліджень на перетині теорії обліку, інформатики та прикладних економічних дисциплін [3, с. 56].

Вітчизняні дослідження з бухгалтерського обліку пропонують нові функції без достатнього теоретичного обґрунтування. Часто згадується про різні функції, такі як соціальна, екологічна, координуюча, регулююча, мотиваційна, біхевіористична та інші, але немає належного пояснення причинно-наслідкового зв'язку між цими функціями і розвитком бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим, пропонується наукова гіпотеза щодо розвитку функцій бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на діалектичній взаємодії між функціональною затребуваністю (зовнішніми проявами) та функціональними можливостями (внутрішніми проявами) бухгалтерського обліку.

Згідно моделі, до «класичних» (інформаційної, контрольної та аналітичної) доповнюються нові функції обліку (їх перелік складно і привести), які розкривають інституційну сутність бухгалтерського обліку. Для управлінської функціональної затребуваності більшість пропонованих функцій, скажемо м'яко, економічно недоцільна. Разом з тим нові функції обліку потрібні для виконання ним нової і більш високої місії в соціально-економічному просторі.

Висновки. Для розвитку функцій бухгалтерського обліку важливим є формування парадигм і теорій. Розуміння призначення бухгалтерського обліку передбачає пізнання його функцій як засобу реалізації завдань. Поняття "функціональних затребувань" та "функціональних можливостей" є важливими для дослідження функцій бухгалтерського обліку в теоретичному плані.

Функціональна затребуваність відображає важливість бухгалтерського обліку в системі управління та соціально-економічному просторі. У сучасному світі бухгалтерський облік є важливим соціально-економічним інститутом, який має нову інституціональну функціональну затребуваність, яка включає управлінську функціональну затребуваність.

Функціональні можливості визначають ступінь задоволення бухгалтерським обліком зовнішньої затребуваності та внутрішні можливості бухгалтерського обліку як науки, які дозволяють ефективніше виконувати завдання із інформаційного забезпечення прозорості та керованості соціально-

економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Ждан В.І. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В.І. Ждан, Є.Б. Хаустова, І.В. Колос, О.С. Бондаренко. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
2. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: монографія / Г.Г. Кірейцев; Житомирський держ. технолог. ун-тет. Житомир: ЖДТУ, 2007. 236 с.
3. Куцик П.О. Концептуальні підходи до розгляду інформаційних систем обліку в корпоративному управлінні. *Облік і фінанси*. 2013. № 4(62). С. 52-59.
4. Малюга Н.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в Україні: теоретико-методологічні основи: Наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: спеціальність 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Житомир: ЖДТУ, 2006. 84 с.

ВАГІНА А М., здобувач вищої освіти
КУЗУБ М.В., ст. викладач кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах - це сукупність методів, способів, дій, які забезпечують оптимальну діяльність та піднесення згідно з прагненнями та місіями.

Оскільки облік, контроль та аналіз є невід’ємними складниками процесу менеджменту у формуванні діяльності будь-якої господарської формації, то сучасний бухгалтер зобов’язаний не лише знати як вести бухгалтерський облік, контролювати здійснені операції та аналізувати, а й уміти раціонально організувати ці складники. Для ведення та забезпечення інформацією контролю та аналізу господарської діяльності підприємства бухгалтерському обліку потрібна відповідна організація.

Правильна організація бухгалтерського обліку дає змогу покращувати документування господарських операцій і документообіг, обробку інформаційних даних обліку, плідно використовувати робочий час облікових робітників, здійснювати якісний, вчасний і результативний облік за мінімальних витрат сил і засобів, забезпечує узгоджену ритмічну працю на всіх етапах облікового процесу. [1]

Результати дослідження. Бухгалтерський облік ведеться перманентно з початку (реєстрація підприємства) до кінця (ліквідація). Єдиною валютою ведення бухгалтерського обліку є грошова одиниця України.

Відповідно до чинного законодавства та установчих документів питання організації бухгалтерського обліку підприємства належать до компетенції керівника підприємства. [5]

Організації бухгалтерського обліку потрібен комплексний підхід. При цьому додержування таких положень як цілісність, ґрунтовність, системоутворювальні зв’язки, динамічність, субординація та випереджувальні зв’язки, здатність пристосуватися, паралелізм, ритмічність, безперервність, прямопливність та пропорційність є неодмінними.

Зараз найбільш поширеними методами організації бухгалтерського обліку є графічний і проектний. Слід також згадати й такі методи, як моделювання, аналітичний, спостереження, сітьовий, експертний, нормативно-правовий. [2]

Форма бухгалтерського обліку — це певна система пов’язаних між собою облікових реєстрів певної форми і змісту для здійснення обліку наявності та руху засобів, зміни правових відносин і процесів господарської діяльності, а також способів і технічних засобів записування операцій у реєстрах.

Ознаки форм бухгалтерського обліку:

- існування системи реєстрів хронологічного та систематичного обліку;
- форма і зміст облікових реєстрів та їх розташування;

- способи та технічні засоби записування господарських операцій у реєстри.

З початку існування бухгалтерського обліку було безліч його форм, розвиток яких можна пояснити людським розвитком: матеріальне виробництво, продуктивні сили і виробничі відносини – все зросло. [2]

Форма бухгалтерського обліку має забезпечити:

- Щоденний облік усіх господарських операцій у хронологічному та систематичному порядку;

- Мінімізацію витрат на бухгалтерський облік;

- Своєчасне отримання інформації про корпоративну діяльність, підрозділи та їх ефективність;

- Функції інформаційної системи.

На практиці, організація бухгалтерського обліку — це комплекс дій власника підприємства або уповноваженого ним органу для забезпечення реєстрації та узагальнення фактів господарського життя з метою одержання потрібної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень.

Крім того, організацію бухгалтерського обліку можна розглядати як сукупність науково обґрунтованих умов, за яких облікова інформація збирається, обробляється і зберігається найбільш економним і раціональним способом з метою оперативного контролю за цільовим використанням майна підприємства та надаванням користувачам чесних фінансових звітів.

Метою організації бухгалтерського обліку є:

- одержання інформації про наявність і оцінку активів і зобов'язань підприємства та наслідки його діяльності;

- складання достовірної звітності для надання її користувачам.

Суб'єкти в організації бухгалтерського обліку - власник, керівник підприємства та головний бухгалтер, об'єкти – обліковий і аналітичний процеси, структура обліково-економічних підрозділів апарату управління, праця виконавців, організаційне, правове та технічне забезпечення обліку, контролю і аналізу та їх розвиток, тобто система бухгалтерського обліку. [3]

Від того наскільки підприємство доцільно організовує облік та від їх документального забезпечення залежить повнота, правдивість та доречність інформації, що надходить для оцінки економічної безпеки.

Організація обліку є базою інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємств. При цьому, на інформаційне забезпечення економічної безпеки впливають всі 3 складові організації обліку: організаційні, технічні та методичні.

Організаційні складники мають в собі визначення структури бухгалтерії, розробку інструкцій, внутрішніх стандартів, способів ведення обліку, взаємодію бухгалтерії з управлінськими службами, відповідальність та інші аспекти діяльності облікового апарату.

До методичних складників організації обліку відносять положення та

порядки одержання, обробки, фіксації, передачі інформації, оцінки, ведення рахунків, критеріїв розмежування основних засобів та МШП, нарахування амортизації, обліку ремонтів, оцінки запасів та готової продукції списання витрат майбутніх періодів, визначення обсягу реалізації продукції встановлення резерву сумнівних та безнадійних боргів, обліку та розподілу накладних витрат і включення їх до собівартості, утворення статутного капіталу, визначення наслідків діяльності, фондів спеціального призначення тощо.

Технічні складники передбачають використання наступних елементів: План рахунків бухгалтерського обліку, форма бухгалтерського обліку, документообіг, організація внутрішнього контролю, порядок складання реєстрів обліку та форм звітності, проведення інвентаризації майна та зобов'язань. [3]

Висновки. Правильна організація обліку на підприємстві дасть можливість чітко встановити виконавців щодо збору інформації, порядок її обробки, строки надходження в бухгалтерію підприємства, а обґрунтований підхід до визначення методичних складових облікової політики дасть можливість ще й управляти фінансовим результатом підприємства. Тому вважаємо за необхідне в подальшому здійснити розробку внутрішніх регламентів щодо організації обліку для підприємств.

Список використаних джерел:

1. CORE – Aggregating the world's open access research papers. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/79661062.pdf/>.
2. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві як процесу. URL: <https://posibniki.com.ua/post-organizaciya-buhgalterskogo-obliku-na-pidpriemstvi-yak-procesu/>.
3. Губарик О.М. Організація обліку як основа інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємств. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5407/>
4. Кузуб М.В. Розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. *Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів.* Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. 22-23 жовтня 2020 рік Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 371 с. (ст. 43-46). URL: www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/20201022/Збірник_листопад_2020.pdf/.
5. Організація та ведення бухгалтерського обліку. URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-70/section-392/article-10651/>.

ВОЛОШИНА М.О., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **МАКУРІН А.А.**, к.е.н,
 доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту
 НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

Актуальність. Тема заробітної плати є надзвичайно важливою на сьогодні для будь-якого підприємства та держави в цілому оскільки вона представляє собою систему показників та чинників, що вказують на рівень соціально-економічного життя окремо взятої країни, робочого колективу на підприємстві або ж звичайної людини. Так, наприклад, рівень життя людей – працівників підприємств залежить насамперед від розміру їх заробітної плати. В даний час для будь-якого підприємства є дуже важливим рівень його конкурентоспроможності і відповідно до цього тісно пов'язаних з цим фінансових показників діяльності таких як, ліквідність, платоспроможність, ефективність діяльності та фінансова стійкість в цілому. Ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства є передусім покращення ефективності його діяльності. Натомість ефективність діяльності знаходиться в прямій залежності від ефективності використання підприємством окремих видів ресурсів. З поміж всіх видів ресурсів, якими володіє підприємство визначальними серед них є безпосередньо трудові ресурси. Цим першочергово насамперед пояснюється актуальність управління витратами на оплату праці та безпосередньо обліку заробітної плати. Іншим аргументом на користь важливості розкриття та поглиблення в дану тему, є той факт, що облік заробітної плати на будь-якому підприємстві є одним із найсуттєвіших у його загальній обліковій системі. Водночас дана ділянка обліку є однією з найскладніших та трудомісткою в порівнянні з іншими сферами обліку.

Результат дослідження. За підсумками останніх досліджень у визначенні функцій заробітної плати, вчені-економісти виділяють наступні основні функції заробітної плати: відтворювальна, регулююча, стимулююча, соціальна. Саме реалізація функцій заробітної плати забезпечує ефективність організації бухгалтерського обліку заробітної плати.

Варто зазначити про те, що в загальному практично нереально визначити та виокремити одне суттєве проблемне питання, що стосується організації обліку оплати праці через те, що дані проблеми тісно пов'язані між собою. І тому щоб якісно та належним чином дослідити дану ділянку обліку доцільно розкривати одночасно в одному дослідженні мінімум від 3-х і більше проблем. Це має надзвичайно вагоме значення, як для управлінського персоналу так і для покращення ефективності функціонування підприємства і нагальним питанням для них є якраз організація контролю та управління витратами на оплату праці

Ключовим нормативно-правовим актом, який регламентує відносини по заробітній платі є Закон України «Про оплату праці». Тому відповідно до статті

1 З-н України "Про оплату праці" визначення заробітна плата розкривається наступним чином - це винагорода обчислена, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [1].

Основними завданнями аналізу витрат є визначення обґрунтованості витрат, оцінка впливу факторів на їх величину, виявлення резервів зниження витрат підприємства та причин перевитрат, а також визначення бази для планування витрат. Витрати на оплату праці є важливою складовою витрат підприємства, а їх рівень впливає на обґрунтованість витрат господарюючих суб'єктів. Тому на підприємствах доцільно значну увагу приділяти їх аналізу. Необхідно зазначити, що мета аналізу витрат на оплату праці полягає в оцінці досягнутих результатів оптимізації цих витрат і, як наслідок, оптимізації витрат підприємства в цілому, а також в інформаційному забезпеченні прийняття обґрунтованих управлінських рішень. [2]

Оплата праці є однією із найскладніших та найголовніших ділянок бухгалтерського обліку в процесі діяльності кожного підприємства та становить майже 50% витрат, тобто займає досить вагому питому частину при калькулюванні собівартості виробленої продукції. Це в першу чергу на те, що від обліку та управління оплатою праці напряму залежить кінцевий розмір собівартості продукції, і відповідно всіх взаємопов'язаних показників діяльності таких, наприклад, як валовий прибуток або ефективність виробництва в цілому.

Таблиця 1

Використання облікових категорій в міжнародному законодавстві та України

Назва нормативного-правового акту	Поняття облікової категорії (тлумачення поняття заробітної плати)
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Розрахунки з оплати праці
Звіт про рух грошових коштів	Витрачання на оплату праці
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Елементи операційних витрат – Витрати на оплату праці
ПБО 16 «Витрати»	Витрати на оплату праці
ПБО 26 «Виплати працівникам»	Виплати працівникам
МСБО 19 «Виплати працівникам»	Виплати працівникам
Інструкція № 291	Розрахунки за виплатами працівникам

Джерело: Узагальнено автором на основі [1,2,3]

Аналізуючи таблицю 1 можна зазначити, що в нормативно-правових актах найчастіше використовуються такі облікові категорії або тлумачення заробітної плати, як витрати на оплату та виплати працівником. І це цілком доречно, бо нарахування із заробітної плати відносяться до витрат підприємства.

Нарахування та виплати по заробітній платі відносяться до поточних виплат працівникам, що відповідно до законодавства мають бути сплачені в повному обсязі протягом дванадцяти місяців після закінчення місяця, у якому працівник виконував дану роботу. Розрахунки по оплаті праці обліковуються на

синтетичному рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», який має наступні субрахунки 661 «Розрахунки за заробітною платою», 662 «Розрахунки з депонентами», 663 «Розрахунки за іншими виплатами». За кредитом відображають нараховану зарплату працівникам, а по дебету відображається сума виплаченої заробітної плати, а також сума нарахованих та утриманих податків на зарплату[4]

Висновки. В даній роботі було розглянуто та проаналізовано сутність поняття «заробітна плата» та «оплата праці», визначено основні документи, якими регламентуються відносини щодо заробітної плати. Також було досліджено, які існують форми первинних документів з оплати праці та яким чином вони класифікуються за групами на підприємстві. Було розкрито на яких рахунках накопичуються суми по розрахункам з оплати праці. Дані суми відображаються на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Провівши дане дослідження ми зробили висновок про те, що заробітна плата займає надзвичайно важливе місце на будь-якому підприємстві. Облік зарплати наявний на кожному діючому підприємстві. І тому дана сфера обліку має вагомe значення, як для продуктивності і прибутковості підприємства в цілому, так і для працівників, що задіяні на певному підприємстві. В кінцевому підсумку від використання неправильних підходів під час управління даною ділянкою обліку можна отримати досить негативні результати діяльності, наприклад зниження прибутку, підвищення собівартості, зменшення продуктивності праці, або погіршення морального стану працівників, і як наслідок це знову ж таки призведе до негативного розвитку подій.

Список використаних джерел:

1. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР (поточна редакція від 19.08.2022) // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>
2. Московчук А.Т., Писаренко Т.М. Використання аналітичної оцінки для оптимізації витрат і собівартості продукції. Механізми забезпечення ефективної діяльності підприємств: контрольно-аналітичний аспект: монографія. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. С. 94-113. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-10/Збірник%20тез_25-26%20червня%202021%20р._0.pdf#page=33
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" : Наказ; Мінфін України від 28.10.2003 N 601 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>
4. Національне положення бухгалтерського обліку 16 «Витрати». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text

ГАРМАШ М.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СКИБА Г.І.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
*Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ*

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Актуальність. У процесі фінансово-господарської діяльності кожне підприємство вступає в певні господарські відносини з іншими суб'єктами господарювання, в результаті яких відбуваються господарські операції, істотною складовою яких, з точки зору фінансової стану підприємства є дебіторська заборгованість. Водночас наявність її значної частки істотно погіршує фінансовий стан підприємства, відволікає кошти з господарського обороту, що призводить до зниження темпів виробництва та ефективних показників його діяльності, тобто супроводжується непрямими збитками свого доходу.

Сьогодні одним із найскладніших і дискусійних питань вітчизняного бухгалтерського обліку є облік дебіторської та кредиторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Суб'єкти господарювання надають перевагу вирішенню власних проблем, а не виконанню фінансових зобов'язань за розрахунками з партнерами. Відсутність майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дозволяє їм ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами. Поглибленню платіжної кризи сприяє невпорядкованість бюджетної системи, яка стосується несвоєчасної сплати державних зобов'язань, які виконуються за рахунок бюджету.

Результати дослідження. Відносини між підприємствами, організаціями, установами та населенням, які визначаються дією ринку, мають характер грошових розрахунків. В основі цих відносин лежить використання грошей залежно від їх функцій засобу обігу та платежу. При цьому для одних підприємств вони є постачальниками, для інших – покупцями.

Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності є важливою, оскільки сприяє достовірності інформації, прозорості та правильності даних з розрахункових операцій за борговими правами (з дебіторами).

Існує велика різноманітність поглядів науковців на проблему визначення поняття «дебіторська заборгованість».

Так, автори фінансового словника Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. [1] дають визначення заборгованості як суми фінансових зобов'язань чи грошового боргу, які підлягають погашенню. Майже ідентичним є поняття заборгованості в економічному словнику [2], а саме як суми невиконаного зобов'язання, несплаченого боргу.

Відповідно до П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість», дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми коштів, їх еквівалентів або інших активів. Відповідно дебіторську заборгованість даний стандарт визначає як суму заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [3].

За П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» дебіторська заборгованість є одним із видів фінансових активів і визначається як контракт, що надає право отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства [4].

На вітчизняних підприємствах все більшої актуальності набуває проблема ефективного управління дебіторською заборгованістю. Стан економіки нашої країни характеризується нестабільною політичною ситуацією, неконтрольованими інфляційними процесами та іншими негативними факторами для розвитку економіки. Внаслідок дії цих факторів у підприємств виникає велика дебіторська заборгованість, якою вони не в змозі управляти, внаслідок чого знижується їх платоспроможність та ділова активність, що в свою чергу призводить до кризи неплатежів. В таких умовах зростає потреба в ефективному управлінні дебіторською заборгованістю, оцінці її якості, запобіганні безнадійній заборгованості.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю доцільно було б запровадити на підприємствах систему управління дебіторською заборгованістю, яка складатиметься з двох блоків.

Перший блок – впровадження кредитної політики на підприємстві, другий блок – впровадження використання методів управління своєчасністю платежів. Перший блок (кредитна політика) за своєю суттю передбачає обґрунтований вибір розміру дебіторської заборгованості, який відбувається за такими етапами:

- аналіз дебіторської заборгованості підприємства за попередній період;
- обґрунтування принципів кредитної політики щодо покупців послуг;
- розрахунок можливого обсягу фінансових коштів, які інвестуються в дебіторську заборгованість за комерційним кредитом;
- формування системи умов кредитування;
- розробка стандартів оцінки клієнтів та диференціація умов надання кредитів;
- визначення порядку стягнення дебіторської заборгованості;
- забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- побудова ефективних систем контролю за рухом та своєчасним стягненням дебіторської заборгованості.

Цілями ефективною кредитної політики підприємств повинні бути:

- збільшення обсягу реалізації продукції в короткостроковій і довгостроковій перспективі для досягнення необхідної прибутковості;
- максимізація ефекту (доходу) від інвестування фінансових коштів у

дебіторську заборгованість;

- досягнення необхідної оборотності дебіторської заборгованості;
- обмеження відносного зростання простроченої дебіторської заборгованості, зокрема сумнівної та безнадійної у структурі дебіторської заборгованості.

Висновки. Основою вдосконалення системи обліку дебіторської заборгованості є підвищення рівня економічних знань і ділової кваліфікації працівників бухгалтерії, оскільки в сучасних умовах тільки фахівці можуть правильно і раціонально організувати облікову роботу на підприємстві. Порядок списання простроченої дебіторської заборгованості потребує пильної уваги, оскільки безпомилкове та своєчасне списання дебіторської заборгованості є важливим у процесі формування фінансових результатів функціонування суб'єкта господарювання. Отже, результати проведеного дослідження дебіторської заборгованості свідчать про необхідність вдосконалення методичного підходу до обліку дебіторської заборгованості як важеля покращення фінансового стану установи.

Список використаних джерел:

1. Загородній А. Г. Фінансовий словник: словник / Вознюк, Г.Л., Загородній А.Г., Смовженко, Т.С. К.: Знання, 2007. 1072 с. ISBN 978-966-346-393-3.
2. Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник: словник / Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устинко О.А. Львів: Світ. 2005. 568 с. ISBN 966-603-426-3.
3. Про затвердження Національного Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999р. №237. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293720& cat_id=23533 – Міністерство фінансів України.
4. Про затвердження Національного Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України від 30.10.2001 року № 559. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293860& cat_id=293533 – Міністерство фінансів України.

ГАТІЛОВА Н.В., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАПАСНИХ ЧАСТИН НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність. Правильна організація складського господарства та оперативний облік запасних частин у місцях їх зберігання на підприємстві дозволяє забезпечити їх безпеку.

Результати дослідження. Для організації безперебійного постачання, розміщення, зберігання і видачі матеріальних запасів у виробництво велику роль грає правильно організоване складське господарство, тому що в діяльності підприємства не завжди можна добитися повного узгодження темпів постачання матеріальних ресурсів, темпів виробництва і збуту готової продукції. Основні функції складського господарства – це акумуляція матеріальних ресурсів в об'ємах і номенклатурі, достатніх для безперервності процесу виробництва; належне зберігання і облік матеріалів; планомірне, безперебійне і комплектне постачання цехів і ділянок матеріальними ресурсами; підготовка матеріалів до їх безпосереднього споживання, здійснення комплексу операцій, пов'язаних з виконанням контролю, сортування, консервації матеріалів. Існує декілька варіантів обліку матеріальних запасів на складах підприємства [1].

Складське приміщення – це приміщення нежитлового типу, яке спеціально обладнане та служить місцем для розміщення та зберігання різного роду запасів, устаткування. Склад запасних частин може розміщуватися в різноманітних будинках, будівлях, ангарах за умови, що для обладнання складського приміщення були дотримані головні вимоги та інструкції: налагоджено зв'язок з іншими виробничими підрозділами, є можливість здійснювати безперешкодну розвантаження та навантаження, є можливість забезпечити збереження запасів.

Стандарти розробляються під кожен об'єкт індивідуально, однак основний перелік вимог враховує відповідність санітарним нормам, правилам охорони праці, техніки безпеки та пожежної безпеки, наявність ваговимірних приладів тощо.

Запасні частини на підприємствах, як правило, зберігають в окремих закритих приміщеннях (складах). Ці склади повинні бути сухими та вентильованими. Для забезпечення збереження запасних частин важливо правильно організувати їх зберігання складах. Тому при проведенні інвентаризації особлива увага має приділятися саме організації зберігання запасних частин на складі.

Найбільш поширений спосіб зберігання запасних частин – на полицях багатоярусних стелажах у піддонах. Запасні частини окремих моделей машин,

тракторів, обладнання розміщують на різних стелажах, де деталі групують по комплектах або агрегатах, і кожний вид деталей укладають на окремі полиці. До кожної полиці прикріплюють ярлик із зазначенням найменування запасних частин, ціни.

Однак, у зв'язку з великою різноманітністю запасних частин є деякі особливості у способах їх зберігання. Наприклад, великі деталі допускається зберігати на підлозі на піддонах. Колінчасті вали встановлюють вертикально фланцем на дерев'яні настили. Спільно рекомендується зберігати підшипники, деталі електрообладнання та паливної апаратури, гумоазбестові вироби, металовироби. Деталі з гостро обробленими поверхнями зберігають загорнутими в промаслений папір. Акумулятори зберігають в окремому приміщенні та розміщують на стелажах в один ряд. Крім того, нові запасні частини зберігають окремо від тих, що були в експлуатації.

Відповідальність за зберігання запасних частин на складі несуть матеріально-відповідальні особи, завідувач складом, комірник. Завідувач складу працює відповідно до посадової інструкції, яку затверджує керівник підприємства. До обов'язків завідувача складом запасних частин входять прийом запасних частин на склад і видача їх зі складу; організація зберігання матеріальних цінностей складі; перевірка товарно-супровідних документів; облік та ведення складської документації.

Кожна операція має свою специфіку і вимагає від комірника певних навичок виконання роботи. Особливо відповідальна ділянка роботи комірника – ведення складського обліку. Підприємства самостійно визначають перелік документів для складського обліку запасних частин, але зазвичай для цих цілей використовується картка складського обліку. На кожне найменування завідувачем складу відкривається окрема картка складського обліку. Записи до картки виконуються на підставі первинних документів у міру їх надходження та здійснення господарських операцій, тобто кількісний облік запасних частин на місцях зберігання ведеться за їх найменуванням та номенклатурними номерами (із зазначенням ціни придбання).

На нашу думку, підприємства з невеликим складським надходженням та відпуском запасних частин доцільно обов'язково вести книгу складського обліку. Бухгалтер, який веде облік запасних частин, повинен не тільки перевіряти правильність записів у картках (книзі) складського обліку, а також консультувати завідувача складу з питань правильного ведення цих реєстрів.

Висновки. Таким чином, правильна організація зберігання запасних частин та їх обліку на складі є одним із ключових процесів, який не тільки забезпечує безперебійну роботу машин, обладнання, а й зрештою певною мірою впливає на фінансовий стан підприємства.

Список використаних джерел:

1. Олійник Т.О., Резніченко Н.В. Проблеми організації обліку виробничих запасів на складах підприємств. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки»*. № 3(6). 2011. С. 204–207.

ГЛАДУН А. В., МАРТИНІВ Є. С., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **ОВОД Л. В.,** к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Актуальність. Система освіти України сьогодні в умовах військової агресії опинилася в нових реаліях функціонування, а перед освітніми закладами постали різноманітні питання, які до сьогодні ніхто не вирішував. Війна негативно впливає на здійснення освітнього процесу, організацію та ведення обліку в закладах освіти, а це зумовлює потребу в гнучкій трансформації діяльності освітньої сфери, особливо на період дії воєнного стану.

Сучасні умови, в яких функціонують заклади освіти, характеризуються численними проблемами у фінансуванні й виконанні бюджетів усіх рівнів, а також в організації бухгалтерського обліку.

Результати дослідження. Не дивлячись на численні проблемні аспекти, бухгалтерський облік в установах державного сектору є впорядкованою системою збирання, реєстрації, обробки та узагальнення інформації про склад та джерела формування загального й спеціального фондів бюджетів, інституційні зобов'язання, фінансові операції та процеси тощо. Він має «свої особливості:

- організація бухгалтерського – обліку за пунктами бюджетної класифікації;
- роздільний облік отриманих асигнувань з різних рівнів бюджету та власних доходів;
- розподілити облік витрат за джерелами покриття;
- окремий облік готівки та фактичних витрат;
- контролюють виконання кошторису видатків;
- бухгалтерський облік і звітність суворо відповідають вимогам нормативних документів;
- відомості про облікову професію для органів культури, науки, освіти, управління;
- відсутність попередньої оплати за товари, послуги, виконані роботи тощо» [1, с. 90].

Сьогодні в обліковій системі установ державного сектору, у тому числі закладів освіти, можна виділити такі основні недоліки:

- використання двох методів ведення бухгалтерського обліку: касового (при виконанні кошторису відповідного бюджету) і метод нарахувань (при обліку здійснення господарської діяльності виконання кошторису);
- відсутність в бухгалтерському обліку єдиної методики відображення розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами господарських операцій з фінансовими та не фінансовими активами, капіталом

та фінансовим результатом, зобов'язаннями, а також виконання державного і місцевого бюджетів;

– паралельне формування звітності про виконання бюджетів для Державного казначейства і для головних розпорядників коштів. Великі обсяги інформації повторюються, але частина звітних даних містить іншу інформацію;

– виділення асигнувань з бюджету для покриття видатків, однак більше ефективною системою є система погашення зобов'язань та інші [2].

Облікова політика установ державного сектору, зокрема закладів освіти, «містить обмежений перелік альтернатив вирішення облікових проблем, зокрема,... щодо витрат (перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції, робіт, послуг, перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу)» [3, с. 62]. А тому вона потребує реформування у напрямку лібералізації за рахунок надання розширених прав керівникам у сфері менеджменту, а бухгалтерам щодо побудови ефективної інформаційно-облікової системи, зокрема, у напрямку вибору її елементів, кореспонденції рахунків.

Головною метою удосконалення обліку в бюджетних установах, у тому числі в закладах освіти, є зростання прозорості, якості, оперативності та достовірності облікової інформації щодо видатків та витрат, а також повне висвітлення її в бюджетній, управлінській та фінансовій звітності.

Тому, основними напрямками реформування бухгалтерського обліку в установах державного сектору освітнього спрямування є:

– адаптація законодавства України з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності установ державного сектору відповідно до міжнародних вимог шляхом перегляду нормативно-правового та методичного забезпечення ведення обліку виконання бюджетів органів державного сектору;

– впровадження в бюджетних установах єдиної законодавчої методики оперативного обліку асигнувань та видатків з метою отримання повної, достовірної, сумісної, прозорої інформації про фінансову систему країни та порівнянню інформацію про фінансовий стан країни;

– впровадження єдиної облікової політики, розробка методичних рекомендацій з ведення та організації обліку та звітності щодо окремих об'єктів відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі;

– інтегрування плану рахунків установ державного сектору із бюджетною класифікацією.

Отже, модернізація обліку в установах державного сектору потребує формування єдиної правового та нормативного поля, що відповідають міжнародним стандартам обліку, кращої методології звітності та впровадження сучасних інформаційних технологій. Автоматизація бухгалтерського обліку в закладах освіти, використання нових технологій покликана вирішити різні облікові завдання:

– підвищення оперативності обліку;

– впровадження управлінського обліку та складання управлінської звітності;

– здійснення управлінського аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

Для оптимізації ведення бухгалтерського обліку видатків в в закладах освіти необхідна деталізація рахунків обліку на рівні синтетичних рахунків, субрахунків за кодами економічної класифікації видатків та за рахунками аналітичного обліку освітніх послуг та випуску продукції (надання послуг). Аналітичними рахунками до субрахунків обліку видатків, наприклад, може бути виокремлення в бухгалтерському обліку інформації за видами матеріальних витрат, амортизації тощо.

Висновки. В комплексі запропоновані заходи з удосконалення обліку в установах державного сектору, зокрема в закладах освіти, покликані покращити планування, облік, організацію праці облікового персоналу та підвищити ефективність діяльності.

Список використаних джерел:

1. Слюсар С.Т. Організація обліку в установах державного сектору України: міжнародний контекст. *Економічний вісник університету. Економіка і управління*. 2022. Вип. №53. С. 88-93.
2. Канєва Т. Стан і перспективи розвитку обліку в державному секторі України. *Вісник КНЕУ*. 2018. № 5. С. 33-40.
3. Гевлич Т. І., Гевлич Л. Л. Удосконалення облікової системи суб'єкта державного сектору як напрям оптимізації управління. *Актуальні проблеми теорії менеджменту, маркетингу та фінансів : наукові ідеї та механізми реалізації* : матеріали. Всеукр. (із заруб. уч.) наук. конф. / Донецький національний технічний університет, 12-13 трав. 2021 р., м. Покровськ: ДВНЗ «ДонНТУ», 2021. 378с. С. 60-62.

ГНАТИШИН Л.Б., д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний університет природокористування, м. Львів

ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. Організація обліку виробництва промислової продукції в умовах сільськогосподарської діяльності займає важливе місце в обліковому процесі будь-якого аграрного підприємства. Ключовими завданнями організації бухгалтерського обліку процесу промислового виробництва в умовах сільськогосподарської діяльності є:

- суцільний облік та внутрішній контроль виробництва промислової продукції: обсягів, асортименту, якості і досягнення плану у розрізі згаданих показників;
- бухгалтерський облік витрат на забезпечення промислового виробництва та контроль за виконанням бюджетів на промислове виробництво;
- калькулювання собівартості промислової продукції та контролювання виконання плану собівартості;
- усунення простоїв та безгосподарності, виявлення невикористаних резервів виробництва [1].

Результати дослідження. Передумовами організації обліку виробництва промислової продукції в умовах сільськогосподарської діяльності є:

1. потреба своєчасно, достеменно та вірогідно відображати фактичні розміри і склад витрат та контролювати за уживанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягів виробленої і реалізованої промислової продукції у грошових і натуральних вимірниках;
2. необхідність узгодження показників калькуляції та витрат на виробництво промислової продукції з планово-нормативними рівнями;
3. необхідність у своєчасній та достовірній обліковій інформації про фактичні витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією промислової продукції в умовах сільськогосподарської діяльності;
4. визначення фактичної собівартості промислової продукції та проведення процедур коригування планової собівартості до фактичного рівня;
5. потреба документування витрат у промисловому виробництві у момент їх здійснення для того, щоб їхні величини достовірно відображати на бухгалтерських рахунках і в облікових реєстрах, оскільки усі, без виключення, виробничі витрати потрібно віднести до витрат виробництва промислової продукції конкретного періоду, щоб надалі включити їх до собівартості;
6. групування витрат за допомогою методу подвійного запису та системи бухгалтерських рахунків у розрізі статей витрат та об'єктів обліку у промисловому виробництві;

7. необхідність оптимізації процесу обліку витрат в комп'ютеризованому середовищі відповідно до нормативних документів та сучасної практики бухгалтерського обліку.

Процес промислового виробництва в умовах сільськогосподарської діяльності включає розвідку, оцінювання, підготовку до освоєння, добування та використання природного ресурсу, а також його охорону та відтворення. Водночас у процесі добутку піску створюються готовий продукт з природних ресурсів, котрий в процесі реалізації набуває грошової форми, тому вкладений у промислове виробництво капітал збільшується власне на величину цього додаткового продукту. Усі перелічені процеси є об'єктами бухгалтерського обліку, оскільки вони стосуються одержання необхідної інформації для управління операційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, зокрема у контексті здійснення контролю за дотриманням природоохоронних вимог і норм. Об'єктом економічної оцінки є готовий продукт промислової переробки – видобутий у кар'єрі пісок. Економічна оцінка видобутого природного ресурсу ґрунтується на визначенні конкретних витрат на цей вид продукції. Особливістю промислової переробки є те, що на відміну від рослинництва і тваринництва, тут не виділяють витрат на незавершене виробництво. Нагромаджені витрати є підставою для калькулювання – визначення собівартості одиниці промислової продукції.

Отож, згідно з Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженими наказом Мінагрополітики від 18.05.2001 р. № 132, усі витрати промислового виробництва в умовах сільськогосподарської діяльності, облічують за такими статтями: витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; паливо і мастильні матеріали; роботи та послуги; витрати на ремонт необоротних активів; інші витрати на утримання основних засобів; інші витрати; загальновиробничі витрати [2].

Структуризацію витрат з метою використання покладів корисних копалин в цілях бухгалтерського обліку та економічного контролю доцільно здійснювати шляхом їх групуванням у розрізі окремих стадій процесу природокористування. У підсумку має утворитися замкнений цикл – підготовчі роботи, реалізація видобутих корисних копалин та одержання позитивного результату.

Особливістю нагромадження витрат підготовчого (розвідувального) етапу є те, що вони можуть бути доволі великими і здійснюватися з високим ступенем ризику невпевненості. Тобто понесені сільськогосподарським підприємством витрати можуть не призвести до виявлення нових родовищ і покладів корисних копалин чи інших природних ресурсів. Ще однією специфікою є те, що такі витрати не передбачають доходів, оскільки згідно з принципом відповідності на такі витрати поширюються специфічні умови капіталізації. Резюмуючи зауважимо, що облік витрат передрозвідувальної фази сьогодні в Україні ще не регламентований.

Передрозвідувальні витрати не можуть стосуватися будь-яких конкретних корисних копалин чи природних ресурсів, оскільки на цьому етапі самі природні ресурси є недоведеними (невизнаними). Тому практикою бухгалтерського обліку передбачено такі витрати не капіталізувати, а списувати на витрати періоду. Не слід вважати такий підхід вдалим, оскільки застосовуючи його в бухгалтерському обліку порушується принцип відповідності. Тому сільськогосподарському підприємству доречно у своїй обліковій політиці передбачити і структуру таких витрат, і порядок їхнього списання в бухгалтерському обліку. Вважаємо, що такі витрати буде логічно визнавати як витрати майбутніх періодів та відносити їх до поточних операційних витрат сільськогосподарського підприємства шляхом рівномірного списання впродовж прогнозованого терміну експлуатації кар'єру чи пропорційно реальній масі видобутого піску у кожному періоді.

Кінцевим етапом видобутку піску є закриття (консервація) кар'єру і відновлення природного середовища. Після завершення експлуатації піщаного кар'єру, або у випадку коли згідно з техніко-економічними розрахунками та іншими обґрунтуваннями його подальше використання та розробка неможлива чи недоцільна, кар'єр підлягає ліквідації чи консервації, а земельна ділянка навколо – рекультивативації [3].

Виконання робіт з консервації кар'єру також передбачає значні витрати для сільськогосподарського підприємства. При цьому витрати на етапі припинення експлуатації кар'єру також не забезпечуються доходами, бо процес видобування уже припинено. Тому з метою дотримання принципу відповідності витрати, які виникають на етапі закриття кар'єру повинні зменшувати доходи ще заздалегідь – впродовж усього терміну видобування піску. Відтак, на період експлуатації кар'єру для виконання цієї умови доцільно створювати відповідний резерв і облічувати його у складі забезпечень майбутніх витрат. Заздалегідь зарезервовані кошти після завершення промислової експлуатації кар'єру покриватимуть витрати на закриття кар'єру та рекультивативацію земель.

Висновки. Враховуючи представлені вище специфічні моменти промислового виробництва в умовах сільськогосподарської діяльності, основними об'єктами обліку доцільно вважати окремі фази загального виробничого циклу щодо підготовки та використання піщаного кар'єру, а також центри відповідальності, або загалом свердловину чи родовище. При цьому об'єктами контролю є ті ж об'єкти обліку.

Список використаних джерел:

1. Гнатишин Л. Б., Прокопишин О. С. Організація обліку: навч. посіб. / 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: Магнолія 2006, 2016. 438 с.
2. Методичні рекомендації з планування, обліку, калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, наказ Мінагрополітики України від 18.02.2001 року № 132. *Все про бухгалтерський облік*. 2003. № 69.
3. Крупка Я.Д., Порохнавець Я.А. Облік і контроль у видобувних галузях: монографія. Тернопіль: Вид-во «Крок», 2019. 252 с.

ГОЛДОВАНСЬКА М.О., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТКИ

Актуальність. Зараз складно уявити діяльність підприємств без інвентаризації. Вона займає значне місце у бухгалтерському обліку. На сьогоднішній день це основний спосіб оцінки стану майна та зобов'язань суб'єктів господарювання. За допомогою інвентаризації керівництво підприємства має достовірні відомості про фактичну наявність (відсутність) матеріальних цінностей. Це дозволяє своєчасно розпланувати подальшу діяльність підприємства.

Інвентаризація є основним способом запобігання розкраданню майна. Вона дозволяє проконтролювати збереження основних засобів, матеріальних цінностей та грошових коштів шляхом зіставлення їх фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку.

Результати дослідження. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік», підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан та оцінка. Ця вимога поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності[1].

Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 затверджено єдине «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.10.2014 р. за № 1365/26142, що набуло чинності 01.01.2015 р. [2]. Дане положення є універсальним, тобто обов'язковим для підприємств усіх організаційно-правових форм і форм власності (крім банків, на яких дія положення не поширюється), а також представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та бюджетні установ [3].

Інвентаризація – це документи, оформлені відповідно до пред'явленими до них вимогами, що забезпечують систематичний контроль за станом та зміною господарських засобів (активів) та джерел їх формування.

На прийняття рішень щодо формування Облікової політики, щодо розробки порядку інвентаризації можуть впливати розміри діяльності підприємства, широта організаційної структури, обсяг матеріальних цінностей та зобов'язань, обсяги та специфіка складського обліку, географічне місцезнаходження підприємства та її підрозділів, особливості ведення бухгалтерського обліку. Наприклад, для підприємства з невеликим переліком видів діяльності, невеликим обсягом складського господарства можна

мінімізувати кількість ініціативних інвентаризації або зовсім відмовитися від таких.

На нашу думку, підприємство повинно вирішити низку питань для формування порядку проведення інвентаризації: відповідно до положення щодо ведення бухгалтерського обліку економічний суб'єкт має право встановити строки проведення інвентаризації основних засобів; для документального оформлення проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку можуть застосовуватись типові уніфіковані форми первинної облікової документації; отримані фактичні дані проведеної інвентаризації звіряють із даними бухгалтерського обліку, у разі виявлення невідповідності складаються порівнювальні відомості чи акти.

Підприємство має право використовувати один з запропонованих варіантів чи розробити свою форму. Обраний варіант слід прописати в Обліковій політиці.

У наказі про Облікову політику необхідно вказати внутрішній нормативний документ, що регламентує порядок проведення інвентаризації, розроблені підприємством форми для обліку та обробки результатів інвентаризації, періодичність проведення інвентаризації у звітному році, дати їх проведення, а також список матеріальних цінностей та зобов'язань, що інвентаризуються.

Крім типових форм з обліку результатів інвентаризації суб'єкт господарювання повинен формувати й інші внутрішні документи з проведення інвентаризації. Наприклад, методика проведення інвентаризації окремих об'єктів обліку, порядок отримання підтвердження результатів інвентаризації від бізнес-партнерів, порядок вирішення претензій до інвентаризаційної комісії, у разі пересортиці, порядок заліку нестач матеріальних цінностей надлишками тощо.

Висновки. Інвентаризація відіграє важливу роль участь у відображенні достовірних фактів у бухгалтерській звітності. Це дуже важливо, оскільки спотворення даних бухгалтерського балансу може призвести до санкцій з боку контролюючих органів. Правильні, не спотворені, дані бухгалтерського балансу є результатом діяльності підприємства. За допомогою цих даних керівний склад аналізує діяльність організації та визначає напрямки розвитку всього підприємства чи організації. Тому інвентаризація, проведена на недостатньо високому рівні, може призвести до прийняття невірних ділових рішень, до втрати прибутку, і навіть до виникнення збитків.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) від 16.07.1999 р.
2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 р.
3. Олійник С.О. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку та напрями її вдосконалення. *Innovative solutions in modern science*. № 5(14). 2017. С. 4–14.

ГОРБАНЬ А.А., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.**, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ВИКЛИКИ

Актуальність. Дослідження актуальних питань та проблем бухгалтерського обліку в умовах сьогодення набуває особливої актуальності, оскільки від стану ведення організації бухгалтерського обліку залежать кінцеві фінансові результати діяльності підприємств. Зміни в законодавстві про оподаткування та бухгалтерський облік стають все більш частішими і прискореними. Бухгалтери та фінансові менеджери повинні бути постійно уважними та оновлювати свої знання та навички, підвищувати свій рівень кваліфікації щоб ефективно виконувати професійні обов'язки.

Окрім того, в контексті глобалізації світової економіки, зростає потреба відповідати вимогам міжнародного податкового права та забезпечувати дотримання податкової дисципліни.

Результат дослідження. Існує безліч актуальних питань бухгалтерського обліку, оскільки це сфера, яка постійно змінюється і розвивається.

До найбільш актуальних питань, з якими стикаються бухгалтери можна віднести [1-3]:

1. Електронний облік. З поширенням цифрових технологій все більше компаній переходять на електронний бухгалтерський облік. Бухгалтери повинні бути добре знайомі з різними програмами та системами електронного обліку, щоб забезпечити точність та ефективність обліку.

2. Фінансова звітність. Компанії повинні регулярно подавати звіти про свою фінансову діяльність, і цей процес повинен бути ретельно контрольований бухгалтерами. Бухгалтери повинні знати всі правила та стандарти фінансової звітності та дотримуватися їх.

3. Податковий облік. Бухгалтери повинні мати глибокі знання у сфері податкового законодавства та уміти відслідковувати зміни в законодавстві. Вони повинні бути в змозі точно розрахувати податки та правильно заповнити всі необхідні документи.

4. Управління кредитами та заборгованістю. Бухгалтери повинні контролювати кредити та заборгованість компанії, уміти аналізувати фінансову інформацію та приймати управлінські рішення щодо кредитів та заборгованості.

5. Управління запасами та витратами. Бухгалтери повинні відслідковувати всі запаси компанії, контролювати їх витрати та забезпечувати ефективне управління запасами.

6. Аудит та перевірка. Бухгалтери повинні підготувати всю необхідну документацію для аудиторів, а також бути готовими до перевірки з боку податкової служби та інших органів державного контролю.

7. Міжнародний бухгалтерський облік. Для компаній, що здійснюють міжнародну діяльність, бухгалтерський облік є складним завданням через різницю у стандартах бухгалтерського обліку в різних країнах. Бухгалтери повинні бути знайомі з міжнародними стандартами та розуміти їх вплив на облік компанії.

Бухгалтерський облік є важливою складовою фінансового управління компанії. Однак, він також стикається з різними викликами та проблемами.

До найбільш поширених викликів бухгалтерського обліку в умовах сьогодення можна віднести:

1. Складність звітування. Звітування є важливим елементом бухгалтерського обліку, і його складність може залежати від розміру компанії та вимог різних правових органів.

2. Зміни законодавства. Законодавство з бухгалтерського обліку постійно змінюється, що може створювати проблеми для бухгалтерів. Необхідно бути в курсі всіх змін та адаптуватися до них.

3. Обмеження бюджету. Компанії можуть стикнутися з обмеженим бюджетом для фінансового управління, що може вимагати від бухгалтерів знаходити ефективні способи зниження витрат та оптимізації фінансів.

4. Кадрові виклики. На малих компаніях, бухгалтер може бути єдиним фахівцем у своїй області, тому вони можуть стикнутися з перевантаженням та необхідністю виконувати багато різних завдань.

5. Використання нових технологій. Зараз існує багато нових технологій, які можуть допомогти бухгалтерам прискорити свої процеси та збільшити ефективність. Однак, це може вимагати додаткового навчання та адаптації до нових інструментів.

6. Низький рівень автоматизації. Багато компаній все ще використовують старі системи бухгалтерського обліку, які можуть бути недостатньо автоматизованими та складними в експлуатації. Це може призвести до витрати більше часу на обробку даних та звітності, а також до збільшення ризику помилок.

7. Кількість даних. Бізнес збільшується та збільшується кількість даних, які необхідно обробляти. Бухгалтерам потрібно знайти способи для ефективної роботи з великою кількістю даних, що може вимагати використання спеціальних програм та інструментів.

8. Боротьба зі шахрайством. Бухгалтерам доводиться боротися зі шахраями та шахрайством, такими як підроблення документів, надмірне зарахування витрат та інші види фінансових махінацій.

9. Інтернаціоналізація бізнесу. Компанії, що працюють на міжнародному рівні, повинні дотримуватися різних стандартів та правил бухгалтерського обліку, які можуть відрізнятися в різних країнах. Бухгалтерам необхідно бути в курсі цих правил та навичок для їх виконання.

10. Розвиток нових бізнес-моделей. З розвитком нових бізнес-моделей, таких як підприємництво в соціальних мережах та криптовалюта, бухгалтерам

доводиться вивчати нові правила та принципи бухгалтерського обліку та використовувати їх у практиці.

Ці виклики зумовлені швидким розвитком технологій та змінами в бізнес-середовищі. Бухгалтерам необхідно бути в курсі всіх цих змін та постійно розвивати свої навички, щоб успішно виконувати свої обов'язки. Також серед проблем організації обліку можна виділити два блоки проблем: організацію бухгалтерської служби в управлінській структурі підприємства та організацію облікового процесу.

Надзвичайно важливо для бухгалтерів знати не тільки правила та принципи бухгалтерського обліку, але й бути в курсі останніх тенденцій у своїй галузі та знати, які нові технології можуть допомогти у підвищенні ефективності їх роботи.

Зокрема, сьогодні бухгалтерам дуже важливо знати, як працювати з хмарними технологіями, які дозволяють зберігати та обробляти великі обсяги даних, а також дозволяють працювати з даними з будь-якої точки світу. Крім того, у сучасному світі бухгалтерія все більше переходить на цифрові технології, такі як автоматизовані системи обліку та розрахунків, штучний інтелект та інші.

Також бухгалтерам доводиться стикатися зі зростаючою кількістю регуляторних вимог та стандартів, які вимагають дотримання підприємствами, що займаються бізнесом в різних країнах. Наприклад, в Україні в останні роки відбулись зміни в Податковому кодексі та в законодавстві про бухгалтерський облік, які суттєво вплинули на бухгалтерську практику.

Висновки. Отже, бухгалтерський облік є важливим елементом діяльності будь-якої компанії та є необхідним для забезпечення фінансової стабільності та розвитку бізнесу. Особливості бухгалтерського обліку включають в себе необхідність дотримуватися регуляторних вимог та стандартів, забезпечення безпеки збереження даних, ефективного використання технологій та зменшення часових витрат на бухгалтерський облік. Бухгалтери повинні постійно вдосконалювати свої знання та вміння, щоб успішно виконувати свої обов'язки та вирішувати виклики, що виникають у процесі роботи.

Таким чином, в сучасних умовах бухгалтерський облік в Україні має бути орієнтований на забезпечення оперативною інформацією всіх суб'єктів управління, а також на підготовку інформативної бухгалтерської звітності для інвесторів і кредиторів.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України (редакція від 10.08.2022 р.) № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Пересада С.В., Радченко І.В., Лісова Н.В. Бухгалтерський облік: теорія і практика: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2020. 536 с.
3. Бухгалтерський облік в Україні: стан, проблеми, перспективи; за ред. С.В. Пересади та І.В. Радченко. Київ: КНЕУ, 2019. 416 с.

ГОРЯНИЙ Є. П., НАЗАРЕНКО А. С., здобувачі вищої освіти
 Науковий керівник – **ЧЕРНЕНКО К. В.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ЕТАПИ, ДОКУМЕНТУВАННЯ, ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Загальні принципи проведення інвентаризації, а також правила документального оформлення її результатів регламентує Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879 [1].

Метою проведення інвентаризації є забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряють і документально підтверджують їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінку. При цьому забезпечують: виявлення фактичної наявності активів та перевірку повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що їх не використовують, невикористаних сум забезпечення; виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання [1].

Важливою складовою інвентаризації є заборгованість підприємств. Для обліку дебіторської заборгованості підприємства використовують рахунки 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 38 «Резерв сумнівних боргів». Для обліку кредиторської заборгованості використовують 6 клас рахунків «Поточні зобов'язання».

Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей полягає у звірці документів і записів у реєстрах обліку і перевірці обґрунтованості сум, відображених на відповідних рахунках, та оформлюється актом інвентаризації.

Строки та періодичність проведення річної інвентаризації розрахункових операцій представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Строки та періодичність проведення річної інвентаризації розрахункових операцій відповідно до Положення № 879 (п. 10 розд. I [1])

Об'єкт інвентаризації	Строк проведення	Періодичність проведення
1. Дебіторська і кредиторська заборгованість	Протягом трьох місяців до дати річного балансу (з 1 жовтня до 31 грудня)	Щороку
2. Інші зобов'язання		
3. Забезпечення	Протягом двох місяців	Щороку

Об'єкт інвентаризації	Строк проведення	Періодичність проведення
4. Розрахунки з бюджетом	до дати річного балансу (з 1 листопада до 31 грудня)	
5. Відрахування з ЄСВ		

Основні етапи та документальне забезпечення інвентаризації заборгованості представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Алгоритм інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості*

I. ЗВІРКА З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ	
Підприємство-кредитор передає всім своїм дебіторам виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість, і в свою чергу отримує виписки про стан своєї кредиторської заборгованості. Якщо до кінця звітного періоду розбіжності не усунені або залишаються нез'ясованими, розрахунки з дебіторами і кредиторами відображаються кожною стороною в сумах, які обліковуються у бухгалтерському обліку та визнаються нею правильними.	Виписка про стан розрахунків довільної форми, Акт звіряння розрахунків
II. ПРОВЕДЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ РОЗРАХУНКІВ	
<p>У ході річної інвентаризації розрахунків шляхом документальної перевірки встановлюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильність розрахунків з банками, контролюючими органами, іншими підприємствами, а також структурними підрозділами підприємства, виділеними на окремі баланси; - заборгованість підзвітних осіб. При інвентаризації підзвітних сум перевіряють відповідність даних бухобліку виданим авансам і звітам підзвітних осіб про них; - правильність і обґрунтованість сум заборгованості за нестачами і крадіжками. <p>Інвентаризація заборгованості за нестачами і втратами від псування цінностей полягає в перевірці причин, з яких затримуються розгляд матеріалів щодо виявленої нестачі і віднесення її на винних осіб або списання в установленому порядку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильність і обґрунтованість сум дебіторської, кредиторської і депонентської заборгованостей, у тому числі суми кредиторської і депонентської заборгованостей, за якими строк позовної давності сплив; - реальність заборгованості працівникам з оплати праці; - реальність заборгованості громадянам із соціальних виплат, а також за безготівковими розрахунками із цих виплат. 	
III. АНАЛІЗ ОТРИМАНИХ У ПРОЦЕСІ ЗВІРКИ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ВІДОМОСТЕЙ	
<p>Інвентаризація дебіторської і кредиторської заборгованостей полягає у звірнні документів та записів у реєстрах обліку і перевірці таких заборгованостей стосовно: дотримання строку позовної давності; обґрунтованості сум, що обліковуються на рахунках обліку розрахунків з покупцями, замовниками, постачальниками, підрядниками, отриманих і виданих векселів, отриманих позикових коштів, наданих кредитів (позик), з підзвітними особами, депонентами, іншими дебіторами та кредиторами.</p>	
IV. ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ	
<p>За результатами інвентаризації розрахунків оформляють акт інвентаризації. У таких актах обов'язково вказують найменування проінвентаризованих субрахунків та суми виявленої неузгодженої дебіторської і кредиторської заборгованостей, безнадійних боргів, а також кредиторської і дебіторської заборгованостей, за якими строк позовної</p>	

давності сплив. Форму акта інвентаризації ви можете обирати з декількох форм, таких як:

- акт інвентаризації розрахунків з дебіторами і кредиторами. До нього додають довідку про дебіторську і кредиторську заборгованість, за якими строк позовної давності сплив. У цій довідці вказують: (а) найменування і місцезнаходження дебіторів або кредиторів, (б) суми заборгованостей зі строком позовної давності, що сплив, (в) причини і підстави виникнення заборгованості, (г) дату, на яку строк позовної давності за заборгованістю сплив.

- акт інвентаризації розрахунків з покупцями, постачальниками й іншими дебіторами і кредиторами.

Крім того, за необхідності окремо складають:

- акт інвентаризації дебіторської або кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої сплив і яка планується до списання;

- акт інвентаризації розрахунків з відшкодування матеріального збитку. У ньому вказують такі дані: (а) П. І. Б. боржника; (б) за що і коли виник борг; (в) дата прийняття судового рішення або рішення іншого органу (добровільної згоди боржника) про відшкодування суми матеріального збитку.

V. ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ТА ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ

* Узагальнено на підставі [2], [3], [4]

У бухгалтерському обліку результати інвентаризації відображають, керуючись нормами П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та 11 «Зобов'язання».

Дебіторська заборгованість:

Дебіторську заборгованість із терміном позовної давності, що минув, списують з активів підприємства:

- якщо на підприємстві створюється резерв сумнівних боргів Дт 38 Кт 36;
- якщо резерв не створюється або його недостатньо: Дт 944 Кт 36, 37.

Списану дебіторську заборгованість обліковують мінімум 3 роки на рахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість» для спостереження за можливістю її стягнення у випадках зміни майнового становища боржника.

Кредиторська заборгованість:

- якщо кредиторська заборгованість виникла в результаті операційної діяльності: Дт 605, 606, 611, 612, 631, 632, 681, 685 Кт 717;
- якщо кредиторська заборгованість виникла в результаті іншої діяльності: Дт 605, 606, 611, 612, 631, 632, 681, 685 Кт 746.

Отже:

- обов'язкову інвентаризацію розрахунків з дебіторами і кредиторами проводять щороку перед складанням річної фінансової звітності в період 3 місяців до дати балансу;

- при інвентаризації всім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість;

- складають акт інвентаризації заборгованості, строк позовної давності якої минув і яка планується до списання, та акт інвентаризації розрахунків щодо відшкодування матеріальних збитків.

Список використаних джерел:

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02 верес. 2014 р. № 879. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення 27.02.2023).
2. Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованості / *Все про бухгалтерський облік. Добірка корисних консультацій*. С. 13 – 16.
3. Вороня Н., Білова Н., Чернишова Н. Інвентаризація розрахунків. *Податки та бухгалтерський облік*. 2015. № 15. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2015/november/issue-93/article-13304.html>. (дата звернення 27.02.2023).
4. Товстоп'ят Ю. Річна інвентаризація: «дебіторка» і «кредиторка». *Бухгалтер 911*. 2017. № 45. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2017/november/issue-45/article-30979.html>. (дата звернення 27.02.2023).

ГУБАНОВА О.С. здобувач освітнього рівня «Бакалавр»

Науковий керівник - **ГОЛУБ Н.О.**, к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінанси облік і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет м. Запоріжжя

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА ОБЛІК

Актуальність. Лізинг є одним із способів залучення додаткових інвестицій, які служать засобом модернізації основних фондів та впровадження нових технологій у країні. Сьогодні з розвитком ринкових відносин у розвинених країнах зростає потреба в інвестиціях, що, у свою чергу, вимагає інноваційних фінансових рішень. В тяжкий для економіки час лізинг є великою підтримкою для підприємств та в цілому економіки країни, адже на відмінну від звичайних позичок лізинг є досить гнучким і не потребує негайної сплати. При різних обставинах лізингові платежі можуть змінювати термін плати квартално чи щомісячно, можуть змінити суму платежів, як і відповідно ставка залишатись стабільною або плаваючою. Також на цій основі можна зробити висновок, що підприємство отримує довгострокові інвестиції для розширення фонду, модернізації чи інше.

Результат дослідження. Відповідно до Закону України "Про лізинг", лізинг - це підприємницька діяльність, спрямована на інвестування власних або позикових коштів і полягає у наданні лізингодавцем виключного користування на певний період орендарю майна, що є власністю орендодавця або набувається ним від імені та за погодженням з орендарем у відповідного продавця майна за умови сплати орендарем періодичних орендних платежів [1]. Закон України про лізинг визначає три основних суб'єкти лізингу: лізингодавець, лізингоодержувач та продавець. Проте останній не завжди приймає участь у лізингових відносинах. Так лізингодавцем виступає юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу. Лізингоодержувачем може бути фізична або юридична особа, яка отримує право на володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця. Якщо лізингодавець не має необхідного для лізингоодержувача предмета лізингу, то лізингодавець має право звернутися до третьої сторони – продавця (постачальника) та набути необхідний предмет лізингу. Продавцем може бути будь-яка фізична або юридична особа. Отже, лізинг - вид підприємницької діяльності, що характеризується трьома формами організаційно-економічних відносин: кредит, оренда та торгівля [1].

Об'єктом лізингу є рухоме та нерухоме майно, яке є основними засобами, крім майна, що заборонено для ринкового обертання. Обов'язковою умовою оренди є те, що орендовані предмети в основному використовуються для комерційних цілей.

Відповідно ч. 3. ст. 8 Закону України «Про фінансовий лізинг» фінансовий лізинг – це відносини, в якому зазначаються зобов'язання лізингодавця

належно договору на строк за плату передати лізинг одержувачу майно, об'єкт фінансового лізингу, який належить лізингодавцю та набутий легальним чином й амортизується 60% вартості об'єкту лізингу [2]. Лізинг може вважатися міжнародним, коли одна сторона не є резидентом України. Досить велика кількість таких відносин коли міжнародна лізингова компанія, створена іноземними фінансовими організаціями та банками, є лізингодавцями вітчизняних підприємств.

В відповідності до НП(С)БО 14 «Оренда» період очікуваного використання об'єкта фінансової оренди є строк корисного використання або коротший з двох періодів строк оренди чи строк корисного використання в залежності від лізингової угоди. Витратами орендаря є різниця між сумою мінімальних орендних платежів та вартістю об'єкта фінансової оренди. Такі витрати відображаються в бухгалтерському обліку і звітності в сумі, що відноситься до звітного періоду затрати орендаря на поліпшення об'єкта фінансової оренди (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо) включаються до вартості об'єкта фінансової оренди [4]. Важливим питанням є нарахування амортизації об'єкта фінансової оренди, який регламентується НП(С)БО 7 «Основні засоби» та НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» відповідно до якого амортизація об'єкта фінансової оренди нараховується орендарем протягом періоду очікуваного використання активу. Об'єкт операційної оренди відображається орендарем на позабалансовому рахунку бухгалтерського обліку за вартістю, указаною в угоді про оренду [5].

Одержаний фінансовий лізинг відображають одночасно як активом так і зобов'язанням дебет 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» кредит 531 «Зобов'язання з фінансової оренди» за меншою оцінкою на початок оренди, тобто справедливою вартістю активу. Обов'язкова умова такої операції є авансовий внесок не менше 30 % від загальної вартості обладнання.

У 2019 році вартість лізингових договорів склала 26245 млн. грн, порівняно з 2018 роком вартість зросла на цілих 18%, а в порівнянні з 2017 взагалі зросла на 102% відсотка. Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців» виходячи з даних, оприлюднених Національним Банком України, визначила результат протягом 2020 року який досягнув 52947 млн. грн. Коли президент України підписав новий Закон "Про фінансовий лізинг" 04 лютого 2021, який діяв з 1997 року, в цьому ж році ринку фінансового лізингу України сягнув 59279 млн. грн., тобто за дев'ять місяців відбулось зростання в обсязі 24%. На небанківських фінансові послуги війна, звісно погано вплинула на ситуацію ринку та збила великий темп зростання лізингових угод. І хоч за опитуваннями Департаменту нагляду за ринком небанківських фінансових послуг Національного банку України компанії повідомляють, що оговтались та до попередніх темпів все ж не дотягують [3].

Лізинг в Україні стикається з низкою проблем:

- нестача інформації про лізинг, поінформованість фірм про механізми

роботи, його переваги та можливості. Справа в тому, що лізинг є досить новою галуззю, тоді як лізинг в інших розвинутих країнах є основним механізмом й є повноцінною альтернативою кредиту;

- незацікавленість вітчизняних банків у проведенні довгострокового лізингу, з їхнього боку більш вигідніше надавати звичайний кредит, та й сучасні обставини не можуть покрити всі ризики такої операції;

- недосконале податкове законодавство. Наприклад, лізингоодержувачі здійснюючи платіж, збільшуються валові витрати і через це частково зменшується сума податку на прибуток. Тоді як обладнання в лізингу зрівнюється з покупкою й податок нараховується в повному обсязі;

- немає підтримки лізингу з боку Держави;

- складний організаційний процес, довгий термін одержання ресурсів.

Висновки. Щоб покращити ситуації, для прикладу ми можемо взяти досвід інших країн з розвинутою економікою, у яких податкові привілеї для лізингу, привели цю галузь до більш широкого розвитку. Створення державних програм, удосконалення нормативної правової бази, спрощення самої процедури, підвищення кваліфікації працівників бізнесу з питань лізингу, зниження вартості лізингових послуг, авансу та нотаріальних послуг, при укладенні договору.

Отже, за результатами досліджень можна зробити висновки, що фінансовий лізинг в Україні має високі перспективи, та може послугувати інструментом стабілізації національної економіки, якщо продовжувати розвиватись і вкладатись в стимулюючі фактори розвитку цієї галузі.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про лізинг" від 14.01.1999 № 394-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-14#Text>
2. Закон України "Про фінансовий лізинг" від 11.12.2003 № № 1381-IV46 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1381-15#Text>
3. Онищук Я.В. Розвиток лізингу в Україні // *Фінанси України*. 2019. №7. С.106.
4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 "Оренда" Затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>
5. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від № 181 28.07.2000 ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

ГУБАРИК О.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Від основних засобів, задіяних в процесі виробництва, завжди очікують економічних вигод. В певній мірі їх сутність як об'єкту в бухгалтерському обліку характеризується критеріями, що визнають як активи підприємства. Для цього в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» добре було б розкрити способи надходження майбутніх економічних вигод від використання об'єктів основних засобів на підприємстві.

Результати дослідження. Основні засоби за функціональним призначенням діляться на :

- виробничі, тобто ті основні засоби, які беруть участь у виробництві безпосередньо або сприяють для здійснення процесу виробництва. Наприклад, будови, цехи, верстати, робочі машини та обладнання, без яких не можливе матеріальне виробництво;

- невиробничі, такі основні засоби, які безпосередньо не беруть участі у виробництві, або ніяк побічно не задіяні, а потрібні для обслуговування культурно-побутових та комунальних потреб працюючих. У невиробничій сфері є також будови, споруди та обладнання.

Основні засоби за галузевою ознакою відносяться до будівельної, транспортної, промислової, сільськогосподарської галузі та зв'язку. Нерідко у промислового підприємства на балансі обліковуються основні засоби, які відносяться до інших галузей, адже у цього підприємства може бути підсобне сільське господарство, або основні засоби, які відносяться до сфери будівництва. Тому є розподіл на виробничі, промислово-виробничі основні засоби та інших галузей народного господарства.

Підприємство забезпечує себе основними засобами різними способами, воно може купити, отримати безоплатно або взяти в оренду. До речі оренда може бути операційною та фінансовою (лізинг). Підприємство у балансі відображає тільки власні основні засоби, орендовані залишаються на балансі в орендодавця щоб уникнути подвійного обліку тих самих основних засобів.

Отже за належністю основні засоби поділяються на власні та орендовані.

В бухгалтерському і податковому обліках основні засоби поділені на групи з ціллю нарахування амортизації.

Основні засоби підприємства це найголовніша складова успіху його роботи і також показник продуктивності роботи. Оцінка майна насамперед це оцінка основних засобів, якими володіє підприємство. Для оцінки основних засобів використовуються декілька видів вартостей: первісна, залишкова, справедлива, ліквідаційна та переоцінена.

Підприємство придбані основні засоби зараховує на баланс по первісній вартості. До первісної вартості крім суми, що сплачується постачальнику, можуть входити витрати на: державне мито, або реєстраційні збори або подібні платежі при придбанні прав на об'єкт основних засобів; ввізне мито; страхування ризиків доставки основного засобу; монтаж, установку, налагодження основного засобу; інші витрати, які потрібні для доведення основного засобу до придатного стану для використання із запланованою метою.

До первісної вартості основних засобів, які придбані повністю або частково за рахунок позикового капіталу не включаються відсотки за користування кредитом. Первісна вартість ще вважається історичною або ж фактичною, бо складається з сукупності витрат, пов'язаних з придбанням та введенням в експлуатацію.

В свою чергу справедлива вартість - це ринкова вартість на момент придбання основного засобу. У разі неможливості визначити ринкову ціну визначають відновлювальну. Це вартість на виготовлення(будівництво) або придбання аналогічного об'єкта з врахуванням суми зносу на дату оцінки.

Крім того що основні засоби можна придбати у постачальника, безоплатно отримати можна ще самостійно виготовити, отримати як внесок до статутного капіталу. Первісна вартість внесених до статутного капіталу основних засобів визначається і погоджується засновниками підприємства. якщо основний засіб виготовлений самостійно підприємством для власного використання, то первісна вартість буде дорівнювати його виробничій собівартості. Дуже рідко, але зустрічається обмін на подібний або не подібний основний засіб. При обміні подібних об'єктів первісна вартість отриманого об'єкту основних засобів дорівнює залишковій вартості переданого.

Коли до основних засобів об'єкти переводять з оборотних активів та товарів або готової продукції, то їх первісна вартість відповідає собівартості як визначено П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати» [1]. Отже вартість основних засобів залежить від того, яким шляхом основний засіб потрапив на підприємство.

При модернізації, добудові, дообладнанні, реконструкції та інших видах поліпшення, якщо виконані роботи від використання такого об'єкту призведуть до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних, всі понесені витрати збільшують первісну вартість поліпшених основних засобів. Витрати, понесені при виконанні робіт, які спрямовані на підтримку основних засобів у робочому стані, такі як ремонт, технічне обслуговування, тобто щоб одержати первісно визначену суму майбутніх економічних вигод, включаються до складу витрат не залежно від затраченої суми і співвідношення до вартості основних засобів [2].

При частковій ліквідації об'єкта основних засобів первісна вартість основних засобів буде зменшена на первісну вартість ліквідованого об'єкта [2].

Виробничі основні засоби у сфері матеріального виробництва,

неодноразово беруть участь у процесі виробництва, з часом зношуються і поступово переносять свою вартість на продукцію, яка виробляється або послуги, які надаються частинами по мірі зношування. Різниця між первісною вартістю і накопиченим зносом за час експлуатації основного засобу є залишковою вартістю.

Частину залишкової вартості складає ліквідаційна вартість, яку підприємство встановлює самостійно в залежності від того, яку суму коштів або активів очікує отримати від ліквідації чи реалізації об'єкту основних засобів після закінчення строку експлуатації такого об'єкту, не враховуючи витрати на його реалізацію чи ліквідацію.

Переоцінену первісну вартість визначають шляхом множення первісної вартості об'єкта основного засобу на індекс переоцінки, який можна визначивши поділивши справедливую вартість об'єкта що переоцінюється на його залишковую вартість. Одночасно потрібно і суму зносу помножити також на цей індекс переоцінки. Підприємство може переоцінювати ті об'єкти у яких залишкова вартість на дату балансу суттєво відрізняється від справедливої. Однак, у разі переоцінки об'єкта ОЗ на ту саму дату балансу доведеться переоцінити всі об'єкти групи ОЗ, до якої він належить [3].

Висновки. Процес проведення переоцінки надзвичайно важливий, але трудомісткий і складний водночас. Якщо переоцінка основних засобів здійснена підприємством самостійно, то така переоцінка не буде визнана дійсною. Проте ці рекомендації не обов'язкові для виконання, підприємство має право не зважати на них, а встановити критерій суттєвості самостійно. Але таке рішення має бути передбачено обліковою політикою підприємства. То ж повинен бути належним чином оформлено наказ про облікову політику підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318. / Верховна Рада України офіційний веб-портал. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту, затверджене наказом Мінтрансу України від 13.03.98р. № 102 з доповненнями. URL: <http://www.dtk.com.ua/show/1cid01208.html>.
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. / Верховна Рада України, Законодавство України – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

ГУЗАКОВА Ю.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СКИБА Г.І.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
*Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, Україна*

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Управління власним капіталом пов'язане не тільки із забезпеченням ефективного використання вже накопиченої його частини, а й з формуванням власних фінансових ресурсів, що забезпечують майбутній розвиток підприємства. Тому увагу багатьох дослідників привертають проблеми формування власного капіталу підприємства.

Для ефективного управління власним капіталом економісти повинні мати достовірну інформацію про розмір і склад власного капіталу підприємства.

Результати дослідження. Власний капітал є невід'ємною частиною практично кожної компанії, але їх вартість досить традиційна. Тобто загальна сума коштів, яку засновник або учасник товариства перерахував компанії. Наприклад, це добре пропонується компанії через подаяння компанії. Оплата капіталу або юридичної частки оцінюється за вартістю, визначеною за згодою учасників. З часом кошти, перераховані в офіційний капітал, можуть збільшуватися або зменшуватися повністю або частково. Тому об'єктивна вартість компанії – це не міра юридичного капіталу, а величина прибутку. Крім того, власний розмір не гарантує права кредиторів на корпоративні активи.

Для прийняття правильного та ефективного управлінського рішення власникам необхідна достовірна інформація про капітал. Це може бути інформація для прийняття управлінських рішень щодо інвестування в цінні папери, придбання матеріальних цінностей, розподілу прибутку тощо.

Для аналізу величини власного капіталу основним джерелом інформації є річна фінансова звітність.

Повна та достовірна інформація про власний капітал необхідна для забезпечення поточної діяльності підприємства та прогнозування його розвитку. Обліково-аналітичне забезпечення управління власним капіталом включає: нормативну, бухгалтерську, необлікову інформацію та аналітичні показники.

Установчі документи є правовою основою діяльності суб'єкта господарювання. Вимоги до змісту та форми установчих документів встановлено Господарським кодексом України. Установчими документами є рішення про утворення підприємства або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, — статут (положення). В установчих документах мають бути визначені найменування суб'єкта господарювання, мета та предмет підприємницької діяльності, склад і компетенцію його органів управління,

порядок прийняття ними рішень, порядок формування майна, розподілу прибутків і збитків, умови його реорганізації та ліквідації, якщо інше не встановлено законом [2].

Необлікова інформація – це інформація про власний капітал, яка формується маркетинговими, фінансовими, інвестиційними, операційними та іншими службами підприємства [2].

Аналітичні показники займають проміжне місце між первинною інформацією та прийняттям управлінських рішень. До цих показників належать: рентабельність власного капіталу, ефективність його використання, склад, структура, динаміка власного капіталу.

Процес формування обліково-аналітичного забезпечення, що охоплює управління капіталом підприємства, схематично можна представити в таблиці 1.

Таблиця 1.

Етапи формування обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства

<i>Етапи</i>	<i>Завдання</i>	<i>Призначення</i>
Етап 1	Збір і систематизація інформації про обсяги діяльності, про формування та рух капіталу підприємства та ін.	На цьому етапі збирається інформація про всі операції підприємства. В результаті можна отримати інформацію про рух капіталу підприємства.
Етап 2	Складання звітності про власний капітал.	Публікація річного Балансу та Звіту про власний капітал дає змогу всім користувачам, як внутрішнім, так і зовнішнім, отримати інформацію для оцінки платоспроможності підприємства, його фінансової незалежності, оцінки впливу фінансових та інвестиційних угод на фінансовий стан підприємства, тощо.
Етап 3	Аналіз інформації про рух капіталу підприємства.	Дає змогу інтерпретувати інформацію для прийняття конкретного управлінського рішення.
Етап 4	Обґрунтування і оцінка фінансової політики, ефективності використання капіталу, прогнозування функціонування підприємства, тощо.	Цей етап призначений для розробки тактичних та стратегічних управлінських рішень.

З метою управління інформація бухгалтерського обліку використовується для:

1) аналізу формування власних фінансових ресурсів підприємства з метою виявлення їх потенціалу та його відповідності темпам розвитку підприємства;

2) визначення загальної потреби у власних фінансових ресурсах;

3) оцінки вартості залучення власного капіталу з різноманітних джерел;

4) забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових

ресурсів за рахунок внутрішніх джерел;

5) забезпечення необхідного обсягу залучення власних фінансових ресурсів із зовнішніх джерел;

б) оптимізація співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів [1].

Частина статутного капіталу підприємства може залишатися неоплаченою протягом певного часу, до закінчення його формування. Неоплачений капітал зменшує загальну суму власного капіталу компанії. Таким чином, у разі наявності у власників (учасників) заборгованості за внесками до статутного капіталу розмір власного капіталу товариства, або вартість його чистих активів, буде меншим від статутного капіталу за умови виконання арифметичної суми інших елементів. власного капіталу дорівнює нулю. Хоча на практиці така ситуація може зустрічатися нечасто в наш час.

Висновки. Бухгалтерський облік є основним джерелом інформаційного забезпечення управління підприємством. Саме він формує достовірну облікову інформацію про стан, структуру та динаміку власного капіталу, що в подальшому дає можливість системі управління підприємством приймати відповідні управлінські рішення. Інформація про власний капітал надається в Балансі (Звіті про фінансовий стан), Звіті про власний капітал та Примітках до фінансової звітності.

Процес формування окремих складових власного капіталу супроводжується рядом проблем, які можуть вплинути на процес прийняття управлінських рішень. Ці проблеми потребують подальшого розгляду та вирішення, як в теорії, так і в практиці бухгалтерського обліку, і вирішити їх можна лише за умови вдосконалення чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Брік С. В. Порядок обліку власного капіталу підприємства та шляхи його удосконалення/ С.В. Брік, Є.М. Рудковська // *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. № 59 (1168).-С.134-137.
2. Михайлишин Н. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління власним капіталом підприємства / Н. Михайлишин, І Данилюк // *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2014. Том 45. № 2. С. 127-133.

ГУЗЕНКО О.П., к. е. н., доцент, доцентка кафедри господарсько –
правових дисциплін та економічної безпеки
Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький

ОСУЧАСНЕННЯ ЗМІСТУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Актуальність. На даний час в Україні склалися складні часи для функціонування представників підприємницького сектору. Країна перебуває в умовах воєнного стану, який чинить ряд негативних наслідків на проведення підприємницької діяльності. До їх складу варто включити значні інфляційні коливання, зміна курсу валют, суттєве подорожчання комунальних послуг, відсутність стабілізаційних моментів при проведенні купівлі сировини, палива, запасних частин для ведення бізнесу, підвищення цін на транспортні послуги та послуги представників торговельних структур, які задіяні в процедурі реалізації товарів, а також нестача власних фінансових ресурсів для проведення бізнесу та обмежений рівень доступності до позикового ресурсу через його достатньо високу ціну призвело до зниження результативності роботи суб'єктів господарювання. Разом з тим, втрата населенням доходів через воєнні дії, що спровоковані російською військовою агресією, призвело до зниження потенційних покупців продукції. Такий стан речей вказав на необхідність перегляду підходів суб'єктів господарювання до ведення бізнесу, особливо в системі прийняття управлінських рішень. Постало питання якісної інформаційної бази, котра здатна створити основу для прийняття виважених та раціональних рішень. Саме такі події призвели до визнання пріоритетності внутрішнього аудиту підприємств, якому відведено доволі помітну роль у формуванні інформаційного потоку, що характеризує реалістичну ситуацію у всіх ланках управління. З огляду на зазначене обрана тема може претендувати на сучасність та актуальність в сфері господарської діяльності різних суб'єктів.

Результати дослідження. В умовах воєнного стану кожен суб'єкт господарювання має більш пильну увагу приділяти системі управління, обліку та фінансовій діяльності. У цьому випадку постає питання якісного виконання обов'язків представниками відділу внутрішнього аудиту, які уповноваженні проводити, перевірку, оцінювання та моніторинг адекватності й ефективності функціонування систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю.

Як правило понятійна категорія «внутрішній аудит» розглядається як організована на підприємстві систему контролю, що діє в інтересах його керівництва або власників, регламентовану внутрішніми документами, метою якої є додержання встановленого порядку здійснення бухгалтерського обліку і надійності функціонування внутрішнього контролю. Чисельні наукові дослідження його проблем в законодавчому забезпеченні, методично – організаційному напрямку з позиції підприємств свідчать про актуальність та необхідність поглиблення вивчення поставленого питання.

Перш ніж звернутися до напрямків удосконалення процедури внутрішнього аудиту суб'єктів господарювання варто уточнити сутнісну змістовність понятійної категорії з урахуванням ситуації, що притаманна підприємницькому сектору України взагалі, з огляду на існування воєнного стану. З цією метою звернемося до існуючих наукових позицій. Так, на погляд Н.І.Беренда та Н.І. Дьякової [1] «...система внутрішнього аудиту на підприємстві, за умови дотримання зазначених вимог щодо її організації та послідовності здійснення самого процесу перевірки є гарантією запобігання незаконним діям персоналу підприємства та зниження ризику прийняття недоцільних та неефективних управлінських рішень вищим керівництвом».

У свою чергу, М.С.Пушкар та В.З Семанюк [2, с. 40] обґрунтовують доцільність трактування даної понятійної категорії як «...науку про соціально-економічну систему знань, що відслідковує причини і наслідки відображення фактів господарської діяльності в управлінській та інформаційній сферах, у вартісній і натуральній оцінці, з метою визначення ефективності їх функціонування на різних етапах і рівнях управління, у відповідності до наукових рекомендацій щодо застосування методів, процедур, елементів дослідження, економічних правил і законодавства держави». С.О. Олійник [3] вважає, що «...внутрішній аудит є оцінкою надійності й ефективності існуючої системи внутрішнього контролю, а внутрішні аудитори – люди, покликані неупереджено й професійно провести таку оцінку». Одночасно Т.О. Каменська та О.Ю.Редько[4] стверджують, що «...внутрішній аудит є функція незалежної оцінки всіх аспектів діяльності підприємства, здійснювана зсередини підприємства й спрямована на створення у його власників впевненості в тому, що існуюча система контролю надійна та ефективна».

Результати проведених досліджень показують, що серед вчених відсутня єдина наукова позиція щодо трактування сутнісного змісту понятійної категорії «внутрішній аудит», деякі автори дотримуються думки, що внутрішній аудит представляє собою внутрішній контроль діяльності організації на користь його керівництва, інші ототожнюють внутрішній аудит з ревізією, основною метою якої є збереження майна, треті розглядають внутрішній аудит як елемент господарського контролю, основна мета діяльності якого – надання допомоги співробітникам в ефективному виконанні їх обов'язків.

Зазначене підкреслює доцільність уточнення сутнісного змісту понятійної категорії з метою поглиблення розуміння функціональних обов'язків уповноваженими особами, котрі виконують аудиторські процедури та зобов'язанні надавати результативні висновки. В умовах воєнного стану суб'єкти господарювання не мають права приймати управлінські рішення без сформованої інформаційної бази, котра висвітлює всі позитивні та негативні моменти їх функціонування. Разом з тим, важливим моментом є також розуміння відповідності обраної стратегії розвитку реаліям в яких на момент прийняття управлінських рішень знаходиться підприємство. Запобігти прийняттю хибних управлінських рішень можливо за умови вивчення

доцільності внесення змін, які наразі виступають одним із напрямків покращення майбутнього розвитку.

Ми вважаємо, для більш повного розуміння внутрішнього аудиту суб'єкта господарювання варто розглядати його як одну із складових управлінської системи, котра базується на способах і прийомах обробки облікової, фінансової та податкової документації, яка забезпечить накопичення інформаційного ресурсу для вищого менеджменту, обґрунтує існуючі проблематичні аспекти та вкаже напрями їх вирішення в реальних умовах функціонування господарюючого суб'єкта. Такий підхід до розкриття змісту внутрішнього аудиту суб'єкта господарювання сприятиме, з одного боку, більш предметному розумінню спрямування контрольних дій аудиторів, з іншого боку, розкриває для представників вищого менеджменту джерело створення інформаційного потоку для прийняття більш виважених та раціональних рішень. При цьому в сутнісній характеристиці понятійної категорії чітко окреслено взаємозв'язок прийняття управлінського рішення з існуючими реальними умовами функціонування суб'єктів господарювання на момент його затвердження та впровадження за призначенням.

Висновки. Результати проведених досліджень показали, що функціонування суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану потребує посилення ролі внутрішнього аудиту в загальній системі прийняття управлінських рішень. Досягти результативності управлінських рішень можливо за умови врахування всіх існуючих факторів впливу на діяльність суб'єктів господарювання, висвітлення та обґрунтування впливу яких має відбутися при проведенні внутрішнього аудиту. Разом з тим, одним із головних сегментів має стати висококваліфікований персонал, який покликаний виконувати не тільки контрольні дії, а, й сприяти усуненню встановлених недоліків через розробки напрямків покращення роботи господарюючого суб'єкта в майбутньому.

З огляду на існуючий воєнний стан в країні ефективність проведення внутрішнього аудиту має підвищуватися так, як суб'єкт господарювання не маючи впевненості у реалістичному стратегічному довгостроковому розвитку, має володіти якісною інформаційною базою для розробки короткострокового пакету дієвих управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Беренда Н. І., Дьякова Н. І. Організація внутрішнього аудиту на підприємствах України. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21672/1/6.pdf>
2. Пушкар М.С., Семанюк В.З. Внутрішній аудит: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 211 с.
3. Олійник С. О. Роль внутрішнього аудиту в управлінні підприємством. Журнал науковий огляд. 2018. № 6(49). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1591/1670>.
4. Каменська Т. О., Редько О. Ю. Внутрішній контроль і аудит в управлінні : практ. посіб. К.: ДП «Інформ. - аналіт. агентство», 2015. 375 с.

ГУЙВАН Д.Д., здобувач вищої освіти
КУЗУБ М.В., старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ.

ДИСТАНЦІЙНИЙ ОБЛІК

Актуальність. 24 лютого 2022 року – рокова для душі кожного українця дата. З того самого дня розпочався відлік часу до нашої справжньої свободи. Цей день змінив кожного як ззовні, так і зсередини. Багато українців втратили роботу та наразі вимушені жити на лише тільки соціальні виплати.

Війна, безумовно, має негативний вплив на економіку країни, і забезпечення її нормального функціонування за таких умов є досить складним. Нині ситуація в Україні в економічній сфері вже починає потроху стабілізуватися та покращуватися, тож зараз наша спільна ціль – підтримати та розвинути цей процес. Це справжній виклик для нас як для нації, який, за умови його подолання, доведе мужність, стійкість, незалежність та єдність українського народу.

В умовах війни підприємствам довелося пристосуватися до істотно незвичних обставин. Одним з рішень для деяких підприємств стало використання можливості віддаленої роботи, адже перш за все пріоритет отримало питання безпеки співробітників, які потенційно можуть опинитися в зоні бойових дій. Крім того, такий формат дозволяє зменшити витрати на оренду приміщень, комунальні послуги та інші витрати, що пов'язані зі зберіганням та управлінням робочих приміщень. Зважаючи на те, що цифрові технології постійно розвиваються, і нині ми маємо дуже потужний інструментарій в комп'ютерному просторі для виконання будь-яких задач, можна сміливо сказати й про те, що робота бухгалтера також може розглядатися під призмою віддаленої професії.

Результати дослідження. Ведення бухгалтерського обліку – процедура, за допомогою якої здійснюється організація і регулювання бухобліку компанії, організації або установи будь-якого типу. Так як робота бухгалтерії безпосередньо пов'язана з фінансами організації, займатися нею повинні досвідчені і перевірені співробітники. Однак підприємствам малого та середнього бізнесу сьогодні не потрібно власний бухгалтерський відділ. Ті ж завдання, причому з меншими витратами, може вирішити віддалена бухгалтерія. [1]

Ще за часів локдауну через COVID-19 в Україні почали активно впроваджуватися можливості дистанційної роботи, у тому числі, й бухгалтерського обліку. Головна умова такого варіанту ведення обліку – доступ до усіх необхідних баз даних, уникаючи відвідування офісів і робочого місця загалом. Зараз, коли в нашій країні почалася війна, такий досвід вже не є чимось незвичайним для українських бухгалтерів, що дозволяє їм у разі потреби, або навіть необхідності, «перебувати в бухгалтерії підприємства»,

сидячи прямо за своїм домашнім столом у комфорті та відносній безпеці.

Реалізація віддаленого варіанту бухгалтерського обліку стало можливим завдяки сучасним інтернет-сервісам онлайн-бухгалтерії, активному розвитку хмарних технологій та клієнт-серверних програм. Використання вищезазначених цифрових ресурсів є доречним і сьогодні, в умовах війни, коли безпека співробітників стає найголовнішим питанням чималої кількості українських підприємств.

Прикладом одного з таких ресурсів є програма «Dilovod», яка ґрунтується саме на хмарних технологіях (тобто така програма для обліку надається у вигляді платформи в інтернеті з доступом через браузер. Бухгалтер лише користується необхідними інструментами, але всі обов'язки щодо підтримки роботи сервісу покладаються на технічних фахівців провайдера. [2].

«Dilovod» - це сучасне програмне забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку та управління підприємством. Вона орієнтована на український ринок. Сервіс має широкі можливості для обліку фінансових операцій, зокрема, вона дозволяє вести облік доходів та витрат, керувати банківськими рахунками, оплатою податків, заробітної плати, складати звіти та інші документи, що потрібні для ведення бізнесу. Крім того, програма має можливість інтеграції з іншими системами, що дозволяє налагодити обмін даними з клієнтами та постачальниками. У загальному, «Dilovod» - це потужний інструмент для автоматизації бухгалтерського обліку та управління підприємством, адже сервіс дозволяє значно спростити роботу з фінансами та підвищити ефективність діяльності підприємства. Для підтвердження цього в інтернеті розміщено достатньо велику кількість відгуків про цей сервіс.

Наприклад, бухгалтер дитячого інтернет магазину «KidsRainbow» написала про «Dilovod» таке: «Програма для ведення бухгалтерії Діловод мені подобається в усьому: простота управління, зовнішній вигляд. Я швидко можу побачити рух товару у своєму магазині, дуже легко і просто зробити звірку з контрагентом, бачу залишки по складу»; а бухгалтер іншого підприємства зазначила ще й те, що «Dilovod» таки став вітчизняним та зручним заміником 1С: «Шукали на роботі якусь програму по бухгалтерії, як заміну для 1С, до цього не стикались з онлайн-бухгалтерією ніколи. Вирішили спробувати та не пошкодували». [3]

Тож, можна побачити, що в Україні активно розвиваються «цифрова індустрія» та віддалена робота, зокрема. І це, насправді зручно, особливо зважаючи на обставини, у яких всі ми маємо існувати зараз. Проте для віддаленої бухгалтерської діяльності існують і певні недоліки, зокрема, у використанні саме хмарних технологій.

Проблеми, які можуть виникати при використанні хмарних технологій:

- відсутність чітких угод щодо рівнів обслуговування ускладнює процес оцінки клієнтами міри безпеки та розробку власних заходів із забезпечення виконання своїх стандартів та стандартів контролюючих організацій;
- необхідність постійного підключення до Інтернету. Натомість у

населених пунктах, які віддалені від інформаційно-комунікаційних центрів, ймовірність технічних і технологічних проблем доступу до Інтернету може бути великою. З іншого боку, у перспективі з розвитком технологій 3G, 4G і 5G, супутникових і мобільних транспортних середовищ цей недолік буде практично виключений;

– зростання кількості підключень до сервісів, що обумовлює питання доступу. IT-менеджерам доцільно організувати централізований процес авторизації, коли кожний запит від бізнес-підрозділу спершу потраплятиме в IT-відділ [4].

Крім того, значуще значення серед ймовірних проблем використання засобів онлайн-бухгалтерії має можливий витік інформації підприємства через певні системні збої, або навіть хакерські атаки.

Проте на цьому розвиток цифрових технологій не зупиняється, і, на мою особисту думку, зовсім скоро ми зможемо контролювати і попереджати негативні моменти професійної діяльності в Інтернеті.

Висновок. Варіанти віддаленої роботи загалом та бухгалтерів, зокрема, є досить перспективним напрямком розвитку країни в наш складний час. Завдяки віддаленій бухгалтерії можна зберегти усі минулі дані та продовжувати вести облік ефективно, якісно й безпечно для співробітників. Можливість працювати віддалено є справжнім скарбом для нас нині. Буде досить доречно використовувати цю можливість саме зараз задля підтримки як вітчизняного бізнесу, так і економіки України загалом.

Список використаних джерел:

1. Чому віддалена бухгалтерія – вигода для бізнесу. URL: <https://versii.if.ua/novunu/chomu-viddalena-buhgalteriya-vygoda-dlya-biznesu/>
2. Електронна бухгалтерія: як організувати віддалену роботу бухгалтера в умовах пандемії COVID-19. URL: https://gazeta.ua/articles/promotion/_elektronna-buhgalteriya-yak-organizuvati-viddalenu-robotu-buhgaltera-v-umovah-pandemiyi-covid19/1063362
3. Dilovod. URL: <https://dilovod.ua/accountants-reviews/>
4. Голячук Н.В., Голячук С.Є. Переваги та недоліки застосування хмарних технологій в обліку. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12 (1). С. 80–86.
5. Кузуб М.В. Розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. *Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів*. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. 22-23 жовтня 2020 рік. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. URL: http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/20201022/Збірник_листопад_2020.pdf/.

ГУЦАЛЮК К.М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **МОШКОВСЬКА О.А.**, д.е.н, професор,
 професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Актуальність. Велика Британія - країна, яка має розвинену систему бухгалтерського обліку. Він є важливим елементом ділової діяльності та має на меті відображення фінансових операцій підприємства. Облік у Великій Британії проводиться згідно з набором правил та принципів, що називається Generally Accepted Accounting Principles (GAAP), які забезпечують єдність підходів до бухгалтерського обліку. Вони є обов'язковими для дотримання всіма підприємствами, які бажають здійснювати бізнес. Велика Британія належить до країн Великої сімки, а отже є економічно розвиненою державою. Бухгалтерський облік, в свою чергу, відіграє одну з ключових ролей у розвитку підприємств.

Результати дослідження. Основні принципи англо-американської моделі, які були розроблені у Великобританії та США, були значно удосконалені завдяки внеску Нідерландів, що свідчить про необхідність назвати цю модель англо-американо-нідерландською. Орієнтація обліку на інформаційні запити інвесторів і кредиторів є основною ідеєю моделі. Промислові революції у Великобританії та США сприяли переходу власників компаній та інвесторів від оперативного управління до його делегування професійним керівникам. У такій ситуації фінансово-облікова інформація стала надзвичайно важливою джерелом даних про стан компанії. Управлінський персонал повинен надавати звіти акціонерам для контролю ефективного використання ресурсів. Така обставина визначила націленість фінансової звітності на інформаційні потреби інвесторів і кредиторів. Ця орієнтація була характерна для США та Великобританії на протязі багатьох років. Крім того, у цих країнах були створені ринки та біржі цінних паперів, де більшість компаній знаходила додаткові джерела фінансових ресурсів. Як результат, фінансові звіти компаній відрізняються значною аналітичністю. [1]

Основні принципи бухгалтерського обліку Великої Британії включають такі компоненти:

1. Концепція суб'єкта господарювання (Business entity concept). Є однією з основних засад бухгалтерського обліку, яка вимагає, щоб фінансова звітність відображала тільки фінансову інформацію, пов'язану з певним підприємством або організацією. Згідно з цією засадою, підприємство розглядається як окрема юридична особа, що має свої власні активи, зобов'язання та капітал.

2. Концепція вимірювання грошей (Money measurement concept). У

бухгалтерському обліку концепція вимірювання грошей передбачає, що всі транзакції повинні бути вимірювані в грошових одиницях однієї валюти, щоб було можливо відстежувати їх вартість та рух коштів. Цей принцип в бухгалтерському обліку є основою для точного відображення фінансової стійкості та результатів діяльності компанії.

3. Концепція неперервної діяльності (Going concern concept). Концепція безперервності підприємства передбачає, що компанія є стабільною та існує незалежно від змін власників, керівництва, складу працівників та інших факторів. Згідно з цим концепцією, при оцінці фінансового стану підприємства необхідно враховувати його потенційну тривалу діяльність на ринку. Підприємство повинно мати достатньо ресурсів та здатність продовжувати свою діяльність, незалежно від змін у власності, керівництві чи інших факторах.

4. Концепція звітного періоду (Accounting period concept). Концепція звітного періоду вказує на те, що фінансова інформація повинна бути відображена у звітному періоді, який може бути місячним, кварталним або річним. Фінансова звітність повинна бути складена на кінець кожного звітного періоду, інформація має відображати фінансовий стан компанії на конкретний момент часу.

5. Концепція вартості (Accounting cost concept). Згідно з цією концепцією, активи повинні бути відображені у фінансовій звітності за їх історичною вартістю - тобто за ту ціну, за яку їх було придбано. Це означає, що у звітності компанії відображаються значення активів на момент їх придбання, а не на поточний момент.

6. Концепція подвійного обліку (Duality aspect concept). Концепція подвійного обліку передбачає, що кожна транзакція повинна бути записана у фінансовій звітності у двох або більше рахунках з однаковою сумою, але з протилежними знаками. Це означає, що кожна транзакція має два ефекти на фінансовий стан компанії: збільшення суми на одному рахунку та зменшення на іншому. Ця концепція дозволяє компанії зберігати об'єктивність та точність у фінансовому обліку, оскільки кожна транзакція має два записи, що забезпечує перевірку правильності обліку.

7. Концепція реалізації (Realisation concept). Концепція реалізації стосується моменту визнання прибутку або доходу компанії. Прибуток або дохід повинен бути визнаний тоді, коли він зароблений або досягнуто певний рівень готовності до реалізації. Ця концепція вказує на те, що дохід або прибуток не можуть бути визнані до того, як відбулася фактична реалізація товарів або послуг. [3]

8. Концепція нарахування (Accruals concept). Концепція нарахування вимагає, щоб транзакції та події відображалися в фінансових звітах на підставі їхньої дати виникнення, а не на підставі дати отримання або витрати грошей. У фінансові звіти включаються транзакції та події, які відбулися, але ще не були оплачені або не були отримані гроші.

9. Концепція відповідності (Matching concept). В бухгалтерському обліку концепція відповідності відноситься до принципу, за яким витрати та доходи повинні відображатися в бухгалтерському обліку у тому періоді, коли вони виникають або настануть, а не в той момент, коли гроші фактично були отримані або витрачені. [4]

Висновки: Отже, Велика Британія входить до ряду англо-американської системи. Для того, щоб підтримувати одноманітність і послідовність у складанні та веденні бухгалтерських книг, були розроблені певні правила чи принципи. Як і в інших країнах, компанії Великої Британії також повинні подавати свою бухгалтерську звітність на аудиторську перевірку професійно підготовленим аудиторам. Велика Британія має досить розвинену систему бухгалтерського обліку, яка базується на кількох принципах, що забезпечують достовірність та точність фінансової звітності компаній. Загалом, відповідність принципам бухгалтерського обліку в Великій Британії є важливим фактором для забезпечення ефективного управління фінансами компаній та підтримки довіри інвесторів та аудиторів. [2]

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік у США (сполучених штатах... - контрольна - 7с. СтудБаза - Сервіс купли-продажу рефератів, курсових, дипломних. URL: <https://studbase.com/file/2721/7>.
2. Перспективи в бухгалтерському обліку Великобританії. URL: <https://www.stud24.ru/accounting/perspektivi-v-buhgalterskomu-obliku-velikobritan/175390-510793-page2.html>.
3. Accounting concepts. *Sinhgad Technical Educational Society*. URL: http://cms.sinhgad.edu/SIM_Web_Assets/Sampnotesofaccounting-SIBAR.pdf.
4. Key principles in accounting. *Home*. URL: <https://www.legalleadership.co.uk/knowledge/delivering-services/finance-and-accounting/key-principles-in-accounting/>.

ДАВИДЕНКО В.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЦІМОШИНСЬКА О.В.**, к.е.н,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Від правильного ведення обліку безготівкових коштів безпосередньо залежить функціонування підприємства, оскільки в основу його діяльності складають операції, пов'язані з рухом коштів. Тому проблеми обліку безготівкових розрахунків є досить актуальними та важливими. Побудова відповідної системи обліку безготівкових коштів передбачає правильне здійснення та відображення всіх етапів їх руху, починаючи з дотримання вимог законодавства, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в реєстрах і закінчуючи звітністю.

Результати дослідження. Готівкові та безготівкові операції тісно пов'язані між собою і мають здатність переходити з однієї форми в іншу. Наприклад, виручка, що надійшла в касу підприємства, потім передається в установу банку для зарахування на поточний чи інший рахунок. Надалі кошти, зараховані на банківські рахунки, можуть бути використані для розрахунків із суб'єктами підприємницької діяльності або працівниками [3].

Тому для забезпечення надійності для усунення проблем та вдосконалення обліку як готівкових, так і безготівкових розрахунків необхідна достовірна інформація про рух коштів на підприємстві.

До основних проблем, пов'язаних із системою організації та обліку руху грошових коштів, відносяться:

- невідповідність національних положень, що регулюють облік грошових коштів, міжнародним стандартам, а саме різниця в тлумаченні поняття «грошові кошти» в національних і міжнародних положеннях бухгалтерського обліку, розбіжності в ідентифікації грошових потоків за видами діяльності, неузгодженість правил та положення про складання фінансової звітності руху коштів тощо;

- недосконалість системи управлінського обліку та відсутність управлінської звітності щодо руху коштів на підприємстві, як наслідок, відсутність аналітичних та оперативних даних, що характеризують реальні фінансові процеси на підприємстві;

- недостатність і недосконалість форм і методів розрахунків, особливо для здійснення зовнішньоекономічної діяльності;

- недосконале матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку фондів;

- наявність грубих порушень платіжної дисципліни та недосконалості механізму контролю за його дотриманням;

- ухилення суб'єктів господарювання від сплати податків шляхом використання обліку коштів;
- послаблення системи контролю за збереженням і використанням коштів.

Не менш важливою є проблема повноти та своєчасності відображення грошових коштів в системі бухгалтерського обліку, тому що якщо кошти не будуть повністю і несвоєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення реальної суми коштів. Наслідком цього буде невірне відображення податкових санкцій. І така помилка тягне за собою низку інших, які можуть каратися штрафними санкціями [2].

Для усунення як вищезазначених проблемних моментів, так і інших проблем, що виникають при організації обліку операцій з безготівковими та готівковими коштами, можна запропонувати наступні шляхи вдосконалення системи бухгалтерського обліку у сфері управління готівкою:

- подальша адаптація Національних положень бухгалтерського обліку, впорядкування організації та обліку безготівкових розрахунків за міжнародними стандартами;
- розробка та впровадження форм, методів і механізмів функціонування системи управління обліком грошових коштів (наприклад, впровадження на підприємстві автоматизованої системи управління грошовими потоками, розробка форм управлінської звітності за руху грошовими коштами та механізмів її компіляція тощо);
- розширення та вдосконалення форм і методів розрахунків (клірингові розрахунки, використання овердрафти рахунків тощо);
- вдосконалення та розвиток систем і технологій банківського обслуговування банківського обслуговування підприємств (корпоративні картки, система «Клієнт-Банк» тощо);
- розроблення механізмів і методів зміцнення платіжної дисципліни;
- розширення та вдосконалення нормативної бази з обліку коштів на підприємствах;
- використання на підприємстві системи контролю готівки, що значно підвищить ефективність всього процесу управління її діяльністю;
- здійснення розробки фінансових планів надходжень і витрат безготівкових коштів на наступний рік, в якому буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрачання коштів у розрізі статей витрат;
- формування звіту про надходження і використання коштів за кожен місяць та порівняння його з нормативними (планується) індикаторами, що забезпечить оперативний контроль за рухом коштів на підприємстві;
- впровадження повної автоматизації обліку безготівкових коштів розрахунки, що забезпечить високу точність облікових даних, пов'язаних з рухом готівкових коштів.

Не менш важливим завданням оптимізації грошових потоків є пошук резервів прискорення оборотності грошових активів. До них належать:

- зменшення, а в подальшому відмова від формування дебіторської

заборгованості;

- прискорення часу зібрання коштів, що сприятиме скорочення залишку готівки в касі.

Успішна реалізація запропонованих напрямків оптимізації грошових потоків на рівні бізнесу потребує вжиття відповідних заходів у загальнодержавному масштабі. З тих, що сприятимуть оптимізації грошових потоків, а отже, активізації підприємництва, можна запропонувати наступні:

- удосконалення фіскальної політики, зокрема зменшення податкового тиску та максимальне спрощення процедур адміністрування податків;

- модернізація та реструктуризація виробничого потенціалу, зниження його енерго- та матеріаломісткості;

- створення необхідних умов для легалізації коштів тіньового капіталу;

- забезпечення надійності правового захисту, припинення практики постійних змін чинного законодавства [5].

Висновки. Таким чином, використання у комплексі всіх запропонованих заходів щодо вдосконалення організації грошових коштів дозволить покращити розрахунки підприємства та їх облік. Запропоновані заходи полегшать роботу бухгалтера, оптимізують документообіг, удосконалять аналітичний облік на підприємстві з метою отримання детальної інформації про рух коштів та виявлення помилок у бухгалтерському та податковому обліку готівкових та безготівкових операцій, і як наслідок підвищать відповідальність працівників та запобігання штрафним санкціям з боку податкових органів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 21.01.2004 № 22 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>
2. Безготівкові розрахунки: практ. керівництво. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2016. 94.
3. Пасічник І. В. Перспективи розвитку сучасних технологій здійснення платежів в Україні / І. В. Пасічник, Т. С. Молодоря, С. М. В'язовий // *Бізнес Інформ*. 2018. № 6. С. 285-289.
4. Пиріг С. О. Безготівкові розрахунки: показник економічного зростання країни / С. О. Пиріг, А. М. Ніколаєва, І. В. Олександренко // *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 151-158.
5. Череп О. Г. Безготівкові розрахунки як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємств : монографія / О. Г. Череп, Л. А. Бехтер. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 251 с.

ДЕЙНЕКО В.Е., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ОСТАПЕНКО В.М.**, к.е.н.,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

РОЗМИТНЕННЯ АВТО ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Актуальність. З початку повномасштабної війни в Україні 24 лютого 2022 уряд робить все можливе, щоб допомогти населенню, військовим та всім тим, на кого негативно вплинула війна. Для цього навесні Верховна Рада скасувала митні платежі на автомобілі, які ввозяться на територію України. Це привнесло великі зміни в транспортному забезпеченні та вплинуло на економіку країни.

Результати досліджень. 24 березня 2022 було прийнято закон про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану, який на період дії воєнного стану дозволяє українцям, серед іншого, ввозити із-за кордону автомобілі без податків та зборів. Цим законом власники легкових та вантажних автомобілів звільняються від ПДВ, акцизного податку та ввізного мита, тобто запроваджується так зване нульове розмитнення. Для цього потрібно купити транспортний засіб, ввезти на територію України до закінчення воєнного стану та зареєструвати не пізніше ніж за 10 днів. Закон про «нульове» розмитнення охоплює не тільки для звичайних автомобілів, а ще на такі категорії транспортних засобів, як кузови до легкових автомобілів, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів [1]. Проте він розповсюджується тільки на фізичних осіб. Тому у договорі купівлі-продажу в рядку "Покупець" має бути вказана фізична особа, на яку в подальшому буде зареєстроване авто в Україні.

Перший місяць дії нульового розмитнення в Україну було ввезено 33,5 тисяч автомобілів, на які не сплачували ПДВ та ввізного мита. У травні 2022 року було завезено 98 тисяч автомобілів, а у червні – 105,3 тисяч. Проте з липня дію пільгового оподаткування було скасовано.

Звичайно, українські прикордонні пункти пропуску не пристосовані для такого великого потоку із охочих ввезти авто без податків та зборів. Утворились величезні черги, та це дуже ускладнило проходження через митниці гуманітарних вантажів від волонтерів з країн ЄС для України, вантажівки були вимушені стояти на кордоні по кілька днів. Але згодом державними органами була обмежена кількість пунктів пропуску, на яких можуть ввезти авто з нульовим розмитненням, до трьох: дві на кордоні з Польщею та одна - зі Словаччиною [2].

Всього за три місяці пільгового режиму в країну було ввезено понад 200 тисяч авто. За цей час і так дефіцитний за умов війни державний бюджет

втратив 26,1 млрд гривень надходжень.

Проте з 1 липня 2022 пільгове розмитнення під час воєнного стану було скасовано <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text>. Ще було з деяких причин. По-перше, це великі суми коштів не надходять до державного бюджету України. По-друге, в країні з'явилася велика кількість ввезених елітних автомобілів [3].

Звісно, після скасування цих пільгових умов обсяг ввезених із-за кордону автомобілів зменшився. У липні було ввезено 13,6 тисячі машин, внаслідок чого держбюджет отримав 1,7 млрд гривень. А протягом серпня надійшло 3,6 млрд через те, що завезли 36,3 тисячі автомобілів. За вересень в Україну завезено 31,8 тисяч автомобілів з-за кордону та надходження до держбюджету становили 3,6 млрд гривень (рис. 1).

Важливо знати, що після закінчення дії закону про нульове розмитнення особам, які придбали авто, не доведеться доплачувати державі податки та мито. Закон не має зворотної сили, тому, відповідно, якщо прописано «звільняється від сплати», то це вже назавжди [4].

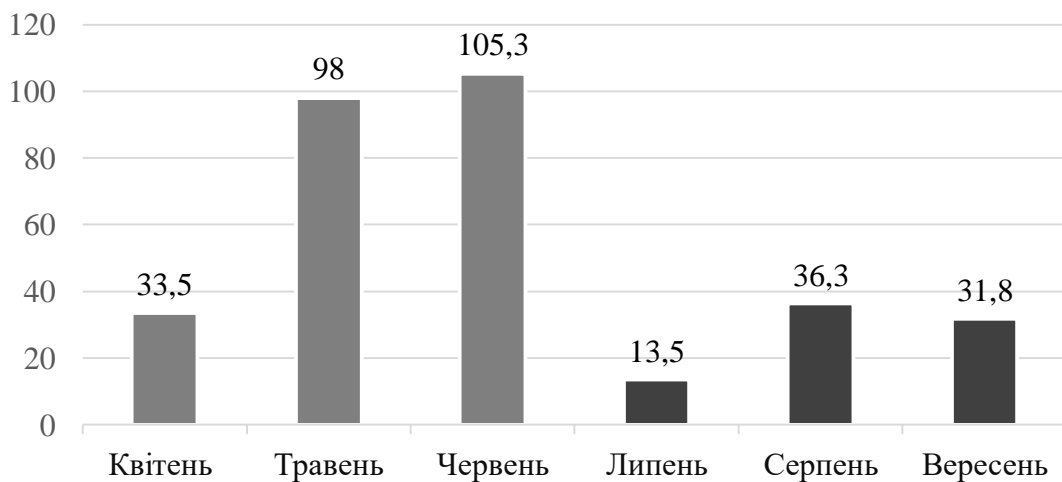

Рис. 1. Обсяг ввезених автомобілів на територію України під час та після завершення дії нульового розмитнення на транспортні засоби

Цей закон був прийнятий для того, щоб наситити внутрішній ринок країни достатньою кількістю транспортних засобів, тому що через війну багато одиниць такої техніки було знищено внаслідок ракетних ударів або потраплянь на міни. Також багато автомобілів зникло з доріг України, тому що на них виїхали біженці. Ще однією причиною стало задоволення потреб Збройних Сил України у автомобілях для виконання своїх обов'язків.

Висновки. Враховуючи всі переваги та недоліки закону про нульове розмитнення, можна зробити висновок, що він виконав свої головні функції та, після погіршення ситуації у держбюджеті, втратив чинності. Але все одно ввіз транспортних засобів на територію України продовжується, хоча не в таких

обсягах, як під час дії закону. Державний бюджет наповнюється завдяки сплаченим податкам, що допомагає народові жити та розвивати країну в сприятливих для цього умовах.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>
2. Нульове розмитнення авто в Україні: що потрібно знати. URL: <https://nashkiev.ua/life/nulove-rozmitnennya-avto-v-ukraini-scho-potribno-znati>
3. Розмитнення авто під час воєнного стану: скільки машин завезли і який дохід отримав держбюджет. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/19/infografika/ekonomika/rozmytnennya-avto-voyennoho-stanu-skilky-mashyn-zavezly-yakuj-doxid-otrymav-derzhbyudzhet>
4. Як розмитнити автомобіль під час воєнного стану: детальна інструкція. URL: <https://business.rayon.in.ua/topics/509095-yak-rozmitniti-avtomobil-detalna-instruktsiya>

ДЕНИСЕНКО О.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЦІМОШИНСЬКА О.В.**, к.е.н.,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність. У системі управління економічною діяльністю підприємства найскладнішим і найважчим елементом є управління витратами. Це визначено тим, що управління витратами – це рухливий процес, який полягає у звершенні височеного економічного результату діяльності підприємства. Воно не виводиться лише до зниження затрат, а поширюється на всі елементи управління.

Результати дослідження. Формування логічних засад управління витратами підприємства ґрунтується на відповідних теоріях, у результаті використання яких досягають ефективних результатів від використання відповідних прийомів, способів і методів управління виробничими витратами підприємства. Кожна ідея управління виробничими витратами підприємства передбачає реалізацію певного методологічного підходу й базується на використанні певних методологічних засад. Враховуючи це, до основних теорій управління виробничими витратами підприємства слід віднести: теорію обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції; концепцію нормування виробничих витрат; концепцію стратегічного управління виробничими витратами [4].

У сучасних умовах основна мета створення системи управління витратами полягає в тому, щоб: найефективнішим способом визначити ціну, яку б покупець погодився б заплатити за певний набір товарів і послуг, і дослідити можливість продажу покупцям цих наборів за цією ціною; оптимізувати фінансовий результат через максимізацію прибутку.

Найважливішим завданням управління витратами є: підняття ефективності діяльності господарюючого суб'єкта; визначення витрат за основними функціями управління; розрахунок витрати коштів за окремими структурними підрозділами і господарству в цілому; розрахунок витрат на виробництво одиниці продукції – калькулювання собівартості продукції; проведення аналізу витрат виробництва з метою прийняття управлінських рішень щодо удосконалення виробничих процесів, формування асортиментної та цінової політики, вибору варіантів інвестування, прогнозування обсягів виробництва і збуту продукції [4].

На практиці ж використовують наступні принципи: підвищення зацікавленості центрів відповідальності у зниженні витрат; пошуки ефективних методів та інструментів зниження витрат; удосконалення інформаційної бази управління витратами; методична єдність управління витратами; оптимальність

у поєднанні зниження витрат і підвищення якості продукції.

Одним з важливих елементів управління витратами виробництва є: упровадження системи поточного контролю за витратами, а саме створення центрів відповідальності, що служать інформаційною базою для здійснення поточного контролю за кінцевими результатами конкретних працівників підприємства. З метою ефективного використання ресурсів процес управління витратами повинен бути взаємопов'язаний не лише з конкретними показниками, а й з конкретними виконавцями через налагоджену інформаційну систему. Тобто система управління витратами повинна бути забезпечена інформаційною базою, і лише в комплексі з цим забезпеченням можливе її ефективне функціонування [3].

Побудову та вдосконалення системи управління витратами на підприємствах пропонується здійснювати шляхом:

- виявлення існуючих проблем формування та контролю витрат на підприємстві;
- формування моделі управління витратами з урахуванням особливостей галузі та підприємства, а також виявлених проблем;
- побудови інформаційної системи;
- адаптації документообігу до обраної інформаційної системи;
- розподілу відповідальності за формування витрат та створення.

Висновки. Можна сказати, що управління витратами – це частина єдиного процесу управління підприємством.

Збільшити результативність управління витратами санкціонуватиме прогнозування обсягів виробництва та планування собівартості продукції з урахуванням природно-кліматичних і техніко-технологічних умов господарювання підприємства.

Доцільно акцентувати, що система управління витратами зобов'язана впроваджуватися на комплексній основі, вбезпечуючи взаємозалежне вирішення поставлених завдань. Тільки такий підхід буде сприяти швидкому зростанню економічної ефективності роботи підприємства.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 17.07.1999 року № 996-XIV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Дощич Г.А. Дослідження актуальних проблем управління витратами підприємства. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. URL: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2012/Economics/10_120778.doc.htm.
4. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання: монографія. Ч.1. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2016. 368 с.

ДОЛЯ К.Д., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **МОШКОВСЬКА О.А.**, д.е.н, професор,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ДІДЖИТАЛ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Актуальність. Діджитал технології нестримно розвиваються і охоплюють дедалі більше сфер людської діяльності. Завдяки створенню й постійному прогресу цифрових можливостей виникають системні зміни на підприємстві, з'являється певна економія часу, що витрачається на пошук, збір та обробку необхідної інформації. До вищезазначених технологій можна віднести штучний інтелект, кіберсистеми, великі масиви даних, блокчейн, програмні роботи, хмарні обчислення, різноманітні мобільні, адитивні, безпаперові й біометричні технології тощо. Саме за рахунок їхнього використання змінюються тенденції економіки, бухгалтерії, аудиту й інших галузей. Новітні технології залучаються як інструмент реалізації завдань обліку, видозмінюючи професійну діяльність певної галузі.

Вчені О.В. Шапаренко, І.В. Спільник та інші розглядали у своїх працях аспект впровадження і застосування сучасних технологій в бухгалтерському обліку. Якщо вести мову про аналіз переваг та недоліків, а також розвиток зазначених технологій у бухгалтерській діяльності, то даному питанню надавали увагу такі науковці, як: М.В. Прохоров, Н.В. Голячук, С.Є. Голячук, В.І. Фролов тощо. Варто наголосити на тому, що більшість учених не зупиняються на темі змін, що викликають діджитал технології, в сфері бухгалтерського обліку, а лише описують їхній вплив та наводять актуальні сучасні тренди.

Результати дослідження. Новітні технології, що є інноваціями в своєму роді, здійснюють вплив на систему інформаційного забезпечення управлінського процесу загалом, а це означає, що на її центральну ланку-інформаційну систему бухгалтерського обліку також. У системі бухгалтерського обліку інформація щодо господарської діяльності суб'єкта збирається, обробляється, зберігається, накопичується і відповідним чином структурується.

Щодо перспектив діджитал технологій у галузі бухгалтерського обліку варто виокремити певні з них, зокрема:

- технології штучного інтелекту та програмних робіт;
- хмарні технології;
- технології блокчейн.

Існує необхідність з'ясувати переваги та недоліки кожної з вищезгаданих цифрових технологій.

Якщо розглядати технології штучного інтелекту та програмних робіт у

розрізі діджитал можливостей, то серед переваг варто виокремити:

- забезпечення роботи на постійній основі;
- швидкість відпрацювання усіх бізнес-процесів, що є актуальними на певний проміжок часу;
- можливість співпрацювати з будь-якими додатками, котрими користується підприємство;
- коректне введення інформації;
- доступність для всіх організацій;
- відсутність необхідності мати й оновлювати програмні та технічні засоби [1].

Говорячи про недоліки досліджуваної цифрової технології, можна виділити той факт, що програмній роботизації піддаються лише стандартні дії, наприклад: складання фінансової звітності.

Хмарні технології вирізняються з-поміж інших представлених технологій:

- легкою доступністю до баз даних (необхідно лише інтернет-з'єднання);
- зберігання даних в онлайн- сховищі;
- наявністю резервного копіювання і зберігання баз даних;
- можливістю автоматичного оновлення продуктів без залучення працівників підприємства [2, с. 45-49].

Хмарні технології, як і технології штучного інтелекту та програмних роботів, мають негативні аспекти, зокрема:

- відсутність можливості роботи в офлайн-режимі;
- доступність в неповній мірі через збільшення обсягу підключень до сервісів [3, с. 80-86].

Аналізуючи технології блокчейн й порівнюючи з іншими видами діджитал технологій, потрібно схарактеризувати їхні виражені переваги такі, як:

- стовідсоткова прозорість та впевненість в історії активів та існування зобов'язань;
- повна збереженість облікових даних;
- неможливість маніпулювати даними (відсутність шахрайства);
- автоматизація процесу контролю бухгалтерських операцій [4].

Як і будь-яка цифрова технологія, технології блокчейн мають свої недоліки:

- висока вартість технології;
- відсутність конфіденційності даних;
- загроза цілісності системи;
- зменшення швидкості системних операцій із збільшенням навантаження тощо [5, с. 51].

Висновки. Провівши аналіз переваг та недоліків вищезазначених діджитал технологій, а саме: технологій штучного інтелекту та програмних роботів, хмарних технологій та технологій блокчейну, варто відзначити їхній позитивний вплив на облікову діяльність. Загалом вони стимулюють перехід на електронний документообіг, а також забезпечують автоматичне створення й

складання первинних документів. Якщо говорити про усунення негативних аспектів діджитал технологій, то потрібно впроваджувати заходи цифровізації у всіх сферах людської діяльності держави, а не винятковим чином.

Підбивши підсумки, слід зазначити, що діджитал технології є одним з важливих механізмів сучасного бухгалтерського обліку. Наразі кожна компанія може обрати будь-яку цифрову технологію, що задовольняє її потреби та співпадає з можливостями організації.

Список використаних джерел:

1. Robotic process automation (RPA). *APPLIED INOVATION*. URL: <https://www.appliedinnovation.com/automation/robotic-process-automation/>.
2. Фролов В. Впровадження «хмарних» технологій в практику бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. №12. С. 45-49.
3. Голячук Н., Голячук С. Переваги та недоліки застосування хмарних технологій в обліку. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(1). С. 80-86.
4. How Blockchain Will Write a New Era for Accounting Industry. *Hackernoon*. URL: <https://hackernoon.com/how-blockchainwill-write-a-new-era-for-accounting-industry-f8832bf24167>.
5. Прохоров М. Як блокчейн змінить бухгалтерію. *ЛІГА ЗАКОН*. URL: http://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ012012.

ДОНЧЕНКО В.А., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **НАЗАРЕНКО О.В.**, д.е.н., професор
кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Проведення інвентаризації запасів являється обов'язковим фактором, що впливає на точність їх облікового відображення. Це пов'язано з тим, що в господарській діяльності підприємства можуть виникнути розбіжності між даними про запаси в обліку та їх фактичним станом. Фактична наявність може відрізнятись від даних обліку внаслідок багатьох факторів: неправильність оформлення документів, природні втрати, брак запасів, неправильного відображення в обліку, несправність вимірювальних приладів, тощо. Дослідженням даної тематики займалися такі вітчизняні науковці: А. Бадюк, Ф. Бутинець, Л. Гуйда, Н. Дорош та інші. При цьому низка питань, пов'язаних із проблематикою організації та проведення інвентаризації, вимагає подальшого розгляду та деталізації.

Результати дослідження. Одним із способів контролю на підприємстві виступає інвентаризація. В організації виробничого процесу важливе місце займає контроль за наявними запасами підприємства. Метою такого контролю являється встановлення достовірності інформації в бухгалтерському обліку в порівнянні з фактичним станом запасів. Об'єктами контролю запасів є:

- умови зберігання запасів;
- порівняння кількості отриманих матеріальних цінностей від постачальників з первинними документами та документами на їх внутрішнє переміщення між підрозділами та цехами;
- норми витрат сировини та матеріалів на виробництво та їх дотримання;
- первинна документація з обліку запасів;
- звіти матеріально-відповідальних осіб щодо руху та залишків запасів у порівнянні з фактичними даними;
- брак та пошкодження запасів;
- недостача цінностей та заподіяні матеріальні збитки, виявлені при інвентаризації, їх достовірність та відповідальні особи.

Головними завданнями інвентаризації запасів є: виявлення фактичної наявності запасів; установлення лишків чи недостачі, шляхом порівняння фактичної їх наявності з даними обліку; виявлення запасів які не використовуються, або вийшов їх термін придатності (експлуатації); та перевірка відображення реальної вартості запасів у балансі підприємства.

Інвентаризація – це перелік, перерахування, зважування, перемірювання в натурі виробничих запасів, що знаходяться в місцях зберігання, та зіставлення їх наявності з даними бухгалтерського обліку. Передусім зауважимо, що нині

процедуру інвентаризації регулює Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [3]. А тому саме ним і потрібно керуватися. Дане положення складається з чотирьох розділів: загальні положення; організація та основні правила проведення інвентаризації; порядок інвентаризації активів та зобов'язань; перевірка та оформлення результатів інвентаризації. У кожному з цих розділів розкриваються окремі питання пов'язані з організацією та методикою інвентаризації активів та зобов'язань, перевірки та оформлення її результатів. За загальним правилом періодичність проведення інвентаризації встановлює керівник підприємства (ч. 2 ст. 10 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2]), окрім випадків, коли таке проведення є обов'язковим. Для зручності проведення інвентаризації її прийнято ділити на етапи (рисунок 1).

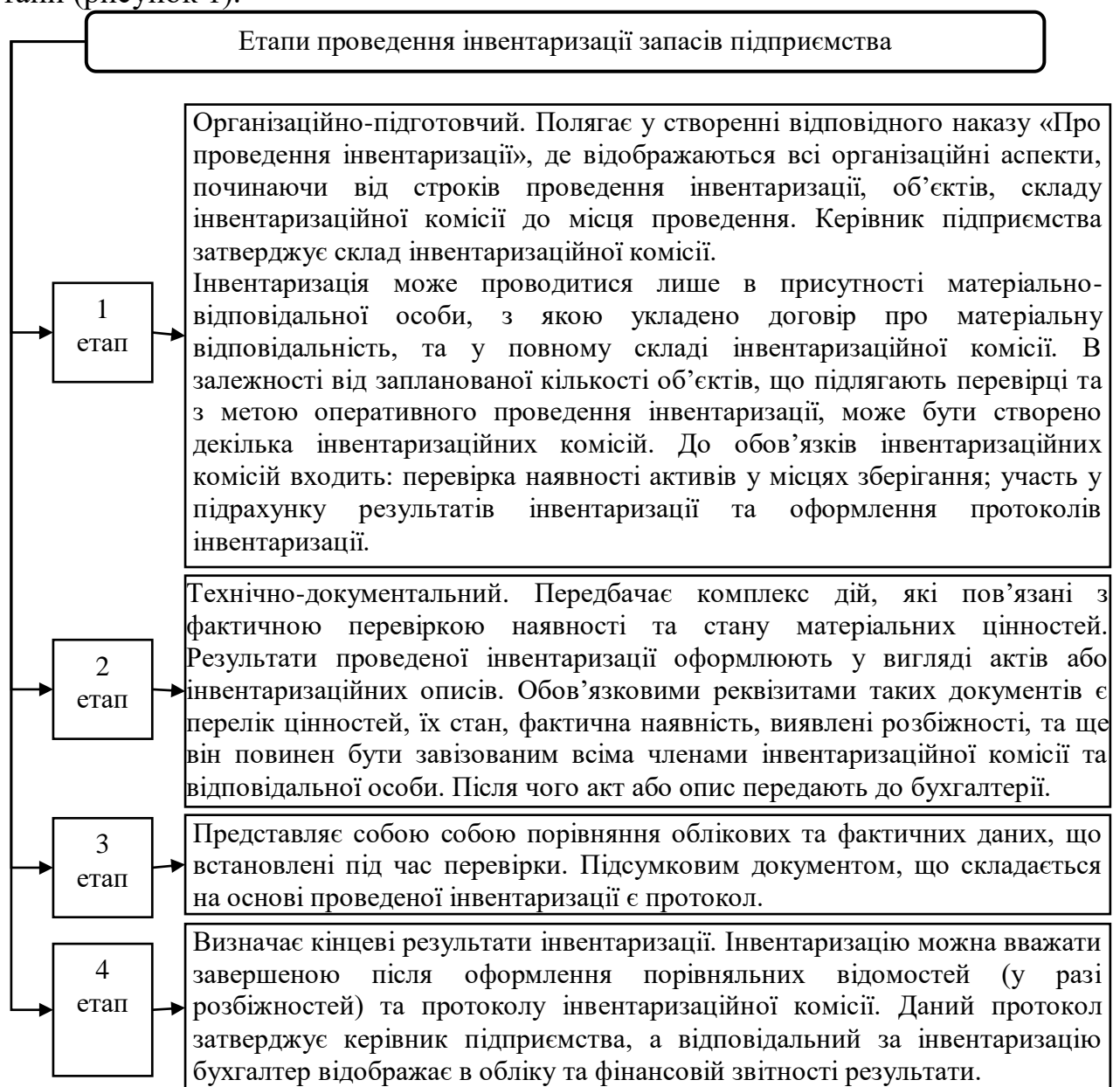

Рисунок 1. - Етапи проведення інвентаризації запасів підприємства

Інвентаризація активів проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, підтвердження їх наявності, стану, відповідності критеріям визнання і оцінки. Несвоєчасне одержання інформації про кількісно-якісні параметри наявних товарно-матеріальних цінностей при здійсненні логістичних операцій в сучасних умовах господарювання може бути загрозою безперебійного функціонування окремого бізнес суб'єкта. Підприємство має вживати всіх необхідних заходів для забезпечення їх належного зберігання протягом встановленого строку [1].

У разі виявлення відхилення даних, щодо обліку запасів використовують Звіряльну відомість результатів інвентаризації запасів, яку складають у двох або більше примірниках. У таких відомостях вказують дані про пересортицю, нестачу, надлишки та псування запасів. За результатами проведеної інвентаризації складається протокол, у якому зазначаються стан складського господарства, результати проведеної інвентаризації, пропозиції про залік нестач і лишків, списуванні нестач у межах норм природного убутку, а також понад нормативні нестачі і втрати від псування цінностей, запропоновані заходи щодо попередження нестач і втрат у подальшому.

Нестачі, які можуть бути списані в межах норм природних втрат списуються на собівартість продукції, робіт, послуг. Брак, нестачі понад норми природних втрат необхідно відносити на винних осіб. Результати інвентаризації, після затвердження, відображаються у бухгалтерському обліку у тому місяці, в якому проведена (закінчена) інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року.

Висновки. Отже, проведення інвентаризації є засобом контролю за раціональним збереженням наявних запасів, забезпеченням відповідності бухгалтерських показників фактичній наявності та стану запасів, що не використовуються, перевіркою реальності відображення вартості запасів у різноманітних звітних формах.

Список використаних джерел:

1. Назаренко О.В. Особливості інформаційного забезпечення документації та інвентаризації матеріальних цінностей в умовах сучасного високоінтенсивного складського комплексу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю*: матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., присвяченої 100-річчю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 23 квітня 2020 р.) / за ред. Плаксієнка В. Я., Пилипенко К. А. Полтава : Видавництво ПП «Астра», 2020. С. 378-380.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 17.03.2023)
3. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 16.03.2023)

ДОРОФІЄНКО В.С., ІВАНЬКО О.В., ГУСАР Є.О., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **ЯЛОВЕГА Л.В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Актуальність. Облік біологічних активів досить складний та трудомісткий. Він потребує фундаментальних знань методології бухгалтерського обліку та діючих нормативно-законодавчих актів, оскільки враховує особливості аграрного сектору.

Результати дослідження. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи та одержану у процесі їх біологічних перетворень сільськогосподарську продукцію визначені НП(С)БО 30 «Біологічні активи» № 790 від 18.11.2005 р. (далі – НП(С)БО 30).

Згідно з НП(С)БО 30 під біологічним активом слід розуміти рослину або тварину, що у процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди [2].

За НП(С)БО 30 біологічні перетворення – це процес якісних і кількісних змін біологічних активів. Національний стандарт, на нашу думку, не досить повно розкриває змістове навантаження даного поняття, оскільки більш обґрунтована характеристика наведена у міжнародних стандартах. Відтак, згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство», біологічні перетворення – це процеси росту, дегенерації, продукування та відтворення, які спричиняють якісні та кількісні зміни біологічних активів [1].

У результаті біологічних перетворень від біологічних активів отримують сільськогосподарську продукцію, що є активом, одержаним у результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання. Зокрема, сільськогосподарською продукцією у рослинництві є: зерно, плоди, ягоди, овочі, зелена маса, отримані під час збирання врожаю (заготівлі), у тваринництві: молоко, приплід, приріст живої маси, яйця, вовна тощо.

Біологічні активи (поточні, незрілі, довгострокові), якщо їх справедливу вартість з різних причин визначати неможливо, можуть обліковуватися як: незавершене виробництво (на рахунку 23); довгострокові біологічні активи – за балансовою (первісною) вартістю (на рахунку 162); незрілі довгострокові біологічні активи (на рахунку 166) – за фактичними витратами, списаними на їх створення (первісною вартістю).

Важливо звернути увагу і на те, що після досягнення поточними біологічними активами стадії зрілості, аналітичний облік за об'єктами обліку

витрат, що були оцінені за справедливою вартістю закривається із субрахунку 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю» та 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю» відновлюється на рахунку 23 «Виробництво». Це пов'язано з тим, що поточні біологічні активи в стадії зрілості припиняють процес життєдіяльності (зникають – як об'єкт обліку), а вихід від них продукції обліковується за кредитом рахунку 23.

Первісне визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції здійснюється, якщо: підприємство набуло право власності на сільськогосподарську продукцію і несе ризики та отримує вигоди від володіння нею; підприємство в подальшому буде здійснювати управління та контроль за використанням біологічних активів та продукцією; існує впевненість, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням біологічних активів та сільськогосподарської продукції, а також їх вартість може бути достовірно визначеною.

Облік біологічних активів передбачає відображення їх на кожен дату проміжного (31 березня, 30 червня, 30 вересня) та річного балансу (31 грудня) за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу. Якщо справедлива вартість біологічних активів на поточну дату балансу перевищує їх вартість на дату попереднього балансу виникає дохід, що відображається за кредитом рахунку 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю». Якщо ринкова ціна біологічних активів знизилася, то виникають витрати, що відображаються за дебетом рахунку 940 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю». На різницю між фактичними витратами та оцінкою за справедливою вартістю оприбуткованої сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів також відображаються доходи (за кредитом рахунку 710) або витрати (за дебетом рахунку 940).

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, зауважимо, що у разі оцінки біологічних активів, варто врахувати їх відображення у вартісному та кількісному виразі. За ринкового підходу вартість біологічних активів ґрунтується на цінах активного ринку, що склалися на звітну дату. Оцінка біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю є не лише нормативною вимогою, а й чинником інвестиційної привабливості підприємства.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство» від 1 січ. 2012 р. *Верховна Рада України*. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_027 (дата звернення 23.03.2023).
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства Фінансів України № 790 від 18 лист. 2005 р. *Верховна Рада України*. – URL: <http://www.zakon.rada.kiev.ua>. (дата звернення 23.03.2023).

ДУЛЯ В.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ДОВЖИК О.О.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Актуальність. Важливу роль у процесі ведення бухгалтерського обліку відіграє питання нормативного регулювання. Відповідно до норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», в якому визначені правові засади організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, затверджує НП(С)БО, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [3].

Результати дослідження. Організація обліку дебіторської заборгованості регулюється рядом нормативно-правових актів як державного, так і локального рівнів. Крім того, актуальність питання нормативного регулювання також пов'язана з тим, що основою для моделювання облікової політики підприємства є закони, стандарти, положення, інструкції та ін.

Варто зазначити, що у процесі проведення аудиту фінансової звітності відповідно до вимог МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів під час аудиту фінансової звітності» аудитор повинен за допомогою виконання аудиторських процедур, отримати аудиторські докази стосовно того, що суб'єкт господарювання дотримується положень законодавчих та нормативних актів, які загально визнано безпосередньо впливають на визначення суттєвих сум і розкриття інформації у фінансовій звітності суб'єкта господарювання [1].

Метою дослідження є ідентифікація правових норм нормативних документів, які визначають ключові аспекти організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності. Варто наголосити, що дослідження будуть здійснені в частині дебіторської заборгованості як складової оборотних активів.

Питання щодо визнання, оцінки, розкриття інформації про дебіторську заборгованість обґрунтовано в НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

У Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань деталізовані ключові аспекти проведення інвентаризації дебіторської заборгованості, а саме:

- інвентаризація дебіторської заборгованості полягає у звірці документів і записів у реєстрах обліку, перевірки сум, відображених на відповідних рахунках;

- інвентаризація дебіторської заборгованості оформлюється актом

інвентаризації;

- для підтвердження реальності дебіторської заборгованості підприємству потрібно надіслати дебіторам виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість;

- дебіторська заборгованість перевіряється щодо дотримання строку позовної давності, обґрунтованості сум, які обліковуються на рахунках бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями, замовниками, з підзвітними особами, іншими дебіторами;

- документальна перевірка дебіторської заборгованості, пов'язаної з розрахунками з підзвітними особами та дебіторської заборгованості щодо якої минув строк позовної давності [2].

Обґрунтування способів відображення інформації про дебіторську заборгованість деталізовано в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

В Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності задекларовано підходи відображення інформації про дебіторську заборгованість у ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», а саме: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги фіксується в рядку 1125 (різниця сальдо Дт 36 та сальдо Кт 38); дебіторська заборгованість за виданими авансами – рядок 1130 (сальдо Дт 371); дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – рядок 1135 (сальдо Дт 641, 642); інша поточна дебіторська заборгованість – рядок 1155 (сальдо Дт 372, 374, 375, 376, 377, 378).

Зазначені нормативні документи є інформаційною основою для складання Облікової політики, яка в частині обліку дебіторської заборгованості повинна відображати такі елементи: перелік первинних документів та методику їх оформлення; оцінка та визнання заборгованості; класифікаційна аналітика; критерії визнання дебіторської заборгованості щодо сумнівності та особливості її списання; інвентаризація дебіторської заборгованості; організація внутрішнього контролю.

Висновки. Результати дослідження дозволяють зазначити, що дотримання вимог нормативних документів – запорука успішного ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та достовірності показників фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 р. Ч. 1. Міжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України. URL: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2017_1_all.pdf.
2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань_: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV в редакції від 14.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

ЄРМОЛАЄВА М. В., к.е.н., доц., професор кафедри обліку і оподаткування,
ЗВЯГОЛЬСЬКА О., здобувач вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ

Актуальність. Конституцією України кожному громадянину гарантується право на працю з метою отримання доходів для забезпечення себе і своєї родини. Конституція також гарантує право громадян на отримання заробітної плати за свою роботу на рівні, не нижчому від законодавчо встановленого рівня мінімальної заробітної плати [1]. Тому облік розрахунків за заробітною платою є однією з найважливіших ділянок бухгалтерської роботи.

В сучасній науці і практиці одночасно застосовуються поняття «заробітна плата» і «оплата праці» як синоніми. Дотепер тлумачення цих понять викликають активну наукову дискусію.

Результати дослідження. Нормативне регулювання відносин між працівником і роботодавцем здійснюється ЗУ «Про оплату праці» та Кодексом законів про працю. Сутність терміну «заробітна плата» визначається ЗУ «Про оплату праці». Згідно ст. 1 ЗУ «Про оплату праці» заробітна плата – «це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу» [2].

Податковий кодекс України розглядає заробітну плату як одне з джерел доходів громадян, які є базою нарахування та сплати податку з доходів фізичних осіб.

Однозначне тлумачення сутності заробітної плати надано ЗУ «Про оплату праці». В наукових колах висловлюють думки про необхідність уточнення визначення терміну з урахуванням позиції бізнесу і позиції найманої особи, яка працює згідно трудового договору.

З позиції бізнесу – заробітна плата в першу чергу є витратами підприємця і в значній мірі впливає на собівартість виробленої продукції, виконаних робіт та наданих послуг. Від рівня заробітної плати персоналу в значній мірі залежатиме формування кадрового складу підприємства та престижність професії.

Саме на цьому акцентує увагу частина вітчизняних науковців. Так, Л. Швець та Н. Доберчак визначають заробітну плату як «елемент витрат виробництва, і водночас головний чинник забезпечення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці» [3].

А. В. Калина зазначає що трактувати сутність заробітної плати необхідно з двох позицій. З позиції роботодавця заробітна плата «є платою за використання ресурсу праці як одного з чинників виробництва і як одного з елементів витрат виробництва» [4, с. 277].

З позиції працівника є складовою частиною доходів працівника і характеризує його право власності на особисті знання, уміння та навички, які працівник пропонує роботодавцю [4].

Ми погоджуємося з тезою А. В. Калини про те, що термін «оплата праці» є

більш широким за своїм змістом ніж «заробітна плата». Оплата праці охоплює організаційні моменти нарахування і виплати заробітної плати, визначає правові взаємовідносини між працівником і роботодавцем в питаннях організації праці та форм її оплати.

Система оплати праці регулюється різними ринковими чинниками, зокрема попитом і пропозицією ринку на відповідних фахівців, мірою втручання держави в процеси оплати праці, мотивацією роботодавців і працівників.

Бухгалтерський аспект заробітної плати також має свої специфічні риси. Так, у фінансовому обліку існує категорія «виплати працівникам» яка відповідно до НПСБО 26 «Виплати працівникам» включає в себе «заробітну плату, інші нарахування з оплати праці, виплати за невідпрацьований час, премії та інші заохочувальні виплати» [5]. Крім поточних виплат, які мають зарплатний зміст НПСБО 26 передбачає виплати при звільненні, виплати по закінченні трудової діяльності та інші виплати працівникам. При цьому, План рахунків бухгалтерського обліку містить синтетичний рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» на якому узагальнюється інформація про розрахунки з працівниками, які мають відношення до їх трудової діяльності. Передбачені Планом рахунків субрахунки розділяють виплати зарплатного характеру і ті, що не є складовою частини заробітної плати.

Висновки. Заробітна плата працівників є важливим і складним об'єктом обліку, оскільки в більшості випадків саме заробітна плата є основним джерелом доходів громадян. Дотепер в широких колах науковців і практиків ототожнюються поняття «заробітна плата», «оплата праці» та «виплати працівникам». Це свідчить про необхідність уточнення термінології з метою виокремлення в обліку відповідних об'єктів, що надасть можливість отримання аналітичної інформації про доходи, які отримують громадяни.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 29 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення 01 січ. 2020 р. № 27-ІХ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про оплату праці : Закон України від 24 берез. 1995 р. № 108/95-ВР. Дата оновлення 19 серп. 2022 р. № 2494- ІХ. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Швець Л. П., Доберчак Н. І. Дослідження шляхів удосконалення використання фонду оплати праці та системи преміювання на підприємствах зв'язку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. Т. 1. № 4. С. 40-45.
4. Калина А. В. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 498 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ekonom_pracy.pdf (дата звернення: 26.03.2023).
5. НПС(С)БО 26 «Виплати працівникам».: затв. нак. МФУ від 28 жовт. 2003 р. № 601. Дата оновлення 03 листоп. 2020 р. № 1020-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>

ЗАВОРА О.М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **НАЗАРЕНКО І.М.**, д.е.н., професор,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
 Сумський національний аграрний університет, м. Суми

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ОСОБЛИВОСТІ, ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ

Актуальність. Аудит виробничих запасів – важлива складова аудиту фінансової звітності підприємства. Інформація про зазначений вид активів акумулюється у формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності», формі 6 Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами». Означуване підтверджує, що у процесі аудиту фінансової звітності обов’язково акцентується увага на досліджуваній складовій оборотних активів.

Результати дослідження. Питання дослідження особливостей аудиту виробничих запасів відображено в наукових працях вітчизняних вчених: Назаренко І.М., Візіренко С.В., Шендригоренко М.Т., Меліхової Т.О. та ін. Вклад науковців у розвиток теоретико-методичних аспектів досліджуваної проблематики є вагомим, проте дане питання є все одно актуальним для наукового дослідження.

На рисунку 1 візуалізовано мету та завдання аудиторської перевірки.

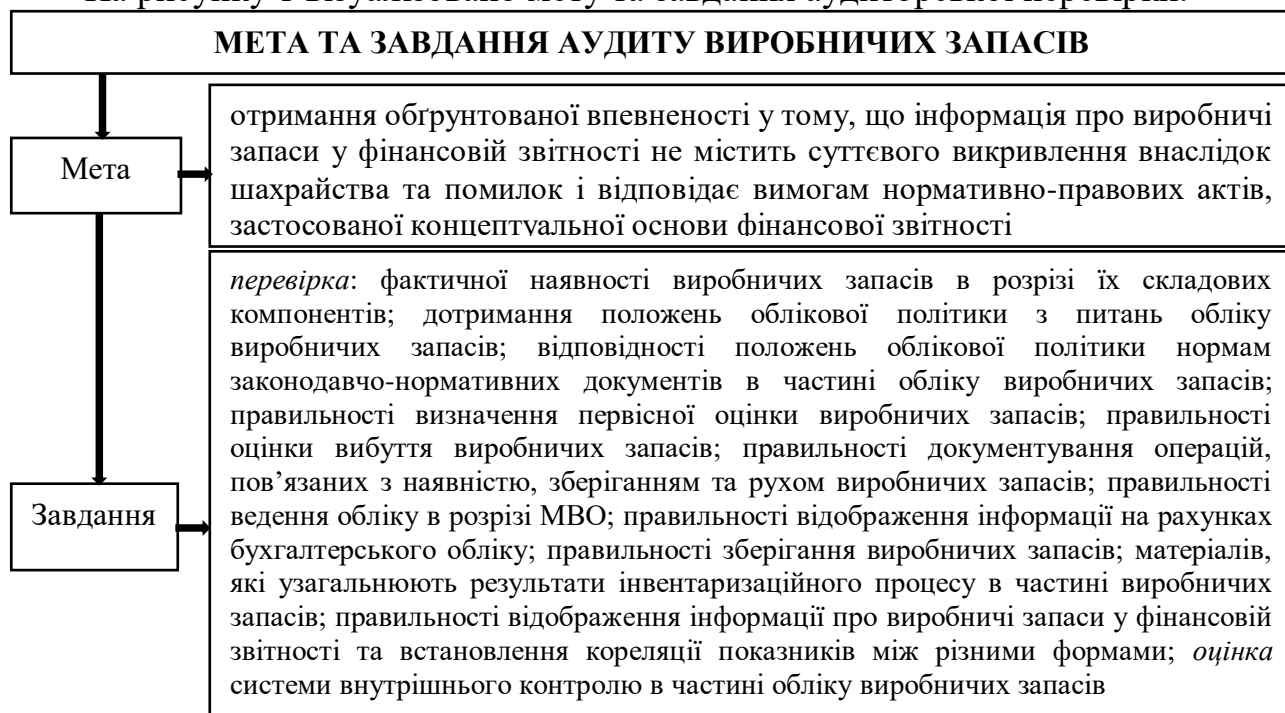

Рисунок 1. Мета та завдання аудиту виробничих запасів

**Джерело: складено автором за матеріалами [1].*

Для успішного виконання визначених завдань аудиту виробничих запасів та досягнення мети незалежного контролю аудиторю необхідно

використовувати відповідне інформаційне та методичне забезпечення. Інформаційну основу для незалежної перевірки досліджуваного виду активів доцільно розглядати в межах двох складових: 1) облікова складова: електронні первинні документи (прибуткова накладна, платіжне доручення, оприбуткування товарів, накладна вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів; акт списання товарів); електронні документи інвентаризації (інвентаризація товарів на складі); стандартні звіти (аналіз рахунку 20; картка рахунку 20, обороти по рахунку 20, оборотно-сальдова відомість); регламентована звітність (форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності»); 2) нормативні документи: а) внутрішні: облікова політика підприємства; б) зовнішні: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; НП(С)БО 9 «Запаси»; Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності; Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності; Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань; Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та ін.

Процес аудиту виробничих запасів повинен передбачати використання загальнонаукових, спеціальних, органолептичних та документальних методів, способів, прийомів дослідження, а саме: аналіз, індукція, дедукція, аналогія, синтез, групування, функціонально-вартісний аналіз, системний аналіз, інвентаризація, спостереження, контрольний замір, спостереження, експеримент, дослідження облікових документів, а також суцільні, вибіркові, комбіновані способи перевірки. Аудит досліджуваної складової активів здійснюється в зворотній послідовності порівняно з обліковим процесом, відповідно необхідно: 1) перевірити правильність узагальнення інформації у фінансовій звітності (якщо підприємство не використовує додатково вписувані рядки до фінансової звітності, інформація про виробничі запаси буде узагальнена в формі 1 по рядку 1100, а саме дебет рахунку 20 та формі 5 по рядках 800-860 в яких деталізується інформація по субрахунках рахунку 20); актуальним є співставлення інформації у зазначених формах звітності; 2) співставити інформацію регламентованої звітності із даними стандартних звітів за рахунком 20; 3) проаналізувати інформацію за рахунком 20; 4) перевірити документи інвентаризаційного процесу та первинного обліку.

Висновки. Таким чином, на підставі проведених досліджень можна зробити висновок, що результати аудиторської перевірки виробничих запасів відіграють важливу роль в господарській діяльності підприємства, відповідно, аудит має бути детально спланований та якісно проведений.

Список використаних джерел:

1. Назаренко І.М., Місюрів О.В. Аудит виробничих запасів : особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1312-1318.

ЗАРВА А. О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **МОШКОВСЬКА О. А.**, д.е.н.,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ШВЕЙЦАРІЇ

Актуальність. Процеси економічної інтеграції та інтернаціоналізації бізнесу призвели до необхідності стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності. У європейських країнах стандарти різних юрисдикцій споріднюються, визначаючи єдиний, найкращий у своєму класі підхід до обліку. На даному етапі розвитку економіки України необхідною умовою ефективної діяльності бізнесу є підлаштування бухгалтерського обліку до потреб користувачів та міжнародних вимог. Це є підставою для вивчення зарубіжного досвіду бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Цікавим прикладом в цьому випадку є облікова модель Швейцарії.

Результати дослідження. До складу Швейцарської Конфедерації входять 26 кантонів, до яких входять 3030 комун, котрі є окремими містами або селами. Їх діяльність обмежена федеральним законодавством лише в кількох сферах - обороні, зовнішній політиці та економічній політиці в цілому [2].

До 1970-х років швейцарська державна адміністрація використовувала традиційну модель бухгалтерської діяльності, а саме облік на касовій основі. Адже бухгалтерський облік і складання звітів на той час велися виключно за касовим надходженням та вибуттям. Однак єдиних принципів і правил на державному рівні та рівні кантонів не було.

Швейцарська Конфедерація, кантони і муніципалітети намагалися уніфікувати бухгалтерський облік у 1950 р., але спільного рішення ухвалити не вийшло.

Результатом роботи, проведеної на державному рівні, став проєкт рекомендацій щодо бухгалтерського обліку та звітності, представлений на Конференції міністрів фінансів кантонів у 1977 р. Т. ч., чотири роки публічного обговорення проєкту призвели до публікації цих рекомендацій у 1981 р.

Згідно із затвердженими рекомендаціями, було запроваджено систему бухгалтерського обліку за принципом нарахування. Водночас затверджено програму бюджетування (також за принципом нарахування). Ця модель називалася Гармонізованою моделлю бухгалтерського обліку (Harmonized Accounting Model, HAM).

Процес реформування розпочався з визначення основних цілей, які були узагальнені та підготовлені у звіті в липні 2000 р. громадським експертом професором Шедлером. Основними недоліками моделі бухгалтерського обліку та звітності, яка тоді діяла, були:

- децентралізація бухгалтерського обліку;
- використання лише касового методу бухгалтерського обліку;
- дуже низька якість фінансової інформації;
- потреба уряду та суспільства в єдиній упорядкованій фінансовій інформації;
- відсталість від нових методів ведення обліку.

Т. ч. у 2002 р. розпочалася робота над розробкою сучасної концепції бухгалтерського обліку та звітності (New Accounting Model (NAM)) на федеральному рівні Швейцарії. Враховуючи зазначені недоліки, визначили основні цілі та завдання нової моделі:

- гармонізація систем бухгалтерського обліку та звітності на федеральному рівні та рівнях кантонів;
- зростання якості бухгалтерського обліку та доступності облікових даних державного управління для зовнішніх користувачів (уряду, суспільства);
- стандартизація програмного забезпечення (SAP) для автоматизації фінансових та бухгалтерських завдань у державному управлінні [3].

З 2007 р. розроблена модель NAM впроваджується на практиці Федеральним урядом Швейцарії. Нею охоплені такі питання, як формування та виконання бюджету, облік та звітність.

Загалом наразі в країні не встановлено обов'язкову форму балансу. Порядок класифікації у Швейцарії також не має значення: оборотні активи і кредиторську заборгованість (до одного року) можна відображати до або після основних засобів і капіталу. Проте законом встановлена мінімально необхідна структура балансу. Так, згідно з Кодексом зобов'язань баланс повинен містити неодмінно чотири розділи: оборотні кошти, основні засоби, кредиторську заборгованість і капітал [4].

Щодо фінансової звітності Швейцарії, то вона базується на стандарті IFRS, який забезпечує прозорість фінансової звітності, послідовність, перехід до бізнес-орієнтованої практики бухгалтерського обліку та порівнюваність звітностей різних підрозділів державного управління [1].

Складається ця звітність з трьох частин: Звіту про прибутки та збитки, Звіту про фінансування і рух грошових коштів та Звіту про інвестиції. Варто детально розглянути кожну зі згаданих частин.

Звіт про прибутки та збитки упорядковується адміністративними одиницями і консолідується на федеральному рівні, відображаючи доходи та витрати за звітний рік. Цей Звіт використовується як основа для розподілу коштів і вибору фінансування. Він формує основу бухгалтерського обліку для адміністративних одиниць та показує ресурси, спожиті Швейцарією протягом звітного періоду.

При складанні цього звіту дотримуються двох важливих правил:

- 1) Доходи та витрати обліковуються в тому звітному періоді, в якому вони були понесені (за методом нарахування).
- 2) Звіт про прибутки та збитки також показує рухи коштів, які не

призводять до прямих надходжень чи втрат капіталу та існують лише у формі переказів, таких як відрахування з резервів.

Наступна частина - Звіт про фінансування та рух грошових коштів, використовуються для розрахунку загальних потреб у фінансуванні на основі даних про фінансові результати. Він розробляється на рівні всієї Швейцарії і вважається центральним інструментом для інформування та контролю виконання федерального бюджету з точки зору фіскальної політики.

Звіт про фінансування та рух грошових коштів надає інформацію на основі трьох головних критеріїв:

- 1) вказує джерела фінансування на потреби федерації;
- 2) показує планові показники витрат операційних, капітальних та інвестиційних фондів;
- 3) демонструє загальну динаміку коштів країни за звітний період.

Третя частина – Звіт про інвестиції, складається на рівні адміністративної одиниці та використовується для розподілу кредитів. Вищезазначений звіт формує кредитний профіль для інформування про прибутки та збитки. Інвестиційні звіти відображають надходження та впливи коштів від інвестиційної діяльності протягом звітного періоду, а також капітальні витрати на товари, кредити, участь у будівництві та інші капітальні вкладення. Ці витрати компенсують доходи від продажу основних засобів, погашення позик і внесків на капітальне будівництво з інших сторін. Т.ч., баланс показує фінансовий потік типової інвестиційної діяльності.

Інформація про інвестиції подається до парламенту для розгляду та затвердження – це називається кредитним поданням. Кредитне подання містить дані, які використовуються парламентом під час затвердження бюджету, і в рамках управління фіскальною політикою країни забезпечує визначення фінансових цілей для керівництва виконавчої влади. Т.ч. цей Звіт є свого роду ключем до управління NAM.

Мета NAM - уявити федеральний бюджет максимально повним і прозорим. Цей підхід об'єднує фіскальну політику і бізнес-орієнтовану перспективу, підвищує рівень управління фінансами країни.[3]

Висновки. Отже, підводячи підсумки варто наголосити, що у Швейцарії існують досить обмежені вимоги до обліку та звітності, тому, здавна великі швейцарські фірми добровільно слідують закордонним правилам, зокрема, директивам ЄС і стандартам МСФЗ. Крім того, легко простежити, що в останні роки у Швейцарії спостерігається прагнення до підвищення ступеня прозорості та інформативності бухгалтерської звітності - це наслідок зростаючих вимог законодавства, розробки національних стандартів обліку, появи нових вимог до обліку та зусиль деяких компаній, що бажають привести свій облік у відповідність з міжнародними стандартами.

Список використаних джерел:

1. International Financial Reporting Standards. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/international-financial-reporting-standards-ifrs>

2. Nils C. Soguel. The Swiss Way of Presenting the Governments' Financial Statements: Making the State Work Successfully. URL: https://www.researchgate.net/publication/326903185_The_Swiss_Way_of_Presenting_the_Governments%27_Financial_Statements_Making_the_State_Work_Successfully
3. Switzerland's new accounting law — an overview. URL: http://www2.eycom.ch/publications/items/assurance/2013_nrlg/2013_EY_Accounting_law.pdf
4. The New Law on Accounting and Financial Reporting. URL: <http://www.kpmg.com/CH/en/Library/Articles/Publications/Documents/Audit/pub/20130723/new/financial/reporting/act/en.pdf>

ІВАНЬКО О.В., ЯРОШЕНКО А.О., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **ЯЛОВЕГА Л.В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

АУДИТ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність. Аудит амортизації основних засобів суб'єкта господарювання набуває наразі особливої актуальності, адже від нарахування амортизації основних засобів залежить правильність визначення зносу й залишкової вартості об'єктів основних засобів, що безпосередньо впливає на величину витрат підприємства та на визначення фінансових результатів його діяльності.

Результати дослідження. Аудит як вид контролю є необхідним та обґрунтованим, оскільки володіння достовірною інформацією – передумова успішного функціонування суб'єктів господарювання. У практичній діяльності підприємств значної уваги потребує аудит основних засобів, який вимагає певного досвіду знань нормативних та інструктивних матеріалів.

Ефективному проведенню аудиту сприяє система внутрішнього контролю на підприємстві. Для оцінки якої аудитор проводить тестування. За результатами оцінки системи внутрішнього контролю основних засобів, аудитор формує судження в робочих документах, зокрема: характеристика системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю; оцінка ризику невідповідності внутрішнього контролю. Якщо ризик невідповідності внутрішнього контролю оцінюється аудитором як незначний, він додатково пояснює в документах обґрунтування своїх висновків. Відтак, характер і якість перевірки залежить від того, наскільки грамотно та достовірно аудитор вивчив систему внутрішнього контролю.

Методика аудиту основних засобів, насамперед, формується із процедур, які підтверджують наявність, склад основних засобів та їх рух. Вона включає в себе такі етапи перевірки.

I. Підготовчий – аудитор ознайомлюється із клієнтом, проводить оцінку системи контролю, визначає рівень ризику та здійснює планування аудиту.

II. Фізична оцінка – оцінка достовірності результатів інвентаризації основних засобів підприємства (ознайомлення з обліковою політикою підприємства; перевірка правильності визнання активу основним засобом; перевірка відображення в обліку руху основних засобів; встановлення правильності нарахування амортизації основні засоби; аудитор повинен впевнитись у тому, чи правильно відображенні в обліку операції; оцінка реєстрів бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства). Проводиться зіставлення даних інвентаризації, синтетичного та аналітичного обліку, здійснюються запити до постачальників, проводиться документальна вибіркова перевірка, перевірка арифметичних підрахунків, аналітична оцінка.

Облік основних засобів повинен здійснюватися відповідно до умов чинного законодавства та включає наступні складові: введення в експлуатацію об'єктів основних засобів; покращення та ремонту об'єктів основних засобів; ліквідації об'єктів основних засобів; нарахування амортизації основних засобів.

Особливу увагу аудиторів слід звернути на нарахування амортизації основних засобів. Методи нарахування амортизації в податкових розрахунках повністю відповідають бухгалтерським методам, що перелічені у п.26 НП(С)БО 7 «Основні засоби» (далі – НП(С)БО 7), а саме: прямолінійний, зменшення залишкової вартості; прискорений, зменшення залишкової вартості; кумулятивний, виробничий. Методи амортизації на підприємстві визначаються наказом про облікову політику і переглядаються в разі зміни способу отримання економічних вигод.

Об'єктом амортизації основних засобів є вартість, яка амортизується (окрім вартості землі і незавершених капітальних інвестицій), та може виражатись як первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості відповідно до п.22 НП(С)БО 7. Слід відзначити що амортизації не підлягають об'єкти основних засобів, що перебувають на реконструкції, модернізації, консервації.

Основними джерелами інформації для аудиту основних засобів є: установчі документи; облікова політика підприємства; первинні документи з обліку основних засобів; облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку основних засобів; акти та довідки попередніх ревізій; аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю; звітність підприємства.

Висновки. Узагальнюючи вище викладене, можна дійти висновку, що проведення аудиту основних засобів – це трудомісткий процес, при реалізації якого аудиторів необхідно чітко визначати основні завдання та джерела аудиту, формувати план та програму аудиту, накопичувати докази, що підтверджуватимуть суттєвість процедур та надаватимуть аудиторів можливість висловити незалежну думку щодо результатів аудиту основних засобів. Основним призначенням аудиту основних засобів підприємства є надання достовірної інформації керівництву з метою здійснення контролю за даними активами підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко Л. В., Божок І.І. Проблемні аспекти нарахування амортизації необоротних активів. *Інноваційна економіка*. № 1. 2018 р. С. 176–181.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2004 р. *Верховна рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 23.03.2023).
3. Стригуль Л. С., Тімонова А. С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»*: зб. наук. пр. Темат. вип.: *Технічний прогрес і ефективність виробництва*. Харків: НТУ «ХП». 2020. № 32 (1075). С. 47–50.

КАДАЛА В.В., голова Юридичної клініки «Правовий захист»

к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарсько-
правових дисциплін та економічної безпеки

Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК БАЗОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Суб'єкти господарювання проводять свою діяльність з урахуванням різних чинників впливу, серед яких визначаються фактори негативного спрямування. На даний час в Україні проводяться воєнні дії, які спровоковані російською федерацією проти України. Наслідком воєнних дій є поява чинників, які ускладнили або зробили неможливим виконання раніше укладених угод з комерційними партнерами через втрату логістики, призвели до суттєвих інфляційних коливань в циклах забезпечення підприємницької діяльності виробничими ресурсами, з одночасним негативним впливом на ціновий сегмент власної продукції, відбулося збільшення ціни транспортних послуг та підвищилася торгівельна націнка для продукції, котра реалізується через торгівельну мережу. Проте, зазначені негативні фактори впливу не є вичерпаними так, як суб'єкти господарювання мають ряд проблем з реалізацією продукції, робіт, послуг через зниження рівня платоспроможності населення, котре виступає потенційним покупцем. Враховуючи зазначене актуалізується проблема підвищення дієвості внутрішніх факторів управління на основі впровадження такої системи контролю, яка б забезпечила роботу резервного механізму суб'єктів господарювання.

Законодавець надав ряд правових ініціатив, які в певній мірі створюють більш сприятливі умови проведення підприємницької діяльності суб'єктами господарювання в умовах воєнного стану. Проте самі представники підприємницького сектору мають покращити виконання функціональних обов'язків особами, які задіяні в проведенні контрольних дій у складі комісій внутрішньогосподарського контролю. Все обумовлене свідчить про актуальність та сучасність обраного напрямку дослідження.

Результати дослідження. Проблема внутрішньогосподарського контролю підприємств не є новою, проте не втрачає своєї актуальності та набирає особливої гостроти в умовах воєнного стану. Чисельні наукові праці, монографічні та дисертаційні дослідження, які присвячено питанням внутрішнього контролю суб'єктів господарювання вказують на існування проблем, які підлягають вирішенню. До складу науковців, які переймаються питаннями внутрішньогосподарського контролю варто включити А.В. Лісового та Е.В. Кондукову [1], С.А. Кошкарова, В.І. Бачинського, П.О. Куцик [2], М.М. Коцупатрого та У.О. Марчука[3] та інших. У своїх працях науковці пропонують різні підходи до трактування змістовності понятійної категорії

«внутрішньогосподарський контроль», надають різні варіанти рішень його проблем проте, обмежено висвітлюють його проблематичні аспекти в специфічних умовах функціонування суб'єктів господарювання. Мається на увазі наявний військовий стан в Україні.

Зокрема, доволі змістовне трактуванням понятійної категорії «внутрішньогосподарський контроль» наводить у своїй праці М.М. Вуйців [4, с. 67] розглядаючи його як «...засіб підтримки процесу створення додаткової вартості шляхом прийняття зважених управлінських рішень у плануванні й управлінні операційною і фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання». В свою чергу, Т.А. Наумова, Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Л.О. Кирильєва та І.В. Нестеренко [5, с. 9] розкривають поняття «система внутрішньогосподарського контролю» та пропонують розуміти його як «...політика і процедури внутрішнього контролю, прийняті управлінським персоналом суб'єкта господарювання з метою забезпечення правильного й ефективного ведення господарської діяльності, збереження активів, запобігання шахрайству та помилкам, а також виявлення їх, забезпечення точності і повноти облікових записів, своєчасності підготовки достовірної фінансової інформації». В обох випадках науковці поєднують сутнісне розуміння категорії з метою здійснення внутрішньогосподарського контролю, при цьому, не окреслюють вплив людського чинника на саму процедуру контролю.

На наш погляд, доцільно трактувати понятійну категорію «внутрішньогосподарський контроль» як комплекс контрольних дій відповідальних осіб, здатних оцінити якісний рівень виконання функціональних обов'язків представниками адміністративно-управлінського персоналу, обґрунтувати знайдені похибки в їх роботі та встановити напрямки їх усунення, з метою забезпечення досягнення намічених стратегічних та тактичних задач майбутнього розвитку, з огляду на існуючі реалії. Ми вважаємо, такий підхід до розуміння сутнісного змісту даної понятійної категорії має ряд переваг: визначено, що внутрішньогосподарський контроль мають право проводити лише уповноважені особи від підприємства, конкретизовано суб'єкта перевірки, зазначено напрямки проведення контрольних процедур та їх зміст, висвітлено взаємозв'язок процедури проведення контрольних дій з ситуацією, яка характеризує стан предмету контролю на момент перевірки.

Варто зазначити, що проведення комплексного внутрішнього контролю суб'єктів господарювання підпорядковано ключовим його функціям. Однією з пріоритетних серед них вважається адаптація функції запобіжного змісту. Мається на увазі процедура розробки запобіжних заходів, котрі передбачають прийняття певних управлінських дій націлених на недопущення порушень відповідальними особами. У цьому зв'язку актуалізується питання проведення таких видів контролю як: дослідницького, який виявляє проблеми, що не вдалося усунути; коригуючого, який сприяє визначенню та виправленню проблем та помилок; загального: інструменти якого, призначені для забезпечення стабільності та належного управління інформаційною системою

суб'єкта господарювання. Зазначені види внутрішньогосподарського контролю у сукупності сприяють вирішенню не лише тактичних завдань, а й стратегічних, особливо при формуванні інформаційного ресурсу для прийняття більш обґрунтованих та виважених управлінських рішень.

В цілому, процес внутрішньогосподарського контролю суб'єктів господарювання підпорядкований трьом цілям: надійності фінансової звітності, дотриманню чинних законів і нормативних актів, ефективності діяльності. Саме рівень результативності та ефективності системи внутрішньогосподарського контролю є важливими інструментом управлінського циклу суб'єктів господарювання незалежно від обсягу та сфери бізнесу.

Висновки. За результатами проведених досліджень можна зробити ряд висновків. По-перше, суб'єктам господарювання, в умовах воєнного стану, необхідно посилити контрольні процедури за виконанням фінансової дисципліни з врахуванням облікових процедур, які стосуються всіх напрямків формування та використання виробничих, фінансових та людських ресурсів. По-друге, сутнісний зміст внутрішньогосподарського контролю розглядати як комплекс контрольних дій відповідальних осіб, здатних оцінити якісний рівень виконання функціональних обов'язків представниками адміністративно-управлінського персоналу суб'єкта господарювання щодо виконання намічених стратегічних та тактичних задач майбутнього розвитку. По-третє, в умовах воєнного стану, з метою оперативного регулювання суб'єктом господарювання на змінні умови функціонування запровадити проведення проміжного внутрішньогосподарського контролю за результатами звітного кварталу. Такий підхід сприятиме підвищенню якісних параметрів управління на всіх рівнях, так як з'явиться можливість своєчасного внесення змін в проблематичні управлінські елементи, що викликані воєнним станом в Україні, а, як наслідок, підвищиться результативність контролю та його ефективність в сучасних реаліях функціонування суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Аналітично-контрольні аспекти регулювання фінансово-господарської діяльності суб'єктів економіки : монографія за заг. ред. А. В. Лісового та Е. В. Кондукової; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2017 р. 346 с.
2. Кошкаров С.А., Бачинський В.І., Куцик П.О. Внутрішньогосподарський оперативний облік і контроль у системі управління діяльністю виробничих підприємств. Чернівці : Золоті литаври, 2012. 264 с.
3. Коцупатрий М.М., Марчук У.О. Внутрішньогосподарський контроль в управлінні діяльністю сільськогосподарських підприємств: монографія. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2014. 268 с
4. Вуйців М.М. Розширення меж функціональності внутрішньогосподарського контролю. *Економічний часопис*—XXI. 2012. №1-2. С. 66-69.
5. Господарський контроль: навч. посіб. / [Т.А. Наумова, Н. С. Акімова, О.В.Топоркова, Л.О. Кирильєва, І.В.Нестеренко та ін.]; за ред. Т.А. Наумова. Харків: ДБТУ , 2021. 210 с.

КАНЦЕДАЛ Н. А., к.е.н, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування
ГРЕБЕНЮК С. В., здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ ТОВАРУ У ДОГОВОРАХ ПОСТАЧАННЯ: ДОКУМЕНТУВАННЯ, КОНТРОЛЬ ТА ОБЛІК

Актуальність. Процес постачання – є одним із ключових у господарському циклі підприємства, тому важливим моментом є правильне документування відповідних господарських операцій та урахування в обліку об'єктів постачання. Практика діяльності підприємств свідчить, що не завжди товари від постачальників надходять заявленої якості, що може суттєво вплинути на якість кінцевого продукту виробника, або ж виробник просто отримає гірший товар за вищу ціну.

Методологічну основу обліку як суспільної економічної науки становлять процедури виміру, а використання міри має виконувати роль гармонізації методів оцінювання та відбуватися на засадах наукової обґрунтованості, права, моралі і свобод, що сприятиме узгодженості функцій обліку з іншими функціями менеджменту та державним управлінням, орієнтованим на забезпечення і збереження національних інтересів України [1, с. 20].

Як відомо, бухгалтерський облік враховує не лише кількісні, а й якісні параметри об'єктів. Щодо кількісних характеристик предмета постачання, то у разі виявлення невідповідності, постачальник і покупець врегульовують питання згідно Господарського кодексу України. У випадку з якісними параметрами – третьою стороною вирішення конфлікту є держава, оскільки якість є однією з основних характеристик товару, яка має вирішальне значення під час створення споживчих переваг.

Метою даного дослідження є визначення документальних особливостей урахування та контролю якісних характеристик об'єктів у договорах постачання, а також особливостей їх у обліку, в тому числі й у разі виявлення невідповідностей.

Результати дослідження. Інституційна роль держави в частині контролю якості товару реалізується шляхом: 1) стандартизації процесів виробництва; 2) сертифікації продукції; 3) встановлення технічних регламентів 4) встановлення та затвердження технічних умов. Такий підхід обумовлений тим, що відсутність належної якості товару або її втрата може заподіяти шкоду споживачам та довкіллю.

Тим самим підкреслюється роль держави як регуляторного інституту національного рівня у досягненні економічних, екологічних та соціальних інтересів України та забезпеченні взаємодії між економікою та навколишнім середовищем [3, с. 41].

Розгляд даного питання у професійних виданнях, як правило, ґрунтується на класифікації товару на продовольчу (харчові продукти) та непродовольчу

групи [2].

Так, наприклад, харчові продукти, мають відповідати вимогам законодавства про безпечність та окремих показників їх якості, а саме: Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від 23.12.97 р. № 771/97-ВР і затверджених Держстандартів.

Виконання вимог до інформації про якість виробники вирішують шляхом маркування товарів, імпорту деяких харчових продуктів проходить додатковий ветеринарно-санітарний та фітосанітарний контроль і при перетині кордону України супроводжуватися міжнародними сертифікатами.

Окрема увага приділяється органічній продукції, оскільки в усьому світі вона має підвищений інтерес споживача.

Загальні вимоги до безпеки і якості непродовольчих товарів визначено у Законі України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» від 02.12.10 р. № 2736-VI.

Постачання таких товарів повинно супроводжуватися документами, що підтверджують їх якість (документами про відповідність), наприклад, сертифікатом відповідності.

Однак, попри державне регулювання, експерти радять зазначати відповідні якісні характеристики товару у договорі з метою мінімізації виявлення невідповідностей, а також способи вирішення проблем між постачальником і покупцем у разі виявлення невідповідної якості товару.

Зокрема, в «Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю», затверджена постановою Держарбітражу при Раді Міністрів СРСР від 25.04.66 р. № П-7 викладено основні моменти, дотримання яких дозволить уникнути розбіжностей щодо якості товару між постачальником та покупцем. Так, у п. 9 Інструкції № П-7 йдеться про приховані недоліки товару, які не можуть бути виявлені в процесі його приймання та роз'яснюється можливий порядок дій покупця та його документальний супровід.

Можливі сценарії дій при виявленні неналежної якості товару:

1) повне повернення продукції з накладенням штрафних санкцій на постачальника за невиконання договору поставки;

2) приймання товару з відкладеною оплатою, що передбачає обмін/допостачання у стислий термін;

3) приймання товару з уцінкою (зменшення договірної вартості товару, узгодженої з постачальником у письмовій формі);

4) вимога знижки на вартість транспортних послуг під час наступного постачання (якщо його здійснює виробник своїм транспортом).

Повернення товару постачальнику – найпростіша дія покупця, що відбувається, наприклад, під час постачання продовольчого товару із терміном придатності, що минає, коли очевидно, що покупець не зможе такий товар реалізувати, або при оперативному виявленні зовнішніх пошкоджень при прийманні непродовольчого товару.

Під час приймання може бути виявлено, що частину товару можна оприбуткувати – в такому випадку складають акт приймання на суму фактично отриманого товару належної якості. Якщо за умовами договору поставки частина товару повернена, то остаточний розрахунок здійснюється з урахуванням повернення неякісної частини товару постачальнику.

Залік заборгованостей за передоплатою в рахунок отриманої якісної продукції оформлюють кореспонденцією Дт 631, Кт 371 на всю раніше оплачену суму постачання; а оплату за товар перераховують на суму, зменшену на вартість поверненого товару.

У випадку виявлення бракованого товару в межах поставки рух такого товару перед поверненням постачальнику відображують: Дт 281/брак Кт 281, а його повернення – Дт 631 Кт 281/брак. Оприбуткування товару, отриманого в результаті обміну відображують: Дт 281 Кт 631, після чого проводять остаточний розрахунок.

Зниження вартості при поставці неякісної продукції може врегулюватися шляхом виставлення претензії. Якщо претензія задоволена – сторони укладають додаткову угоду до договору, за якою вартість визначеної кількості неякісної продукції зменшується і постачальник перераховує обумовлену суму покупцю.

Виставлена претензія постачальнику оформлюється: Дт 374 Кт 371. Одночасно на підставі бухгалтерської довідки методом «сторно» зменшується податковий кредит з ПДВ: Дт 641 Кт 644. Розрахунки за податковим кредитом з ПДВ відображуються за мінусом сторнованої суми: Дт 644 Кт 631, а залік заборгованостей – за новою ціною: Дт 631 Кт 371. Одержані кошти від постачальника за задоволеною претензією оформлюють: Дт 311 Кт 631.

Висновки. Таким чином, урахування якісних характеристик товару у договорах постачання дає можливість підкреслити теоретичну та практичну значимість бухгалтерського обліку як науки. На теоретичному рівні – це вкотре доводить важливість використання натуральних вимірників, що відображують не лише кількісні, але й якісні характеристики об'єкта обліку, підкреслюють важливість документування. В практичному сенсі це дозволяє запобігти або врегулювати фінансові ризики покупця, обумовлені отриманням товару неналежної якості.

Список використаних джерел:

1. Канцедал Н. А. Наукова інтерпретація методології обліку у працях корифеїв бухгалтерської думки. *Облік і фінанси*. 2018. № 2(80). С. 16.-23. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1221>
2. Франчук Л. Якість – наше все, або приймання товару за якістю. *Все про бухгалтерський облік*. 2021. № 57. С. 13-17.
3. Канцедал Н. А. Роль інституційного середовища у формуванні нових запитів до облікових систем. *Розвиток економічної науки в епоху глобальних викликів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (24 грудня 2021 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. С. Остапчук. К.: ТОВ «ВІПО», 2021. С. 38-42. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/11447>*

КАШИРІН О.О., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Відомо, що жодна система управління не може функціонувати без інформації. І в цьому сенсі саме облік забезпечує необхідну інформацію для реалізації всіх елементів управління. Таким чином, облік – це інформаційна система управління. Облік не пасивно відображає господарські процеси, що відбуваються на підприємстві, а активно впливає на них, контролює законність, доцільність і ефективність використання виробничих ресурсів [1].

Кожна господарська операція підлягає оформленню первинного облікового документа. Він складається при здійсненні господарської операції, і якщо це неможливо – безпосередньо після її здійснення.

Результати дослідження. Первинний бухгалтерський облік – це організована система вимірювання та реєстрації кількості матеріальних цінностей, праці та фінансових ресурсів, що залучаються до господарських операцій, а також відображення ознак та показників цих операцій у документах або в системі ЕОМ [2].

Первинні облікові документи повинні містити такі відомості: найменування документа, дату його складання; найменування організації, прізвище та ініціали індивідуального підприємця, який є учасником господарської операції; зміст та підставу здійснення господарської операції, її оцінку у натуральних та вартісних показниках або у вартісних показниках; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та (або) правильність її оформлення, їх прізвища, ініціали та підписи. Первинні облікові документи можуть містити інші відомості, які є обов'язковими.

При цьому організація має право розробляти власні форми первинних облікових документів, взявши за основу уніфіковані форми (затверджені галузевими Наказами та рекомендаціями), додавши або видаливши частину реквізитів, або розробити унікальний документ з дотриманням вимог щодо наявності обов'язкових реквізитів. У цьому випадку на підприємстві слід затвердити розроблені організацією для застосування форми первинних облікових документів та закріпити їх в Обліковій політиці.

Первинний обліковий документ складається на паперовому носії та (або) у формі електронного документа.

У первинних облікових документах (за винятком первинних облікових документів, якими оформлюються прийом та видача готівкових коштів, та

первинних облікових документів, складених у формі електронного документа) допускаються виправлення.

Своєчасне та правильне оформлення первинних облікових документів, передачу їх у встановлені терміни для відображення у бухгалтерському обліку, а також достовірність відомостей, що містяться в них забезпечують особи, які склали та підписали ці документи. Список осіб, які мають право підпису первинних облікових документів, має бути узгоджений з головним бухгалтером та затверджений керівником організації.

В даний час спостерігається тенденція до посилення вимог до раціональної організації документообігу, якості оформлення та зберігання документів, посилюється відповідальність посадових осіб, у разі виявлених порушень руху первинних облікових документів.

Висновки. Таким чином, первинний облік є початковою ланкою для формування всієї бухгалтерської звітності підприємства, та його грамотна організація дозволяє уникнути порушень законодавства та фінансових втрат.

Список використаних джерел:

1. Должанський А.М. Методика організації первинного обліку надходження і вибуття товарів. *Науковий вісник НЛТУ України*. Вип. 21.9. 2011. С. 194–198.
2. Співак С., Панчишин Д., Скочиляс М., Яремчук К. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку. *Соціально-економічні проблеми і держава*. Вип. 2 (25). 2021. С. 113–119.

КИБА М. А., МАРТИНЕНКО О. П., здобувачі вищої освіти
 Науковий керівник – **МОКІЄНКО Т. В.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку і оподаткування
 Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ КАПІТАЛУ

Актуальність. Зважаючи на загальновідомі характеристики капіталу, слід визнати наскільки багатогранною з теоретичної та прикладної точки зору є ця економічна категорія. Тому подальше дослідження сутності цих понять та їх облікове відображення, продовжують бути актуальними.

Результати досліджень. Аналіз останніх наукових досліджень показав наявність різних підходів авторів до визначення сутності капіталу, що ускладнює його розуміння та, відповідно, практичне застосування в бухгалтерському обліку. Історичні аспекти формування та розвитку даного поняття свідчать про глибоку проблему розуміння змісту та значення капіталу в економічній науці та бухгалтерському обліку, зокрема.

З урахуванням основних характеристик сутності капіталу в найбільш узагальненому вигляді можна сформулювати його визначення так: капітал - це сукупність накопичених за рахунок заощадження економічних благ, представлених у вигляді грошових засобів і реальних капітальних благ, інвестованих його власниками в господарський процес як фактор виробництва для цілей отримання доходу, функціонування якого в економічній системі ґрунтується на ринкових засадах і пов'язується з чинниками ліквідності, часу та ризику.

Як об'єкт бухгалтерського обліку власний капітал на теренах пострадянського простору почав розглядатися з моменту створення в Україні ринкової інфраструктури та трансформації системи бухгалтерського обліку відповідно до світових стандартів.

В науково-економічній літературі вчені наводять різні визначення власного капіталу (табл. 1) [3]. Якщо їх підсумувати, то можна створити таку дефініцію: власний капітал – це вкладення власників, власні джерела підприємства, що без визначеного терміну повернення внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку.

Таблиця 1

Типові підходи до визначення поняття «власний капітал»

Автор	Визначення власного капіталу
А.В. Хмелевська та Г.М. Незборецька	Модифікована величина заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються
М.Г. Стоянова, Н.Г. Сичов	Категорія, що виражає частку власників у засобах виробництва.
О.І. Пилипенко	Загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності та

Автор	Визначення власного капіталу
	використовуються ним для формування його активів.
В.В. Сопко, С.Ф. Голов, Б.А. Райзберг, Д.Л. Міддлтон, Л.К. Чедвик	Капітал, вкладений власниками (засновниками) підприємства.
П.С. Безруких, Н.П. Кондратков, Л.П. Краснова, Г.В. Савицька	Джерело утворення майна, основне джерело фінансування.

Будь-яке підприємство в умовах ринкової економіки для своєї діяльності потребує залучення фінансового капіталу, що є джерелом формування його майна. Діяльність підприємства безпосередньо залежить від обсягу і структури його фінансового капіталу.

Хоча українська практика ведення бізнесу вказує на переважання власного капіталу в структурі джерел фінансування підприємства, найбільш ефективним підходом є використання й позикового, залученого капіталу, окрім власного, для досягнення розширеного відтворення. Узагальнення характеристик «позикового капіталу», які було виділено на основі опрацювання літературних джерел, наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Сутнісні характеристики поняття «позиковий капітал» підприємства [4]

Науковий підхід	Грошові кошти	Об'єкт фінансового менеджменту	Залучення на принципах строковості, повернення та платності	Засіб розширення господарської діяльності підприємства	Забезпечення більш ефективного використання власних коштів	Чинить негативний вплив на фінансову стійкість підприємства
Давидов О.І.	+		+	+		
Зянько В.В., Ревенко В. С.		+				
Попов М. І.				+	+	
Щербань О.Д., Невдачина О.І.			+	+	+	+
Гнип Н. О., Крамаренко Д.О					+	+
Щепіна Т.Г., Люлько У.В	+				+	+

Відомо, що бухгалтерський облік інформує про стан і зміни господарства, його елементи, здійснює контроль за наявністю, рухом, використанням об'єктів господарювання, а також виконує функцію оцінювання результатів роботи.

Завдання організації бухгалтерського обліку пасивів полягають у

наступному:

- вибір документів, якими будуть оформлюватися операції з власним капіталом і зобов'язаннями;
- забезпечення своєчасного та достовірного відображення операцій з власним капіталом і зобов'язаннями у бухгалтерському обліку;
- забезпечення здійснення контролю за правильністю і законністю формування власного капіталу та використання коштів резервів, створених на підприємстві;
- дотримання встановлених строків розрахунків з кредиторами та засновниками (учасниками);
- визначення обов'язків облікових працівників, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом і зобов'язаннями;
- забезпечення проведення інвентаризації зобов'язань у встановлені законодавством строки.

Висновки. Розгляд поняті «власний капітал» та «позиковий» в обліково-економічній літературі дає підстави говорити про дискусійність їх визначення. Це зумовлене відсутністю єдиної теорії капіталу, відповідно, трактування природи капіталу. Висвітлені етапи облікових завдань, чітко дотримання яких дасть змогу примножити ефективність діяльності підприємства, організувати економічно-раціональну послідовність дій під час оперування капіталом.

Список використаних джерел:

1. Васькало Н. М. Документування операцій з обліку власного капіталу. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2009/19_11/126_Woskalo_19_11.pdf
2. Любар О. О., Болехівська В. В., Сімаков О. О. Власний капітал та його вплив на розвиток вітчизняної науки. *Економіка та суспільство. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2019. № 20. С. 144 – 151.
3. Ковальова О. М. Обґрунтування теоретичних засад управління структурою капіталу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. №12. С. 14 - 20.
4. Макаренко Ю. П., Клименко Д. П. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. 2022. № 1. С. 46 – 49.

КОЛЕСНИК А.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **МОШКОВСЬКА О.А.**, д. е. н., професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У ОБЛІКУ

Актуальність. Наприкінці 20-го століття еволюція йде до нового безперервного вектору виробничих процесів, а саме вектору цифрових технологій. Цифрова технологія базується на передачі сигналів в дискретних смугах на аналоговому рівні, а не у вигляді безперервного спектру. Замість формату безперервного спектру були відкриті смуги на аналоговій площині. У цифрову індустріальну епоху, в першому десятилітті 21-го століття, можливості безмежні. Цифрові продукти почали революціонізувати всі сфери людського життя. Інформаційні технології та глобальна мережа (мережа мереж) створили і продовжують модернізацію віртуальної надбудови нашої реальності.

На основі позицій та директив Президента, уряд України розробив стратегію впровадження цифрових технологій у найважливіших сферах надання державних послуг. Адміністрація, оборона, урядовий аналіз, статистика, бухгалтерський облік та аудит.

Цивільні та майнові документи оцифровуються та переводяться в електронний вигляд. Дошки оголошень для державних відомств, документація фінансових установ, медіа, ЗМІ, платформи для взаємодії з постачальниками державних послуг або житлово-комунальних послуг.

Результати дослідження. Електронні гроші – це валюта, яка зберігається в електронних системах і цифрових базах даних, на відміну від фізичних паперових і монетних грошей, і використовуються, щоб полегшити користувачам здійснення електронних транзакцій. Вартість електронної валюти забезпечена фіатною валютою [5].

Електронні гроші можна розділити на дві широкі категорії: жорсткі та м'які.

Жорсткі електронні гроші – це коли електронні гроші використовуються для незворотних транзакцій, транзакцій, які є дуже сек'юритизованими та мають більш-менш процедурний характер. Вони можуть включати транзакції, які проводяться через банк.

М'які електронні гроші – це коли електронні гроші використовуються для оборотних або гнучких транзакцій. Пропонується підвищений рівень гнучкості, і користувачі можуть керувати своїми транзакціями навіть після обробки платежу, наприклад, скасувати транзакцію або змінити ціну платежу тощо [1].

Зміни можуть бути внесені після транзакції протягом визначеного періоду. Вони можуть включати транзакції, які передаються через платіжні механізми, такі як PayPal, PayTM, Interac, кредитні картки тощо.

Подібно до фізичної паперової валюти, електронні гроші також мають

наступні чотири функції:

- Зберігання вартості. Як і фізична валюта, електронні гроші також є засобом збереження вартості, єдина відмінність полягає в тому, що в електронних грошах вартість зберігається в електронному вигляді, доки фізично не буде вилучено.

- Засіб обміну. Електронні гроші є засобом обміну, тобто вони використовуються для оплати покупки товару або послуги.

- Розрахункова одиниця. Так само, як і паперова валюта, електронні гроші є загальною мірою вартості товарів і/або послуг, з якими здійснюється транзакція.

- Стандарт відстроченого платежу. Електронні гроші використовуються як засіб відстроченого платежу, тобто використовуються як інструмент надання кредиту для погашення в майбутньому [2].

Електронні гроші пропонують кілька переваг для глобальної економіки, зокрема:

1. Підвищена гнучкість і зручність. Використання електронних грошей забезпечує більшу гнучкість і зручність. Транзакції можна здійснювати з будь-якої точки світу в будь-який момент одним натисканням кнопки. Це усуває клопоти та стомлюваність, пов'язані з фізичною доставкою платежів.

2. Історичний запис. Використання електронних грошей стає все більш популярним, оскільки вони зберігають цифровий історичний запис кожної транзакції. Це полегшує відстеження платежів, а також допомагає складати докладні звіти про витрати, [складати бюджет](#) тощо

3. Запобігає шахрайським діям. Оскільки електронні гроші надають доступ до детального історичного запису про кожну здійснену транзакцію, дуже легко відслідковувати транзакції та відстежувати їх в економіці. Це підвищує безпеку та допомагає запобігти шахрайським діям і зловживанням

4. Миттєвість. Використання електронних грошей приносить із собою певну миттєвість, якої раніше не було в економіці. Транзакції можна завершити за частки секунд одним натисканням кнопки практично з будь-якої точки світу. Це усуває проблеми фізичної доставки платежів, включаючи довгі черги, час очікування тощо.

5. Підвищена безпека. Використання електронних грошей також приносить із собою підвищене відчуття безпеки. Щоб запобігти втраті особистої інформації під час онлайн-транзакцій, реалізовано розширені заходи безпеки, такі як автентифікація та токенизація. Також застосовуються суворі заходи перевірки, щоб забезпечити повну автентичність транзакції.

Електронні гроші мають такі недоліки:

1. Необхідність певної інфраструктури. Для використання електронних грошей необхідна наявність певної інфраструктури. Він включає в себе комп'ютер, або ноутбук, або смартфон, а також стабільне підключення до Інтернету

2. Можливі порушення безпеки/зломи. Інтернет завжди супроводжується

неминучістю можливих порушень безпеки та зломів. Злом може призвести до витоку конфіденційної особистої інформації та призвести до шахрайства та відмивання грошей.

3. Інтернет-шахрайство. Також можливе шахрайство в Інтернеті. Все, що потрібно шахраю — це видати себе за представника певної організації чи банку, і споживачів легко переконати надати дані свого банку/картки. Незважаючи на підвищену безпеку та наявність заходів автентифікації для протидії шахрайству в Інтернеті, за ними все ще потрібно піклуватися.

Електронні гроші класифікуються як інші кошти, оскільки вони відрізняються від звичайних грошей, але можуть бути легко конвертовані в готівку. Для обліку електронних грошей призначено субрахунок 33 "Інші кошти".

На субрахунку 335 "Електронні гроші у власній валюті" відображаються операції з електронними грошима, що здійснюються комерційними агентами та користувачами відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, погоджених з Національним банком України[3].

Інформація про рух грошових коштів у "Балансі (Звіті про фінансовий стан)" наведена в розділі II (рядок 1165) у складі активів. Інформацію про наявні грошові кошти також можна знайти в примітках до річної фінансової звітності.

З точки зору податкового обліку, перекази на електронні гаманці та зняття коштів з них не мають жодних наслідків, оскільки вони є обміном готівкової валюти на електронний еквівалент. Датою виникнення податкових зобов'язань з ПДВ в операціях з постачання товарів, оплачених електронними грошима, є дата відвантаження товарів. Датою виникнення податкових зобов'язань з ПДВ в операціях з постачання товарів, оплата за які здійснюється в електронній формі, є дата відвантаження товарів, оскільки зарахування коштів покупцем у цьому випадку не відбувається. За придбаними товарами (роботами, послугами) покупець має право на податковий кредит з ПДВ. При цьому датою віднесення податкового кредиту за українським податковим законодавством є дата отримання товарів і послуг.

Розглянемо типову кореспонденцію з обліку електронних грошей у користувача на Таб.1.

Таблиця 1

Облік електронних грошей у користувача

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Перераховано грошові кошти на придбання електронних грошей	333	311
2.	Зараховано електронні гроші на електронний гаманець користувача	335	333
3.	Утримано комісію за поповнення гаманця	92	333

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
4.	Перераховано електронні гроші на рахунок торговця	371	335
5.	Оприбутковано запчастини, доставлені з інтернет-магазину	207	631
6.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
7.	Відображено взаємозалік заборгованостей	631	371

*Сформовано на основі [4]

Суб'єкти (емітенти, адміністратори, агенти, торговці та користувачі електронних грошей) можуть здійснювати операції з електронними грошима лише відповідно до правил, затверджених Національним центральним банком.

Висновки. Таким чином, електронні гроші відіграють важливу роль у сучасній грошовій системі і відіграватимуть важливу роль у грошовій системі в майбутньому. Водночас, розвиток електронних грошей не змінює сутності грошей, а лише їх форму. Впровадження електронних грошей неминуче викличе проблеми у створенні єдиної світової валюти з єдиним емісійним центром, змінить роль центрального емісійного банку та призведе до глобальних змін у законодавчому просторі. Ситуація на ринку електронних платіжних систем не передбачає якихось серйозних змін в осяжному майбутньому, тому можна з упевненістю прогнозувати подальше зміцнення електронних валют і поширення віртуальних платежів.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. В. Теоретичні засади електронних грошей. *Бізнесінформ* № 8. 2013. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_8_50
2. Електронні гроші в Україні: види, системи в 2023 році. URL https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/elektronni_groshi
3. Податковий кодекс України від 09 січ. 2023 р. / Верховна Рада України. URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/nalogovyi-kodeks/>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 лист. 1999 р., враховуючи зміни, внесені Наказом Міністерства фінансів № 138 від 12.05.2022. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
5. Термін електронні гроші, їх переваги та недоліки. URL <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/electronic-money/>

КОЛЕСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ У ВИВЧЕННІ МОДЕЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Актуальність. Основним призначенням бухгалтерського обліку можна вважати формування систематизованої інформації про різні об'єкти та складання на її основі бухгалтерської (фінансової) звітності для забезпечення цими даними всіх зацікавлених осіб. Така підготовка інформації відрізняється залежно від структури економіки і особливостей розвитку окремої країни, серед яких важливо назвати: економічні, політичні, соціальні, правові, релігійні, культурні фактори. В сукупності ці аспекти визначають вектор формування теорії і практики бухгалтерського обліку в країні, її завдання і цілі, тобто реалізується вибір моделі бухгалтерського обліку [1].

Дослідженням питань побудови моделей бухгалтерського обліку, їх аналізу та використання присвячені наукові роботи таких авторів: Акімової Н.С. [2], Гейер Е.С., Гуляєва Н.С. [1], Мошковської О.А. [3], Пилипенко К.А. [4], Топоркової О.В., Янчевої Л.М. та інших. Однак, внутрішня динаміка бізнес-процесів та необхідність врахування і відповідного відображення в обліку змін у практиці господарювання потребує подальшого вивчення проблем моделювання організації бухгалтерського обліку.

Результати дослідження. Бухгалтерський облік – це ключ до важливих моментів історії та одна з найважливіших професій в економіці та бізнесі. Професор П. Коллієр (P. Collier) зауважив, що професія бухгалтера брала участь у «розвитку міста, торгівлі, поняття багатства та чисельності. Бухгалтери винайшли письмо, беручи участь у розробленні грошового обігу та банківської справи, винайдене подвійне ведення бухгалтерії врятувало багатьох інвесторів та кінцевих підприємців від банкрутства, під час промислової революції допомогло розвинути довіру до ринків капіталу, необхідних для капіталізму». Він також вважав бухгалтерію центром революції, яка обумовила трансформацію всієї економіки. Моделі обліку мали важливий вплив на економічний розвиток; цей розвиток, серед інших чинників, вплинув на процес моделювання бухгалтерського обліку, а його результат відображається у стандартизованій моделі бухгалтерського обліку [5].

У системах бухгалтерського обліку і звітності різних країн існують суттєві відмінності, обумовлені впливом численних факторів, до яких можна віднести: ступінь державного регулювання, суворість нормативних вимог щодо виконання облікових процедур, порядок відображення господарських операцій на облікових рахунках, фінансову та податкову системи, професійну підготовку бухгалтерів та аудиторів, складність та варіативність програмного забезпечення, загальну економічну ситуацію в країні, потреби користувачів

облікової інформації, вплив політики інших держав тощо [2, с. 519; 3, с. 174].

Міжнародна практика відносно вирішення проблеми гармонізації положень і вимог до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності найбільш доцільно виділяти три укрупнені моделі бухгалтерських систем: англо-американську, континентальну (європейську) і латиноамериканську. При цьому, деякі науковці вважають, що оперувати поняттям моделі бухгалтерського обліку складно в силу того, що не існує країн з повністю ідентичними системами бухгалтерського обліку [2].

Крім цього, залишається дискусійним і підхід до визначення самої категорії, оскільки у науковій літературі можна знайти вираження як моделі бухгалтерського обліку, так і системи бухгалтерського обліку.

Окремо варто зупинитися на питанні постійного удосконалення та зміни моделі, обраної для використання. Тобто, важливо розуміти, що після визначення максимально точної моделі бухгалтерського обліку, яка відображатиме реальні процеси суб'єкта господарювання, це не має означати остаточної фіксації без розгляду подальших можливих трансформацій. Моделювання бухгалтерського обліку має бути динамічним, він перебуває у взаємодії з економічним середовищем, тому має бути відкритим до можливих коригувань відповідно до численних факторів впливу.

Висновки. Виділення моделей є способом класифікації національних систем обліку, їх удосконалення. Тобто, на практиці, відбувається розвиток або інтеграція окремих елементів різних моделей, формат імплементації яких буде визначати ефективність для побудови цілісної системи управління.

Список використаних джерел:

1. Гуляєв Н.С., Ветрова Н.С. Основні моделі бухгалтерського обліку та аналізу в зарубіжних країнах: навч. посібник. М.: КНОРУС, 2014. 144 с.
2. Акімова Н.С., Янчева Л.М., Топоркова О.В., Янчева І.В. Гармонізація як об'єктивна необхідність розвитку системи бухгалтерського обліку і звітності: міжнародний досвід. The 11 th International scientific and practical conference "Innovations and prospects of world science" (June 22-24, 2022) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2022. 635 p.
3. Мошковська О.А., Довганець Т.О. Особливості континентальної моделі бухгалтерського обліку. *Обліково – аналітичне забезпечення системи фінансово – економічної безпеки: інформаційно – комунікаційні технології та антикорупційний менеджмент: зб. тез доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 07 листопада 2019 р. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2019. С. 174-176.*
4. Пилипенко К.А. Міжнародні системи й моделі бухгалтерського обліку: ознаки та характеристика. *Інноваційні технології та актуальні питання післязбиральної доробки плодоовочевої продукції як важіль підвищення економічної ефективності* : Міжнародна науково-практична конференція, м. Херсон, 14-15 березня 2019 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019 р. С. 143-147.
5. Collier P. Accounting for Managers. Interpreting accounting information for decision-making, New Jersey: John Wiley and Sons. 2003. URL: http://library.imtdubai.ac.ae/content/e_books/E0012.pdf.

КОПОТІЄНКО Т.Ю., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
ПАСІКА В.В., здобувач вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ

Актуальність. В умовах сьогодення аудит оподаткування є об'єктивною необхідністю, оскільки є своєрідною генеральною репетицією до податкової перевірки, під час якої можна привести в порядок звітність та не мати у майбутньому проблем з нарахуванням та сплатою податків. Шляхом проведення аудиту оподаткування аудиторська фірма знижує ризики порушення податкового законодавства та ймовірність виникнення непорозумінь і конфліктів з фіскальними органами. Своєчасно проведений аудит оподаткування допомагає уникнути вагомих втрат і штрафних санкцій під час податкових перевірок та тим самим окупити витрати на його проведення, зберігаючи репутацію компанії, як надійного партнера в бізнесі.

Результати дослідження. Аудит оподаткування є незалежною експертною перевіркою систем бухгалтерського та податкового обліку суб'єкта господарювання, що складається із наступних ключових аспектів, а саме: допомагає точно визначити об'єкт і базу оподаткування по кожному з виду податків, сплачувати податки та збори у визначений період часу та розробляти розрахунки з бюджетом та позабюджетними фондами.

Під час проведення аудиту оподаткування ретельно перевіряється правильність ведення податкового обліку, формування бази оподаткування по всіх податках і зборах, своєчасність перерахування податків і зборів та правильність складання і подання податкових декларацій [1].

Об'єктом аудиту оподаткування є бухгалтерська та податкова звітність суб'єктів господарювання, а також первинні документи, податкові реєстри, договори та інші документи. В свою чергу він виконує три основні завдання [2]:

- попередження штрафних санкцій, пов'язаних з порушенням законодавства щодо податків, зборів та інших платежів;
- визначення правильності обчислення суми податків, які підлягають сплаті до бюджету;
- надання керівництву об'єкта аудиту необхідної інформації для подальшої оптимізації оподаткування даної організації.

Мета аудиту оподаткування – виявлення помилок в системах бухгалтерського і податкового обліку і розробка заходів щодо їх усунення.

Наразі замовників послуг щодо аудиту оподаткування більше цікавить оцінка податкових ризиків підприємства-замовника послуг та відповідно зведення їх до мінімуму, а замовники отримують професійні рекомендації щодо виправлення встановлених помилок в податковому обліку і звітності, зменшення податкових ризиків.

У межах проведення аудиту оподаткування вирішуються такі завдання, як оптимізація та планування підприємства, перевірка правильності складання декларацій та розрахунків клієнта-організації за всіма, або за окремими видами сплачуваних ним податків, аналіз методики обчислення податкових виплат та використання податкових пільг з урахуванням корпоративної структури й правових відносин з контрагентами.

В процесі здійснення аудиту оподаткування акцентується увага на фінансових наслідках викривлень, що можуть бути знайдені в податковому обліку та швидко усунені. Слід звернути також увагу на своєчасність внесення певних змін в методику податкового обліку, яка застосовується підприємством.

Аудит оподаткування може проводитися як по всіх податках і зборах, так і за окремими їх видами залежно від питань, які цікавлять юридичну особу, замовника аудиту оподаткування. До комплексного аудиту оподаткування слід віднести правильне складання декларацій та розрахунків по всіх податках, які сплачуються відповідною організацією за рік [3].

Висновки. Аудит оподаткування є важливим та необхідним процесом для нашої держави, оскільки він допомагає зменшити ризики порушення податкового законодавства та підвищити довіру до фіскальних органів. Через введення військового стану в Україні, аудит оподаткування набув ще більшої важливості для держави, оскільки фінансові ресурси стають ще більшим джерелом забезпечення національної безпеки.

Незалежні аудитори повинні звертати особливу увагу на якість своїх послуг та відповідально підходити до процесу документування перевірок. При цьому, важливо дотримуватись усіх вимог нормативно-правових актів, що стосуються роботи аудитора, а також моніторити можливі зміни в законодавстві. Якісне документування аудиту оподаткування забезпечить надійність та об'єктивність результатів цієї послуги та запобігатиме можливим порушенням під час подальшої перевірки з боку фіскальних органів.

Список використаних джерел:

1. Податковий аудит, як сервісна послуга органів державної податкової служби та найбільш ефективна форма податкового контролю / *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 19. С. 41–45.
2. Рядская В.В. Аудит в системі економічних відносин України: сучасний стан та концепція розвитку: монографія / Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. 472 с.
3. Риженко І.Є. Державний податковий аудит у системі податкового контролю України. *Вісник Університету Банківської справи Національного банку України*. 2012. № 1(13). С. 224-227.

КОСТЕНКО Є., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ВІДОБРАЖЕННЯ РИЗИКІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Актуальність. У ринковій економіці діяльність економічних суб'єктів часто супроводжується невизначеністю, спричиненою нестабільністю економічної та політичної ситуації; діями партнерів з бізнесу; впливом великої кількості випадкових факторів (наприклад, погодні умови, невизначеність попиту на товари, неабсолютна надійність процесів виробництва; неточність інформації тощо). Саме невизначеність є основною рисою фінансово-господарського середовища, що впливає на виникнення ризику.

Результати дослідження. Достовірна інформація про різні види ризиків, які можуть впливати на фінансові показники діяльності підприємства, потрібна користувачам для прийняття обґрунтованих рішень.

Сутність ризику визначається поняттям невизначеності. Не маючи точної інформації про стан та подальший розвиток будь-якого параметра фінансово-господарської діяльності, у організації виникає ризик прийняти неправильне (необґрунтоване) рішення, яке в подальшому вплине на кінцевий результат діяльності [1].

Як показує практика, показники бухгалтерської звітності, пов'язані з прибутком, що неспроможні власними силами забезпечувати аналітикам та інвесторам надійну інформаційну базу для прогнозування майбутньої вартості підприємства у довгостроковій перспективі. Отже, цінність бухгалтерської звітності почала визначати в більшою мірою її прогнозна складова, а не та частина, яка констатує результати, досягнуті за минулий період. Для цього необхідна інформація необлікового характеру, яка повинна відображатися в пояснювальній записці до бухгалтерської звітності та розкривати відомості, необхідні користувачам для прийняття економічних рішень підприємства.

Одним із способів підвищення корисності інформації, що надається користувачам у бухгалтерській звітності, є донесення про потенційно можливі ризики господарської діяльності.

Наслідки впливу ризиків на майновий, фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства можуть бути дуже суттєвими. У зв'язку з цим виникає потреба своєчасного виявлення, інтерпретації, оцінки та відображення можливих ризиків як на етапі планування, так і в поточній повсякденній діяльності суб'єкта господарювання та вжиття заходів до зниження можливих негативних наслідків, а також до створення, виявлення та використання резервів для їх запобігання. Тому підприємства з метою

забезпечення ефективності діяльності мають створювати таку систему управління, яка б здійснювала якісне управління ризиками.

Інформація, що формується в бухгалтерському обліку, використовується на всіх етапах прийняття управлінських рішень. Тому в сучасних умовах особливої значущості набуває ризикорієнтований підхід у бухгалтерському обліку. Як інформаційна система процесу управління бухгалтерський облік не може обмежуватися лише інформуванням зацікавлених користувачів про ризики, супутні діяльності підприємств. Він також повинен давати й оцінку їх можливого впливу на майнове та фінансове становище підприємства, його фінансові результати діяльності. Крім того, вибір та формування облікової політики підприємства, розкриття та подання інформації у звітності також вимагають всебічного аналізу впливу ризиків.

По кожному виду ризиків у річній бухгалтерській звітності необхідно розкривати інформацію про такі якісні характеристики господарської діяльності підприємства, як:

- схильність підприємства до ризиків і причини їх виникнення;
- концентрація ризику (опис конкретної загальної характеристики, що відрізняє кожну концентрацію (контрагенти, регіони, валюта розрахунків та платежів та ін.));
- механізм управління ризиками (цілі, політика, які застосовуються процедури в галузі управління ризиками, методи, що використовуються для оцінки ризику, тощо);
- зміни, порівняно з попереднім звітним роком.

Висновки. Таким чином, з метою формування повного уявлення про фінансовий стан суб'єкта господарювання, фінансових результатів діяльності та зміни фінансового стану в річній бухгалтерській звітності розкриваються показники та пояснення про потенційно суттєві ризики господарської діяльності, яким схильне підприємство. Розкриття вказаної інформації є одним із складових системи внутрішнього контролю вчинених фактів господарського життя підприємства.

Список використаних джерел:

1. Орехова А.І. Ризик-орієнтована система бухгалтерського обліку. Економіка, облік, фінанси та право. *Стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, (м. Полтава, 5 грудня 2019 р.) : у 10 ч.* Полтава : ЦФЕНД, Ч.10. 2019. С.13–14.

КОСТЕНКО О. М., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права, м. Київ
КРАЄВСЬКИЙ В. М., д.е.н.,
професор кафедри облікових технологій та бізнес аналітики
Державний податковий університет, м. Ірпінь

ПОДАТКОВИЙ АУДИТ: КОНТРОЛЬНА ТА СЕРВІСНА ФУНКЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Актуальність. В реаліях сьогодення податковий аудит не тільки виділений самостійним напрямом податкового контролю, це ще й важлива складова управління податкової системи. Дослідження питань стану податкового аудиту та основних тенденцій його розвитку для ефективного функціонування економіки України є досить актуальним, тому цій проблематиці присвячена велика кількість праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Однак, необхідно відмітити, що до теперішнього часу безпосередньо контрольний аспект податкового аудиту розглянутий недостатньо, зокрема, досить поверхнево висвітлена його праксеологічність призначення, яка суттєво впливає на збалансованість функціонування податкової системи. Відтак, потребує обґрунтування сутність податкового аудиту, необхідність його застосування за контрольню-методичною спрямованістю та праксеологічністю призначення.

Результати дослідження. Податковий аудит – це незалежна перевірка податкового обліку. Такий аудит проводять в наступних випадках: перед проведенням податкових перевірок; при перевірці роботи бухгалтерської служби підприємства; при оцінці можливих податкових ризиків; при оптимізації оподаткування; виявленні допущених помилок в розрахунку податків і зборів; при постановці системи податкового обліку [1; 2; 5].

Виходячи з вище сказаного, можна стверджувати, що податковий аудит – це незалежна перевірка систем бухгалтерського та податкового обліку підприємства на предмет: 1) відповідності систем бухгалтерського і податкового обліку вимогам чинного законодавства; 2) правильності ведення податкових реєстрів; 3) відповідності ведення податкового обліку вимогам податковим законодавством; 4) правильності формування бази оподаткування за кожним видом податків, обчислення і сплати податків і зборів за певний період часу; 5) перевірки стану розрахунків з бюджетом та позабюджетними фондами; 6) можливості зменшення оподаткованої бази згідно чинного законодавства. Мета податкового аудиту – виявлення помилок систем бухгалтерського і податкового обліку і розробка заходів щодо їх усунення [3]. Податковий аудит як процес складається з: попередньої експертизи системи оподаткування економічного суб'єкта; перевірки і підтвердження правильності обчислення та сплати підприємством податків і зборів до бюджету і в позабюджетні фонди; оформлення та представлення результатів проведення

податкового аудиту. Результатами податкового аудиту буде – аудиторський звіт в якому висвітлюється думка аудитора. Саме такий аудит, як прийнято вважати у сучасному суспільстві сприяє запобіганню фінансових порушень, викривлень, помилок, недоліків в організації бухгалтерського обліку.

Саме тому особливо актуальним, а відтак, дискусійним залишається питання чи проводиться податковий аудит посадовими особами контролюючих органів або ж незалежними аудиторами? Тобто, податковий аудит – це комерційна послуга чи це одне із завдань податкових органів по перевірці бухгалтерського обліку, чи це незалежна перевірка аудиторськими фірмами саме податкового обліку підприємства? Зразу зауважимо, що у Податковому кодексі України [4] дане поняття відсутнє.

На нашу думку розв'язати це проблемне питання допомагає термінологічне обґрунтування існуючих визначень податкового аудиту та введення нових, зокрема: «державний податковий аудит» та «незалежний податковий аудит». Таке термінологічне обґрунтування не тільки дозволяє удосконалити понятійний апарат теорії та практики оподаткування, а й обумовлює праксеологічність призначення податкового аудиту за контрольно-методичною спрямованістю.

Від правильного вибору методів податкового аудиту залежить його ефективність та вплив суб'єкта контролю на його об'єкт. Враховуючи зазначене, на нашу думку, під методом податкового аудиту необхідно розуміти сукупність способів та прийомів, за допомогою яких контролюючі органи здійснюють систему заходів з метою контролю правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, правильності складання та своєчасності подання податкової звітності, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. При цьому, під способами здійснення контролю податкового аудиту слід розуміти сукупність дій відповідних контролюючих органів по виконанню завдань контролю, які регламентовані нормами податкового законодавства, а під прийомами – спеціальні або певні дії, спрямовані на виконання конкретного контрольного завдання.

З метою деталізації терміну «сукупність прийомів і способів» проведемо класифікацію методів податкового аудиту. Так, окремими авторами [1; 2; 5] пропонується трирівнева система методів податкового аудиту, яка включає в себе наступні види методів: загальнонаукові методи: аналіз і синтез, індукція, дедукція, моделювання, аналогія, статистичні методи, логічний метод, порівняльний метод та інші методи, які застосовуються при здійсненні будь-якого виду діяльності; спеціальні методи дослідження: перевірка документів; економічний аналіз; дослідження предметів і документів; огляд приміщень (територій) і предметів; інвентаризація; експертиза і т. д., застосування яких характерне саме для певних видів діяльності, зокрема, таких як контрольна

діяльність податкового аудиту; методи впливу на поведінку, осіб що перевіряються в ході здійснення контролю податкового аудиту: переконання, стимулювання, примус.

Поділяємо погляди зазначених авторів, проте, оптимальною вважаємо наступну класифікацію методів податкового аудиту, а саме: загальнонаукові методи (статистичний, логічний, порівняльний та інші); спеціальні методи дослідження (перевірка документів; економічний аналіз; дослідження предметів і документів; огляд приміщень (територій) і предметів; інвентаризація; експертиза і т. д.), застосування яких характерне саме для певних видів діяльності, зокрема таких, як контрольна діяльність податкового аудиту; методи впливу на поведінку осіб, що перевіряються в ході здійснення податкового контролю (переконання, заохочення, примус і ін.). Тобто поділ на загальнонаукові, прикладні та соціологічно-психологічні методи податкового аудиту.

Таким чином, в економічній літературі існує значна кількість класифікаційних ознак методів податкового аудиту. Проте, вважаємо, що в їх основі повинні бути покладені загальнонаукові та власні, вироблені практикою, прийоми і способи контролю, тому що праксеологічність призначення податкового аудиту обумовлює його контрольню-методичну спрямованість.

Висновки. Узагальнюючи наведений матеріал, можна зробити висновок, що податковий аудит сьогодні є необхідним та ефективним елементом системи податкового контролю. Встановлено, що податковим аудитом вважається як самостійний напрям державного контролю, так і послуга незалежних аудиторських компаній. Здійснений компаративний аналіз наукових позицій дозволив дисперсувати узагальнюючу ознаку контролю, що підтверджує контрольню-методичну спрямованість податкового аудиту як об'єкта дослідження і виду діяльності.

Список використаних джерел:

1. Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури. 2018. 488 с.
2. Даценко Г. В., Чолій Л. О. Аудит оподаткування: опорний конспект лекцій. Вінниця. Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ. 2019. 88 с.
3. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII від 21.12.2017 р. (із змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 07.09.2022)
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 07.09.2022)
5. Савчук В. К., Костенко О. М., Краєвський В. М. Інформаційно-аналітичний процес праксеологічний підхід. Монографія. За заг. Ред. В.К. Савчука. Київ. Видавництво «Вік Принт». 2013. 204 с.

КОСТЕНКО Т. М., старший судовий експерт відділу економічних досліджень
*Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
МВС України, м. Полтава*

ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЩОДО НАРАХУВАННЯ ДОПЛАТИ ДО ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЗА РОБОТУ З ЛІКВІДАЦІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19) У РОЗМІРІ 300 ВІДСОТКІВ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Актуальність. У зв'язку з розповсюдженням на території України коронавірусної хвороби (COVID-19), працівникам закладів охорони здоров'я встановлено додаткові соціальні та економічні гарантії. Так, згідно з пп. 2 п. 5 розд. II Закону [1] передбачено встановлення доплати до заробітної плати медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації захворювання серед людей на коронавірусну хворобу (COVID-19), у розмірі до 300 відсотків заробітної плати на період виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19). Водночас, при проведенні судових економічних експертиз існують окремі проблемні аспекти в частині дотримання порядку нарахування вказаної доплати, визначення об'єктів експертизи, що обумовлює актуальність вказаного дослідження.

Результати дослідження. Порядок нарахування вказаної доплати визначено у постановках Кабінету Міністрів України [2; 3]. Так, постановою [2] передбачено, що вказана доплата здійснюється до завершення вказаних вище заходів, у розмірі до 300 відсотків заробітної плати (посадового окладу (з підвищеннями) з урахуванням передбачених законодавством обов'язкових доплат та надбавок медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах з надання медичних послуг хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19):

- у закладах охорони здоров'я, що надають медичну допомогу хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19) та уклали договір про медичне обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення за відповідним переліком та обсягом медичних послуг з Національною службою здоров'я;

- у центрах екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, які задіяні до реагування на випадки коронавірусної хвороби (COVID-19), та уклали договір про медичне обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення за відповідним переліком та обсягом медичних послуг з Національною службою здоров'я;

- у державних закладах охорони здоров'я, що визначені у рішеннях відповідних центральних органів виконавчої влади для надання стаціонарної медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19).

Постановою [3] передбачено, що вказана доплата, починаючи з квітня 2020 року, встановлюється також медичним та іншим працівникам лабораторних підрозділів Міністерства охорони здоров'я, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації захворювання серед людей на коронавірусну хворобу (COVID-19).

Згідно з вказаними постановами [2; 3], конкретний перелік посад працівників, яким встановлюється зазначена доплата, затверджується керівником відповідного закладу охорони здоров'я.

Зазначимо, що система оплати праці у медичному закладі визначається та затверджується внутрішнім документом – колективним договором. Відповідно, доплата до заробітної плати медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації коронавірусної хвороби (COVID-19) також має бути передбачена в колективному договорі або положенні про оплату праці.

З питань нарахування зазначеної доплати надано роз'яснення Держпраці [4], відповідно до яких нарахування доплати в розмірі до 300 відсотків заробітної плати (посадового окладу (з підвищеннями) з урахуванням передбачених законодавством обов'язкових доплат та надбавок) проводиться при дотриманні вимог, передбачених постановами [2; 3], а саме: а) медичний заклад передбачено визначеним переліком, б) наявність договору про медичне обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення з Національною службою здоров'я або рішення відповідних центральних органів виконавчої влади про визначення державного закладу охорони здоров'я для надання стаціонарної медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19), в) перебування працівника на посаді згідно переліку, затвердженого керівником відповідного закладу.

Зазначено, що при нарахуванні зазначеної доплати слід урахувати вимоги ст. 2 Закону України [5] щодо визначення структури заробітної плати, відповідно до якої заробітна плата складається із основної, додаткової та інших заохочувальних та компенсаційних виплат, а також вимоги розділу 2 Інструкції [6] щодо переліку складових фонду основної заробітної плати, фонду додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат. Відповідно, при розрахунку доплат медичним працівникам та іншим працівникам у розмірі до 300 відсотків заробітної плати (посадового окладу (з підвищеннями) з урахуванням обов'язкових доплат, надбавок), відповідно до законодавства враховуються всі обов'язкові надбавки та доплати, які установлені медичному або іншому працівнику відповідного закладу охорони здоров'я згідно з умовами оплати праці та трудовим договором (контрактом) [4].

Висновки. При проведенні судової економічної експертизи з питань повноти нарахування заробітної плати в частині доплати медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації коронавірусної хвороби (COVID-19) у розмірі до 300 відсотків заробітної плати, дослідженню підлягають всі складові нарахованої заробітної плати. Об'єктами дослідження у

цьому випадку є розрахунково-платіжні відомості стосовно заробітної плати працівників з урахуванням умов колективного договору, положення про оплату праці закладу, вихідні дані про дату укладеного договору про медичне обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення з Національною службою здоров'я, дату рішення відповідних центральних органів виконавчої влади про визначення державного закладу охорони здоров'я для надання стаціонарної медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19), затверджений керівником медичного закладу перелік посад, яким встановлюється доплата на роботах з ліквідації захворювання серед людей на коронавірусну хворобу (COVID-19), документ, що містить відомості про перебування відповідного працівника на посаді згідно затвердженого переліку (наказ на призначення), таблиці обліку робочого часу тощо. Проведення економічної експертизи з питань повноти нарахування заробітної плати в частині доплати медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації коронавірусної хвороби (COVID-19) у розмірі до 300 відсотків заробітної плати, можливе за наявності зазначених документів.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 17.03.2020 № 533-IX. Дата оновлення: 29.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20#Text> (дата звернення 01.02.2023).
2. Деякі питання оплати праці медичних та інших працівників, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2020 № 246. Дата оновлення: 21.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2020-п#Text> (дата звернення 01.02.2023).
3. Про виділення коштів для забезпечення здійснення деяких заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2020 № 372. Дата оновлення: 04.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372-2020-п#Text> (дата звернення 01.02.2023).
4. Про надання роз'яснень з питань гарантій медичним працівникам: лист Державної служби України з питань праці (Держпраці) від 02.07.2020. URL: <https://doz.donoda.gov.ua/wp-content/uploads/2020/07/Rozyasnennya-Derzhpratsi-Ukrayiny.pdf> (дата звернення 01.02.2023).
5. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. Дата оновлення 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 01.02.2023).
6. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджено наказом Держкомстату України від 13.01.2004 № 5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.01.2004 за № 114/8713. Дата оновлення: 13.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text> (дата звернення 01.02.2023).

KOT V., 3rd year student
Supervisor - **MOSHKOVSKA O.A.**,
Professor of the Department of Accounting and Taxation
State University of Trade and Economics, Kyiv

PECULIARITIES OF ACCOUNTING IN THE REPUBLIC OF POLAND

Actuality. Accounting is a significant component of business operations in the Republic of Poland, as well as in many other countries. It involves recording, categorizing, summarizing and evaluating financial activities in order to provide relevant information for decision-making.

Research results. There are two historical events that have made a huge contribution to the development of the modern system of accounting in the Republic of Poland. Those are the Republic of Poland becoming a member of the World Trade Organization on January 1, 1995, and the Republic of Poland's membership in the European Union on May 1, 2004. These circumstances had resulted in the transition of the Republic of Poland's financial system to international standards.

Legal regulation of accounting in the Republic of Poland is modeled after that of other industrialized nations, and it is completely compliant with International Financial Reporting Standards (IFRS) and EU standards.

Notwithstanding the fact that some of its sections have been repealed or amended, the Commercial Code of 1934 remains the primary source governing accounting in the Republic of Poland. The second legislative basis is the Accounting Act of 1994, which calls for progressive reporting and auditing reform. The Law consists of 11 Chapters which covers the principle of accounting, the order of inventory, the evaluation of assets and liabilities, the calculation of financial results, reporting by firms, particularly from the parity of corporate structures, audit of reporting and conditions for its dissemination, the organization of archives of accounting documents, criminal responsibility for violations of legislation, and so on. This Legislation has an impact on practically all economic matters. The primary taxes include corporate and private income taxes (CIT and PIT), as well as value added tax (VAT). Other common taxes in the Republic of Poland are real estate tax, excise duties, stamp duty and tax on civil law transactions. [1]

The Polish Ministry of Finance publishes domestic accounting standards that supplement the Polish Accounting Act. There are currently nine domestic accounting standards:

- Cash Flow
- Income Tax
- Construction contracts
- Impairment of Assets
- Leases
- Provisions and contingent liabilities
- Changes of accounting policies, correction of errors, changes in estimates and

events after balance sheet date

- Developer activities
- Report on the activities

The language and the currency in which accounting is done are Polish and Polish zloty respectively. In general, all accounting papers, regardless of their origin, must be written in Polish. Thus, papers generated in a foreign language must be translated for use by tax authorities and auditors. The reporting period is 12 months, which corresponds to the calendar year. The corporation has the option of selecting different dates, but in that case, it must notify the tax authorities. [2]

One of the most important components of accounting in the Republic of Poland is the obligation for businesses to use the double-entry bookkeeping method. This implies that every financial transaction must be documented in two different accounts, with one entry debiting the account and the other crediting the account. This approach gives a more accurate view of a company's financial status and aids in the prevention of mistakes and fraud. [3]

The compilation of financial statements is another significant necessity for enterprises in the Republic of Poland. The balance sheet, income statement, and cash flow statement are examples of financial statements that offer an overview of a company's financial condition, performance, and cash flow for a certain time. The financial statements must be produced in line with Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) and audited by a third party.

The Accounting Act of the Republic of Poland also requires companies to keep proper accounting records and to have them stored in the companies' main office as well as the office of the firm that supplies the enterprise's accounting records for the period of at least 5 years with the exception of certain types of documents that require permanent preservation. The records must include all financial transactions, invoices, and other papers that support the transactions. Accounting can be performed both internally by competent employees and externally by a business specialized in accounting and auditing services.[1]

It is worth mentioning that more than 65% of business owners in the Republic of Poland do not use accountants. Instead, there is a highly widespread practice of outsourcing of accounting and tax accounting services, particularly by small and medium-sized firms, which make up the majority of the economy in the Republic of Poland. Entrusting the creation of documents and reporting to a firm with expertise in accounting or auditing is much more profitable because it not only saves the business owner's time, but prevents additional expenses for maintaining an accountant, potential mistakes in the creation of reports, and ensuring the compliance with all legal requirements. Companies with a staff of more than 30 and a revenue of at least 2 million EUR tend to hire accountants. [4]

The Polish accounting laws have undergone some revisions in recent years. For instance, the government introduced a new accounting act in order to simplify the accounting regulations for small enterprises. Together with other additional reporting requirements, the new act mandated that businesses disclose their transfer pricing

practices. Businesses can use simplified financial reporting if they do not exceed two of the following indicators:

- average number of registrants — 50 people;
- the value of the company's net assets at the end of the reporting year — 1 000 000 EUR;
- net revenue from the sale of products and other business operations for the year — 2 000 000 EUR. [5]

Also, all public and private businesses — aside from small ones — must create a cash flow report. Each company's board of directors is required to create an annual report on the business's financial performance. The form of the balance sheet and four alternative forms of the profit and loss statement are considered in the appendices to the Accounting Act.

Conclusions. Overall, accounting plays a vital part in the business process and the Polish economy in all, and is strictly regulated by various laws, national and international standards. It provides the systematic record of entities' financial operations and their transparency and compliance with the regulations and helps companies to make business decisions.

References:

1. Dz.U. 1994 NR 121 Poz. 591. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (n.d.). URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19941210591>
2. Організація бухгалтерського обліку в Польщі у 2023 році. Migrant.biz.ua. (n.d.). URL: <https://migrant.biz.ua/polsha/biznes/bukhhalteriia-v-polshchi.html>
3. Zasady Rachunkowości. Encyklopedia Zarządzania. (n.d.). URL: https://mfiles.pl/pl/index.php/Zasady_rachunkowo%C5%9Bci
4. Нестеренко, К. (2023, March 15). Хто такий самостійний бухгалтер у Польщі. Финансовая академия Актив - №1 в дистанционном обучении. URL: <https://finacademy.net/materials/article/samostijnij-buhgalter-ua>
5. Na Czym polegają uproszczenia W sprawozdaniach jednostek mikro I małych. Na czym polegają uproszczenia w sprawozdaniach jednostek mikro i małych - PKF Polska. (n.d.). URL: <https://www.pkfpolska.pl/na-czym-polegaja-uproszczenia-w-sprawozdaniach-jednostek-mikro-i-malych-4415>

КОТЛЯРОВА Я.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **НАЗАРЕНКО О.В.**, д.е.н., професор
кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

ОРГАНІЗАЦІЙНА СКЛАДОВА ОБЛІКУ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Актуальність. У результаті дослідження особливостей обліку нефінансових активів установ державного сектору перш за все варто зазначити, що поняття «нефінансові активи» є досить новим для облікової термінології бюджетних установ. Як зазначає Євдокимов В.В., Грицишен Д.О., Свірко С.В. введення термінології в використання було розпочато на рівні наукових публікацій, а з 2015 року було розпочато застосування й на практичному рівні, що суттєво вплинуло на нові класифікаційні ознаки, Плани рахунків бухгалтерського обліку, на порядок групування активів. Більшою мірою такі зміни стосуються до нового терміну «нефінансові активи» які внесені до Балансу (ф.№ 1-дс) [1,3].

Результати дослідження. З затвердженням НП(С)БОДС та інших нормативно-правових актів відбулися істотні зміни. Серед результатів виконання таких заходів стало – оновлення об'єктів обліку, виникнення нових укрупнених об'єктів бухгалтерського обліку й їх перегрупування. Таким чином нефінансові активи – це ресурси, що знаходяться у власності інституційних одиниць, та які в залежності від походження розділяють на вироблені та придбані. Тому в такому випадку активи поділяються на виробничі і невиробничі активи[1,3].

До нефінансових активів законодавець відніс основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, малоцінні та швидкозношувані предмети й інші нефінансові активи. Етап організації обліку нефінансових активів відображує процес вибору й систематизації відповідних заходів та способів, а також обробки й видачі правдивої вихідної інформації про наявність, рух зберігання, використання й вибуття необоротних активів. Тому основною ціллю організації обліку нефінансових активів є побудова систематизації з врахуванням факторів, що безпосередньо впливають на його організацію, а саме: довготривалий термін використання основних засобів протягом якого їх необхідно експлуатувати; проведення ремонтів, які перш за все потрібно своєчасно відображувати у регістрах обліку; коштовність об'єктів вимагає адекватної організації їх оприбуткування, списання.

Важливе значення в організації обліку нефінансових активів має визначення облікової політики. Визначення облікової політики для суб'єктів державного сектора подане у НПСБОДС 101 «Подання фінансової звітності», де за своїм визначенням облікова політика – це «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються суб'єктом державного сектору для складання та подання фінансової звітності» [3].

Формування облікової політики відповідно до затверджених НП(С)БОДС повинно відбуватися з урахуванням особливостей діяльності суб'єктів державного сектору, оскільки вони функціонують на правах державної форми власності та надають відповідні послуги громадянам від імені держави, їх діяльність регламентована, що й зумовлює певні складності у формуванні облікової політики установ[2].

Також державна установа самостійно на основі НП(С)БОДС та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку може визначати відповідно до установчих документів облікову політику, а також зміни до неї. Після вибору альтернативних елементів облікової політики здійснюється прогнозування впливу обраних варіантів на фінансово-економічні показники господарської діяльності установи [3].

Наступним етапом формування облікової політики установи слід виділити створення робочої групи, визначення служб і посадових осіб, відповідальних за облік, якісне і своєчасне складання та подання фінансової звітності, а також осіб, які мають право підпису первинних документів.

Далі необхідно обрати об'єкти бухгалтерського обліку, щодо яких буде розроблятися облікова політика. Вибір об'єктів облікової діяльності у кожній установі є індивідуальним, виходячи зі специфіки її діяльності[4].

Після вибору альтернативних елементів облікової політики здійснюється прогнозування впливу обраних варіантів на фінансово-економічні показники фінансово господарської діяльності установи.

Висновки. Підводячи підсумок, варто відзначити що регуляторна політика та контроль держави в установах державного сектору щодо обліку нефінансових активів є досить важливим джерелом інформації. Оскільки нефінансові активи являються найбільшою частиною всіх активів бюджетних установ, а це виступає головним елементом відображення їх фінансового стану.

Список використаних джерел:

1. Євдокимов В.В., Грицишен Д.О., Свірко С.В. Бухгалтерський облік в секторі загального державного управління України. Том 1: бухгалтерський облік в бюджетних установах України. Підручник. Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2017. 1380 с.
2. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 № 11: URL <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#n550> (дата звернення: 18.03.2023)
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказом МФУ від 28.12.2009 р. № 1541 URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text> (дата звернення: 18.03.2023)
4. Сисюк, С. В., Адамик, О. В. Облікова політика суб'єктів державного сектору щодо необоротних активів. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2016. Т.21. Випуск 11 (53)

КОХОНОВА В.С., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА

Актуальність. Кожна професія має систему етики, яка розроблена та записана для керівництва Кодексом поведінки. Актуальність етичних кодексів пояснюється завданням, пов'язаним з етичними колізіями та моральними розбіжностями (виникають між людьми у професійному середовищі), яке неможливо вирішити застосуванням лише існуючих професійних знань.

Застосування безкомпромісних моральних принципів є кроком абсолютно необхідним та основним для побудови економіки, що базується на реальній інформації. В сучасному світі бухгалтерський облік здійснюється професіоналами, які покликані надавати важливу інформацію для прийняття рішень на підприємствах.

Результати дослідження. Етика в бухгалтерському обліку є справою величезної важливості, оскільки вона має суттєвий вплив на формування системи цінностей майбутніх поколінь економістів у цій галузі.

Етичні вимоги до професії бухгалтера обумовлені тим, що фінансова інформація, яка подається громадськості, повинна бути якісною. Дотримання етичних норм поведінки і професійна чесність бухгалтера одна з необхідних умов сталого розвитку підприємства, тобто забезпечення можливості системи продовжувати функціонувати і розвиватися протягом тривалого часу. Від дотримання бухгалтером етичних норм поведінки залежить задоволення потреб не тільки окремих клієнтів або роботодавців, а й усього суспільства, це базис здорового розвитку соціуму і ринкової економіки [1].

Роль бухгалтера у господарському житті організації дуже велика. Це пов'язано з тим, що інформація, яку вони забезпечують, має вирішальне значення у наданні допомоги роботодавцям, клієнтам, інвесторам та іншим у прийнятті важливих економічних рішень.

Отже, етично непідготовлений бухгалтер може бути шкідливим для суспільства, що призводить до недовіри з боку громадськості та порушення ефективних операцій на ринку капіталу.

Враховуючи необхідність встановлення етичних вимог, Міжнародна федерація бухгалтерів у 1998 р. прийняла Кодекс етики професійних бухгалтерів [2].

Міжнародний Кодекс етики встановлює стандарти поведінки професійних бухгалтерів та викладає основні принципи, які мають дотримуватися професійними бухгалтерами для досягнення спільних цілей. Представники бухгалтерської професії у всьому світі працюють у середовищі, в якому

існують різні культурні традиції та нормативні вимоги. Однак основних принципів кодексу слід завжди дотримуватися.

Для професії бухгалтерів характерні такі основні принципи:

1. Володіння певними інтелектуальними вміннями, набутими за допомогою підготовки освіти.
2. Прихильність до загального кодексу цінностей та поведінки, прийнятого відповідним адміністративним органом, у т. ч. підтримка об'єктивної точки зору.
3. Усвідомлення свого обов'язку перед суспільством в цілому (зазвичай в обмін на обмеження щодо присудження звання бухгалтера або присвоєння кваліфікації).

На думку IFAC (Міжнародної федерації бухгалтерів), через існуючі національні відмінності у культурі, мові, правових та соціальних системах підготовки професійних етичних норм і контроль за їх виконанням повинні здійснювати організації-члени IFAC у кожній конкретній країні, але при виникненні протиріччя національна вимога є більш пріоритетною, ніж положення Кодексу.

Інвестори, кредитори, роботодавці та інші представники ділової спільноти, а також уряди та населення будь-якої країни у питаннях фінансового обліку та складання фінансової звітності, а також ефективного управління та компетентних рекомендацій щодо різних питань бізнесу та оподаткування покладаються на професійних бухгалтерів. Тому бухгалтер має бути зацікавлений у тому, щоб послуги, що їм надаються, відрізнялися самим високим рівнем якості та відповідали етичним нормам, покликаним його забезпечити.

Висновки. Таким чином, професійна кваліфікація бухгалтерів, особливо при переході національної системи бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти, залежить від відповідних змін у галузі освіти, підготовки та перепідготовки кадрів. При цьому кваліфіковані фахівці повинні не лише знати порядок ведення обліку, складання звітності та інші аспекти своєї професійної діяльності, а й вести себе відповідно до норм моралі та етики.

Список використаних джерел:

1. Лугова О.І. Професійна етика в роботі бухгалтера. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. №13. 2019. С. 154–160. URL: modecon.mnau.edu.ua
2. Кодекс етики професійних бухгалтерів. Рада з Міжнародних стандартів етики бухгалтерів. URL: <https://utka.su/ZkxJR>

КОЦУР К.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **МАКУРІН А.А.**, к.е.н,
 доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту
 НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ОБЛІК І АУДИТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Актуальність. Транспортна галузь України є важливою частиною розвитку продуктивних сил суспільства. Вона забезпечує процеси виробництва й обігу, транспортуючи товари до місця реалізації та споживання, а також надає послуги з пасажирських перевезень. Сьогодні майже кожне підприємство володіє сучасними транспортними засобами, а для багатьох це ще й засоби виробництва, вживані в основній діяльності, тому питання ефективного використання автотранспорту, їх обліку та особливостей аудиту є актуальними [1].

Специфіка транспортних послуг впливає на організацію обліково аналітичного процесу та обумовлює процес незалежної перевірки – аудиту.

Діяльність автотранспортних підприємств регулюється чинним законодавством особливо в частині організації автомобільних перевезень пасажирів і вантажів, ліцензуванні транспортних послуг, регулюванні порядку складання договорів про перевезення, визначенні завдань системи державного контролю на автотранспорті та ін.

Результати дослідження. Аудит на транспортних підприємствах проводиться з метою встановлення законності, правильності та доцільності їх діяльності, виявлення правопорушень, встановлення винних осіб, надання пропозицій щодо усунення недоліків та розбіжностей з чинним законодавством. Тому при проведенні такого роду незалежної перевірки доцільно у першу чергу проаналізувати правові аспекти документального оформлення і відображення в податковому та бухгалтерському обліку операцій з придбання й страхування транспортних засобів [2]. Аудитор повинен ретельно перевірити як ведеться облік операцій за наданням транспортних і транспортно-експедиторських послуг, заповнення первинних документів при їх наданні, а також особливості обліку при наданні міжнародних автотранспортних послуг.

Перевіркою встановлюється відповідність даних щодо відображення в обліку витрат на експлуатацію, техобслуговування та ремонт власних автомобілів, а також витрат на паливно-мастильні матеріали легкового і вантажного автотранспорту, визначення нормативних витрат палива та розрахунок тимчасових лінійних норм витрат палива. Аудитор особливу увагу повинен приділити правильності обліку витрат з оренди автомобіля у фізичних і юридичних осіб, а також нарахування, сплати і відображення в звітності податку з власників транспортних засобів, розрахунку збору за забруднення навколишнього середовища, правильне заповнення й представлення звітності, правових аспектів документального оформлення та відображення в подат-

ковому і бухгалтерському обліку операцій вибуття транспортних засобів [3].

Під час аудиту невід'ємним є детальний розгляд порядку здійснення юридичного супроводу операцій, що стосуються автотранспорту на підприємстві, зокрема: ліцензування автоперевезень, реєстрація автомобілів в Сервісному центрі, придбання, вибуття і переміщення транспортних засобів, списання із-за аварії, крадіжка автомобіля; страхування автотранспортних засобів і водіїв; лізингові і орендні операції з транспортними засобами [4]. Види техобслуговування і ремонтів, модернізація транспортних засобів, бухгалтерський облік запчастин; придбання палива за готівковий розрахунок, по талонах і електронних картках; складський облік і списання палива; розрахунок заробітної плати водія; калькуляція автоперевезень: ведення обліку, групування витрат, амортизація транспортних засобів, методи калькуляції, розподіл загальновиробничих витрат; калькуляція пасажирських і вантажних перевезень позамовним методом; експедиторські послуги при перевезеннях; міжнародні вантажні і пасажирські перевезення: документальне оформлення, облік квитків на проїзд і продаж квитків, ПДВ у організатора і перевізника, страхування пасажирів, оформлення актів виконаних робіт; документація по роботі транспортних засобів.

Висновки. Калькулювання собівартості перевезень (робіт, послуг) є важливим засобом для проведення якісного аналізу витрат транспортних підприємств та організацій, обґрунтування проведення організаційно-технічних заходів. До собівартості перевезень (робіт, послуг) включаються витрати трудових і матеріальних ресурсів, витрати на відтворення основних виробничих засобів та інші поточні витрати, пов'язані із здійсненням перевезень (робіт, послуг). До складу витрат, що включаються до собівартості перевезень (робіт, послуг), належать затрати, безпосередньо обумовлені технологією та організацією процесів перевезень вантажів і пасажирів та інших робіт і послуг. Порядок відображення витрат у бухгалтерському обліку регламентується П(с)БО 16 «Витрати»

Отже, напрямки вдосконалення організації аудиту на підприємствах транспорту потребують свого подальшого теоретичного та прикладного вивчення. Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розробки конкретних пропозицій стосовно вдосконалення організації аудиту на підприємствах транспорту в Україні.

Список використаних джерел:

1. Яковенко С., Минич Ю. Особливості обліку на автотранспортних підприємствах // *Молодий вчений*. 2019. №. 1 (65). С. 255-258.
2. Коба О. В., Сагайдак Н. В., Туржанська К. С. Облік витрат на утримання і експлуатацію автотранспорту на підприємстві. 2016. №2 (32). С. 247-254
3. Олійник О. В., Клименко І. В. Розвиток бухгалтерської звітності як основи інформаційного забезпечення управління транспортними послугами. 2017. №4. С. 28-34
4. Ковальчук С. Я., Цуркан А. О. Особливості обліку та оподаткування операцій по міжнародних автотранспортних перевезеннях. *Агросвіт*. 2018. №. 7. С. 31-36.

КУЧЕРЕНКО Т.Є., д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування
 Уманський національний університет садівництва, м. Умань

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОЦІНКИ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Актуальність. Система бухгалтерського обліку є іманентною складовою відносин між власниками суб'єктів економіки та потенційними користувачами фінансово-економічної інформації, яка характеризує місце суб'єкта на ринку капіталу. Основою такої інформації є оцінка ресурсів і зобов'язань суб'єкта економіки, що узагальнюють усі складові руху капіталу.

Дослідженню питань оцінки в системі бухгалтерського обліку приділялась увага такими вітчизняними вченими і дослідниками як М. І. Бондар, С. Ф. Голов, І. В. Жиглей, В.М. Жук, Ловінська, Н. М. Малюга, М. С. Пушкар, І. В. Супрунова, І. Й. Яремко.

Теоретичні і методологічні підходи до основи оцінки ресурсів і зобов'язань в системі бухгалтерського обліку свідчить про поступові зміни практики її застосування в залежності від визнання, часових характеристик та інших чинників, які забезпечують визначення окремих елементів і статей господарських процесів.

Ще на початку ХХ ст. один із відомих представників європейської облікової думки, швейцарський бухгалтер і педагог І. Ф. Шерр відмічав, що проблема оцінки є однією з найважливіших і найскладніших проблем всієї балансової справи [5, с. 474]. Свою позицію він обґрунтовував тим, що сам по собі баланс не є самостійним і незалежним рахунком результатів, а його складові залежать від правильної обраної оцінки майнових об'єктів та відображають фінансовий стан підприємства. Це твердження дає підстави автору підпорядковувати правильність оцінки потребам власника підприємства, обирати такий її спосіб, який в найбільшій мірі відповідає його баченням фінансового стану і фінансових результатів.

Результати дослідження. Процес глобалізації світової економіки супроводжується посиленням відкритості національних ринків капіталу, що безпосередньо впливає на національні системи бухгалтерського обліку і, зокрема на публічну інформацію – фінансову звітність, її регламентування відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Як наслідок, конкретні методи і способи оцінки ресурсів і зобов'язань підпорядковані встановленим правилам і процедурам для визначення фінансового стану і фінансового результату діяльності суб'єкта економіки.

Професор Корягін М.В. пише: «Облікова оцінка дозволяє узгодити цілі соціально відповідальних підприємств і домовленості між державою і бізнесом, дозволяючи знаходити величину фінансового результату, який обкладається податком і формує доходну частину бюджету» [3].

В.М. Жук розглядає оцінку як вираз інституціональних інтересів

інституціональних груп національного і глобального виміру. На його думку «оцінка в обліку – це система професійного трактування процесів і явищ життєдіяльності господарюючих суб'єктів у вартісному виразі, яке здійснюється за певними «правилами гри» (формальними інститутами – законами, стандартами), методологію яких («правил гри») формують економічні інститути і їх об'єднання на національному і глобальному рівнях» [1, с. 103].

Впродовж довгого часу домінувала концепція оцінки, яка лежала в основі визначення фінансового результату звітного періоду з використанням ретроспективної (історичної) вартості шляхом порівняння доходу від реалізації з фактичною собівартістю виробленої і реалізованої продукції (робіт, послуг). Використання справедливої вартості для певних груп активів і операцій призвело до виокремлення окремого розділу у складі звіту про фінансові результати (або самостійного звіту) – інший сукупний дохід, який характеризує зміни власного капіталу під впливом проведених переоцінок. Проте ця інформація лише частково задовольняла потенційних користувачів, оскільки мала короткостроковий ефект і не відображала загальні тенденції зміни вартості суб'єкта економіки. Таким чином, набуває значення концепція фінансового стану суб'єкта, його зовнішні зв'язки і склад активів. З часом ця концепція втратила домінуючу роль і визначальною стала концепція майбутніх доходів, їх вплив на структуру капіталу і основний показник – суму власного капіталу як основного джерела приросту вартості капіталу. У взаємозв'язку із концепцією майбутніх доходів набуває теоретичного і практичного значення вартісно-орієнтована звітність. Процес формування вартості капіталу сучасних компаній потребує розроблення надійного інструментарію для забезпечення його оцінки. При цьому, під поняттям «капітал» розуміється як сума власного капіталу, так і залучений капітал, оскільки як в умовах корпоратизації, так і в умовах одноосібного власника сформований капітал завжди є залученим від власників корпоративних прав (одноосібного власника) і від інших осіб у вигляді зобов'язань. Американські учені Д. Стоун і К. Хитчинг з цього приводу зробили наступне зауваження: «У компанії ніколи не було нічого, що вона змогла б назвати своєю власністю. Вона подібна рабу, який всім, що має, зобов'язаний комусь іншому» [4, с. 33].

Загальна вартість власного капіталу не оцінюється, тому що її формують активи і зобов'язання, оцінка яких відбувається під час їх визнання, утримання і використання.

Реальний (матеріально-речовий) капітал становить основу активу існуючого балансу і забезпечує інформацією про ліквідність активів, їх участь у відтворенні фізичного капіталу та цільове призначення.

Економічні взаємовідносини суб'єктів економіки як між собою, так і суспільством в цілому за умов динамічних змін стали впливати на формування інформаційних потоків в бухгалтерському обліку не лише на рівні внутрішніх господарських зв'язків, але і на зовнішньому рівні щодо впливу на екологію і

соціальний розвиток окремих підприємств, районів, територій, країни тощо. В основі цих змін особливого значення набуває оцінка, призначення якої достовірно відображати вказані процеси і явища, що проявляються у ідентифікації і визнанні нових понять і об'єктів бухгалтерського обліку. Саме визнання окремих складових активів і зобов'язань, які по великому рахунку, узагальнюють усі господарські процеси, окремі їх елементи, потребують основу їх оцінки. «Основа оцінки – це певна ідентифікована властивість (наприклад, історична собівартість, справедлива вартість чи вартість виконання) статті, що оцінюється. Застосування основи оцінки до активу чи зобов'язання породжує оцінку цього активу чи зобов'язання та відповідних доходів і витрат» [2].

Слід зазначити, що основа оцінки в системі бухгалтерського обліку є значно ширшою в порівнянні із основою оцінки у фінансовій звітності, оскільки має надати релевантну інформацію про потенційні процеси і явища для внутрішніх потреб управлінського менеджменту.

Висновки. Розвиток теорії і методології оцінки в системі бухгалтерського обліку зазнають постійних змін і удосконалень відповідно до сучасних вимог і потреб потенційних користувачів відповідною інформацією, під впливом глобалізації світової економіки та інтеграції національних економік у світовий економічний простір. Принципи і правила визнання активів і зобов'язань в системі бухгалтерського обліку потребують їх оцінки, яка покладена в основу вартісного виміру інформаційних потоків щодо суб'єкта економіки.

Список використаних джерел:

1. Жук, В. М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. 454 с.
2. Концептуальна основа фінансової звітності. Переглянута в березні 2018 року. Верховна Рада України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17081?ed=2021_08_27.
3. Корягін М.В. Оцінка як методологічна основа системи бухгалтерського обліку соціально відповідального підприємства // *Ефективна економіка*. 2016. № 11. С.
4. Стоун Д., Хитчинг К. Бухучет и финансовый анализ : Подготовительный курс; [пер. с англ. Ю. А. Огибиным, Г. Ю. Огибиным при участии Е. А. Плаксенкова]. М. : Сирич, 1998. 302 с.
5. Шерр И. Ф. Бухгалтерия и баланс. 3-е издание; [пер. с 5-го немецкого издания С. И. Цедербаума. Редакция, дополнения и примечания проф. Н. С. Лунского]. М. : «Экономическая жизнь», 1925. 579 с.

ЛАХНО К.О., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **НЕЖИВА М. О.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРУ СПОЖИВАЧІВ: ЗІСТАВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ТА АНАЛІТИЧНИХ ОЦІНОК

Актуальність. Протягом останніх десятиліть в експериментальних дослідженнях українських та зарубіжних авторів [1, 2] дедалі активніше виявляється наявність суттєвої неузгодженості використовуваних теоретичних моделей споживчої поведінки з одержуваними експериментальними результатами. На наш погляд, це свідчить про необхідність уточнення та розвитку сучасного теоретичного апарату поведінкової економіки для досягнення можливості достовірної та адекватної прогнозування споживчої поведінки. Як приклад можна навести детальне вивчення авторами феномена нетранзитивності переваг у низці попередніх експериментальних досліджень [1, 2], у ході яких було зафіксовано дуже істотну частку випадків нетранзитивності переваг споживачів – до 70%. З погляду практичної значимості дана проблема тісно стикається з прикладними питаннями моделювання поведінки окремого споживача в умовах вибору, що змінюються.

Результати дослідження. Описуваний нижче експеримент було проведено з активною участю студентів економічних напрямів. Метою його було перевірити низку гіпотез щодо формування споживчих переваг в одній із найпростіших ринкових ситуацій – попарному порівнянні.

До перевірених гіпотез, зокрема, належали: вибір респондентів у разі аналітичної оцінки може не відповідати його вибору з тієї ж пари альтернатив у разі глобальної оцінки; статеві відмінності у результатах підсумкового вибору відсутні;) наявність значної частки випадків вибору, у якому підсумковий вибір відповідає попередньому вибору, скоєному тим самим респондентом виходячи з глобальної і аналітичної оцінки [1].

Формулювання даних гіпотез впливає з досвіду попередніх експериментальних досліджень авторів [1, 2], загальним висновком з яких стала істотна складність прогнозування вибору споживачів в умовах простого попарного порівняння, навіть за наявності інформації та належності умовного споживача до якогось конкретного типу (у плані схильності до певних стереотипних моделей поведінки).

Експеримент проводився у формі анкетування в онлайн-форматі на добровільній та анонімній основі. Як об'єкт вибору респондентам пропонувалися зображення реальних автомобілів, переважно з категорії ретро-автомобілів. Вибір саме автомобілів пояснюється наявністю такого типу благ наступних властивостей, що роблять його надзвичайно відповідним з точки зору відповідності поставленим завданням: широка поінформованість студентів обох статей про цей тип благ та його основні властивості; улюбленість

автомобільної теми у студентських колах, наявність елемента «бажаності»; наявність у даного типу благ широкого ряду характеристик і властивостей, що допускають виразну кількісну оцінку. Попередньо був сформований стимульний матеріал із зображень 20 автомобілів, згрупованих попарно, так щоб у межах однієї пари автомобілі були якомога більш співставні один з одним за всіма параметрами – 2 «спорткара» приблизно однакового віку та потужності, два позашляховики, два ретро-автомобілі представницького класу.

У 1-му блоці респонденту послідовно пред'являлися всі 20 автомобілів по одному, на кілька секунд, причому порядок пред'явлення був навмисне розбитий, щоб два автомобілі з однієї пари не стояли поряд. Від респондента потрібно внести в анкету суб'єктивну (глобальну) оцінку свого загального враження від автомобіля за 7-бальною шкалою (де 1 – найменша оцінка, 7 – найбільша). У другому блоці респонденту послідовно пред'являлися ті ж 20 зображень автомобілів, але в цьому випадку згруповані попарно, на одному слайді. Важливо відзначити, що порядок проходження зображень, що пред'являються окремо, в 1-му блоці і пред'являються попарно - у 2-му блоці, навмисно відрізнявся. У даному блоці від респондента вимагалось внести в анкету аналітичну оцінку свого враження від ряду конкретних властивостей кожного автомобіля з кожної пари за тією ж 7-бальною шкалою, що і в 1-му блоці - всього по 8 оцінок на кожен слайд. До використаних властивостей належали: надійність; дизайн; престижність; ціна. Набір властивостей був підібраний таким чином, щоб, по-перше, приблизно однаково відобразити як властивості, що допускають об'єктивно-обумовлені кількісні оцінки (ціна та надійність), так і суто атрибутивні (престижність) і суб'єктивні (дизайн); і, по-друге, найдоступніші для сприйняття студентською аудиторією. Нарешті, в 3-му блоці респонденту знову демонстрували ті ж 10 пар зображень автомобілів, згруповані в тих же парах, що й у 2-му блоці, але на цей раз усі пари слідували в іншому порядку. Респондентам пропонувалось уявити собі ситуацію, коли вони абсолютно не обмежені у фінансових можливостях (припустимо, виграли в лотерею) і мають можливість без серйозних труднощів придбати будь-який з автомобілів, що оцінюються. Питання при цьому полягало в тому, якому автомобілю в кожній парі респондент віддав би перевагу [1].

Як згадувалося вище, основним очікуваним результатом експерименту була перевірка трьох основних гіпотез щодо формування споживчих переваг. Завданням було перевірити факт принципової наявності чи відсутності низки феноменів досліджуваної предметної галузі. Розподіл оцінок серед респондентів у середньому по всій вибірці: підсумковий вибір відповідає як глобальній, так і аналітичній оцінці – 45,5 %, підсумковий вибір відповідає глобальній оцінці, але не відповідає аналітичній оцінці – 6,4 %, підсумковий вибір відповідає аналітичній оцінці, але не відповідає глобальній – 2,7 %, підсумковий вибір не відповідає ні глобальній, ні аналітичній оцінці – 45,4 %. Отже, гіпотеза 3 підтверджується; безумовно, такий високий відсоток розбіжностей між підсумковим вибором і отриманими попередньо на етапах 1 і

2 оцінками тих самих об'єктів (понад 45%) виявився досить несподіваним, але цікавим результатом. Немає сумнівів, що має сенс дослідити помічений феномен більш детально, з обов'язковим формуванням більшої об'ємної вибірки та високою репрезентативністю. Таку велику кількість відхилень, мабуть, можна пояснити однією з таких можливих причин:

- оскільки в цілому підсумковий вибір все ж таки краще узгоджується з глобальними оцінками, ніж з аналітичними, можна припустити, що люди не демонструють схильність розкладати власне цілісне сприйняття оцінюваного блага на компоненти (принаймні – за тими факторами, які були запропоновані в експерименті; при цьому, що одним із них була ціна);

- можливо, насамперед впливають окремі фактори, але інші, а не ті, що були запропоновані в експерименті;

- можливо, впливає такий поведінковий фактор (не запропонований в експерименті), як довіра до думки третіх осіб, яких ми сприймаємо як «експертів» у цьому питанні; у такому разі власна суб'єктивна оцінка блага не буде грати значну роль у підсумковому виборі [2].

Висновки. Зі сказаного вище можна зробити такий висновок: процедура здійснення простого вибору з двох альтернатив, принципово відрізняється від процедури вибору з трьох альтернатив, що цілком узгоджується, зокрема, з широко відомим «парадоксом Кондорсі». Можна припустити, що, оцінюючи попарно по два блага в кожній трійці, респондент не ставить собі завдання сформулювати уявлення про взаємне співвідношення суб'єктивної цінності всіх трьох благ групи; в той же час, коли йому задається це питання наприкінці проведення експерименту, він змушений переглядати суб'єктивне уявлення про цінність кожного з товарів, що склалося у нього при проходженні 1-го блоку експерименту, оскільки при поєднанні попарних оцінок кожної трійки благ найчастіше виходять суперечливі результати. Іншими словами, при попарному порівнянні респондент намагається дати оцінку лише власним суб'єктивним перевагам щодо кожного з товарів та їх співвідношення; у тому випадку, коли йому пропонується зробити вибір із трьох товарів, до процедури прийняття рішення підключаються поведінкові чинники, пов'язані з оцінкою тих чи інших брендів, споживчих звичок тощо. Одним із практичних результатів проведеного дослідження може стати більш чітке усвідомлення суб'єктами ринкових відносин особливостей власної та чужої ринкової поведінки, що дозволить боротися з негативними наслідками помилкових суджень та ілюзій сприйняття, прогнозувати дії інших учасників ринку та розробляти ефективні інвестиційні стратегії.

Список використаних джерел:

1. Кемпбелл-Мейклджен Д., Бах Д., Репсторф А., Долан Р. Як думка інших впливає на нашу оцінку об'єктів. *Сучасна біологія*. 2010. Вип. № 20. С. 1165-1170.
2. Тарасевич В.Н., Проха Л.Н., Варчевська А.Ю. Еволюція та предмет філософії і методології економічної науки: світові тенденції та національні особливості. *Проблеми економіки та політичної економії*. 2019. № 2(9), С. 59-80.

ЛЕСЬ Ю.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **СКИБА Г.І.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри обліку та оподаткування
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ

ЧЕРГОВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Актуальність. Однією з важливих складових ефективної діяльності будь-якої організації, незалежно від форми власності та виду діяльності, є належне, своєчасне, впорядковане інформаційне забезпечення. У цей час неможливо недооцінити роль інформації в суспільному розвитку. Поступовий перехід до економіки знань; інформаційного суспільства, все це зумовлює необхідність якісно нового підходу та ставлення, як до інформації загалом, так і до складових, що її формують. Відомо, що більше 80% інформації на підприємстві формується на основі даних бухгалтерського обліку. Тому якісне інформаційне забезпечення функціонування та розвитку будь-якого підприємства чи установи багато в чому залежить від правильно організованого та ефективного обліку. Як і для кожного суб'єкта господарювання, налагоджена система бухгалтерського обліку в бюджетній установі є невід'ємним елементом її діяльності, особливо в умовах реформування бухгалтерського обліку та наближення його до міжнародних стандартів. Ефективна і раціональна організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах починається з розробки її облікової політики, оскільки вона є основою бухгалтерського обліку не тільки прибуткових підприємств і організацій, а й бюджетних установ. Оскільки саме наказ про облікову політику в установі має спрямовувати обліковий процес на досягнення основних стратегічних завдань, які ставить перед собою будь-яка господарююча одиниця, незалежно від форми власності. Це визначає актуальність обраної теми дослідження.

Результати дослідження. Загалом поняття «облікова політика» у вітчизняну науку та бухгалтерську практику ввійшло з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [3], згідно з яким облікова політика є сукупністю методів, принципів, процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Окрім такого визначення існує велика кількість трактувань вченими поняття «облікова політика». Так, наприклад, А.Б. Зубко тлумачить облікову політику як сукупність засобів ведення бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві, виходячи з умов його діяльності та загальноприйнятих стандартів [2, с. 117]. Ф.Ф. Бутинець відмічає, що облікова політика – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, а й вибір методики обліку, яка дає змогу використовувати

різні варіанти відображення фактів господарського життя [1, с. 51]. У широкому розумінні визначає її як управління обліком, а у вузькому – як сукупність способів ведення обліку, вибір підприємством конкретних методик ведення обліку.

Метою дослідження є аналіз та обґрунтування послідовності формування облікової політики бюджетної установи.

Бухгалтерський облік у бюджетних установах – це система контролю за наявністю та рухом бюджетних і позабюджетних коштів, яка побудована на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах, виконує управлінську, контрольну та інформаційну функції, але має певні особливості. Бюджетні установи є юридичними особами, мають закриту систему бухгалтерського обліку та проводять облікову політику, спрямовану не на порівняння витрат і результатів праці та отримання прибутку, а на облік витрат у процесі надання нематеріальних послуг.

Таким чином, результат діяльності бюджетної установи визначається виконанням кошторису доходів і видатків. У свою чергу виділяються доходи загального та доходи спеціального фондів. Отримання таких доходів відбувається шляхом асигнувань через органи Державного казначейства. Відповідно, контроль за видатками, а також ступенем виконання кошторису контролюють розпорядники бюджетних коштів вищого рівня. Крім того, комплекс цілей і завдань бюджетної установи повинен не тільки відображатися в її обліковій політиці, а й узгоджуватися з цілями і завданнями розпорядника бюджетних коштів вищого рівня. Методологічні аспекти формування облікової політики визначаються керівництвом в рамках діючої нормативно-правової бази. Недостатнє вивчення проблеми формування облікової політики бюджетною установою призводить до того, що на практиці склався стереотипний підхід до цієї процедури. Головні бухгалтери бюджетних установ часто підходять до розробки облікової політики формально. Таку позицію не можна вважати обґрунтованою, оскільки бюджетна установа має реальну можливість сформувати на основі прийнятої облікової політики достатньо ефективну систему бухгалтерського обліку як елемент управління установою.

Формування облікової політики бюджетної установи пропонується здійснювати в чотири етапи:

1. На першому етапі відбувається обґрунтування необхідності формування облікової політики бюджетними установами. Це зумовлено тим, що для реалізації ефективної облікової політики необхідно визначити її мету та основні завдання. Основною метою організації облікової політики бюджетної установи, на нашу думку, є встановлення та використання найбільш ефективних методів бухгалтерського обліку, які забезпечать якісне планування кошторису установи та складання фінансової звітності.

2. Основою другого етапу є розробка проекту наказу про облікову політику. Це дуже важливий момент, оскільки сьогодні значна кількість бюджетних установ взагалі не має такого документа, що є порушенням

законодавства України. Наказ про облікову політику — документ, у якому розкриваються методи ведення бухгалтерського обліку залежно від характеру та специфіки діяльності певної установи.

3. На третьому етапі взаємозв'язок облікової політики бюджетних установ з автоматизацією облікового процесу доцільно відобразити в наказі про облікову політику. Сьогодні процес автоматизації бухгалтерського обліку набрав значного розмаху, в тому числі й бюджетних установ.

4. Дуже важливим є четвертий етап, на якому облікова політика установ-розпорядників бюджетних коштів вищого рівня узгоджується з обліковою політикою підпорядкованих їм установ. Отримавши асигнування від установи вищого рівня, установа нижчого рівня зобов'язується використати їх на витрати, напрямок яких попередньо погоджено з установою вищого рівня.

Висновки. Таким чином, розглянуто необхідність організації облікової політики на бюджетному підприємстві; подано основні етапи його формування із зазначенням особливостей кожного з них. Також вважаємо за необхідне наголосити на тому, що на основі раціонально розробленої облікової політики бюджетні установи спроможні сформувати достатньо ефективну систему бухгалтерського обліку як елемента управління установою. Це дозволить керівництву приймати зважені управлінські рішення, аналізувати роботу установи, здійснювати та контролювати цільове використання коштів на підставі затвердженого кошторису, виявляти незаконні витрати, що сприятиме підвищенню ефективності бухгалтерської та фінансово-господарської діяльності та використанню як бюджетних коштів, так і коштів спеціального фонду. Серед перспективних напрямків подальших досліджень можна виділити проблеми методології бухгалтерського обліку з огляду на нагальну необхідність реформування системи бухгалтерського обліку бюджетних установ, наближення до міжнародних стандартів та їх регулювання в рамках бюджетного кодексу.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти; кореспонденція рахунків, звітність: навч. посіб. / Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Малюга. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир, 2001. 512 с.
2. Зубко А.Б. Особливості облікової політики акціонерних товариств. *Вісник технологічного університету Поділля*. 2003. №5. С. 117-119.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Верховна Рада України. 1999. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 28.02.2023).

ЛОПАТОВСЬКИЙ В.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування ім. М.П. Войнаренка,
БОГАТЧИК Л.А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування ім. М.П. Войнаренка,
ПОМАРАНСЬКА О.О., здобувач вищої освіти
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

ОЦІНКА ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Посилення впливу світових інтеграційних процесів на розвиток вітчизняної економіки обумовлює необхідність перегляду існуючих підходів до організації обліку окремих об'єктів, які безпосередньо визначають конкурентні позиції суб'єкта господарювання, та можуть стати джерелом економії його витрат. Заробітна плата як багатоаспектна категорія відіграє значну роль у формуванні конкурентного потенціалу підприємства, а величина виплат персоналу є одним з основних видів витрат для суб'єкта підприємницької діяльності.

Питання організації виплат персоналу та формування рівня їх витрат складають основу соціально-трудових відносин в суспільстві, адже охоплюють інтереси всіх учасників трудового процесу – працівника, роботодавця і держави. Будь-які зміни, які відбуваються в сфері оплати праці, прямо чи опосередковано впливають на рівень доходів всіх членів суспільства, а також визначають динаміку важливих для держави макроекономічних показників, які формуються під впливом загальнообов'язкових платежів, що суб'єкти господарювання сплачують до бюджету, та визначають спроможність держави виконувати поставлені на неї функції.

Наявність відмінних підходів до порядку організації обліку виплат персоналу на підприємстві у чинних облікових нормативно-правових документах та працях вітчизняних науковців обумовили актуальність та вибір теми дослідження.

Результати дослідження. Основою нормативно-правового регулювання організації й методики облікового процесу на підприємстві є затверджений розпорядчий документ про облікову політику у формі наказу чи розпорядження. В Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємств [1] закріплено право відображати в розпорядчому документі про облікову політику лише ті принципи, методи та процедури, щодо яких в облікових нормативно-правових актах передбачено більше, ніж один варіант обліку. Так, що стосується порядку формування виплат персоналу, то п. 2.11 нормативного документу [1] наголошує на необхідності деталізації видів забезпечень, які створюються суб'єктом господарювання, зокрема, і в частині виплат відпусток працівникам. Відповідно до п. 2.12 Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємств, розпорядчим документом підприємства має бути визначено застосування порядку виплат персоналу, які здійснюються

за рахунок прибутку (у тому числі визначається їх вичерпний склад).

Відсутність чітких рекомендацій щодо порядку відображення інформації про виплати персоналу в розпорядчому документі про облікову політику суб'єкта господарювання обумовили підвищений інтерес серед вітчизняних науковців щодо деталізації та структурування окремих видів виплат. Наприклад, Бутинець Ф. Ф., Олійник О. В., Шигун М. М., Шулепова С. М. [2] пропонують в розпорядчому документі про облікову політику в частині обліку витрат на оплату праці відображати методи стимулювання працівників, відповідальність за визначення яких покладена на власника підприємства. Так, до основних методів стимулювання науковці пропонують віднести: розробку системи заохочення та преміювання працівників; алгоритм побудови системи нормування праці; порядок організації документування праці та її оплати тощо.

Заслуговує на увагу підхід Щирби І. М. [3], яка рекомендує відображати інформацію про виплати працівникам в кожному з розділів розпорядчого документу про облікову політику – організаційному, методичному та технічному. Зокрема, на думку науковця, в I розділі облікової політики, який стосується порядку організації облікових робіт на підприємстві, доречним є відображення такої інформації в частині виплат персоналу: критерії вибору і перелік осіб, відповідальних за ведення обліку праці та її оплати; перелік центрів витрат на оплату праці; перелік даних, які стосуються обліку персоналу та становлять комерційну таємницю, а також порядок її захисту тощо.

У II розділі розпорядчого документу про облікову політику, який стосується методології обліку окремих об'єктів, в частині виплат персоналу необхідно зазначити: перелік систем і форм оплати праці, які використовуються на підприємстві; види робіт, які підлягають нормуванню; порядок визнання нарахованих сум виплат за поточними зобов'язаннями; послідовність нарахування виплат за невідпрацьований час, премій та інших заохочувальних видів виплат; варіант обліку витрат на оплату праці тощо.

На думку Щирби І. М., технічний аспект облікової політики щодо витрат підприємства в частині виплат персоналу, розкриття якого передбачено у III розділі розпорядчого документу про облікову політику, повинен передбачати такі складові: робочий план рахунків щодо нарахування заробітної плати, утримання з неї обов'язкових податків та платежів; перелік первинних документів та облікових реєстрів, які призначені для розрахунків по оплаті праці; перелік затверджених на підприємстві графіків документообороту; визначену технологію обробки облікової інформації тощо [3].

Цікавим з облікової точки зору є підхід Олійник В. С., яка у дослідженні [4] наголошує, що в розпорядчому документі про облікову політику в частині виплат персоналу доцільно обов'язково відображати такі елементи, як: введення нових субрахунків (другого, третього порядків та ін.); перелік використовуваних програм виплат працівникам; порядок визнання виплат працівникам (як зобов'язання або у складі витрат); обраний перелік методів оцінки витрат на оплату праці; встановлений спосіб розрахунку за виплатами

працівникам; строки виплати заробітної плати; джерела формування виплат (у випадку, якщо суб'єкт господарювання отримує фінансування з кількох джерел); затверджений на підприємстві перелік і склад забезпечень; особливості документального оформлення операцій щодо виплат персоналу; методи стимулювання працівників на підприємстві.

Висновки. В цілому, проведений аналіз свідчить про відсутність серед науковців єдиного підходу щодо формування облікової політики в частині виплат працівникам, проте помилковим вважати їх недостовірність, суперечливість чи пріоритет застосування виключно одного з них. Перш за все, варто відмітити, що жоден з розглянутих підходів не суперечить нормам чинного облікового законодавства. Відмінність поглядів науковців, вважаємо, пов'язана перш за все, з тим, що увага дослідників зосереджена виключно на одній з ділянок організації облікового процесу виплат персоналу. Наприклад, Бутинець Ф. Ф., Олійник О. В., Шигун М. М., Шулепова С. М. у дослідженні [2] зосередили увагу на мотиваційній функції заробітній платі та розглядають її з позиції мотиваційного інструменту стимулювання працівників. Натомість Щирба І.М. [3] та Олійник В. С. [4] свої наукові пошуки зосередили на організаційній складовій побудови обліку витрат на оплату праці на підприємстві, яка охоплює ділянки первинного, поточного та підсумкового обліку виплат персоналу, та враховує особливості функціонування суб'єкта господарювання, які безпосередньо впливають на методику і техніку ведення окремих об'єктів обліку.

На нашу думку, який підхід не був би обраний для застосування, обліковець повинен усвідомлювати, що розроблений на підприємстві розпорядчий документ про облікову політику повинен стати, з однієї сторони, детальною інструкцією для працівника бухгалтерської служби, з іншої, – не повинен дублювати положення інших нормативних документів за кожним з облікових напрямів. Потрібно пам'ятати, що для відображення окремих складових виплат працівникам чинним законодавством передбачено формування на підприємстві таких внутрішніх нормативних документів, як колективний договір, положення про оплату праці, посадові інструкції та ін.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства. Затверджені Міністерством фінансів України № 635 від 27 черв. 2013 р. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>
2. Організація бухгалтерського обліку. : навчальний посібник / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова. Житомир : ЖІТІ, 2001. 576 с.
3. Щирба І. М. Сутність облікової політики підприємства щодо витрат на оплату праці та факторів впливу на її формування. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2009. Вип. 4 (50). С. 191-193.
4. Олійник В. С. Облікова політика як складова бухгалтерського обліку виплат працівникам у кримінально-виконавчих установах. *Управління розвитком*. 2016. № 2 (184). С. 96-101.

LUCHKO YANINA, 3rd year student, group 3a,
Supervisor – **MOSHKOVSKA O.A.**,
Professor of the Department of Accounting and Taxation
State University of Trade and Economics, Kyiv

FEATURES OF ACCOUNTING IN GREAT BRITAIN

Actuality. In the 21st century, there are a large number of accounting models. Differences in these models can be due to historical reasons and differences in the business environment in different countries.

Great Britain is one of those countries that has certain special characteristics of accounting, which distinguishes the work of accountants in other countries of the world.

Research results. The main feature of the country's accounting is related to the accounting model. Great Britain, together with the United States of America, are the founders of the British-American model. The idea of the model is that the orientation of accounting is the information requests of investors and creditors. The industrial revolutions in the United States and Great Britain led to the fact that company owners and investors moved away from operational management and transferred it to professional managers. In such a situation, financial and accounting information is an important source of data about the state of the company. Management personnel are required to provide reports to their shareholders to monitor the efficiency of resource use. This circumstance determined the targeting of financial reporting to the informational needs of investors and creditors. This orientation of financial accounting has been characteristic of the USA and Great Britain for many years. Moreover, markets and stock exchanges were created in these countries, where most companies found additional sources of financial resources. As a result, financial reports of companies differ significantly in terms of analysis [1, 12 p.].

In connection with the limitation of state regulation in the field of accounting in Great Britain, the system is built according to the principle "you can do anything that is not prohibited by law." As mentioned earlier, the rules of regulation and reporting are determined by professional accountants. However, in special cases, legal regulation may also be applied [2].

Also, Great Britain has several features that are absent in other countries of the world. The main ones are:

- Independent and influential positions of accounting specialists;
- Close ties with American colleagues through the promotion of unified record-keeping (keeping records in a single language, as well as close contacts between the offices of firms);
- The tradition of comprehensive and detailed legal substantiation of accounting requirements and methods for non-governmental organizations.

Already in the 19th century, the developed countries of those times began to understand the problems associated with the impact of the provided information on the financial condition and performance of companies, which led to the creation of

professional organizations. The first professional associations began to appear precisely in Great Britain.

The following feature of accounting in Great Britain follows from this fact. There is a special body in the country - the Committee of Accounting Councils, the purpose of which is to protect the interests of accounting [1, 125 p.]. It consists of six professional organizations:

1. Institute of Chartered Accountants of Scotland (1853);
2. Institute of Chartered Accountants of England and Wales (1880);
3. Institute of Chartered Accountants of Ireland (1888);
4. Association of privileged chartered accountants (1904);
5. Privileged Institute of Management Accountants (1919);
6. Privileged Institute of Public Finance and Accounting (1885) [3].

The above-mentioned institutes of chartered accountants, namely those of Scotland, England, Wales and Ireland, are independent, although their activities are similar. Students who study in these institutions receive training for work in the public sector.

In turn, the Association of Chartered Certified Accountants provides training for work in the public sector and in commercial organizations. Graduates of these four organizations, according to the "Law on Company Activities", can work as auditors in limited liability companies.

As for the Chartered Institute of Management Accountants, it provides specialist training only for commercial organizations, while the Institute of Public Finance and Accounting works only in the public sector.

As mentioned earlier, accounting regulation in Great Britain is handled by professionals, but legal form of regulation is also possible.

Accounting legislation of the country has a long history. The first law appeared in 1844, the essence of which was that the company's activities should include an audit of the accounting report. Unfortunately, in 1856, this requirement lost legal force, but after 134 years, namely in 1990, this law came into effect again. Laws that were passed from 1948 to 1967 expanded the list of information that should be in accounting reporting documents.

An important step in the legal regulation of accounting in Great Britain was the formation by the Committee of Accounting Councils of standards for areas of accounting. The Companies Act (1989) specifically required that all documentation of large companies meet these standards.

Some of the accounting standards in Great Britain are:

- All companies must submit annual reports for verification by professional auditors;
- Fixed capital is recorded at initial cost, but different assets (belonging to the same category) may be listed in different bases for determining the cost;
- It is allowed to capitalize the funds raised at the time when the fixed capital is being developed;
- The final product should be valued at the lower of the cost price of the net

realizable value.

The standard "Accounting and reporting of lease agreements" discloses all issues related to leases.

In addition, accounting standards establish rules for such an area as pension liabilities. The essence of the standard is that any pension obligations (established by law or taken voluntarily by the company) must be accounted for [1, 126-127 p.].

Conclusions. Therefore, accounting in Great Britain is quite special and has its own special characteristics that distinguish it from the accounting of other countries in the world. The basis of the differences lies in the accounting model of the country. Regulation is carried out by professional accountants, the legal form of regulation is also present in the country, but with less influence. Although the directives of other countries influenced at one time state accounting, Great Britain has preserved its peculiarities of entering accounting, which makes its practical management one of the most conservative in Europe.

References:

1. Лучко М. Р. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах : навч. посіб. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. 2016. с. 12, 125-127. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/649/1/%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D1%83%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85f.pdf>
2. Облік у зарубіжних країнах – Воронко Р.М. – 1.1.4. Характеристика світових моделей бухгалтерського обліку. *Бібліотека українських підручників*. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/7353-114-harakteristika-svtovih-modeley-buhgalterskogo-oblku.html>
3. Облік у зарубіжних країнах – Губачова О.М. – 1.4. Міжнародні організації зі стандартизації бухгалтерського обліку і звітності. *Бібліотека українських підручників*. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/7522-14-mjnarodn-organzats-z-standartizats-buhgalterskogo-oblku-zvtnost.html>

МАЗУРЕНКО Н. В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СЕМЕНОВА С. М.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ: СУТНІСТЬ ТА ВІДМІННОСТІ ВІД ПРИМІТОК ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Актуальність. Звіт керівництва (або в національному законодавстві – звіт про управління) є принципово новою формою. Саме тому актуальним та важливим є дослідження наявних вимог та підходів до формування Консолідованого звіту з управління.

Результати дослідження. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», середні підприємства мають право не відображати у Звіті про управління нефінансову інформацію, а мікропідприємства та малі підприємства взагалі звільнено від обов'язку подавати цей звіт. Отже, повноцінний Звіт про управління зобов'язані подавати лише великі підприємства [1]. Ті підприємства, які відповідно до законодавства складають консолідовану звітність, мають також скласти й подати консолідований Звіт про управління [2]. В Україні це такі компанії як Метінвест (металургія), АТБ-Маркет (ритейл), ДТЕК (енергетика) та Fozzy Group (ритейл).

За МСФЗ складають консолідовану фінансову звітність:

- підприємства, що становлять суспільний інтерес;
- публічні акціонерні товариства;
- суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у видобувних галузях;
- материнські підприємства груп, у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес [3];

Звіт про управління призначений для надання інформації, яка дозволить читачеві оцінити прибутковість Групи, стратегічні дії керівництва та плани з розвитку бізнесу. Він повинен представляти хід діяльності та становище групи таким чином, щоб викладався правдивий та неупереджений погляд, необхідно також зважати на ризики майбутнього розвитку. Звіт керівництва групи також має стосуватися подій особливої важливості, що відбулися після закінчення фінансового року, ймовірного майбутнього розвитку групи та галузі досліджень та розробок. Крім того, компанії, орієнтовані на ринок капіталу, зобов'язані описати систему внутрішнього контролю та управління ризиками.

Звіт керівництва не є частиною річної фінансової звітності, а є додатковим звітним інструментом, який доповнює річну фінансову звітність. Звіт про управління групи повинен представляти правдиве та об'єктивне уявлення про становище групи та розвиток бізнесу.

Під час підготовки звіту, необхідно дотримуватися загальних принципів звітності, відповідно до яких інформація в управлінському звіті має бути

повною, точною, ясною та прозорою.

За принципом повноти потрібна комплексна звітність, яка використовує всі доступні джерела збору інформації. Викладення лише кількох обраних фактів порушує одночасно вимогу повноти та принцип коректності, оскільки неповна інформація не може відповідати дійсним обставинам. Однак правило повноти не повинно тлумачитися таким чином, що всі факти повинні повідомлятися у звіті управління групи без прогалин. Швидше, повнота означає, що всі необхідні звітні елементи містяться у звіті і що без звернення до консолідованої фінансової звітності він надає всю інформацію, яка необхідна користувачам для оцінки положення групи. Обсяг звітності заснований на принципі суттєвості, тобто залежить від актуальності питання. Значення може змінюватись в залежності від розміру, галузі або економічного розвитку компанії. Наприклад, під час кризи потрібна більш повна та глибока інформація, особливо про ризики та майбутні події.

Інформація у звіті керівництва групи мають бути точними та правдивими. Навіть якщо група перебуває у кризовій ситуації та її подальше існування під загрозою, неправдива інформація не може бути надана. Приховування або зменшення ситуації заборонено. Вимога достовірності передбачає, що звітність повинна піддаватися об'єктивній перевірці. У разі питань, що ґрунтуються на минулих подіях, заяви у звіті про управління групи можна легко порівняти з реальністю. Однак це не застосовується до суб'єктивних оцінок і прогнозів через їхню перспективну спрямованість, оскільки немає реального еталона порівняння. У зв'язку з цим до цього виду інформації висуваються інші вимоги. Припущення щодо оцінок та прогнозних заяв мають бути зроблені об'єктивно та викладені у звіті, а також бути остаточними. Слід зазначити, що фактичний розвиток може відхилитися від прогнозу.

Інформація у звіті про управління групи має бути ясною та зрозумілою, вона не повинна бути двозначною чи довгою. Зменшення чи перебільшення формулювань та обсягу інформації не допускаються. В іншому випадку буде дано неправильне уявлення про позицію групи і, таким чином, буде порушено принципи повноти та точності.

Крім того, звіт керівництва групи має бути чітко структурований. Він має бути суворо відокремлений від консолідованої фінансової звітності та інших інструментів та підготовлений як самостійний звіт із чіткою назвою «Звіт про управління Групи». Принцип ясності також включає принцип послідовності та сумісності звіту про управління групи. Поріг суттєвості для включення інформації до звіту має залишатися незмінним. Крім того, звіт за поточний рік має зберегти структуру та подання попереднього року.

Звіт керівництва групи є юридично та функціонально незалежним звітним документом, який не є частиною консолідованої фінансової звітності. Однак між ними існує тісний зв'язок, оскільки, звіт керівництва групи доповнює інформацію в консолідованій фінансовій звітності з точки зору часу та змісту. Таким чином, звіт керівництва групи та примітки до консолідованої фінансової

звітності мають схожі завдання. Обидва служать пояснення консолідованої фінансової звітності, але мета в них різна.

Примітки до консолідованої фінансової звітності є частиною консолідованої фінансової звітності і включаються до консолідованої фінансової звітності. Переважно кількісна інформація у примітках до консолідованої фінансової звітності призначена для надання інформації про формування консолідованого балансу та консолідованого звіту про прибутки та збитки.

З іншого боку, звіт про управління дає уявлення про загальне становище групи окремо від консолідованої фінансової звітності. Він також вказує на причини та обставини ситуації та повідомляє про економічне середовище групи. Таким чином, звіт керівництва групи служить більше для аналізу та коментарів консолідованої фінансової звітності. Звіт керівництва групи містить якісну, суб'єктивну та перспективну інформацію, яка не дозволена у примітках групи.

Висновки. Отже, незважаючи на різницю між двома щойно описаними інструментами звітності, цю відмінність не завжди чітко видно, тому можливі дублювання. Звіт про управління Групи та примітки до консолідованої фінансової звітності повинні доповнювати, а не замінювати один одного, тому необхідно запобігти дублюванню інформації.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14/page>
2. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: Наказ Міністерства фінансів України від 18.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
3. Семенова С.М., Дерев'янка Ю.В. Особливості складання консолідованого звіту про управління та його вплив на розвиток групи підприємств. *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 квітня 2022 р., м. Київ, 2022. С. 87-90.

МАЛИШКІН О.І., д.е.н., професор, сертифікований аудитор, САРА,
м. Київ

Е-АУДИТ ПОДАТКІВ: ВИГОДИ ТА ВИТРАТИ

Актуальність. Відповідно до Концепції Мінфіну від 2020 року передбачено впровадження файлу SAF-T UA у три етапи: етап 1 – з 1 січня 2023 року цей файл у рамках е-аудиту подаватиметься на запит контролюючого великими платниками податків; етап 2 – з 1 січня 2025 року вводиться обов’язковий процес подання файлу для всіх великих платників податків; етап 3 – з 1 січня 2027 року подання файлу становиться обов’язковим для всіх платників ПДВ [1].

Результати дослідження. Впровадження податкового е-аудиту, як і будь-якого проекту передбачає певні зиски (вигоди) і витрати сторін угоди. Сторонами угоди виступають державна податкова служба (ДПС) та платник податків. Під вигодою (зисками) можна розуміти те, що на мові Концепції називається «сприятиме вирішенню завдань» системи. До таких завдань в Концепції віднесено для ДПС наступне (ліва колонка таблиці). Способом екстраполяції ми визначили можливу реакцію платника податків на нововведення (права колонка таблиці):

Вигоди (зиски) для ДПС	Вигоди (зиски) для платника податків
удосконалення ризик-орієнтованих підходів на доперевірочному та перевірочному етапах	-
підвищення швидкості, точності та ефективності результатів перевірок	-
створення можливостей для платників податків щодо самоперевірки поданої податкової звітності	так (у разі користування можливістю)
зменшення кількості податкових запитів до платників податків	так (економія часу для відповідей на запити)
зменшення податкових правопорушень та судових спорів	частково так (економія на судових спорах)
зменшення особистих контактів між платником податків та контролюючим органом, зниженню впливу «людського фактору»	так (економія на хабарях)

Отже, більшість вигід від впровадження системи отримує податковий орган (держава). Це добре - з державницьких позицій.

Проте не варто забувати про зиски для платника податків. На наш погляд, свідомий платник також отримує певні позитиви – права колонка таблиці. З позитивних можна зазначити для підприємств також можливості: проведення самоперевірки поданої податкової звітності і вчасне внесення до неї коригувань; зменшення кількості податкових запитів до платника податків; зменшення особистих контактів між платником податків та контролюючим

органом, зниженню впливу «людського фактору» [2].

Натомість, кожен платник понесе певні - матеріальні і трудові витрати з формування і ведення файлу (SAF-T UA) на: комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення формування та підтримки файлу, оплату праці спеціально виділеного працівника відповідального за його формування і підтримку. Порахувати суму таких витрат зможе кожне підприємство.

Порівняння витрат з вигодою (позитивами) від впровадження програми дасть суму економічного ефекту. При цьому витрати варто поділити на одночасні (стартові) та регулярні (матимуть місце на регулярній основі). До стартових відносять капітальні вкладення у проект – закуп потрібного обладнання та програмного забезпечення, навчання персоналу роботі з ним. До регулярних витрат відносять оплату праці спеціально виділеного працівника, нарахування ЄСВ, амортизацію обладнання та програми, витратні матеріали, електроенергію, витрати на зв'язок з ДПС тощо.

Виникає питання – до якої групи віднести такі витрати? На наш погляд, доцільно групувати їх як *витрати з адміністрування податків* у складі адміністративних витрат підприємства (дебет рахунку 92). Для здійснення аналізу такі витрати не варто єднати з сумами податків/зборів, які також враховують у складі адміністративних витрат.

Що стосується витрат ДПС на впровадження системи, то повних даних не публікується. В Концепції зазначено лише, що орієнтовна вартість придбання ліцензій на першому етапі впровадження е-аудиту становить приблизно 300 тисяч євро [1]. Фінансове забезпечення заходів, пов'язаних з реалізацією Концепції Державною податковою службою та Міністерством фінансів, буде здійснюватися за рахунок коштів, що передбачаються для міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, відповідальних за її реалізацію, у Державному бюджеті України на відповідний рік, а також за рахунок міжнародної фінансової і технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Виходячи з витрат, які несе бюджет країни від недоплати податків/зборів, зазначені витрати будуть, на наш погляд, мізерними. За умови, якщо вдасться перекрити канали витрат за рахунок нового інструменту контролю податків. Було б корисним, як би податковий орган або Мінфін надалі публікували щорічно інформацію про ефективність нового інструменту контролю у формі збільшення податкових надходжень по кожному податку на одиницю бази оподаткування платників певних груп.

З 2027 року об'єктами е-аудиту стають усі платники ПДВ, тобто середні та значна частина малих підприємств України. На окрему увагу заслуговують підприємства-імпортери.

Якщо розглядати нововведення з технічного боку, то платнику податків потрібно формувати у файлі SAF-T UA доволі значний обсяг інформації. Завдання збору даних має вирішуватися шляхом експортування з вихідної системи обліку достовірних даних про: *наявність та стан активів, власного*

капіталу та зобов'язань, а також про зміни у фінансово-господарському стані платника податків за звітний (податковий) рік [3].

В ідеалі наповнення файлу має бути легким кроком – бухгалтер натиснув на кнопку в комп'ютері і облікові дані завантажені у форму файлу. Ми провели аналіз потрібної інформації для заповнення файлу і прийшли до висновку, що шлях експорту і супроводу даних легким не буде. Це пов'язано зі значним обсягом інформації файлу та його різноманітною структурою.

В цілому до розділу «Довідники» входить 15 структурних підрозділів (таблиці, текстовий матеріал). Загалом, за нашим підрахунком, підприємству потрібно заповнити (сформувані) як мінімум 308 підфайлів (позицій обліку). У тому числі, по розділах: загальна інформація – 29, довідники – 106, журнал бухгалтерських проведення (головна книга) – 21, документальне оформлення операцій - 132, податкові різниці – 20. Це – мінімальна кількість як текстових, так і цифрових даних. Максимальна (фактична) кількість інформації залежить від обсягу операцій конкретного підприємства у звітному періоді і може вимірюватися значними обсягами у кіло-байтах.

Висновок. Наведене доводить, що у платника податків збільшуються витрати з ведення обліку і організації електронних розрахунків на потребу податкового органу. Це – негативний сценарій. Натомість, мають зрости надходження до бюджетів усіх рівнів, а відносини платника та податкового органу перейти у режим он-лайн. Для бізнесу це – безумовний вииграш.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження електронного аудиту (е-аудиту) для платників податків. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Концепція_е-аудит_30_11_2020.pdf.
2. Безверхий К. Етапи розвитку е-аудиту в Україні. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава, 2022 р. – с. 412.
3. Про затвердження Змін до Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі при проведенні документальної перевірки. Наказ МФУ від 15.09.20 № 561. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1123-20#Text>

МАЛЮТІНА О.М., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЦІМОШИНСЬКА О.В.**, к.е.н,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ТА ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Для підприємства досить важливим питанням є управління дебіторською заборгованістю як на стадії формування дебіторської заборгованості, так і на стадії її інкасації.

Система управління дебіторською заборгованістю являє собою частину загального управління оборотними активами та маркетингової політики підприємства, що спрямована на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її оплати [4, с. 125].

Результати дослідження. Аналіз основних проблем управління дебіторською заборгованістю, з якими стикаються підприємства та організації, показав, що їх можна систематизувати таким чином:

- відсутність чіткої інформації щодо термінів погашення зобов'язань підприємствами-дебіторами;
- не розроблений регламент та методика роботи з простроченою дебіторською заборгованістю;
- не здійснюється оцінка фінансового стану дебіторів і ефективність надання відстрочок платежів.

Для вирішення вищезгаданих проблем з метою покращення фінансового стану суб'єктів господарювання необхідно визначити чітку методику та етапи управління дебіторською заборгованістю [1, с. 24].

Ефективність діяльності підприємства безпосередньо залежить від правильності рішень, які приймаються менеджерами підприємств, адже забезпечення оптимального обсягу дебіторської заборгованості та її частки у структурі оборотних активів підприємства є актуальною проблемою для усіх підприємств, незалежно від форм власності, від їх величини тощо.

Основною функцією, на якій базується процес управління дебіторською заборгованістю, є жорсткий контроль за фінансовими потоками підприємства.

Процес управління повинен бути спрямований на вирішення таких основних завдань:

- мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з можливістю збитків від списання безнадійних боргів та мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з дефіцитом грошових коштів;
- мінімізація втрат від інфляційного знецінення суми заборгованості;
- мінімізація недоотриманого доходу в зв'язку з неможливістю активного

комерційного використання коштів, інвестованих у дебіторську заборгованість;
- перебудова управління за допомогою маркетингу в умовах не платежів [6, с. 291].

Процес реструктуризації відрізняється від політики управління дебіторською заборгованістю непостійністю, необов'язковістю, але чіткою цілеспрямованістю. Потреба у зміні структури та обсягу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги виникає внаслідок виявлення негативних змін у поточній платоспроможності підприємства-постачальника. Реструктуризація дебіторської заборгованості може відбуватися в процесі ряду дій та етапів. Серед основних форм рефінансування дебіторської заборгованості мають місце факторинг, форфейтинг та облік векселів [2, с. 158].

Рефінансування дебіторської заборгованості – це переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення тощо. Рефінансування базується на принципах:

- загальні витрати на рефінансування не повинні перевищувати очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів у господарському обороті;
- витрати на рефінансування не повинні перевищувати вартості короткострокових кредитів для підтримки платоспроможності підприємства до інкасації дебіторської заборгованості;
- витрати на рефінансування не повинні перевищувати інфляційні витрати у випадку затримки платежів.

Основними методами рефінансування дебіторської заборгованості є:

- 1) облік векселів, які видані покупцям продукції;
- 2) форфейтинг;
- 3) факторинг [3, с. 83].

Факторинг являє собою фінансову операцію, під час якої підприємство-продавець передає право отримання грошей за платіжними документами за відвантажену продукцію банку. За здійснення такої операції банк стягує з підприємства-продавця визначену комісійну плату, яка встановлюється у відсотках до суми платежу. За час існування факторингу в Україні були виділені переваги та можливості, які він надає поряд з іншими інструментами рефінансування:

- гарантована відсутність імобілізації оборотних коштів у дебіторську заборгованість;
- відсутність застави;
- прискорення оборотності коштів;
- розширення клієнтської бази та встановлення стабільних відносин з покупцями, які матимуть можливість закупляти товар з відстроченням оплати;
- можливість здійснювати гуртові закупівлі за вигіднішими цінами та підтримувати розширений асортимент продукції;
- поліпшення ділового іміджу та платоспроможності через можливість проведення своєчасних розрахунків зі своїми кредиторами;
- зміцнення ринкової позиції [6, с. 413]

Переваги такої форми рефінансування для підприємства-постачальника полягають у:

- гарантії, що кредити, які надає підприємство своїм контрагентам, можуть бути рефінансовані у банку за вигідною відсотковою ставкою;
- підвищенні рівня ліквідності активів.

Ефективність операції з обліку векселів підприємство-постачальник може оцінити шляхом порівняння додаткових доходів, які сподівається отримати від використання коштів протягом періоду, що залишається до кінця погашення векселя, з розміром дисконтної ціни [3, с. 83].

Висновки. Отже, управління дебіторською заборгованістю підприємства повинно містити ряд елементів: формування принципів здійснення розрахунків підприємства з контрагентами; стандартів оцінки покупців і диференціації умов надання кредиту; системи штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань; процедури інкасації дебіторської заборгованості. У сучасних умовах необхідно контролювати стан розрахунків та стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості, оскільки значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості та зумовлює необхідність залучення додаткових джерел фінансування або проведення рефінансування дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Блакита Г. В. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2012. №3(69). С. 23-30.
2. Блащак Л. М. Шляхи до раціонального управління дебіторською заборгованістю. *Науковий вісник «Львівської політехніки»*. 2009. № 1. С. 157-159.
3. Гнеушева І. Вплив застосування методів рефінансування дебіторської заборгованості на фінансову стійкість підприємства. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 8. С. 82-85.
4. Момот Т. В. Фінансовий менеджмент. К. : ЦУЛ, 2011. 712 с.
5. Польова О. Л. Принципи управління дебіторською заборгованістю аграрних підприємств на регіональному рівні. *Науковий вісник ВДАУ*. 2010. №5. С. 290-294.
6. Ружицький А. В., Томчишин О. О. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості для підвищення рівня економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник «Львівської політехніки»*. 2011. № 4. С. 411-415.

МАМАЄВА О.А., здобувачка фахової передвищої освіти
Науковий керівник – **ОМЕЛЬКО М.А.**, спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист обліково-економічних дисциплін,
*ВСП «Могилів-Подільський технологічно-економічний
фаховий коледж Вінницького НАУ, м. Могилів-Подільський*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність. Сучасні умови господарювання передбачають існування різних варіантів ведення обліку. Для прийняття ефективних управлінських рішень потрібна облікова система, що сформована на збалансованій обліковій політиці. Така політика дозволяє змодельовати обліковий процес на підприємстві.

Результати дослідження. Система бухгалтерського обліку є особливим механізмом підготовки та відображення інформації про фінансовий та майновий стан підприємства, завдяки якій внутрішні та зовнішні її користувачі мають можливість побачити дійсне становище справ. Бухгалтерський облік на будь-якому підприємстві забезпечено відповідними нормативно-правовими актами: закони, положення, інструкції, вказівки, накази. В Україні бухгалтерський облік регулюється як законодавчо, так і методологічно у вигляді положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Облікова політика являє собою вибрану підприємством методологію бухгалтерського обліку, що спрямована на досягнення його цілей і завдань та використовують з метою забезпечення надійності фінансової звітності та якісної системи управління, з урахуванням встановлених норм та особливостей.

Облікова політика підприємства, має бути затверджена керівником і є одним з основних документів, який визначає правила ведення бухгалтерського обліку в організації. Звичайно облікову політику розробляє бухгалтер. Розробляючи методи і принципи облікової політики, підприємства повинні враховувати її вплив на суми визнаних витрат або доходів, фінансові результати.

Користувачами облікової політики є фізичні та юридичні особи, яким необхідна інформація про діяльність підприємства для прийняття рішень. Такі потреби, зокрема, мають: інвестори, акціонери, працівники, позикодавці, постачальники та інші торгові кредитори, клієнти, уряд та урядові установи, громадськість.

Метою облікової політики є створення інформаційної системи, яка обслуговує керівництво підприємства, на певний відрізок часу з врахуванням діючого законодавства та інших факторів. Облікова політика підприємства є тим важливим засобом, завдяки якому існує можливість розумного поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку. Від оптимально сформованої облікової політики залежить ефективність системи управління підприємством та формування стратегії його розвитку.

Облікова політика підприємства має організаційну, методичну та технічну складові. Кожна з них об'єднує відповідні об'єкти, за якими існують альтернативні варіанти. Об'єктом облікової політики є будь-яка норма чи позиція підприємства з організації і ведення обліку щодо якої передбачено альтернативні варіанти.

Враховуючи значення облікової політики в управлінні підприємством, виділяють вісім головних етапів її формування:

- 1) визначення мети та завдання облікової політики конкретного підприємства, суб'єкта й формування.
- 2) визначення факторів, що впливають на вибір елементів облікової політики та ступінь їх впливу кожному з них.
- 3) визначення впливу різних варіантів елементів облікової політики на кінцевий результат діяльності підприємства.
- 4) попереднє погодження облікової політики та внесення змін (за потреби).
- 5) формування додатків до наказу про облікову політику.
- 6) встановлення об'єктів облікової політики та розробка елементів по кожному з них.
- 7) погодження та документальне оформлення облікової політики.
- 8) впровадження облікової політики та ознайомлення з нею виконавців.

Досить важливим є формування облікової політики за етапами саме у встановленій послідовності. Тому що кожен наступний етап неможливий без виконання попереднього. Таким чином, вони є взаємопов'язаними. Безумовно, облікова політика є інструментом управління бухгалтерським обліком на підприємстві.

На формування облікової політики підприємства впливають такі основні фактори:

- 1) форма власності та організаційно-правова форма підприємства;
- 2) система оподаткування;
- 3) галузева приналежність або вид діяльності;
- 4) обсяги діяльності, чисельність працівників і тип.;
- 5) самостійність рішень в питаннях ціноутворення, вибору партнерів;
- 6) система інформаційного забезпечення підприємства;
- 7) наявність ефективної системи внутрішнього контролю;
- 8) зовнішні та внутрішні користувачі;
- 9) склад та форми фінансової звітності;
- 10) перелік центрів витрат та сфер відповідальності.

Окрім того, всі ці фактори не можуть бути ні сталими, ні незалежними. Вони всі одночасно діють в одній системі, змінюючись та впливаючи одне на одного. З плином часу одні фактори зникають, а інші народжуються.

Облікова політика підприємства повинна відповідати таким вимогам:

- повнота – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій і подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

- своєчасність – господарські операції та події має бути відображено в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства в тому звітному періоді, в якому їх було здійснено;

- несуперечність – забезпечення тотожності даних аналітичного обліку відповідним рахункам синтетичного обліку на кінець останнього календарного дня кожного місяця.

В якості основної вимоги виділимо постійність та послідовність облікової політики з року в рік. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, у зв'язку зі змінами в законодавстві, розробкою та застосуванням нових методів ведення обліку або суттєвими змінами в умовах роботи чи у структурі підприємства.

Наказ про облікову політику є фактично внутрішнім нормативним документом для регулювання бухгалтерського обліку. Наказ про облікову політику важливий не лише для цілей бухгалтерського обліку, а й для податкових. Адже від вибраного в Наказі варіанту обліку різних ситуацій в кінцевому може залежати і база оподаткування. Саме з нього бухгалтер бере інформацію про обраний метод нарахування амортизації, спосіб створення резерву сумнівних боргів, вартісну межу для малоцінних необоротних матеріальних активів тощо. У Наказі про облікову політику наводять принципи, методи і процедури, яка використовують підприємства для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності.

Наповнення наказу залежить від того, за якими стандартами підприємство веде бухгалтерський облік, — національними чи міжнародними. І якщо підприємство обрало облік за Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку, то про це зазначається у Наказі про облікову політику. Тож Наказ не може змінити норми законодавства і не може йому суперечити, та має визначити конкретний варіант, коли є вибір оцінки, обліку, відображення, аби усе було врегульовано.

Висновки. Тобто за допомогою облікової політики можна регулювати розмір балансових статей, впливати на показники фінансового стану і навіть оптимізувати оподаткування, іншими словами – ефективно управляти фінансовим станом підприємства, вибираючи ті варіанти, які дають змогу, з одного боку, з максимальним ступенем достовірності відображати в обліку факти господарської діяльності, а з іншого – впливати на показники фінансового стану.

Список використаних джерел:

1. Бабіч В.В., Гарасимович І.А. Основи методичних засад облікової політики та їх нормативно-правове забезпечення. ДВНЗ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2017. №1. С.56-60.
2. Безверхий К.В. Особливості моделювання облікової політики підприємства за МСФЗ / *Молодіжний економічний дайджест*. Київ. КНЕУ, 2015. Випуск 2-3 (5-6), С. 199-204.

МУНЧ А.П., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **РОМАШКО О.М.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку та оподаткування
 Державний торговельно-економічний університет(м. Київ)

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Актуальність. Гармонізація вітчизняної та зарубіжної практики бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є однією з важливих умов інтеграції України у європейській та світовий економічний простір, покращення інвестиційного клімату в країні. Одним з найважливіших питань сучасного бухгалтерського обліку є надання достовірної інформації про довгострокові зобов'язання, які є однією з важливих складових джерел фінансування господарських ресурсів підприємства.

Результати дослідження. Чинними нормативними документами зобов'язання визначаються як заборгованість підприємства, яка виникла у результаті минулих подій, та, очікується, що її погашення у майбутньому спричинить скорочення активів та економічних вигід підприємства [1].

Зобов'язання поділяються на довгострокові та поточні. Поточні зобов'язання включають такі, термін погашення яких становить не більше одного року, а довгострокові зобов'язання – це заборгованість підприємства із терміном погашення більше одного року [1].

Відображення інформації в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності щодо довгострокових зобов'язань здійснюється в Україні за Національними стандартами (положеннями) бухгалтерського обліку або за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

Розкриття інформації про довгострокові зобов'язання у НП(С)БО та МСБО (МСФЗ) наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Розкриття інформації про довгострокові зобов'язання у НП(С)БО та МСБО

НП(С)БО		МСБО	
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначено елементи балансу, а саме активи, власний капітал та зобов'язання	МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	Зазначена необхідність відображення у фінансовій звітності інформації про активи та зобов'язання
	У визначенні поняття «зобов'язання» вказується на очікування зменшення майбутніх економічних вигід в результаті його погашення		Визначено, що розкриття інформації про зобов'язання у фінансовій звітності допомагає користувачам інформації спрогнозувати майбутні грошові потоки підприємства
НПСБО 11	Наводиться визначення	МСБО 37	Наведено визначення

	НП(С)БО		МСБО
«Зобов'язання»	основних понять, класифікація зобов'язань, порядок визнання та оцінки, розкриття інформації у фінансовій звітності	«Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»	основних понять, взаємозв'язок умовних зобов'язання та забезпечень, визнання та оцінка, розкриття інформації у фінансовій звітності
НПСБО 13 «Фінансові інструменти»	Регламентується облік довгострокових фінансових зобов'язання (зокрема за облигаціями та векселями виданими)	МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»	Наведено зміст поняття «справедлива вартість» та її застосування при здійсненні оцінки довгострокових зобов'язань.
		МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»	Визначається порядок визнання та оцінки фінансових зобов'язань, у тому числі довгострокових
НП(С)БО 14 «Оренда»	Регламентується порядок розкриття в обліку інформації про довгострокові зобов'язання, що виникають у результаті орендних операцій	МСБО 17 «Оренда»	Оцінка зобов'язань при складанні орендних угод, а також на дату складання фінансової звітності
НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»	Регламентується порядок відображення у фінансовій звітності інформації про зобов'язаннями за виплатами працівникам, у тому числі довгостроковими	МСБО 19 «Виплати працівникам»	Наводиться перелік довгострокових зобов'язань за виплатами працівникам та порядок відображення інформації про них у фінансовій звітності

Джерело: розроблено автором за даними [1-12]

Таким чином, у Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку розкриваються питання щодо визначення довгострокових зобов'язань, порядку їх визнання та оцінки, класифікації, а також відображення інформації у фінансовій звітності; наводиться також порядок відображення в бухгалтерському обліку за видами довгострокових зобов'язань, у тому числі, фінансових довгострокових зобов'язань, довгострокових виплат працівникам, довгострокових зобов'язань з оренди. У Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку наводиться необхідність відображення у фінансовій звітності інформації про активи та зобов'язання, зокрема, визначається, що розкриття інформації про зобов'язання у фінансовій звітності допомагає користувачам інформації спрогнозувати майбутні грошові потоки підприємства. На відміну від НП(С)БО, у МСБО застосовуються поняття

«умовні зобов'язання» та «умовні активи». При цьому, під умовними зобов'язаннями розуміються такі, які не відповідають умовам визнання, або, які можуть бути визнані в результаті того чи відбудеться або не відбудеться певна подія, яка не залежить від підприємства. Як і Н(П)СБО, МСБО визначають особливості відображення в обліку та фінансові звітності інформації про довгострокові фінансові зобов'язання, довгострокові зобов'язання з оренди та виплати працівникам.

Основним національним стандартом, яким регламентується облік довгострокових зобов'язань є ПСБО 11 «Зобов'язання», а міжнародним – МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», а також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та МСБО 1 «Подання фінансових звітів» (табл.2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика НП(С)БО та МСБО щодо обліку довгострокових зобов'язань

Ознака порівняння	НПСБО 11 «Зобов'язання», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», МСБО 1 «Подання фінансових звітів»
Поняття «зобов'язання»	Є заборгованістю підприємства, що виникає в результаті минулих подій, та призведе внаслідок погашення до скорочення активів, які втілюють економічні вигоди.	Є існуючим зобов'язанням підприємства, що виникло внаслідок минулих подій, та погашення якого призведе до вибуття ресурсів, які втілюють економічні вигоди
Поняття «довгострокове зобов'язання»	Всі зобов'язання, які не є поточними.	Всі зобов'язання, які не класифікуються як поточні.
Визнання зобов'язань, зокрема довгострокових	-є можливість достовірної оцінки; -очікується зменшення економічних вигід в результаті його погашення.	-внаслідок погашення існуючого зобов'язання очікується вибуття ресурсів, які втілюють економічні вигоди; -є можливість достовірно виміряти суму погашення зобов'язання.
Оцінка довгострокового зобов'язання	За теперішньою вартістю, яка залежить від виду та умов зобов'язання.	Для відображення довгострокових зобов'язань використовуються різні оцінки: -історична собівартість; -поточна собівартість; -вартість реалізації; -теперішня вартість.

Розроблено автором за даними [1-5]

Таким чином, визначення понять «зобов'язання» та «довгострокове зобов'язання», вимоги до визнання зобов'язань, у тому числі довгострокових у НП(С)БО та МСБО є подібними. Разом з тим, відмінність полягає в оцінці довгострокового зобов'язання. За НП(С)БО 11 довгострокові зобов'язання

оцінюються за теперішньою вартістю, яка залежить від виду та умов зобов'язання[4]. В МСБО 37 наведено різні види оцінки, які можуть бути застосовані до довгострокових зобов'язань, а саме:

- історична собівартість, яка визначається як сума надходжень, отриманих за зобов'язання, або за деякими обставинами, як сума грошових коштів чи їх еквівалентів;

- поточна собівартість, яка визначається, недисконтована сума грошових коштів та їх еквівалентів;

- вартість реалізації, яка визначається, як вартість погашення довгострокових зобов'язань, тобто недисконтована сума грошових коштів та їх еквівалентів;

- теперішня вартість, яка визначається, як теперішня дисконтована вартість майбутнього чистого вибуття грошових коштів [5].

Відмінності також мають структури НП(С)БО 11 та МСБО 37. Зокрема, НП(С)БО 11 має три розділи: загальні положення, визнання та оцінка зобов'язань та розкриття інформації про зобов'язання у примітках до фінансової звітності. МСБО 37 згруповано за такими розділами: мета, сфера застосування, визначення, забезпечення та інші зобов'язання, взаємозв'язок забезпечень і умовних зобов'язань, визнання, оцінка, застосування правил визнання та оцінки, розкриття інформації.

Висновки. Таким чином, зміст поняття «довгострокові зобов'язання» є відповідним за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку, як і вимоги до їх визнання. Але, вагомі відмінності полягають у методах оцінки довгострокових зобов'язань, а також суттєво відрізняються за своєю структурою НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та МСБО «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», які є основними стандартами з регулювання обліку довгострокових зобов'язань. Деякі особливості відображення інформації в обліку та фінансовій звітності підприємств з довгострокових зобов'язань наведено також в інших відповідних НП(С)БО та МСБО, зокрема щодо обліку довгострокових фінансових зобов'язань, довгострокових зобов'язань з оренди та виплати працівникам.

Список використаних джерел:

1. Фрайман А.В., Селіванова Н.М. Особливості обліку довгострокових зобов'язань за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2020. № 6 (52). С. 76-86.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 28.02.2023).
3. МСБО 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 28.02.2023).
4. НП(С)БО 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства Фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 28.02.2023).

5. МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text(дата звернення 28.02.2023).
6. НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства Фінансів України від 30.11.2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>(дата звернення 28.02.2023).
7. МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text(дата звернення 28.02.2023).
8. МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#Text (дата звернення 28.02.2023).
9. НП(С)БО 14 «Оренда»: наказ Міністерства Фінансів України від 28.07.2000 р. № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text> (дата звернення 28.02.2023).
10. МСБО 17 «Оренда». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_018#Text (дата звернення 28.02.2023).
11. НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства Фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text> (дата звернення 28.02.2023).
12. МСБО 19 «Виплати працівникам». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text (дата звернення 28.02.2023).

МАХНО С.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.** к.е.н., доцент,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Актуальність. Питання обліку зернових сьогодні актуальні як ніколи. У військовий час потрібно ретельно спланувати та обліковувати стратегічний продовольчий потенціал країни. Потрібно все ретельно контролювати починаючи від посіву і закінчуючи виходом готової продукції. Виникають непередбачувані події, які можуть вплинути на кінцевий результат. Саме тому облік та контроль важливий на всіх етапах виробництва, в тому числі і зберігання на елеваторі та визначення норм природних втрат. Метою дослідження є процес виробництва зернових культур та їх рух і облік на елеваторі.

Результати дослідження. Виробництво зерна – діяльність сільськогосподарських товаровиробників, що пов'язана з вирощуванням зерна, забезпеченням внутрішніх потреб України у насіннєвому матеріалі, зерні для продовольчих, фуражних та технічних цілей, поліпшенням його якості, створенням експортного потенціалу ринку зерна, а також гарантуванням продовольчої безпеки держави за рахунок розвитку власного зернового господарства [1].

Суб'єкти, які пов'язані із виробництвом зернових культур:

- підприємства – виробники сільськогосподарської продукції зернових культур;
- суб'єкти підприємницької діяльності, які надають послуги по транспортуванню чи перевезенню зерна;
- органи ДПСУ;
- ДССУ;
- Державний агент із забезпечення експорту та імпорту зерна і продуктів його переробки;
- Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Алгоритм взаємодії інституційних суб'єктів наведено на рис. 1.

Представлена модель полягає у наступному:

- 1 – придбання матеріалів, необхідних для виробництва;
- 2 – відображення податкового кредиту з ПДВ;
- 3 – списання матеріалів у виробництво (насіння, ПММ, добрива, ЗЗР, МШП, амортизаційні відрахування, ЗП, ЄСВ...);
- 4 – отримання готової продукції;
- 5 – віднесення розподілених загальновиробничих витрат до вартості отриманого зерна;

- 6 – визначення фактичної собівартості 1 ц зерна;
- 7 – реалізація зерна покупцю;
- 8 – відображення податкового зобов'язання з ПДВ;
- 9 – сплата відповідних податків (ПНП);
- 10 – визначення фінансового результату від проведених операцій.

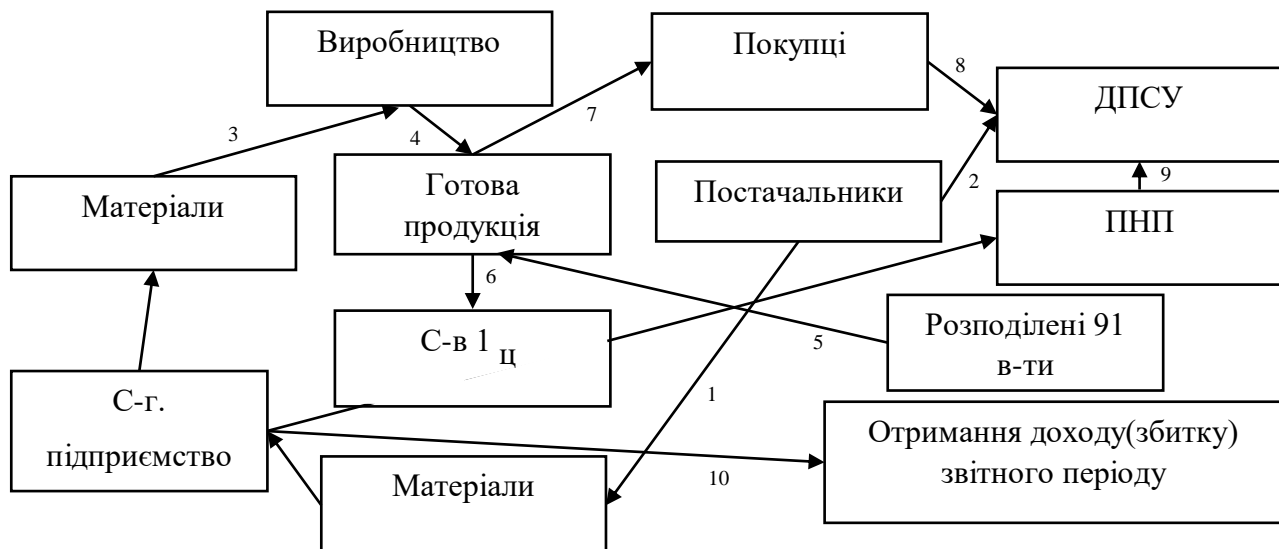

Рис. 1. Інституційна модель взаємодії суб'єктів у операціях виробництва сільськогосподарської продукції зернових культур (розроблена автором самостійно)

При побудові даної інституційної моделі було взято за основу процес виробництва зернових культур на всіх етапах виробництва. Розпочинаючи від закупівлі сировини (насіння, ПММ, ЗЗР, МШП та ін.) у постачальника та витрачання її на виробничий процес, закінчуючи виходом сільськогосподарської продукції та реалізацією її покупцям. При цьому враховані операції із нарахуванням та сплатою податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ та інших податків.

Однією з важливих складових виробництва зернових є передача зерна на елеватор. Розглянемо крок за кроком.

Не кожне сільськогосподарське підприємство має у своєму використанні елеватор, тому щоб розмістити зерно на елеваторі, необхідно заключити договір із підприємством, у якого є елеватор.

Взаємовідносини між покладавцем та зберігачем зерна регулюються ст. 936-966 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні».

У договорі зазначаються наступне:

- Наближені об'єми зерна, які плануються до передачі на зберігання та показники якості для розрахунку заліку зерна.

- Порядок прийняття, відвантаження та переоформлення зерна на іншого власника.

- Порядок взаєморозрахунків сторін, в т.ч. розмір плати за зберігання зерна, висушування його та очищення.

- Термін зберігання зерна і т.д.

Подальші оформлення взаємовідносин сільськогосподарського підприємства з елеватором законодавством не врегульовано [3].

Зазвичай зерно доставляють на елеватор на автотранспорті. Тому зерно має супровідну документацію – ТТН №1-сг (зерно). Вона зручна тим, що тут зазначається не тільки вид продукції та сорт, також вага (брутто, нетто, тара). Також можуть використати ТТН №1-ТН. Складають у трьох примірниках, а якщо використовують вантажні перевезення сторонньої компанії – чотирьох [4].

В накладній зазначають дані про відправника та отримувача; місце навантаження і розвантаження; прізвище, ім'я та по батькові водія, інформація про автомобіль і його характеристики; властивості вантажу: назва продукції, сорт, клас, засміченість, вологість; кількість відправленої і отриманої продукції [2].

Продаж зерна із елеватора здійснюється шляхом переоформлення зерна на нового власника у присутності двох сторін.

В заяві зазначається: культура, клас, об'єм переоформлення, реквізити нового власника. До заяви прикладаються складські документи і доручення. Складається Акт прийому – передачі зерна, який підписується в трьохсторонньому порядку та оформлюється договором складського зберігання зерна з новим власником.

Об'єм переоформленого зерна визначається актом-розрахунком, який складається елеватором на момент переоформлення, після чого новому власнику видають переоформлені складські документи. В акті вказується кількість переданого на доробку і отриманого після доробки зерна та кількість побічної продукції і відходів 1,2,3 категорії.

Висновки. Перед переоформленням зерна перший власник повинен повністю розрахуватися з підприємством за послуги з отримання, очищення, сушіння та зберігання зерна, вирішити питання про використання побічної продукції та відходів, які йому належать.

Підставою для видачі або переоформлення продукції переробки зерна є Акт- розрахунок виходу продукції при переробці зерна (форми №117 та 121) та ТТН.

Заключним етапом по реалізації зерна з елеватора буде формування видаткової накладної покупцю.

Список використаних джерел:

1. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.04.2002 р. №37- IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>.
2. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0128-98>.

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування спеціальних форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах: Наказ Міністерства аграрної політики України від 21.12.2007 р. № 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0929555-07#Text>.

МАЦКЕВИЧ А.А., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ГЕЛЕЙ Л.О.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри управління та експертизи товарів,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Ефективність функціонування підприємства визначається правильною організацією роботи з документами. Документ виступає носієм інформації, яка у ньому зберігається та передається у часі і просторі. Численні потоки інформації, якими «пронизана» діяльність підприємства, відображаються у різних документах.

Документування забезпечує належний рівень управління суб'єкта господарювання. У формі певних документів даються розпорядження здійснювати ту чи іншу господарську операцію, водночас працівники, що виконують ці розпорядження, іншими документами обґрунтовують здійснення ними операцій.

Документування господарських операцій, правильне їх оформлення і вчасне подання документів до бухгалтерії підприємства визначає раціональну організацію бухгалтерського обліку.

Результати дослідження. Порядок документування господарських операцій підприємств регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], Законом України «Про інформацію» [4], Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [2], а також іншими нормативно-правовими актами.

Документування доходів, витрат і фінансових результатів операційної діяльності залежить від виду діяльності, характеру виробництва і продукції, яка виготовляється, структури управління підприємства, його розмірів, особливостей технології та організації виробництва тощо.

Доходи операційної діяльності оформляють різними бухгалтерськими документами – розпорядчими, виконавчими, бухгалтерського оформлення: прибутковий касовий ордер, виписка банку, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, договір оренди, акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей, розрахунок (довідка) бухгалтерії тощо [1].

Ефективна організація первинного обліку витрат операційної діяльності залежить від систематичного та своєчасного надходження інформації про господарські операції, що виникають в процесі виробництва та реалізації готової продукції, надання послуг чи виконання робіт тощо. При обліку витрат виробництва первинні документи практично не створюються, а лише надходять з інших ділянок, тому інформація збирається та систематизується на рахунку 23

«Виробництво», де і проводиться калькуляція собівартості.

Важливим завданням на ділянці обліку витрат операційної діяльності є збір усієї інформації про факт здійснення витрат. Тому строго регламентуються терміни передачі такої інформації відповідальному бухгалтеру за допомогою календарних графіків передачі інформації про склад витрат.

Перелік первинних носіїв інформації про витрати виробництва наступний: таблиць обліку використання робочого часу, наряд на відрядну роботу, розрахунково-платіжна відомість, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, лімітно-забірна картка, акт на списання МШП, акт вибуття МШП, прибутковий ордер, розрахунок амортизації основних засобів, рахунок-фактура, акт виконаних робіт (послуг), видатковий касовий ордер, виписка банку, звіт про витрачання коштів, виданих на відрядження або під звіт, бухгалтерська довідка, розрахунок бухгалтерії тощо [1].

Віднесення доходів і витрат операційної діяльності на фінансові результати оформляється розрахунком бухгалтерії.

Доходи, витрати та фінансові результати операційної діяльності підприємства відображають в облікових регістрах та фінансовій звітності – звіті про фінансові результати.

Висновки. Документування доходів, витрат і фінансових результатів операційної діяльності є важливою складовою ділянки обліку доходів, витрат і фінансових результатів операційної діяльності.

На підставі визначених первинних бухгалтерських документів забезпечується правомірне здійснення господарських операцій на підприємстві, формуються облікові регістри та складається фінансова звітність, яка дозволяє провести аналіз діяльності підприємства з метою окреслення перспектив подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Онищенко В. Первинні документи в бухгалтерському обліку 2023. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7052-pervinn-dokumenti-v-buhgalterskomu-oblku> (дата звернення: 22.03.2023).
2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 №88. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.03.2023).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 22.03.2023).
4. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2658-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 21.03.2023).

МЕЛЬНИК К. М., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **ІГНАТЕНКО Т. В.**, к.е.н,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ОБЛІК ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Актуальність. Абсолютна, правдива та достовірна інформація про економічний стан підприємства є основним чинником прийняття певних операційних та стратегічних рішень, джерелом якої є дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Проте внаслідок наявності як об'єктивних, так і суб'єктивних передумов виникають розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичною господарською діяльністю, внаслідок чого трансформуються звітні показники підприємства.

Кожне підприємство, що займається виробництвом продукції, повинно мати точну інформацію про кількість готової продукції на складах. Це важливо для ефективного управління запасами, планування виробництва та відвантаження продукції. Одним з методів визначення кількості готової продукції є інвентаризація, тобто комплексний облік товарів на складах підприємства. В умовах воєнного стану інвентаризація є ще більш актуальною, оскільки воєнний час характеризується підвищеним рівнем ризику та небезпеки для підприємств.

Результати дослідження. Інвентаризація є одним із основних методів обліку та контролю, який використовується для підтримання достовірності облікових показників і запобігання можливим розбіжностям.

Інвентаризація проводиться за допомогою перевірки фактичного стану готової продукції підприємства шляхом опису, переліку, зважування, обміру та оцінки її залишків, а також порівняння результатів з даними бухгалтерського обліку. Це дозволяє визначити різницю між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю матеріальних цінностей, тобто надлишками чи нестачами, які обліковуються відповідними документами та відображаються в бухгалтерському обліку.

Інвентаризація готової продукції дозволяє підприємству визначити точну кількість товарів, що зберігаються на складі, а також оцінити їх вартість. Це важливо для забезпечення достатнього рівня запасів та попередження надлишковості, що може призвести до зайвих витрат на зберігання. Крім того, інвентаризація готової продукції є обов'язковим процесом для підприємств згідно з законодавством.

Результати інвентаризації є підставою для уточнення та подальшого виправлення облікових даних. Крім того, інвентаризація є ефективною формою контролю за роботою матеріально відповідальних осіб, ефективним засобом підвищення внутрішньої дисципліни на підприємстві [1].

У зоні бойових дій або якомога ближче до них підприємства втратили і продовжують втрачати багато товарно-матеріальних цінностей: пошкодження вогнем, наприклад, прямою стрільбою, псування товарів через несправність відповідного складського обладнання тощо.

В умовах воєнного стану та його наслідків (знищення та знищення майна, неможливість доступу до нього під час інвентаризації) порядок проведення інвентаризації регулюється п. 8 розд. I Положення про перелік майна та пасивів № 879 [2], згідно з яким:

- інвентаризація проводиться лише з можливістю безпечного та необмеженого доступу до матеріальних цінностей, первинних документів і книг бухгалтерського обліку;

- у разі встановлення фактів викрадення, недостачі, знищення (пошкодження) майна розпорядники можуть прийняти рішення про проведення окремої інвентаризації цього майна на дату встановлення фактів;

- після припинення перешкод у доступі до активів, первинних документів та книг бухгалтерського обліку провести інвентаризацію цих активів 1 числа наступного місяця. Однак не можна чекати цієї дати і проводити інвентаризацію в день виявлення факту пошкодження майна. Результати такої інвентаризації мають бути відображені в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду.

Ці правила застосовуються до всіх компаній, які мають свій зареєстрований офіс, з дати початку тимчасової окупації, зокрема:

- на території Республіки Крим, м. Севастополь;
- на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей;
- у районах ведення бойових дій на період дії воєнного стану.

Керівники таких підприємств повинні видати наказ про перенесення річної інвентаризації до появи такої можливості із зазначенням причини (ведення бойових дій на території області) та посиланням на відповідний наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Згідно з листом Мінфіну, об'єкти, які перебувають на тимчасово окупованій території України, мають обліковуватись у складі активів підприємства. Одночасно підприємству необхідно оцінити негативний вплив змін в економічному й правовому середовищі та визнати суми втрат від зменшення корисності щодо зазначених об'єктів за правилами НП(С)БО 28 [3].

Слід зазначити, що проведення інвентаризації є обов'язковим, зокрема п. 7 розд. I Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 року № 879) [2]:

- у разі виявлення фактичного стану зносу вартості (на дату визначення фактичного стану справ) у розмірі, визначеному керівником підприємства;

- у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на наступний день після припинення явища) у розмірі, встановленому керівником підприємства.

Отже, у разі псування або втрати запасів підприємство повинно провести інвентаризацію. Це ж стосується і випадків такого знищення чи втрати готової продукції внаслідок воєнних дій, оскільки окремих норм щодо особливостей

зберігання товарно-матеріальних цінностей у період воєнного стану немає.

Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію 1 числа місяця, що настає за місяцем, у якому припинилися перешкоди для доступу до активів, первинних документів і книг бухгалтерського обліку, та відобразити її результати в розрахунках відповідного звітнього періоду.

Слід зазначити, що ініціаторами проведення інвентаризації є керівник або власники (залежно від установчих документів) підприємства, коли стає можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ осіб, які мають право власності та первинних документів.

Отже, якщо ми говоримо про період воєнного стану, то зрозуміло, що це стає можливим при збереженні умов безпеки.

Окремі інвентаризаційні описи складаються, зокрема, на непридатну та зіпсовану готову продукцію із зазначенням ступеня непридатності, характеру псування, пропозицій викупу або можливості використання цих предметів у господарській діяльності. Висновки щодо виявлених розбіжностей між фактичною наявністю активів і даними бухгалтерського обліку, зазначеними у порівняльній відомості, а також пропозиції щодо їх урегулювання відображаються в акті інвентаризації, який складається після її проведення і подається на розгляд та затвердження керівником підприємства. Протокол затверджується протягом 5 робочих днів (розд. IV Положення № 879) [2].

У разі пошкодження або втрати товарно-матеріальних цінностей внаслідок пожежі підприємство має звернутися у довільній формі до місцевого підрозділу МНС України для складання акта про пожежу. Форма заяви визначена Наказом МВС України від 14.06.2017 № 503.

Висновки. На сьогоднішній день необхідність проведення інвентаризації для підприємств не зникла, а навпаки, зростає. Умови воєнного часу вимагають особливої уваги до обліку та контролю за готовою продукцією. Інвентаризація готової продукції та облік її результатів є важливою складовою управління виробництвом в умовах війни. Варто згадати, що інвентаризація в умовах воєнного часу стає можливою лише при збереженні умов безпеки.

Умови воєнного часу можуть призвести до збільшення ризику виникнення втрат та пошкоджень продукції. Тому, важливо мати точний облік, щоб вчасно виявляти та запобігати втратам.

Список використаних джерел:

1. Дем'яненко М.Я. Чудовець В.В. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки, 2008, 286 с.
2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ М-ва фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 : станом на 29 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
3. Щодо відображення в бухгалтерському обліку активів, які перебувають на тимчасово окупованій території України : Лист від 19.06.2014 р. № № 31-11410-08-10/15462. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF14088>.

МЕЛЬНИК К. М., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **НЕЖИВА М. О.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність. Грошові кошти мають велике значення в організації та діяльності будь-якого підприємства. Проте, як показує практика проведення перевірок, найбільша кількість порушень та різного роду зловживань пов'язані саме з грошовими коштами. Основною причиною є недостатньо ефективне впровадження внутрішнього аудиту та контролю готівкового обліку. Оскільки готівка є відносно вільною в обігу, існує об'єктивна ймовірність високого рівня шахрайства з боку керівництва. Тому проведення аудиту грошових коштів є реальною можливістю підвищення ефективності бухгалтерського обліку та управління фінансами на підприємствах і є особливо важливим і вкрай необхідним.

Результати досліджень. Забезпечення ефективної роботи неможливо без якісної системи обліку та контролю. На жаль, вітчизняні підприємства приділяють мало уваги питанню контролю. Перш за все, планування, фінансування, аналіз та контроль діяльності економічної системи стає можливим за умови ефективного функціонування органів внутрішнього контролю. Ці цілі реалізує внутрішній аудит – контрольна діяльність, що здійснюється в межах суб'єкта господарювання службою внутрішнього аудиту.

Метою незалежного аудиту грошових коштів є формування обґрунтованого висновку щодо достовірності та повноти розкриття інформації, викладеної про них у фінансовій звітності суб'єкта господарювання, що перевіряється. До основних завдань аудиту грошових коштів належать:

- перевірка наявності коштів у господарюючого суб'єкта та виявлення нестач або надлишків;
- перевірка законності витрачання коштів;
- перевірка достовірності обліку та ефективності внутрішньогосподарського контролю за коштами;
- оцінка стану синтетичного та аналітичного обліку коштів, якості відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку, регістрах бухгалтерського обліку та звітності [1].

Проведення перевірки коштів у касі та на банківському рахунку – дуже клопітка та обтяжлива робота, яка передбачає охоплення багатьох операцій та документів для перевірки. Такий контроль вимагає від аудитора достатніх практичних навичок і знань, знання законодавчої бази, що регулює бухгалтерський облік і контроль грошових операцій.

Велика увага приділяється перевірці та оцінці системи внутрішнього

контролю, оскільки від цього значною мірою залежить довіра аудитора до аудованої особи та здатність покладатися на свідчення персоналу. Після отримання інформації аудитор планує подальшу роботу, розробляє програму аудиту та проводить основну частину аудиту.

Можна виділити наступні основні проблеми контролю коштів у касі та на банківських рахунках:

- недостатня кількість методичних змін у контролі касового контролю;
- відсутність типових форм документів для контролю готівкових коштів;
- відсутність методичних рекомендацій щодо комп'ютеризації касового контролю;
- відсутність розробленого економічного механізму регулювання аудиту, який передбачає високі штрафи за неякісні перевірки, страхування аудиторської діяльності;
- недосконала законодавча база [2].

Методика перевірки операцій з грошовими коштами відрізняється при перевірці коштів у касі та на поточному рахунку. Якщо грошові кошти в національній валюті зберігаються в касі підприємства, то основною метою перевірки буде: встановлення відповідності вказаної в звітності суми залишковому сальдо в касі підприємства; перевірка правильності сальдо в касовій книзі. Перевірка зберігання та окремих операцій з грошовими коштами:

- наявність грошових коштів або їх еквівалентів в касі, та їх зберігання;
- оприбуткування з банку або здача в банк;
- виплата грошей з каси підприємства власним працівникам (заробітна плата, на господарські потреби, допомога, відрядження, позика, винагорода);
- розрахунки з постачальниками;
- оплата від покупців.

При перевірці грошових коштів на поточному рахунку, основна мета перевірки: реальність вказаної в звітності суми на поточному рахунку; правильність відображення в обліку.

Також від місця зберігання коштів залежать і методи, які аудитор буде використовувати під час контролю. Типовими методами аудиту при перевірці грошових коштів у касі є зустрічна звірка, аналітичні розрахунки, логічна перевірка, документальна перевірка, інвентаризація та суцільні дослідження.

При аудиті грошових коштів на поточному рахунку аудитор також може здійснювати зустрічні звірки, проводити вибіркове дослідження, документальну перевірку, а у випадку коли у підприємства декілька рахунків в банках, проводити аналітичні розрахунки.

Напрями вдосконалення аудиту за готівкою в касі та на банківських рахунках можуть включати:

- підбір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, що забезпечить виконання завдань, поставлених перед контролем коштів у касі та на рахунках у банках. Це дозволить істотно полегшити роботу аудитора і спрямувати його увагу тільки на необхідну сферу контролю;

– розроблення та впровадження вдосконалених форм носіїв облікової інформації, максимально адаптованих до структури, змісту та характеру інформації. Завдяки цьому документи, які перевірятиме аудитор, будуть більш адаптованими до сучасних умов діяльності суб'єкта господарювання;

– розроблення та впровадження раціональних схем документообігу, які забезпечать своєчасне виконання покладених на аудиторів завдань з найменшими витратами праці, матеріальних і фінансових ресурсів;

– використовуючи узагальнений практичний досвід міжнародних та вітчизняних аудиторських фірм, розробивши типову методикку перевірки готівки в касі та на рахунках суб'єктів господарювання в банках у розрізі сфер діяльності [3].

Слід також звернути увагу на вдосконалення автоматизації перевірок касових операцій. Іншим способом удосконалення аудиту готівки в касі та на банківських рахунках є обмін досвідом такого аудиту з іноземними компаніями. Реалізація наведених рекомендацій дозволить удосконалити організацію та методикку аудиту коштів у касі підприємства та на рахунках у банках.

Висновки. Аудит грошових коштів є важливим елементом організації внутрішнього аудиту на підприємстві, який забезпечує якість бухгалтерського обліку. Відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів, своєчасне проведення внутрішнього аудиту коштів з використанням робочих документів, запропонованих аудитором, дозволить знизити рівень шахрайства у сфері касових операцій та підвищити рівень відповідальності працівників бухгалтерії.

Проте існує низка проблем, пов'язаних з її організацією та проведенням, які потребують першочергового вирішення, оскільки під час здійснення грошових операцій може мати місце багато зловживань та різного роду порушень. Питання вдосконалення аудиту за готівковими та безготівковими операціями особливо актуальне зараз, коли Україна претендує на членство в Європейському Союзі.

Список використаних джерел:

1. Булкот Г. В., Мірко І. О. Особливості аудиту грошових коштів в умовах забезпечення кібербезпеки підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 10. С. 16-22.
2. Матківська Т. Я., Бондаренко О. М. Аудит грошових коштів: організація проведення, проблеми та вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4(2). С. 6-9.
3. Кузьменко Н. В., Яценко Н. М., Циган Р. М., Манченко І. В. Особливості організації аудиту грошових коштів на підприємстві в умовах сталого розвитку. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки*. 2021. № 5(2). С. 66-72.

МИНИЧ Ю. В., викладач

ЯКОВЕНКО С.Л., викладач

*Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу,
м. Лозова*

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність. Удосконалення організації виробництва має проводитися на кожному підприємстві. Однією із складових його управління є контроль. Аудит як вид контролю має бути обґрунтованим, оскільки володіння достовірною інформацією є передумовою успішного функціонування суб'єктів господарювання. У практичній діяльності підприємств значної уваги потребує контроль основних засобів, який вимагає певного досвіду знань нормативних та інструктивних матеріалів, що у свою чергу постійно змінюються. Насамперед доцільно розглянути підходи до тлумачення поняття «основні засоби», що визначені в нормативно-правових актах та працях вітчизняних учених з економічної теорії та бухгалтерського обліку [3].

Результати дослідження. На основі проведеної оцінки літературних джерел та економічної теорії, основні засоби – це засоби виробництва, які знаходяться у процесі виробництва та використовуються поступово протягом кількох виробничих циклів, частинами переносять свою вартість на новостворений продукт [4]. Необхідною умовою правильного обліку основних засобів є єдиний принцип їхньої грошової оцінки. Розрізняють такі види оцінки основних засобів, як: первісна, залишкова, переоцінена та ліквідаційна вартість. Облік основних засобів має здійснюватися відповідно до умов чинного законодавства та включає такі складові:

- 1) введення в експлуатацію об'єктів основних засобів;
- 2) поліпшення та ремонт об'єктів основних засобів;
- 3) ліквідація об'єктів основних засобів;
- 4) нарахування амортизації основних засобів.

Об'єктом амортизації основних засобів є вартість, яка амортизується (крім вартості землі та незавершених капітальних інвестицій), і може виражатися як первісна чи переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їхньої ліквідаційної вартості. Слід зазначити, що амортизації не підлягають об'єкти основних засобів, що перебувають у реконструкції, модернізації, консервації [1].

Організацію обліку основних засобів треба будувати з урахуванням таких основних факторів:

- 1) тривалого терміну використання об'єктів, протягом якого їх необхідно враховувати;
- 2) технічно складної та багатокомпонентної будови, яку необхідно детально відобразити в облікових регістрах;
- 3) необхідність проведення ремонтів, реконструкції, модернізації основних

засобів призводить до зміни їх первісних характеристик, які потрібно своєчасно відображати у реєстрах обліку;

4) вартість об'єктів вимагає адекватної організації процесів їх прийому, списання, а також обліку наявності, що забезпечують їх цілісність і безпеку в робочому стані [2].

Збереження приватної власності, запобігання крадіжкам майна, руйнування об'єктів є однією з основних проблем, що постійно постає перед суб'єктами господарювання. Особливе місце в системі бухгалтерського обліку займають питання, пов'язані зі станом і збереженням основних засобів. Можна порадити такі шляхи вдосконалення обліку основних засобів:

1) вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію тих завдань, які поставлені перед обліком основних засобів;

2) розробка та впровадження раціональних схем документообігу, що дозволяють б своєчасно виконувати поставлені завдання за мінімальних витрат трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;

3) удосконалення змісту та складу носіїв інформації з обліку;

4) повна комп'ютеризація обліку основних засобів стала необхідністю оперативного отримання відомостей про рух основних засобів, своєчасного та правильного розрахунку сум амортизації, визначення зносу відповідно до встановлених норм тощо;

5) удосконалення методики нарахування амортизації. Це питання можна вирішити такими шляхами:

по-перше, необхідно визначити відповідний термін корисного використання об'єкта, який не впливав би на спотворення інформації про основні засоби у фінансовій звітності;

по-друге, встановити необхідність нарахування амортизації після місяця, в якому об'єкт основних засобів було введено в експлуатацію.

Бухгалтерський облік основних засобів потребує удосконалення у методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів. Тому запропоновано шляхи вдосконалення нормативної бази бухгалтерського обліку основних засобів дозволять покращити вітчизняний облік за міжнародними стандартами та зменшити невідповідності та проблемні питання обліку основних засобів [5].

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, можна дійти невтішного висновку, що ефективність діяльності підприємства залежить від правильної організації обліку та контролю, що дозволяє точно, достовірно і своєчасно відображати в обліку всі господарські операції з метою їхнього впливу на виробничо-господарську діяльність підприємства та оперативного втручання у разі виявлення недоліків. Тому визначальним чинником організації бухгалтерського обліку підприємства є перевірка правильності оцінки основних засобів.

Список використаних джерел:

1. Бараннік О. Проблемні питання податкового обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів. URL: http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kamprodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/problemni_pitannja_podatkovogo_obliku_vitr (дата звернення 17.01.2023)
2. Бондаренко Н.М., Шачаніна Ю.К. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його удосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 23. Ч. 3. 2017. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/3/30.pdf (дата звернення 18.01.2023)
3. Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. Вип. 7. С. 20–27.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення 18.01.2023)
5. Степаненко О.І. та Чернишенко Я.Г. Альтернативні підходи в документуванні облікової інформації про об'єкти основних засобів підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 5. 2015. URL: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/5_2015ua/35.pdf (дата звернення 18.01.2023)

МИРОНЧУК З.П., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний університет природокористування, м. Львів

ЗАСТОСУВАННЯ В ОБЛІКУ ТЕХНОЛОГІЙ БЛОКЧЕЙН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність. На сьогоднішній день розвиток прогресивних технологій відбувається швидкими темпами. Не минули ці тенденції й економічну сферу, де діяльність суб'єктів господарювання характеризується глобальною автоматизацією процесів, впровадженням нових сучасних інструментів цифровізації бізнес-операцій, які трансформують діяльність підприємств у напрямі зростання гнучкості, пристосування до вимог ринку, якості, безпеки та ефективності. Окрім цього, застосування новітніх технологій – шлях до створення нових бізнес-можливостей, набуття беззаперечних конкурентних переваг.

Результати дослідження. Однією з прогресивних технологій та найпомітніших інновацій останнього десятиліття є технологія блокчейн, пошук варіантів застосування якої здійснюється у різних сферах і видах діяльності підприємства.

Блокчейн (в перекладі з англ. blockchain — ланцюжок з блоків) – розподілена база даних, що містить відомості про всі операції, що здійснені учасниками системи. Інформація зберігається у вигляді ланцюжка блоків, в кожному з яких записана певна кількість таких операцій [1].

Багато науковців і практиків роблять висновок про те, що запровадження блокчейну в процес ведення бухгалтерського обліку і аудиту може докорінно змінити роботу бухгалтера шляхом модифікації методів обміну, опрацювання, розподілу інформації, зміни постулатів та засад функціонування облікової системи. Водночас технологія блокчейн залишається на сьогодні експериментальною – існує багато невирішених проблем та невизначеностей її впровадження. Вказане зумовлює актуальність теми дослідження.

Популярність блокчейн-технологій значно зросла, змінивши не тільки економічне середовище, але і визначивши нові підходи до управління бізнесом.

Блокчейн - це децентралізований, електронний, реплікований і розподілений файл, в якому транзакції записуються за допомогою однорангових протоколів; це швидкий цифровий зв'язок, величезна обчислювальна потужність і сучасна технологія шифрування. Для цього використовують комп'ютери, які незалежні один від одного та з'єднані один з одним, щоб утворити мережу через Інтернет.

Ключовими напрямками для застосування технології блокчейн у бухгалтерському обліку вважаємо наступні (рис. 1).

В основу блокчейну закладено принцип обміну інформацією в мережі рівноправних вузлів (англ. – Peer-to-Peer (рівний до рівного)), який не потребує для функціонування центрального сервера [2]. Розуміння сутності технології

блокчейн є важливим етапом дослідження особливостей її впровадження, у т. ч. й у практику ведення бухгалтерського обліку і проведення аудиту.

Рис.1. Напрями застосування технології блокчейн у бухгалтерському обліку та аудиті

Так К.Л. Семенов виокремлює такі напрями у трактуванні блокчейну: блокчейн-інновація (перший прояв використання блокчейну – біткоїни, а також смарт-контракти тощо), блокчейн-технологія, блокчейн ланцюжок блоків [3].

Блокчейн поділяють на декілька різновидів: за рівнем доступу - відкритий (англ. – Public blockchain), закритий (англ. – Private blockchain) і консорціумний (англ. – Consortium blockchain); за обробкою транзакцій – загальнодоступний (англ. – Permissionless blockchain) та ексклюзивний (англ. – Permissioned blockchain); за категорією – блокчейн 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 і 5.0 (останні два поки мають теоретичний характер і стосуються майбутнього, хоча вже сьогодні про них точаться розмови у середовищі вчених і практиків) [4].

Перехід до фінансової системи зі значним елементом блокчейна відкриває безліч можливостей для професії бухгалтера, коли навички аудитора будуть спрямовані в більшій мірі на розгляд питань вищого рівня. Методологічна база дослідження включає теорію бухгалтерського обліку та аудиту, а також принципи роботи блокчейн-технологій в аспекті їх застосування в фінансах.

Блокчейн має важливу для бухгалтерської роботи властивість. Інформації, створеної в блокчейні, можна довіряти, навіть якщо довіра до контрагента

відсутня. Транзакція здійснюється тільки якщо вона схвалена обома сторонами.

Ось чому блокчейн має настільки великий потенціал в області бухгалтерського обліку. Він може забезпечити набагато більш прозору і міцну основу для моніторингу та оцінки майна. Це здатне суттєво спростити визначення доступності активів в режимі реального часу, а також їх вартості і будь-яка інша інформація, яка може впливати на грошовий потік в майбутньому.

Висновки. Отже, впровадження принципів функціонування технології блокчейн у практику ведення бухгалтерського обліку й аудит багато вчених сьогодні вважає перспективним напрямом її застосування. Як показало дослідження, розвиток блокчейн-технології у різних її проявах дійсно відбувається стрімкими темпами, а сам термін сьогодні вживається при кожній нагоді.

Щоб повною мірою користуватися можливостями блокчейна, потрібно змінювати законодавство. Поки факти господарського життя фіксуються первинними обліковими документами, які повинні бути оформлені в паперовому вигляді, міркування про застосування блокчейна в бухгалтерській роботі будуть носити абстрактний характер. Але ось для управлінського обліку переваги блокчейна потрібно починати реалізувати вже зараз.

Список використаних джерел:

1. Rao L. Blockchain technology: will it disrupt or discipline accountants? / L.Rao, S.Pandurangiah // *The Management Accountant*. 2018. Vol. 53, No. 6. Pp. 42–46.
2. Семенов К.Л. Блокчейн в інноваційній модернізації маркетинг-логістичного забезпечення підприємств. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2018. Т. 23, Вип. 8 (73). С. 127–132.
3. Криворучко Г.В. Технологія блокчейн та перспективи її застосування в процесі бюджетування, орієнтованого не результат. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 2. С. 108–113.
4. Редченко К.І. Аудиторські послуги на ринку ІСО: можливості та перспективи. *Статистика України*. 2018. № 1. С. 85–92.

МІЛЬКО Л.М., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КОВАЛЬ М.І.**, к.е.н, доцент,
професор кафедри обліку та оподаткування
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, Україна

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ВИТРАТ ТА ЇХ ТИПИ

Актуальність. В умовах розвитку ринкових відносин, де існує жорстка конкуренція за місце на ринку, де ціни формуються під впливом ринкових сил, таких як попит і пропозиція, проблема раціонального використання ресурсів стає все більш актуальною. Витрати та оптимізація їх рівня на одиницю продукції є важливим фактором підвищення ефективності діяльності підприємства, а разом з тим – підвищення його конкурентоспроможності. Керівники та підприємці все більше уваги приділяють ефективності використання ресурсів, їх раціональному розподілу з метою зниження витрат на виробничо-господарську діяльність, що як резерв підвищення рентабельності такої діяльності є запорукою фінансової стабільності та розвитку підприємства.

Актуальність питань управління витратами на підприємствах зумовлена й тим, що серед пріоритетних проблем організації та ведення бізнесу в Україні є висока собівартість вітчизняної продукції, відсутність фінансових ресурсів для розвитку, відсутність системи управлінського розвитку, адекватного до потреб управління. Все це вимагає від керівників підприємства впровадження та використання сучасних технологій управління витратами, їх економією та запобіганням збиткам.

Результати дослідження. Найефективнішим способом управління витратами є їх регулювання на стадії виникнення. Тому необхідно встановити норми матеріалів, праці та послуг, що витрачаються в процесі здійснення виробничих операцій. Відхилення від цих стандартів повинні бути зафіксовані для визначення їх причин та осіб, відповідальних за їх виникнення.

Витрати являють собою вибуття активів або збільшення зобов'язань, що проявляється у вигляді зменшення власного капіталу [1]. Нормативні витрати на продукт обчислюють складанням переліку нормативних витрат на операції, необхідні для виробництва конкретного продукту. Існують два підходи до визначення нормативних витрат. За першим підходом, оцінка використання праці і матеріалів здійснюється за фактичними даними минулих періодів, за другим — норми встановлюються за допомогою технічного аналізу.

Під час технічного аналізу кожна операція детально вивчається на основі точного обліку матеріалів, праці та обладнання, а також контрольного огляду всіх її складових. При встановленні норм за першим способом, тобто за фактичними даними минулих періодів, існує небезпека перенесення минулих помилок і недоліків у діючі норми. Тому в рамках цього підходу нормативи встановлюються на основі середніх результатів за минулі періоди. При цьому

відомі перевитрати матеріалів або праці не враховуються. Також можна посилити регулювання шляхом довільного зменшення обсягу необхідних ресурсів. Недоліком цього методу є те, що, на відміну від методу технічного аналізу, він не дозволяє зосередитися на пошуку найбільш раціонального поєднання виробничих ресурсів і якості продукції. Проте нормативи, визначені на основі усереднених фактичних даних минулих періодів, досить широко використовуються на практиці, в тому числі на вітчизняних підприємствах.

Крім встановлення норм матеріалів і праці, необхідно розрахувати норми загальновиробничих витрат. Водночас для цілей планування та управління важливо мати окремі ставки для постійних і змінних компонентів загальновиробничих витрат.

Виходячи з того факту, що найефективніше управляти витратами там, де вони виникають, нормативи праці, матеріалів і змінних накладних витрат повинні бути встановлені для кожної конкретної виробничої операції. Однак для оцінки собівартості ТМЦ повинні бути встановлені нормативні значення собівартості виготовленої продукції. Нормативна виробнича собівартість продукції включає нормативні витрати на всі операції, необхідні для виготовлення даної продукції, плюс нормативні накладні витрати, нараховані на цю продукцію. Нормативи повинні постійно коригуватися, і якщо мають місце значні зміни технології виробництва або ціни вихідних матеріалів, то для повнішого відображення поточної ситуації в нормативи повинні бути внесені зміни.

При формулюванні нормативних витрат з'являється запитання встановлення вимог до нормативів: повинні вони відображати результати діяльності в ідеальних умовах чи бути легко досяжними? Відповідно до цього виділяють *три типи нормативів*:

1. базисні нормативи;
2. ідеальні нормативи;
3. реально досяжні нормативи.

Базисними нормативними витратами вважаються постійні нормативи, які залишаються незмінними протягом тривалого часу. Їх головна перевага полягає в тому, що вони забезпечують стабільну основу для порівняння фактичних витрат за кілька періодів з однаковими стандартами. У результаті можна встановити тенденції продуктивності протягом усього часу аналізу. Однак, коли виробничі методи, ціни або інші відповідні фактори змінюються, такі стандарти більше не відображають поточні цільові витрати і стають марними. З цієї причини базові нормативні витрати використовуються досить нечасто.

Ідеальні стандарти відображають діяльність за ідеальних умов. Ідеальні нормативні витрати – це мінімальні витрати, можливі за умов максимальної ефективності. Такі стандарти є скоріше цілями, до яких потрібно прагнути, а не результатами, яких необхідно досягти у виробництві в даний час.

Реально досяжні нормативи відображають витрати, які будуть понесені за умов ефективної діяльності. Досягти їх важко, але можливо. Такі нормативи

легше виконувати, ніж ідеальні, тому що при їх встановленні визначаються допустимі відхилення з урахуванням зношеності ресурсів, поломок обладнання, простоїв тощо. Незважаючи на те, що таких нормативів хоч і складно, але все ж можливо досягти, вони якраз є найкращим варіантом, з яким доцільно порівнювати фактичні витрати.

Висновки. Позитивна динаміка діяльності вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання визначається дієвою та ефективною системою управління, яка базується на значній інформаційній забезпеченості. Облік нормативних витрат, як елемент управління, дає можливість контролювати, оцінювати та прогнозувати витрати та забезпечує об'єктивність управлінських рішень та запобігання ризикам у діяльності. Таким чином, основною метою бухгалтерського обліку в нормативній системі управління витратами є забезпечення керівників різних структурних підрозділів достовірною і суттєвою інформацією про витрати для прийняття об'єктивних і раціональних рішень щодо складу витрат і можливості економії ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Положення стандарт бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

МУЗИЧЕНКО М.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КРИШТАЛЬ Г.О.**, д.е.н,
професор кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ

Актуальність. У процесі дослідження організації та методики аудиту розрахунків із покупцями та замовниками на підприємстві було зроблено наступні висновки, а саме для забезпечення впевненості власника у законності і ефективності діяльності підприємства та підтвердження фінансової звітності, яка використовується зацікавленими сторонами проводиться як внутрішній, так і зовнішній контроль [3].

Результати дослідження. Взявши за мету проведення контролю розрахункових операцій потрібно використовувати різні методи перевірки. До того ж, потрібно проводити суцільні чи вибіркові інвентаризації розрахунків.

Здійснюючи контроль працівник незалежно від методу перевірки, повинен встановити:

- правдива заборгованості;
- причини і періоди виникнення заборгованості;
- зображення в бухгалтерському балансі правильних залишків;
- можливість повернення і змістовності списання заборгованості;
- заборгованості строк позивної давності, якої минув;
- достовірне зображення заборгованостей на рахунках обліку і в фінансовій звітності;

- підтвердження визнання заборгованості боржниками і дотримання періодів позивної давності в актах звірки або гарантійних листах.

Здійснюючи аудит розрахункових операцій, насамперед потрібно встановити його головні завдання, а саме:

1. Надати оцінку стану розрахунків з дебіторами підприємства по усіх видах щодо їхньої розрахунково - платіжної дисципліни;

2. Визначення можливих випадків порушення наявних нормативно-правових актів щодо правомірності, вірності і правильності управлінських рішень розрахункових операцій при їх виконанні;

3. Розробити заходи щодо надання результатів контролю відповідно до попередження зловживань та порушень при проведенні розрахункових операцій.

До головних напрямів контролю включають перевірку:

✓ правильність даних операцій із зобов'язаннями у бухгалтерському обліку.;

✓ правильність, достовірність ведення договорів, які визначають права та обов'язки сторін щодо надходження матеріальних запасів, виконання робіт

(наданих послуг);

✓ відшкодування витрат по службових відрядженням на території України на підставі чинних нормативних актів;

✓ при здійсненні розрахункових операцій з покупцями дотримання вірності, доцільності в управлінських рішень посадових осіб на основі дотримання чинного законодавства[1].

Основними джерелами інформації щодо контролю операцій з покупцями та замовниками є:

- первинні документи (виписки банку, касові ордери, рахунки-фактури, товарно - транспортні накладні);

- облікові регістри (журнал №1, 2, 9, Головна книга);

- форми звітності (форма №1 «Баланс», декларації по податкам);

- дані інвентаризації, акти звірки розрахунків тощо[2].

Починати контроль розрахункових операцій потрібно з перевірки вірності оплати за продані матеріальні цінності і повного зображення списання відвантажених цінностей.

При перевірці підприємства необхідно визначити, чи правильно зображено залишки заборгованість на статтях балансу. Для цього залишок кожного розрахунку на одну і ту ж дату порівнюється із сальдо на комплексному рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», головній книзі та балансу за даними аналітичного обліку. Якщо є невідповідність, аудитор повинен перевірити справжність боргу та дійсність документів для кожного покупця чи замовника. Слід пам'ятати, що ця різниця є наслідком недбалості або неправильного використання бухгалтерських операцій. Розглядають заборгованість з точки зору джерела, причини її виникнення та строку позовної давності та реальності отриманого доходу. При контролі дебіторської заборгованості потрібно з'ясувати її категорію.

На підприємстві контролер під час перевірки розрахунків повинен встановити:

- чи укладені договори надходження продукції;

- чи вірно пораховані суми, які належать підприємству за прийняту продукцію.

Контролер, який здійснює контроль за підприємством, при проведенні таких перевірок повинен розуміти повноту та своєчасність розрахунків з іноземними покупцями, чи є взаємна звірка та чи зображаються результати звірки в бухгалтерському обліку.

Також потрібно враховувати ціни, які пропонуються клієнтам, а також повернення покупців. Відповідно до принципу обережності, підприємство має визначити суму безнадійної заборгованості на кінець року та створити резерв безнадійної заборгованості на основі витрат поточного року.

Щоб отримати інформацію про фактичний стан дебіторської заборгованості, ви можете надіслати лист-запит до компанії-боргу для перевірки даних та взаємоперевірка.

На мою думку, інспекторам варто звернути особливу увагу на контроль позовної давності заборгованості. Ця заборгованість є дійсною на балансі, але фактично адміністрації підприємства якщо пропустила термін стягнення, тому її списують на збитки. Іншими словами, інспектор повинен визначити причину безгосподарності, місце пошкодження та винну особу.

Зображуючи в балансі розгорнуте сальдо замість згорнутого, можна з'ясувати, чи є якесь приховування дебіторської заборгованості.

Слід підкреслити, що зменшення дебіторської заборгованості не порушує балансової рівності активу та пасиву. Іноді окремі керівники та головні бухгалтери приховують дебіторську заборгованість з метою отримання бонусів. Для цього необхідно перевірити оригінал документа.

Завданням розрахункового контролю для покупців та замовників підприємства є перевірка достовірності та правильності його оформлення, визначення правильності ймовірності погашення заборгованості. Протягом періоду контролю дебіторської заборгованості для розрахунків з покупцями та замовниками можна визначити загальну суму дебіторської заборгованості. Перевірити заборгованість окремих покупців і замовників та дату виникнення боргів, термін погашення яких перевищує один рік. Така дебіторська заборгованість (за її наявності) може бути віднесена до витрат і списана як дебіторська заборгованість, строк позовної давності якої минув, або інша заборгованість, яка не може бути стягнута за рішенням інвентаризаційної комісії.

Необхідно вивчити аналітичні рахунки кожного боржника для визначення наявності не особистих аналітичних рахунків. Важливо вивчити якість та ліквідність дебіторської заборгованості.

Відповідно до облікової інформації з покупцями та замовниками, при здійсненні контролю може бути складена таблиця аналізу стану дебіторської заборгованості за строком погашення.

Висновки. Результати перевірки оформляються в акті. Оформлення результатів перевірки є найважливішим етапом аудиторської роботи. Від правильного оформлення матеріалів перевірки залежить своєчасне усунення виявлених при перевірці недоліків і порушень.

Список використаних джерел:

1. Єфіменко Т. І. Сумнівна дебіторська заборгованість: формування облікової політики. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1.
2. Іванілов О.С., Смачило В.В., Дубровська Є.В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства // *Актуальні проблеми економіки*. 2017. №1. С.156-163.
3. Рунчева Н. В., Колесник Н. В. Дебіторська заборгованість: шляхи запобігання й оптимізація стягнення. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 4. С. 129-132.

МУКОВОЗ В.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **ЛЕГА О. В.**, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИЦТВА

Актуальність. Галузь тваринництва (ВРХ, МРХ, свинарство, вівчарство, козівництво) в Україні переживає не найлегші часи. Фахівці відзначають критичне скорочення поголів'я ВРХ та кризу в роботі молочного та м'ясного скотарства. На мікрорівні важливу роль у збереженні поточних біологічних активів (далі - ПБА), дотриманням вимог технології та організації виробництва належить внутрішньогосподарському контролю.

Результати. Наразі основними порушеннями, що виявляються під час проведення внутрішньогосподарського контролю ПБА є:

- документальне оформлення операцій не відповідає встановленому порядку;
- поголів'я тварин не закріплене за матеріально-відповідальними особами;
- з матеріально-відповідальними особами не укладено договори про матеріальну відповідальність;
- відсутність необхідної кваліфікації для догляду за худобою у матеріально-відповідальних осіб;
- недотримання умов утримання тварин (кількість ското-місць, забезпеченість окремих видів тварин типовими та пристосованими приміщеннями, технічний стан будинків і споруд, використання засобів механізації на фермах та їх санітарний стан);
- недотримання періодичності проведення інвентаризації, неповне охоплення нею наявного поголів'я худоби та правильність відображення її результатів в обліку;
- приховування випадків неоформленого падежу, загибелі молодняку, нестач, крадіжок тварин;
- створення неврахованих надлишків для наступного оформлення безтоварних актів на купівлю тварин від населення і привласнення коштів;
- недотримання строків оприбуткування приплоду;
- факти неоприбуткованого молодняку з метою приховування його загибелі або привласнення;
- приписки кількості закуплених тварин, їх маси;
- привласнення коштів через завищення живої маси і вартості тварин, складанням фінансових документів;
- неповне, несвоєчасне документальне відображення приросту;
- строки переведення тварин з однієї групи в іншу не відповідають нормативними строками переводу за окремими їх видами та групами;

- порушення строків переведення ремонтного молодняку в основне стадо з метою штучного завищення продуктивності тварин;
- фіктивні факти падежу та вимушеного забою тварин;
- факти приховування падежу та недооприбуткування приплоду тварин;
- факти фіктивної реалізації або забою тварин з метою приховування їх падежу;
- розбіжності за кількістю, живою масою, мастю та породистістю тварин, факти їх навмисної заміни та зловживання у разі обміну й безоплатної передачі тварин [1-4].

Під організацією внутрішньогосподарського контролю ПБА тваринництва слід розуміти набір дій власника (керівника) спрямованих на підвищення правильності відображення ПБА тваринництва у бухгалтерському обліку, усунення зловживань та постійне удосконалення внутрішнього контролю на підприємстві.

Алгоритм внутрішньогосподарського контролю ПБА тваринництва можна представити у розрізі основних етапів.

1 етап. Планування: вибір об'єктів, показників, що будуть використані, розробка плану (табл. 1) і програми, визначення термінів, джерел інформації, формування робочих документів.

Таблиця 1

План внутрішньогосподарського контролю поточних біологічних активів тваринництва*

Період проведення внутрішньогосподарського контролю _____			
Суб'єкти контролю _____			
Об'єкт ВГК	Перелік питань ВГК	Виконавець	Період
Процес придбання ПБА тваринництва	Контроль договірному процесу.		
Процес надходження ПБА тваринництва	1. Контроль за повнотою та своєчасністю оприбуткування приплоду. 2. Контроль за переведенням тварин із групи в групу.		
Процес реалізації ПБА тваринництва	Контроль договірному процесу.		
Процес вибуття ПБА тваринництва	1. Контроль за переведенням тварин із групи в групу. 2. Контроль законністю списання тварин на забій, падіж		
Вивчення, опрацювання результатів ВГК			
Оформлення результатів ВГК			

*узагальнено на підставі [1-4]

На основі встановленого плану внутрішньогосподарського контролю, з метою запобігання порушень щодо ПБА тваринництва розробляється програма внутрішньогосподарського контролю тваринництва. Вона включає алгоритм перевірки, джерела інформації, прийоми, оформлення результати. До основних

питань програми внутрішньогосподарського контролю ПБА тваринництва доцільно включити: питання перевірки: своєчасності і правильності документального відображення операцій щодо надходження, руху, вибуття ПБА; збереження тварин; своєчасності та повноти оприбуткування приплоду; повноти та правильності оприбуткування тварин, закуплених у населення; своєчасності і повноти оприбуткування тварин, закуплених у різних господарствах та організаціях; надходження тварин, отриманих безоплатно; повноти оприбуткування приплоду, переданого орендарем господарству; повноти та своєчасності оприбуткування приросту живої маси тварин; операцій щодо руху тварин та операцій щодо їх реалізації; фактів падежу та вимушеного забою тварин; операцій обміну й безоплатної передачі тварин; правильності відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку тощо.

2 етап. Здійснення внутрішньогосподарського контролю з використанням прийомів документального та фактичного контролю (проведення обов'язкової інвентаризації та планових, а за необхідності і раптових ревізій) та виявлення порушень та зловживань.

3 етап. Оцінка та аналіз результатів контролю: вивчення отриманих результатів, систематизація, аналіз, оцінка, визначення факторів та причин відхилень, розробка рекомендацій.

4 етап. Оформлення результатів внутрішньогосподарського контролю та представлення їх керівництву.

Висновки. Ефективна система внутрішнього контролю ПБА тваринництва на підприємстві повинна визначати всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені його суб'єктами для досягнення поставленої мети: забезпечення стабільного і ефективного функціонування підприємства; дотримання внутрішньої політики щодо збереження та раціонального використання ПБА тваринництва; запобігання та викриття фальсифікацій, помилок у бухгалтерських регістрах; підготовка своєчасної та надійної фінансової інформації.

Список використаних джерел:

1. Клименко О.П. Організація і методика контролю поточних біологічних активів тваринництва. *Облік і фінанси АПК*. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/organizaciya-i-metodika-kontrolyu-potochnih-biologichnih-aktiviv-tvarinnictva.html>
2. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Внутрішньогосподарський контроль біологічних активів тваринництва. *Науково-методичні основи розвитку обліково-аналітичної системи України в умовах глобалізації економіки*: [колективна монографія] / За заг. ред. Т.Г. Маренич. Харків: Вид-во «Смугаста типографія», 2017. С. 139-166.
3. Мервенецька В. Інвентаризація біологічних активів. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/Inventarizaciya-biologichnix-aktiviv>
4. Васільєва Л.М., Шатравко А.В. Організація і методика контролю поточних біологічних активів тваринництва. *Молодий вчений. Економічні науки*. № 3 (43). 2017. С. 596-599.

НАУМЕНКО К.М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **СКИБА Г.І.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри обліку та оподаткування
*Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
 «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Роль і значення фінансових активів у сучасних економічних умовах важко переоцінити. Трансформаційні процеси в економіці торкнулися механізму забезпечення підприємств фінансовими активами, що зумовило необхідність наукового осмислення та теоретичного обґрунтування процесів і шляхів адаптації цього механізму до сучасних умов господарювання. Актуальність розгляду зазначеної теми та її проблематики визначається тим, що сформована на рівні підприємства сукупність фінансових активів визначає можливість здійснення необхідних капітальних вкладень, збільшення оборотних коштів, виконання фінансових зобов'язань, задоволення суспільних потреб тощо.

Господарська діяльність опосередковується рухом фінансових активів. Для її реалізації підприємству необхідні певний обсяг фінансових надходжень, відповідні методи фінансування, визначені джерела надходження та напрями використання фінансів. У зв'язку з тим, що фінансова діяльність будь-якого підприємства повинна бути спрямована на організацію надходження та ефективного використання фінансових активів, суб'єкт господарювання повинен визначити чинники та напрями впливу на структуру та джерела їх формування.

Метою дослідження є розробка теоретичних засад ефективності використання фінансових активів підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо її підвищення.

Результати дослідження. Однією з ключових складових ринкового середовища, трансформація якої може спричинити масштабний вплив на стійкість соціально-економічного розвитку суб'єкта господарювання, є сфера управління фінансовими активами підприємства, у межах якої комплекс і можуть відбуватися різноспрямовані процеси формування численних фінансових ризиків, зумовлених можливістю порушення господарських договорів.

Фінансовий актив - це фінансовий інструмент, який дає право своєму покупцеві отримувати майбутні доходи від продавця. Тобто це право на реальні активи емітента та грошові кошти, які вони генерують.

На відміну від матеріальних активів (наприклад, автомобіля чи будинку), фінансові активи, як правило, не мають фізичної вартості. Покупець фінансового активу має право (актив), а продавець зобов'язання. Фінансові

активи можуть випускати будь-які економічні одиниці (компанія, уряд тощо). Фінансовий актив отримує свою вартість із цього договірною права. Завдяки цим інструментам суб'єкти господарювання, які мають борг, можуть фінансуватися, і, в свою чергу, люди, які хочуть інвестувати свої заощадження, отримують прибуток, інвестуючи в цей борг.

Процес управління фінансовими активами на підприємстві, який включає взаємопов'язані етапи їх формування, розподілу, використання та відтворення, включає механізми формування власних і позикових ресурсів як основних джерел фінансування активів підприємства (необоротних і оборотних), фінансове забезпечення операційної та фінансово-інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарських відносин, забезпечення соціально-економічного розвитку та зростання ринкової вартості підприємства, реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємницької діяльності.

Система управління фінансовими активами повинна відображати зв'язок логічної моделі управління ними зі стратегічними концепціями розвитку підприємства, методами, важелями та інструментами.

Механізм управління фінансовими активами товариства передбачає:

- постановка цілей і завдань управління фінансовими активами;
- удосконалення методології аналізу ефективності використання всіх видів фінансових активів;
- розробка та аналіз напрямів оптимізації процесу управління фінансовими активами;
- розробка методології оперативного управління високоліквідними оборотними активами;
- розробка загальної стратегії управління фінансовими активами;
- використання економічних методів і моделей у процесі управління [1].

Відповідно, від ступеня ефективності управління фінансовими активами залежить фінансовий стан підприємства в цілому. У свою чергу, розмір і структура фінансових активів залежить від обсягу виробництва та його ефективності. Таким чином, власний, позичений і залучений капітал, який формує, з одного боку, фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні його активи, з іншого боку, є зобов'язання перед конкретними власниками – державою, юридичними та фізичними особами.

Отже, зміст процесу управління фінансовими активами, діяльність якого буде зосереджена на виявленні подій, непередбачених системою планів підприємства, має полягати у створенні системи збору, обробки та інтерпретації інформації про стан факторів, здатних істотно вплинути на формування фінансових ресурсів. Перш за все, це стосується залучення компанією кредитних коштів.

До кола функціональних завдань, виконання яких має бути пов'язане з побудовою аналітичної та моніторингової системи зовнішніх джерел фінансових активів, слід віднести:

– узагальнення широкого спектру параметрів щодо необхідного обсягу фінансових активів, перевірка та контроль відповідності фактичних умов забезпечення залучених ресурсів показникам, передбаченим у планах та договорах;

– юридичний супровід угод, пов'язаних із залученням фінансових коштів із зовнішніх джерел (перевірка та контроль дотримання умов угод, участь у вирішенні господарських спорів та конфліктів, домовленості про сплату штрафів тощо);

– організація документально-аналітичного забезпечення та оформлення управлінських рішень, які приймаються керівництвом підприємства щодо залучення додаткових фінансових коштів за рахунок зовнішніх джерел фінансування.

Висновки. В основі системи управління фінансовими активами підприємства лежать дві складові: управління формуванням фінансових активів та управління використанням фінансових активів, або їх функціонуванням. Таким чином, управління фінансовими активами є досить багатофакторним процесом, який має відмінності залежно від розміру підприємств, їх галузевої приналежності. Від гнучкості реагування цієї системи на непередбачені події значною мірою залежить і забезпечення ефективності системи управління фінансовими активами підприємства. Окреме підприємство зазвичай має керуватися тим критерієм, який є найбільш прийнятним у певний момент його діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. Київ: Знання, 2011. 630 с.

НЕГЛЯДЮК В. О., здобувачка вищої освіти
КУЗУБ М.В., ст. викладач кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність. Із розвитком ринкових зв'язків у теперішній час будь-яке підприємство, не дивлячись на його форму або тип власності, не може правильно функціонувати без ведення обліку основних засобів. Результативне використання людської праці, техніки, обладнання, виробничих потужностей, територій можливе за рахунок точного плану застосування основних засобів. Правильна організація обліку й оцінка основних засобів надає змогу зважати на всі недоліки, забезпечувати цілісне та правдиве зображення вартості у балансі підприємства основних фондів.

Результати дослідження. Як вже зазначалося, формування усіх видів підприємницької діяльності вимагає забезпечення організації основними засобами. Це являється основною частиною ефективних сил, яка підтримує процес виготовлення, розміщення, здійснення обміну та споживання ресурсів.

У той же час наявність інформації про основні засоби і стабільний контроль за їх продуктивним використанням мають досить важливе значення. Адже результативність застосування основних засобів залежить від відповідної організації обліку.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року. Критерії визнання основних засобів є такими ж як і для всіх інших активів, а саме:

- 1) матеріальність (мають матеріальну форму);
- 2) призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій);
- 3) термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1, ст. 5].

Додатковий критерій визнання – критерій вартості – використовується при виділенні тільки однієї групи основних засобів: малоцінних необоротних матеріальних активів, які обліковуються на рахунку 112 [1, ст. 5].

До основних завдань з організації обліку основних засобів можна віднести наступні: здійснення точного та правильного обчислення і зображення в обліку сум амортизації; забезпечення контролю щодо зберігання основних засобів; правильне ведення документації та її оформлення, вчасне відображення в реєстрах обліку прибуття, внутрішнього переміщення і вилучення об'єктів; здійснення перевірки щодо затрат на модернізацію та ремонт основних засобів;

відображення результатів від втілення предметів основних засобів чи іншого їх вилучення; одержання аргументованих і точних документально оформлених даних стосовно наявності й переміщення основних засобів за місцями їх експлуатації.

Правдивість даних обліку про основні засоби відображає чесність отриманої інформації про фінансовий стан підприємства в загальному. Таким же чином важливою вимогою доцільної організації обліку основних засобів є їх класифікація. Її орієнтування на загальних для усіх сфер національної економіки властивостей, тобто обумовленні різноманітних груп основних засобів і їх з'єднання по спільних призначеннях у виробничому процесі має переважаючу роль для здійснення організації бухгалтерського обліку.

За рахунок цього основні засоби розподіляють по групах, які піддаються проведенню контролю та обліку на бухгалтерських рахунках. До того ж здійснюється спільність групування за видами об'єктів у всіх областях економіки, що дає можливість отримати зіставлення показників обліку різних організацій.

Процес формування необхідної облікової інформації взагалі, та основних засобів зокрема, проходить кілька етапів, а саме: первинне спостереження, узагальнення (тобто обробка даних) та представлення звітних даних. Ці етапи формування інформації про основні засоби можна підрозділити на окремі операції, що відбуваються протягом всього життєвого циклу окремого об'єкту:

- оприбуткування основних засобів та оформлення відповідних первинних документів;
- присвоєння об'єктам основних засобів інвентарних номерів;
- складання інвентарних карток;
- збирання і опрацювання даних про участь засобів праці у виробничому процесі та нарахування амортизації;
- переміщення в середині великого підприємства шляхом передачі об'єктів від одної матеріально відповідальної особи іншій;
- здійснення ремонтних робіт основних засобів у вигляді поточного та капітального ремонтів;
- постановка об'єктів на консервацію або передача в оренду;
- документальне оформлення вибуття основних засобів, ліквідація, передача чи реалізація сторонній організації;
- інвентаризація основних засобів [2].

Основні засоби можуть використовуватися у таких цілях: для орендування іншими особами; під час реалізації виробництва; під час здійснення поставки товарів, надання послуг і виконання робіт та обов'язків; для втілення соціально-культурних та адміністративних призначень. Їхній стан і результативність використання здійснюють вплив на реалізацію сформованого плану виробництва підприємства та можливість отримання прибутку в майбутньому. Створення системи організації обліку потребує одержання вчасної, достовірної та цілковитої інформації, на основі якої можна ухвалювати

необхідні рішення стосовно керування майном.

Організацію обліку основних засобів потрібно будувати з урахуванням основних чотирьох факторів, на які вказував Кириченко Є. О: [3, ст. 62].

1) довготривалого терміну використання об'єктів, протягом якого їх необхідно обліковувати;

2) технічно складної та багатокомпонентної будови, яку необхідно детально відображати в облікових регістрах;

3) необхідність проведення ремонтів, реконструкції, модернізації основних засобів призводить до зміни їх первісних характеристик, які потрібно своєчасно відображати у регістрах обліку;

4) коштовність об'єктів вимагає адекватної організації процесів їх приймання, списання, а також обліку наявності, які б забезпечували їх цілісність і збереження у робочому стані.

Своєї актуальності проблема ефективного управління обліком основних засобів набула у зв'язку з потребою отримати власниками, кредиторами й інвесторами, як вітчизняними так і закордонними, оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, оновлення та ефективності використання основних засобів. Від того, наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, від їх досконалості залежать і загальні результати роботи підприємства [4, ст. 1].

Висновки. Створення системи керування документообігом є вкрай важливим елементом організації бухгалтерського обліку основних засобів, що формує: сталість виконання роботи бухгалтерської служби; зрозумілість напрямку й швидкість обробки документів; вчасність ухвалення управлінських рішень. Водночас документообіг, що розроблений помилково, може створити негативні наслідки в організації, а саме: невчасне надходження документів (звітної інформації); відсутня можливість для прийняття рішень без отримання додаткової інформації, що не зазначена в документах; непередбаченість шляху просування звітних та управлінських документів.

Організація обліку основних засобів є значним елементом у загальній системі організації обліку всього підприємства. Вона надає змогу робочому персоналу облікового апарату у повній мірі й точно скласти фінансову звітність. Також надавати достовірну інформацію зацікавленим особам щодо положення та міри застосування основних засобів в господарській діяльності організації.

Список використаних джерел:

1. Степанюк Ю. Організація обліку основних. 2017. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/22857/1/%D0%9E%D0%9F%D0%97%D0%BC%2012.%20%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%AE%D0%BB%D1%8F.%202017..pdf>
2. Замлинський В. А. Облік і фінанси АПК: освітній портал. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-osnovnih-zasobiv-dokumentuvannya-gospodarskih-operaciy.html>

3. Кириченко Є. О. Організація обліку основних засобів на підприємстві. 2014. № 9. С. 62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_9_27
4. Кравченко М. В., Дроздова Ю. А. Складові управління процесом обліку основних засобів. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/16779>
5. Кузуб М.В, Клеомітес В.Ю. Вплив інфляції та інфляційних процесів на фінансовий стан підприємства. Інтернет–конференції ХНУМГ ім. ОМ Бекетова, 2019. <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2316/>

НЕСТЕРЕНКО І.В., к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Використання адекватних оцінок для різних елементів природного капіталу є основою для нормування збереження стійкості екосистем та створює нові передумови для застосування запобіжних, а не компенсаційних економічних механізмів у сфері природокористування підприємств. Для включення природних ресурсів у баланс економічних активів необхідним є їх оцінювання як природного капіталу, тобто джерела виникнення вартості в багаторічному циклі економічного відтворення. При цьому, до екологічних активів доцільно відносити ресурси природного середовища, що надають екосистемні послуги (повітря, водні та земельні ресурси тощо), збалансоване використання яких у майбутньому принесе вигоду (матеріальну та нематеріальну) [1, с. 62]. В той час як методика оцінки активів суб'єктів господарювання по всьому світу є вже досить напрацьованою Міжнародною радою по стандартах оцінки (The International Valuation Standards Council) – незалежною некомерційною організацією, та закріпленою у загальноприйнятих Міжнародних стандартах оцінки (International Valuation Standards) розробляються, методика оцінки екологічних активів дотепер потребує подальших досліджень в інтересах міжнародного співтовариства [2, с. 39].

Результати дослідження. Своєчасною на сьогоднішній день є відкрита дискусія та розгорнуті консультації щодо майбутніх редакцій наступних чотирьох розділів стандартів: «МСО 104 Основи оцінки» (IVS 104 Bases of Value), «МСО 105 Оціночні підходи» (IVS 105 Valuation Approaches), «МСО 210 Нематеріальні активи» (IVS 210 Intangible Assets), а також «Вступ і структура МСО 2017 року» (Introduction and Framework for IVS 2017) [3]. В даних стандартах окрему увагу буде приділено і оцінці екологічних активів та витрат на природоохоронну діяльність.

Дослідження проведене в рамках Фінансової ініціативи ООН з навколишнього середовища (UNEPFI) за підтримкою фінансових установ з усього світу, таких як Yes Bank , First Rand, VicSuper, Національний банк Австралії, UBS, Citi, UniCredit тощо, встановило, що 13 з 18 секторів загальна сума чистої ринкової капіталізації яких дорівнює 1,6 трлн. доларів – це компанії, виробничі процеси яких сильно залежать від природного капіталу [4].

Ключовим фактором обчислення точної оцінки екологічних активів є ціноутворення природних ресурсів, таких як вода, забруднення повітря та продовольство. Всі перелічені складові актуальні для промисловості, яка використовує природні ресурси в господарській діяльності. При цьому, існуючі оцінки, такі як оцінка впливу на навколишнє середовище (Environmental Impact Assessments (EIA)) та екологічні протоколи, не забезпечують визначення грошової вартості природного капіталу.

Якщо в економічній оцінці суттєву роль відіграє ціль оцінки, то облікова оцінка завжди має на меті вимір об'єкта обліку в грошовому показнику для постановки його на баланс. Визначення методу облікової оцінки екологічних активів залежить від виду об'єкта, способу його отримання та терміну використання в господарському обороті. Так, первісна вартість основних засобів природоохоронного призначення залежить від способу отримання об'єктів і визначається положеннями п. 4 П(С)БО 7 [5, с. 95]. При придбанні об'єктів основних засобів природоохоронного призначення за грошові кошти, їх первісна вартість формується з суми, що сплачується вітчизняним чи іноземним постачальникам основних засобів природоохоронного призначення або вітчизняним чи іноземним підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт в разі будівництва будівель та споруд природоохоронного призначення. В разі придбання спеціалізованих машин та обладнання природоохоронного призначення підприємство може здійснювати державну реєстрацію права власності, чи сплачувати державне мито, сума цих платежів включається до первісної вартості [5, с. 96].

Для оцінки біорізноманіття доцільно використовувати метрику за шкалою екосистемної схоронності, яка передбачає розробку облікових карток, в яких наводиться інформація про стан екосистеми регіону в якому ведеться господарська діяльність на її початку. Потім для підтвердження екологічної безпеки бізнесу інвентаризація біорізноманіття буде проводитися шляхом порівняння поточної екологічної ситуації з даними облікових карток. Звичайно, цей вид оцінки не є бухгалтерським, проте може використовуватися для формування добровільної звітності та в системі управлінського обліку. Ще одним специфічним методом оцінки, який може застосовуватися для оцінки різних елементів біорізноманіття є бонітування, зокрема, цей метод може використовуватися для оцінки продуктивних якостей тварин чи якості ґрунтів при органічному виробництві. Оцінка для елементів біорізноманіття та прав користування природними ресурсами, які передані у користування (оренду) іншій особі може здійснюватися на основі рентного підходу. За рентним підходом оцінка елементів природного капіталу здійснюється в розмірі доходу, що регулярно отримує власник ресурсу внаслідок передачі його у користування іншій особі (платнику ренти). Цей метод дозволяє враховувати вплив на ціну сприятливих природних властивостей оцінюваного природного ресурсу, об'єктивно оцінювати вартість земельних ресурсів. Недоліком цього методу є те, що гірші природні ресурси отримують нульову оцінку, при цьому, їх використання може бути економічно ефективним, виникають також складнощі у визначенні диференціальної ренти.

Ринкова оцінка природного капіталу визначається ціною екологічних активів, на яку впливають ринкові фактори. Проте сучасний механізм ціноутворення на ринках екологічних активів та природних ресурсів унеможливорює процес справедливого ціноутворення на природний капітал, оскільки здійснюється викривлення економічної цінності природних благ. У

результаті створюється неадекватна оцінка дефіциту ресурсів, величин попиту та пропозиції на еко-товари та послуги, що вимушено, в свою чергу, унеможливорює процес ефективного оцінювання природних активів. На цей процес також впливає слабкий ріст галузі органічного виробництва в Україні, що дестабілізує розвиток активного ринку. Органічна готова продукція оцінюється на підприємствах за фактичною чи виробничою собівартістю, тобто виражених у грошовій формі поточних витрат підприємства на виробництво органічної продукції. Для здійснення калькуляційних розрахунків необхідні два показники: 1) величина виробничих витрат протягом певного періоду часу; 2) обсяг органічної продукції в цьому самому періоді. В обліково-звітній системі підприємства при плануванні та обліку необхідно застосовувати одні й ті самі об'єкти та одиниці калькулювання, єдині методи групування витрат та їх розподілу, єдину систему техніко-економічних нормативів матеріальних, трудових і грошових витрат за всією номенклатурою екологічної продукції.

Висновки. Таким чином, відсутність адекватної методології оцінки витрат, понесених природою для конкретного бізнес-проекту, ускладнює суб'єктам господарювання оцінювання зовнішніх екологічних наслідків та інтеграцію природних витрат у розрахунок справжньої вартості капіталу підприємства та справжньої вартості виробленої продукції та потребує проведення подальших досліджень з метою удосконалення методики оцінки екологічних активів як умова формування зеленої економіки.

Список використаних джерел:

1. Жук Ю. Природне середовище, як екологічний актив для малих міст Львівщини. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції: *Конструктивна географія і картографія: стан, проблеми, перспективи*. Львів, 2015, С. 62-65.
2. Nesterenko O. O., Kovalevska N.S., Nesterenko I.V. Audit of integrated reporting in the context of sustainable development: monograph, State Biotechnology University. Tallinn: Teadmus OÜ, 2021. 112 p. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/8624>
3. Стандартизація оцінки в світі. частина 2: міжнародні стандарти оцінки. URL: <http://afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1073-part-2-international-valuation-standards>
4. United Nations Finance Initiative, Groundbreaking New Tool Enables Financial Institutions To See Their Exposure To Natural Capital Risk, 26 November, 2018. URL: <https://www.unepfi.org/news/themes/ecosystems/groundbreaking-new-tool-enables-financialinstitutions-to-see-their-exposure-to-natural-capital-risk>
5. Нестеренко І. В., Чміль Є. Л. Моделювання облікової політики в контексті забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Електронний науково-практичний журнал «Цифрова економіка та економічна безпека»*. 2022. Вип. 1(01). С. 92-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-15> URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/9991>

ОЛЕКСІЄНКО Т. В., судовий експерт відділу економічних досліджень
*Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
МВС України, м. Полтава*

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Дотримання законодавчих вимог щодо оформлення, забезпечення збереженості первинних документів забезпечує повноту дослідження під час проведення судової економічної експертизи. Повномасштабне російське військове вторгнення на територію України внесло свої корективи як у сферу бухгалтерського обліку, так і судової економічної експертизи. Це стосується забезпечення збереження первинних документів як об'єктів дослідження при проведенні судової економічної експертизи.

Результати дослідження. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», первинним є документ, який містить відомості про господарську операцію [1]. Остання відображається у бухгалтерському обліку на підставі належно оформлених первинних документів з урахуванням вимог ст. 9 Закону [1] та п. 2.4 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [2]. Первинний документ, складений з дотриманням вимог законодавства, є одним з основних об'єктів експертизи та забезпечує реалізацію її основного завдання – документального підтвердження процесів господарської діяльності, які є предметом дослідження.

Підприємства, які провадили діяльність на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на тимчасово окупованих територіях, стикнулися з ускладненнями щодо збереження первинної облікової документації для подальшого підтвердження даних обліку та звітності. У свою чергу, відсутність первинної документації ускладнює (частково – унеможлиблює) проведення судової економічної експертизи та вимагає визначення особливостей експертного дослідження господарських операцій діяльності підприємства упродовж дії воєнного стану.

На теперішній час лише Податковим кодексом України [3] врегульовано питання документального підтвердження господарських операцій, щодо яких неможливо надати первинні документи (неможливо вивезти або втрачено). Так, відповідно до пп. 69.28 розд. XX «Перехідні положення» Кодексу [3], єдиними підставами неможливості пред'явлення первинних документів є втрата (знищення чи зіпсуття) первинних документів або знаходження їх на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, якщо їх неможливо вивезти або їх вивезення пов'язане з ризиком для життя чи здоров'я платника податків, фізичних осіб чи неможливе у зв'язку з адміністративними

перешкодами, встановленими органами влади.

Податковим кодексом України визначено, що у разі неможливості вивезення первинних документів платник податків подає до податкового органу повідомлення про неможливість вивезення первинних документів, у разі їх втрати – повідомлення про втрату первинних документів. Такі повідомлення подаються у довільній формі, підписуються керівником підприємства та головним бухгалтером, із зазначенням: обставин, що призвели до втрати та / або неможливості вивезення первинних документів, податкових (звітних) періодів, а також загального переліку первинних документів (за можливості – із зазначенням реквізитів) [3].

Повідомлення є підставою для збереження витрат та / або від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток, та / або податкового кредиту з податку на додану вартість, та / або суми від'ємного значення податку на додану вартість минулих податкових (звітних) періодів без наявності договірних, розрахункових, платіжних та інших первинних документів, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачена правилами ведення бухгалтерського обліку та нарахування податку [3]. У податкових (звітних) періодах, зазначених у відповідному повідомленні, не переглядаються у бік збільшення суми податкових зобов'язань з податків і зборів, задекларовані в податкових деклараціях за зазначені податкові (звітні) періоди, у бік збільшення суми від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток, задекларовані в податкових деклараціях/розрахунках щодо зазначених податкових (звітних) періодів, у бік збільшення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість, заявлені в податкових деклараціях за вказані звітні періоди.

Вищевказані норми визначені та стосуються питань податкового законодавства, поза межами якого питання документального підтвердження господарських операцій щодо яких неможливо надати первинні документи не врегульовано.

Повідомлення про неможливість вивезення первинних документів та повідомлення про втрату первинних документів окрім реквізитів, визначених пп. 69.28 розд. XX «Перехідні положення» Кодексу [3], варто доповнити наступними даними:

- дату складання повідомлення;
- тип розрахунків (з постачальниками, покупцями, придбання товарів, матеріалів тощо);
- зазначення сум за накладними з урахуванням податку на додану вартість, без ПДВ, суми ПДВ;
- віднесення до складу доходів або витрат звітного періоду;
- інша інформація, яка, на думку суб'єкта господарювання, має значення.

З урахуванням вимог податкового законодавства під час дослідження судовий експерт-економіст має врахувати дані повідомлення про неможливість вивезення первинних документів та повідомлення про втрату первинних

документів. Дослідженню підлягає інформація, що вказана у зазначених повідомленнях, наявність підписів керівника підприємства та головного бухгалтера. Крім того, під час проведення судової економічної експертизи важливо враховувати, що дані податкової звітності платника податків за податкові (звітні) періоди, зазначені у повідомленнях, не можуть бути піддані сумніву лише на підставі відсутності первинних документів, про що також зазначається у Податковому кодексі [3].

Відсутність паперових первинних документів не виключає можливості врахування у дослідженні електронних документів. Відповідно до правового статусу останніх, відповідне дослідження при проведенні судових економічних експертиз має ґрунтуватися на підходах і принципах, які здійснюються стосовно документів у звичній паперовій формі [4, с. 151]. Тобто, електронні документи, оформлені належним чином, також містять відомості про господарську діяльність, як і паперові документи, та досліджуються у судовій економічній експертизі спільно з експертом з комп'ютерно-технічних досліджень [4, с. 151].

Висновки. При проведенні судової економічної експертизи первинних документів, складених суб'єктами господарювання, які провадили діяльність на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії та / або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, потрібно враховувати зазначені особливості дослідження облікової документації. Внесення змін до чинного законодавства та більш повне розкриття інформації у повідомленнях надасть змогу експертам-економістам дослідити сутність та зміст господарських операцій з подальшим документальним підтвердженням.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (дата оновлення 10.08.2022). URL: <https://cutt.ly/R9W1ouR> (дата звернення 07.02.2023).
2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 (дата оновлення 10.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 07.02.2023).
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (дата оновлення 28.01.2023). URL: <https://cutt.ly/x9W1r2O> (дата звернення 07.02.2023).
4. Дивнич А. В., Дивнич О. Д. Електронні документи: сучасні можливості дослідження та перспективи використання під час проведення судової економічної експертизи. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції-полілогу (15-16 квітня 2021, м. Харків)*. С. 150-151. URL: https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2021_tezy_konference%20in%20print5.pdf (дата звернення 07.02.2023).

ОХРИМЕНКО Ю.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СКИБА Г.І.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
*Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ*

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Актуальність. Функціонування підприємства є складним динамічним процесом, який є результатом безперервного циклічного руху грошових коштів. В умовах ринкової економіки особливого значення набуває об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства. Для її визначення розроблено велику кількість методів поглибленого аналізу та експрес-аналізу, заснованих на використанні абсолютних і відносних показників. Такі методи дають змогу виявити проблемні місця в діяльності підприємства та дослідити причини, що до них призвели, але не дають можливості зробити обґрунтовані висновки про його фінансовий стан в цілому.

Проте при роботі підприємства в ринкових умовах важливо знати не лише фінансові результати, а й окремо аналізувати рух коштів за звітний період, зокрема вхідні грошові потоки, визначати зміну основних джерел отримання коштів та напрями їх використання. Необхідність організації обліку, контролю та економічного аналізу грошових потоків на підприємствах зумовлена наявністю практичних потреб фінансового менеджменту, які стоять на одному рівні з проблемою виживання окремих підприємств.

Метою роботи є дослідження науково-методичних положень щодо вдосконалення методології та організації обліку, аналізу та контролю грошових потоків підприємств, що включає побудову моделі аналітичних досліджень та з'ясування особливостей їх проведення з метою раціоналізації грошових потоків підприємства.

Результати дослідження. Управління грошовими потоками підприємства передбачає здійснення послідовного та цілеспрямованого впливу на формування грошових потоків з метою досягнення поставлених цілей.

До основних (базових) функціонально-організаційних характеристик грошових потоків підприємств відносяться:

- 1) причину та джерело формування грошового потоку, що відповідає господарським операціям або їх сукупності, виконання яких і передбачає генерування руху грошових коштів – формування грошового потоку;
- 2) фактори формування абсолютної величини грошового потоку;
- 3) вплив руху грошових коштів на майно в частині зміни (збільшення або зменшення) абсолютної вартості грошових коштів та їх еквівалентів при вибутті - формування резерву його ліквідності, тобто стабільного залишку грошових коштів у розпорядженні підприємства в поточний період, що є

джерелом забезпечення виконання поточних зобов'язань;

4) форма звірки грошового потоку, тобто процедура ідентифікації та структурування грошового потоку, забезпечення управління його порівнянністю (віднесення, виходячи з особливостей господарської операції, руху грошових коштів до того чи іншого виду готівки потік), групування та узагальнення грошових потоків з метою формування загальних показників оцінки грошових потоків;

5) кількісна оцінка грошового потоку шляхом розрахунку на основі звірки грошових потоків абсолютного значення узагальнюючих показників грошового потоку (операційних, інвестиційних або фінансових грошових потоків), фінансових показників і монетарних коефіцієнтів. У свою чергу, управління фінансовими грошовими потоками пов'язане з особливостями, які проявляються у взаємозв'язку між завданнями фінансової діяльності та потребами операційної та інвестиційної діяльності.

Цикл грошових потоків операційної діяльності – це період повного обороту грошових коштів, вкладених в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отриману сировину і матеріали і закінчуючи стягненням дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію.

Що стосується інвестиційної діяльності, то цикл руху грошових коштів – це період часу, протягом якого гроші, інвестовані в необоротні активи, повернуться на підприємство у вигляді накопиченої амортизації, відсотків або виручки від продажу цих активів. Фінансова діяльність підприємства служить для збільшення коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства для фінансового забезпечення операційно-фінансової діяльності.

Управління грошовими потоками є одним із найважливіших сегментів фінансової роботи підприємства, від ефективності організації якого залежать як поточні результати діяльності, так і майбутні темпи розвитку підприємств [1, с. 237].

При здійсненні будь-якої господарської діяльності підприємства можуть стикатися з невизначеністю, оскільки передбачити загрози та наслідки, які можуть виникнути в майбутньому в результаті тієї чи іншої діяльності підприємства, практично неможливо. Ймовірність втрати підприємством частини ресурсів, неотримання доходу або виникнення додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничо-фінансової діяльності називається ризиком.

Управління грошовими потоками та ризиками тісно пов'язано з управлінням фінансами, оскільки є його безпосередньою частиною. Управління фінансами підприємств визначається як управління потоками вхідних і вихідних коштів підприємства для формування, розподілу та використання необхідних фінансових ресурсів, максимізації його прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності. Для забезпечення ефективного управління фінансами необхідно організувати роботу фінансових служб таким

чином, щоб раціонально використовувати як власні фінансові ресурси, так і додаткові залучені фінансові ресурси на найвигідніших умовах, інвестувати їх з найбільшим ефектом і проводити прибуткові операції на фінансовому ринку.

Висновки. Таким чином, управління грошовими потоками є ключовим аспектом діяльності підприємства, оскільки з його допомогою формуються та регулюються всі сфери діяльності, і вважається найважливішим самостійним об'єктом управління фінансами, який потребує постійного вдосконалення. Безумовно, для ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємств необхідним є прийняття виважених управлінських рішень, які базуватимуться на врахуванні зазначених елементів.

Список використаних джерел:

1. Фінанси в трансформаційній економіці України: [навч. посібник]; за ред. М.І. Крупки. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 614 с.

ПАШИННИЙ А.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ПРИСТЕМСЬКИЙ О.С.**, д.е.н, професор,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Кропивницький

РАЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Ведення бухгалтерського обліку є невід'ємною складовою процесу управління підприємством, організацією чи установою. Організація цього процесу включає систему методів, способів та процедур, спрямованих на забезпечення оптимального функціонування суб'єкта господарювання відповідно до його мети, цілей та задач.

Результати дослідження. Раціональна організація бухгалтерського обліку дозволяє вдосконалювати документування господарських операцій і документообіг, обробку інформаційних даних обліку, ефективно використовувати робочий час облікових працівників, здійснювати точний, своєчасний і дієвий облік за найменших витрат сил і засобів на його ведення, забезпечує узгоджену ритмічну працю на всіх етапах облікового процесу [1].

Організація бухгалтерського обліку ведеться безперервно з моменту заснування підприємства до моменту його ліквідації. Вона повинна вестися таким чином, щоб забезпечувалось надання точної неупередженої інформації, своєчасне виконання завдань з планування, контролю та управління, а також вирішення методологічних, техніко-технологічних та організаційних питань. Питання організації бухгалтерського обліку перебувають у компетенції керівника або власника підприємства [2].

Раціональна організація бухгалтерського обліку ґрунтується на застосуванні, в першу чергу, загальноприйнятих передумов: - вивчення структури, технології та організації виробництва; - організація облікового апарату та праці облікових працівників; - організація облікового процесу (визначення обсягу облікових робіт); - організація досконалого володіння працівниками бухгалтерії (бухгалтером, власником) діючої законодавчої та нормативної бази щодо питань ведення бухгалтерського обліку [3].

Загалом обліковий процес складається з наступних етапів: первинний (документування та оцінка явищ і процесів); поточний (внесення господарських операцій на рахунки та в облікові регістри); підсумковий (узагальнення облікових даних у бухгалтерській звітності). Форма, методи ведення і організація бухгалтерського обліку зазначені у розпорядчому документі (наказі) про облікову політику підприємства. Такий документ поки що не має законодавчо затвердженої типової форми, тому суб'єкти господарювання розробляють його у довільному варіанті.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову

звітність в Україні» передбачено чотири форми організації обліку: - введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером; - користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи; - ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою; - самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства [4].

Зазначимо основні фактори, що впливають на формування облікової політики підприємства за допомогою рисунку 1.

Рис. 1. Основні фактори формування облікової політики підприємства

Висновки. Отже, кожне підприємство для забезпечення ефективного управління діяльністю розробляє методики організації бухгалтерського обліку відповідно до специфіки діяльності суб'єкта господарювання. Належна організація обліку необхідна для ведення та забезпечення інформацією контролю та аналізу господарської діяльності підприємства. Такою інформацією користуються як зовнішні, так і внутрішні користувачі з метою прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Мелень О. В. Організація бухгалтерського обліку : конспект лекцій для студ. спец. «Облік і аудит» всіх форм навч. Х. : НТУ «ХП», 2015. 84 с.
2. Alina Zh. Sakun, Iryna V. Perevozova, Olha H. Kartashova, Oleksandr S. Prystemskiy, Andrii S. Mokhnenko, "Innovative Paradigm of Management Accounting and Development of Controlling in the Entrepreneurship" Universal Journal of Accounting and Finance, Vol. 9, No. 4, pp. 548-564, 2021.
3. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

ПЕНЮТА Ю. Б., МОКІЄНКО В. В., здобувачі вищої освіти
 Науковий керівник – **ЛПСЬКИЙ Р. В.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку і оподаткування
 Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Актуальність. Метод обліку витрат, як сукупність способів відображення, групування та систематизації даних про витрати, що забезпечують досягнення визначеної мети, вирішення конкретного завдання, основним чином залежить від об'єкту цих витрат. За визначенням, що надається у НП(С)БО 16 «Витрати», об'єктом витрат є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат [2].

Результати досліджень. В умовах ринку, що постійно змінюється, можливості вищезгаданих методів не можуть повністю відповідати вимогам управління підприємством. Використання сучасних зарубіжних систем витрат доповнює можливості традиційних методів, діє в поєднанні з ними, а також надає переваги і основні фактори успіху в конкурентному середовищі. Серед поширених з другої половини минулого століття в зарубіжній практиці систем калькулювання витрат слід виокремити: АВС-костінг, таргет-костінг, кайзен-костінг, стандарт-кост, бенчмаркетинг тощо.

У вітчизняній практиці традиційними методами обліку витрат є простий (однопередільний), нормативний, позамовний, попередільний, серед яких три останні за вибором об'єкта є найбільш поширеними [3].

Загальну характеристику найбільш популярних методів представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції [4]

Ознака	Методи обліку витрат		
	Нормативний	Позамовний	Попередільний
Економічна сутність	Найбільш прогресивний, так як дозволяє складати нормативну калькуляцію за кожним видом виробів на основі діючих на початок звітного місяця норм і кошторисів витрат.	У полягає в тому, що всі прямі основні витрати обліковують у розрізі встановлених статей за окремими виробничими замовленнями, які видають на заздалегідь визначену кількість даного виду продукції.	Полягає в тому, що всі або деякі прямі витрати відображають в поточному обліку не за видами продукції, що виготовляється, а за переділами виробництва.
Галузь	Оброблювальні	Дрібносерійне або	Серійне потокове

Ознака	Методи обліку витрат		
	Нормативний	Позамовний	Попередільний
застосування	виробництва з масштабним та великосерійним характером. Прикладом можуть слугувати підприємства машинобудівельної, взуттєвої, швейної, шинної промисловості тощо.	одиничне виробництво, особливо, якщо продукція яка виготовляється є унікальною або хоча б істотно відрізняється від продукції інших замовлень; Виробництво складної та великої продукції (виробів); використовують у літакобудуванні, важкому машинобудуванні, суднобудуванні, меблевій промисловості, будівництві, науці та інтелектуальних послугах (аудит, консультування), ремонтних роботах тощо.	виробництво із застосуванням фізико-хімічних і хімічних методів переробки сировини. Використовують цей метод здебільшого підприємства з нафтопереробною, металургійною, хімічною, лакофарбною, харчовою, скляною промисловістю тощо.
Ступінь складності технічного процесу	Найпростіший технологічний цикл	Виробництво з досить складним та тривалим технологічним циклом	Технологічний процес складається з декількох послідовних стадій (переділів)
Об'єкт обліку витрат	Продукція, яка випускається	Окреме замовлення (продукція)	Переділ (окрема стадія технологічного процесу)
Об'єкт калькулювання витрат	Готова продукція, яка випускається підприємством	Виробниче замовлення, тобто витрати на виробництво обліковуються за кожним замовленням окремо.	Переділ, тобто певні види продукції, що об'єднані в калькуляційні групи. (напівфабрикат або готова продукція)
Переваги	Дозволяє регулярно аналізувати причини відхилень і фактори, які спричинили їх, так як, для отримання даних про фактичну собівартість виробів, не потрібно чекати кінця місяця.	Використовується система відкриття виробничих замовлень, що дозволяє збирати всю первинну технологічну та облікову документацію виробу, на одному індивідуально присвоєному номері, що полегшує пошук потрібного замовлення у разі потреби.	Перелік переділів, за якими здійснюється облік витрат і калькулювання собівартості продукції, та калькуляційні групи продукції підприємство встановлює самостійно. Дозволяє реалізовувати проміжний продукт (напівфабрикат), що часто є додатковим джерелом прибутку.
Недоліки		Повну собівартість замовлення при позамовному методі загалом можна буде визначити вже після того, як воно буде	

Ознака	Методи обліку витрат		
	Нормативний	Позамовний	Попередільний
		закінчено Громіздкість та складність інвентаризації незавершеного виробництва.	

В результаті проведеного дослідження були отримані наступні результати: систематизовано основні методи обліку витрат, що притаманні національній та зарубіжній обліковій практиці, надана їх загальна характеристика; визначені пріоритети у використанні методів залежно від стратегічних і технологічних особливостей підприємств; здійснено порівняльний аналіз національного нормативного методу калькулювання собівартості продукції та зарубіжного методу стандарт-кост; розглянуто на умовному прикладі основні методологічні аспекти використання методу стандарт-кост з метою подальшого впровадження додаткових елементів цієї системи в облікову практику вітчизняних підприємств [4].

Висновки. В якості шляхів вдосконалення системи обліку та управління витратами на вітчизняних підприємствах доцільно здійснити: корегування облікової політики щодо методів обліку витрат з урахуванням специфіки виробництва та стратегічних задач організації; запровадити у систему нормативного обліку витрат додаткових елементів методу стандарт-кост, що збільшить ефективність розподілу витрат між об'єктами калькулювання; залучити до системи стратегічного управління елементів систему таргет-костінг (для підприємств інноваційних галузей з коротким життєвим циклом продукції) та систему кайзен-костінг (в галузях з довготривалим життєвим циклом продукції).

Список використаних джерел:

1. Глушач А. С. Фальченко О. О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Економіка та суспільство. Облік і оподаткування*. 2021. № 29. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/54537/1/ES_2021_29_Hlushach_Metodychni_aspekty.pdf
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Затв. Наказом МФУ від 30 лист. 2001 № 559. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2023).
3. Свиноус І. В., Радько В. І., Свиноус Н. І., Присяжнюк Н. М., Гаврилюк О. Ю. Інформаційно-облікове забезпечення управління молочним скотарством сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2022. № 9-10. С. 23 – 28. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/9-10_2022/4.pdf
4. Чуп К. М., Йолтуховська О. Ю. Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції. *Збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування»*. Випуск 11. 2021. С. 114 – 122. URL: <http://surl.li/gfgml>.

ПЕНЯК Ю.С., к.е.н, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування
ПЕЛИХ Д.О., здобувач вищої освіти
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. На сьогоднішній день одним з актуальних проблем на підприємствах є своєчасне отримання інформації про рух грошових коштів підприємств. Уявлення про всі виробничі результати підприємства надає саме звіт про рух грошових коштів, який дозволяє відстежувати та контролювати доходи та витрати підприємства, надає інформацію про всі джерела руху коштів і як вони використовуються протягом звітного періоду.

Результати дослідження. Головною метою складання даного звіту є визначення рівня забезпеченості підприємства у грошових коштах та оптимізація грошових потоків [1]. Також Звіт про рух грошових коштів дозволяє контролювати звідки та в якому обсязі надходять кошти і куди потім використовуються; чи здатне підприємство забезпечити збільшення надходжень та виконувати необхідні зобов'язання; чи достатньо коштів на рахунку для успішного розвитку на майбутнє. У разі розходження між прибутком і загальним обсягом коштів звіт дозволяє розуміти їх причини.

Розрізняють два основні методи формування звіту про рух грошових коштів: непрямий та прямий. Відповідно вхідні суми будуть класифікуватися за видами джерел і показуватися в розрізі заданого періоду. Важливо зазначити, що підприємство повинно зареєструвати обраний метод складання звіту у наказі про облікову політику [2]. Якщо застосовується прямий метод визначення чистого руху коштів, то всі головні статті надходжень та вибутті грошових коштів будуть відображатися послідовно, а різниця між ними буде використовуватися для визначення чистого руху коштів, окремо для операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Головна перевага прямого методу це оперативність, що дозволяє складати звіт навіть на щоденній основі. Звіт дозволяє також прогнозувати майбутні надходження та платежі на основі інформації за попередні періоди. При цьому підготовлений таким чином звіт про рух коштів не відображає вплив руху грошових потоків на фінансовий результат.

Також до переваг прямого методу можна віднести наступне: надходження та виплати прив'язані до бюджету; видно головні джерела приходу та напрями руху грошей; можна швидко визначити залишок коштів на рахунку для здійснення необхідних платежів; звіт відображає розрахунковий період і показує взаємозв'язок між реалізаціями та виручкою підприємства.

Незважаючи на переваги, звіт, побудований прямим методом, має і недоліки. Одним з них є неможливість визначення взаємозв'язку звіту з прибутку та збитків зі звітом щодо руху грошових коштів. Для великих компаній, що виробляють велику кількість різних переказів та виплат, буде

складно формувати та структурувати платіжні документи без спеціальної програми [2].

Суть непрямого методу формування звіту про рух грошових коштів полягає в тому, щоб визначити різницю між чистим прибутком (або збитками) за звітний період відносно показників чистих сум, що надійшли від основної діяльності. Розраховується він за допомогою касового методу, на підставі даних бухгалтерського балансу. Непрямий метод доцільніше використовувати тим підприємствам, де облік ведуться згідно з МСФЗ. Дані формуються на підставі звітів про прибуток та збитки, балансових звітів з початку та кінця звітних періодів.

Складання звіту про рух грошовими потоками є дуже важливим для управління грошовими потоками, оскільки завдяки інформації відображеній у звіті, можливе вдосконалення багатьох операційних процесів, також можливо ефективніше керувати готівкою та зменшити витрати, пов'язані з веденням діяльності, а саме:

1. Багато компаній роблять помилку, зберігаючи свої грошові резерви. Витрати на утримання запасів можна зменшити шляхом впровадження системи своєчасного обліку запасів або шляхом скорочення запасів (наприклад, мінімізації застарілих і повільно продаються запасів).

2. Прострочення платежів – один із найбільших «ворогів» будь-якого бізнесу, тому цього моменту варто уникати та запобігати. Скоротивши період окупності (час, необхідний для здійснення платежу або стягнення боргу), можливо уникнути нестачі готівки та отримати кращий грошовий потік для інвестування в інші сфери діяльності

3. Прозорість витрат. Якщо є лише один канал затвердження рахунків-фактур, адміністратори можуть бачити витрати, включені в план. Прозорість витрат зменшує ймовірність неочікуваних витрат, дозволяючи підприємствам зменшити готівку в касі та оптимізувати оборотний капітал.

Отже, грошовий потік та його оптимізація також вимагають часу та складних рішень. Але в той же час деякі прості стратегії можуть допомогти швидше заробити гроші та покращити результати своєї діяльності.

Висновки. Таким чином, на освіті звіту про рух грошових коштів можливе управління грошовими коштами підприємства, а саме моніторинг та контроль коштів з метою збалансованості надходжень та відтоку фінансових коштів, що є запорукою стабільної платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 19.03.2023).
2. Пеняк Ю.С. Інформаційне забезпечення управління грошовими потоками. *Інфраструктура ринку*. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 31. С.349-354.

ПИЛИПЕНКО С. М., к.е.н, доцент,
доцент кафедри управління та експертизи товарів,
БУДИНКЕВИЧ О. М., здобувач вищої освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

КЛАСИФІКАЦІЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Для забезпечення сприятливого соціально-економічного клімату України важливим є розвиток торгівлі. Торгівля сполучає тих, хто виробляє продукцію, та тих, хто її споживає, вона підтримує рівновагу попиту і пропозиції. Крім того, торгівля суттєво впливає на процес формування економічного потенціалу, задовольняючи при цьому потреби людини у високоякісних товарах і послугах. Вона забезпечує зайнятість населення, сприяє зміцненню зв'язків між галузями економіки та наповненню державного бюджету.

Важливою передумовою успішного виконання торгівлею соціальних та економічних функцій є створення широкого асортименту товарів у роздрібній та оптовій ланці. Класифікація товарних запасів торговельних підприємств дозволяє охарактеризувати їх стан, процеси утворення та розробити стратегію ефективного управління.

Результати дослідження. Згідно з ДСТУ 4303:2004 «Торгівля роздрібна та оптова. Терміни та визначення понять» торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу і просування товарів від виробника до споживача у формі купівлі-продажу та надання пов'язаних із цим послуг [1, с. 2].

Спосіб реалізації товару визначає форму торгівлі – роздрібну та оптову. Роздрібна торгівля передбачає купівлю-продаж товарів кінцевому споживачу та надавання йому торговельних послуг, оптова торгівля – купівлю-продаж товарів партіями для подальшої їх реалізації кінцевому споживачу через роздрібну торгівлю або ж для виробничого споживання та надання пов'язаних із цим послуг.

Щодо товару як об'єкта торговельної діяльності, то П(С)БО 9 «Запаси» трактує товари як матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу [3].

Товаром є річ, яку можна продати або обміняти на інші цінності. Товар представляє собою матеріальну чи нематеріальну власність, яка може бути реалізована на ринку. Як результат фізичної чи розумової праці, як результат послуги, як сама здатність до праці, як земля з її багатствами, товар володіє споживчою вартістю та вартістю реалізації і може бути обмінаний на інший товар (гроші) власником цієї споживчої вартості [2, с. 923].

Для забезпечення безперервності процесу реалізації товарів та обслуговування покупців на торговельному підприємстві повинен бути створений певний обсяг запасів товару. Товарний запас – це сукупність товарів,

призначених для подальшої реалізації та здійснення безперебійної торгівлі, що перебувають у сфері обігу в процесі переміщення від виробництва до споживання [4, с. 46].

Товарні запаси торговельних підприємств для характеристики стану, процесів їх утворення та розроблення стратегії ефективного управління класифікують за наступними ознаками:

1) за призначенням: запаси поточного зберігання, сезонного зберігання, дострокового заводу та цільового призначення.

Товарні запаси поточного зберігання, а це близько 80-85% всієї суми запасів, дозволяють забезпечувати безперервний продаж товарів, їх величина залежить від обсягу реалізації товарів та інтервалу поставки. В процесі реалізації товарні запаси поточного зберігання використовується, а тому вимагають систематичного поповнення.

Товарні запаси сезонного зберігання використовують для формування пропозиції в періоди сезонних змін попиту чи пропозиції товарів. Це стосується тих груп товарів, у яких не співпадають час виробництва та реалізації (овочі, ялинкові прикраси, гумове взуття тощо) через певні обставини (особливості виробництва, попиту тощо).

Товарні запаси дострокового заводу призначені для забезпечення нормальних обсягів торгівлі у період між завозами товарів у віддалені та важкодоступні регіони.

Створення товарних запасів цільового призначення є прерогативою органів влади з метою виконання певних завдань, що не пов'язані з господарською діяльністю підприємств (для стимулювання закупівлі продуктів сільського господарства, забезпечення дитячих закладів, закладів охорони здоров'я, інвалідів, хворих тощо).

2) за місцем формування: товарні запаси роздрібної торгівлі, оптової торгівлі, запаси в дорозі.

Товарні запаси роздрібної торгівлі включають запаси всіх товарів, які належать торговельному підприємству, знаходяться на його балансі і використовуються роздрібною торгівлею та громадським харчуванням.

Товарні запаси оптової торгівлі передбачають їх придбання як великими, так і малими партіями, і перетворення для подальшого продажу підприємствам роздрібної торгівлі та іншим суб'єктам господарювання.

Поява запасів у дорозі спричиняється вибором певних умов і форм розрахунків між виробниками, підприємствами оптової та роздрібної торгівлі.

3) за асортиментом запасів, що може охарактеризувати їх склад. Дана класифікація дозволяє здійснювати оцінку забезпечення запасами товарообороту торговельного підприємства за обсягом та асортиментною структурою.

4) за регулярністю поповнення товарних запасів, що зумовлено неспівпадінням часу формування та часу споживання товарних запасів: запаси товарів регулярного поповнення; запаси товарів регулярного поповнення, але

сезонного використання; запаси сезонного поповнення та регулярного використання, запаси періодичного поповнення.

5) за попитом на споживчі товари: запаси, що відповідають попиту, і запаси, що не відповідають попиту (неходові, залежані та завезені понад норму товари).

6) за чутливістю до зміни товарообороту підприємства: товарні запаси з умовно-змінною частиною, розмір якої залежить від розміру і динаміки товарообороту, товарні запаси з умовно-постійною частиною, розмір якої не залежить від зміни товарообороту.

7) за моментом та характером оцінки: початкові товарні залишки (запаси на початок звітного періоду); кінцеві товарні залишки (запаси на кінець звітного періоду); середні товарні запаси (середній обсяг товарних запасів протягом певного періоду, що розраховуються за середньою арифметичною); планові товарні запаси (запаси, які підприємство очікує отримати на певну дату).

Висновки. Класифікація товарів за різними критеріями може переслідувати різну мету. Вибір тієї чи іншої класифікаційної ознаки товарних запасів залежить від галузі, її характеристики, конкурентного середовища підприємства та інших аспектів.

В умовах сьогодення вона повинна забезпечувати повноту охоплення всіх видів товарів, що виготовляються та перебувають у обігу, відповідність споживчому попиту, бути гнучкою, щоб була можливість включати нові види товарів, сприяти усебічному моніторингу споживчих властивостей товарів та розробці методів дослідження та оцінки рівня якості товарів.

Це, в свою чергу, дозволить ефективно управляти торговельними підприємством та забезпечить прибутковість.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 4303:2004 «Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять»: Наказ Держспоживстандарту України від 08.06.2004 р. №2 130. URL: <https://www.victorija.ua/wp-content/uploads/2022/04/rozdribna-ta-optova-torhivlia-dstu-4303-2004.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).
2. Кашена Н. Б., Носач Н. М. Облік реалізації товарів в підприємствах торгівлі. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 7. С. 921-925.
3. П(С)БО 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 10.03.2023).
4. Рудницька О. Управлінський облік товарних запасів у місцях зберігання на торговельних підприємствах. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. Вип. 3. С. 45-57.

ПИЛИПЕНКО С.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЦІМОШИНСЬКА О.В.**, к.е.н,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Актуальність. На сучасному етапі розвитку в нашій державі відбувається перехід до міжнародних ринкових економічних відносин, що вимагає підвищення ефективності та перетворення обліку основних засобів підприємств. Від вирішення цих завдань залежить місце підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Результати дослідження. Фінансова та бухгалтерська звітність за МСФЗ є обов'язковою для товариств, банків, страховиків та підприємств, які здійснюють підприємницьку діяльність, і затверджується Кабінетом Міністрів України за видами[1].

Для обліку основних засобів згідно з МСФЗ слід використовувати кілька стандартів, особливо МСФЗ 16 «Основні засоби».

Слід акцентувати увагу на тому, що не весь перелік основних засобів згідно з НП(С)БО 7 охоплює міжнародний стандарт IAS 16 «Property, Plant and Equipment». Щоб зрозуміти, до яких довгострокових матеріальних активів слід застосовувати МСБО 16, вам спочатку потрібно зрозуміти, на які активи не поширюється дія цього стандарту.

Відповідно до МСФЗ об'єкти визнаються основними засобами, якщо є намір експлуатувати їх протягом більше одного звітного періоду у виробництві продукції або в процесі реалізації товарів, надання послуг, а також в адміністративних цілях, і якщо ці об'єкти одночасно відповідають двом умовам: існує можливість отримання економічної вигоди від його використання; якщо його можна достовірно оцінити у вартісному виразі[1].

Відмінністю, на яку слід звернути увагу, є відсутність у міжнародних стандартах обмеження, яким керуються наші підприємства згідно з НП(С)БО 7 при визнанні довгострокових активів основними засобами, а також так звані невеликими основними засобами залежно від наскільки значущою є їх вартість для даного підприємства[2].

Деякі положення МСФЗ суперечать нормам українського законодавства. Українське законодавство говорить, що проміжна звітність складається у складі балансу та звіту про прибутки та збитки за МСФЗ – це має бути хоча б коротка, але 5 форм звітності. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» не дозволяє формувати проміжну фінансову звітність за МСФЗ. У свою чергу, МСФЗ є виключно стандартами звітності, тобто завершальним етапом бухгалтерської роботи[1].

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби — це

матеріальні активи, які підприємство (установа) утримує з метою використання у процесі виробництва (діяльності) або постачання товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам. або для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)[2].

Згідно з МСФЗ 16 «Основні засоби», актив, який буде визнано як основні засоби, повинен мати матеріальну форму та відповідати таким умовам визнання [1]:

- актив має зберігатися для використання у виробництві або для постачання товарів чи послуг, або для здачі в оренду іншим компаніям або для адміністративних цілей;
- очікується, що актив буде використовуватися більше ніж один період;
- суб'єкт господарювання може достовірно оцінити вартість активу;
- ймовірно, що підприємство отримає економічні вигоди від використання активу.

Як видно з дослідження, існує абсолютна схожість критеріїв визнання основних засобів активами згідно з вітчизняними НП(С)БО 7 та згідно з МСФЗ.

Але при цьому МСФЗ не визначає, що є об'єктом основних засобів. Належність окремих видів майна до основних засобів визначається на підставі професійної думки бухгалтера з урахуванням конкретних обставин та умов експлуатації об'єкта, у рідкісних випадках методами амортизації [4]. Відповідно до НП(С)БО 7 об'єкт основних засобів також можна поділити на окремі частини, однак на практиці не кожне підприємство використовує подібний метод удосконалення контролю та коригування амортизаційних відрахувань.

Однак МСФЗ не містить чистої вартості реалізації необоротного активу. Тип вартості «можлива ціна продажу» є найбільш придатним для використання в Україні, оскільки він, по суті, являє собою вартість продажу конкретного (а не абстрактного, як у випадку методу «поточна (відновна) вартість») актив з певним строком корисного використання, який враховує фактори морального та фізичного зносу та цілком відповідає ринковій вартості у відповідному географічному регіоні[1].

Враховуючи те, що національні стандарти бухгалтерського обліку розроблені з урахуванням вимог міжнародних стандартів, НПСБО 7 «Основні засоби» має низку спільних положень з МСФЗ 16 «Основні засоби», однак має і свої відмінності:

- МСФЗ 16 не визначає, що є об'єктом основних засобів. [4];
- економічні категорії - «амортизація» і - «амортизація» основних фондів і нематеріальних активів ототожнювати не можна;
- у міжнародній практиці обліку основних засобів немає такого поняття, як «інші необоротні матеріальні активи». [81];

Проте для активізації господарської діяльності підприємств на міжнародному ринку необхідно:

- встановлювати спеціальні швидко доступні комп'ютерні програми, оскільки сучасний рівень економічного розвитку характеризується комп'ютеризацією всіх сфер народного господарства[3];

- створити більший ефект від використання ЕОМ в бухгалтерському обліку, що може бути досягнуто вдосконаленням методології та організації самого облікового процесу.

- впровадження нових технологічних розробок і програм.

Таким чином, тотожність і певна відмінність бухгалтерського обліку основних засобів національних та іноземних підприємств є очевидною, однак головне, щоб статті цих нормативних документів не суперечили одна одній, оскільки вони повинні надавати користувачам інформацію про зміни в склад основних засобів за певний період та розкриття інформації про залишки на звітну дату, що є дуже важливим. Останнім часом дещо ускладнився їх облік, низка проблем негативно позначається на процесі управління виробництвом.

Висновки. Розгляд теоретичних засад та методологічних аспектів бухгалтерського обліку основних засобів показав, що для підвищення оперативності та результативності бухгалтерського обліку основних засобів необхідно:

- розрізняти поняття «амортизація» та «амортизація»; запровадити методи прискореної амортизації основних засобів, тобто використовувати всі існуючі у світовій практиці методи нарахування амортизації, забезпечити самостійне формування підприємствами власної амортизаційної політики відповідно до чинного законодавства, що забезпечить накопичення коштів для постійного оновлення основні фонди.

- в умовах сучасного виробництва запровадити форму бухгалтерського обліку, побудовану на базі персональних електронно-обчислювальних машин, орієнтовану на створення автоматизованих робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» // IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року 92, зі змінами та доповненнями від 3 вересня 2012 р. URL : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00>.
3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [Текст] / С.Ф. Голов. К. : Центр нав. літ., 2018. 522с.
4. Скрипник Н.В. Облік основних засобів: порівняльна характеристика національних підходів і вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник ОНУ імені І.І.Мечникова*. 2014. Т.19.-Вип ½. С. 178-180.

ПІСКУН Є.В., ГОРБАНЬ А.А., МІРОШНІЧЕНКО Є.М., здобувачі вищої освіти

Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.** к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Актуальність. Проблема визначення шляхів вдосконалення обліку дебіторської заборгованості є дуже актуальною для бізнесу, особливо для підприємств, які мають значну кількість клієнтів та здійснюють продажі на кредитній основі. Недофінансування та несплати заборгованості можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства та його діяльність в цілому. Забезпечення актуальності обліку дебіторської заборгованості є ключовим фактором управління фінансовими ризиками підприємства. Тому, розробка та застосування ефективних шляхів вдосконалення обліку дебіторської заборгованості є необхідною умовою для забезпечення фінансової стійкості та успішної діяльності підприємства. У зв'язку з цим, питання визначення шляхів вдосконалення обліку дебіторської заборгованості залишається актуальним і вимагає постійного вдосконалення та впровадження нових підходів у практику управління бізнесом.

Результати дослідження. Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості є необхідним для ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Впровадження нових методів та інструментів дозволить покращити ефективність управління дебіторською заборгованістю, знизити ризики фінансових збитків та забезпечити стабільність фінансової ситуації підприємства. Дебіторська заборгованість є важливим показником фінансового стану будь-якого підприємства. Вона представляється сумою грошей, які клієнти заборгували підприємству за надані послуги або продані товари. Неправильний або недостатній облік дебіторської заборгованості може призвести до фінансових труднощів та навіть банкрутства підприємства.

Найпоширенішою проблемою є проблема оплати дебіторської заборгованості. Рефінансування дебіторської заборгованості представляє собою форму реструктуризації активів, що полягає в переведенні дебіторської заборгованості в ліквідні форми активів, таких як грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення. На жаль, в Україні дуже мало підприємств, які застосовують рефінансування, тому що воно б сприяло прискоренню трансформації дебіторської заборгованості у грошові кошти [1].

Облік дебіторської заборгованості має багато недоліків. Найбільш суттєві з них: проблема реальної оцінки дебіторської заборгованості; проблема організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості; проблема відображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку; проблема внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості. Якщо не контролювати суму дебіторської заборгованості, то

вона може перевищити допустимий рівень, а це призведе до зменшення реалізації продукції та виручки підприємства [3].

Проблема реальної оцінки дебіторської заборгованості може бути вирішена за допомогою наступних підходів: 1. Аналіз платіжної дисципліни клієнтів. Для оцінки дебіторської заборгованості необхідно проаналізувати історію платежів клієнтів та їх платіжну дисципліну. Цей аналіз може допомогти встановити терміни сплати та оцінити ризики пов'язані зі сплатою заборгованості. 2. Використання сучасних технологій, таких як програмне забезпечення для управління дебіторською заборгованістю та автоматизовані системи моніторингу платежів, може значно полегшити процес оцінки дебіторської заборгованості та знизити ризики фінансових втрат. 3. Встановлення строгих політик стягнення заборгованості може допомогти забезпечити вчасну сплату заборгованості та зменшити кількість прострочених платежів. Це може включати в себе установлення кредитних лімітів для клієнтів та регулярний моніторинг платіжної дисципліни. 4. Проведення регулярних перевірок боргової заборгованості. Регулярні перевірки дебіторської заборгованості можуть допомогти виявити потенційні проблеми та невідповідності в даних, що дозволить підтвердити точність розрахунків.

Проблема організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості може бути вирішена за допомогою наступних кроків:

1. Розробка політики управління дебіторською заборгованістю. Необхідно розробити політику управління дебіторською заборгованістю, яка містить в собі правила та процедури щодо надходження платежів, визначення рівня кредитного ризику та рівня допустимої заборгованості.

2. Використання спеціалізованого програмного забезпечення. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для обліку дебіторської заборгованості може допомогти збільшити ефективність обліку та забезпечити точність розрахунків.

3. Організація системи контролю за дебіторською заборгованістю. Необхідно створити систему контролю за дебіторською заборгованістю, яка включає в себе моніторинг відвантажень та контроль за термінами платежів.

4. Проведення аудиту дебіторської заборгованості. Регулярне проведення аудиту може допомогти виявити можливі невідповідності та помилки в обліку та забезпечити точність фінансової звітності.

Проблема відображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку може виникнути через різні причини, такі як помилки у внесенні даних, недостатній контроль над процесом відвантаження товарів та отримання платежів, а також недостатня організація процесу обліку.

Заходи для вирішення цієї проблеми:

1. Перевірити правильність введення даних. Перед тим, як зарахувати будь-яку суму на рахунок дебіторської заборгованості, необхідно переконатися, що всі дані, включаючи дату, суму та контрагента, введені правильно.

2. Використовувати систему контролю. Встановлення системи контролю

над процесом відвантаження товарів та отримання платежів дозволить уникнути помилок та забезпечити точність обліку дебіторської заборгованості.

3. Встановити процедуру підтвердження платежів. Перед зарахуванням будь-якої суми на рахунок дебіторської заборгованості, необхідно перевірити платіжний документ та підтвердити його достовірність.

4. Підвищення свідомості співробітників. Навчання співробітників правилам та процедурам обліку дебіторської заборгованості може допомогти уникнути помилок та забезпечити точність обліку.

Для вирішення проблеми внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості пропонується:

1. Встановити внутрішні правила та процедури для контролю дебіторської заборгованості. Це може включати в себе встановлення механізмів контролю за термінами погашення заборгованості та проведення перевірок документів, що підтверджують факт взаєморозрахунків з клієнтами.

2. Визначити відповідальну особу, яка буде вести контроль за дебіторською заборгованістю. Це може бути окремий фахівець з обліку або фінансовий менеджер.

3. Встановити механізм звітності про стан дебіторської заборгованості на регулярній основі. Наприклад, можна створити звіт, який відобразатиме інформацію про розмір заборгованості за кожним клієнтом, терміни погашення, наявність заборгованості за минулі періоди, та інші показники.

Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють організація, планування та контроль роботи з дебіторами. Тому правильно організований облік та проведений аналіз допоможе зменшити її аналіз. Для цього потрібно вести оперативний контроль за надходженням готівки, своєчасно надавати платіжні документи, збільшувати коло покупців з метою мінімізації втрат від несплати одним або декількома покупцями та своєчасно визнавати сумнівну заборгованість [2].

Висновки. Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості є важливим елементом управління фінансовими ресурсами підприємства. Для досягнення ефективного управління дебіторською заборгованістю варто використовувати сучасні методи та інструменти. Крім того, важливо мати ефективну систему спілкування з клієнтами, що дозволяє швидко та ефективно вирішувати питання, пов'язані з дебіторською заборгованістю. Всі ці елементи разом допоможуть забезпечити фінансову стабільність та успішну діяльність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Волович О.Б. Сутність та класифікація заборгованості підприємства. *Економічний простір*. 2012. № 66. С. 195–203.
2. Іванілов О.С., Смачило В.В., Дубровська Є.В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. №1. С. 156-163.
3. Москалюк Г.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2012. № 721. С. 173–178.

ШКУЛЬ С.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.**, к.е.н., доцент,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В УКРАЇНІ

Актуальність. Одним з головних напрямків зовнішньоекономічної діяльності в Україні є торгівля. Це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та інших держав, яка полягає в посередництві між виробниками та споживачами стосовно здійснення угод купівлі-продажу товарів та послуг.

Результати дослідження. Зовнішньоекономічні торгівельні операції суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України можна поділити на експортні – вивезення (продаж) товарів та послуг, вироблених на території України, споживачам інших держав, та імпорتنі – ввезення (купівля) товарів та послуг, вироблених на територіях інших держав, українським споживачам. Структура зовнішньої торгівлі з роками змінюється. У 1993 році Україна проводила зовнішньоторговельні операції з партнерами із 180 країн світу, у 2001 році число країн збільшилось до 193. Станом на 2021 рік Україна здійснювала зовнішньоторговельні операції з партнерами із 235 країн світу. Це свідчить про позитивну тенденцію у розвитку зовнішньоекономічних торгівельних відносин нашої країни [1, 3]. Загальна структура зовнішньої торгівлі України змінилась за останні 20 років. За географічним чинником найбільші поставки товарів у 2001 році здійснювались до Російської Федерації (22,6% від загального обсягу експорту), Туреччини (6,2%), Італії (5,1%), Німеччини (4,4%), США (3,5%), Китаю (3,3%), Польщі (3,1%), Угорщини (2,9%). У 2001 році частка експорту до країн СНД (більшою мірою до Російської Федерації) та імпорту з них складала відповідно 4639,0 млн. дол. США та 8821,0 млн. дол. США, а до країн Європейського Союзу (ЄС) – 5167,6 млн. дол. США та 4525,9 млн. дол. США. За цими даними можна побачити, що експорт в країни ЄС переважав на 5,4%. Причиною цього була відсутність цілеспрямованої інтеграції до ЄС, пасивна позиція влади щодо створення конкурентоспроможного національного виробника, товари якого були б затребувані на європейських ринках. Тому, здобувши незалежність, ми ще певний час були залежні від Росії в економічному аспекті, але намагалися знаходити партнерів з інших країн світу. Товарна структура експорту України в 2001 році мала чітко виражений сировинний характер. Найбільшу частку в товарному експорті займали: неблагородні метали та вироби з них (41,32% від загальної обсягу експорту), мінеральні продукти (10,76%), машини, устаткування та механізми (10,54%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (9,09%), сільськогосподарська продукція (7,05%, в тому числі живих тварин та продукції тваринництва – 2,79%, продукти рослинного

походження – 4,26%) [2, 3, 5].

Географічна структура товарного імпорту в 2001 році показала, що найбільші надходження здійснювались з Російської Федерації (36,9% від загального обсягу імпорту), Туркменістану (10,5%), Німеччини (8,7%), Казахстану (4,5%), Польщі (2,9%), США (2,9%), Білорусі (2,6%), Італії (2,6%). Якщо експорт (у вартісному виразі) до ЄС був більшим на 5,4%, ніж до країн СНД, то імпорт з СНД більший аж на 32,2% від імпорту з ЄС. Це видно навіть з географічної структури (в переліку імпорт з країн, що входили до Співдружності Незалежних Держав, переважав імпорт з країн ЄС та Західного світу). Товарна структура імпорту більшою мірою складалася з енергоносіїв та сировини. Найбільшу частку в товарному імпорті займали: паливо мінеральне, нафта та продукти її переробки (39,64% від загального обсягу імпорту, в тому числі, природний газ – 20,84%, нафта сира – 13,35% та інше), машини, устаткування та механізми (15,07%), продукція хімічної промисловості (7,14%), текстиль та текстильні вироби (4,10%) [2, 3, 5].

Станом на 2021 рік структурна ситуація зовнішньої торгівлі України відрізняється від ситуації 2001 року. За географічним чинником найбільші поставки товарів були здійснені до Китаю (11,8% від загального обсягу експорту), Польщі (7,7%), Туреччини (6,1%), Італії (5,1%), РФ (5%), Німеччини (4,2%), Ізраїлю (3,7%), Нідерландів (3,3%). Українські виробники переорієнтувались на європейський ринок. У 2021 році частка товарного експорту до країн ЄС та імпорту з них відповідно склала 26794,7 млн. дол. США та 28946,1 млн. дол. США, а до країн СНД – 7231,4 млн. дол. США та 12853,8 млн. дол. США. Отже, експорт до країн ЄС та імпорт з них становить більше, ніж до країн СНД відповідно на 57,5% та 38,5%. Товарна структура експорту України зазнала змін. Найбільшу частку займають: недорогоцінні метали та вироби з них (23,5% від загального обсягу експорту), продукти рослинного походження (22,8%), мінеральні продукти (12,4%), жири та олії тваринного або рослинного походження (10,3%), машини та обладнання (7,7%), готові харчові продукти (5,6%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей (4,1%) [4, 5].

Географічна структура товарного імпорту в 2021 році показує, що найбільші надходження здійснювались з Китаю (15,1%), Німеччини (8,6%), Російської Федерації (8,4%), Польщі (6,8%), Білорусі (6,6%), США (4,6%), Туреччини (4,5%). Станом на зараз країни-експортери газу, які були актуальні в 2001 році, не увійшли в першу десятку за часткою товарного імпорту України (Казахстан, Туркменістан) або ж їх частка в імпорті значно зменшилась (Російська Федерація). Зросла частка товарного імпорту до країн Європи, а лідером у придбанні товарів українських виробників став Китай. Найбільшу частку в товарному імпорті складають: мінеральні продукти (20,6% від загального обсягу імпорту), машини та обладнання (19,5%), продукція хімічної та пов'язаною з нею галузей (13,4%), засоби наземного транспорту (9,7%), полімерні матеріали (6,6%), чорні метали та вироби з них (6%), готові харчові

продукти (4,9%) [4, 5].

Висновки. Таким чином, бачимо, що за 20 років географія товарного експорту та імпорту змінилась в позитивний бік. В 2021 році українські виробники стали набагато менше експортувати товарів до країн СНГ, ніж в 2001 році, а більше до Китаю, країн ЄС та США. Така ж ситуація склалась щодо товарного імпорту в Україні. Це говорить про спрямування українських виробників товарів до співпраці з розвинутими країнами світу. Україна освоює нові ринки збуту та придбання товарів. Цим самим наша країна позбувається залежності від ринку РФ, яка існувала в СРСР та перші роки після проголошення незалежності. Відбулися значні зміни в товарній структурі. Розширився спектр товарів на експорт та імпорт. На провідних позиціях товарного експорту з'явилися продукти рослинного походження, жири та олії, готові харчові продукти. Україна станом на зараз не є суто експортером чорних металів, як це було в 2001 році (адже їх частка в товарному експорті значно переважала над іншими товарами). Зменшилась частка імпорту мінеральних продуктів. Більшою мірою це пов'язано зі зменшенням імпорту природного газу з країн СНГ. Натомість, в 2021 році частка імпорту наземного транспорту, полімерних матеріалів та готових харчових продуктів зросла так, що ці товари увійшли в першу десятку імпортних товарів України. Це є позитивним фактором, адже свідчить про розширення партнерських зав'язків з виробниками різних країн світу за рахунок урізноманітнення асортименту імпортних товарів.

Введення воєнного стану в Україні з 24.02.2022 року внесло відповідні зміни і в здійснення зовнішньоекономічних операцій. За даними Міністерства економіки України, у зв'язку з агресією росії лише у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився удвічі, імпорт – більш ніж утричі порівняно з даними за лютий 2022 року. Починаючи з кінця 2015 року в Україні діє заборона ввезення багатьох, проте не всіх, товарів походженням з росії. І лише з квітня 2022 року Кабмін заборонив імпортування всіх без винятку товарів з країни-агресора (постанова № 426). Під час дії воєнного стану для банків встановлено обмеження, які наведені в постанові Правління Нацбанку №18 від 24.02.2022 р. Зокрема, за нормами п. 17 цієї постанови, уповноваженим установам (банкам, фінансовим компаніям) забороняється здійснювати будь-які валютні операції: з використанням російських та білоруських рублів; учасником яких є юридична або фізична особа, яка має місцезнаходження в російській федерації або в Республіці Білорусь; для виконання зобов'язань перед юридичними або фізичними особами, які мають місцезнаходження (зареєстровані/постійно проживають) в російській федерації або в Республіці Білорусь. Розрахунки за ЗЕД-контрактом мають проводитись виключно через банки.

Список використаних джерел:

1. Зовнішня торгівля України. Українська Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення 12.03.2023).

2. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: навч. посібник. URL: https://pidru4niki.com/1399090851064/ekonomika/mizhnarodna_ekonomika_v_pitannyah_ta_vidpovidyah (дата звернення 12.03.2023).
3. Козик В.В., Пайкова Л.А., Даниленко Н.Б., Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2002. 406 с. URL: <https://buklib.net/books/21990/> (дата звернення 12.03.2023).
4. Сологуб І. Географія зовнішньої торгівлі України. URL: <https://voxukraine.org/geografiya-zovnishnoyi-torgivli-ukrayiny/> (13.03.2023).
5. Статистичні дані України. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 13.03.2023).

ПСОЦЬКА Є.Ю., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Актуальність. Основу обороту грошових коштів підприємства займають розрахунки з постачальниками та підрядниками, оскільки найбільшу питому вагу пасивів займає саме кредиторська заборгованість. Ця стаття у структурі пасивів підприємств щороку зростає. Це зумовлено кон'юнктурними коливаннями, постійними інфляційними стрибками тощо.

З одного боку, поява кредиторської заборгованості може вважатися позитивним фактором здійснення фінансової діяльності, оскільки, на відміну від кредитів банків, де організація несе додаткове навантаження у вигляді відсотків за користування позиками, за час користування роботами, послугами, продукцією не нараховуються відсотки. З іншого боку, використання ліквідних засобів інших підприємств, дає можливість суб'єкту господарювання нарощувати свій оборот по виручці.

Результати дослідження. Господарські зв'язки – це необхідна умова діяльності підприємства, тому що вони забезпечують безперерйність постачання, безперервність процесу виробництва і своєчасність відвантаження, а також реалізації продукції (робіт, послуг) [1].

Під час укладення договору з постачальниками та підрядниками виникає юридичне зобов'язання, яке не відображається на рахунках бухгалтерського обліку та в балансі. Його відображення в обліку розпочнеться тоді, коли суб'єкти господарювання, що уклали договір, перейдуть до виконання взятих на себе обов'язків та за наявності умов відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання»: оцінка зобов'язання має бути достовірно визначена; існуватиме ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок погашення зобов'язання. У разі невиконання укладеного договору така ситуація може призвести до штрафних санкцій. Ця заборгованість також має відображатися у бухгалтерському обліку [2].

На початковому етапі роботи з постачальниками та підрядниками, постає проблема пошуку сумлінних партнерів. При поточних фінансових операціях на підприємстві можливе виникнення ситуацій, у яких розрахунки за своїми зобов'язаннями може бути або тимчасово призупинено, або ризик несплати за ними вже наступив. До таких подій можуть бути віднесені форс-мажорні обставини, внаслідок яких виникає фінансова нестійкість, тимчасова неплатоспроможність.

У деяких випадках виникнення розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками може виникнути дебіторська заборгованість, вона виникає

тоді, коли підприємство згідно з договірними зобов'язаннями вносить певний розмір передоплати постачальнику чи підряднику. Відповідно, на підприємстві має бути чітко регламентований порядок звіряння взаєморозрахунків із постачальниками та підрядниками. Проведення та документальне оформлення звірок повинно відбуватися своєчасно для запобігання випадкам виникнення простроченої заборгованості.

Відомо, що якщо більше оборотів здійснює капітал підприємства, тим ефективніше воно працює. Для цього необхідно проводити заходи щодо зниження рівня кредиторської та дебіторської заборгованості, зменшення їхньої питомої ваги у структурі балансу, оскільки якісне покращення даних показників впливає на платоспроможність, підвищує ліквідність, показники фінансової стійкості, рентабельності економічного суб'єкта.

Так само, часто виникає проблема тимчасової розрив від настання події щодо переходу права на продукцію, товари, послуги до оплати. Це потребує розроблення графіків за розрахунками з постачальниками підрядниками, у яких відображено суми заборгованостей по кожному контрагенту у розрізі договорів та строків погашення. Також можна застосовувати розрахунковий метод визначення зобов'язань організації на основі аналізу структури заборгованості, оборотності коштів за платежами, розрахунку максимальної суми заборгованості під впливом надходжень та витрат підприємства, рівня оборотних активів. Ця методика визначення рівня кредитної залежності має сприяти платоспроможності підприємства, зниження ризику банкрутства.

Для ефективного здійснення розрахунків із постачальниками та підрядниками необхідно контролювати: об'єкти (договори, первинні документи, поточні операції в обліку, акти взаєморозрахунків тощо); суб'єкти (безпосередньо, структурні ланки підприємства, відділи, що беруть участь у взаємодії з постачальниками та підрядниками).

У процесі постачання повинен здійснюватися контроль якості товарів, продукції, надання послуг з попереднім проведенням комплексної оцінки потенційного постачальника. Також має бути розроблено положення щодо структурних та відокремлених підрозділів, філій, у разі їх наявності, з метою визначення комплексного стану фінансових справ.

Операції з постачання визначають низку ключових показників: вхідна інформація щодо загального аналізу постачальників та підрядників, видах сировини, обладнання, матеріалів, а також аналіз супутніх витрат під час угод, розрахунок ступеня ризику і т.д. Важливим процесом є впровадження оперативних та перспективних планів щодо постановки завдань, впровадження тактичних та організаційних заходів щодо вдосконалення роботи з постачальниками та підрядниками.

На підприємствах, чий товарообіг досить великий, функціонує відділ постачання, до завдань якого входить розрахунок оптимального рівня витрат за організацію поставок, облік договірних зобов'язань.

Робота з постачальниками та підрядниками вимагає постійного тісного

співробітництва для забезпечення планомірного виконання зобов'язань, без затримань, при цьому повинні проводитися заходи щодо зниження витрат за доставку продукції (облік транспортних, складських витрат). Важлива роль бухгалтерії полягає у постійному, поточному повідомленні власників, керівництва підприємства про настання подій щодо оплати своїх зобов'язань, отримання грошових коштів за продукцію, товари, роботи, послуги, що були сплачені, але з певних причин, зобов'язання постачальників і підрядників не були виконані. Для своєчасного аналізу та прийняття рішень ведення поточних взаєморозрахунків з постачальниками та підрядниками, необхідно застосовувати, на нашу думку, табличний метод в розрізі договорів, строків поставки та оплати коштів, що дозволить відстежувати фактично настання події за датами поставок та розрахунками.

З метою оптимізації процесів обробки первинних документів можна рекомендувати впровадження системи електронного документообігу, внаслідок чого з'являється можливість автоматично розпізнавати та проводити обробку первинних документів. Система електронного документообігу має бути інтегрована з обліковою системою підприємства. Використання інноваційних технологій, спрямовано також на оптимізацію процесів візування та обробки фінансових документів та створення електронного архіву первинних облікових документів.

Електронний документообіг підвищує рівень контрольованості та керованості господарських процесів, оперативність інформаційного та документального забезпечення процесу прийняття рішень; забезпечує централізований прозорий доступ до бухгалтерської документації; створює механізми централізованого пошуку, виконання масових операцій над документами та формування звітності; створює єдиний інформаційний простір між сховищами та обліковими системами; зменшує трудомісткість операцій роботи з документами.

Висновки. Запропоновані заходи покращення взаємодії підприємств з постачальниками та підрядниками, допоможуть своєчасно вести облік кредиторської заборгованості, відстежувати динаміку надходження товарно-матеріальних цінностей, робіт та послуг у розрізі фактичних та планових дат.

Таким чином, важливим напрямком у покращенні фінансово-господарської діяльності є детальний облік зі збору інформації про постачальників та підрядників, з якими взаємодіє підприємство, на основі правильного ведення бухгалтерського обліку, та своєчасного доведення аналітичних даних, управлінської інформації до керівного складу з метою швидкого реагування на зміни, що відбуваються.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 85/4306 від 11.02.2000 р.

ПРИЙДАК Т. Б., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
ЧП Л. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
ЧЕПУРНА А. Л., здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОБЛІК НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність. В сучасних умовах господарювання важливе значення для суб'єктів підприємницької діяльності має добре організований бухгалтерський облік – гнучкий комплекс господарських дій, що постійно змінюються та удосконалюються. Одним з найбільш складних і суперечливих питань бухгалтерського обліку в Україні на сьогодні є облік амортизації необоротних активів. В той же час частка необоротних активів в складі майна підприємств досить значна, тому правильна їх амортизація має суттєвий вплив на результати фінансово-господарської діяльності.

Результати дослідження. Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» під терміном «амортизація» слід розуміти систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання [3]. Отже, амортизація, що нараховується, з одного боку, є частиною витрат підприємства, а з другого – основним джерелом відшкодування зносу необоротних активів.

Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» призначено для узагальнення інформації про нараховану амортизацію та індексацію зносу (накопиченої амортизації) необоротних матеріальних активів, що підлягають амортизації [1].

Рахунок 13 – пасивний. За кредитом рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображається нарахування амортизації та індексації зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів, за дебетом - зменшення суми зносу (накопиченої амортизації).

Сальдо по рахунку 13 – кредитове [6]. Аналітичний облік зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів ведеться відповідно за видами основних засобів, інших матеріальних необоротних активів та нематеріальних активів. Передбачено 5 методів нарахування амортизації (п. 26 НП(С)БО 7) (рис. 1).

Зазначимо, що в бухгалтерському обліку для 9 груп об'єктів нематеріальні активи, що підлягають амортизації. Виключення становлять земельні ділянки, природні ресурси, незавершені капітальні інвестиції в об'єкти основних засобів (рах. 15). Для кожної групи (підгрупи) необоротного активу підприємство може використовувати свій метод нарахування амортизації. Амортизаційна політика базується на бухгалтерських оцінках та є складовою облікової політики підприємства. Облікова оцінка може переглядатися, якщо змінюються обставини, на яких базувалася ця оцінка, або отримана додаткова

інформація. У зв'язку із воєнними діями навіть по тим об'єктам, які є контрольовані та неушкоджені, є сенс переглянути складові амортизаційної політики.

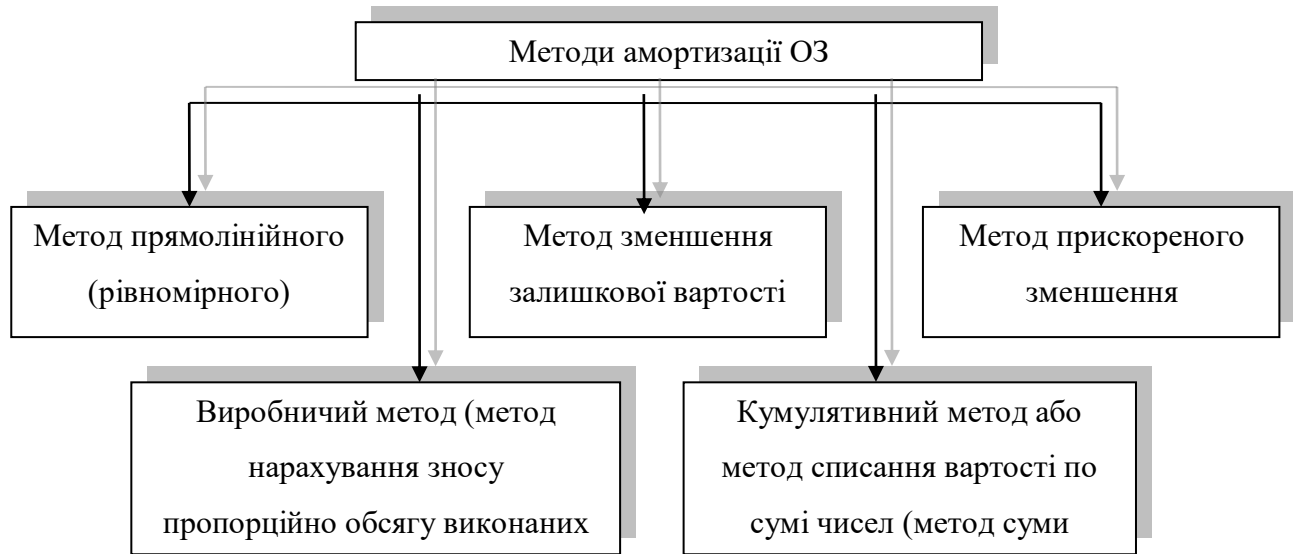

Рис. 1. Методи амортизації основних засобів

Складові амортизаційної політики:

- амортизована вартість;
- вартість яка амортизується;
- ліквідаційна вартість;
- строк корисного використання;
- метод амортизації.

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством (у розпорядчому акті) при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації (п. 23 НП(С)БО 7). Зміна методу нарахування амортизації основні засоби:

- новий метод амортизації потрібно застосовувати починаючи з місяця, що настає за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації (п. 28 НП(С)БО 7);
- нова сума амортизації визначається виходячи із залишкової вартості об'єкта ОЗ на початок місяця застосування нового методу амортизації (за мінусом ліквідаційної вартості даного об'єкта) і строку, що залишився до закінчення СКВ, установленого для цього об'єкта (п. 26 Методрекомендацій № 561) [2].

Поряд з визначенням поняття амортизації важливо розглянути категорії, які з ним пов'язані. В першу чергу звернемо увагу на поняття «строк корисного використання», що має важливе значення при нарахуванні амортизації (рис. 2).

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством (у

розпорядчому акті) при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації (п. 23 НП(С)БО 7).

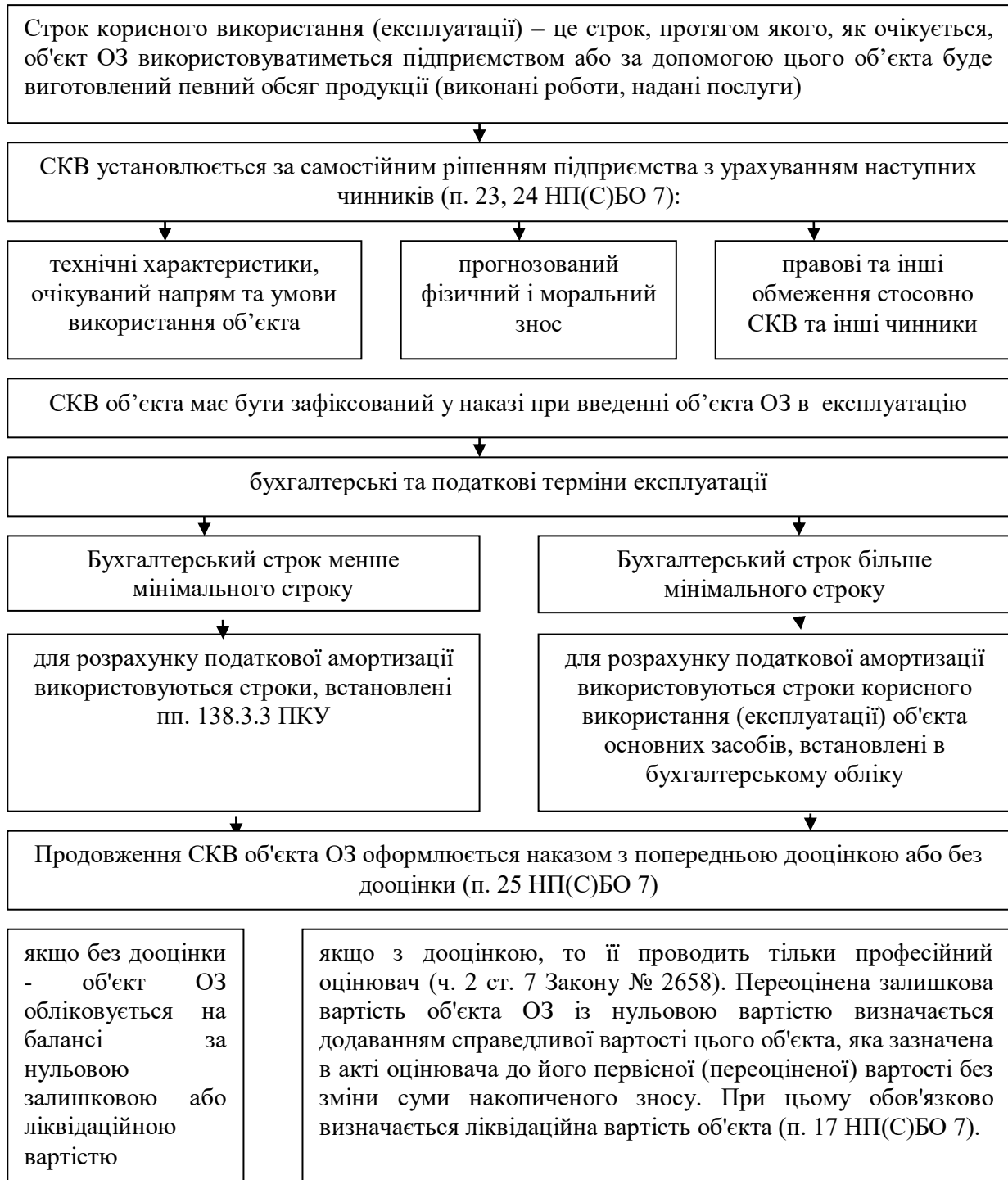

Рис. 2. Основні поняття строку корисного використання (експлуатації) [2]

Однак строк корисного використання об'єкта ОЗ можна продовжити. При цьому оформлюється наказ (рис. 3).

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «Авангард»

Код ЄДРПОУ 2516935

НАКАЗ

05.06.2022 р.

м. Полтава

№ 36

Про продовження строку корисного використання основного засобу

У зв'язку із задовільним станом офісного шкафу і продовженням його експлуатації

НАКАЗУЮ:

1. Переглянути строк корисного використання офісного шкафу, інвентарний № 484658 та змінити його з 50 до 74 місяців без проведення дооцінки.

2. Ознайомити з наказом бухгалтера Марину Шевченко, відповідальну за ведення бухгалтерського обліку основних засобів.

3. Головному бухгалтеру Андрію Марченко відобразити зазначені зміни в бухгалтерському обліку основних засобів як зміну облікових оцінок.

Додаток: висновок постійно діючої експертно-технічної комісії, призначеної наказом по ТОВ «Авангард» від 20.01.22 р. № 14.

Директор _____

Рис. 3. Приклад Наказу про продовження строку корисного використання об'єкту основних засобів

Якщо балансова вартість придатного до подальшої експлуатації об'єкта основних засобів дорівнює нулю або ліквідаційної вартості такого об'єкта, то при перевірці є ризик, що встановлений строк корисного використання визнають заниженим, а амортизацію завищеною.

Строк корисного використання об'єктів основних засобів впливає на прибуток підприємства: завищення їх термінів – веде до збільшення прибутку, заниження – збільшує витрати і, як наслідок, зменшує прибуток.

Законодавчі та нормативні документи містять значну кількість інформації щодо існуючих методів нарахування амортизації, проте який метод обрати підприємства вирішують самостійно [1]. Для того, щоб вибір був оптимально доцільним обчислимо суму амортизації різними методами для одного й того самого об'єкта основних засобів. Аналіз існуючих методів амортизації основних засобів свідчить проте, що на сьогодні оптимального методу в Україні не існує. Кожен з них має низку переваг та недоліків. Підприємства мають свої аргументи на користь тих методів, які обирають, проте їм варто не забувати про економічну доцільність здійснюваного вибору, а не лише про полегшення ведення обліку.

Висновки. Отже, амортизація – це складна економічна та облікова категорія, щодо якої не дійшли остаточної згоди ні в науці, ні в законодавстві. За своєю економічною сутністю амортизація основних засобів – це грошове вираження їх зносу та складова витрат підприємств, яка забезпечує поступове перенесення вартості основних засобів на створюваний продукт.

Список використаних джерел:

1. Гура Н. О. Економічний зміст амортизації основних засобів та проблеми її нарахування. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2019. № 3 (53). С. 73 - 74. URL:

http://library.ztu.edu.ua/e-copies/VISNUK/53_3_1/73.pdf .

2. Цілуйко О. Амортизація на підприємстві. Практичні кейси. URL: <https://storage.7eminar.ua/content/>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2004 р. *Верховна рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Плаксієнко В. Я., Єрмолаєва М. В., Грибовська Ю. М., Лега О. В., Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Романченко Ю. О., Яловега Л. В., Черненко К. В. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / За заг. ред. В. Я. Плаксієнко. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 440 с.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
6. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку : Інструкція Міністерства фінансів № 291 від 30 лист. 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws.

ПРОКОПЕНКО М.Д., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **БАНЕРА Н.П.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри управління та експертизи товарів,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ОЦІНКА ТА ВИЗНАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Актуальність. Основною проблемою в умовах кризового економічного становища є несвоєчасне та неповне виконання суб'єктами господарювання своїх зобов'язань, тобто порушення домовленостей між сторонами, в першу чергу, щодо строків оплати та поставки товарів, робіт, послуг.

Основою фінансово-господарської діяльності підприємства є розрахункові операції, внаслідок яких, з однієї сторони, виникає дебіторська, а з іншої – кредиторська заборгованість. Дебіторська заборгованість істотно погіршує фінансовий стан підприємства, вона є іммобілізацією грошових засобів, відверненням їх з господарського обороту, що приводить до зниження темпів виробництва і результативних показників діяльності підприємства. Тому, суб'єктам ринкових відносин необхідно здійснювати ефективне управління дебіторською заборгованістю, сприяючи постійному її зменшенню.

Результати дослідження. Встановлення господарських відносин суб'єкта підприємницької діяльності з іншими фізичними та юридичними особами передбачає виникненням між ними певних прав та зобов'язань. У бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання виникають не в момент укладення договору, а після здійснення однією зі сторін передбачених у ньому дій, внаслідок яких виникає заборгованість однієї сторони перед іншою [1].

Виникнення заборгованості пов'язане з тим, що одночасне виконання обома сторонами зустрічних зобов'язань за договором відбувається дуже рідко. Як правило, спочатку свої зобов'язання виконує одна зі сторін, внаслідок чого у неї виникає право вимагати компенсації за заборгованістю, а з іншої сторони – обов'язок оплатити цю заборгованість. Тобто у бухгалтерському обліку у першої сторони виникає актив у вигляді дебіторської заборгованості, а з іншої сторони – зобов'язання перед кредитором погасити цю заборгованість, яка називається кредиторською заборгованістю.

НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає дебіторську заборгованість сумою заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [2].

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

За ознаками зв'язку з нормальним операційним циклом та терміном погашення дебіторська заборгованість буває довгострокова та поточна.

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за їхньою теперішньою вартістю, визначення якої залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Частина довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, відображається на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

У балансі підприємства поточна дебіторська заборгованість відображається в двох облікових оцінках: первісній та чистій реалізаційній вартості дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи або послуги. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів. Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визначення її безнадійною списується з балансу у складі інших операційних витрат.

Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітній період відображається у звіті про фінансові результати як інші операційні витрати.

Виключення безнадійної дебіторської заборгованості з активів здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. У разі недостатньої суми нарахованого резерву безнадійна дебіторська заборгованість списується з активів на інші операційні витрати. Сума відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включається до складу інших операційних витрат.

Висновки. Отже, оцінка та визнання дебіторської заборгованості є важливим питанням для бізнесу, оскільки вона впливає на фінансові результати підприємства та його платіжну здатність. Оцінка дебіторської заборгованості полягає у визначенні її справедливої вартості, що може бути складною задачею через ризик неплатоспроможності клієнтів.

Для оцінки дебіторської заборгованості необхідно враховувати такі чинники, як строк платежу, ризик неплатежу, інфляція та курсові ризики. Також важливо знати, які методи оцінки використовує підприємство та які стандарти визнання дебіторської заборгованості застосовуються.

При визнанні дебіторської заборгованості важливо дотримуватися правил обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. Неправильне визнання дебіторської заборгованості може призвести до завищення активів підприємства та неправдивого відображення його фінансового стану.

Тобто, оцінка та визнання дебіторської заборгованості є важливим елементом обліку підприємства та має велике значення для його фінансової стійкості та платіжної здатності. Важливо правильно визнавати дебіторську заборгованість та використовувати найбільш ефективні методи її оцінки.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. 2017. № 12. С. 24–36.
2. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 р. № 237. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 19.03.2023).

ПРОКОПИШИН О. С., к. е. н., доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,

Львівський національний університет природокористування, м. Львів

ТРУШКІНА Н. В., к. е. н., старший дослідник,

професор кафедри маркетингу, фінансів, банківської справи та страхування,

Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова», м. Черкаси

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Актуальність. Забезпечення необхідної гуманітарної допомоги для населення України сьогодні не менш важливе, ніж забезпечення країни озброєнням, потрібним для успішної відсічі російській агресії. Унаслідок проведення масштабних воєнних дій на території нашої країни назріла термінова й безпрецедентна за своїми масштабами необхідність фінансової та іншої матеріальної підтримки України з метою опору агресору.

Своєрідними хабами, які приймають і передають гуманітарну допомогу, стали різноманітні громадські об'єднання та міжнародні неурядові організації. Для організацій, що займаються збором гуманітарної допомоги, обов'язковим на всіх етапах є ведення первинних документів: від заявки і до отримання й розподілу її кінцевим набувачам. При цьому чинне законодавство не забороняє запровадження власних форм первинних документів, оскільки не для всіх документів є встановлений зразок. Головне, щоб облік був регулярним, максимально прозорим та об'єктивним.

Результати дослідження. Основоположними принципами надання гуманітарної допомоги є гуманізм, нейтральність, об'єктивність і самостійність, тобто допомога надається незалежно від національних, релігійних, тендерних ознак, етнічних чи політичних уподобань.

Українським законодавством гуманітарна допомога визначається як цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг. При цьому суб'єкти господарювання мають змогу отримати гуманітарну допомогу за умови їх реєстрації в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги, зареєстрованому Кабінетом Міністрів України [1].

Гуманітарна допомога – різновид благодійництва, спрямований відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог ст. 3 Закону № 5073 (ст. 1 Закону від 22.10.1999 р. № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу»). Із позиції чинного законодавства гуманітарна та благодійна допомога тотожні й тісно переплітаються, хоча їх отримання регулюється різними законами [4].

Благодійні (добровільні) внески і пожертви від юридичних та фізичних

осіб – резидентів і нерезидентів згідно з чинним законодавством мають право отримувати безпосередньо бюджетні установи і заклади освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання (п. 1 Порядку № 1222) [2].

В Україні за умов воєнного стану гуманітарна й інша допомога цивільному населенню надається за рахунок коштів, які в національній чи іноземній валюті надходять на поточний рахунок Мінсоцполітики, що відкритий у Нацбанку, від юридичних і фізичних осіб, резидентів і нерезидентів як гуманітарна допомога, благодійна пожертва, гранти та дарунки.

Якщо гуманітарну допомогу отримують у натуральній формі (товари, послуги, роботи), необхідно не пізніше від останнього робочого дня звітного місяця подати до органів Держказначейської служби довідку про надходження гуманітарної допомоги в натуральній формі.

Порядок відображення в бухгалтерському обліку активів, отриманих як благодійна чи гуманітарна допомога, прописаний у НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи», НП(С)БОДС 123 «Запаси», а також у Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Мінфіну від 23.01.15 р. № 11. Важливим моментом оприбуткування є вартість, за якою актив буде відображено в бухгалтерському обліку [1].

Звіт особи, яка відповідальна за роздачу гуманітарної допомоги, буде основою для складання акта на списання гуманітарної допомоги з балансу неприбуткової організації (документ довільної форми, який має бути обов'язково затверджений керівником неприбуткової організації і за бажанням комісією з працівників такої організації). Залишки нерозданої допомоги відповідальною особою можуть бути повернуті на склад та задокументовані накладною про внутрішнє зворотне переміщення гуманітарної допомоги [4].

За наявності рішення відповідних комісій з питань гуманітарної допомоги про визнання вантажів (товарів) гуманітарною допомогою, митне оформлення здійснюється митними органами України без сплати митних зборів.

Товари (предмети), що ввозяться (пересилаються) як гуманітарна допомога, підлягають першочерговому безкоштовному спрощеному декларуванню митним органам України відповідними установами та організаціями незалежно від форми власності, з обов'язковим проставленням у товаросупровідних документах, вантажних митних деклараціях клейма «Гуманітарна допомога. Продаж заборонено», завіреного печаткою митника.

Митне оформлення гуманітарної допомоги здійснюють за місцезнаходженням її отримувача.

До повного використання обсягу отриманої гуманітарної допомоги її отримувач і набувач (юридична особа) щомісячно зобов'язані подавати в установленому порядку відповідній комісії з питань гуманітарної допомоги звіти щодо наявності та розподілу гуманітарної допомоги.

Гуманітарна допомога є безоплатною цільовою адресною допомогою, яка може надаватися в різних формах (грошовій чи натуральній, як безповоротна фінансова допомога або добровільні пожертвування, чи допомога у формі виконання робіт або надання послуг). Використовувати гуманітарну допомогу дозволено лише на ті цілі, на які вона надавалась. За використання її не за цільовим призначенням або з метою отримання прибутку та за інші порушення законодавства про гуманітарну допомогу передбачено кримінальну або адміністративну відповідальність.

Законодавство пропонує різноманітні інструменти для осіб, зацікавлених у наданні гуманітарної підтримки Україні відповідно до викликів часу. Крім того, у зв'язку із ситуацією у країні, на законодавчому рівні були прийнятні важливі податкові зміни в діяльності зазначених організацій. Наприклад, при визначенні загальної суми для обов'язкової реєстрації платником ПДВ благодійних та громадських організацій не включаються операції з надання благодійної допомоги, зокрема, безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям, утвореним і зареєстрованим відповідно до законодавства, а також надання такої допомоги благодійними організаціями набувачам (суб'єктам) благодійної допомоги відповідно до законодавства про благодійну діяльність та благодійні організації [3].

Висновки. Через низку причин: масове переміщення населення з регіонів активних бойових дій, зростання безробіття, руйнування об'єктів критичної інфраструктури окремих регіонів та часткове або повне закриття бізнесів тощо – прогнозується зростання гуманітарної кризи. Однак завдяки активній комунікації між державними органами і волонтерськими організаціями вдалося запровадити численні зміни до законодавства, якими процедура ввезення на територію України гуманітарної допомоги та її обліку суттєво спрощується. Зокрема, зазначимо, що за умов воєнного стану вимоги, встановлені законодавством щодо отримання, використання, обліку та звітності благодійної допомоги від юридичних і фізичних осіб – резидентів і нерезидентів, не поширюються.

Налагодження належної системи бухгалтерського обліку сприятиме зростанню довіри з боку вітчизняних та міжнародних донорів гуманітарної допомоги, так необхідної нам в умовах воєнного часу.

Список використаних джерел:

1. Облік гуманітарної допомоги. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100008799-oblik-gumanitarnoyi-dopomogi>.
2. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI, із наступними змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. Діяльність благодійних та громадських об'єднань в період воєнного стану в Україні. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/diyalnist-blagodijnih-ta-gromadskih-obyednan-v-period-voyennogo-stanu-v-ukrayini/>.
4. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 р. № 1192-XIV, із наступними змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

ПРУЧАЙ С.М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КОВАЛЬ М.І.**, к.е.н, доцент,
 професор кафедри обліку та оподаткування
*Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
 «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ЇХ РОЛЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Щоб здійснювати виробничо-господарську діяльність підприємством будь-якої форми власності та галузі економіки використовуються виробничі запаси, які є однією із найважливіших його складових. Вони забезпечують безперервний технологічний процес підприємства, оскільки є важливою складовою майна і займають домінуюче місце в структурі витрат підприємства в різних сферах діяльності, тому ефективне використання виробничих запасів є головною передумовою того, що підприємство успішно функціонує. Від достовірності та об'єктивності відображених в обліку та звітності операцій, які пов'язані з рухом матеріальних цінностей, залежить, наскільки правильно будуть розраховані основні показники економічних результатів діяльності суб'єкта господарювання та його реальне фінансове становище. З цього випливає, що правдивість і неупередженість усіх важливих показників для зацікавлених користувачів облікової інформації значною мірою залежить від таких факторів, як: достовірність, об'єктивність, правдивість і повнота відображення економічних фактів щодо руху виробничих запасів.

Результати дослідження. Виробничі запаси відіграють основоположну роль в активах суб'єктів господарювання, оскільки є важливою складовою активів. Наявність виробничих запасів та їх ефективне використання є важливою передумовою успішного здійснення виробничого процесу підприємства, оскільки вони використовуються в повному обсязі і тому виникає необхідність їх повного оновлення для наступних виробничих циклів [1].

Якщо розкривати економічна сутність виробничих запасів, то слід обґрунтувати законодавчо визначене тлумачення терміну «запаси», оскільки зміст категорії «виробничі запаси» не визначено. Так, відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» визначає запаси

як активи, які:

- утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- перебувають у процесі виробництва для такого продажу;
- існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [3].

Податковий кодекс України характеризує запаси як активи, вартість яких може бути достовірно визначена, для яких існує імовірність отримання їх власником – суб'єктом господарювання економічної вигоди, пов'язаної з їх використанням. Відповідно до положень кодексу запаси включають: сировину, призначену для обслуговування виробництва, у тому числі шляхом виконання господарських договорів про послуги з давальницькою сировиною, та адміністративних потреб; готову продукцію, що виготовлена на гірничому підприємстві, у тому числі шляхом виконання господарських договорів про послуги з давальницькою сировиною, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [4].

Підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що запаси – це активи, які є складовою матеріальних ресурсів і беруть участь у господарських процесах (постачання, виробництво, реалізація) підприємства протягом року або одного операційного циклу, а також створення продуктів праці.

Весь капітал (виробничі фонди), яким володіє підприємство складається з основного, оборотного та капіталу обігу. Запаси підприємства відносяться до складу оборотних засобів капіталу. Оборотні кошти складаються із засобів виробництва в частині запасів (виробничі запаси, малоцінні швидкозношувані предмети), які повністю витрачаються протягом кожного виробничого циклу і їх вартість повністю переноситься на собівартість виготовленої продукції. А оборотний капітал складається з продуктів праці (товарів і готової продукції).

Дослідивши існуючі підходи до тлумачення цієї категорії серед науковців, ми дійшли висновку, що:

- багато економістів і науковців, розкриваючи питання обліку запасів, використовують визначення, наведене в П(С)БО 9;
- деякі вчені ототожнюють поняття «виробничі запаси» і «матеріальні ресурси», а також поняття «запаси» і «виробничі запаси»;
- в деяких джерелах використовується термін «товарно-матеріальні цінності»;
- деякі автори не відносять до складу об'єктів праці малі та середні підприємства та незавершене виробництво.

Таким чином, у науковців немає єдиного підходу до трактування змісту виробничих запасів. На нашу думку, це матеріальні оборотні активи (які придбані або виготовлені самостійно), які мають матеріально-речову форму, макроекономічний зміст, цільове призначення та наявну облікову складову, які в повному обсязі використовуються протягом операційного циклу для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для

будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства.

Висновки. Отже, виробничі запаси є невід'ємною складовою для безперервного функціонування суб'єкта господарювання. Отже, для забезпечення зростання його виробничого потенціалу в сучасних умовах господарювання виникає потреба у створенні якісної системи управління ним, адже запаси займають особливе місце у складі майна підприємства. Отже, господарська діяльність підприємства буде ефективною лише за умови правильного управління та раціонального використання виробничих запасів.

Список використаних джерел:

1. Подолянчук О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 88-101.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства Фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Законодавство України: база даних / *Верховна Рада України*. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Законодавство України: база даних / *Верховна Рада України*. Дата оновлення: 15.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

ПУЖАЙЛО Д. А., ПОЛЩУК А. М., здобувачі вищої освіти
 Науковий керівник - **ЛЕГА О. В.**, к.е.н., доцент,
 професор кафедри обліку і оподаткування
 Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність. Для сільськогосподарських підприємств, окрім життєво важливої виробничої сфери, не меншого значення в сучасних умовах набула і сфера збуту. Процес реалізації сільськогосподарської продукції є завершальним процесом економічного перетворення «гроші-товар-гроші», вироблена продукція набуває грошового виразу, тобто на даній стадії відбувається отримання результату від усієї господарської діяльності.

Результати. Аналіз реалізації сільськогосподарської продукції у всіх категоріях господарств України у 2021 році проти 2013 року показав зростання обсягу реалізації рослинництва (за винятком овочевих культур) та зниження обсягів реалізації продукції тваринництва за винятком молока та цукру.

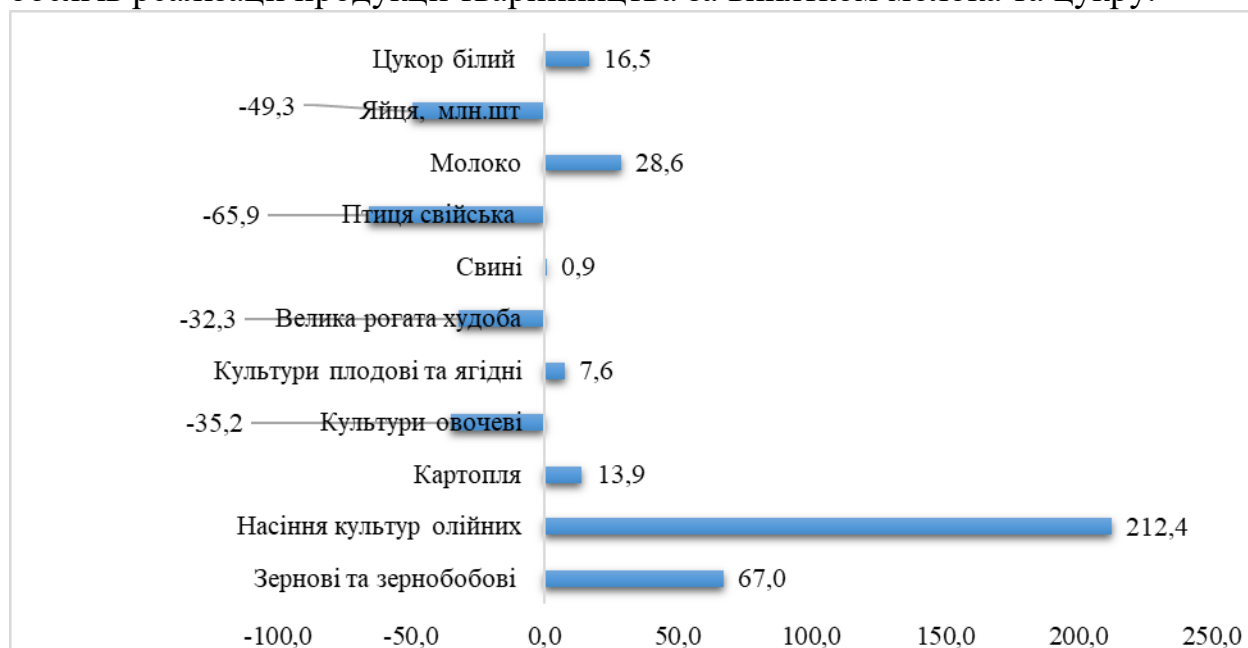

Рис. 1. Динаміка зміни обсягів реалізації сільськогосподарської продукції у всіх категоріях господарств України у 2021 р. проти 2013 р., %*

*побудовано на підставі [1]

Отримання виручки від реалізації власної продукції для сільськогосподарських підприємств – є основним видом доходів у їх структурі. Проте без достовірної, релевантної, систематизованої належним чином інформації про особливості утворення доходів підприємства неможливо ефективно управляти процесом їх формування [2]. Тому в сучасних умовах зростає роль обліку доходів від реалізації сільськогосподарської продукції, як

джерела необхідних даних для забезпечення належного контролю процесів формування результатів діяльності суб'єктів господарювання.

Розглянемо практичні аспекти обліку доходів від реалізації сільськогосподарських підприємств на прикладі ПП «Сервіс-Агро-Плюс» (підприємство займається виробництвом і реалізацією продукції рослинництва, здебільшого на регіональному рівні). Вивчивши дані фінансової звітності ПП «Сервіс-Агро-Плюс», встановлено, що найбільшу частку прибутку підприємство отримує від операційної діяльності. У ПП «Сервіс-Агро-Плюс» предметом діяльності є: основний - вирощування зернових (пшениця, ячмінь, кукурудза на зерно) та технічні, що представлені бобами сої, ріпаком та соняшником; інші – допоміжна діяльність у рослинництві, виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості.

Документальне підтвердження отримання доходу від реалізації представлено низкою первинних документів: рахунки-фактури, рахунки на оплату, чеки РРО, видаткові накладні, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт або наданих послуг, розрахунки (довідки) бухгалтерії.

Згідно з Інструкцією № 291 облік доходів від реалізації ведеться у ПП «Сервіс-Агро-Плюс» на рахунку 70 «Доходи від реалізації». Основними групами доходів від реалізації продукції в ПП «Сервіс-Агро-Плюс» є наступні (табл. 1).

Таблиця 1

Основні групи доходів від реалізації продукції ПП «Сервіс-Агро-Плюс»

Доходи від реалізації готової продукції	
701.1 «Доходи від реалізації продукції рослинництва»	701.1 «Озима пшениця»
	701.2 «Ячмінь»
	701.3 «Кукурудза на зерно»
	701.4 «Культури зернобобові сушені»
	701.5 «Соя»
	701.6 «Ріпак»
	701.7 «Соняшник»

*авторська розробка

Оскільки підприємство самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього і нижчих порядків, з метою деталізації інформації доречно ввести рахунки третього порядку до рахунку 701 «Дохід від реалізації продукції». Розроблено та запропоновано робочий план рахунків до субрахунків 27 та 701 в розрізі аналітичного обліку (табл. 2).

Таблиця 2

Запропонований робочий план рахунків ПП «Сервіс-Агро-Плюс» до субрахунків 27, 701, 901 для обліку доходів від реалізації

№	Назва рахунку	№	Назва рахунку	№	Назва рахунку
27	Продукція сільсько-господарського призначення	701	Дохід від реалізації продукції	901	Собівартість реалізації продукції
271	Продукція зернових	701.1	Дохід від реалізації	701.1	Собівартість

№	Назва рахунку та зернобобових	№	Назва рахунку продукції зернових та зернобобових	№	Назва рахунку реалізації продукції зернових та зернобобових
271.1	Озима пшениця	701.1.1	Дохід від реалізації озимої пшениці	701.1.1	Собівартість реалізації озимої пшениці
271.2	Ячмінь	701.1.2	Дохід від реалізації ячменю	701.1.2	Собівартість реалізації ячменю
271.3	Кукурудза на зерно	701.1.3	Дохід від реалізації кукурудзи на зерно	701.1.3	Собівартість реалізації кукурудзи на зерно
271.4	Культури зернобобові сушені	701.1.4	Дохід від реалізації культур зернобобових сушених	701.1.4	Собівартість реалізації культур зернобобових сушених
272	Продукція технічних культур	701.2	Дохід від реалізації продукції технічних культур	701.2	Собівартість реалізації продукції технічних культур
272.1	Соя	701.2.1	Дохід від реалізації сої	701.2.1	Собівартість реалізації сої
272.2	Ріпак	701.2.2	Дохід від реалізації ріпаку	701.2.2	Собівартість реалізації ріпаку
272.3	Соняшник	701.2.3	Дохід від реалізації соняшнику	701.2.3	Собівартість реалізації соняшнику

*авторська розробка

Кореспонденція рахунків з обліку доходів від реалізації продукції ПП «Сервіс-Агро-Плюс» представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Кореспонденція рахунків з обліку доходів від реалізації соняшнику
ПП «Сервіс-Агро-Плюс»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
Відображено дохід від реалізації продукції соняшнику ПП «Олійний світ»	361.1	701.2.3	480000,00
Нараховано податок на додану вартість (14 %)	701.2.3	641	58947,37
Списана справедлива вартість реалізованої продукції соняшнику	901.2.3	27	240000,00
Надійшли кошти від ПП «Олійний світ»	311	361.1	480000,00
Віднесено дохід від реалізації продукції на фінансові результати	701.2.3	791	421052,63
Віднесено собівартість реалізованої продукції на фінансові результати	791	901.2.3	240000,00

*авторська розробка

Запропонований робочий план рахунку 27, 701 та 901 дозволить здійснити контроль: в межах планових завдань щодо обсягів виробництва продукції зернових та технічних культур згідно наявного асортименту на всіх стадіях її руху; фактичного зберігання сільгосппродукції в розрізі асортиментного складу та відповідних обсягів; оперативної виписки документів на відвантаження продукції зернових та технічних культур; використання матеріальних та фінансових ресурсів підприємства через співставлення планових і фактичних показників калькуляції собівартості сільськогосподарської продукції [3].

Висновки. Об'єктивне та повне відображення в бухгалтерському обліку здійснених операцій по реалізації та сприятиме правильному визначенню фінансових результатів та відображення їх у звітності. Достовірна звітність про фінансові результати є об'єктивною основою для фінансового стану підприємства, його прибутковості.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистика України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 23.03.2023).
2. Богданюк О. В., Бенайсса Х. М. Розкриття інформації про доходи в сільському господарстві відповідно до чинного законодавства. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2576> (дата звернення 23.03.2023).
3. Руденко М. В., Кравченко О. О., Ткаль Я. С., Мельник Т. В. Удосконалення обліку доходів виробничих підприємств: прикладні аспекти. *Фінансовий простір*. 2021. № 4 (44). С. 163 – 171.

РАГУЛІНА І.І., к.е.н, доцент, викладач, кваліфікаційна категорія «спеціаліст»
*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Господарська діяльність підприємства спрямована на здійснення виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ. Для управління цією діяльністю необхідно визначати її цілі та планувати шляхи їх досягнення, отримувати відомості про хід та результати господарської діяльності, приймати рішення щодо регулювання виявлених відхилень, контролювати виконання рішень та планів, виконувати інші необхідні дії. Якість управління багато в чому залежить від досконалості роботи з інформацією та вимагає чіткої організації таких процесів, як її збирання, аналіз та обробка. Однак щоб відбирати тільки необхідну інформацію для управління, компанія повинна вміти визначати важливість або другорядність інформації, що обробляється. Ключовими також є процеси впорядкування комунікацій та обміну інформацією в рамках підприємства.

Складовою інформаційного забезпечення виступає обліково-аналітичне забезпечення. Система бухгалтерського обліку поєднує облікові та аналітичні операції в один процес. При цьому вдосконалюються як загальна методологія, так і нормативні положення обліку та аналізу для раціонального використання у єдиній обліково-аналітичній системі. Безперервність цього процесу використання його результатів в організації необхідні при прийнятті управлінських рішень керівництвом підприємства.

Результати дослідження. Система обліково-аналітичного забезпечення є складовою загальної системи управління, вона базується тільки на даних бухгалтерського обліку і здійснюється працівниками бухгалтерії. Її суть полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, проведенні оперативного мікро-аналізу, забезпеченні безперервності даного процесу і використанні його результатів при формуванні рекомендацій для прийняття управлінських рішень. При цьому загальна методологія і нормативні положення обліку і аналізу удосконалюються для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі [1].

Обліково-аналітичне забезпечення як система повинне надавати інформацію, що має ознаки якості, інакше її корисність повинна бути більша, ніж витрачені ресурси. Система якості в обліку і звітності – це спосіб організації ефективної взаємодії керівних і виконавчих підрозділів і конкретних осіб, що беруть участь у створенні й забезпеченні функціонування облікової системи з метою надання їй властивостей, що забезпечують задоволення інформаційних запитів груп споживачів облікової інформації з мінімальним витрачанням наявних ресурсів [2].

Раціональне обліково-аналітичне забезпечення бухгалтерського обліку підприємства – великий, постійний, планомірний процес, у склад якого можуть входити такі етапи: побудова та розвиток обліково-аналітичної служби економічного суб'єкта; ретельне дослідження встановлених облікової політикою норм та збереження їх у актуальній дійсності; адаптація до поточних облікових процесів передових інформаційних технологій збору та трансформації бухгалтерської інформації; здійснення ефективних контрольних процедур, спрямованих на своєчасне та беззаперечне виконання встановленого графіка документообігу; забезпечення оціночних та аналітичних процедур для контролю якості застосовуваної в економічному суб'єкті обліково-аналітичної системи, її адаптації до сучасних умов господарювання та вимогам бухгалтерського та податкового законодавства; формування та забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю; інші етапи залежно від завдань, що встановлюються керівництвом, розмірів економічного суб'єкта, його організаційної структури, особливостей його функціонування та інших особливостей.

Для обліково-аналітичного забезпечення бухгалтерських процесів необхідна суцільна система збору, реєстраційної обробки, процедур, пов'язаних із систематизацією та узагальненням обліково-аналітичних інформаційних потоків, яка буде спрямована на: усунення причинно-наслідкових зв'язків, які є причиною низької оперативності та недоліків в засобах та прийомах, що забезпечують обробку інформаційних бухгалтерських потоків; забезпечення економічно обґрунтованої рівноваги пов'язаної з потребами менеджменту підприємства в отриманні якісно опрацьованої бухгалтерської інформації та витратами бухгалтерської служби, які необхідні для такої обробки інформації; акумуляція та відповідна обробка за допомогою обліково-аналітичної системи інформації якою забезпечуються внутрішні користувачі та дозволяє їм приймати економічно обґрунтовані та доцільні управлінські рішення на своїх ділянках виробничої роботи. Отже, необхідно сформувати таку комплексну обліково-аналітичну систему, яка б здійснювала збір та обробку інформації, аналіз, оцінку та контроль показників та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, що буде обґрунтуванням поточного планування та прогнозування тенденцій цих показників та напрямів розвитку бізнесу в найближчій перспективі.

Обліково-аналітичне забезпечення повинно складатися з наступних складових: аналітична підсистема яка включає в собі – оперативний, перспективний (тактичний, стратегічний) та внутрішній ретроспективний аналіз; обліково-звітна підсистема складається з оперативного тактичного, стратегічного управлінського обліку, фінансового обліку, управлінської звітності, фінансової звітності; контрольна підсистема яка складається з управлінського контролю, внутрішнього та зовнішнього аудиту. Отже, обліково-аналітичне забезпечення реалізує основні функції управління – обліку, аналізу та контролю прибутку й витрат.

Використовуючи інформацію обліково-аналітичного забезпечення, можна проводити ретельний аналіз кожного господарського процесу на підприємстві (у тому числі й оперативний аналіз) виявляти причинно-наслідкові зв'язки між ними та факторами зовнішнього середовища, що на них впливають.

Нажаль, багато підприємств не формують обліково-аналітичну систему бізнес-процесів взагалі або мають лише окремі її елементи. А тим часом постановка системи управлінського обліку, аудиту та аналізу, спрямованої на забезпечення сучасних викликів економіки та управління, є необхідним елементом стратегії кожного підприємства. При цьому не всі керівники розуміють значущість та корисність інформації, одержаної в обліково-аналітичного забезпечення.

Систематичне проведення аудиту у процесі формування облікової інформації сприяє превентивному виявленню відхилень та помилок, що виникли, а це, у свою чергу, дозволяє підвищити якість і точність оперативного аналізу і, відповідно, прийнятих в оперативному порядку управлінських рішень. Інакше кажучи, одне з головних завдань, встають перед керівництвом, аудиторами, пов'язано з оцінкою системи внутрішнього контролю та її ефективності на конкретному підприємстві.

Висновки. Отже, основою для прийняття управлінських рішень є обліково-аналітичне забезпечення, яке застосовується на кожній стадії господарської діяльності підприємства. Також, під час побудови моделі управлінської обліково-аналітичної системи бізнес-процесів необхідно враховувати вплив галузевих особливостей виробництва. Забезпечення менеджментом функціонування обліково-аналітичного забезпечення, адекватне розуміння керівництвом поставленої мети безпосередньо впливає на займане підприємством місце на ринку, ефективність використання ресурсів та персоналу, ліквідність активів, і, що дуже важливо, його фінансовий стан та ділову репутацию.

Органічне єдність та взаємозв'язок всіх складових підсистем обліково-аналітичного забезпечення підприємства дозволять, з одного боку, приймати необхідні тактичні рішення в оперативному режимі, а з іншого – розробляти та коригувати стратегії розвитку підприємства на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Юзва Р.П. Обліково-аналітична система – інформаційне забезпечення управління підприємством. *Облік і фінанси АПК*. 2007. № 12. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblikovo-analitichna-sistema-informaciyne-zabezpechennya-upravlinnya-pidpriemstvom.html>
2. Ілляшенко О.В. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління на підприємствах водопостачання та водовідведення. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2018. Вип. 1(27). С. 247–259.

РАДІОНОВА Н. Й., д.е.н, професор,
 професор кафедри фінансів та бізнес-консалтингу,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ

ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Актуальність. Стан методологічної та методичної бази аудиторських послуг визначається глибиною розробки правил та стандартів аудиторської діяльності, як зовнішніх, так і внутрішніх, етичних норм. Система організації та регулювання аудиторської діяльності регламентується законодавчими та нормативними вимогами сфери аудиторської діяльності в Україні. Стан розробки системи контролю якості, ступінь і глибина розробки механізму оцінки якості аудиторських послуг мають безпосередній вплив на формування якості аудиторських послуг, що є однією з найвагоміших конкурентних переваг у сфері аудиту. Крім того, в умовах проголошеної Україною політики євроінтеграції важливим залишається питання імплементації європейських стандартів ведення аудиторської діяльності до реалій українського аудиторського простору.

Результати дослідження. На сучасному етапі аудиторські послуги є невід’ємним елементом вітчизняного ринку і спрямовані на захист законних майнових інтересів підприємств шляхом незалежного фінансового контролю [3, с. 51]. Оскільки аудит – це вид незалежного контролю, що здійснюється суб’єктами аудиторської діяльності (САД), ефективний контроль якості надання аудиторських послуг є важливим елементом підвищення довіри користувачів (третьох осіб) до фінансової звітності перевіряемого підприємства з одного боку та до результативності роботи САД з іншої. Крім того, можна стверджувати, що стабільність та постійний розвиток як окремого підприємства, так і економіки країни загалом залежить від конкретних результатів аудиту та його якості. Оцінка якості аудиту має на меті досягнення заданих параметрів якості його елементів, окремих етапів і всього процесу загалом [4, с. 148].

Погоджуємось з Разборською О. О. та Пудкалюк Х. О., які стверджують, що якість аудиторських послуг має два аспекти:

- по-перше, якість аудиторської перевірки, при якій об’єктом забезпечення якості є незалежна перевірка фінансової звітності та системи бухгалтерського обліку;

- по-друге, якість аудиторської діяльності, при якій об’єктом забезпечення якості є робота суб’єкта аудиторської діяльності загалом [5, с. 73].

Відповідно до статті 51 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.17 р. № 2258-VIII Комітет з контролю якості аудиторських послуг забезпечує проведення перевірок суб’єктів аудиторської діяльності (САД), крім тих, які здійснюють обов’язковий аудит фінансової

звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес [2].

Основними завданнями Комітету при перевірках з контролю якості аудиторських послуг є:

а) перевірка якості аудиторських послуг щодо дотримання САД міжнародних стандартів аудиту, принципу незалежності, ефективності внутрішньої системи контролю якості аудиторських послуг, дотримання вимог Закону № 2258-VIII;

б) розроблення рекомендацій щодо усунення виявлених під час перевірки з контролю якості аудиторських послуг недоліків та порушень та запобігання їм надалі.

Обов'язковий контроль якості аудиторських послуг здійснюється щодо:

1) суб'єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності великих підприємств, банків, професійних учасників фондового ринку та емітентів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію, – один раз на три роки;

2) суб'єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності, крім зазначених у пункті 1 – один раз на шість років.

Планом-графіком проведення перевірок з контролю якості на 2022 рік передбачалось провести перевірку 52 САД, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств. з яких: 43 САД – включено в щорічний План –графік на 2022 рік за ініціативою Комітету, як підприємства, що підлягають обов'язковій перевірці та 9 САД – включено в щорічний План –графік на 2022 рік за власною ініціативою суб'єктів аудиторської діяльності [1].

Відповідно до Рекомендацій у разі виявлення в процесі перевірки недоліків інспектор Комітету оцінює значущість недоліків та класифікує значущі недоліки за такими категоріями:

1. значущі недоліки дотримання окремих вимог Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
2. значущі недоліки системи контролю якості;
3. значущі недоліки виконання завдання.

Крім того, на 2022 рік у 18 САД було заплановано проведення відстеження обов'язкових до виконання рекомендацій (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати відстеження виконання наданих САД за результатами перевірки обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження

Результати відстеження виконання наданих САД за результатами перевірки обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження	2022		2021	
	Кількість	Питома вага, %	Кількість САД	Питома вага, %
Заплановано відстежень на звітний рік	18	100	19	100
Проведено відстежень протягом року, у тому числі за результатами проведених	13	72	19	100

Результати відстеження виконання наданих САД за результатами перевірки обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження	2022		2021	
	Кількість	Питома вага, %	Кількість САД	Питома вага, %
відстежень наданий:				
- позитивний висновок	13	100	16	84
- негативний висновок	-		3	16
Не проведено відстеження через дію воєнного стану	5	28	-	

Джерело: сформовано за даними [1].

Фактично протягом 2022 року Комітетом здійснено 13 відстежень виконання наданих САД за результатами перевірки з контролю якості аудиторських послуг обов'язкових рекомендацій та результатів їх впровадження. За результатами проведених відстежень усі 13 САД отримали позитивний висновок щодо виконання обов'язкових рекомендацій, що говорить про ефективність функціонування діючої системи контролю.

Висновки. Сприйняття якості аудиту є різним серед зацікавлених сторін, в залежності від мети та ступеню взаємодії з процесами надання аудиторської послуги. При цьому, жоден з факторів впливу не є домінуючим за ступенем впливу на якість аудиторської послуги. Потреба в контролі якості визначається багатьма факторами в Україні, ключовими з яких є: підвищення якості аудиту та сприяння економічному зростанню країни; відповідність міжнародній практиці та очікуванням суспільства; спрямування та допомога у подальшому розвитку аудиторської діяльності. Регулятивні вимоги на відповідність стандартам та професійна діяльність органів суспільного нагляду є важливими чинниками підвищення рівня якості аудиторських послуг в Україні.

Список використаних джерел:

1. Аналіз порушень суб'єктами аудиторської діяльності професійних вимог щодо якості аудиторських послуг за 2022 рік. рішення Ради Аудиторської палати України від 26.01.2023 (протокол № 102) URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/6_КЯ_Аналіз-порушень_узагал.звіт-2022.pdf
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
3. Радіонова Н. Й. Історичне становлення нормативно-правового регулювання аудиторської діяльності в Україні. XI Міжнародна наукова конференції «Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку», 30 серпня 2022 року м. Прага, (Чехія). С. 50-52.
4. Radionova N., Tarasenko I., Hryhorevska O., Sayun A., Chernysh O. SCIENTIFIC APPROACHES TO THE SYSTEMATIZATION OF COST-GENERATING FACTORS IN THE COORDINATES OF ACHIEVING STRATEGIC AND TACTICAL GOALS BY AN ENTERPRISE / *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*, Том 1 № 48. – 2023. – с. 139-150
5. Разборська О. О., Пудкалюк Х. О. Якість аудиторських послуг в Україні. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 67-75.

РИЛЄЄВ С. В., к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
ДМИТРЮК Д. Д., здобувач вищої освіти

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету, м. Чернівці

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Сьогодні важко уявити види та масштаби економічних втрат, викликаних повномасштабною військовою агресією проти суверенної України: падіння обсягів ВВП, зростання інфляції, дефіцит бюджету, зростання зовнішнього та внутрішнього боргу, безробіття та міграція робочої сили ...

Нинішня та післявоєнна відбудова України потребує значних обсягів як внутрішніх так і зовнішніх інвестицій. Наразі вже багато країн й компаній оголосили про участь у відбудові економіки, міст, галузей та регіонів нашої держави. Проте нерідко інвестиційні процеси супроводжуються економічними правопорушеннями і як формами їх прояву – злочинами.

Результати дослідження. Економічні злочини – різновид злочинів, здійснюваних у процесі професійної діяльності в рамках і під прикриттям законної економічної діяльності з використанням легальних економічних інститутів (правил, форм, процедур) [1].

Економічні злочини класифікуються за різними ознаками (рис. 1).

Класифікація економічних злочинів				
За сферою економічної діяльності				
Господарювання та підприємницька	Виконання бюджету	Оподаткування	Обслуговування населення	
Захист від монополізму та недобросовісної конкуренції			Приватизація	
За формами прояву				
Монопольні злочини	Шахрайство	Цифрові махінації	Фіктивні організації	Навмисна неточність в опису товарів
Фальсифікація документів бухгалтерського та податкового обліку		Порушення ергономічних вимог і стандартів		Нечесна конкуренція
Фінансові правопорушення та ухилення від податків		Митні правопорушення	Біржові та банківські правопорушення	
Валютні махінації	Відмивання злочинно отриманих грошей та власності		Махінації з цінними паперами	

Рис. 1. Класифікація економічних злочинів за основними ознаками [1; 2, с. 125-126; 3, с. 73]

В процесі здійснення інвестиційної діяльності суб'єктами господарювання може спостерігатися весь аспект економічних правопорушень, наведених на

рис. 1. Але все ж таки окремо відзначимо:

- відмивання коштів пов'язані з операціями по незаконному виведенню грошей за кордон та інвестування з офшорних зон;
- підозрілі операції нерезидентів та резидентів з цінними паперами;
- шахрайство з будівництвом житла для населення;
- фальсифікація та підробка бухгалтерських та податкових документів;
- корупційні схеми щодо отримання тендерів на реалізацію державних та регіональних інвестиційних проектів та програм;
- завищення інвестиційних витрат та приховування інвестиційних доходів;
- розкрадання бюджетних коштів, спрямованих на реалізацію інвестиційних проектів та програм тощо.

Важливу роль в системі економічного контролю інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання відіграє судово-економічна експертиза (СЕЕ), яка само по собі не може існувати поза цивільних або кримінальних справ, що виникають у процесі досудового розслідування або судового розгляду.

Предметом СЕЕ інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання виступають фактичні дані (інформація) щодо допущених економічних правопорушень в процесі її здійснення.

Об'єктами СЕЕ інвестиційної діяльності є первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансова, статистична й податкова звітність, розрахунки показників ефективності й ризикованості, інші документи що містять достовірну інформацію, яка стосується предмету СЕЕ.

Зазначимо, що предмет та об'єкти СЕЕ виходять за рамки облікового поняття «інвестиційна діяльність», а обумовлені її складовими, що визначені в Законі України «Про інвестиційну діяльність».

Враховуючи різноманіття складових інвестиційної діяльності (об'єкти, суб'єкти, інвестори, учасники, законодавство, джерела фінансування тощо) СЕЕ може проводитися за всіма видами експертних спеціальностей: 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності»; 11.2 «Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій»; 11.3 «Дослідження документів фінансово-кредитних операцій».

Крім цього, у процесі розслідування або судового розгляду кримінальних та цивільних справ у сфері економіки та інвестиційної діяльності можуть паралельно або одночасно призначатися й інші види судових експертиз:

1. Експертиза у сфері інтелектуальної власності, зокрема за спеціальністю 13.9 «Економічна експертиза у сфері інтелектуальної власності» (при реалізації інноваційних та інтелектуальних інвестицій);

2. Будівельна технічна, земельно-технічна, пожежно-технічна, оціночно-будівельна, оціночно-земельна тощо (інвестиції у капітальне будівництво).

Отже постановою органів досудового слідства або ухвалою суду можуть бути призначені: однопредметні, комісійні та комплексні судові експертизи.

Потреба у проведенні судово-економічних експертних досліджень

інвестиційних процесів виникає, насамперед, при створенні конфліктних ситуацій у сфері інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, зокрема, з порушеннями чинного законодавства України.

Багатогранність та множинність різноманітних аспектів здійснення інвестиційної діяльності вимагає від судових експертів відповідних професійних знань, навичок та вмінь.

Крім цього, судовий експерт має знати нормативно-правову базу, що регулює в цілому здійснення інвестиційної діяльності, а також окремі її аспекти. При цьому в своїх експертних дослідженнях він має застосовувати ті норми законодавства, що діяли на момент здійснення економічного правопорушення. А це вимагає постійного перебування у курсі та моніторингу останніх змін у діючому законодавстві України.

Отже на підготовчій стадії експерт здійснює підбір нормативно-правових актів, які мають бути досліджені у процесі СЕЕ інвестиційної діяльності:

1. Законодавство у сфері інвестиційної діяльності та захисту прав інвесторів.

2. Правова база регулювання фінансово-кредитних операцій

3. Чинні законодавчі акти у сфері та операцій з цінними паперами.

3. Нормативно-правові акти у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування.

4. Порядок, Методика, Методологія та Методичні рекомендації оцінки, у т.ч. ефективності, інвестицій в різні проекти, об'єкти, регіони, галузі, підприємства за видами економічної діяльності тощо.

5. Інша нормативно-правова база.

Висновки. Враховуючи сучасний стан економіки України, а також перспективи її післявоєнної відбудови завдяки залучення іноземних та вітчизняних інвестицій, констатуємо факт зростання ролі СЕЕ, як форми контролю за інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання.

Виходячи з цього, виникає необхідність удосконалення правових, організаційно-методологічних та процесуальних засад проведення СЕЕ в цілому, а також у сфері інвестиційної діяльності.

Крім цього, важливу роль у підготовці судових економічних експертів та набуття ними фахових й інтегральної компетентностей відіграють вищі навчальні заклади.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України / ред. кол. [І. М. Дзюба](#) та ін. Київ : [Інститут енциклопедичних досліджень НАН України](#), 2009. Т. 9 : Е–Ж. 711 с. URL : <https://esu.com.ua/article-18798> (дата звернення: 18.03.2023)
2. Антипов В. І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методологічні узагальнення). Вінниця : ДП ДКФ, 2006. 1039 с.
3. Палешко Я. С., Кубецька О. М., Остапенко О. М. Поняття та класифікація злочинів, пов'язаних з економічною сферою. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. № 5. Т. 31 (70). С. 70-75.

РОМАНЕНКО Т.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КРИШТАЛЬ Г.О.**,
 д.е.н, професор кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Існує багато недоліків платіжної політики підприємства, проте найбільш суттєвим є наявність простроченої кредиторської заборгованості, здебільшого перед постачальниками та підрядниками. Невчасне погашення цієї заборгованості спричиняє сплату штрафів, а це відповідно негативно відображається на фінансовому стані підприємства та створює підприємству репутацію ненадійного партнера на ринку. Важливим у процесі облікової політики є відстеження саме виникнення фактів заборгованості та своєчасного її погашення. Основним джерелом погашення кредиторської заборгованості є виручка від реалізації. Тому підприємству потрібно застосовувати ефективні методи управління кредиторської заборгованості, аби надходження грошових сум від дебіторів передували в часі терміну погашення усіх видів заборгованостей [3].

Результати дослідження. Методологічні вимоги до формування в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про зобов'язання, а також принципи їх відображення визначає НП(С)БО 11 "Зобов'язання", відповідно до якого "зобов'язання" — це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, втілюючи в собі економічні вигоди.

На фінансові результати підприємства та на господарську діяльність загалом має великий вплив кредиторська заборгованість. Для підвищення фінансової результативності всіх видів звичайної діяльності та забезпечення платоспроможності підприємствам необхідно прискорити кругообіг оборотного капіталу. Тому для ефективного використання коштів підприємства необхідно навчитися правильно ними управляти. Вдосконалення аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками полягає у впровадженні в облікову систему певного аналітичного документа, за допомогою якого будуть відображатися всі операції, які здійснювалися з кожним постачальником (підрядником) протягом року задля усунення факту виникнення простроченої кредиторської заборгованості [1].

Відомість розрахунків з постачальниками (підрядниками) міститиме таку інформацію, як поставка товарно-матеріальних цінностей, заборгованість за попередні поставки, умови продажу товарно-матеріальних цінностей, а також дату погашення заборгованості за конкретною поставкою. Відповідальність за ведення даної відомості та прийняття рішень щодо розрахунків з

постачальниками та підрядниками слід покласти на заступника головного бухгалтера. Управління кредиторською заборгованістю передбачає використання підприємством найбільш прийнятих для цього форм, обсягів, строків розрахунків з контрагентами. Важливість управління кредиторської заборгованості зумовлюється значною часткою в поточних пасивах підприємства, а це в свою чергу впливає на динаміку показників платоспроможності та ліквідності. Основним елементом управління кредиторської заборгованості на підприємстві виступає правильний та своєчасний її аналіз. Важливе значення для аналізу кредиторської заборгованості має збір необхідної достовірної інформації. Основними джерелами формування такої інформації є: баланс підприємства, звіт про фінансові результати, примітки до річної фінансової звітності, первинні документи, журнали, в яких відображається рух відповідних платежів, а також розрахункові відомості про нарахування заробітної плати. Необхідно також провести аудит кредиторської заборгованості, результати якого дадуть можливість визначити всі відхилення в структурі заборгованості, розробити заходи щодо її регулювання, адже вона негативно впливає на діяльність підприємства. У більшості випадків причиною змін у структурі заборгованості є взаємні неплатежі. Тому для ефективної роботи підприємства необхідно визначити причини кожного виду заборгованості в результаті кожної окремої ситуації на підприємстві. Важливою ділянкою роботи для бухгалтера є управління кредиторською заборгованістю, яке передбачає:

- обґрунтування можливості виникнення кредиторської заборгованості;
- визначення політики надання кредиту для різних груп постачальників і видів продукції;
- контроль розрахунків з кредиторами за відстрочену або прострочену заборгованість та вивчення причин недотримання договірної дисципліни;
- своєчасне визначення прийомів прискорення обігу оборотних активів і зменшення безнадійних боргів;
- забезпечення умов продажів, що гарантують надходження грошових коштів;
- прогноз надходжень грошових коштів від кредиторів.

Основними прийомами управління кредиторської заборгованості є:

- аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості;
- оцінка реальної вартості існуючої кредиторської заборгованості;
- контроль за співвідношенням кредиторської заборгованості.

Щоб зменшити заборгованість, є певна послідовність її погашення. В першу чергу виступають розрахунки за податками та зборами перед бюджетом, а потім підприємство покриває витрати пов'язані з розрахунками з оплати праці та проводить розрахунки з постачальниками та підрядниками. Отже, ефективне управління на підприємстві кредиторською заборгованістю дозволить не лише оптимізувати фінансовий стан, а забезпечить високі темпи виробництва та

конкурентоспроможності [2].

Висновки. Аналізуючи дане питання, можна зробити висновок, що кредиторська заборгованість є важливим елементом складного механізму підприємства. Саме тому вивченню цієї категорії необхідно приділяти багато часу, адже від прийнятих рішень залежить стан та перспективи розвитку підприємства. За для розширення ринку збуту товарів а також залучення нових реалізаторів продукції необхідна ефективна політика управління кредиторською заборгованістю. Введення аналітичних документів дозволить удосконалити облік кредиторської заборгованості на підприємстві шляхом забезпечення контролю своєчасності розрахунків за кожною поставкою товарно-матеріальних цінностей, що в свою чергу підвищить рівень платіжної дисципліни підприємства.

Список використаних джерел:

1. Болюх М.А. Економічний аналіз: навч. посібник. [2-е вид., доп. і перероб.]. К.: КНЕУ, 2013. 556 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: підручник [за ред. Ф.Ф. Бутинця]. Житомир: ПП "Рута", 2012. 480 с.
3. Ізмайлова Н.В. Стан та тенденції дебіторської та кредиторської заборгованості: макроекономічний аспект. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. №4. 12—17 с.

РУБАЙКО Є. А., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **НЕЖИВА М. О.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

РОЛЬ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність. Практичне використання значень показників фінансової звітності має важливе значення для розрахунку таких показників як ліквідність, платоспроможність підприємства, рентабельність діяльності лише за умови правдивості та достовірності відображення показників фінансового стану та господарських операцій підприємства. Зважаючи на це та на постійну потребу у перевірці формування фінансових звітів, виникає необхідність у проведенні аудиту фінансової звітності, який надає незалежну й об'єктивну думку щодо фінансової звітності підприємства для можливості подальшого прийняття ефективних управлінських рішень.

Виклики, з якими стикнулася Україна впродовж останніх років, сильно завдали шкоди як населенню, так і економіки в цілому. Незважаючи на це, все ж таки більша частина українських підприємств продовжує функціонувати, підтримуючи економіку країни, хоча з певними обмеженнями та з використанням резервних потужностей. Саме тому, при нестабільних умовах та зменшення обсягів діяльності, питання аудиту залишається актуальним.

Результати дослідження. Із розвитком глобалізаційних процесів та розширенням підприємствами зовнішньоекономічної діяльності до підприємств значно підвищилась увага з боку зацікавлених осіб. При цьому вони мають доволі різні інтереси у інформації, яку необхідно отримати для подальшої співпраці з ними. Основну загальну інформацію про фінансово-господарську діяльність та фінансовий стан суб'єкти господарювання повинні відображати у фінансовій звітності. Саме фінансова звітність є основним джерелом інформації про наявність та рух активів, зобов'язань, власного капіталу підприємства, а також про результати діяльності.

Формування річної фінансової звітності здійснюється на завершальній стадії фінансового обліку. Усі частини фінансової звітності – це єдине ціле, достовірність яких, згідно зі звітними документами, повинна бути підтверджена у взаємозв'язку і несуперечності всіх показників, що містяться у формах фінансової звітності [4].

Методологічні аспекти формування фінансової звітності визначаються підходами, закріпленими, зокрема в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансова звітність визначається як звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1]. Так для звітності загальностановленим звітним періодом є календарний рік, при чому проміжна звітність складається наростаючим підсумком з початку звітного року; встановлені підприємства, які зобов'язані складати та подавати

звітність за міжнародними стандартами та ін.

Основною метою складання фінансової звітності є надання необхідної, повної, неупередженої інформації різним користувачам, достовірність якої повинна бути підтверджена аудиторською практикою. З метою гармонізації національного законодавства у сфері аудиту, що сприятиме підвищенню прозорості та достовірності даних фінансової звітності, на основі яких приймаються управлінські рішення, з 1 січня 2004 року в Україні аудит фінансової звітності підприємств проводиться за Міжнародними стандартами аудиту.

Аудит фінансової звітності можна визначити як комплексну незалежну перевірку фінансової звітності суб'єкта господарювання, розкриття інформації, наведених у звітах, встановлення реальності та достовірності фінансової звітності, своєчасності та точності її показників. Для цього важливо, щоб фінансова звітність була підготовлена відповідно до визнаної облікової політики й відповідних законодавчих вимог, повинна розкривати всі суттєві питання. Дотримання професійної етики аудитором, складання кваліфікаційних іспитів та постійне підвищення своєї кваліфікації забезпечує високу достовірність перевіреної інформації та якості наданих послуг. Аудитор самостійно розробляє методику проведення аудиту фінансової звітності, враховуючи об'єкт дослідження, галузь діяльності підприємства, професійну компетентність тощо.

Аудит фінансової звітності ще ніколи не відігравав настільки значну роль. У сьогоденних умовах ведення господарської діяльності, фінансова звітність будь-якої компанії піддається ретельному огляду та аналізу. Тому перед аналізом показників фінансової звітності, аудитору необхідно упевнитись в їх правильності. Нераціонально та неефективно побудований аудит показників фінансової звітності підприємства може призвести до не виявлення викривлень, фальсифікацій у звітності, яка стане інформаційним базисом для подальшого проведення аудиту [3].

Для досягнення основної мети аудиту аудитор повинен забезпечити отримання достатньої та відповідної кількості необхідних аудиторських доказів, виконуючи процедури дотримання та суттєвих процедур. Докази дають аудитору зробити обґрунтовані висновки.

Під час проведення аудиту фінансової звітності компанії необхідно перевірити наявність повного пакету фінансових звітів та правильність їх заповнення. При дослідженні відповідності форм звітності аудитору потрібно використовувати як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Для цього аудитору потрібно здійснити перевірку відповідності документації вимогам законодавчих актів; перевірку повноти відображення операцій, що проводяться; вивчити узгодженість показників звітності підприємства; аналіз облікової політики підприємства та оцінка змін, які відбулися протягом звітного періоду та їх вплив; простежити за своєчасністю подання звітності до відповідних органів тощо.

Введення воєнного стану в Україні призвело до суттєвих змін у політико-економічній сфері. Багато підприємств зупинили свою діяльність, деякі змінили функціонування структурних підрозділів, зменшили витрати на фінансування діяльності, були вимушені зорієнтуватися на короткострокові плани. Аудиторська діяльність не стала винятком.

Деякі аудити скасовані через відсутність доступу до необхідної інформації. Сьогодні аудит, як й інші сфери діяльності проходить період адаптації у сфері нормативно-правового забезпечення для продовження функціонування. Так згідно із Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [2] аудиторі та суб'єкти аудиторської діяльності подають звіти та звітну інформацію, подання якої вимагається, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану за весь період неподання звітності чи обов'язку надати відповідну інформацію. Несвоєчасне подання звітності зовнішніми аудиторами чи суб'єктами, які провадять аудиторську діяльність, не несе за собою відповідальності. На період дії воєнного стану, а також протягом трьох місяців після його припинення або скасування до аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності не застосовується відповідальність за порушення вимог щодо: повноти та своєчасності подання відомостей про аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності для оприлюднення у Реєстрі; несвоєчасної сплати внесків.

Висновки. Достовірність фінансової звітності є необхідною як зовнішнім, та і внутрішнім користувачам для оцінки діяльності підприємства в цілому, а також для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, цілей фінансового аналізу, дасть змогу запобігти багатьом помилкам, що потенційно можуть бути допущені у майбутній діяльності підприємства. Таким чином, роль та подальший розвиток аудиту не є перебільшеним, і вимагає постійного вдосконалення і наукового обґрунтування методології і організації проведення перевірок.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Мінфін України; Наказ від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Про внесення змін до Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" щодо забезпечення аудиторської діяльності на період дії [...] Закон України від 31.05.2022 № 2285-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2285-20#Text>
3. Даценко Г. В., Мізернюк. А.А. Дослідження окремих аспектів методики здійснення аудиту показників фінансової звітності підприємства та шляхи її удосконалення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. №2. С. 97-101.
4. Михалків А. А. Роль аудиту в забезпеченні достовірності фінансової звітності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 6. С. 105-107.

РЯСА В., КОТЕНКО З., здобувачі вищої освіти
 Науковий керівник - **ЛЕГА О. В.,** к.е.н., доцент,
 професор кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

КУРСОВІ РІЗНИЦІ: ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Актуальність. Міжнародні операції в рамках зовнішньоекономічної діяльності, зазвичай, здійснюються в іноземній валюті. У сучасних умовах розвитку економіки більшість підприємств різних форм власності та сфер господарювання має справу з валютними цінностями, складовою частиною яких є іноземна валюта. У нестабільній ситуації на валютному ринку, спричиненій коливаннями валютних курсів, важливим є облік та контроль здійснення операцій в іноземній валюті.

Результати дослідження. Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [П(С)БО 21] «Вплив змін валютних курсів» – іноземна валюта – це валюта інша, ніж валюта звітності [1]. Валютні операції супроводжуються нарахуванням курсових різниць. Узагальнимо основні правила, за якими обліковують курсові різниці:

1. Курсові різниці виникають за операціями, вартість яких визначена в інвалюті або які потребують розрахунків в інвалюті [2]. Основними правилами розрахунку курсової різниці є: їх визначають лише за монетарними статтями балансу; для розрахунку використовують лише курс НБУ; визначають на кожну дату балансу й дату здійснення господарської операції. Розрахунок курсової різниці здійснюють за такою формулою:

$$КР = СГО \times (K2 - K1), \quad (1)$$

де: КР - сума курсових різниць; СГО - сума господарської операції (монетарної статті); K1 - курс НБУ на дату виникнення монетарної статті чи дату балансу (залежно від того, яка подія сталася пізніше); K2 - курс НБУ на дату визначення курсової різниці (на дату балансу чи на дату розрахунків) [3].

2. Курсові різниці можуть бути операційні та неопераційні. Курсові різниці від операційної діяльності називають операційними курсовими різницями, а від фінансової та інвестиційної діяльності - неопераційними (рис. 1). Курсові різниці за монетарними статтями відображаються у складі інших операційних доходів – субрахунок 714 «Дохід від операційної курсової різниці» (витрат - субрахунок 945 «Втрати від операційної курсової різниці»). Курсові різниці, що виникають внаслідок перерахунку інвалютних монетарних статей, пов'язаних із фінансовою та інвестиційною діяльністю, відображаються у складі інших доходів (субрахунок 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці») чи витрат (субрахунок 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць») [2].

3. Курсові різниці розраховують на дві дати - на дату балансу (курсіві

різниці на дату балансу) та на дату здійснення господарської операції (п. 8 НП(С)БО 21).

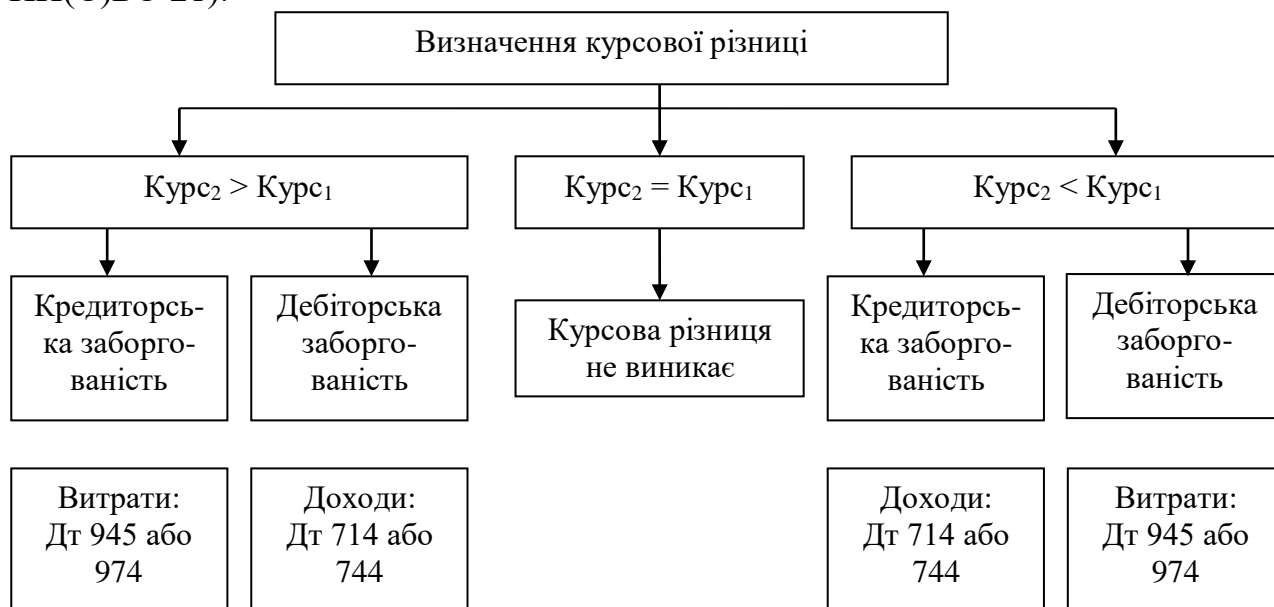

Рис. 1. Методика визначення курсових різниць

4. Курсові різниці не виникають за немонетарними статтями.

Якщо здійснюється перерахування або отримання авансу в іноземній валюті, необхідно використовувати курс НБУ на дату сплати (отримання) авансу. Суми авансових платежів, які виплачувалися чи надходили частинами, визначаються на основі валютних курсів у послідовності таких авансових платежів (п. 6 НП(С)БО 21) – рис. 2, 3.

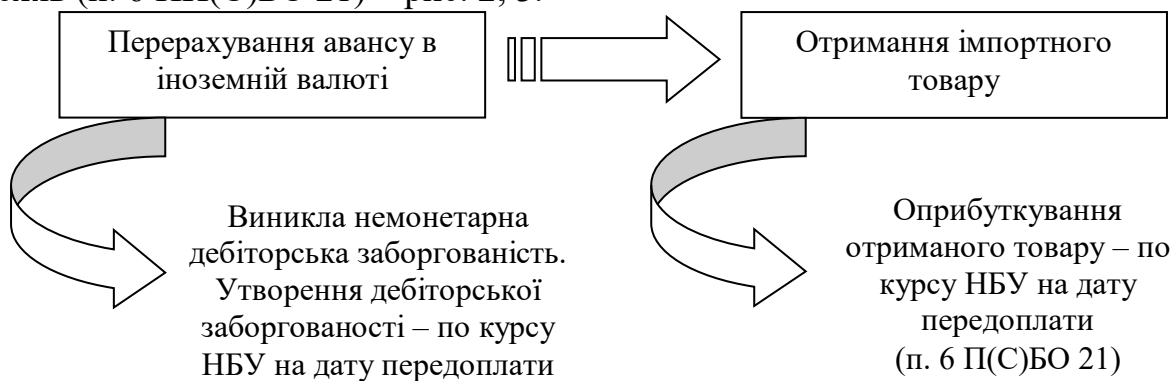

Рис. 2. Особливості перерахунку операції в іноземній валюті в гривні в разі здійснення авансової оплати в інвалюті за товар

За загальними правилами п. 10 розд. III Положення №148 офіційний курс гривні до іноземних валют та облікова ціна банківських металів починають діяти наступного робочого дня після дня встановлення та/або розрахунку. Але з початку війни і дотепер офіційний курс гривні до долара США залишається фіксованим — на рівні 29,25 грн/дол. США. Фіксація обмінного курсу дає змогу стримати інфляційні процеси (через здешевлення критичного імпорту) й тримати під контролем інфляційні очікування.

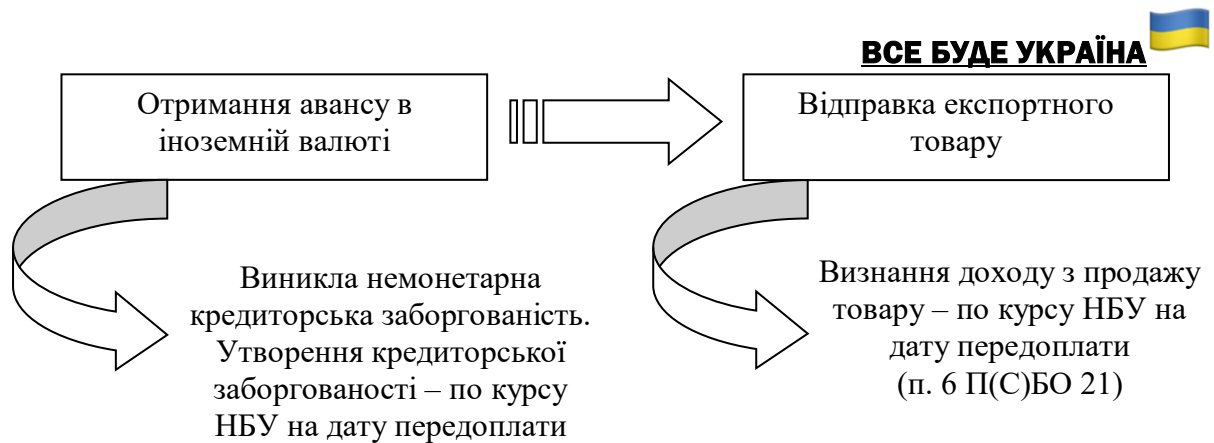

Рис. 3. Особливості перерахунку операції в іноземній валюті в гривні в разі отримання авансової оплати в інвалюті від покупця

Курсову різницю за дебіторською заборгованістю включається до доходів, якщо курс гривні до відповідної іноземної валюти на дату розрахунку курсової різниці зменшився порівняно з курсом на дату попередньої оцінки. Якщо офіційний курс гривні на дату розрахунку різниці збільшився, то курсова різниця включається до витрат [4].

Курсова різниця за кредиторською заборгованістю включається до витрат, якщо курс гривні зменшився. Якщо офіційний курс до відповідної іноземної валюти зріс, то курсову різницю включаємо до доходів.

Щодо податкового обліку, то нормами ПКУ не передбачено різниць для коригування фінансового результату до оподаткування на різниці за курсовими різницями. Такі операції відображають згідно з правилами бухгалтерського обліку під час формування фінансового результату до оподаткування.

Висновки. Отже, валютні операції є одним із найскладніших і найризикованіших об'єктів обліку, які можуть бути як джерелом значних прибутків, так і збитків. Це зумовлює необхідність вдосконалення їх регулювання, а також підвищення ролі бухгалтерського обліку та аналізу в процесі управління валютними операціями суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 р. № 193. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 26.02.2023).
2. Озерова О. Січ О. Курсові різниці 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7399-kursov-rznits-2020> (дата звернення 26.02.2023).
3. Іноземна валюта й курсові різниці: загальні правила обліку. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/93676> (дата звернення 26.02.2023).
4. Розрахунок курсових різниць під час воєнного стану. URL: <https://www.buh24.com.ua/rozrahunok-kursov-yh-riznycz-pid-chas-voyennogo-stanu/> (дата звернення 26.02.2023).

SAVCHUK A. R., higher education student
Scientific supervisor – **MOSHKOVSKA O. A.**, Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Accounting and Taxation,
State University of Trade and Economics, Kyiv

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF ACCOUNTING BY AN AUDIT FIRM

Topicality. Effective business activity can only take place if accounting is properly organized. The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" of July 16, 1999, No. 996-XIV governs the accounting organization of enterprises [1].

Given the previous, the manager has the right to independently shape the work of the accounting department and choose the form of its management, in particular: to be a full-time specialist, delegate tasks to a person from the management team, use the services of private accountants or transfer functions to an outsourcing company [1]. Outsourcing accounting is one option that small- and medium-sized business representatives are increasingly selecting.

Accounting outsourcing is a method of ensuring business activities by entrusting accounting operations to a specialized company on a contractual basis. It includes services for recovering and maintaining accounting records, preparing financial statements, and optimizing tax and other deductions. In other words, accounting outsourcing refers to comprehensive support for a company's accounting by a specialized external expert [2].

A vivid example is Boeing. This aviation giant declared in September 2022 that it would begin outsourcing its accounting to an Indian partner. The business claims that outsourcing streamlines procedures boosts effectiveness and improves business operations [3].

Walmart disclosed four years ago that it would contract with a different firm in 2018 for its finance and accounting services. Walmart holds the same view as Boeing that outsourcing improves performance. Additionally, Walmart utters that outsourcing accounting is essential to the growth and enhancement of the overall consumer experience [3].

As a result of technological advancements and economic change, the decision to hire an audit firm to handle accounting comes with both benefits and drawbacks. For this reason, it is essential to thoroughly research all potential advantages and disadvantages before deciding to outsource any process or function and discovering the optimum solution for the company's accounting and bookkeeping requirements.

Research results. Firstly, it should be noted that that contracting with an outside accounting firm is frequently less expensive and more cost-effective than recruiting internal financial specialists. Companies can avoid the operating costs associated with employee hiring, health, and social insurance, paid vacation, retirement plans, payroll taxes, renting office space, machinery, equipment, etc.

Partnering with an outsourcing company will help save time and reduce employee turnover. By outsourcing accounting tasks, a company's personnel can focus on essential business activities without distractions. As the result, a business may concentrate on what it does best [4].

In addition, there is a decreased chance of non-compliance and inconsistent financial performance due to the value of the team's cumulative experience rather than the expertise of just one or a few individuals, which is especially important for small-sized enterprises [5].

In turn, outsourcing firms for accounting are filled with competent, experienced, accounting specialists who are continually updating their skills (at the expense of the outsourcing company, not the client company). Although even the best-outsourced accounting businesses must go through an adaptation phase, because of their expertise as a qualified service provider, this time is reduced [6].

However, the downside is that any paid service can introduce scope creep, which is a significant disadvantage. One task may turn into numerous, adding extra costs that business owners weren't previously aware of. Despite that, the likelihood of expenses can be decreased by being clear about the monthly relationship and establishing reasonable anticipations from the beginning [7].

For this reason, when accounting is delegated to another company, a contract is reached that makes the outsourcing firm accountable for mistakes, service delivery, and the protection of confidential client data. In the event of a fine or penalty for faulty document execution or report submission, the outsourcer promises to make up any losses.

Nevertheless, even with a contract in place, one of the fundamental drawbacks of outsourcing accounting is the possibility of information leaking. Relying on an outsourcing agency means giving all private information to a stranger, the disclosure of which will harm the company. To avoid hidden fees and the chance of data leakage, it is therefore advisable to thoroughly evaluate all the offers that are on the table and pay attention to these companies' reputations and market experience.

Moreover, experienced accounting firms specializing in outsourced services offer an individualized approach to each client and constantly improve services following industry norms and implement skills in the services they offer to maximize benefits. The high quality of the services is because the accounting is handled by a team of specialists consisting of a lawyer, tax, and labor law expert. Therefore, the dilemmas that arise are resolved quickly thanks to joint work.

Simultaneously, working with numerous of clients and having a narrow specialization in providing accounting services, the companies performing the services accumulate a fairly large knowledge base on how to perform certain actions most efficiently and what technologies to make use of. Specifically, they are very knowledgeable about the most effective techniques for gathering, analyzing, and disseminating information, and they can use these techniques to do their duties quickly.

The key benefit of having an audit firm handle the accounting is increasing

business operations efficiency. With the improvement of the financial management of the company, random and minor errors will be eliminated. This improves the company's appearance and allows employees to learn new skills and experiences [4].

It has demonstrated that dealing with an outside agency reveals the best in internal teammates by providing additional assistance, oversight, and direction. Additionally, it guarantees that the company accomplishes optimal outcomes by fostering healthy rivalry that raises the standard [6].

The easing of controlling obligations is another prerogative. If accounting is outsourced, the hiring agency is wholly responsible. By delegating affairs to a professional team, the owner receives a ready-made outcome and does not need to continuously monitor the accountant's work or the report timeliness preparation and submission.

On top of that, an agency's professional reputation depends on its competence in providing customers with reliable service, so using fraud or other criminal means is downright counterproductive. Before finalizing the financial accounts, the majority of outsourced accounting companies divide duties, streamline roles, and have more than two teams to evaluate their work [6].

Concurrently, having a team of outsourced accountants provides the perk of being proactive, e. i. they can foresee potential dangers and offer data on spending and cash flows, for example. Monitoring the economic condition regularly can provide the business the assurance it needs to make responsible financial decisions [5].

On the contrary, there are disadvantages to the outsourced team's proactive approach. It could be challenging for entrepreneurs to relinquish management of their financial records to a third party. Although customers can always get updates and weekly/monthly reports from the accounting process manager, but trust in outsourcing is crucial [7]. Complete reliance on a third-party firm in the event of a financial emergency may have detrimental effects on the organization if the chosen firm is unreliable. In the event of a prospective hack by them, it also puts financial records in danger [4].

Furthermore, even though a group of independent contractors is on hand, responses might not always be prompt. Because the companies are not located in the same office, there can be restrictions. However, highly qualified outsourcing accounting firms consistently have righteous communication policies, so the staff is approachable and simple to contact [5].

Ultimately, outsourcing lessens a company's overall control over the accounting department, which, if done improperly, can be highly dangerous.

Conclusions. So, due to the latest digital improvements, outsourced accounting is becoming a new alternative for organizations looking to scale their operations efficiently. Hence, accounting outsourcing provides many organizational advantages and financial benefits that substantially impact the overall quality of the work produced by the company, including lowering costs, enhancing accounting, raising productivity, and reducing fraud risks.

In addition to all of the above, it should be highlighted that audit firms enhance not only operational accounting and reporting to fiscal authorities, but also many business processes connected to hiring, organizing accountants' work, and assessing their efficacy. This is the greatest strategy to guard against negligence or unintentional mistakes in the cost and revenue accountants' work.

Despite some advantages of outsourcing, there are also disadvantages to this concept. The main ones are hidden additional costs, the risk of information leakage, reduced control over financial transactions, and accessibility issues due to physical distance.

With a view to eradicating the negative effects of accounting outsourcing, it is vital to structure this procedure properly and manage the business process of getting accounting information. Therefore, if a collaboration agreement with an outsourcing firm that offers accounting services is correctly formed and executed, these risks can be reduced, allowing the company to simply gain from outsourcing accounting. So, accounting outsourcing is a top corporate tool worldwide due to its clear advantages.

References:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Бухгалтерский аутсорсинг. «Аудит. Бухгалтерия. Аутсорсинг». URL: <https://www.buhslugi.com.ua/ru/informatsiya/obshchaya-informatsiya/bukhgalter-ili-auditorskaya-organizatsiya.html>
3. In-House vs. outsourced accounting | decimal. *Decimal*. URL: <https://www.decimal.com/blog/in-house-vs-outsourced-accounting>
4. Pros and cons of using outsourced accounting services | undutchables. *Undutchables*. URL: <https://undutchables.nl/about-us/blog/pros-and-cons-of-using-outsourced-accounting-services>
5. The pros and cons of outsourced accounting services for businesses. *Accounting, Bookkeeping and Controllers for Businesses and Nonprofits*. URL: <https://www.growthforce.com/blog/the-pros-and-cons-of-outsourced-accounting-services>
6. Outsourced accounting VS in-house accountant - pros & cons. *Lalea & Black*. URL: <https://laleablack.com/in-house-vs-outsourced-accounting-bookkeeping>
7. The pros and cons of outsourced accounting and bookkeeping | windes. *Windes*. URL: <https://windes.com/the-pros-and-cons-of-outsourced-accounting-and-bookkeeping/>

СЕБРО О.О., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ПРИСТЕМСЬКИЙ О.С.**, д.е.н., професор,
професор кафедри обліку і оподаткування

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. В умовах ринкової економіки контролювання та керування фінансової діяльності підприємства займає провідне місце в функціонуванні будь-якого підприємства. Одержання максимального прибутку є основною метою підприємства, що є найпершою умовою для успішної підприємницької діяльності. Фінансовий стан пояснюється достатністю тих ресурсів, які необхідні для дієвого функціонування та результативного їх застосування на практиці. Якісне управління фінансовими результатами залежить від стійких темпів його діяльності та підтриманні конкурентоспроможності. Для успішного функціонування підприємства потрібно ефективно використовувати систему внутрішнього контролю.

Результати дослідження. За результатами та аналізом внутрішнього контролю керівництво може отримати повний звіт про фінансово-господарський стан організації, її платоспроможність, подальшу перспективу та резерви. Найперше, що повинен зробити керівник, це визначити основні напрямки, які допоможуть вдосконалити організацію внутрішнього контролю, розробити його внутрішні стандарти, удосконалити нормативно-правову базу. Потрібно пам'ятати, що ефективне виконання поставлених завдань будується на принципах фундаментально-методологічних значень системи внутрішнього контролю. Дослідивши питання обліку та організації системи внутрішнього контролю витрат керівник зможе організувати той дієвий контроль, який буде спрямований на вдосконалення управління підприємством, розробку та виконання завдань, які будуть працювати на подальшу перспективу організації. Чіткий порядок ведення внутрішнього контролю дозволить приймати вагомі управлінські рішення. Його раціональна організація дозволить досягати управлінських цілей, що в майбутньому забезпечить максимально позитивний результат ведення бізнесу [1].

На підприємствах іноді не можуть мінімізувати різного роду ризики у їхній діяльності. Це спричиняє появу помилок при перевірці даних обліку чи недоліки у фінансовій звітності. Неодноразово підприємства, які тільки вийшли на арену підприємницької діяльності часто не мають чіткого розуміння організації контролю. Такі проблеми нерідко можуть з'явитися через відсутність кваліфікації у найманих працівників. Сутність поняття «внутрішній контроль» відрізняється навіть у вчених. Їхні підходи до трактування іноді суперечать один одному. Важливо використовувати різні види контролю. В основній своїй масі, ефективність роботи будь-якого підприємства залежить від

здійснення контролю за витратами. Кожна з операцій буде проводитися систематично та обґрунтовано. Реальна оцінка обліку витрат допоможе вчасно вивести його з кризи і ліквідувати фактори та передумови, які заважають ефективному веденню виробництва [2].

Система внутрішнього контролю будується на деяких елементах:

- розподіл обов'язків обов'язковий для здійснення коректних операцій в обліку. Якщо кожен працівник буде аналізувати хід своїх дій небезпека надання помилкової звітності зведеться до мінімуму. Це допоможе покращити показники підприємства;

- для того, щоб здійснювати бухгалтерські операції необхідні рішення відповідальних осіб, ефективні процедури санкціонування операцій та виконання усіх формальностей, які передбачені внутрішнім регламентом підприємства;

- вчасно та систематично вносити інформацію у реєстри обліку, документувати зроблені операції. Чітко за внутрішнім регламентом підприємства одразу аналізувати операції та уникати помилок;

- вести облік майна, використовувати технічні засоби і процедури, котрі слугуватимуть запобіганню втраті чи безпідставній зміні облікової документації;

- застосовувати усі елементи системи внутрішнього контролю для належних перевірок на підприємстві. У процесі дослідження внутрішнього контролю потрібно знати, які процедури проводяться на підприємстві і чи використовують їх під час виробництва [3].

У ході дослідження внутрішнього контролю необхідно брати до уваги, що ефективна облікова система дасть можливість бухгалтерам повною мірою виконувати обов'язки з контролю, вчасно здавати звіти та задовольняти вимоги керівництва. Головна мета у бухгалтера – правильність ведення бухгалтерського обліку. Кожна з операцій має бути легальною та вірогідною. Створення паралельних інформаційних потоків надасть можливість достовірно відображати записи в облікових реєстрах. Надійна система внутрішнього контролю дає змогу реалізувати: - контроль, котрий базується на точній та об'єктивній оцінці бухгалтерського обліку, який здійснює головний бухгалтер, його заступник чи керівник організації; - регулярний контроль усієї фінансово-господарської діяльності підприємства, проведення критичної оцінки понесених витрат та втрат; - узагальнення результатів контролю та розробка заходів усунення помилок; - звітування відповідальних осіб структурних підрозділів про кожен з процесів на виробництві, обговорення дій стосовно усунення недоліків та вживання заходів впливу на осіб, котрі стали винні у відхиленні від процесу виробництва; - затвердження графіку документообігу та системи внутрішнього контролю в обліковій політиці [4].

Управління витратами виконує свої завдання та мету шляхом вдалого визначення функцій. Саме внутрішній контроль є однією з найперших функцій управління витратами. Можна уявити, що це ланцюг невинних

взаємопов'язаних дій, що проводять синтез, аналіз, планування, регулювання та облік. Функції контролю витрат можна поділити на дві категорії:

1. Задовольняє потребу власника та забезпечує достовірною інформацією виконавчі органи підприємства.

2. Створює загальну систему контролю за витратами.

Для того, щоб посилити контроль потрібно звертати увагу на економічну ефективність та правильність виконаних операцій підприємства. Контроль завжди здійснюється комплексно. Цим мають займатися кваліфіковані спеціалісти, які повністю знайомі з технологією виробництва. Організація кількісно-сумового обліку цінностей дозволить ефективно використовувати кошти, раціонально здійснювати операції під час надходження та реалізації товару. Для того, щоб якісно організувати контрольний процес потрібно дотримуватись ряд обов'язкових правил та вимог: по-перше, розробляють систему стандартів за напрямками діяльності, формують планові показники та систему стандартів, по-друге, встановлюють рівень допустимих відхилень, по-третє, визначають початкові етапи внутрішнього контролю [5].

Висновки. Отже, у ході дослідження внутрішнього контролю виявилось, що для ефективності процесу потрібно розробити внутрішні стандарти контролю, з часом переглядати нормативно-правову базу та здійснювати амортизацію. Внутрішній контроль слід проводити на основі обраної концепції. Це забезпечить результативність господарської діяльності, покращить майбутній фінансовий стан та економічні показники підприємства підуть угору. Якщо бухгалтер завантажений роботою, доцільно було б розширити трудовий колектив та взяти на роботу внутрішнього аудитора, який буде виконувати прискіпливий контроль розподілення прибутків, контроль витрат, достовірність та законність фінансових звітностей. Тому кожен підприємець чи керівник має покращувати організацію внутрішнього контролю.

Список використаних джерел:

1. Латишева О.В. Витрати підприємств: суть, сучасні підходи до їх оцінки та управління. Вісник економічної науки України. 2018. № 2 (35). С. 113–120.
2. Пристемський О.С. Вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку. III Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку» 10 червня 2022 р. Київ. С. 280-283.
3. Макаренко А.П. Аудит доходів від реалізації продукції як дієвий засіб підвищення ефективності діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*: Науково-практичний журнал. 2018. № 2. С. 18–23.
4. Мельник В.М. Еволюція поглядів на дохід і прибуток підприємства як потенційні об'єкти оподаткування. *Фінанси України*. 2011. №10. С. 32-43.
5. Нападовська Л.В. Управлінський облік: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 450 с.

СЕМЕРЕНКО В.Ю., ТІТОВА М.К., здобувачі фахової передвищої освіти
Науковий керівник – **ЯКОВЕНКО С.Л.**, викладач вищої категорії
*Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу,
м. Лозова*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність. Європейський союз (ЄС) являє собою унікальне партнерство, в якому держави-члени об'єднали суверенітет в деяких областях політики і узгоджених законів з широкого кола економічних, соціальних і політичних питань. ЄС є останнім етапом в процесі європейської інтеграції почалося після Другої світової війни, спочатку шістьма країнами Західної Європи, з метою сприяння миру, безпеки та економічного розвитку. Сьогодні ЄС складається з 28 держав-членів, в тому числі більшість колишніх комуністичних країн Центральної та Східної Європи.

Члени ЄС беруть участь в митному союзі, де працює єдиний ринок (в якому товари, люди і капітали переміщувалися вільно), загальна торгова політика, загальна сільськогосподарська політика і єдина валюта (євро), який використовується 19 країнами-членами (в сукупності званої «Єврозоною»). Двадцять два члена ЄС беруть участь в Шенгенській зоні вільного пересування, в якому люди можуть подорожувати без паспортного контролю. Крім того, ЄС зробив кроки по створенню спільної зовнішньої політики і політики безпеки, прагнула створити загальні внутрішні заходи безпеки, і зберігає свою прихильність до розширення, особливо для країн Західних Балкан.

Результати дослідження. ЄС в значній мірі розглядається як історія успіху і наріжним каменем європейської стабільності і процвітання. Однак в даний час, ЄС стикається з цілою низкою політичних і економічних чинників, в тому числі повільне зростання і постійно високий рівень безробіття у багатьох країнах ЄС, а також зростання популістських політичних партій, принаймні, деякі з яких живлять анти-ЄС або «євро скептики» настрою (а також анти-іммігрантських поглядів). Такі фактори ускладнюють здатність ЄС мати справу з безліччю внутрішніх і зовнішніх викликів. Серед найбільш важливими є: міграція і криза з біженцями; загострення загрози тероризму.

Хоча мало які аналітики розглядають повне розчинення ЄС, швидше за все, майбутню форму і характер Союзу все частіше ставлять під сумнів. Прихильники європейського проекту стурбовані тим, що вперше в своїй понад 60-річній історії, деякі аспекти інтеграції в ЄС можна було б зупинити або повернути назад. Інші стверджують, що існує ймовірність того, що численні кризи в даний час перед ЄС може виробляти деякі корисні реформи ЄС, сприятиме подальшій політичній та економічній інтеграції, і в кінцевому підсумку перетворити блок в більш ефективну і згуртовану сутність.

Послідовні адміністрації США, а також багато членів Конгресу вже давно

підтримали проект європейської інтеграції, розглядаючи її як зміцнення демократичних союзників і сильних торгових партнерів в Європі. Сполучені Штати і ЄС мають динамічне політичне партнерство з широкого кола питань зовнішньої політики, а також торговельні та інвестиційні відносини США і ЄС близькі, великі, і є взаємовигідними. Як ЄС розвивається в найближчі роки може мати значну стратегічну і економічні наслідки для Сполучених Штатів.

Європейський союз (ЄС) є політичним і економічним партнерством, яке представляє собою унікальну форму співпраці 28 суверенних держав. Це останній етап в процесі європейської інтеграції після Другої світової війни, з метою сприяння миру і економічного розвитку. Її засновники сподіваються, що за рахунок об'єднання суверенітету в певних секторах (в першу чергу економічного характеру), інтеграція сприятиме взаємозалежності і зробити ще одну війну в Європі немислимою.

ЄС був побудований через ряд обов'язкових договорів, і має характеристики як наднаціонального суб'єкта (в певних районах, суверенітет поділяють і інститути ЄС тримати виконавчу владу), а також міжурядової організації, на протязі багатьох років, держави-члени прагнули узгодити закони і прийняти загальну політику на все більше число питань. Члени ЄС поділяють митний союз, єдиний ринок (в якому товари, люди і капітали пересувалися вільно), загальна торгова політика, загальна сільськогосподарська політика і єдина валюта (євро), яка використовується 19 країн-членів (в сукупності званої «Євროзону»).

Різні європейські політики і аналітики порівнюють проект європейської інтеграції до велосипеда, який повинен продовжувати рухатися вперед, щоб уникнути падіння. Однак в даний час, ЄС стикається з цілою низкою істотних внутрішніх і зовнішніх викликів на тлі складної політичної і економічної ситуації. Інші ключові питання для ЄС включають побоювання з приводу Греції та стабільності євросони, управління міграційним тиском, боротьба із збільшеною загрозою тероризму.

Висновки. Послідовні адміністрації США, а також багато членів Конгресу рішуче підтримує європейський проект інтеграції в якості найважливіших елементів трансатлантичних відносин. У період після Другої світової війни, Сполучені Штати дивилися європейську інтеграцію як спосіб закріплення демократичних систем і вільних ринків, в той час як створення НАТО було покликане забезпечити колективну оборону і безпеку. Незважаючи на деякі тертя, Сполучені Штати та ЄС поділяють динамічне політичне партнерство, і величезні торгово-інвестиційні відносини.

Список використаних джерел:

1. URL: <https://swsu.ru/sbornik-statey/evropeyskiy-soyuz-sovremennye-vyzovy.php>
2. URL: <chromeextension://oemmnndcbldboiebfnladdacbdm/http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/5693/1/21Boyarkina.pdf>

СІМПЕРОВИЧ Л. С., КОВНІР К. В., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **МОКІЄНКО Т. В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

СТВОРЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Незалежно від того, яку форму діяльності обере суб'єкт господарювання для виходу на зовнішній ринок, будь-яка справа для успішного її здійснення потребуватиме організації. Зокрема, важливою і ключовою є роль організації бухгалтерського обліку на підприємстві, що здійснює чи планує здійснювати зовнішньоекономічну діяльність.

Результати досліджень. Організація бухгалтерського обліку – це цілеспрямоване впорядкування та вдосконалення механізму, структури і процесів бухгалтерського обліку в умовах конкретного підприємства. Організація бухгалтерського обліку – це науково обґрунтована сукупність умов, за яких найбільш економно і раціонально здійснюється збір, обробка і зберігання бухгалтерської інформації з метою оперативного контролю за ефективним використанням майна підприємства та надання користувачам неупередженої інформації для прийняття управлінських рішень.

Організація бухгалтерського обліку являє собою певну систему в якій є: свої вхідні і вихідні потоки елементів; наявність зв'язку між ними; цілісність і єдність елементів; відносна самостійність і виражене управління. Організація обліку має бути раціональною, за якої облік може найбільш успішно виконувати поставлені перед ним завдання при найменших затратах часу і засобів праці.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV, бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно, тобто від дня реєстрації до дня ліквідації. Найбільш розповсюдженою формою ведення обліку є введення до штату бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером.

Завдання організації фінансового обліку визначаються, виходячи із завдань бухгалтерського обліку і передбачають:

- вибір методики ведення бухгалтерського обліку;
- вибір технології і техніки ведення бухгалтерського обліку;
- підбір облікового персоналу та забезпечення їх роботи.

С. В. Івахненко здійснив ретроспективний аналіз дефініції «організація бухгалтерського обліку» та запропонував визначати її як [1]:

– процес побудови системи обліку, що дає змогу структурувати обліковий процес, визначити окремі структурні підрозділи бухгалтерії, їх функції, ступені централізації та децентралізації обліку при різних формах організації

виробництва і управління ним;

– важливу функцію управління, що створює умови для дослідження завдань бухгалтерського обліку як інформаційного підґрунтя прийняття управлінських рішень;

– управління обліковим персоналом, що полягає на вивченні посадових обов'язків бухгалтерів та плануванні облікового процесу (документообороту, проведенні інвентаризації, складанні звітності, плану рахунків та їх кореспонденції тощо) [4].

В ході дослідження наукової літератури виявлено, що А. Д. Шмігель у визначенні даного поняття відступає від загальноприйнятого підходу та включає до складових організації цілеспрямоване впорядкування і удосконалення методології і техніки бухгалтерського обліку. Такого підходу дотримуються також такі науковці як М. В. Кужельний, В. В. Сопко, Є. М. Шпірко (включають методологічне забезпечення обліку до організаційної системи), О. П. Войналович (виділяє техніку та методику обліку як складові організації бухгалтерського обліку), Л. Г. Ловінська, І. Б. Стефанюк (предметом організації обліку вважають методичне та методологічне забезпечення обліку).

Основними передумовами раціональної організації обліку на підприємстві є такі [1]:

1) врахування організаційної структури підприємства, особливостей застосовуваної техніки і технології, організації виробництва. Врахування організаційної структури підприємства, умов роботи його виробничих підрозділів, постачальницької і збутової діяльності забезпечує правильну організацію обліку господарських процесів, встановлення взаємовідносин окремих підрозділів підприємства з бухгалтерією, визначення порядку документації господарських операцій і документообігу, реєстрації господарських операцій в системі рахунків синтетичного й аналітичного обліку, методики калькулювання собівартості продукції, порядок узагальнення облікової інформації;

2) визначення характеру й обсягу інформації, необхідної для обґрунтування оперативних, тактичних і стратегічних рішень. Головним бухгалтером разом з керівними працівниками повинно бути завчасно визначено обсяг інформації, її зміст і строки подання. Графік подання обліково-аналітичної інформації із зазначенням посадових осіб, які несуть відповідальність за об'єктивність і своєчасність її надання, затверджується керівником підприємства;

3) врахування законодавчо-нормативних актів щодо здійснення підприємницької діяльності, обліку і звітності. Дотримання діючого законодавства забезпечує єдність методології обліку й одержання звітної інформації, необхідної для контролю, аналізу й оперативного управління як окремим господарством, так і економікою країни в цілому, а також убезпечує від накладення на підприємство фінансових санкцій;

4) встановлення облікових взаємовідносин бухгалтерії з оперативно

відокремленими підрозділами підприємства. Бухгалтерія, як складова частина управлінського апарату, тісно взаємопов'язана з усіма виробничими підрозділами і службами підприємства. Вона одержує від них потрібну для обліку і контролю документацію і, в свою чергу, забезпечує їх економічною інформацією про результати їхньої роботи.

Ці взаємовідносини визначають організацію бухгалтерського обліку, яка може бути централізованою або децентралізованою.

Висновки. Оскільки облік, контроль та аналіз є невід'ємними складовими процесу управління у формуванні діяльності будь-якої господарської формації, то сучасний бухгалтер повинен не тільки володіти технікою ведення бухгалтерського обліку, контролю за здійсненими операціями та навиками аналізу, а й умінням раціонально організувати ці складові. Тобто для ведення та забезпечення інформацією контролю та аналізу господарської діяльності підприємства бухгалтерський облік потребує належної організації, яка передбачає вирішення ряду методичних, технологічних, технічних і організаційних питань.

Список використаних джерел:

1. Мельник О. І. Організація бухгалтерського обліку : курс лекцій. Миколаїв, 2022. 96 с.
2. Онищук В. Особливості бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39922/2/RSESGP_2022_Onyshchuk_V-Features_of_the_organization_98-99.pdf.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14> (дата звернення 22.03.2023 р.).
4. Сімаков К І., Сімакова О. К. Особливості організації бухгалтерського обліку в Україні в сучасних умовах господарювання. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 1 (67). С. 34 – 38.
5. Ярмолюк О. Ф., Дмитренко О. М., Вітер С. А. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Облік і фінанси*. 2021. № 1 (91). С. 44-51. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1\(91\)-44-51](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1(91)-44-51).

СІНТЮК Я. О., здобувач вищої освіти,
 Науковий керівник – **УМАНЦІВ Г. В.**, к.е.н.,
 доцент кафедри обліку і оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

БЛОКЧЕЙН В ОБЛІКУ ТА АУДИТІ

Актуальність. Сучасний глобальний процес цифровізації не оминув сферу бухгалтерського обліку та аудиту. Завдяки популяризації цифрових технологій спрощується процес реєстрації та зберігання бухгалтерських даних, підвищується ефективність аудиторських процедур, скорочується робочий час аудиторів. Технологія блокчейн — одна з інноваційних цифрових технологій, яка може істотно змінити процес реєстрації, зберігання та перевірки облікових даних.

Щоб запровадити технологію блокчейн у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, необхідно уточнити концепцію та процес роботи цього механізму, щоб орієнтувати користувачів. Тому одна з цілей цієї роботи — пояснити, що насправді таке «технологія блокчейн» і наскільки вона підходить для використання в обліку та аудиті.

Результати дослідження. Спочатку блокчейн використовувався у сфері криптовалют, однак ця система чудово підходить для роботи з різноманітною інформацією, в тому числі фінансовою інформацією. Це стало причиною дискусій серед економістів, аналітиків, бухгалтерів та аудиторів, оскільки, на думку експертів, її впровадження може стати загрозою для працевлаштування людей цих професій, а також вплинути на аудит, кібербезпеку, фінансове планування та аналіз [1].

Блокчейн - це, по суті, "розподілений реєстр або база даних", де всі транзакції документуються стосовно всіх сторін-учасників. Це хронологічний ланцюжок блоків, де кожен блок можна розглядати як сторінку бухгалтерської книги. Ланцюжок безперервно зростає, оскільки майнери знаходять нові блоки, які вони додають до існуючого блокчейну. Кожна транзакція транслюється мережею за допомогою криптографічного зв'язку, в той час як майнери намагаються зібрати якомога більше транзакцій, перевіряють їх за допомогою «proof-of-work» і створюють новий блок.

Блокчейн сам собі бухгалтер. Він відстежує всі фінансові операції в режимі реального часу, повідомляючи про всі зміни, не допускаючи помилок або навмисного маніпулювання цифрами. Технологія вважається ідеальною для бухгалтерського обліку, оскільки вона спрямована на розширення можливостей в обліку та підвищення довіри до облікової інформації [2, с. 77].

Прикладом впровадження технології блокчейн в бухгалтерський облік може бути така система як «Request», можливості та сфери застосування якої широкі та цікаві. Переваг цієї системи багато: від онлайн-платежів та виставлення рахунків до ведення бухгалтерського обліку та аудиту, не

забуваючи про можливі застосування «Інтернету речей» [4, с. 39].

Проте, впровадження технології блокчейн може стати загрозою для професій аудитора і бухгалтера. Аудитори і бухгалтера вселяють довіру, засвідчуючи, що фінансова звітність є достовірною. Розглянемо, як блокчейн та інші передові технології можуть витіснити їх як агентів цієї довіри [3, с. 36-37]:

1. смарт-контракти, побудовані на блокчейні, можуть бути використані для автоматизації практично всіх транзакцій компанії, які, в свою чергу, будуть незмінно фіксуватися в розподіленому реєстрі, можна припустити, як цілі фінансові відділи будуть витіснені автоматизацією, яка працює за протоколами IF/THEN;

2. розглянемо компанію, яка займається дистрибуцією, коли дистриб'ютор отримує товар, оснащений виробником електронними мітками, то смарт-контракти можуть автоматизувати всю функцію управління кредиторською заборгованістю;

3. якби операційна ефективність внутрішнього контролю була закладена в смарт-контрактах, традиційно більш ризикований ручний контроль став би непотрібним;

4. системи штучного інтелекту можуть бути використані для того, щоб продовжувати роботу блокчейн-технології (наприклад, для обробки бухгалтерських нарахувань і оцінок).

Отже, цілком очевидно, що блокчейн пропонує значне покращення в рутинну роботу аудиторів та бухгалтерів.

Однак не слід забувати, що блокчейн - це лише технологія, яка підвищує рівень довіри та прозорості суб'єктів господарювання. Як і будь-який інструмент автоматизації, блокчейн звільняє працівників від рутинної роботи, дозволяючи їм зосередитися на більш важливих завданнях. Поширення технології блокчейн не зможе повністю замінити професію аудитора чи бухгалтера, адже участь сертифікованого працівника в інтерпретації інформації завжди буде необхідною.

Висновки: Блокчейн є однією з прогресивних технологій та найпомітніших інновацій останнього десятиліття, пошук варіантів застосування якої здійснюється у різних сферах і видах діяльності. На думку деяких експертів, така роботизація призведе до скорочення робочих місць. Проте, я вважаю, використання нових технологій, зокрема блокчейну, лише перерозподілить час, що витрачається на виконання монотонних операцій на користь вирішення ключових завдань, що спричинить потребу у фахівцях з іншою кваліфікацією, а не скорочення.

Тому важливим завданням для працівників є вміння та навички адаптуватися до нових технологій та йти в ногу з їхнім розвитком. У той час як для аудиторських компаній ключовим аспектом є здатність бути на кілька кроків попереду у своєму розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бабінська С. Я. Технологія блокчейн в аудиті: сучасний стан та перспективи

застосування.

URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/%20journal/article/view/1151/1109> (дата звернення: 18.03.2023).

2. Дубініна М.В., Сирцева С.В., Буганов О.В., Тусова Н.О. Blockchain-технологія як засіб трансформації бухгалтерського обліку. *Modern Economics*. 2018. № 12. С. 75–80.

3. Парадін К. Бухгалтерський облік і аудит у світі з підтримкою блокчейну: положення про аудит. *Новий кордон*, 2019. С. 36-40.

4. Ярощук О., Белова І. Технологія блокчейн в бухгалтерському обліку та аудиті. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 3-4. С. 28-44.

СКИБА Г.І., к.е.н, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ

БЕЖЕНАР І.М., к.е.н., старший науковий співробітник
відділу розвитку підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

РОЗВИТОК СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

Актуальність. Розвиток ринкових відносин, поява недержавної форми власності значною мірою змінили систему господарського контролю в Україні, важливою частиною якої є судово-бухгалтерська експертиза. Основні факти фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання у багатьох випадках поєднуються з ризиками можливих зловживань та крадіжок, чому сприяє корупція та, як наслідок, безкарність. Боротьба з економічними правопорушеннями є однією з найважливіших проблем, що потребує спеціального дослідження. В умовах трансформації економічних відносин в Україні загострюються проблеми функціонування структур власності, продовжує існувати криміналізація економічних та пов'язаних з ними відносин. Це призвело до поширення масштабів правопорушень в економіці, зростання кількості злочинності в економічному напрямку.

Судово-бухгалтерська експертиза в сучасних умовах підвищує свої науково-технічні можливості, розширює коло завдань, які нею вирішуються. Проте доцільно наголосити на необхідності суворого дотримання експертом своєї компетенції та неприпустимості постановки правових питань для її вирішення. Крім того, актуальність дослідження поглиблюється необхідністю узагальнення теоретичних і практичних питань, які існують у діяльності судово-бухгалтерського експерта, а також визначення необхідних заходів і шляхів їх вирішення.

Результати дослідження. Незважаючи на значний досвід, слід зазначити, що проблеми забезпечення ефективності результатів судово-бухгалтерської експертизи в Україні, її якості та наявності різноманітних підходів до формування та розвитку професії судово-бухгалтерського експерта залишаються недостатньо дослідженими. Усе це зумовлює пошук альтернативних шляхів, визначення та застосування необхідних методів і підходів, які б сприяли вирішенню проблемних питань проведення бухгалтерської експертизи.

Основною метою даного дослідження є висвітлення сучасного стану судово-бухгалтерської експертизи в Україні, виявлення найбільш важливих і гострих проблем, які існують у професійній діяльності судово-бухгалтерського експерта та пошук шляхів їх вирішення, спрямованих на вдосконалення, ефективність і перспективність цього напрямку діяльності.

У процесі проведення судово-бухгалтерської експертизи проводять

дослідження первинних бухгалтерських документів, реєстрів бухгалтерського обліку, форм фінансової та податкової звітності, наданих їм слідчим або органами юстиції за допомогою загальнонаукових методів і спеціальних прийомів і методів. Спеціальними методами пізнання є методи, які складаються з інформації, отриманої особами в процесі навчання та роботи на основі вивчення певної галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесл.

На практиці часто поєднуються технічні, економічні, технологічні та правові методи пізнання з обліковими. Відповідно до статті 10 Закону України «Про судову експертизу» [1] судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання у певній галузі. Фахівці спеціалізованих державних установ і відомчих служб, які проводять судові експертизи, повинні мати вищу освіту, пройти відповідну підготовку та отримати атестацію як судових експертів певного фаху. До виконання обов'язків судового експерта не можуть залучатися особи, визнані відповідно до закону недієздатними, а також ті, які мають судимість.

Бухгалтер-криміналіст – це висококваліфікований спеціаліст у галузі бухгалтерського обліку, аналізу та економічного контролю, обов'язком якого є вивчати правильність відображення господарської діяльності підприємства в бухгалтерських документах під час розслідування та розгляду кримінальних і цивільних справ. Компетентність експерта – це загальне поняття, яке включає спеціальні знання, з одного боку, та обґрунтованість їх застосування, тобто сукупність прав і обов'язків, визначених кримінально-процесуальним законом, – з іншого. Порушення компетенції експерта може мати місце в разі вторгнення експерта в чужу сферу знань або виконання функцій, що належать до компетенції слідчого чи суду. Такими порушеннями є:

- вирішення правових питань щодо суб'єктивної сторони злочину;
- самостійне з'ясування та збирання доказів шляхом отримання показань від обвинувачених і свідків.

Незалежно від виду провадження, експерт має право:

- знайомитися з матеріалами справи щодо проведення експертизи;
- заявляти клопотання про надання слідчим (судом) додаткових і нових матеріалів, потрібних для рішення поставлених питань;
- з дозволу особи або органу, які призначили експертизу, бути присутнім під час слідчого і судового провадження, заявляти клопотання про проведення експертизи та задавати запитання особам, яких допитують;
- перерахувати у висновку експерта факти, що мають значення для справи, щодо яких його не було допитано;
- скласти окремий експертний висновок у разі незгоди з іншими членами експертної комісії;
- давати письмові відповіді на запитання, поставлені під час допиту;
- апелювати в установленому порядку дії та рішення особи або органу, які призначили експертизу, які порушують порядок проведення експертизи або права експерта.

Нарікання на дії і рішення органів дізнання або слідчого експерт може направляти прокурору. Чинне законодавство дає три дні прокурору на розгляд скарги та надання відповіді експерту. У разі відхилення скарги експерта у відповіді мають бути чітко сформульовані причини її відхилення. Скарга на рішення і дії прокурора подається до вищого органу прокуратури.

За допущені під час проведення судової експертизи порушення, які не спричинили кримінальної чи адміністративної відповідальності, працівник експертної установи може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, а позаштатний працівник – звільнений з посади позаштатного експерта.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що чинне адміністративно-процесуальне законодавство України лише в загальних рисах окреслює права та обов'язки експерта у кримінальних провадженнях і справах про адміністративні правопорушення, не конкретизуючи їх. Обмеження цих елементів правового статусу експерта свідчить про необхідність розширення кола прав та обов'язків даного суб'єкта провадження у справах про адміністративні правопорушення, який, не будучи основним учасником справ активно сприяє його правильному вирішенню.

Подальше наукове дослідження теоретичних і практичних аспектів прав та обов'язків експерта у справах про адміністративні правопорушення, а також інших елементів його правового статусу, розробка конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавства сприятиме підвищенню законності, ефективності, обґрунтованості рішень у справах про адміністративні правопорушення зокрема та у сфері адміністративно-правових відносин загалом. Слід зазначити, що наразі в Україні нормативно-правова база є недосконалою, а саме не містить певних норм щодо судово-бухгалтерської експертизи, а ґрунтується на засадах класичного бухгалтерського обліку, а тому потребує конкретних нормативних документів, які будуть детально визначати права, обов'язки та відповідальність судово-бухгалтерського експерта.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

СМЕТАНІНА К.С., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **ГОЛУБ Н.О.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри фінанси облік і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Актуальність. Стан обліку розрахунків з дебіторами має першочергову значимість для підприємств будь-якої форми власності та галузі діяльності. Результати даного процесу безумовно впливають на ліквідність, фінансову стійкість, показники ділової активності, базу оподаткування підприємства, досягнення збалансованості доходів та витрат і, як наслідок, на успіх у досягненні пріоритетної мети його подальшого розвитку в умовах ринкової економіки та гарантування прибутковості його діяльності, забезпечення конкурентоспроможності.

У процесі фінансово-господарської діяльності підприємства у нього постійно виникає потреба проведення розрахунків зі своїми покупцями та замовниками. Тоді, коли підприємство відвантажує вироблену продукцію, воно як правило, не отримує гроші негайно, а кредитує покупців. Це пов'язано з конкуренцією, яка диктує свої умови, за рахунок чого продукція відвантажується, а дебіторська заборгованість зростає. Завдяки різноманітним причинам дебітори порушують або взагалі не виконують свої зобов'язання по господарських договорах. Тому заборгованість може перерости в сумнівну, або, ще гірше, — у безнадійну. В цьому випадку підприємство несе витрати, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства [1].

Результати дослідження. Для правильної організації бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами важливо визначити момент виникнення зобов'язань, так як економічні і юридичні сторони цього питання різняться. Юридичне зобов'язання виникає з дати підписання договору, сутність заключається у виконанні його у майбутньому. Але таке зобов'язання не має відображення у бухгалтерському обліку, тому що реєструється лише після виникнення в зв'язку з ним заборгованості. Зазвичай така заборгованість з'являється після набуття права користування товарами або послугами. Поряд з цим, якщо укладена угода не буде виконана, це призведе до нарахування штрафних санкцій, які також знайдуть відображення у бухгалтерському обліку. Отже, дебіторська заборгованість виникає між контрагентами у процесі виконання договірних відносин та в ході розрахункових операцій.

Визнають активом дебіторську заборгованість у разі, коли виконуються наступні умови: - існує можливість отримання майбутньої економічної вигоди; - вартість дебіторської заборгованості може бути визначена достовірно. Визнається активом поточна дебіторська заборгованість за товари, послуги водночас з надходженням доходу від реалізації товарів, послуг у випадку дотримання наступних вимог: - покупцю передано вигоди й ризику, пов'язані з

виникнення права власності на товари або інші активи; - продавець надалі не контролює реалізовану продукцію; - сума боргу достовірно визначена; - існує певність, що внаслідок здійснення операції економічні вигоди підприємства буде збільшено

Відображення дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку регламентується НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [3] та 13 «Фінансові інструменти» [4]. Однак, у цих нормативно-правових 11 документах сутність дебіторської заборгованості трактується неоднозначно. НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає, що «дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату». Коло дебіторів при цьому окреслено всіма юридичними та фізичними особами, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Дебіторська заборгованість, призначена для перепродажу – створена або придбана суб'єктом господарювання з метою одержання прибутку внаслідок отримання відсотків, винагород посередника, або від короткотермінових змін її ціни – є фінансовим активом, що призначений для перепродажу, і відображається та оцінюється в обліку відповідно до вимог П(С)БО 13 «Фінансові інструменти».

Бухгалтерський облік розрахунків з дебіторами ведеться на рахунках:

- 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»;
- 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»;
- 37 «Розрахунки з різними дебіторами»;
- 38 «Резерв сумнівних боргів» [5].

На даний час облік дебіторської заборгованості має багато недоліків. Найбільш суттєвими є:

- відсутність чіткої схеми деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі. Крім цього співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості на різних підприємствах однієї галузі буває неоднаковим, що не дозволяє встановити балансування між ними;

- вивчення обліку сумнівних боргів, зокрема резерву на їх покриття з метою зближення бухгалтерського та податкового обліку;

- потреба змін у будові реєстрів аналітичного і синтетичного обліку дебіторської заборгованості;

- проблеми пов'язані з управлінням дебіторською заборгованістю [2].

На жаль, у сучасних умовах господарювання одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку можна вважати саме облік дебіторської заборгованості. Це, насамперед, зумовлено нестабільною економікою України, обтяжливою системою оподаткування та іншими чинниками, що призводять до зниження платоспроможності. В результаті цього виникають великі обсяги дебіторської заборгованості [2].

Висновки. Для вдосконалення системи обліку та контролю дебіторської

заборгованості кожне підприємство повинне:

1. розробити комплекс заходів щодо:

- пошуку можливостей збільшення кількості покупців і замовників підприємства з тим, щоб зменшити масштаб ризику несплати боргів;
- постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо).

2. Створювати резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства за методом який економічно вигідний підприємству.

3. Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування. Також доводиться впроваджувати в практику управління лімітування дебіторської заборгованості як у загальних обсягах, так і у розрахунку на одного дебітора (існуючого чи потенційного) і періодично переглядати граничні суми.

4. Систематично проводити інвентаризацію заборгованості. Правильно організований бухгалтерський облік дебіторської заборгованості повинен мати таку систему рахунків, яка б достатньою мірою відображала і характеризувала всю господарську діяльність з вимушеною конкретизацією і забезпечувала отримання об'єктивної та своєчасної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень [3].

Ефективне управління дебіторською заборгованістю є досить важливою умовою підтримання потрібного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарювання. Оцінюється ефективність регулювання дебіторської заборгованості на основі 87 поглибленого аналізу складу, динаміки, структури, факторних впливів, особливо зростає значення аналізу боргів дебіторів в період інфляції, тому що іммобілізація оборотних активів підприємства рішуче не вигідна на цьому фоні.

Список використаних джерел:

1. Проблеми обліку дебіторської заборгованості URL: <https://posibniki.com.ua/post-problemi-obliku-debitorskoyi-zaborgovanosti>
2. Горбачова О. М., Лахай Л. В. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення. URL: <http://www.nbuuv.gov.ua>
3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://www.buhoblik.org.ua/>

СМОЛІЙ В.С., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **НЕЖИВА М. О.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Актуальність. Враховуючи складну економічну ситуацію, різні кризові явища в Україні та світі, інші загальні загрози для підприємств, варто наголосити на важливості проведення аудиту. Основні засоби є одними з обов'язкових інструментів забезпечення ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Вважається, що вони становлять найбільшу частку серед активів підприємств, тому існує багато проблемних аспектів у веденні обліку основних засобів (переоцінка, інвентаризація, визнання, часті зміни та перегляди нормативно-правового регулювання). Крім того, облік основних засобів впливає на відображення активів підприємства, а нарахування амортизації – на витрати (в подальшому на визначення фінансового результату та об'єкта оподаткування). Тому питання аудиту основних засобів є важливим.

Результати дослідження. В воєнний час багато власних основних засобів опинилось на окупованих або особливо небезпечних територіях, одночасно підприємство втратило контроль над власними необоротними активами, а багато активів було вивезено окупантами за межі території України. Кожного дня будівлі, обладнання, транспорт, меблі та комп'ютерна техніка підприємств була в небезпеці, оскільки можуть бути пошкоджені цивільні об'єкти ворожою військовою технікою та зброєю [1].

Насамперед варто надати визначення поняттю «основні засоби». Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство або установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва, діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

Мета аудиту основних засобів полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо достовірності, повноти, правильності відображення інформації, пов'язаної з основними засобами у фінансовій звітності підприємства. Також перевірка основних засобів передбачає встановлення відповідності обліку законодавчим і нормативним вимогам (зокрема, в частині наявності, стану, вартісної оцінки, руху основних засобів). Можна виділити такі основні завдання з перевірки основних засобів:

- щодо дотримання чинного законодавства в операціях із основними засобами;
- щодо правильності документального оформлення операцій, пов'язаних із основними засобами;

- щодо належного та своєчасного відображення операцій із основними засобами в обліку, в тому числі доцільності проведення ремонту;
- щодо правильності визнання, оцінки, переоцінки основних засобів, їх фактичної наявності, стану, умов збереження;
- щодо правильності нарахування амортизації;
- щодо правильності визначення фінансових результатів від надзвичайних подій, а також при реалізації основних засобів;
- щодо операцій із орендованими та переданими в оренду об'єктами.

Перевірка основних засобів аудитором забезпечується використанням таких джерел інформації: облікова політика; установчі документи; первинні документи з обліку основних засобів (накладні, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, списання, накази на проведення ремонту основних засобів, облікові реєстри, пов'язані з операціями з основними засобами); результати попередніх перевірок у вигляді актів і довідок, аудиторського звіту; головна книга; звітність підприємства.

Об'єктами аудиту основних засобів є групи основних засобів, їх вартість, правильність документального оформлення операцій з основними засобами, достовірність обліку та відображення основних засобів у фінансовій звітності, а також показники використання основних засобів, внутрішній контроль, організація і планування забезпеченості та використання основних засобів на підприємстві [3].

На початку перевірки основних засобів аудитор має ознайомитись із специфікою діяльності підприємства, бухгалтерським і податковим обліком основних засобів. Також він має виявити зміни облікової політики щодо основних засобів, останню дату проведення інвентаризації та її результати, дізнатись про склад і структуру основних засобів (знос, місцезнаходження, технічні характеристики, матеріальна відповідальність).

Крім того, на цьому етапі відбуваються тести системи внутрішнього контролю та визначення загального аудиторського ризику, залежно від яких, аудитор розробляє план, програму, обирає кількість процедур і методи аудиту. Вибір методів може бути здійснений серед таких: перевірка записів або документів, фактична перевірка, спостереження, запит, підтвердження, перерахунок, опитування, порівняння, аналітичні процедури, вибіркоче дослідження. Зокрема, вибіркоче дослідження основних засобів застосовується лише при прийнятному рівні аудиторського ризику.

Результати перевірки мають фіксуватись у робочих документах протягом всього періоду проведення аудиту. Робочі документи аудитора є документами в електронній або паперовій формі та записи в електронній або паперовій формі, зроблені аудитором під час планування, підготовки і надання аудиторських послуг, в яких міститься вся інформація, яку аудитор вважає важливою для правильного виконання перевірки, а також розкриваються використані процедури, тести, отримана інформація і висновки, до яких дійшов аудитор у результаті проведення аудиту [4].

На другому етапі аудитор займається перевіркою наявності основних засобів. Може бути здійснена інвентаризація (за передбаченими умовами договору) чи перевірка документів на кожен об'єкт основних засобів. При цьому, якщо на певний об'єкт не буде знайдено документів чи записів у облікових регістрах, цей об'єкт не може бути включений до балансу.

Далі аудитор перевіряє господарські операції, пов'язані з основними засобами: правильність оформлення первісної оцінки при надходженні, подальшої переоцінки; облік витрат на ремонт; правильність нарахування зносу основних засобів, порядок їх вибуття. Даний етап здійснюється за допомогою зіставлення даних синтетичного та аналітичного обліку.

На четвертому етапі здійснюється перевірка на достовірність інформації про основні засоби, подана у звітності.

Після завершення перевірки, аудитор повинен скласти звіт, у якому буде надана оцінка стану обліку основних засобів, а також висловлена думка щодо повноти, реальності, достовірності висвітлення інформації про основні засоби у фінансовій звітності. За допомогою систематизованих і згрупованих даних, у звіті аудитор описує загальні отримані результати від перевірки основних засобів, зокрема, розкриваються виявлені недоліки, причини їх виникнення, а також рекомендації щодо їх усунення.

Висновки. Основні засоби є важливими для підприємств і їх роль складно переоцінити. Враховуючи це, підприємство повинно створити умови для здійснення найбільш ефективного контролю, обліку, використання та зберігання основних засобів. Аудит основних засобів покликаний забезпечити користувачів фінансової звітності неупередженим, незалежним, обґрунтованим і фаховим висновком, а також рекомендаціями з приводу використання підприємством основних засобів. Таким чином, аудит основних засобів може покращити ведення обліку, вчасно виявити помилки, попередити шахрайство та підвищити ефективно використання основних засобів в цілому.

Список використаних джерел:

1. Меліхова Т. О., Іванина А. І. Удосконалення документування обліку та аудиту стану та руху основних засобів для підвищення ефективності системи управління. *Агросвіт*. 2022. № 22. С. 46-54.
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
3. Никонович М.О., Редько К.О. Аудит: підручник; К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2014. 748 с.
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

СОЙНИКОВА О.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **НАЗАРЕНКО О.В.**, д.е.н., професор
 кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Актуальність. Здійснення модернізації облікового супроводження діяльності державного сектору, зокрема щодо обліку запасів бюджетних установ, сприятиме уніфікації вітчизняної облікової практики з діючими міжнародними обліковими стандартами. Класифікацію, оцінку запасів установ державного сектору досліджено у працях таких вітчизняних учених, як Атамас П.Й., Джога Р.Т., Карпенко Н.Г., Метелиця В.М., Свірко С.В., Чечуліна О.О. та ін. Мета наукової праці полягає у розгляді особливостей визнання, класифікації та оцінки наявних запасів у господарюючих суб'єктах державного сектору.

НП(С)БОДС 123 «Запаси» [3] регламентує методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації щодо запасів та розкриття належної інформації у фінансовій звітності. Вимоги до обліку запасів структуровано в окремі розділи положення. На рисунку 1 відображено визначення та класифікацію запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку державного сектору.

Результати дослідження. Представлені на рисунку 1 трактування запасів в якості об'єкта бухгалтерського обліку за НП(С)БОДС 123 «Запаси» та МСБОДС 12 «Запаси» [1, 3], беруть за основу МСБО 2 «Запаси», тому і не містять принципових відмінностей.

Представлена на рисунку 1 класифікація запасів за НП(С)БОДС 123 «Запаси» і МСБОДС 12 «Запаси» розкривають різні напрями узагальнення та формування інформації щодо запасів. Відповідно, за МСБОДС 12 «Запаси» інформація про даний вид активів формується за напрямками функціонування установ державного сектору: наукова діяльність; військова сфера; освітня сфера; споживчі товари для звичайної діяльності установ; стратегічні запаси держави; запаси, що обслуговують фінанси держави; земля і нерухомість, утримувані для продажу. Подібна класифікація вирізняє об'єкти обліку запасів державного сектору від комерційних господарюючих суб'єктів.

Класифікація запасів у відповідності до НП(С)БОДС 123 «Запаси» чітко ідентифікує запаси у якості сировини, матеріалів та готової продукції. І вже у складі готової продукції, наприклад, виділяють: посібники й інші матеріали освітніх закладів, запаси озброєння тощо.

Беззаперечним є факт, що в сучасній інноваційній економіці окреслення контурів стратегій розвитку підприємства, галузей повинно базуватися на достовірному інформаційному забезпеченні, конструкція якого передбачає

узгодженість результатів діагностики потенційних небезпек і виявленні потенційних можливостей з урахуванням мінливості бізнес середовища [4].

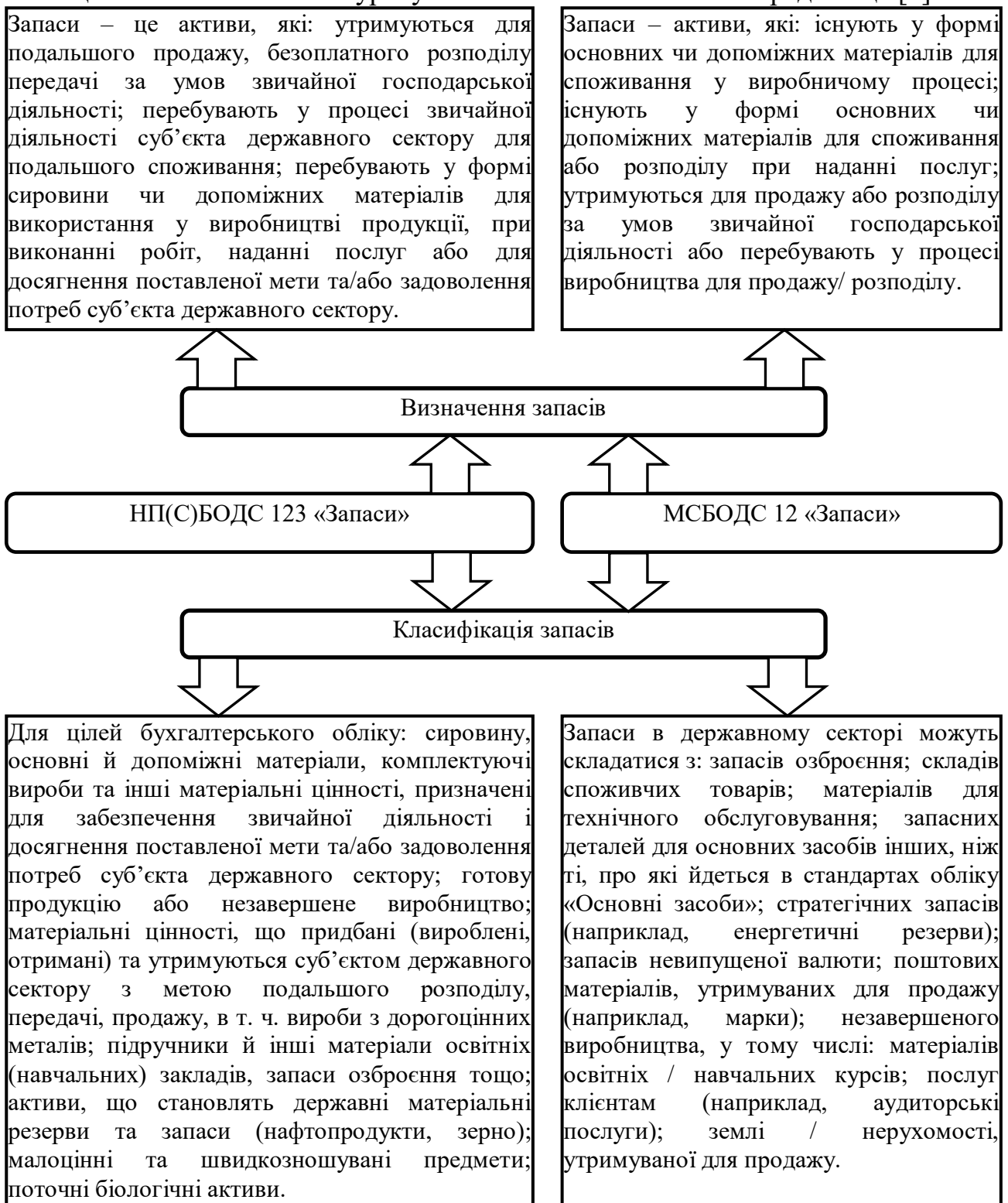

Рисунок 1 – Визначення та класифікація запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку державного сектору

Для накопичення первісної вартості запасів планом рахунків не передбачено окремого рахунка. Для цього використовуються відповідні

субрахунки, призначені для обліку запасів.

Справедлива вартість представляє собою ринкову оцінку, а не оцінку з урахуванням особливостей функціонування окремого господарюючого суб'єкта державного сектору. Для окремих активів може бути інформація щодо ринкових операцій відкритою, для інших вона може бути відсутньою. При цьому, мета оцінки за обох обставин однакова: ідентифікувати ціну, за якою мала б місто звичайна операція реалізації (продажу, обміну, передачі) нефінансового активу учасниками ринку в момент оцінки за діючих ринкових умов [2].

Висновки. В умовах сьогодення продовжується реформування бухгалтерського обліку у державному секторі. Імплементация і застосування національних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору сформованих на основі міжнародних стандартів, потребує дослідження й обговорення в науковій спільноті проблем, із якими стикаються облікові працівники у процесі запровадження стандартів у практичну діяльність для вибудови практичних рекомендацій бухгалтерам-практикам.

Практичне застосування НП(С)БОДС потребує від бухгалтерів державного сектору набуття нових та вдосконалення наявних знань та практичних навичок у даній сфері: ідентифікація та класифікації запасів; визначення первісної вартості запасів з урахуванням каналу їх надходження до установи; повне та якісне розкриття інформації щодо балансової вартості різних видів запасів та про ступінь можливих змін у даній компоненті активів у примітках (пояснювальній записці) до фінансової звітності. Актуальності набуває подальші дослідження практичного застосування НП(С)БОДС, формування та надання рекомендацій щодо їх запровадження у бюджетних установах з урахуванням особливостей обліку.

Список використаних джерел:

1. МСБОДС 12 «Запаси». URL: https://buhgalter911.com/public/uploads/normativka/Standart_gossektor/МСБОДС/МСБОДС_12.pdf дата звернення: 18.03.2023).
2. Назаренко О.В. Формування справедливої вартості нефінансових активів підприємства в умовах невизначеності. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року; редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]. Харків: Стильна типографія, 2021. С. 85-88*
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10/paran4#n4> (дата звернення: 17.03.2023).
4. Plaksiienko V., Nazarenko I., Nazarenko O., Sokolenko L. Strategic scenario planning of the agrarian sector development. International Multidisciplinary Scientific Geo Conference Surveying Geology and Mining Ecology Management, SGEM, 2020 August (5.2), pp. 489-496.

СОЛЯНИК О.А., здобувач вищої освіти третього (освітньо-науковий) рівня вищої освіти, першого року навчання

Науковий керівник – **САВЧЕНКО А.М.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри аудиту, державного фінансового контролю та аналізу
Державний податковий університет, м. Ірпінь

АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ: ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЯ ОБЛІКУ

Актуальність. Аудит оподаткування здійснюється незалежними аудиторами, а от податковий аудит здійснює державний контролюючий орган – Державна податкова служба. В їх практичній діяльності використовується поняття «податковий аудит», яке законодавчо не визначене. Також невирішене питання нормативного врегулювання податкового аудиту, аудиту оподаткування і в аудиторській діяльності. Ці аспекти потребують ґрунтовного дослідження.

Науковому обґрунтуванню аудиту оподаткування присвячено багато наукових праць. Проте, питання теорії та практики тлумачення аудиту оподаткування й надалі залишаються актуальними, відтак, вимагають додаткового вивчення.

Мета дослідження: дослідити сутність аудиту оподаткування в теорії і практиці господарювання, обґрунтувати його спрямованість за обліковою функцією.

Результати дослідження. Аудит податків – це незалежна перевірка податкового обліку.

Об'єктом аудиту оподаткування – документи бухгалтерського обліку та звітності, декларації і розрахунки зі сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), інші документи фінансово-господарської діяльності, активи суб'єкта господарювання, його технологічні процеси тощо. Суб'єктами виступає платники податків, зборів до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів, посадові особи контролюючих органів, уповноважених на проведення аудиту [3].

Предмет аудиту оподаткування – перевірка даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності. Методи податкового аудиту необхідно розуміти як способи дослідження аудитором (із застосуванням статистичної, обліково-звітної, нормативної документації, організаційної, комп'ютерної техніки, інструментів та інших засобів інформації) об'єктів податкового аудиту, збору, обробки й акумулювання фактичних даних, що відображають законність джерел та обсяги доходів, витрат платників податків, нарахування і сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Аналізуючи Закон України [3], можна стверджувати, що аудитор – фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід та включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

Проте, наведені та широко вживані у відкритих джерелах загальновідомі визначення чітко не визначені, а тому не сприймаються в науковій спільноті однозначно.

Серед фахівців аудит прийнято класифікувати за різними ознаками. Так, за об'єктом вивчення виділяють аудит на відповідність, який призначений для виявлення дотримання підприємством певних правил, норм, законів, договірних зобов'язань, які впливають на результати операцій або звіти [1; 2; 4]. З врахуванням цього, окремі науковці вважають, що податковий аудит є різновидом аудиту на відповідність.

Отже, в сучасних умовах взаємодії держави і бізнесу, спеціалісти в галузі обліку та контролю часто на практиці застосовують термін «аудит оподаткування» у різних аспектах.

З іншого боку має місце деяка однозначність позиції органів податкової та митної служби, які тлумачать цей термін як складову державного контролю.

В свою чергу, аудитори та аудиторські фірми розуміють аудит податків як складову незалежного фінансового контролю. На практиці це означає перевірку дотримання вимог податкового законодавства стосовно нарахування та сплати податків (зборів), обов'язкових платежів [1].

В середовищі окремих науковців податковим аудитом прийнято вважати процесуальні дії контролюючих органів щодо контролю за правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також дотримання законності операцій, пов'язаних з одержанням доходів і здійсненням розрахунків [2; 4; 5].

Місія незалежного аудиту оподаткування носить подвійний характер і полягає в захисті інтересів держави та суб'єктів підприємницької діяльності.

За відсутністю затверджених методичних рекомендацій, аудитори вимушені на власний розсуд визначати в договорах предмет аудиторських послуг, при виконанні завдань обирати процедури, методи перевірки та форми підсумкових документів.

Отже, питання аудиту оподаткування є досить актуальними, а тому потребують ґрунтовного дослідження та внесення змін в існуючу нормативну базу й створення на її основі відповідного методичного забезпечення.

Підставою для проведення аудиту оподаткування є договір, який укладається з суб'єктом господарювання – платником податків на дослідження визначеного об'єкта. Як було зазначено, об'єкти аудиту оподаткування – документи бухгалтерського обліку та звітності, декларації і розрахунки зі сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), інші документи фінансової та господарської діяльності, активи суб'єкта господарювання, його технологічні процеси тощо. Отже, обґрунтовуючи основні аспекти спрямованості податкового аудиту, варто відзначити подвійність функції обліку, перш за все, як відповідного об'єкта та необхідного засобу. Актуальність цього питання визначає подальші напрями наукового дослідження.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи

отримані результати, можна зробити висновок, що платники податків зацікавлені в проведенні перевірок податкової звітності саме незалежними аудиторами. Це обґрунтовує необхідність внесення змін в існуючу нормативну базу аудиту та створення окремого методичного забезпечення аудиту податків. Аудит оподаткування, як вид аудиторської діяльності, вимагає законодавчого врегулювання. Також потребують обґрунтування основні аспекти спрямованості за його обліковою функцією.

Список використаних джерел:

1. Аудит оподаткування підприємств : навч. посіб. / [Петрик О. А., Давидов Г. М., Редько О. Ю та ін.]; за заг. ред. О. А. Петрик; передм. Т. І. Єфименко. – К. : ДНУ «Академія фінансового управління», 2012. 352 с.
2. Бардаш С. В., Костенко О. М., Краєвський В. М. Економічна синталітика філософський дискурс становлення тарозвитку. Монографія. за заг. ред. С. В. Бардаша. К. : ЦП Компринт, 2017. 225 с.
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
4. Краєвський В.М., Костенко О.М., Скорик М.О. Податковий аудит: зміст і дуальна функція обліку як об'єкта та засоба. *Підприємництво та інновації*. Вип.24. 2022. С. 123-127. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/24.21>
5. Краєвський В.М., Костенко О.М., Скорик М.О. Податковий аудит: контроль-методична спрямованість сутності та праксеологічність призначення. *Бізнес-навігатор. Науково-виробничий журнал*. Випуск 3 (70) 2022. С. 143-148.

СУК П. Л., д.е.н., професор, професор кафедри і оподаткування
*Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і
природокористування України “Ніжинський агротехнічний інститут”,
м. Ніжин*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ОСНОВІ ОПЕРАЦІЙНИХ ДОХОДІВ

Відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, необоротні активи – всі активи, що не є оборотними [1]. Тобто необоротні активи – це основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові біологічні активи та інші необоротні активи, призначені для реалізації чи використання протягом більше ніж операційного циклу чи протягом понад дванадцяти місяців з дати балансу. Їх вартість відноситься у витрати частинами за допомогою амортизації. Існують різні методи амортизації необоротних активів. Одним із них є метод на основі операційного доходу.

Операційний дохід виникає в результаті операційної діяльності.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Основна діяльність – операції, пов’язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу [2].

Операційний дохід включає доходи від основної і іншої операційної діяльності.

Відповідно до НП(С)БО 15 “Дохід” однією із груп доходів є дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і інші операційні доходи.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного податку тощо).

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

До складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо [2, п. 7].

В Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) (форма № 2) Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відображається в статті “Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” (код рядка 2000), а інші операційні доходи в статті “Інші операційні доходи” (код рядка 2120) [1; 3].

Операційний дохід обліковується на рахунках 70 “Доходи від реалізації” і 71 “Інший операційний дохід”.

Рахунок 70 “Доходи від реалізації” має такі субрахунки:

701 “Дохід від реалізації готової продукції”;

702 “Дохід від реалізації товарів”;

703 “Дохід від реалізації робіт і послуг”;

704 “Вирахування з доходу”;

705 “Перестраховання”.

До рахунку 71 “Інший операційний дохід” передбачені такі субрахунки:

710 “Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю”;

711 “Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти”;

712 “Дохід від реалізації інших оборотних активів”;

713 “Дохід від операційної оренди активів”;

714 “Дохід від операційної курсової різниці”;

715 “Штрафи, пені, неустойки”;

716 “Відшкодування раніше списаних активів”;

717 “Дохід від списання кредиторської заборгованості”;

718 “Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів”;

719 “Інші доходи від операційної діяльності” [4; 5].

Отже, метод амортизації необоротних активів на основі операційного доходу розраховується на основі операційних доходів, зароблених підприємством.

Можна застосовувати різні методи амортизації необоротних активів на основі операційного доходу відповідно до видів операційного доходу або до субрахунків рахунків 70 і 71, зокрема: 1) метод на основі доходу від реалізації готової продукції; 2) метод на основі доходу від реалізації товарів; 3) метод на основі доходу від реалізації робіт і послуг; 4) метод на основі доходу від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю; 5) метод на основі доходу від купівлі-продажу іноземної валюти; 6) метод на основі доходу від реалізації інших оборотних активів; 7) метод на основі доходу від операційної оренди активів; 8) метод на основі доходу від операційної курсової різниці; 9) метод на основі доходу від штрафів, пеней, неустойок; 10) метод на основі доходу від відшкодування раніше списаних активів; 11) метод на основі доходу від списання кредиторської заборгованості; 12) метод на основі доходу від безоплатно одержаних оборотних активів; 13) метод на основі інших доходів від операційної діяльності і ін.

Річна сума амортизації за методом на основі операційних доходів визначається як добуток вартості, що амортизується (різниця між первісною і ліквідаційною вартістю), та коефіцієнта амортизації, який обчислюється діленням обсягу операційних доходів за окремі періоди на загальний плановий обсяг операційних доходів.

Амортизація за методом на основі операційних доходів розраховується за формулами:

$$CA = (PB - LB) \times KA,$$

де CA – сума амортизації; PB – первісна вартість об'єкта; LB – ліквідаційна вартість об'єкта; KA – коефіцієнт амортизації.

$$KA = OD : POD,$$

де OD – обсяг (плановий або фактичний) операційних доходів за окремі періоди; POD – плановий обсяг операційних доходів за увесь період.

Існує два способи розрахунку методом амортизації необоротних активів на основі операційних доходів: 1) на основі початкової вартості необоротних активів; 2) на основі залишкової (балансової) вартості необоротних активів.

Висновки. Нараховувати амортизацію необоротних активів можна за методом на основі операційних доходів.

Операційні доходи виникають в результаті основної діяльності підприємства, а також інших видів діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Облік операційних доходів ведуть на рахунках 70 “Доходи від реалізації” і 71 “Інший операційний дохід”.

Можна використовувати різні методи амортизації на основі операційних доходів, які розраховуються відповідно до видів операційних доходів. Види методів на основі операційних доходів можна створювати також за субрахунками до 70 “Доходи від реалізації” і 71 “Інший операційний дохід”.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”. Наказ № 73 від 7 лютого 2013 р. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”. Наказ № 290 від 29 листопада 1999 р. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності. Наказ № 433 від 28 березня 2013 р. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>.
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ № 291 від 30 листопада 1999 р. (у редакції наказу № 1591 від 09 грудня 2011 р.) *Міністерство фінансів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ № 291 від 30 листопада 1999 р. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

СУЛЕЙМАНОВА Е.Е. здобувач освітнього рівня «Бакалавр»
Науковий керівник - **ГОЛУБ Н.О.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінанси облік і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет м. Запоріжжя

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Актуальність. Сучасний страховий ринок набув якісного розвитку і є досить привабливим з точки зору його перспективності. Але належний розвиток страхового ринку України та його інтеграція у світовий стримуються цілою низкою причин, серед яких – нестабільність економіки, низький рівень фінансових можливостей страховиків, недосконалість та неузгодженість законодавства, невизначеність теоретичних питань щодо необхідності створення страхового фонду.

Найпоширенішою формою узагальнення та передачі інформації щодо результатів діяльності підприємства є його звітність. Різноманітні форми звітності охоплюють усі аспекти роботи суб'єктів господарювання, а також ґрунтуються на даних різноманітних сфер обліку. Вона допомагає компаніям чітко орієнтуватися у джерелах формування показників та приймати правильні управлінські рішення. Тому актуальність проведення дослідження фінансової звітності страхових організацій із врахуванням сучасних динамічних реалій фінансового ринку не викликає сумнівів.

Результати дослідження. У роботі розглянуто склад звітності страхових компаній та її змістове наповнення. Досліджено нормативно-правові основи складу та формування звітності страховими компаніями на сучасному етапі розвитку, адаптивність вітчизняної фінансової звітності до міжнародних вимог та виокремлено її недоліки.

Звітність підприємств є найпоширенішою формою узагальнення та передачі інформації щодо його фінансово-майнового стану та результатів діяльності. Різноманітні форми звітності охоплюють усі аспекти роботи суб'єктів господарювання, а також ґрунтуються на даних різноманітних сфер обліку. Діяльність страхових компаній повинна завжди контролюватися і перевірятися, перш за все на підставі поточної та річної звітності [1].

Важливо зазначити, що звітні дані та фінансова звітність страховиків базуються лише на даних бухгалтерського обліку, а податкова, статистична та інша звітності включають багато іншої інформації (управлінської, господарської, кадрової тощо). На рис.1. висвітлена звітність страхових компаній в Україні за її видами.

Отже, до бухгалтерської звітності відносяться виключно фінансова звітність та звітні дані. Уповноваженими державними установами затверджується їх зміст, склад, порядок складання та призначення. В Україні до фінансової звітності відносяться: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт

про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до річної фінансової звітності.

Важливим є те, що згідно зі спільно складеним листом Національного банку України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України від 07.12.2011 р., усі українські страхові компанії подають річну та проміжну фінансову звітність за міжнародними стандартами. Однак, на сьогодні не існує жодних методичних рекомендацій з приводу складу такої звітності, проте створено кілька проектів. Тому фінансова звітність подається у вигляді, який вимагається Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, але формування показників здійснюється на основі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. При цьому під впливом алгоритму розрахунку арифметичних показників відбувається викривлення кінцевих показників. Через це бухгалтерам страхових компаній у своїх пояснювальних записках необхідно висвітлювати значний обсяг структурно-логічних обґрунтувань з метою гармонізації всього пакету звітності [3].

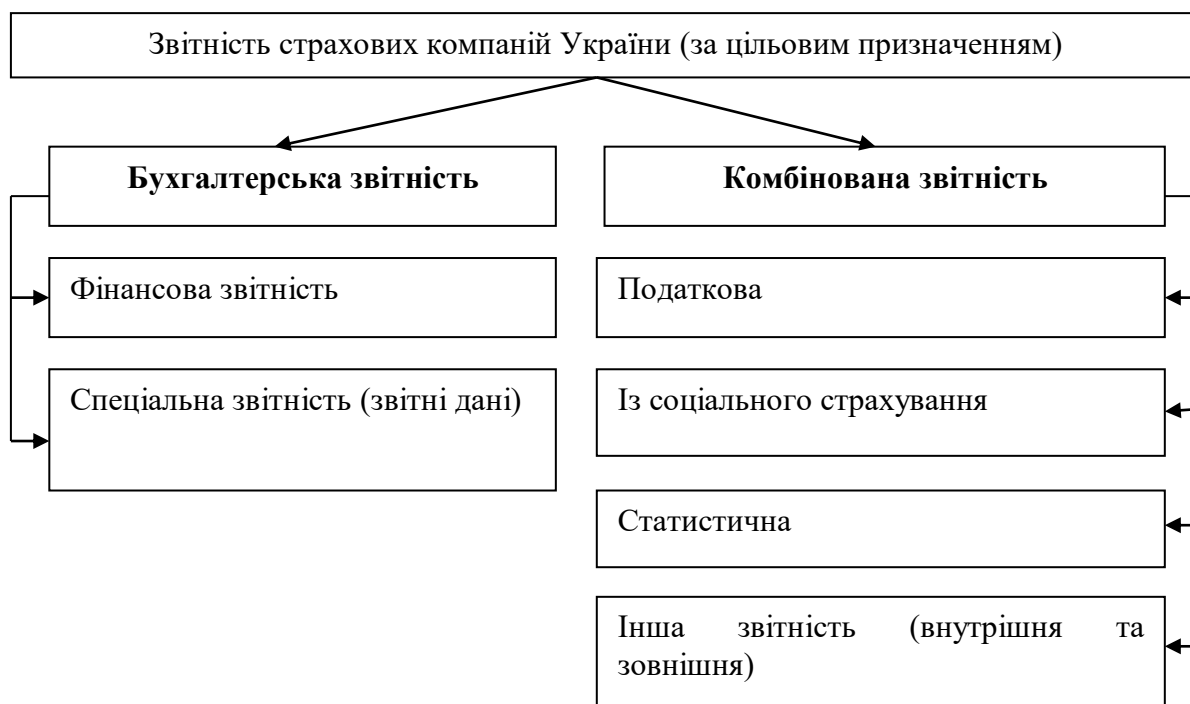

Рис. 1. Склад звітності страхових компаній України

Окрім цього, страхові компанії обов'язково подають звітні дані для Національного комітету фінансових послуг. Це необхідно для розкриття специфічної інформації щодо видів та обсягів страхової діяльності. В міжнародній практиці страховими компаніями складається лише фінансова звітність. Згідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності, її структура не є жорстко регламентованою, вимагається лише подання основної інформації у необхідному обсязі. Отже, страховики у фінансовій звітності розкривають не тільки показники фінансово-майнового стану і результатів діяльності, а й специфічні дані щодо основної діяльності [2].

Специфіка діяльності страхових компаній пов'язана з характером надання страхової послуги. Страхування, на відміну від інших видів підприємницької діяльності, передбачає сплату наперед страхових платежів, формування страхового фонду (страхових резервів) з цих коштів та використання його надалі для покриття збитків від страхових випадків. Це вимагає ведення обліку валових надходжень страхових платежів, сум утворених резервів страхових зобов'язань, доходів від страхової діяльності та виплат страхових сум і страхових відшкодувань. Притаманними лише страхуванню об'єктами бухгалтерського обліку виступають зокрема страхові резерви.

Висновки. Таким чином, страхові компанії за результатами звітного року повинні подавати Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до річної фінансової звітності, складені за вимогами МСФЗ, та звітні дані, що ґрунтуються на різних методичних та методологічних підходах до розкриття інформації. Така ситуація викликає необхідність модифікації системи ведення бухгалтерського обліку в страхових організаціях, адже страховикам треба вести паралельний облік за міжнародними та національними стандартами, або розробляти власну методику формування звітності відповідно вимог МСФЗ із використанням як даних бухгалтерського обліку, так і аналітичного й управлінського обліків, а також даних фінансово-економічного й управлінських апаратів.

Очевидно, що зростання трудомісткості процесу формування фінансової звітності страхових компаній може привести до порушення принципу економічності обліку на підприємстві. На сучасному етапі кожній страховій компанії вирішувати дану проблему доводиться по-своєму. Однак, перспективу подальших досліджень становить необхідність гармонізації методологічних підходів до складу фінансової звітності, її складових та нормативно-правової бази в даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Проблеми розвитку ринку фінансових послуг. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (18 листопада 2021 р. Харків)*. 2021. 116 с.
2. Плиси В.Й. Проблеми розвитку страхування в Україні. *Науковий студентський збірник. Випуск 2*. 2021. – С.148.
3. Методичні рекомендації щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності для страхових компаній в Україні URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/fzz00095

ТАТАРІНОВ С.І., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **СЬОМЧЕНКО В.В.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
 обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ОБОРОТНІ АКТИВИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ І ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Актуальність. Раціональне використання оборотних активів є одним з основних завдань будь якого виробничого підприємства. Для забезпечення безперервного виробництва, за умов інфляційних процесів, кризи, збільшення конкуренції важливим є ефективне використання, нормування та оптимізація джерел фінансування оборотних активів. Це впливає на можливості виконання власної виробничої програми підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами, забезпечення стійкого фінансового становища й створення умов для подальшого конкурентоспроможного розвитку підприємства.

Для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень щодо обліку та управління оборотними активами необхідна своєчасна, достовірна аналітична інформація, яка може бути забезпечена лише правилами організації бухгалтерського обліку та безпосередньо залежить від його якості. Не останню роль відіграє якісно організований на підприємстві контроль. Сутність та класифікація оборотних активів – важливий елемент підвищення ефективності функціонування підприємств, і як наслідок всієї економіки України, набуває особливої актуальності.

Результати дослідження. Поняття оборотні активи зустрічається в економічній літературі приблизно з початку минулого століття. Термін «оборотні активи» трактується по-різному, в залежності від етапів розвитку економіки [1].

Проаналізувавши еволюцію поняття «оборотні кошти», можна зробити висновки, що існувало декілька підходів до визначення природи цього поняття. Одні автори вважають, що оборотні кошти представляють собою сукупність виробничих фондів і фондів обігу у грошовому виразі, а інші визнають оборотні кошти як вартість або грошові кошти, авансовані для утримання оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

При переході від планово-адміністративної економіки до ринкової вітчизняні економісти отримали можливість вивчити і використовувати накопичений західними економістами досвід і наробки. Поряд з терміном «оборотні кошти», у літературі почали використовувати такі терміни, як «поточні активи», «оборотний капітал», «оборотні активи». Часто ці терміни багатьма авторами ототожнюються як одна і та ж складова майна [2].

Всі джерела, за рахунок яких формуються оборотні кошти, можна розглядати як фонд, який можна назвати фондом оборотних коштів. Кількість «оборотних коштів» як частина активів і «фонд оборотних коштів» як частина

пасивів повинні збігатися.

Можна зазначити, що останнім часом багато авторів почали надто вільно поводитися з усталеною термінологією. Зокрема, мабуть з метою спрощення, почали ототожнювати оборотні кошти з оборотними активами.

Як свідчить практика, у вітчизняній нормативній документації відсутнє розмежування поняття «оборотний капітал», «оборотні активи» та «оборотні кошти». В НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зазначено, що «оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [3].

Проаналізувавши поняття «оборотні активи» у різних літературних джерелах, можна виділити декілька підходів економістів до трактування сутності даної категорії:

- сутність оборотних фондів та фондів обігу;
- оборотні засоби підприємств, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу;
- грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що використовують в одному операційному циклі;
- сукупність матеріальних цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу;
- засоби підприємства, які повністю перекосять свою вартість на вартість виготовленої продукції [4].

Серед вчених найбільше прихильників визначення оборотних активів як сукупності оборотних фондів та фондів обігу; грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших активів, що використовуються в одному операційному циклі.

Характеризуючи активи як об'єкт обліку та управління, необхідно відмутити особливості їх окремих складових частин. Виникає необхідність вибору класифікаційної ознаки активів, згідно із якою буде формуватись політика управління ними на підприємстві. На нашу думку, поділ активів на оборотні та необоротні, з точки зору управління, є найбільш вдалим, так як цей підхід відповідає умовам побудови балансу та відображає участь активів у виробничому процесі. Зокрема, оборотні активи є найбільш ліквідною частиною балансу, але при цьому досить важливим є точно планування їх обсягів у процесі здійснення господарської діяльності, що направлена на отримання прибутку.

Висновки. Отже, незважаючи на достатньо глибокі проведені дослідження з проблем визначення активів підприємства, досі залишається відкритим питання їх визнання, закономірностей їх руху та класифікації, зокрема поділу на оборотні та необоротні активи. Проаналізувавши праці вітчизняних і зарубіжних вчених можна побачити, що нема єдиного визначення понять для означених категорій. Багато непорозумінь пов'язано з перекладом з англійської

мови, а також з відсутністю єдиного підходу до вищезазначених питань і ця тема вимагає подальших досліджень.

Вважаємо, що всеохоплюючою економічною категорією є «оборотні активи», оскільки включає в себе усі інші поняття і враховує специфіку розглянутої частини майна виробничих суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Берехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Держава і регіони*. Серія: Економіка і підприємництво. 2011. № 6. С. 378-381
2. Петруня Н.В. Класифікація активів підприємства з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2010. №1. С.235-242.
3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>
4. Сікора І.А. Оборотні активи як об'єкт бухгалтерського обліку і економічного аналізу. *Вісник Технологічного університету Поділля*. Економічні науки. 2009. № 1. С.230-234

ТОЛМАЧ А. А., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **УМАНЦІВ Г. В.**, к.е.н.,
 доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОЦІНКА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Актуальність. Посилення ринкових векторів трансформації економіки України зумовлює необхідність логічного переосмислення та методологічного уточнення концепції оцінки в системі бухгалтерського обліку.

Як відомо, оцінка об'єктів бухгалтерського обліку при їх визнанні, списанні і відображенні у фінансовій звітності є ключовим питанням Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Результати дослідження. Оцінка майна підприємства необхідна в процесі господарювання при надходженні і вибутті активів; при виникненні прав і зобов'язань; при здійсненні таких операцій, як: купівля-продаж, оренда майна, застава, страхування, інвестування, переоцінка основних засобів, виділення часток в статутному капіталу при створенні підприємства та в процесі його діяльності, об'єднанні підприємств, встановленні ціни акцій, ліквідації підприємства, виконанні права успадкування; виконанні рішення суду тощо.

Переважає більшість вчених розглядає оцінку як складову методу бухгалтерського обліку. Функція оцінки впливає з її сутності й полягає у вимірюванні вартості об'єктів бухгалтерського обліку. При цьому оцінка виступає як передумова обліку і як його мета, результат. Як передумова обліку оцінка забезпечує можливість узагальнення різнорідних об'єктів при їхньому відображенні у синтетичному обліку та фінансовій звітності. Метою чи результатом обліку оцінка виступає в калькулюванні собівартості виготовленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг.

Оцінка як складова методу бухгалтерського обліку виконує такі функції: вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку; визначення критеріїв визнання активів, капіталу, зобов'язань, доходів та витрат; створення якісних характеристик облікової інформації; інформаційне забезпечення визначення ефективності менеджменту, фінансового стану та фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання.

До економічних оцінок відносяться оцінки, які використовуються при реалізації певної функції управління. Відповідно економічні оцінки бувають плановими, бухгалтерськими, статистичними, фінансовими, аналітичними. Економічний зміст оцінки, визначений функцією управління, впливає на обрання методу розрахунку та джерела даних для оцінки. Побудова класифікації економічних оцінок має чітку підпорядкованість критеріїв класифікації: за функціями управління, за призначенням (за видами), за методом розрахунку та джерелом даних [3].

Система економічних оцінок базується на єдиній методологічній основі, притаманній і бухгалтерським оцінкам. Вони впливають зі спільного об'єкту для всіх оцінок – господарської діяльності як в межах підприємства, так і поза ними. До таких методологічних засад відносяться вимоги до оцінок та підходи до їх обчислення. Вони викладені в Міжнародних стандартах оцінки.

Функції оцінки як складової методу бухгалтерського обліку вимагають використання двох її видів: оцінок якісних і оцінок вартісних. Відповідно якісні оцінки забезпечують визначення критеріїв визнання об'єктів бухгалтерського обліку, інформаційну основу оцінки фінансового стану та оцінки менеджменту підприємства. Вартісні оцінки забезпечують вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку, а саме активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат і фінансових результатів.

Мету вартісної оцінки об'єктів бухгалтерського обліку встановлює концепція збереження капіталу, яка надає якісну оцінку процесу відтворення капіталу. При фінансовій концепції базова оцінка – історична собівартість, а при фізичній – поточна [1].

Вартість об'єктів, визнаних в системі бухгалтерського обліку, може змінюватися в процесі використання в господарській діяльності підприємства, що вимагає періодичного уточнення їх балансової оцінки. В сучасній системі бухгалтерського обліку таке уточнення здійснюється за допомогою регулювання та корегування. Регулювання балансової оцінки основних засобів та нематеріальних активів відбувається шляхом відображення у балансі суми нарахованого зносу. Одночасно із зносом нараховується амортизація.

Визнання втрат від зменшення корисності активу в бухгалтерському обліку за своїм економічним змістом може тлумачитися як регулювання його балансової вартості, оскільки відображення проведеної процедури здійснюється як збільшення суми нарахованого зносу.

Визнання та оцінка зменшення корисності активу відбувається на дату річного балансу. З цієї причини аналіз змін корисності активів доцільно проводити під час щорічної інвентаризації, яка є обов'язковою перед складанням річного балансу, та проведенням чергової переоцінки активів. Водночас П(С)БО 28 не враховує взаємозв'язок попередньої переоцінки і аналіз стану активів на предмет їх корисності [2].

Розмежування зовнішніх та внутрішніх джерел інформації про зміну корисності активів є важливим з позиції аналізу на предмет доцільності процедури її перегляду. Фактично всі зовнішні джерела за базу оцінки справедливої вартості подають ринкову вартість, в той час як внутрішні – бази оцінки, відмінні від ринкової вартості.

Висновки. Особливістю бухгалтерського обліку є те, що все майно, зобов'язання, господарські явища та процеси на підприємстві повинні бути оцінені в грошовому виразі. Для цієї мети використовують спеціальні елементи методу бухгалтерського обліку – оцінку і калькуляцію. Оцінка – це спосіб грошового вимірювання господарських засобів, джерел їх утворення,

господарських процесів та їх результатів. Оцінка господарських фактів повинна відповідати визначеному законодавчо порядку і принципу вірогідності. Методологія оцінки майна має бути незмінною протягом поточного року. Тобто, вхідні показники поточного року мають відповідати вихідним показникам звітного року. Зміна методів оцінки майна, активів і пасивів припустима тільки у визначеному порядку і обґрунтовується в Наказі про облікову політику підприємства.

Фундаментальне значення оцінки у сучасній системі бухгалтерського обліку є очевидним при проведенні моніторингу Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.

За результатом проведеного аналізу сутності та функцій оцінки в бухгалтерському обліку пропонується уточнене її визначення – оцінка – це складова методу бухгалтерського обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості об’єктів бухгалтерського обліку, створення якісних характеристик обліково-економічної інформації та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства й ефективності його менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Шевчук В., Корягін М. Методологія облікового відображення справедливої оцінки необоротних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 10. С. 9-16.
2. Бруханський Р. Ф. Концепція стратегічного менеджменту та бухгалтерський облік: можливі варіанти взаємозв’язку. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3. С. 230-243.
3. Оцінка як система вартісного виміру. URL: <https://library.if.ua/book/49/3605.html> (дата звернення 14.03.2023).

ТОМАШКЕВИЧ С.Д., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СКИБА Г.І.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
*Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Діяльність будь-якої організації була б неможливою без використання запасів. Вони відіграють важливу роль у складі матеріальних ресурсів. Саме виробничі запаси забезпечують безперебійну роботу підприємства, мають різноманітну найменування, а інформація про їх облік є вагомим частиним даним із управління виробництвом. Ефективне використання ресурсів гарантує конкурентоспроможність компанії на ринку що є ключовою умовою успіху. Тому розробка дієвої системи внутрішнього контролю та подальше проведення аудит є необхідною складовою для здійснення якісної політики управління запасами.

Метою аудиту виробничих запасів є висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо надходження, вибуття і залишків запасів та обліку витрат на підприємстві в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам.

Результати дослідження. Виконуючи свою роботу з перевірки відповідності відображення інформації в обліку та звітності щодо запасів, аудитори керуються нормативно-правовою базою, яка визначає процедури здійснення подальшого контролю, а саме: Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1], Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 9 «Запаси» [2], Податковим кодексом України, Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів тощо.

Організація процесу аудиту виробничих запасів на підприємстві починається з розробки аудиторського плану та ознайомлення з підприємством, зокрема з його формою власності, видом діяльності, системою оподаткування, управління, бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. За допомогою опитувального листа аудитор з'ясовує, чи дотримувався суб'єкт господарювання методів, принципів і процедур, обраних ним самим та зазначеним у Наказі про облікову політику.

Бондаренко О.М. представляє комплексний огляд методики аудиту запасів у розрізі окремих статей та елементів, спрямований на збір та аналіз аудиторських доказів і підготовку рекомендацій щодо оптимізації роботи бухгалтерського апарату з метою підвищення ефективності контролю виробничих запасів [3]. На думку Бондаренко О.М., аудитори використовують основні бухгалтерські документи для отримання інформації про операції із

запасами, а саме: установчі документи суб'єкта господарювання (наказ про облікову політику підприємства), первинні документи з обліку матеріально-виробничих запасів (рахунки, картки складського обліку, квитанції, накладні, акти, лімітні картки), аналітичний реєстр з обліку матеріально-виробничих запасів (відомості аналітичного обліку матеріально-виробничих запасів, звіти основних відповідальних осіб), облікові реєстри у яких відображаються операції з обліку запасів, акти і довідки минулих перевірок, аудиторські висновки та інші документи, які підсумовують результати контролю, фінансова звітність підприємства (Баланс, Примітки до річної фінансової звітності) [3].

Аудитори можуть використовувати такі методи збору аудиторських доказів під час аудиту запасів: перевірка, спостереження, опитування (формальне, неформальне, письмове та усне), розрахунки, підтвердження та аналітичні процедури. Об'єктом аудиту є не лише групу запасів, а також операції, оцінки, розподіл і списання, пов'язані з надходженням, передачею та вибуттям запасів на підприємстві. Аудитор на власний розсуд обирає методику проведення аудиту запасів в залежності від мети аудиту, завдань, передбачених договором, та власної кваліфікації. Основною метою обраної методики має бути встановлення об'єктивної істини про предмет дослідження.

Проведення процедури аудиту можна поділити на такі етапи:

1. Етап є ознайомчий і полягає у виборі методики проведення аудиту запасів, аудитор знайомиться з суб'єктом господарювання, щоб зрозуміти стан його фінансової звітності, проводить оцінку систему внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку, звертає увагу на облікову політику, здійснює перевірку щодо з'ясування критеріїв визнання запасів, їх класифікації; методів оцінки, організації аналітичного обліку. В результаті аудитор готує план аудиту згідно МСА 300 [4] та на його основі складає програму аудиту, де зазначає методи перевірки, тип, строк та обсяг аудиторських процедур.

2. Етап перевірки наявності та стану збереження запасів шляхом інвентаризації. Тому аудитор повинен здійснити перевірку щодо правильності проведення інвентаризацій на підприємстві і відтворення їх результатів в обліку. Аудитор здійснює перевірку щодо правильності зберігання запасів на складах, існування договорів про повну матеріальну відповідальність, фактів крадіжок та псування запасів, відповідності складських приміщень вимогам, організації та ведення обліку на складах.

3. Етап перевірки господарських операцій з запасами. Під час даного етапу аудитору необхідно перевірити правильність формування оцінки запасів при оприбуткуванні, русі та вибутті відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» та наказу про облікову політику підприємства. Під час аудиту надходження запасів аудитор здійснює перевірку щодо повноти оприбуткування згідно з приймальними документами та складеними матеріально відповідальними особами, перевіряє чи належним чином обліковуються запаси та вірність розподілені запаси за субрахунками. За фактом вибуття запасів аудитор перевіряє видаткові документів та правильність списання запасів на

відповідний вид витрат: виробництво (рах. 23), до загальновиробничих витрат (рах. 91), адміністративних витрат (рах. 92), витрат на збут (рах. 93), інших операційних потреб (рах. 94).

4. Етап перевірки форм звітності на предмет достовірності відображення залишків на рахунках. На даному етапі перевіряється організації синтетичного й аналітичного обліку запасів; відтворення у звітності запасів за їх видами обліку.

5. Етап підсумковий. На цьому етапі аудитор формулює аудиторський звіт по результатам перевірки запасів.

6. Етап пропозицій. На даному етапі, аудитор формулює рекомендаційний лист де зазначає помилки, що були виявлені, способи їх вирішення, пропонує заходи вдосконалення, які зможуть покращити облік запасів, та зокрема господарську діяльність підприємства.

Висновки. Отже, проведене дослідження показує, що виробничі запаси відіграють важливу роль у господарській діяльності підприємств. Враховуючи значний внесок науковців, ця тема усе ще залишається актуальною і потребує подальших досліджень, оскільки організаційні та методичні аспекти аудиту розвиваються під впливом прийняття міжнародних стандартів та аудиторської практики. Потреба в аудиті є нагальною. Це пов'язано з тим, що аудит надає достовірну та незалежно оцінену інформацію використання якої дає змогу ефективно та своєчасно приймати управлінські рішення, розробити дієві заходи контролю, попередити порушення, що в свою чергу сприятиме економічному розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258VIII 21.12.2017 р., зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z075199>.
3. Бондаренко О.М. Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 років. Частина I. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files>.

ТЮТЮННИК С.В., к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування,
ДУГАР Т.Є., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІН В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ

Актуальність. Під час ведення господарської діяльності підприємств (особливо у період запровадження воєнного стану) постійно відбуваються зміни у нормативно-правовій базі та в економічній ситуації в країні, а також зміни можуть бути й у середині підприємств (розширення або скорочення виробництва, запровадження іншого виду діяльності та ін.). Все це обумовлює необхідність внесення змін до облікової політики підприємства.

Результати дослідження. Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності (ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні») [3]. Відповідно до принципу послідовності (ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні») підприємства повинні застосовувати облікову політику постійно, з року в рік. Але бувають випадки, коли виникає потреба вносити зміни в облікову політику.

Облікова політика на підприємстві розробляється відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, галузевих методичних рекомендацій та Методичних рекомендацій № 635. Під час розробки облікової політики потрібно враховувати, що прописувати потрібно тільки ті принципи оцінки та методи обліку, за якими передбачено декілька варіантів, або щодо яких є невизначеність (п.1.3. Методичних рекомендацій № 635). Одноваріантні вимоги та норми стандартів дублювати не потрібно.

Облікову політику змінюють з початку року (станом на 1 січня) (п. 3.2 Методичних рекомендацій № 635), але не заборонено вносити зміни й на іншу дату упродовж року. Зміни застосовуються з дати видання наказу або з дати набрання чинності змінами, яку зазначили в наказі про їх внесення (п. 3.4 Методичних рекомендацій № 635). Якщо обсяг змін охоплює значну частину тексту або вони істотно впливають на зміст облікової політики, то наказ буде доречним викласти у новій редакції (п. 3.4 Методичних рекомендацій № 635). Якщо ж зміни незначні, то необхідно просто відкоригувати положення чинного наказу про облікову політику у відповідному розпорядчому документі по підприємству [2].

Відповідно до НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», облікова політика може змінюватися тільки, якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства. Не вважається зміною облікової політики встановлення облікової політики для: подій або операцій, які відрізняються за змістом від попередніх подій або операцій; подій або операцій, які не відбувалися раніше [1].

Облікова політика застосовується щодо подій та операцій з моменту їх виникнення. Вплив зміни облікової політики на події та операції минулих періодів відображається у звітності шляхом: коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року та повторного надання порівняльної інформації щодо попередніх звітних періодів. Якщо суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року неможливо визначити достовірно, то облікова політика поширюється лише на події та операції, які відбуваються після дати зміни облікової політики. Якщо неможливо розрізнити зміну облікової політики та зміну облікових оцінок, то це розглядається і відображається як зміна облікових оцінок.

Інформацію про внесені зміни в наказ про облікову політику прописують у Примітках до річної фінансової звітності (ф. № 5) одним із наведених способів: 1) описують у довільній формі; 2) прикладають до звітності ксерокопію відповідного розпорядчого документа (п. 3.5 Методичних рекомендацій № 635).

Зміну облікової політики можна показувати ретроспективним або перспективним методом. Який застосовувати метод залежить від можливості визначення достовірності суми нерозподіленого прибутку на початок року. П. 11 НП(С)БО 6 передбачено застосування ретроспективного методу до подій та операцій з моменту їх виникнення. Застосування ретроспективного методу є більш трудомістким процесом, адже він передбачає проведення перерахунку по всіх минулих операціях та подіях так, ніби їх від початку відображали в обліку та фінансовій звітності відповідно до нової облікової політики. Якщо зміна облікової політики впливає на зміну доходів та/або витрат минулих періодів, то такі зміни показують через коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року (п. 12.1 НП(С)БО 6). У випадку, якщо на початок року є сальдо непокритого збитку, то його потрібно відкоригувати наступним чином. Складається бухгалтерська довідка з обов'язковими реквізитами первинних документів, показуються бухгалтерські проведення за відповідним субрахунком до рахунку 44 «Нерозподілені прибутку (непокриті збитки)» у кореспонденції з рахунками класів 1-6. Потрібно відкоригувати за звітний рік:

- форму «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (форми №1, 1-м, 1-мс) – на суму коригування потрібно замінити показник графі 3 «На початок звітного періоду» рядка 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», а також рядок, який кореспондує із цією сумою;

- форму «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (форми №2, 2-м, 2-мс) – на суму доходів/витрат минулого року – показник графі 4 «За аналогічний період попереднього року»;

- форму «Звіт про рух грошових коштів (форма №3, або №3-н) – на суму, що стосується показників минулого року – показник графі «За аналогічний період попереднього року»;

- форму «Звіт про власний капітал» (форма №4) – на суму коригування – показник графі 7 рядка 4005 «Зміна облікової оцінки»;

- форму «Примітки до річної фінансової звітності» (форма №5) – відповідні показники на початок року.

Скласти виправлену фінансову звітність за попередні періоди, адже законодавство не визначає строку давності для виправлення минулорічної фінансової звітності. Зазвичай правки вносять до звітів за останніх три роки або лише минулий рік. Оскільки строки законодавчо не визначені, це потрібно прописати у наказі про облікову політику підприємства [2].

У випадку, якщо виникає проблема з перерахунком нерозподіленого прибутку/непокритого збитку на початок року, застосовують перспективний метод, за яким зміни облікової політики поширюються тільки на ті події чи операції, які відбулися після дати її зміни (п. 13 НП(С)БО 16). Якщо облікова політика змінюється за перспективним методом, то у зміни в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності відображаються аналогічно до зміни облікових оцінок. Облікова оцінка – попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами. До облікових оцінок відносять: строк корисного використання необоротних активів; ліквідаційну вартість необоротних активів; метод необоротних активів; вартісну межу для класифікації малоцінних необоротних матеріальних активів та ін. Результати зміни облікової оцінки включають до форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у тому періоді, в якому сталася зміна, а також у наступних періодах, якщо зміни впливає й на ці періоди. Зміни відображають за тією ж статтею форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», за якою раніше були відображені доходи/витрати, які пов'язані з об'єктом такої оцінки. Нова облікова політика застосовується з дати її зміни і перерахунок за минулі періоди не проводять.

Висновки. Запровадження воєнного стану та проведення бойових дій на території України негативно впливають на результати господарської діяльності підприємств. Мають місце нові операції та нові ризики ведення господарської діяльності. Все це, а також зміни у нормативно-правовій базі обумовлюють необхідність внесення змін в облікову політику. Потребує змін в обліковій політиці відображення наступних подій та операцій: неможливість продовження ведення діяльності внаслідок розташування активів на територіях бойових дій; переведення виробництв на безпечні території; знищення, втрата, знецінення та пошкодження активів внаслідок ворожих обстрілів; відображення надання допомоги на оборону; розрахунки з працівниками в умовах воєнного стану та ін.

Список використаних джерел:

1. НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 137 від 28.05.1999 р.
2. Озерова О. Облікова політика – 2023: як внести зміни й на що зважити. *Головбух*. 2023. Січень (№4). URL: <https://egolovbuh.expertus.com.ua/10004203>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

ФАЛЬЧЕНКО О.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

АКТУАЛЬНІСТЬ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність. Аналіз ефективності використання основних засобів є важливою складовою розвитку підприємства, тому проведення ефективного аналізу та визначення оптимальної методики аналізу ефективності використання основних засобів та дослідження є актуальним.

Результати дослідження. Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Відповідно до міжнародних стандартів, то основні засоби - це матеріальні об'єкти, що їх утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей або використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [2].

Результати діяльності підприємства залежить перш за все від ефективності використання основних засобів. Забезпеченість підприємства необхідними основними засобами, їх раціональне використання та високий рівень продуктивності праці сприяють збільшенню обсягів виробництва, зниженню собівартості та зростанню прибутку.

Аналіз наукової літератури дає змогу зробити висновки, що є різні підходи до аналізу ефективності використання основних засобів, які можна охарактеризувати системою декількох груп, це ефективність відтворення основних засобів та використання основних засова.

Метою аналізу ефективності використання основних засобів на підприємствах, це наявність забезпеченості основними засобами для найбільш інтенсивного використання їх та пошук резервів підвищення фондівдачі.

До завдань аналізу ефективності використання основних засобів можна віднести визначення забезпеченості підприємства основними засобами, склад та технічний рівень основних засобів, рівень використання основних засобів і вплив факторів, вплив використання основних засобів на обсяг продукції а також пошук резервів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах.

При аналізі ефективності використання основних засобів перше місце повинно приділятися аналізу фондівдачі, так як вона є одним з основних факторів при визначенні обсягу продукції на підприємстві, цей показник складний, на нього впливає безліч факторів. Зростання фондівдачі, це головний фактор економії коштів, вкладених в основні засоби.

Також, при аналізі ефективності використання основних засобів розраховується показник фондомісткості, який є величиною зворотною до фондівіддачі, він дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. Фондовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість до зменшення [3].

Для забезпеченості підприємств основними засобами визначається рівень фондоозброєності, тобто відношення вартості основних засобів до чисельності працівників. Збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором.

При аналізі ефективності використання основних засобів на підприємствах треба вивчати обсяг основних засобів, їх структуру, темпи зростання, співвідношення груп у загальній вартості основних засобів та шляхи покращення структури.

Для аналізу стану і динаміки основних засобів використовують коефіцієнти оновлення, вибуття, зносу і придатності основних засобів, які характеризують інтенсивність оновлення, ступінь інтенсивності вибуття основних засобів з виробництва, міру основних засобів, що перебувають в експлуатації та придатність основних засобів до подальшої експлуатації. Тобто, технічний стан основних засобів та їх ефективне використання прямо пропорційно впливає на результати господарської діяльності підприємств.

Одним із найважливіших завдань підприємства нині є підвищення ефективності використання основних засобів. У практиці роботи підприємств застосовується метод інтегральної оцінки, який дає змогу зробити узагальнюючу оцінку ефективності використання основних засобів підприємства.

Висновки. Отже, аналіз ефективності використання основних засобів в цілому важливий при оцінці ефективності господарської діяльності підприємств, так як від ефективності використання основних засобів залежить дохідність вкладеного капіталу та прибуток підприємства. Оскільки основні засоби на підприємствах становлять значну частину капіталу та мають важливе значення у виробничій діяльності є необхідність постійного аналізу їх стану та ефективності використання.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» URL: <http://www.minfin.gov.ua/file/link>.
3. Акімова Н.С., Кирильєва Л.О., Євлаш Т.О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2019. 182 с.

ФІЛЮТА В.І., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ГЕЛЕЙ Л.О.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри управління та експертизи товарів,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. В сучасних умовах господарювання підприємства наявність значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, негативно впливає на фінансову платоспроможність, вилучає грошові кошти з обороту, що призводить до погіршення його фінансового стану та зниження результативних показників діяльності. Тому дієва організація розрахунків підприємства з дебіторами є необхідною для підвищення платоспроможності підприємства та збільшенню оборотності його активів. Створення ефективної системи контролю за якістю обліку розрахунків з дебіторами вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості, що надасть змогу накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами в обліку підприємства з різними рівнями її деталізації та узагальнення.

Результати. Дебіторська заборгованість виступає важливою складовою діяльності будь-якого підприємства. Між підприємствами виникають різні умови купівлі товарів, надання послуг. Протягом виробничого циклу підприємство прагне якнайшвидше реалізувати свою продукцію, однак у контрагентів в цей час може не бути вільних коштів в обороті. Таким чином, виникає дебіторська заборгованість. Значний вплив дебіторської заборгованості на діяльність та фінансові результати підприємства вимагає постійного дослідження та прийняття оптимальних рішень.

Дослідженням проблем організації обліку дебіторської заборгованості у різні роки займалися такі вітчизняні науковці, як М. Д. Білик, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко, В. М. Костюченко, М. В. Кужельний, Ю. Я. Литвин, О. В. Лишиленко, В. Г. Лінник, В. Я. Плаксієнко, В. В. Сопко, К. С. Сурніна, Н. М. Ткаченко та багато інших.

Методологічні засади формування інформації у бухгалтерському обліку про дебіторську заборгованість та розкриття даних про неї у фінансовій звітності визначені в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1].

Дебіторську заборгованість відповідно до П(С)БО 10 залежно від платоспроможності дебіторів поділяють на сумнівну та безнадійну, проте науковці класифікують цю заборгованість і за наявністю інших ознак: очікуваним терміном погашення, способом виникнення, забезпеченістю, формою погашення тощо [2].

На думку багатьох фахівців класифікація дебіторської заборгованості на довготермінову і поточну є неоднозначною. Одні фахівці вважають такий поділ

важливим інструментом фінансового аналізу, а з точки зору інших – класифікація дебіторської заборгованості, є умовною, а отже, не є необхідною.

Отже, правильна класифікація дебіторської заборгованості буде сприяти покращенню діагностики заборгованості підприємства, орієнтуючись на більш глибоке дослідження та причини її виявлення, з іншого боку, стає орієнтованою на підвищення ефективності управління боргами підприємства. [3]

Практичне застосування дебіторської заборгованості тягне за собою ряд проблем, а саме:

- 1) неефективне розмежування видів дебіторської заборгованості;
- 2) непристосованість визначення величини резерву сумнівних боргів в практичній діяльності підприємств;
- 3) проблеми в відображенні обліку дебіторської заборгованості в облікових регістрах, що зокрема стосується розміщення обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей в журналі № 3, хоча їх сутність є дзеркально протилежна;
- 4) неефективне створення системи контролю обліку дебіторської заборгованості, що спричиняє проблему обґрунтованості дебіторської заборгованості як загалом так і по окремих видах;
- 5) невідповідності та розбіжності обліку дебіторської заборгованості між змістом П(С)БО 10 та положенням МСБО.

Досить важливим питанням обліку дебіторської заборгованості є її оцінка. Методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання принципу бухгалтерського обліку та фінансової звітності – обачності, який передбачає «застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства»[4].

Висновки. Отже, облік дебіторської заборгованості в Україні регулюється чітко визначеним нормативом – П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Дебіторська заборгованість у бухгалтерському обліку класифікується в залежності від: термінів її погашення, ймовірності її погашення, оцінки відображення її в балансі.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. М.Д. Білик. Фінанси України . 2003. № 12. С. 24-36.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ МФУ від 30.11.2000 р., № 304. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
3. Должанський А.М., Когутич А.М. Теоретичні аспекти та класифікація дебіторської заборгованості. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.2. с.225.
4. Колісник О. П., Замота І. О. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій. *Modern Economics*. 2019. № 15 (2019). С. 108-113. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-15).

ХАРТОНЮК С.А., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ГЕЛЕЙ Л.О.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри управління та експертизи товарів,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. В нинішніх умовах питання обліку витрат є надзвичайно важливим для всіх суб'єктів господарювання і для держави в цілому. Ця тема є актуальною тому, що величина витрат прямо впливає на формування прибутку і представляє собою головний резерв підвищення його на підприємстві. А тому залежно від системи обліку витрати можуть мати як доцільний, так і недоцільний характер.

Результати. Облік витрат посідає визначальне місце в обліково-аналітичному процесі підприємства, оскільки на ньому базуються економічні показники виробництва продукції. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [1]. Під операційними витратами (собівартість) розуміються виражені в грошовій формі витрати трудових, матеріальних, нематеріальних, фінансових ресурсів на здійснення операційної діяльності [2].

Дослідженню теоретичних основ організації обліку витрат діяльності підприємства, у тому числі операційних витрат приділяли увагу багато вчених, зокрема Кравчук Ю.Б., Кудлак В.Я., Грилицька А.В., Терещенко Л.О., Сулима М.О., Правдюк Н.Л., Ентоні Р., Сухарева Л.А., Петренко С.Н. Разом з тим окремі питання, що були дослідженні є недостатньо розкритими щодо даної теми і потребують додаткового вивчення.

У науковій економічній літературі по різному трактують поняття витрат операційної діяльності. На нашу думку, найбільш сформованим є наступне визначення: витрати операційної діяльності – витрати підприємства, пов'язані з його основною (спрямованою на виробництво або реалізацію продукції, товарів, робіт, послуг, що є головною метою створення підприємства і забезпечує основну частку його доходу) діяльністю, а також операціями, які її забезпечують або спричинені цією діяльністю.

Витрати – це важлива та складна економічна категорія, яка є одним з вирішальних чинників впливу на фінансовий результат діяльності суб'єктів господарювання. Тому інформація про витрати займає центральне місце в системі управління як підприємством в цілому, так і кожним його структурним підрозділом. Важливість витрат також полягає в тому, що вони є базою для формування цінової політики підприємства, характеризують рівень технології та організації виробництва, а також ефективність господарювання, яка

оцінюється через порівняння витрат та результатів діяльності. Величина витрат істотно впливає на формування фінансових результатів, а також є основою для оцінки ефективності діяльності підприємства [3, с.101].

До складу витрат діяльності підприємства відносять витрати звичайної, фінансової та інвестиційної діяльності. Найбільшу питому вагу з них займають витрати операційної діяльності. Згідно П(с)БО 16 «Витрати», операційні (основні) витрати – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частину його доходу [1]

Організація обліку витрат операційної діяльності передбачає:

- вибір прийому реалізації організації бухгалтерського обліку на підприємстві;

- визначення елементів облікової політики щодо операційних витрат;

- вибір носіїв облікової інформації щодо обліку витрат;

- організація документообігу на підприємстві;

- організація порядку відображення витрат на рахунках обліку та способів включення витрат до вартості кожного об'єкту калькулювання.

В національних стандартах витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. П(С)БО 16 наголошує, що витрати визнаються витратами певного періоду водночас із визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. До витрат операційної діяльності відносять витрати, що обліковуються на рахунках 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та 94 «Інші витрати операційної діяльності» [4].

Інформація про облік витрат операційної діяльності узагальнюється у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), примітках до річної фінансової звітності, управлінській та статистичній звітності підприємства. Інформація розділу І ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» дає можливість оцінити сукупні обсяги операційних витрат підприємства та їх співвідношення за звітний квартал чи рік. Розділ II наводить інформацію про витрати в розрізі економічних елементів. Результати кожного виду іншої операційної діяльності, використовуючи дані ф. №5 «Примітки до річної фінансової звітності» (розділ V), дозволяють виявити витрат окремих видів іншої операційної діяльності, якщо підприємство веде облік за національними П(С)БО. [4].

Для аналізу операційні витрати класифікують за двома основними ознаками: за економічними елементами та статтями витрат (статтями калькулювання). Класифікація витрат потрібна для визначення вартості продукції та, відповідно, для ціноутворення. Рациональний розподіл та скорочення операційних витрат залежить від впровадження у виробництво

науково-технічного прогресу, використання вдосконалених наукових методів організації виробництва і праці [5].

Тому основна мета аналізу шляхів зниження операційних витрат полягає у виявленні і мобілізації наявних на підприємстві резервів виробництва з метою систематичного зменшення витрат. Зниження операційних витрат можна досягнути за рахунок економного використання сировини та матеріалів, палива, енергії, ефективнішого використання виробничих потужностей. Це сприятиме зниженню цін на продукцію, покращення використання основних засобів, збільшенню прибутку підприємства і, відповідно, його рентабельності.

Висновки. Правильний облік операційних витрат суб'єкта господарювання є запорукою його ефективної діяльності. Для покращення облікового процесу необхідно починати із вдосконалення нормативно-правової бази. При аналізі операційних витрат доцільно зосереджувати увагу на їх походженні та видах, формуванні аналітичної інформації щодо взаємозв'язку доходів і витрат. Їх правильне дослідження та вивчення забезпечує прибутковість діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
2. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : [монографія] / Н.В. Прохар, Ю.О. Ночовна. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.
3. Фізлова Л.Д., Харченко В.О. Витрати підприємства, їх значення та вплив на ефективність роботи підприємства. *Проблеми матеріальної культури. Економічні науки*. 2012. С.100-105.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7«Звіт про рух грошових коштів» URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_019;

ХІМІЧ Є.М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **СЬОМЧЕНКО В.В.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Актуальність. Співпраця України з міжнародними організаціями, фондами та іншими структурами, діяльність в інвестиційній сфері потребують достовірної, відкритої та прозорої економічної інформації, джерелом якої в першу чергу є бухгалтерський облік. Перехід до ринкової економіки, демократизація суспільства потребують також відповідних суттєвих змін в обліку, його наближення до реального економічного середовища, до вимог міжнародних стандартів. У процесі здійснення економічних перетворень в Україні з'явилися нові вимоги й проблеми щодо організації обліку. Зокрема це пов'язано із реформуванням бухгалтерського обліку в бюджетних установах і наближенням його до міжнародних стандартів державного сектору. Отже дослідження питання розвитку бухгалтерського обліку в державному секторі було і залишається досить актуальним.

Результати дослідження. У 2007 р. прийнято Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки. Метою її є вдосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів. Основні напрями та шляхи реалізації стратегії: модернізація системи бухгалтерського обліку в секторі державного управління, вдосконалення системи фінансової та бюджетної звітності, створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи [1].

Під терміном «державний сектор» у міжнародній практиці розуміють національні уряди, регіональні органи управління (наприклад, штатів, територій), місцеві (наприклад, міські, районні (селищні) органи управління) та відповідні державні суб'єкти господарювання (наприклад, агентства, правління, комісії, установи та підприємства).

Слід зазначити, що міжнародні стандарти обліку для державного сектору є офіційно прийнятими вимогами до фінансової звітності. Вони розроблені шляхом адаптації міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, прийнятих Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, відома раніше як Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, але з урахуванням особливостей функціонування державного сектору. При цьому в тексті міжнародних стандартів для державного сектору максимально зберігаються підходи, визначені в міжнародних стандартах для корпорацій, якщо з того або іншого питання обліку або звітності немає істотних відхилень або особливостей у державному секторі [3].

Бюджетні установи є первинною ланкою бюджетної системи країни. Вони беруть участь у виконанні як дохідної, так і видаткової частини бюджету відповідно до затвердженого кошторису – основного планово-фінансового документа, який підтверджує повноваження кожної установи щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і напрями витрачання коштів. Процес надання нематеріальних послуг є основним і найскладнішим видом діяльності бюджетних установ. Він супроводжується різноманітними витратами матеріальних і фінансових ресурсів. Через це виникають і накопичуються видатки, порівняння яких із доходами визначає результат виконання кошторису бюджетної установи за рік.

Необхідно звернути увагу на те, що в Україні задоволення низки соціальних потреб – таких, як: охорона здоров'я, освіта, наука культура, соціальне забезпечення, на які спрямовані видатки бюджету, – покладено в основному на бюджетні установи та організації.

Фінансово-господарська діяльність бюджетних установ і організацій має певні особливості:

- бюджетні установи та організації функціонують на правах державної чи комунальної форми власності;

- у процесі надання нематеріальних послуг бюджетні установи й організації здійснюють видатки, які за економічним змістом відрізняються від витрат суб'єктів підприємницької діяльності. Під видатками розуміють державні платежі, що не підлягають поверненню.

Сьогодні у системі обліку державного сектору можна визначити такі основні недоліки:

- використання двох методів ведення бухгалтерського обліку – касового (при виконанні бюджетів) і методу нарахувань, що має певні особливості (при здійсненні діяльності із виконання кошторису розпорядниками бюджетних коштів);

- відсутність єдиної методики при відображенні операцій в бухгалтерському обліку державними цільовими фондами;

- виконання бюджетів за видатками здійснюється шляхом виділення асигнувань замість більш ефективної системи – погашення зобов'язань. Існує формальний облік зобов'язань розпорядників бюджетних коштів, що не відповідає фактичному стану їх розрахунків. У Державного казначейства відсутні ефективні важелі впливу на стан розрахунків розпорядників бюджетних коштів;

- не всі розпорядники бюджетних коштів охоплені казначейською системою обслуговування. Це не дає можливість отримувати оперативну та достовірну інформацію про дійсний стан виконання бюджетів різних рівнів;

- окремі нормативні акти з обліку та звітності виконання кошторисів і бюджетів, затверджені Державним казначейством, потребують узгодження з міжнародними стандартами.

Для узгодження із міжнародними стандартами потрібно реформувати

національну систему бухгалтерського обліку за такими напрямками:

1. Вдосконалити існуюче нормативно-правове регулювання;
2. Сформувати нову нормативну базу (стандарти);
3. Оновити методичне забезпечення (інструкції, коментарі);
4. Забезпечити підготовку та перепідготовку кадрів.

Крім того, існує проблема щодо неузгодженості категорій у нормативно-законодавчих актах, що регулюють облік у державному секторі України. Це негативно впливає не лише на організацію обліку, а й на такі його характеристики, як прозорість та зрозумілість.

Висновки. Таким чином, перехід національної системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах і складання звітності за міжнародними стандартами є вимогою часу. Бухгалтерський облік і фінансова звітність у державному секторі необхідні для інформаційного забезпечення прогнозування, планування та контролю на рівні держави. Саме тому реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів є визначальним для всієї системи управління державними фінансовими ресурсами України.

Список використаних джерел

1. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку у державному секторі : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. № 34. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF>
2. Позняковська Н. М. Проблеми та перспективи реформування бухгалтерського обліку у державному секторі. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*. 2009. Ч. 2. С. 396-403.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=80967& cat_id =80024

ХОДЗИЦЬКА В.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і консалтингу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, м. Київ

СТАЛИЙ РОЗВИТОК КОРПОРАЦІЇ: РЕЛЕВАНТНА КОМПОНЕНТА УПРАВЛІННЯ

Актуальність. Стратегія розвитку підприємства дає змогу управлінському персоналу приймати вражаючі рішення щодо майбутнього бізнесу з уявленнями та цінністю замість випадкових управлінських даних.

Корпоративна соціальна відповідальність суб'єктів господарювання (КСВ) - це відповідальність господарюючих суб'єктів за значущий вплив на економічні соціальні та екологічні фактори за місцями ведення бізнесу [1]. Нефінансові звіти стали трендом міжнародних корпорацій і, також в сьогоднішні спостерігається значний рівень КСВ у вітчизняних корпорацій. Як користувачі так і інвестори зацікавлені в більш стійких етичних практиках подання інформації про вплив, що наголошує важливість створення найефективніших програм корпоративної соціальної відповідальності. [2]. Така відповідальність необхідна суб'єктам господарювання, вона суттєво впливає на добробут суспільства. Ступінь розвитку відповідальності показує вплив соціального партнерства між господарюючими суб'єктами, владою країни та її громадянами. Це ключовий принцип впевненості в сталому розвитку, можливість коригування глобальної стратегії такого розвитку, яка наголошує на відповідальності за збереження навколишнього середовища та соціальні програми власного розвитку.

Результати дослідження. Сталий розвиток комунікується з наведеними вище компонентами. Раціональний та справедливий розподіл ресурсів залежить від екологічних та соціальних аспектів. Концепція сталого розвитку базується на актуалізації внеску в поліпшення життя держави за допомогою релевантного рішення компанії. Населення країни повинно мати кращу якість життя [3].

Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу як стабільний фактор розвитку суспільства є найважливішою перевагою суспільства та держави. Відповідно до наукових досліджень Підприємницької Глобальної ради існують впливові переваги соціально відповідальності бізнесу для суб'єктів господарювання:

- впливове розповсюдження підтримки управлінського персоналу;
- позитивна зміна морального середовища бізнес-організації;
- мінімізація ризиків для економічної безпеки;
- максимізація іміджу компанії.

Відповідно до Стандартів GRI, компанії повинні розкривати такі релевантні фактори як:

- ✓ Стратегія розвитку:
- Бачення суб'єкту господарювання щодо його внеску у сталий

розвиток.

- Оповіднення керівника (менеджера), щодо відображення ключових елементів звітування.
 - ✓ Профіль господарюючого суб'єкту.
 - ✓ Структура управлінської системи.
 - ✓ Вплив показників ефективності.
 - ✓ Виклад показників економічної ефективності.
 - ✓ Розкриття щодо туристичної галузі.
 - ✓ Розкриття інформації про форс-мажорні випадки.
 - ✓ Розкриття інформації про якість управлінських рішень щодо обмеження інцидентів, пов'язаних із діяльністю господарюючого суб'єкту .
 - ✓ Характер вирішення суперечок. [4].

Присяжний інститут управлінських бухгалтерів (СІМА) спільно з Американським інститутом сертифікованих професійних бухгалтерів (American Institute of CPAs, AICPA) розробили й опублікували Глобальні принципи управлінського. Цей документ, який по суті являє собою стандарти управлінського обліку, покликаний покращити ефективність прийняття рішень у бізнес-середовищі нового інформаційно-цифрового формату, якому притаманні такі характеристики, як невизначеність, складність та неоднозначність[5].

Документ приділяє особливу увагу усуненню бар'єрів завдяки впливовій комунікації, актуалізації та достовірності даних для проведення їх оцінки, здійсненню бізнес-аналізу, який виявляє вплив релевантних даних на цінності господарюючого суб'єкту та поширенню цілісності й довіри, які є запорукою довгострокового сталого розвитку. У структурі докладно наведено, як кожен принцип застосовується у 14 різних сферах фінансової практики, починаючи від інвестиційної оцінки до скарбниці та управління грошовими потоками.

Висновки. Принципи управління допомагають в керуванні фінансовим інституціям, керівникам та радам суб'єктів господарювання в прийнятті управлінських практичних рішень, мінімізувати ризики, стабілізувати свою ринкову вартість і, звісно, оптимізувати вартість капіталу. Для ефективного управління важливим є кваліфікований та компетентний персонал. Ці професіонали застосовуватимуть елементи сталого розвитку у своїй щоденній практиці з метою підтримання добросовісності господарюючих суб'єктів, одночасно використовуючи уявлення, що забезпечать зростання соціальної відповідальності суб'єкту господарювання.

Список використаних джерел:

1. Report of the World Commission on Environment and Development (n.d.). Retrieved from. URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm>.
2. Глобальні принципи управлінського обліку. Ефективний управлінський облік: оптимізація рішень та створення успішних організацій URL: zakon.help/files/article/7192/Глобальні%20принципи%20управлінського%20обліку%20.pdf

3. Global Management Accounting Principles Explained in 800 Words : Posted by Rick Yvanovich on Tue, Sep 4, 2018. URL: <https://blog.trginternational.com/global-management-accounting-principles-explained-in-800-words>
4. Four Managerial Accounting Principles Every Business Must Comply With : Last updated: 26 Feb, 2020 By Alike Cooper. URL: <https://www.cogneesol.com/blog/four-managerial-accounting-principles-to-comply-with>
5. Mona Abednazari A Critical View of Global Management Accounting Principles. URL: http://ijfma.srbiau.ac.ir/article_12757_0dd9feb7f08ed5e5c0362861a6162962.pdf

ХОМА А. Р., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КУЧЕРКОВА С.О.** к.е.н,
 доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
*Таврійський державний агротехнологічний університет
 імені Дмитра Моторного*

ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА: ХАРАКТЕР ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність. Багато хто вважає, що професія бухгалтера нудна, застаріла та неактуальна в сучасному світі. Думають, що, якщо з'явилися комп'ютерні програми з бухгалтерським обліком, то і знань будь-кого буде достатньо, аби вести бухгалтерський облік на підприємстві чи в бізнесі. Що не така вже вона і високо оплачувана, і в ній багато псевдо «професіоналів». Так, для наших батьків, дідусів чи бабусь та просто старшого покоління ця робота і професія є досить престижною і викликає думку на кшталт: «о, тепер будеш гроші рахувати». Але, в усіх двох випадках, люди часто помиляються, охарактеризовуючи бухгалтерський облік як щось не цікаве, нудне чи навпаки престижне та круте. Хто все ж таки правий, і як правильно було б розглядати професію бухгалтера? Що станеться з бухгалтерами у майбутньому, і чи насправді комп'ютерні програми знищать цю професію?

Дехто каже: «до цього повинна лежати душа... рахувати гроші теж комусь потрібно». Але що це означає? Це означає те, що знання всіх, хто лише чув про назву бухгалтер, зводяться до: «рахувати гроші». Як і наприклад те, коли кажуть, що аудитор - це перевіряючий. Одним словом описати багатогранні професії – дуже звучує розуміння людей. Тому, аби точно розібратись з усім, треба поцікавитись самому, а не «чути від когось».

Результати дослідження. Є визначення, що бухгалтер - це кваліфікований фахівець спеціальної сфери знань, як правило, друга особа на підприємстві, відповідальна за організацію документообігу, ведення та контролю обліку господарської діяльності, складання та подання звітності, але краще все ж таки підходить визначення: керівник операційних процесів, контролер законності і правильності здійснення операцій на підприємстві, організатор технології цих операцій. Адже бухгалтер більше не виконавець, а організатор. Саме він визначає, на основі законодавчої бази, що і як буде краще відбуватись на підприємстві, за яких умов, те чи інше рішення керівника буде прийнятне для діяльності підприємства, а яке слід вдосконалити або ж взагалі не приймати. Так, бухгалтер не керує, він організовує і вдосконалює і до цього справді повинна лежати душа. Постійно вчитись, думати, вдосконалювати, саморозвиватись, насолоджуватись процесом і пошуком чогось досконалого і простого. Це не так просто для людей не творчих чи мислячих тільки в одному напрямку.

Визначення, що подано вище, добре характеризує саме головного бухгалтера, але буває ще бухгалтерія, яка налічує склад інших фахівців своєї

справи. З них: бухгалтер по заробітній платі, бухгалтер-касир, бухгалтер по товарно-матеріальним цінностям, бухгалтер-аналітик і так далі. Тобто, назва професії бухгалтер настільки багатозначна, що завжди потребує уточнень. Можна подумати, що кожен з них робить тільки свою роботу і не розвивається. Але ні, це команда фахівців, які постійно, навіть у своїй роботі, роблять один і той самий процес часом по-різному. І складають цілісну і спільну звітність.

Попри те, що професія одна із найдавніших, вона як і сам бухгалтер завжди розвивається і вдосконалюється, підлаштовуючись під будь-які мови сучасності.

Так виникла професія бухгалтер-аналітик, який більш відповідальний за управлінський облік, ніж за бухгалтерський чи податковий. А управлінський облік, як відомо, не має бути обов'язковим на підприємстві. Тому, мати у себе такого спеціаліста дуже корисно для бізнесу. Адже такий бухгалтер, займається пошуком отримання ще більшого доходу, попри мінімальні витрати.

Висновки. Щодо перспектив професії бухгалтера, то вона ніколи не зможе зникнути. Адже вона дуже адаптивна і швидко перетікає з будь-якої ситуації в новий вид її вирішення. Високооплачувана? Так, дуже, якщо не сидіти на місці і пропонувати свої послуги не лише одному роботодавцю, а надавати бухгалтерські консультації для підприємців малого чи мікробізнесу. Якщо мати широкі аналітичні навички, знати мови, працювати з міжнародним законодавством, можливо заробляти більше, ніж навіть деякі керівники. Ще одна з переваг професії, це можливість і самому відкрити свій бізнес. В такому випадку і самому можна контролювати своїх бухгалтерів і виявляти помилки в роботі свого підприємства. Цим і користуються іноземні власники бізнесу. Для них базові знання бухгалтерії є перевагою при формуванні своєї діяльності, а тому їм не потрібні супер фахівці, саме тому, кожен бухгалтер, який знає іноземну мову, може здійснювати свою роль всюди і за непогані гроші. Це свідчить про те, що кожна професія містить часточку і бухгалтерських знань, без цього ніяк. Тому, кожному, хто хоче керувати, потрібні знання і навички звичайного бухгалтера. Бо це ті люди, які вміють читати закони, читати цифри і мають якісну фінансову грамотність.

Ніякий робот, ніяка машина не зможе замінити ідею, творчу думку людини. А людині, якій приносить задоволення розгадування загадок, розв'язування глобальних задач може підійти лише професія бухгалтера.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтер – це // Wikipedia URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бухгалтер>.
2. Професія бухгалтер, в чому полягає робота, зарплата, професійні якості, посади бухгалтера які бувають, які предмети здавати, плюси і мінуси професії // #ТЕГ. 2023. URL: <http://teg.com.ua/profesiya-buhgalter-v-chomu-polyagaye-robotazarplata-profesijni-yakosti-posadi-buhgaltera-yaki-buvayut-yaki-predmeti-zdavati-plyusi-i-minusi-profesiyi/>.

KHOMYN P. JA., doktor habilitowany, profesor
Akademię Kujawsko-Pomorską

KAPITAŁ: PROBLEMY JEGO REPRODUKCJI NA UKRAINIE

Aktualność. Analiza reprodukcji kapitału ukraińskich przedsiębiorstw od ponad trzydziestu lat potwierdza postulat: ten proces nie może być „dobry”, gdy „wszystko jest złe” w metodologii rachunkowości. Jest to zatem problem o znaczeniu zarówno naukowym, jak i praktycznym.

Wniki wyszukiwania. Przede wszystkim należy zauważyć, że metodologia rachunkowości nie jest nawet jasna co do definicji, które są jej częścią. Na przykład określenie istoty kapitału, amortyzacji i zużycia środków trwałych wyraźnie nie osiąga poziomu metodologicznego, nawet metodycznego – „rozsądnej realizacji” [1, s. 429] – w tym przypadku procesu prostej reprodukcji kapitału. Świadczą o tym alogizmy, gdy suma zespołu 1. „Kapitał własny” w Bilansie (Sprawozdanie o stanie finansowym) nr 1 jest ujemna, ale zgodnie z regułą algebraiczną zwrot z kapitału własnego (ROE) jest dodatni jak w tych przedsiębiorstwach, gdzie działalność jest opłacalna:

$$\text{ROE} = (\text{Zysk/strata przedsiębiorstwa})/(\text{Kapitał własny}) \quad (1)$$

- ROE rentownej firmy = (zysk firmy 200000)/(kapitał własny 1000000) x 100=20%;

- ROE przedsiębiorstwa przynoszącego straty = (strata przedsiębiorstwa – 200000)/(kapitał własny – 1000000) x 100=20%.

A dzieje się tak w wyniku metodologicznego wynalazku ukraińskich „mistrzów bilansu” – zjednoczenia w jednym koncie syntetycznym 13 „Umorzenie (amortyzacja) środków trwałych” dwóch antypodów – umorzenia środków trwałych i środków finansowych, czyli amortyzacji, kategorii wprowadzonej w XIX wieku. przez Brytyjczyków w celu wyrównania strat kapitałowych podczas funkcjonowania tak kapitałochłonnej branży jak transport kolejowy.

W rezultacie „metodyści” upiekli dwie pieczenie na jednym ogniu: ściśle przestrzegają wskazówek kodeksu podatkowego dotyczących comiesięcznego skrupulatnego naliczania umorzenia, dokładnie odzwierciedlając tę samą kwotę amortyzacji środków trwałych w pozabilansowym konto 09 „Odpisy amortyzacyjne”, zasłaniając je kamuflażem „tarczy podatkowej”. Co est całkiem logiczne, skoro dochód podlegający opodatkowaniu jest pomniejszany o tę kwotę pod pretekstem stymulowania reprodukcji strat kapitałowych z uwagi na to, że jak podkreśla znany na całym świecie, a zapomniany na Ukrainie praktyk i teoretyk, autor zapomniana również idea ekonometrii w rachunkowości P. Ciompa, że w wyniku wydatkowania kapitału obrotowego i użytkowania środków trwałych: „Kapitał znika wraz ze starą własnością”, jednak „zapominając” dalszy ciąg tej narracji: „Aby stworzyć nową własność” [3, s. 14]. Ponieważ obliczanie umorzenia jest tylko wyimaginowanym procesem, który jednak stał się fetyszem dla tych, którzy uważają, że dzięki korespondencji kont debet 83 „Amortyzacja”, kredyt 13 „Umorzenie (amortyzacja)

środków trwałych,, istnieje źródło prostej reprodukcji odpisanych środków trwałych. Spokojnie używając zaoszczędzoną w wyniku takich metodologicznych manipulacji kwotę na wypłatę dywidendy. Ponieważ ani audytor, ani analityk finansowy zwykle nie zwracają uwagi na żadne konta pozabilansowe: najwyraźniej nie mają czasu na sprawdzenie artykułów Bilansu (Sprawozdanie o stanie finansowym) nr 1 z Księgą Główną.

Pomimo faktu, że on, jak twierdzą słynni francuscy naukowcy E.-P. Leote i A. Gilbo, jest syntezą „rzeczywistego i fikcyjnego majątku właściciela na określony czas” [2, s. 349] właśnie z powodu tych manipulacji „mistrzów bilansu”. A ujemny kapitał w jego odpowiedzialności faktycznie świadczy o tym fikcyjnym majątku właściciela. Co przejawia się w podobnym do wspomnianego już przypadku algebraicznego zalegalizowanym przez Krajowe Rozporządzenie (standard) 1 „Ogólne wymagania dotyczące sprawozdawczości finansowej”, które stanowi: „Kapitał własny to część majątku przedsiębiorstwa, która pozostaje po odjęciu jego zobowiązań”.

Ponieważ, stosując się do tego przepisu, otrzymamy banalną falsyfikację – zmieniając znaki w równaniu $A - Z = K$ od lewej do prawej strony, zamiast ujemnej wartości kapitału, otrzymamy wartość dodatnią. Dlatego też eklektyzm umorzenia i odpisów amortyzacyjnych powinien zostać zastąpiony ich odrębnym ujęciem, przyjętym zwłaszcza w Polsce, gdzie kategorie te są rozliczane na kontach 070 „Umorzenie środków trwałych” i 400 „Amortyzacja”.

Wnioski. Wyniki badania przekonują nas, że rutynowe comiesięczne procedury naliczania zużycia i wiązania z nim amortyzacji nie mają sensu. Bo ustalone dyrektywami normy zużycia nigdy nie zbiegną się z rzeczywistą utratą wartości przedmiotów, a utożsamianie z nią amortyzacji jest generalnie bzdurą, bo jej wartość nie zależy od stopnia zużycia materiału i stanu technicznego bazy przedsiębiorstw, ale wyłącznie na ich możliwościach finansowych. Zatem „tarcza podatkowa” powinna być rozpoznawana nie w wyniku wirtualnych zapisów odgadniętych kwot w korespondencji debetu 83, kredytu 13, ale tylko wtedy, gdy dokonywana jest rzeczywista windykacja środków trwałych.

Bibliografia:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь, 2007. 1736 с.
2. Леоте Е., Гильбо А. Общие руководящие начала счетоведения: Пер. с фр. М., 1924.
3. Ciompa P. Grundrisse einer ökonometrie und die auf der nationalökonomie aufgebaute natürliche theorie der buchhaltung. Verlag des Handelsschulvereines in Lemberg: Druck von Artur Goldman in Lemberg, 1910. 202 p.

ХОМУТОВСЬКА В.М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КОВАЛЬ М.І.**, к.е.н,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Актуальність. Робота підприємств в умовах ринкової економіки висуває нові вимоги і ставить нові завдання перед економічним аналізом використання матеріальних ресурсів і виробництва продукції, вирішення яких неможливо без посилення їх управлінської спрямованості. В умовах ринкової економіки стабільна діяльність підприємства залежить як від внутрішніх можливостей ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, які є в розпорядженні підприємств, так і від зовнішніх умов, до яких належать податкова політика держави і ринкова кон'юнктура.

Результати дослідження. Вирішити актуальні проблеми в галузі економіки не можливо без вдосконалення побудови бухгалтерського обліку. Чітко налагоджений бухгалтерський облік своєчасно забезпечує потреби управління необхідною та вірогідною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень [3, с. 284].

Відомим і незаперечним фактом є те, що сировинні, матеріальні і паливно-енергетичні ресурси є найважливішою складовою національного багатства держави. Тому у комплексі заходів по створенню системи бухгалтерського обліку особлива роль відводиться формуванню повної і достовірної інформації про наявність, рух і використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Крім того, перехід до ринкових відносин, поєднаний із змінами в економічному секторі, вимагає альтернативних підходів до вирішення питань методики і організації обліку матеріальних ресурсів.

Аналітичну роботу на підприємстві мають право проводити всі служби наприклад: служба головного механіка – аналізувати стан ремонтів і витрати на них; служба головного енергетика – перевіряти витрати на енергію; планово-економічний відділ – проводити комплексні аналітичні роботи, організовувати аналітичну роботу і контролювати виконання її результатів [3, с. 285].

Для удосконалення аналітичної роботи на базовому підприємстві необхідно створити громадське бюро економічного аналізу для пошуків резервів виробництва за допомогою цільових аналізів. Це дасть змогу протягом короткого часу розробити організаційно-технічні заходи щодо мобілізації резервів. Крім того необхідно поділити роботи з економічного аналізу між економічними службами і громадським бюро. Економічні служби мають робити комплексний аналіз результатів виробничо-господарської діяльності підприємств його окремих дільниць і служб; громадське бюро мають вивчати

як використовувались окремі види матеріальних ресурсів, яка ефективність окремих технологічних і організаційних рішень [4, с. 204].

Створення в автоматизованій системі управління підприємством окремої підсистеми аналізу є найбільш прогресивною формою організації аналітичної роботи. Завдання такої підсистеми – одержувати своєчасно всю необхідну інформацію, оперативне опрацювання її в потрібних для кожної функціональної підсистеми розрізах і бути сполучною ланкою, яка узгоджує роботу окремих підсистем для досягнення спільної мети. Ця підсистема має включати всі аналітичні завдання, потрібні для інших функціональних підсистем [1, с. 220].

Завдяки використанню такої підсистеми значно підвищується аналітичність інформації, вихідні дані розробляються у вигляді таблиць, графіків, діаграм, тобто в наочних формах, які полегшують використання їх в процесі виконання необхідних завдань. На останньому етапі аналізу ефективності використання матеріальних запасів необхідно встановити можливості подальшого зниження норм витрат матеріалів і матеріальних витрат, невикористаних у звітному році. Вивчення конкретних умов виробничо-господарської діяльності підприємства дозволяє зробити висновки про те, що такі можливості на підприємстві є. Також, маються всі умови для впровадження у виробничий процес нових промислово-технічних заходів по вдосконаленню виробництва, яке б дало можливість знизити витрачання матеріалів, палива, запасних частин та малоцінних та швидкозношуваних предметів [2, с. 321].

В практиці роботи підприємства об'єктивність та повнота підрахунку резервів залежить від цілеспрямованості їх пошуку, яка визначається структурою затрат на виробництво. Резервами росту об'єму продукції можуть бути – покращення плану матеріально – технічного забезпечення, підвищення ефективності використання палива, запасних частин і малоцінних та швидкозношуваних предметів, зменшення матеріаломісткості продукції по затратам палива, запасних частин, МШП, та поліпшення запасів. На рівень матеріаломісткості впливає чимало факторів. Їх слід виділити і виключити із суми матеріальних витрат та обсягу продукції для оцінки рівня матеріаломісткості продукції. Щоб уявити формування рівня матеріаломісткості в цілому, необхідно знати долю участі кожного підприємства в формуванні цього показника [1, с. 252].

Аналіз питомої матеріаломісткості готової продукції, дозволяє з'ясувати ефективність виробництва однорідної продукції на різних підприємствах галузі. Особливу увагу підприємства повинні приділяти заходам по удосконаленню виготовлення продукції [2, с. 321].

При зниженні матеріаломісткості продукції по затратам виробничих запасів виникає їх економія, яка створює можливість отримати додаткову продукцію, отже, зростає продуктивність праці, фондівдача основних фондів, прибуток підприємства, рентабельність виробництва. Збільшення затрат на матеріали, паливо, запасні частини, МШП змушує підприємство додатково залучати їх

виробництво, що означає. Втрати у випуску продукції. Щоб попередити помилки розрахункового відділу, бухгалтерії та інших відділів керівництву підприємства необхідно застосовувати у своїй роботі ПЕОМ, а також необхідно використовувати нові пакети прикладних програм, які зараз існують у великій кількості і асортименті. Вони дозволяють поліпшити полегшити працю людини [1, с. 253].

Висновки. Отже, узагальнення результатів аналізу є дуже важливим етапом роботи, так як на цій стадії роблять відповідні висновки та приймають управлінські рішення щодо надходження, збереження та використання матеріалів, палива, запасних частин, малоцінних та швидкозношуваних предметів. Як відомо, аудиторська перевірка потребує багато зусиль та коштів. Тому, на нашу думку, для покращення умов для аудиторів доцільно було б здійснювати перевірку за допомогою комп'ютерної техніки, а тим, кому роблять перевірку зменшити вартість аудиторських послуг (для можливості проведення більшої кількості перевірок).

Список використаних джерел:

1. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств / За ред. Шкарабана С. І., Сапачова М. І. Тернопіль : ТАНГ, 2009. 405 с.
2. Економічний аналіз: навчальний посібник / За ред. Чумаченка М.Г. Київ : КНЕУ, 2011. 540 с.
3. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку : Теорія, практика, перспективи /Житомир : ЖІТІ, 2018. 384 с.
4. Олійник Т. О., Резніченко Н. В. Проблеми організації обліку на складах підприємств. Всеукр. наук.-вироб. журнал “*Сталий розвиток економіки*”. 2017. № 7. С. 204-207.

ЧАБАНЮК О. М., к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет

ОБЛІК ФОРМЕНОГО ТА СПЕЦІАЛЬНОГО ОДЯГУ ГОТЕЛЬНИХ ГОСПОДАРСТВ

Актуальність. Значну частину у складі витрат готелю займають витрати, пов'язані з використанням форменого одягу, що входить у статтю “Інші прями витрати”.

Результати дослідження. Обов'язкова наявність форменого одягу у обслуговуючого персоналу, відповідно з ГОСТом 28681.4-95 “Туристично-екскурсійне обслуговування. Класифікація готелів”, передбачена тільки для зіркових готелів.

Видача форменого одягу персоналу готелю передбачає наявність таких документів:

- колективний договір, укладений між роботодавцем і членами трудового колективу;
- наказ про облікову політику, в якому повинно бути вказано куди буде віднесений формений одяг – до малоцінних і швидкозношуваних предметів (МШП) чи малоцінних необоротних активів;
- наказ по підприємству, в якому було б затверджено перелік професій, персонал яких зобов'язаний мати формений одяг.

При отриманні форменого одягу його оприбутковують як виробничі запаси (якщо термін служби одиниці цих предметів не перевищує одного року), або як малоцінні необоротні активи (якщо термін служби одиниці цих предметів перевищує один рік) [1].

Видача цього виду форменого одягу оформляється спеціальною відомістю, в якій вказуються: прізвище, ім'я та по батькові, структурний підрозділ, посада, найменування форменого одягу, одиниця виміру, кількість, строк служби, підпис особи, що отримала одяг.

Формений одяг видається відповідному персоналу з оплатою повної вартості, з розстрочкою платежу на період його використання, із знижкою 50% її вартості або безкоштовно.

Погашення вартості виданого форменого одягу починають з місяця, що слідує за місяцем її отримання. Новий формений одяг видають після закінчення строку її носки.

Якщо форма прийшла в непридатність до закінчення строку носки, складають Акт вибуття МШП (ф. № МШ-8). Акт складається в двох примірниках. Один примірник залишається в структурному підрозділі готелю, а другий направляється в бухгалтерію. В акті вказується причина вибуття, розрахунок утримання сум з винних осіб, вид і спосіб утримання, процент зносу, вартість одягу за відрахуванням зносу, процент утримання, сума

утримання, сума внеску кожний місяць. Акт підписують керівник підрозділу, комірник матеріально-технічного складу, бухгалтер і особа, якій належить формений одяг.

Несплачена частина вартості одягу, що прийшов в непридатність, до закінчення встановленого строку з вини працівника, повинна бути відшкодована ним в установлені строки. При звільненні робітника він повинен сплатити відповідну частину вартості форменого одягу пропорційного строку носки або повернути одяг [2].

Формений одяг обліковується на рахунку 22 “МШП” або субрахунку 112 “Малоцінні необоротні матеріальні активи” згідно з обліковою політикою готелю. Для три-, чотири- і п'яти-зіркових готелів наявність форменого одягу в обслуговуючого персоналу є обов'язковою, і його вартість включається до витрат при придбанні (або через амортизаційні відрахування, якщо він віднесений до інших необоротних матеріальних активів). Для готелів нижчих категорій або без категорій витрати на придбання форменого одягу можна включати до складу витрат як складову частину витратна оплату праці; при цьому вартість безоплатно виданого форменого одягу (або сума знижки в разі його пільгового продажу персоналу) додається до сукупного оподаткованого доходу працівника).

Бухгалтерські проведення з обліку придбання та використання форменого одягу наведені у табл.

Таблиця

Облік форменого одягу у готельному господарстві

№ з/п	Зміст операції	Документ, яким оформляється операція	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1	Сплачено рахунки за формений одяг - на суму без ПДВ; - відображено суму ПДВ у складі податкового кредиту звітного періоду	Рахунки Податкова накладна	371 641	311 644
2	Оприбутковано на склад формений одяг (якщо термін служби одиниці цих предметів не перевищує одного року) - на суму без ПДВ; - відображено суму ПДВ	Накладна Податкова накладна	22 644	631 631
3	Оприбутковано на склад формений одяг (якщо термін служби одиниці цих предметів перевищує один рік) - на суму без ПДВ; - відображено суму ПДВ	Накладна Податкова накладна	153 644	631 631
4	Передано формений одяг працівнику готельного господарства (якщо термін служби одиниці цих предметів не перевищує одного року)	Акт списання	23	22
5	Введено в експлуатацію формений одяг готельного господарства (якщо термін служби	Акт приймання (здавання)	112	153

№ з/п	Зміст операції	Документ, яким оформляється операція	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
	одиниці цих предметів перевищує один рік)	експлуатацію форменого спеціального одягу та		
6	Нараховано амортизацію на формений одяг готельного господарства (якщо термін служби одиниці цих предметів перевищує один рік)	Розрахунок	231	132
6	Відображається зарахування заборгованості	Довідка	631	371

Висновки. Формений одяг обліковується на рахунку 22 “МШП” або субрахунку 112 “Малоцінні необоротні матеріальні активи” згідно з обліковою політикою готелю.

Список використаних джерел:

1. Король С. Я. Бухгалтерський облік у готельному господарстві : [навч. посібник]. К. : 2005. 353 с.
 2. Чабанюк О. М. Мединська Т. В. Облік та оподаткування в системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2017. № 11. URL: <http://economyandsociety.in.ua>.
- Чабанюк О. М. Особливості організації обліку в апарт-готелі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі* / [ред. кол. : гол. ред. д.і.н., проф. Нестуля О. О.]. Полтава : ПУЕТ, 2010. Вип. 5(44). Ч. 2. С. 213-215.

ЧЕРЕВАНЬ А. А., здобувачка вищої освіти
 Науковий керівник – **ПРОКОПОВА О. М.**, к.е.н.,
 доцент кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОБ’ЄКТ НЕЗЛАМНОСТІ МАЛОГО БІЗНЕСУ: МЕХАНІЗМ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Актуальність. Кожне підприємство у нашій країні в результаті війни зіштовхнулось з великою кількістю проблем та нових викликів: порушення логістичних зв’язків, зниження платоспроможності клієнтів, постійні повітряні тривоги й ракетні удари, руйнування, вимушена релокація, масові відключення електроенергії тощо. Поступово компанії адаптуються до цих умов, але малому бізнесу більш складніше знайти можливості пристосуватись до цього.

За результатами дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією в рамках проекту Unlimit Ukraine, під впливом обстрілів та перебоїв з електроенергією тільки 8% малого та середнього бізнесу повністю зупиняє роботу, ще 20% – тимчасово призупиняє, а більшість пристосовується - по 45% підприємців змінюють графік роботи та/або змінюють обсяги виробництва чи надання послуг [1]. Якщо у компанії є фінансова можливість, то з метою протидіяння наслідкам 55% підприємств встановлює генератори та інші автономні джерела живлення, 41% використовує альтернативні джерела зв’язку та Інтернету тощо [1]. Тобто багато представників малого бізнесу задля продовження своєї діяльності та забезпечення безперебійної роботи використовує генератори, які стають певним «об’єктом незламності». Звідси виникає потреба правильно обліковувати та оподатковувати їх та витрати, пов’язані з їх експлуатацією.

Результати дослідження. Генератор – це пристрій, який конвертує механічну енергію в електричну. За УКТ ЗЕД ці пристрої відносять до електрогенераторних установок за кодом 8502.

Загалом бізнес самостійно купує собі генератор, і в перші місяці відключень електроенергії спостерігався високий попит на такі товари, але наявна на українському ринку пропозиція не могла задовольнити його, тому підприємства імпортували їх. Щоб підтримати бізнес, влада ввела податкову пільгу, і згідно Закону України від 13.12.2022 р. №2836-ХІ були внесені зміни до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), а саме тимчасово, на період дії воєнного стану на території України, але не довше ніж до 1 травня 2023 року, звільняються від оподаткування ПДВ операції з ввезення, переміщення (пересилання) у міжнародних поштових та експрес-відправленнях на митну територію України у митному режимі імпорту товари, серед яких електрогенераторні установки з кодом УКТ ЗЕД 8502 [2].

Підприємства можуть використовувати генератори різної потужності, в залежності від якої або з’являється потреба в отриманні дозволу на його використання, або ні. Якщо напруга становить 1000 В і більше, то такий пристрій відносять до пристроїв підвищеної небезпеки, для застосування якого

необхідний дозвіл Державної служби з питань праці за місцем державної реєстрації підприємства, а якщо напруга менше 1000 В – дозвіл не треба [3].

В обліку генератор відносять до необоротних активів, адже строк його використання зазвичай становить більше 1 року. Щоб визначитись з видом такого активу, треба відштовхуватись від його вартості: коли вона більше 20000 грн, то згідно ПКУ такий об'єкт є основним засобом, а якщо вартість менше 20000 грн - це інший необоротний матеріальний актив [2]. У мікро- та малих підприємств, які можуть вести облік із застосуванням спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку у разі складання ними фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [4], генератор обліковують на рахунку 10 «Основні засоби», а витрати, які включають до первісної вартості об'єкта, - на рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Інформація на підприємстві щодо генераторів формується з використанням НП(С)БО 7 «Основні засоби», згідно якого до первісної вартості відносять: суми, що сплачують постачальникам; реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням генератора; суми ввізного мита; витрати зі страхування ризиків доставки; витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження генератора та інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням його до стану, в якому він придатний для використання із запланованою метою [5]. Коли об'єкт готовий до експлуатації, то на підставі Акту введення в експлуатацію основного засобу чи іншого необоротного матеріального активу (далі - ІНМА), здійснюється така проводка: Дт 10 Кт 15.

За умови використання генератора у господарській діяльності, підприємство може амортизувати його вартість. Якщо за вартісним критерієм генератор є основним засобом, то амортизація нараховується з місяця, наступного за місяцем введення його в експлуатацію і відповідно до методу, що обраний обліковою політикою, а коли це ІНМА – або за методом «50 на 50», тобто 50% вартості нараховується у першому місяці використання, а 50 % - у місяці вибуття, або за методом нарахування 100% вартості при введенні в експлуатацію [5]. В обліку підприємства малого бізнесу це відображається за Дт 91 «Загальновиробничі витрати» чи 96 «Інші витрати» і Кт 13 «Знос необоротних активів».

Для роботи двигуна внутрішнього згорання в генераторі необхідно пальне, яке належить до підакцизних товарів, а значить підприємство, яке зберігає для нього пальне, відповідно до пп. 212.1.16 ПКУ є платником акцизного податку. Аби сприяти відновленню енергетичної інфраструктури України, на період дії воєнного стану та протягом 30 днів з дня його припинення або скасування, до акцизного складу не відносять приміщення чи територію, де ємності для зберігання пального, що використовується тільки для заправлення електрогенераторних установок, не перевищують 2000 л [2]. У таких обсягах пальне можна зберігати без ліцензії, а от якщо кількість перевищить 2000 л, то до податкової необхідно подати відповідну декларацію. Вести облік пального

підприємству малого бізнесу необхідно на рахунку 20 «Виробничі запаси» з урахуванням положень НП(С)БО 9 «Запаси».

У процесі перетворення одного виду енергії на інший, генератор виділяє певні речовини, які забруднюють атмосферне повітря, а таку установку згідно пп. 14.1.230 ПКУ вважають стаціонарним джерелом забруднення [2]. Тоді відповідно до пп. 240.1.1 ПКУ суб'єкти господарювання, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, є платниками екологічного податку [2]. Спочатку податківці радили дотримуватись пп. 240.7, де зазначено, що якщо викиди в атмосферу не перевищили 500 тонн за рік, то суб'єкт не буде платником такого податку. Але уряд надав і тут пільгу, і на підставі Закону України від 13.12.2022 р. №2836-ХІ, відбулися зміни до ПКУ: тимчасово, на період дії воєнного стану на території України та протягом 30 днів з дня його припинення або скасування, не вважаються стаціонарними джерелами забруднення електрогенераторні установки, що класифікуються за кодом 8502 згідно з УКТ ЗЕД [2].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що велика частка малого бізнесу задля продовження безперебійної господарської діяльності під час війни, використовує генератори, що допомагають не «зламатись» та вистояти. Як і будь-який об'єкт обліку та оподаткування, вони мають свої специфічні особливості, яких треба дотримуватись відповідно до чинного законодавства, щоб відображати інформацію коректно та в повному обсязі з урахуванням постійних змін.

Влада намагається усіляко підтримувати бізнес, тому використання ними генераторів супроводжується багатьма тимчасовими пільгами: звільнення від ПДВ при ввезенні чи продажу, від екологічного податку, адже генератори тимчасово не є стаціонарними джерелами забруднення; від акцизу та певних дозволів, якщо пальне для нього зберігається у кількості до 2000 л тощо.

Список використаних джерел:

1. Попри війну 3 з 4 МСБ планують розширення бізнесу у 2023 році. Європейська Бізнес Асоціація: веб-сайт. URL: <https://eba.com.ua/popry-vijnu-3-z-4-msb-planuyut-rozshyrennya-biznesu-u-2023-rotsi/>
2. Податковий Кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки: Постанова КМУ від 26.10.2011 р. №1107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: Наказ Мінфіну від 19.04.2001 р. №186. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text>
5. НП(С)БО 7 «Основні засоби»: Наказ Мінфіну України від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

ШЕНДЕРІВСЬКА Ю. Л., аспірант,
Науковий керівник – **ПОПКО Є.Ю.**, к.е.н.,
старший науковий співробітник відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

ПРОГНОЗИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. Прогноз будь-якого явища має на меті пошук потенційних ризиків, слабких місць і ймовірних наслідків для подальшого моделювання потрібного результату. Професійна бухгалтерська діяльність – це важливий елемент соціально-економічної системи, який знаходиться в залежності від глобальних і локальних процесів. Тому в цій публікації здійснено огляд прогнозів щодо майбутнього професії від науковців і практиків в Україні та закордоном з метою розробки подальшої стратегії розвитку професії бухгалтера.

Результати дослідження. Найбільш дискусійним викликом сьогодення для бухгалтера є стрімкий розвиток інформаційних технологій. І науковці, і практики сходяться на тому, що ігнорувати технологічний прогрес та залишити все без змін неможливо. Однак щодо того, чи зможе професія впоратись з таким викликом, думки розділились на діаметрально протилежні. Частина фахівців прогнозують заміну «білих комірців» на спеціальне програмне забезпечення вже у найближчому майбутньому. Їхні опоненти переконані, що новітні технології підсилять бухгалтерів і відкриють нові можливості для професії.

С. Розенбаум у своїй публікації [3] наводить дані французького інституту гуманітарних досліджень «Sapiens», які свідчать про заміну фахівців з бухгалтерського обліку штучним інтелектом до 2056 року. Узагальненим висновком досліджень McKinsey, PwC, Оксфордського університету є прогноз, за яким 86-97,5 % обов'язків бухгалтерів і аудиторів, які не адаптуватимуться до інновацій, будуть автоматизовані до 2035 року. Світовий економічний форум наприкінці 2020 року опублікував Звіт про майбутнє робочих місць, у якому бухгалтери і аудитори займають 4 місце серед топ-20 фахівців, які стануть малозатребуваними до 2025 року у зв'язку із їх заміною новими технологіями.

Британські вчені К. Б. Фрей і М. А. Осборн у своїй статті «Майбутнє зайнятості: наскільки робочі місця вразливі до комп'ютеризації?» [1], що вийшла в 2017 році, опублікували результати оцінки ймовірності комп'ютеризації 702 професій. Для бухгалтерів і аудиторів така ймовірність була визначена на рівні 94 %. Однак в 2022 році після доповнення статистичної інформації та проведення додаткових розрахунків цей показник знизився до 50 %.

Результати дослідження свідчать, що серед суб'єктів, які прогнозують

бухгалтеру зникнення в найближчі десятиліття, переважають вчені, установи і організації, які займаються прогнозуванням світової економіки в цілому, тобто мають досить поверхнєве розуміння про функції бухгалтера. Значну частину базису таких досліджень становлять опитування, а аргументація в розрізі конкретних професій відсутня.

Серед прихильників оптимістичного прогнозу вдалим є твердження Д. Гуліна, М. Нладіки, І. Валенти [2, с. 429] про те, що в роботі бухгалтера слід розрізняти рутинні завдання, які не потребують високого рівня підготовки, і нестандартні завдання, які вимагають критичного мислення, творчості і комунікації з людьми. Вітчизняні науковці І. І. Матієнко-Зубенко, Н. Г. Мельник, С. І. Василішин, Н. М. Головай, В. І. Волинець, Н. В. Гордополова, Л. Л. Гевлич також відзначають позитивний потенціал імплементації новітніх технологій в роботу бухгалтера.

Вчені, які бачать в інноваціях можливості для зростання професії, аргументують свою позицію тим, що внаслідок автоматизації рутинних процесів у бухгалтера вивільниться час для аналізу та інтерпретації даних, що призведе до підвищення якості фінансової інформації. Однак ніхто не зазначає, що потреба в професійному судженні бухгалтера залишається навіть на етапі реєстрації господарських операцій в обліку. Адже на цій стадії розвитку людства нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку (особливо в частині оподаткування) складне, мінливе і не може чітко врегулювати всі можливі господарські процеси. Водночас тенденції, які вели б до протилежного, не прослідковуються. Такий стан справ унеможливує створення цифрового алгоритму, який дозволить здійснювати всі облікові операції в автоматичному режимі, і таким чином замінить бухгалтерів. Підтвердженням цьому є попит на фахові періодичні видання, інформаційні платформи та лінії консультування. Тому доцільніше говорити, що інновації знизять рівень залучення бухгалтера у рутинні процеси, а не повністю їх автоматизують.

Логічним продовженням цієї тези є твердження С. Скота про те, що застосування технологій прискорить виконання бухгалтером своїх функцій [4], а отже зросте продуктивність його праці. Таке зростання дасть змогу більш своєчасно забезпечувати інформацією апарат управління підприємства.

Вартим уваги є твердження С. С. Сміта про те, що поряд зі скороченням кількості бухгалтерів за рахунок автоматизації рутинних процесів зросте вартість послуг висококваліфікованих бухгалтерів, які виконуватимуть нестандартні завдання [5, с. 241]. Основним аргументом автора є зростання вартості даних як бізнес-активу. Відповідно, праця фахівців, які створюватимуть такий актив, теж коштуватиме дорожче.

Як зазначають Д. Гулін, М. Нладіка, І. Валента, важливим аспектом в питанні цифровізації бухгалтерського обліку є те, що впровадження новітніх розробок на даному етапі є досить затратним, а тому має сенс лише для великих компаній [2, с. 435]. Разом з тим логічним видається припущення, що через

певний проміжок часу доступ до технологій дешевшатиме і їх застосування стане можливим для менших суб'єктів.

Висновки. Отже існує два прогнози щодо впливу новітніх технологій на професію бухгалтера. Перший (песимістичний) прогноз передбачає майже повну автоматизацію бухгалтерського обліку. Однак такий погляд є досить поверхневим. За другим (оптимістичним) – можлива часткова автоматизація функцій бухгалтера і як наслідок прискорення їх реалізації, скорочення кількості фахівців, зменшення кількості помилок, можливість дистанційної роботи, розширення сфери впливу бухгалтера в бік консалтингу і управління. Разом з тим, щоб дати належну відповідь на технологічний виклик, бухгалтер має поглибити цифрові навички і бути гнучким – швидко опанувати і впроваджувати в роботу інновації.

Список використаних джерел:

1. Frey, C. B., Osborne, M. A. «The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?» *Technological Forecasting and Social Change*. 2017. Vol. 114, pp. 254-280.
2. Gulin D., Hladika M., Valenta I. Digitalization and the Challenges for the Accounting Profession. Conference Paper. Available at: https://www.researchgate.net/publication/355667991_Digitalization_and_the_Challenges_for_the_Accounting_Profession
3. Rozenbaum, S. Revolução digital deixa cinco profissões à beira da extinção. rfi, 2018. URL: <https://www.rfi.fr/br/economia/20180829-revolucao-digital-deixa-cinco-profissoes-beira-da-extincao-diz-estudo>
4. Scott, W. The impact technology is having on the accounting profession. World conference on higher education, 2009.
5. Smith S. S. Digitization and Financial Reporting – How Technology Innovation May Drive the Shift toward Continuous Accounting. *Accounting and Finance Research*. 2018, Vol. 7, No. 3. P. 240-250.

ШИШКОВА Д.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **УСАТЕНКО О.В.**, д.е.н, професор,
професор кафедри міжнародних відносин і аудиту,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ІТ-СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Проблеми військової агресії російської федерації проти України, необхідності швидкої ефективною відбудови економіки після неї потребують актуалізації та вирішення проблемних питань розвитку аудиторської діяльності в Україні відповідно до світових тенденцій та викликів. 15 листопада 2022 року на щорічному засіданні Ради Міжнародної федерації бухгалтерів (International Federation of Accountants) Аудиторська палата України набула статусу асоційованого члена IFAC, що сприятиме підвищенню престижу та довіри до діяльності українських аудиторів у світі. Отже, аудиторські послуги в Україні розвиваються швидкими темпами, хоча і існують певні проблеми методологічного, організаційного характеру [1], до яких додалися негативні фактори та наслідки дії воєнного стану. Одним з проблемних питань сьогодення відповідно до сучасних світових трендів є організація аудиту ІТ-середовища. Його вирішення надасть змогу підвищити конкурентоспроможність вітчизняних аудиторських фірм [2], сприятиме формуванню у громадськості впевненості у високій професійній компетентності аудиторів та підвищить інвестиційну привабливість національної економіки у післявоєнний період.

Результати дослідження. Організація аудиту ІТ-середовища має на меті зменшення ризиків використання інформаційних технологій. При цьому за принципом «масштабування», що був введений в новій редакції МСА 315 [3], навіть у випадку, коли засоби контролю організації є менш формалізованими, аудитор має отримати деякі аудиторські докази, щоб підтвердити виявлення та оцінку ризиків суттєвого викривлення шляхом спостереження за застосуванням засобу контролю або його інспектування. Наприклад, аудитор має отримати розуміння заходу контролю не тільки за проведенням інвентаризації запасів шляхом безпосереднього нагляду за її проведенням, але й провести нагляд за фактичним розподілом обов'язків між працівниками організації та введенням паролів при вході в ІТ-додаток.

Таким чином оцінка операційної ефективності заходів контролю ІТ-середовища згідно розбудови системи управління якістю та концентрації аудиторської документації для забезпечення якості аудиторських послуг [4] має вестися по наступних напрямках:

- виконавець заходу контролю (посада, ПБ);
- виконавець функції, що контролюється (посада, ПБ);
- частота виконання заходу контролю;

- розпорядні документи, якими визначено захід контролю;
- підтвердження за результатами перевірки (так/ні);
- висновок аудитора щодо операційної ефективності заходу контролю.

Приклад аудиторських процедур, що можуть бути використані для отримання розуміння заходів контролю, представлені в табл. 1 [5].

Таблиця 1

Тест контролю щодо складання первинних документів

№ з/п	ІТ-додаток		Первинний документ			Складання документу		Чи входить до посадових обов'язків складання первинних документів? (ТАК/НІ)	Відображення в бухгалтерському обліку		Результат	Разом відхилень по елементу вибірки
	Управління логікою	Управління змінами	Назва	Номер	Дата	Користувач			Користувач	Чи входить до посадових обов'язків відображення первинних документів в бухгалтерському обліку? (ТАК/НІ)		
						Посада	ПІБ	Посада			ПІБ	
...	+/-	+/-									+	
Разом відхилень по заході контролю												

Так, в робочому документі фіксується не тільки назва ІТ-додатку, але і його параметри: загальноповідомість та надійність; наявність можливості зміну початкового коду програми з метою додання додаткових модулів або внесення безпосередніх змін в дані; характер і обсяг змін, внесених підприємством в програмне забезпечення, в т.ч. проведення конфігурації; якою мірою можливий безпосередній доступ до даних, що відносяться до підготовки фінансової звітності (тобто безпосередній доступ до бази даних без використання ІТ-додатку). Процес виявлення ризиків, що виникають у зв'язку з використанням інформаційних технологій, має на меті розробку заходів контролю, що будуть впроваджені у відповідь на виявлені ризики.

Таким чином, заходами контролю для зменшення ризиків використання ІТ-технологій можуть стати: затвердження нових або зміна призначених для користувача прав доступу; фактичне налаштування прав доступу для користувача (ініціалізація, деініціалізація); затвердження нових або зміна призначених для користувача прав доступу; фактичне налаштування прав доступу для користувача; контроль за наявністю привілейованих прав доступу; контроль за фактичним впровадженням безпеки; контроль за здійсненням фактичного сканування периметра мережі на вразливість та розслідуванням потенційних факторів уразливості; контроль за здійсненням фактичного

розслідування загроз, виявлених системами виявлення вторгнень; контроль за здійсненням фактичного впровадження обмеження доступу до VPN; перевірка формули або мікроелементу; інструменти перевірки цілісності електронних таблиць.

Висновки. Одним з найважливіших процесів аудиторської перевірки є оцінка ризиків суттєвого викривлення та виконання дій у відповідь на оцінені ризики, що фактично становить основну частину аудиту. Аудитору необхідно отримати розуміння тих заходів контролю, які за його професійним судженням є доречними для аудиту. Захід контролю ІТ-середовища для зменшення ризиків використання інформаційних технологій реалізується за допомогою впровадження системи електронного документообігу, в якій здійснюється безпосередній контроль за станом виконання розпорядних документів та завдань відповідно до характеру і обсягу призначених для користувача прав доступу для нового і зміненого доступу користувачів, включаючи стандартне застосування профілів, важливі операції зі складання фінансової звітності та розподіл обов'язків. Крім того, можуть бути розроблені внутрішні нормативні документи, якими забезпечується вирішення та регулювання питань, опосередковано або напряду пов'язаних з відповідними бізнес-ризиками, що призводить до їх мінімізації (засоби контролю впроваджені з метою обмеження доступу до віртуальної приватної мережі (VPN) уповноваженими і належними користувачами; резервне копіювання фінансових даних здійснюється на регулярній основі відповідно до встановленого графіка і періодичністю; тільки уповноважені користувачі мають доступ для проведення оновлення пакетних завдань в програмному забезпеченні).

Список використаних джерел:

1. Петрик О.А. Аудит в умовах сталого розвитку: колективна монографія. КНЕУ, 2021. 231 с. URL: <https://www.apu.com.ua/2019/12/16/електронний-журнал-статей-членів-апу/>
2. Звіт з моніторингу якості ринку аудиторських послуг та конкуренції за 2019–2020 роки, ОСНАД. URL: <https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Звіт-про-моніторинг.pdf>.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг Видання 2016–2017 років Частина I, II, III. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu>.
4. Інформаційний лист Комітету з контролю якості аудиторських послуг Аудиторської палати України «Синергія концентрації аудиторської документації для забезпечення якості аудиторських послуг: погляд крізь призму розбудови системи управління якістю». URL: <https://www.apu.com.ua/2019/10/07/консультації-та-корисна-інформація/>
5. Шевченко О. Розвиток теоретичних засад оцінки аудиторського ризику. *Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі*. 2022. С. 152-155.

ЮРИК В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **ПИЛЯВЕЦЬ В.**, к.е.н., доцент
 Вінницький навчально-науковий інститут економіки
 Західноукраїнського національного університету м. Вінниця

ОПЛАТА ПРАЦІ ТА ЇЇ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність. Оплата праці є одним із найскладніших економічних явищ і найважливіших соціально-економічних категорій, тому процес ведення обліку праці та заробітної плати є занадто трудомістким і на будь-якому підприємстві має проходити своєчасно та в обов'язковому порядку. Лише налагоджена система оплати праці може впливати на підвищення результатів виробництва, продуктивності праці, ефективності діяльності, а також сприяє оптимальному врахуванню інтересів як робітника, так і власника підприємства.[1] Організація обліку передбачає організацію облікового процесу та роботи апарату бухгалтерії. Кожна з них має власну структуру, зміст, методи і прийоми функціонування, об'єкти організації, але за принципом системності основною умовою раціональності обліку загалом є їх гармонізація та взаємозв'язок.

Результати дослідження. Особливості організації бухгалтерського обліку заробітної плати передбачають необхідність визначення основних складових, від яких залежить організація обліку, а саме:

- форми та системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат;

- облік використання робочого часу та облік особового складу;
- взаємозв'язки бухгалтерії зі структурними підрозділами підприємства;
- встановлення відповідальних у структурних підрозділах за оформлення необхідних первинних документів та передачу їх до бухгалтерії;
- вибір форми бухгалтерського обліку[4]

Правове регулювання оплати праці здійснюється нормативно-правовими актами України, генеральними, галузевими та територіальними угодами, а також колективними і трудовими договорами. Відповідно до статті 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу.[2]

Основними завданнями стосовно вдосконалення обліку оплати праці є: швидке прискорення науково-технічного прогресу, автоматизація великого об'єму роботи, автоматизація трудомістких робіт, оптимізація та раціональне використання трудових ресурсів, зменшення витрат робочого часу. На теперішній час широко використовують засоби обчислювальної техніки. Їх особливістю є можливість складання в автоматичному режимі програм, що узагальнюють облікову інформацію в розрізах, необхідних для прийняття управлінських рішень, контролю, аналізу та складання бухгалтерської та

фінансової звітності.[3]

Обліковий процес є системною послідовністю логічно взаємопов'язаних між собою технологічних етапів облікових робіт, що містять документування праці (відпрацьованого робочого часу та виробітку), ведення аналітичного і синтетичного обліку заробітної плати та розрахунків з працівниками, а також складання і подання звітності). На кожному технологічному етапі облікового процесу потрібно сформувавши перелік показників; вибрати носії облікової інформації; організувати їх рух та технологію обліку. Незважаючи на однаковий склад об'єктів організації облікового процесу, їх вибір і організація на кожному етапі потребують особливих підходів, що зумовлюється їх технологічними особливостями. Але, виходячи із сутності облікового процесу як складної, багаторівневої системи, процес формування і функціонування вказаних об'єктів повинен бути комплексним, ґрунтуватися на єдиних принципах, а їхні окремі елементи узгоджуватись та гармонізувати між собою.

Висновки. Для того, щоб вдосконалити облік розрахунків із заробітною платою потрібно покращити автоматизацію усього бухгалтерського обліку. Автоматизація обробки обліково-економічної інформації є вирішальним фактором підвищення оперативності, аналітичності та достовірності даних на підприємствах. Автоматизація обліку розрахунків із заробітної плати забезпечує виконання основних технологічних процедур опрацювання вхідних даних безпосередньо з участю і на робочому місці користувача, забезпечує здійснення основних інформаційних процедур з масивами даних та формування необхідних вихідних документів, їх тривале збереження, транспортування, захист від втрати, пошкодження і несанкціонованого втручання. Крім того, повністю перейти на електронний документообіг досить складно. Однак у вітчизняній практиці сформувалися технології, орієнтовані на створення змішаного паперово-електронного обігу: паперові оригінали існують, однак, практично вся робота виконується з електронними файлами документів у межах відповідної автоматизованої системи.

Отже, в сучасних умовах облік заробітної плати займає одне з центральних місць у всій системі обліку. Пропонується вдосконалити організацію обліку оплати праці шляхом: аналізу і вдосконалення наявної системи документообігу, зміни системи оплати праці на більш орієнтовані на мотивацію, запровадження гнучкої та автоматизованої форми та системи оплати праці.

Список використаних джерел:

1. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: Навчальний посібник., вид. 2-ге, переоб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.
2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>. (21.03.2023р.)
3. Секіріна Н.В. удосконалення організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємствах *Вісник кийського інституту бізнесу та технологій*. 2012 . №2. с. 3-4
4. Макаренко А.П., Меліхова Т.О. Бухгалтерський облік: навч.метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 602 с.

ЯНКОВИЧ В.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЦІМОШИНСЬКА О.В.**, к.е.н,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність. Щоб здійснювати виробничо-господарську діяльність підприємством будь-якої форми власності та галузі економіки використовуються виробничі запаси, які є однією із найважливіших його складових. Вони забезпечують безперервний процес діяльності підприємства, адже являють собою важливу складову майна та займають домінуючу позицію у структурі витрат підприємства різної сфери діяльності, саме тому ефективне використання виробничих запасів – це головна передумова для того, щоб підприємство функціонувало успішно.

Результати дослідження. До виробничих запасів відносять матеріальні цінності, повністю споживані в процесі виробництва (експлуатації), що становлять основу вироблюваної продукції або використовувані для обслуговування виробництва і повністю пере носять свою вартість на собівартість виробленої продукції (робіт, послуг) [2].

Існують наступні шляхи підвищення ефективності використання виробничих запасів:

- своєчасне документальне оформлення операцій щодо руху матеріалів в організації;
- контроль за збереженням матеріалів за місцями зберігання і на всіх етапах їх руху;
- повне відображення витрат, пов'язаних із заготівлею матеріалів, розрахунок фактичної собівартості їх витрати;
- розподіл матеріальних витрат за об'єктами калькуляції, контроль за дотриманням встановлених норм витрати матеріалів в організації;
- своєчасне виявлення зайвих і невикористовуваних матеріалів (неліквідів) та їх реалізація;
- своєчасне проведення розрахунків з постачальниками, контроль за матеріалами в дорозі і невідфактурованими поставками.

Головними напрямками підвищення ефективності використання матеріалів стає впровадження матеріалозберігаючих та безвідходних технологій.

Слід також наголосити, що ефективність використання матеріалів в багатьох випадках залежить не тільки від обліку їх руху, але також від організації їх збереження.

Виходячи з економічної сутності та призначення виробничих запасів, основною причиною, що зумовлює виключну необхідність докладного їх аналізу є те, що формування запасів товарно-матеріальних цінностей поєднано

з додатковим відтоком коштів внаслідок:

- збільшення витрат, що виникають у зв'язку зі збереженням і володінням запасами (оренда складських приміщень і їхнє утримання, витрати по переміщенню запасів, на страхування майна та ін.);

- збільшення витрат, зв'язаних з ризиком утрат через старіння і псування, а також внаслідок розкрадань і безконтрольного використання товарно-матеріальних цінностей;

Для посилення контролю за станом виробничих запасів, на наш погляд, необхідно поліпшити організацію складського обліку запасів, а саме:

1) оснастити комп'ютери складу програмою, що надасть можливість вести облік матеріальних цінностей та працювати в одному інформаційному полі з бухгалтерією;

2) склади мають бути спеціалізованими тому, що матеріали різноманітних фізико-хімічних властивостей потребують окремих (спеціальних) режимів збереження;

3) обладнати складські приміщення стелажми, полицями, шафами, тощо для належного збереження матеріалів;

4) на кожен вид матеріалів необхідно виписувати матеріальний ярлик, призначений для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера, що знаходиться в місцях зберігання.

5) увести до посадових обов'язків комірника вимогу своєчасного інформування ним служби постачання про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм, а також про залишки матеріалів, які тривалий час залишаються без руху;

6) для уникнення наднормових витрат матеріалів, слід організувати жорстку систему контролю як на стадії відпуску матеріалів у виробництво, так і на стадії виробничого процесу.

Досягнення зазначених цілей обумовлює виконання наступної обліково-аналітичної роботи:

1. Оцінка раціональності структури запасів, що дозволяє виявити ресурси, обсяг яких явно надлишковий, і ресурси, придбання яких потрібно прискорити. Це дозволить уникнути зайвих вкладень грошових коштів в матеріали, потреба в яких скорочується або не може бути наперед визначена.

2. Вибір і обґрунтування ключових показників, що будуть застосовуватися в процесі оцінки ефективності керування запасами. Відзначимо, що зазначені показники можуть бути використані для оцінки результатів діяльності конкретних посадових осіб, відповідальних за розробку і реалізацію політики керування запасами на підприємстві.

3. Зобов'язати виробничий відділ надавати повні специфікації на кожен вид продукції у відділ постачання, щоб запобігти надлишковому придбанню матеріалів, бо іноді мають місце випадки, коли матеріали є в наявності на складі, а служба постачання вдруге випишує рахунки на їх придбання.

Оптимізація моделі управління запасами передбачає досягнення наступних

цілей:

1. Максимально повне забезпечення виробничих потреб у запасах та ритмічності їх надходження.
2. Мінімізація невиробничих втрат запасів (псування, крадіжок тощо).
3. Максимізація ефективності використання виробничих запасів (даний напрям передбачає в більшій мірі аналіз організації виробництва та технологічних процесів) [5].

Висновки. У результаті проведеного дослідження нами було встановлено, що аналіз виробничих запасів проводиться переважно за підсумками роботи звітного періоду. Внаслідок цього резерви виявляються із запізненням, а результати аналізу не можуть бути своєчасно та ефективно використані. Крім того, застосування економіко-математичних прийомів аналізу виробничого процесу практично відсутнє. Систематичний аналіз використання матеріальних ресурсів на підприємстві може бути забезпечений шляхом всебічного вивчення сукупності факторів, які є носіями резервів економії матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 17.07.1999 року № 996-XIV. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 "Запаси". URL: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Бурлан С.А., Панченко І.М. Облікове забезпечення управління товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. Ефективна економіка. 2019. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7422>
5. Демченко Т. А. Чвертко Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2017. № 1(2). С. 48–56.
6. Приймак О. Ю. Методичні процедури управлінського обліку виробничих запасів в логістиці та управлінні підприємством. URL : <http://ena.lp.edu.ua>.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК І БІЗНЕС-АНАЛІТИКА

АДАМЕНКО І. М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – ТЮТЮННИК Ю. М., к.е.н, доцент,
 професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
 Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

НЕОБХІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Актуальність. Платоспроможність – це здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання вчасно та без перебоїв [1]. Визначення платоспроможності є важливим елементом фінансового менеджменту будь-якого підприємства. Зокрема, забезпечення достатнього рівня платоспроможності дозволяє підприємству уникнути ризику банкрутства та зберегти довіру своїх партнерів.

Результати дослідження. У своїй більшості, платоспроможність тісно пов'язана з рівнем ліквідності та фінансової стійкості на підприємстві. Поняття платоспроможності настільки ж різностороннє, наскільки й фінансова діяльність. З одного боку, її можна розглядати як комплекс фінансових показників, таких як коефіцієнти загальної, поточної, швидкої ліквідності, фінансової автономії і т. д. З іншої перспективи, платоспроможність можна розглядати як загальний показник здатності підприємства оплатити свої зобов'язання вчасно та зберегти свою фінансову стійкість у довгостроковій перспективі [1].

Якщо підприємство не може вчасно робити платежі та виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та постачальниками, то воно ризикує погіршенням своєї репутації та втратою довіри у своїх бізнес-партнерів. Крім того, нестабільна фінансова ситуація може викликати проблеми з отриманням кредитів на майбутнє та втратою доступу до ресурсів, необхідних для розвитку бізнесу.

Більша частина сучасних підприємств характеризується низькою платоспроможністю, основними причинами якої є: помилкове визначення плану виробництва, неефективне використання трудових і матеріальних ресурсів, інфляційні процеси, COVID-19 тощо [2].

Залежно від галузі та розміру підприємства, можуть використовуватися різні показники для визначення платоспроможності. Наприклад, у галузі фармації можуть бути важливими показники, що відображають рівень запасів та обороту запасів, а в галузі нерухомості – показники, що відображають відношення цін на нерухомість та прибутку від її оренди.

Незалежно від конкретного показника, визначення платоспроможності на підприємстві допоможе керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо фінансової стратегії, таких як розробка бюджету, отримання кредиту,

придбання активів та інше. Регулярне вивчення та аналіз фінансових показників дозволяє менеджменту підприємства вчасно виявляти проблеми та приймати необхідні заходи для їх вирішення.

Один з основних методів визначення платоспроможності – це аналіз фінансового стану підприємства. Цей аналіз включає в себе оцінку показників різних форм фінансової звітності, таких як баланс, звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів. Важливою складовою аналізу є оцінка рівня ліквідності підприємства, тобто його здатності швидко та без втрат перетворити активи на гроші.

Аналіз дебіторської заборгованості теж може надати інформацію про стан поточної платоспроможності суб'єкта господарювання. Цей метод дозволяє визначити, скільки грошей підприємство очікує від своїх клієнтів у найближчій перспективі. Якщо ця заборгованість занадто велика, то це може свідчити про труднощі зі збором коштів, що може вплинути на платоспроможність підприємства.

Крім того, важливим елементом визначення платоспроможності є аналіз платіжної здатності підприємства. Цей аналіз включає в себе оцінку платежів, що очікуються у майбутньому, а також розподіл їх на різні періоди. Якщо платежі перевищують доходи підприємства, то це може вказувати на проблеми з платоспроможністю.

Інший важливий аспект платоспроможності – це фінансова стійкість. Фінансова стійкість показує, наскільки підприємство може витримати фінансові труднощі та зберегти свою платоспроможність у довгостроковій перспективі. Оцінка фінансової стійкості зазвичай включає аналіз фінансових показників, таких як коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт загальної рентабельності та інші.

Взагалі, для визначення платоспроможності необхідно враховувати не лише фінансові показники, але й економічні та інші фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Наприклад, важливим елементом платоспроможності може бути розподіл ризиків між різними партнерами та контрагентами [2].

Висновки. У підсумку, визначення платоспроможності є важливим елементом фінансового менеджменту будь-якого підприємства. Платоспроможність визначається не лише фінансовими показниками, але й різними економічними та іншими факторами. Забезпечення достатнього рівня платоспроможності дозволяє підприємству уникнути ризику банкрутства та зберегти довіру своїх партнерів.

Список використаних джерел:

1. Корнева Н. О., Магдун В. І. Аналітичні основи платоспроможності в сучасних умовах господарювання. *Ефективна економіка*. 2020. Випуск № 5. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/5_22_ukr/18.pdf (дата звернення 25.02.2023).
2. Фоміна О. В., Сопко В. В., Августова О. О. Управління платоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. Випуск № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/9.pdf (дата звернення 25.02.2023).

АЛЬ-СЬЮФ Я. А., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КОЛЄСНІЧЕНКО А. С.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку і фінансів,
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
 м. Харків*

НАПРЯМИ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Економічна діагностика покликана визначати найбільш перспективний напрямок у практиці аналізу, ґрунтуючись на органічному поєднанні в економічних дослідженнях методів економіко-статистичного моделювання, теорії дослідження систем і оптимізації економічних показників роботи підприємства.

Використання інформації бухгалтерської фінансової звітності дозволяє визначити параметри для оцінки фінансового стану підприємства, аналізу результатів його діяльності з метою планування подальших завдань та стратегічних орієнтирів розвитку. Ключовим елементом при цьому стає економічна діагностика бухгалтерської фінансової звітності як найбільш повного та об'єктивного джерела інформації про реальну господарську ситуацію на підприємстві.

Окремі питання щодо вивчення сутності і ролі економічної діагностики у прийнятті управлінських рішень розглядаються у працях зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема, необхідно виділити роботи: А.Е. Воронкової, С.М. Глухарьова, Ю.А. Горбачук, О.В. Коваленко [1], Т.О. Загорної, Т.О. Мулик [2], С.В. Онишко, Н.М. Погостинської, А.В. Рогового [3], В.Ф. Савченко, Г.О. Швиданенко, S. A. Ciuritu, O. C. Iacob, N. L. Popescu, M. A. Musat [4] та ін. При цьому, потребують подальшого вивчення питання, пов'язані з теоретичними та практичними аспектами запровадження різноспрямованого економічного діагностування, опираючись на дані бухгалтерської фінансової звітності.

Результати дослідження. Фокусом економічної діагностики можуть виступати визначені параметри, об'єкти обліку або окремі сегменти діяльності підприємства [2-4]. Аналіз наукової літератури дозволяє виділити основні напрями економічної діагностики (рис. 1).

Необхідно зазначити, що загальностворена класифікація різних видів економічної діагностики відсутня. Умовно ці напрями можна розподілити за масштабом реалізації проблеми. Так, діагностику вартості підприємства, виробничого потенціалу, бізнес-процесів, корпоративної культури можна віднести до варіантів мікродіагностики. При цьому, діагностику конкурентного середовища, управлінську діагностику доцільно розглядати з позиції діагностичних процесів макрорівня.

Відповідно до іншого підходу за умови врахування структурних елементів

підприємства можна виділити блоки економічної діагностики, пов'язані з питаннями: фінансового стану, конкурентоспроможності, виробництва, безпеки.

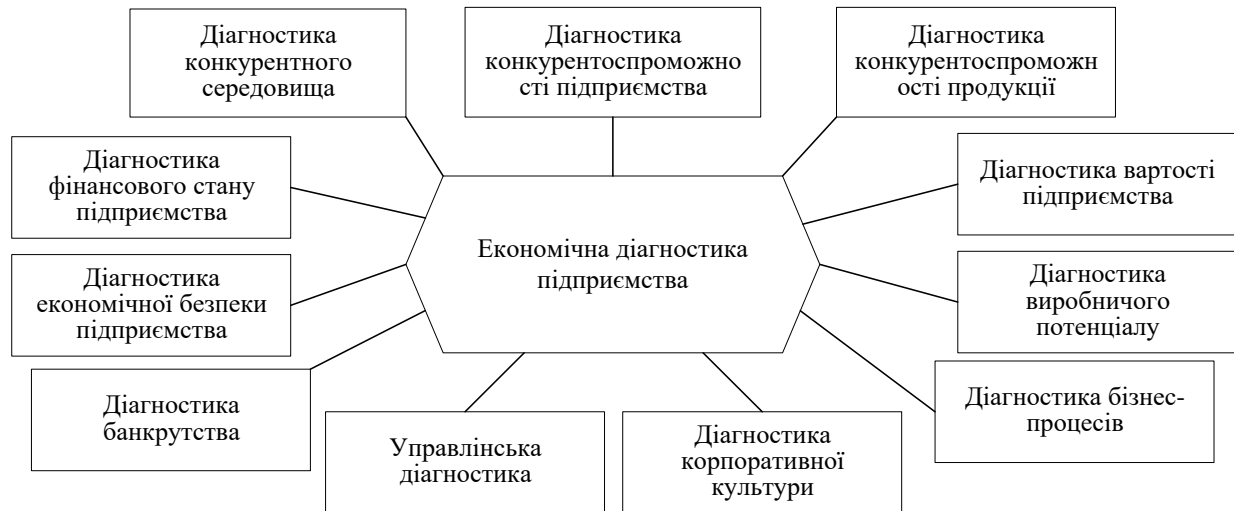

Рис. 1. Напрями економічної діагностики підприємства

Процес прийняття рішення вимагає опрацювання значних обсягів вихідної аналітичної інформації, яка міститься у бухгалтерських та фінансових звітах. При цьому, важливим фактором залишається часовий фактор.

Аналіз стану внутрішнього середовища підприємства, виявлення проблем та «вузьких місць», фіксація потенційно сильних і слабких позицій для оцінки впливу на ефективність реалізації стратегії розвитку, ґрунтується на результатах діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності.

Висновки. Основні проблеми реалізації економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності пов'язані зі складнощами у систематизації показників відносно поставлених напрямів аналізу та дослідження, їх належним обґрунтуванням та забезпеченням необхідної кваліфікації персоналу. Для розв'язання існуючих завдань доцільно удосконалювати методичні та організаційні аспекти щодо проведення діагностики у цьому напрямі.

Список використаних джерел:

1. Коваленко О. В., Зайцева М. О. Роль і місце економічної діагностики на підприємстві. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. Т. 2. № 1. С. 218-221.
2. Мулик Т. О. Організація діагностики діяльності підприємства та його бізнес-процесів: теоретико-методичні підходи. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 158-164.
3. Роговий А. В. Економічна діагностика підприємства: теоретичні та практичні аспекти дослідження. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 457-459.
4. Ciupitu S. A., Iacob O. C., Groaznicu N. L. P., & Musat A. M. (2022), Financial Diagnostic Elements Of The Company Case Study On Conrag S.A, *Annals - Economy Series*, vol. 5, pages 47-57.

БАБІЧ А.Д., здобувач третього (доктор філософії) наукового рівня вищої освіти

Науковий керівник – **Покатаєва О.В.**, д.е.н., професор, проректор
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ЕФЕКТИВНІСТЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Актуальність. Бізнес-аналітика є важливим інструментом для бізнесу в сучасному світі, оскільки вона дозволяє компаніям отримувати цінну інформацію про свою діяльність та приймати обґрунтовані бізнес-рішення.

Бізнес-аналітика - це процес збору, аналізу та інтерпретації даних, які можуть допомогти підприємствам приймати ефективні рішення. За допомогою бізнес-аналітики компанії можуть визначити проблеми та можливості для підвищення продуктивності, зниження витрат, підвищення якості продуктів або послуг та підвищення загальної ефективності. Бізнес-аналітика - це необхідний процес для будь-якого підприємства, який прагне підвищити свою ефективність і приймати обґрунтовані рішення на основі даних.

Результати дослідження. У сучасному бізнесі величезна кількість інформації, яка надходить з різних джерел, таких як соціальні мережі, електронні листи, веб-сайти, транзакції тощо. Без використання бізнес-аналітики підприємство може упустити цінну інформацію, здатну допомогти оптимізувати бізнес-процеси і підвищити ефективність. За допомогою бізнес-аналітики підприємство може аналізувати великі обсяги даних, виявляти тенденції і закономірності, виявляти сильні і слабкі сторони бізнесу, прогнозувати майбутні тенденції. Це дозволяє підприємству приймати обґрунтовані рішення на основі даних, знижувати витрати і підвищувати ефективність[1].

Крім того, за допомогою бізнес-аналітики підприємство краще розуміє своїх клієнтів і ринок. Аналіз даних про поведінку клієнтів і їх потреби дозволяє підприємству створювати більш цільові маркетингові кампанії і продукти, що в кінцевому підсумку збільшує продажі і прибуток. Бізнес-аналітика також допомагає підприємству визначати оптимальну ціну на продукти та послуги, керувати запасами та виробничими потужностями, оптимізувати логістику та доставку продукції. Без використання бізнес-аналітики підприємство може залишатися на задньому плані і не конкурувати з іншими компаніями, які успішно використовують дані для поліпшення свого бізнесу. У сучасному бізнесі бізнес-аналітика є невід'ємною частиною успішного функціонування підприємства.

В Україні багато бізнесів почали використовувати бізнес-аналітику для покращення своїх бізнес-процесів та збільшення прибутку.

По-перше, використання бізнес-аналітики дозволяє підприємствам оптимізувати свої бізнес-процеси. За допомогою аналізу даних компанії можуть

виявити вузькі місця в своїх виробничих процесах і поліпшити їх. Наприклад, компанія може за допомогою бізнес-аналітики визначити, які товари або послуги найбільш затребувані на ринку, і на основі цього аналізу збільшити обсяги виробництва і поліпшити якість продукції.

По-друге, бізнес-аналітика може допомогти компаніям зменшити свої витрати. Наприклад, за допомогою аналізу даних підприємство може виявити неефективні бізнес-процеси або витрати, які можна знизити. Крім того, бізнес-аналітика дозволяє підприємствам швидко реагувати на зміни на ринку та вживати відповідних заходів.

По-третє, бізнес-аналітика допомагає компаніям приймати ефективні рішення на основі даних. Аналіз даних дозволяє компаніям виявити нові можливості для поліпшення своїх бізнес-процесів і прийняти відповідні рішення. Наприклад, компанія може за допомогою аналітики визначити, які продукти або послуги найбільш вигідні, і на основі цього аналізу приймати рішення про інвестиції в розвиток свого бізнесу.

Однак, незважаючи на всі переваги бізнес-аналітики, багато українських підприємств до сих пір використовують цей процес не в повній мірі. Однією з причин може бути недостатня обізнаність про те, як використовувати дані для прийняття рішень. Крім того, деякі підприємства можуть зіткнутися з проблемою нестачі кваліфікованих фахівців, здатних обробляти і аналізувати дані.

Ще однією причиною, чому український бізнес може не використовувати бізнес-аналітику, є відсутність інвестицій у відповідну інфраструктуру та технології. Для збору та аналізу даних компанії повинні використовувати спеціалізовані програми і технології. Однак багато українських підприємств можуть не мати доступу до відповідних інструментів або не можуть дозволити собі їх придбати.

Незважаючи на ці обмеження, ефективність бізнес-аналітики на українських підприємствах може бути підвищена. Підприємства можуть почати використовувати більш доступні інструменти, такі як Excel, для аналізу вихідних даних. Крім того, вони можуть навчити своїх співробітників аналізу даних і використанню відповідних інструментів.

Висновки. Таким чином, бізнес-аналітика є ефективним інструментом підвищення ефективності роботи українських підприємств. Бізнес-аналітика допомагає підприємствам зрозуміти, які бізнес-процеси працюють ефективно, а які потрібно оптимізувати. Аналіз даних може допомогти виявити ці проблеми. Цей процес дозволяє компаніям оптимізувати свої бізнес-процеси, знизити витрати та приймати ефективні рішення на основі даних. Хоча деякі підприємства можуть зіткнутися з обмеженнями у використанні бізнес-аналітики, ефективність цього процесу може бути підвищена за допомогою доступних інструментів та навчання співробітників.

Актуальність бізнес-аналітики для підприємства полягає в наступних аспектах: прийняття обґрунтованих управлінських рішень; підвищення

конкурентоспроможності та ефективності; впровадження клієнтського досвіду.

В цілому бізнес-аналітика - важлива складова для будь-якого підприємства, яке хоче досягти успіху на ринку. Аналіз даних допомагає підприємству зрозуміти своїх клієнтів, оптимізувати процеси і приймати обґрунтовані рішення, що дозволяє підприємству досягати кращих результатів.

Список використаних джерел:

1. Хамініч С.Ю., Сокол П.М., Бабіч А.Д. Digital - маркетинг як сучасний засіб просування товарів та послуг. *Науково-виробничий журнал «Держава та регіони». Серія : Економіка та підприємництво.* Випуск № 6 (111). 2019. С.46 – 50
2. Сокол П.М., Хамініч С.Ю. Трансформація механізму маркетингу українських підприємств у сучасному бізнес-середовищі. *Монографія. Дніпро: Вид-во «Нова-Ідеологія».* 2022. 160 с.

БОГДАН С.В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня
 Науковий керівник – **КРАЄВСЬКИЙ В.М.**, д.е.н., професор,
 професор кафедри обліку і оподаткування
 Київський кооперативний інститут бізнесу і права, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ DUE DILIGENCE В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БІЗНЕСУ

Актуальність. Сучасна система управління економічною безпекою бізнесу потребує комплексних та інноваційних інструментів. Одним з корисних та ефективних рішень у даній сфері є Due Diligence. Його основною метою є забезпечення достовірності інформації про потенційного партнера, клієнта або проєкт, що дозволяє підприємству зменшити ризики, пов'язані з укладенням не вигідних угод, порушенням законодавства або втратою репутації. Крім того, Due Diligence допомагає виявляти можливі проблеми, пов'язані з фінансовим станом, діяльністю, ресурсами, дозвільними документами та іншими аспектами діяльності потенційного партнера [2]. Це дозволяє підприємству забезпечити свою фінансову стійкість, захист від шахрайства, а також знизити ризики втрати активів та погіршення іміджу.

Результати дослідження. *Due Diligence* – процедура загальної незалежної перевірки («перевірка належної сумлінності»), спрямована на детальний аналіз ризиків, як предмета окремої перевірки, в системі управління економічною безпекою бізнесу. Більшість фахівців у сфері здійснення Due Diligence зазначають, що основним підходом до проведення даної процедури є ризик-орієнтований. Типовий механізм процесу Due Diligence відображено на рис. 1.

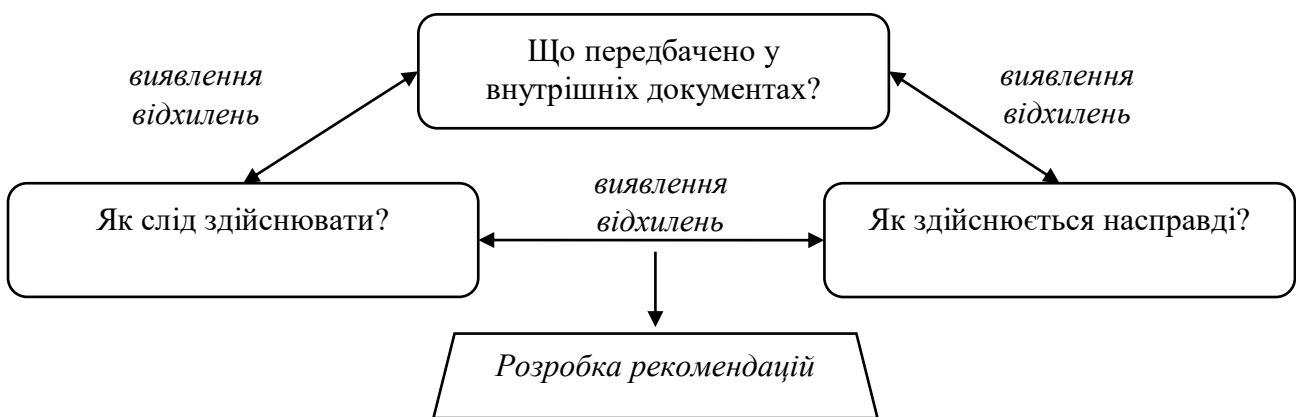

Рис. 1. Механізм здійснення Due Diligence

Джерело: побудовано на основі [1, с. 428].

Оцінку ризиків в контексті проведення Due Diligence доцільно здійснювати за наступним алгоритмом:

1) визначення параметру ймовірності виникнення ризику (p) експертним методом шляхом надання умовних балів:

Критерії оцінки рівня ймовірності виникнення ризику

Ймовірність виникнення ризику (p)	Значення показника, %	Умовний бал
Управлінське рішення не призведе до виникнення ризиків	$p \leq 20$	2
Ймовірність виникнення ризику низька	$20 < p \leq 40$	4
Ймовірність виникнення ризику середня	$40 < p \leq 60$	6
Ймовірність виникнення ризику вище середнього	$60 < p \leq 80$	8
Ймовірність виникнення ризику висока	$p > 80$	10

Джерело: побудовано на основі [1, с. 428].

2) визначення рівня матеріальності (m) ризику. В нашому випадку – фінансового ризику [3];

3) визначення параметру фінансового ефекту ризику (f) для подальшого порівняння з параметром рівня матеріальності ризику:

Таблиця 2

Критерії оцінки рівня ймовірності виникнення ризику

Фінансовий ефект ризику (p)	Значення показника, тис. ум. гр. од.	Умовний бал
несуттєвий	$f \leq 0,25m$	2
допустимий	$0,25m < f \leq 0,5m$	4
істотний	$0,5m < f \leq 0,75m$	6
граничний	$0,75m < f \leq m$	8
катастрофічний	$f > m$	10

Джерело: побудовано на основі [1, с. 429].

4) визначення підсумкової оцінки (a):

$$a = p \times f$$

У разі потрапляння підсумкової оцінки a в інтервал від 4 до 16 – ризик є незначним, від 20 до 40 – є прийнятним, а в інтервал від 48 до 100 – критичний.

Графічно матрицю ризиків Due Diligence можна зобразити так:

	20	40	60	80	100
	П	П	К	К	К
Ймовірність ризику	16	32	48	64	80
	Н	П	К	К	К
	12	24	36	48	60
	Н	П	П	К	К
	8	16	24	32	40
Н	Н	П	П	П	
4	8	12	16	20	
Н	Н	Н	Н	П	
	Фінансовий ефект ризику				

Рис. 2. Матриця ризиків Due Diligence

Джерело: побудовано на основі [1, с. 429].

Висновки. Таким чином, процедура Due Diligence може виступати унікальним у своєму роді інструментом управління ризиками в системі економічної безпеки підприємства, адже здійснюється висококваліфікованими та спеціалізованими фахівцями провідних аудиторських та консалтингових структур, які, зазвичай, мають міжнародне визнання. При цьому, на нашу думку, до процедури Due Diligence слід звертатися великим компаніям. Зрозумілим є й той факт, що процедура Due Diligence вимагає великих фінансових витрат, однак є максимально ефективною.

Список використаних джерел:

1. Прикладний бізнес-аналіз та моделювання: навчальний посібник / Л.В. Титенко, С.В. Богдан, Т.М. Паянок та ін. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 474 с.
2. Tytenko L.V., Bohdan S.V. Software and information support for business analysis in enterprise management. *Modern Economics*. 2020. № 20. P. 272-277
3. Kraievskiy V.M., Tytenko L.V., Paianok T.M., Bohdan S.V., Hmyrya V.P. Accounting and analytical support for assessing the level of economic security of the enterprise. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020, Vol. 4 (35). P. 87-98

ГАВРИЛЕНКО Н. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки, обліку та підприємництва
МАЗУР В., здобувач вищої освіти
*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв*

КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АКВАКУЛЬТУРИ

Актуальність. Рибницькі господарства наразі є основним джерелом надходження товарної харчової рибної продукції, а також товарної харчової продукції – ембріонів, личинок, підрощеної молоді, цьоголіток, однорічок, ремонтного матеріалу, плідників, що зумовлює свою специфіку обліку і калькулювання. Впровадження науково обґрунтованої системи управління витратами на підприємствах аквакультури вимагає відповідного інформаційного забезпечення, а це зумовлює необхідність достовірного, системного та повного обліку витрат і калькулювання собівартості їх продукції.

Результати дослідження. За способом виробництва господарства аквакультури поділяються на два види: повносистемні та неповносистемні. До перших відносять господарства аквакультури, в яких риба проходить усі стадії розвитку – від ікри до товарної продукції – в маточних, нерестових, малькових, вирощувальних, зимувальних, нагульних ставках. Неповносистемними є рибні господарства, що спеціалізуються на вирощуванні рибопосадкового матеріалу або товарної риби із такого матеріалу, одержаного з інших господарств, наприклад, нагульних. Обліковою специфікою аквакультури є те, що в ній не передбачено облік довгострокових біологічних активів через наявність особливостей даного виду економічної діяльності. Об'єктами обліку в аквакультурі є: 1) додаткові біологічні активи: матеріал для розведення риби, зокрема: личинки, мальки, цьоголітки, однорічки, ремонтний молодняк, плідники; 2) сільськогосподарська продукція: товарна риба.

В практичній обліковій діяльності рибницькі господарства розробляють за своїми потребами робочий план рахунків, який відображає вид, специфіку господарської діяльності, зміст аналітичного обліку і характеристику форми обліку, яка застосовується даним підприємством. Цей робочий план орієнтовно може мати наступний вигляд (таблиця 1).

Таблиця 1

Фрагмент робочого плану рахунків ТОВ «Атланта» Орієнтовний перелік рахунків для обліку продукції аквакультури

Рахунки	Субрахунки	Аналітичні рахунки
21 «Поточні біологічні активи» - рибопосадковий матеріал	212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»	2121 «Личинки» 2122 «Мальки» 2123 «Цьоголітки» 2124 «Однорічки» 2125 «Ремонтний

Рахунки	Субрахунки	Аналітичні рахунки
		молодняк» 2126 «Плідники»
23 «Виробництво»	231 «Вирощування рибопосадкового матеріалу»	2311 «Вирощування мальків» 2312 «Вирощування цьоголітки» 2313 «Утримування цьоголітки в зимувальних ставках»
	232 «Вирощування риби при дворічному обороті»	2321 «Вирощування риби при однорічному обороті» 2322 «Вирощування риби при дворічному обороті»
	233 «Вирощування риби при трирічному обороті»	2331 «Вирощування риби при однорічному обороті» 2332 «Вирощування риби при дворічному обороті» 2333 «Вирощування риби при трирічному обороті»
	234 «Інкубаційно-селекційна робота» 235 «Плідники» 236 «Ремонтне стадо» 237 «Вирощування риби в озерах, ріках, морських затоках, водосховищах та садках» 238 «Переробка рибної продукції» 239 «Допоміжне виробництво»	

Джерело: розроблено авторами на підставі [1-4]

Облік витрат, а також калькулювання собівартості риби ведуться за наступними переділами: 1) вирощування рибопосадкового матеріалу: отримання личинки, вирощування мальків (утримання ремонтно-маточного стада), вирощування цьоголітки, утримання цьоголітки в зимувальних ставках; 2) вирощування товарної риби при дво- та трирічному обороті. Облік витрат на вирощування рибопосадкового матеріалу на підприємствах аквакультури ведеться наступним чином. Рибопосадковий матеріал є додатковим біологічним активом і при його придбанні або вирощенні власними силами відображається на відповідних субрахунках 21 рахунку залежно від їх оцінки. Зокрема: матеріал, придбаний у інших господарств, оприбутковується за первісною вартістю та обліковується на 213 субрахунку; матеріал, вирощений власними силами при первісному визнанні, оприбутковується за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані в місці продажу витрати, або за виробничою собівартістю та обліковується на 212 субрахунку. При оцінці за справедливою вартістю навряд чи собівартість дорівнюватиме вартості оприбуткування. Тому, якщо собівартість вища за вартість оприбуткування, різницю пропонуємо

списати на витрати: Д-т 940 – К-т 23, а якщо нижча – в дохід: Д-т 23 – К-т 710.

Облік витрат на вирощування рибопосадкового матеріалу ведеться на 231 субрахунку. Зазначимо, що на цей субрахунок списуються також усі інші виробничі витрати підприємств аквакультури: на охорону ставків, витрачання кормів, заробітну плату працівників, зайнятих на відповідних роботах, оплату послуг сторонніх організацій. Вирощування рибопосадкового матеріалу в повносистемних господарствах ведеться поетапно: 1) інкубаційно-селекційна робота (личинки) та вирощування мальків; 2) вирощування цьоголітки; 3) утримання цьоголіток в зимувальних ставках. При переведенні рибопосадкового матеріалу із однієї стадії до іншої суму витрат, яка накопичилася на відповідній стадії, переносять на іншу, тобто з кредиту 231 субрахунку в дебет іншого аналітичного рахунка цього ж субрахунку (аналітичні рахунки з відповідними назвами наведені в таблиці 1), зокрема: Стадія «Вирощування мальків» характерна тим, що тут використовується рахунок 2311, на якому обліковують витрати на утримання маточних, нерестових і малькових ставків, інкубаційних цехів та плідників. Витрати відображають за прийнятою номенклатурою витрат. Після завершення цієї виробничої стадії усі витрати, пов'язані з утриманням плідників, отриманням личинки риб та їх посадкою у вирощувальні ставки, списуються проведенням: Д-т 2312- К-т 2311.

Стадія «Вирощування цьоголітки» характерна тим, що до витрат цієї стадії відносять вартість мальків, пересаджених із нерестових ставків і придбаних в інших рибних господарства, а також витрати на утримання вирощувальних ставків і вирощувальної цьоголітки. В бухгалтерському обліку це відображається такими самими записами, як і витрати на вирощування мальків, але за дебетом аналітичного субрахунку 2312. На стадії «Утримання цьоголітки в зимувальних ставках» після посадки цьоголітки в зимувальні ставки усі попередні витрати, пов'язані з вирощуванням цьоголітки, включаючи витрати на вирощування мальків, списуються із складанням запису: Д-т 2313- К-т 2312 за відповідними статтями витрат. Ця стадія триває упродовж зимового і весняного періодів до моменту облову зимувальних ставків і посадки однорічки в нагульні ставки.

Висновки. Облік виробничих витрат підприємств аквакультури пропонуємо побудувати таким чином, щоб мати змогу кожного звітного періоду узагальнювати витрати на окремі види робіт із вирощування рибопосадкового матеріалу та товарної риби, а після завершення циклу обчислювати фактичну собівартість продукції. Така структура обліку дозволить здійснювати контроль за відповідністю витрат якості продукції.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи”, затверджене Наказом Міністерства фінансів від 18.11.2005 р. № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів,

затверджені Наказом Міністерства фінансів від 29.12.2006 р. № 1315.

3. Гавриленко Н., Грищенко О., Козіцька Н. Оцінка результативності управлінського обліку, аналізу та контролю витрат ОБЛІКУ. *Accounting, analysis and audit activities of the enterprises: problems, trends, prospects: Collective monograph.* 2016. С. 18–28.

URL: http://ecofin.at.ua/monografy_Ireland_2016.pdf#page=18 (дата звернення: 06.02.2023).

4. Kozitska N., Havrilenko N. Management accounting and internal economic of Production processes. *Cambridge journal of education and science.* 2015. Vol. 2, no. 14. P. 321–329. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5772> (date of access: 06.02.2023).

ГУЗЕНКО Я. В., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **НЕЖИВА М. О.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ТЕОРІЯ МІКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Актуальність. Економічна наука переживає сплеск інтересу до поведінкових факторів, тобто вивчення того, як люди насправді приймають рішення. Лабораторні експерименти все частіше використовуються для вивчення поведінки суб'єктів господарювання на ринках, в теорії ігор та в інших стратегічних ситуаціях. Набір ігор є від простих економічних ситуацій, наприклад, аналіз ринків або аукціонів, до багаторівневих вправ, які аналізують кілька пов'язаних економічних ідей.

Результати дослідження. Теорія мікроекономічних систем в експериментальній економіці вивчає поведінку і взаємодію індивідів та фірм в умовах контрольованого експерименту, що моделює реальні економічні ситуації. Експериментальна економіка є новим підходом до дослідження мікроекономічних процесів, що дозволяє створити унікальні умови для вивчення різних аспектів поведінки людей, фірм та організацій у віртуальних або контрольованих реальних середовищах [1].

Експериментальна економіка використовує експериментальні методи для перевірки теорій та моделей, що використовуються в мікроекономічному аналізі. У рамках експериментальної економіки використовуються ігри та ігрові ситуації, що дозволяють дослідникам відтворити складні реальні ситуації та дослідити поведінку різних агентів.

Наприклад, дослідники можуть провести експеримент, де учасники грають в гру з координації, де кожен гравець повинен вибрати один з двох варіантів дій, і при цьому, успіх буде залежати від того, який варіант вибере його партнер. Цей експеримент може допомогти дослідникам зрозуміти, які фактори впливають на рішення гравців та на результат гри.

Експериментальна економіка використовує різноманітні інструменти та методи дослідження, зокрема, гру-експерименти, онлайн-експерименти, фінансові ринки, опитування та інші [2].

Основні типи експериментів, які використовуються в мікроекономічних системах в експериментальній економіці, включають:

1. Контрольні експерименти: це експерименти, в яких дослідники випадковим чином призначають учасникам експерименту різні варіанти дій або рішень та порівнюють їх результати. Цей тип експерименту дозволяє встановити каузальні зв'язки між різними факторами та явищами, що досліджуються.

2. Квазі-експерименти: це експерименти, в яких дослідники не можуть

випадково призначати учасникам різні варіанти дії або рішень. Замість цього, дослідники використовують природні варіації в економічному середовищі, щоб дослідити взаємозв'язки між різними факторами та явищами.

3. Експерименти на основі гри: це експерименти, в яких учасники експерименту беруть участь у віртуальній грі з різними правилами та обмеженнями. Цей тип експерименту дозволяє дослідникам вивчити різні аспекти людської поведінки в умовах конкуренції та співпраці.

4. Експерименти в польових умовах: це експерименти, які проводяться в реальному економічному середовищі, зазвичай на ринку або в бізнес-середовищі. Цей тип експерименту дозволяє дослідникам вивчити реакцію ринку на різні стимули та політики, що регулюють ринок.

Кожен з цих типів експериментів має свої переваги та обмеження, і дослідники зазвичай використовують комбінацію різних типів експериментів, щоб отримати комплексне розуміння економічних явищ та процесів. Наприклад, експеримент на основі гри може доповнюватися контрольним експериментом для перевірки каузальних зв'язків, а експеримент в польових умовах може доповнюватися квазі-експериментом для контролювання різних факторів.

Під час проведення експерименту важливо враховувати кілька ключових чинників, таких як дизайн експерименту, вибір учасників, забезпечення конфіденційності та етики. Для досягнення найкращих результатів дослідники повинні також забезпечити вірогідність та репрезентативність своїх даних та враховувати можливість виникнення помилок чи спотворень даних.

Використання методів експериментальної економіки дозволяє отримати нові знання про поведінку різних агентів на ринку, що може бути корисним для вдосконалення ринкових механізмів та політик [3].

Застосування експериментальних методів в мікроекономічних системах дозволяє дослідникам отримувати нові знання про людську поведінку та реакцію на економічні стимули. Це може допомогти політикам та бізнес-лідерам приймати більш обґрунтовані рішення та підвищувати ефективність своїх дій у різних ситуаціях.

Теорія мікроекономічних систем в експериментальній економіці дозволяє вивчати взаємодію різних агентів у різних умовах та вивчати теоретичні моделі, які можуть мати практичне застосування в різних галузях економіки, таких як фінанси, маркетинг та міжнародна торгівля.

Дослідження, проведені в рамках теорії мікроекономічних систем в експериментальній економіці, можуть допомогти вирішувати різноманітні економічні проблеми. Наприклад, експериментальна економіка може допомогти зрозуміти, які фактори впливають на вибір споживачів та які властивості товарів можуть змінити їх попит.

Крім того, теорія мікроекономічних систем в експериментальній економіці може допомогти у розробці ефективних механізмів аукціонів та регулювання цін на ринку. Дослідники можуть проводити експерименти, щоб вивчити, як

різні типи аукціонів впливають на ціни товарів, і як різні форми регулювання можуть впливати на ринкову конкуренцію та вартість товарів.

Теорія мікроекономічних систем в експериментальній економіці також може використовуватись для дослідження поведінки фірм та підприємств. Наприклад, дослідники можуть провести експеримент, щоб вивчити, які фактори впливають на рішення фірм щодо виробництва та відкриття нових ринків.

Взагалі, теорія мікроекономічних систем в експериментальній економіці дозволяє дослідникам та економістам зрозуміти поведінку різних агентів на ринку та в різних економічних умовах. Вона може допомогти вирішувати складні економічні проблеми та допомогти у розробці ефективних стратегій та політик для досягнення різних цілей.

Крім того, експериментальна економіка дозволяє дослідникам перевіряти та встановлювати каузальні зв'язки між різними економічними факторами та явищами. Наприклад, експерименти можуть допомогти встановити, які чинники впливають на рівень споживання енергії в побуті, або які фактори впливають на рівень інвестицій відповідних підприємств.

До того ж експериментальна економіка може допомогти вивчити ефективність різних економічних політик та рішень. Дослідники можуть провести експерименти, щоб вивчити, як різні форми фіскальної та монетарної політики впливають на рівень зайнятості, інфляцію та інші макроекономічні показники.

Також важливою галуззю експериментальної економіки є дослідження поведінки людей в умовах різних економічних ситуацій. Наприклад, дослідження можуть допомогти вивчити, як люди реагують на ризик та невизначеність у виборі різних інвестицій, які форми стимулювання та мотивації можуть бути найбільш ефективними в різних ситуаціях.

Висновки. Отже, теорія мікроекономічних систем в експериментальній економіці є важливим інструментом для вивчення різноманітних економічних проблем та явищ. Вона дозволяє економістам та дослідникам перевіряти гіпотези та встановлювати каузальні зв'язки, що допомагає вирішувати складні економічні проблеми та розробляти ефективні політики та стратегії.

Список використаних джерел:

1. Рубан І. В. Експериментальна економіка: сучасний стан та перспективи досліджень. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2018. № 200. С. 50-58.
2. Карачевська І. Експериментальна економіка: новий інструментарій аналізу економічних процесів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. № 155. С. 34-39.
3. Колеснікова Є. М. Експериментальна економіка: досягнення та перспективи розвитку. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 2. С. 7-20.

ГУЗЕНКО Я.В., здобувачка вищої освіти
 Науковий керівник – **ПАРАСІЙ-ВЕРГУНЕНКО І. М.**, д.е.н., професор,
 професор кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Актуальність. Кластерний аналіз - це потужний інструмент для визначення груп схожих об'єктів. Він застосовується в різних галузях, включаючи бізнес, науку, медицину та інші. Кластерний аналіз може бути корисним в стратегічному управлінні, оскільки дозволяє компаніям визначити, які групи продуктів або послуг можуть бути більш успішними на ринку. Для застосування кластерного аналізу необхідно вибрати параметри, за якими будуть розділятися об'єкти на групи, і використовувати алгоритм кластеризації для формування груп. В результаті отримуємо групи, які можуть бути використані для подальшого аналізу та розробки стратегії. Приклади використання кластерного аналізу в стратегічному управлінні включають визначення сегментів ринку, які можуть бути найбільш привабливими для продукту або послуги компанії. Наприклад, якщо компанія працює в галузі продажу одягу, то кластерний аналіз може допомогти визначити групи клієнтів зі схожими потребами та уподобаннями щодо моделей та стилів одягу. Це дозволить компанії пропонувати більш націлений асортимент продукції та залучати нових клієнтів.

Результати дослідження. Одним з головних переваг кластерного аналізу є те, що він дозволяє автоматично визначати групи об'єктів на основі їх характеристик. Це дозволяє зменшити вплив суб'єктивності на результати аналізу та підвищити об'єктивність прийнятих рішень.

Однак, використання кластерного аналізу має деякі обмеження. Наприклад, результати аналізу залежать від обраної метрики схожості між об'єктами, тому важливо обрати відповідну метрику для конкретного завдання. Крім того, кластерний аналіз може бути чутливим до наявності шуму та випадкових відхилень в даних, тому потрібно враховувати ці фактори при обробці даних та інтерпретації результатів.

У висококонкурентному та швидкозмінному світі стратегічне управління є ключовим елементом успіху для бізнесу та інших організацій. Кластерний аналіз може бути потужним інструментом для визначення потреб та можливостей у галузях, де можна впроваджувати стратегічні зміни та досягати конкурентної переваги.

Застосування кластерного аналізу в стратегічному управлінні підприємством дає можливість ефективно вирішувати задачі пошуку оптимальних стратегій розвитку, забезпечувати збалансований розвиток підприємства, підвищувати його конкурентоспроможність та стійкість на ринку. [1]

Нижче наведено декілька прикладів застосування кластерного аналізу в стратегічному управлінні:

1. Управління логістичною системою: використання кластерного аналізу в стратегічному управлінні логістичною системою дозволяє зробити більш об'єктивний та науково обґрунтований аналіз, визначити основні напрямки та перспективи розвитку системи, а також розробити ефективні стратегії управління [2].

2. Управління регіоном: застосування кластерного аналізу дозволяє регіональним управлінцям здійснювати ефективне планування розвитку регіону, прогнозування економічних показників, визначення пріоритетних напрямів розвитку, підвищення конкурентоспроможності та стійкості регіону на макроекономічному рівні [3].

3. Управління підприємством: кластерний аналіз може допомогти в ідентифікації сегментів ринку, що дозволяє підприємствам зосередитися на розвитку найбільш вигідних напрямків діяльності та зменшити ризики невдачі на ринку.

4. Управління персоналом: кластерний аналіз може бути використаний для ідентифікації груп працівників зі схожими навичками та характеристиками, що дозволяє ефективно планувати розвиток персоналу та підвищувати продуктивність працівників.

5. Управління інноваціями: кластерний аналіз може допомогти в ідентифікації галузей та технологій, які є найбільш перспективними для інноваційного розвитку.

Крім того, кластерний аналіз може бути використаний для вирішення різних завдань у стратегічному управлінні, зокрема таких як:

1. Визначення стратегічних груп: Кластерний аналіз може бути використаний для визначення стратегічних груп компаній на основі їхніх стратегій та характеристик. Це дає змогу компаніям визначати конкурентні переваги та розробляти стратегії для кожної групи.

2. Визначення ключових пріоритетів: кластерний аналіз може допомогти визначити ключові пріоритети для компанії, визначити найбільш важливі ризики та можливості.

3. Оцінка конкурентного середовища: Кластерний аналіз може бути використаний для оцінки конкурентного середовища та розуміння того, як компанія може конкурувати з іншими гравцями.

4. Визначення нових можливостей: Кластерний аналіз може допомогти виявити нові можливості для розвитку бізнесу та підвищення конкурентоспроможності.

Кластерний аналіз може бути використаний як для аналізу конкурентного середовища, так і для внутрішнього аналізу підприємства, що дозволяє виявити ключові фактори успіху та недоліки в діяльності підприємства [4].

Взагалі, кластерний аналіз може бути використаний для розв'язання різних завдань у стратегічному управлінні та допомагати компаніям бути більш

ефективними та успішними, але незважаючи на розширене застосування кластерного аналізу в стратегічному управлінні, він також має свої недоліки:

1. Відсутність чіткої методології вибору кількості кластерів та їх розташування. Це може призвести до помилкового інтерпретування результатів.

2. Відсутність стандартизованих методів вибору метрик для обчислення відстані між об'єктами.

3. Врахування тільки наявних даних при проведенні аналізу, що може не відображати динаміку змін в галузі чи ринку.

4. Недостатня увага до впливу зовнішніх факторів, таких як політика, правові зміни та конкуренція на результати кластерного аналізу.

5. Відсутність гарантії, що внесені зміни, які були запропоновані на основі результатів кластерного аналізу, будуть успішними у довгостроковій перспективі.

Усі ці недоліки повинні бути враховані при використанні кластерного аналізу в стратегічному управлінні. Він має бути застосований як один з інструментів, а не як єдиний спосіб прийняття рішень.

Висновки. У підсумку, кластерний аналіз є потужним інструментом для визначення схожих груп об'єктів та визначення спільних характеристик, що дозволяє ефективно розробляти стратегії та приймати управлінські рішення. Використання кластерного аналізу в стратегічному управлінні може допомогти підприємствам та організаціям зменшити витрати, покращити якість продуктів та послуг, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити успішну реалізацію стратегічних планів. Проте важливо пам'ятати, що кластерний аналіз є лише інструментом, який потребує правильного підходу до використання та інтерпретації отриманих результатів. Неправильно використаний кластерний аналіз може призвести до недостовірних висновків та неправильних рішень, що може завдати шкоди діяльності підприємства або організації. Тому важливо користуватись кластерним аналізом з урахуванням всіх особливостей конкретної сфери діяльності та дотримуватись наукових принципів його застосування.

Список використаних джерел:

1. Калашніков І.В., Страхова, І.А. Використання кластерного аналізу в стратегічному управлінні підприємством. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 2(46). С. 97-103.

2. Колеснік, О.В. Кластерний аналіз в стратегічному управлінні логістичною системою. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2018. № 30. С. 59-64.

3. Гордієнко, М.М. Використання кластерного аналізу в стратегічному управлінні регіоном. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 63-66.

4. Каттанео М., Меле М. Використання кластерного аналізу в дослідженнях стратегічного управління: аналіз практик та тенденцій. *Long Range Planning*. 2018. № 51(6). С. 824-840.

КОПОТІЄНКО Т.Ю., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПАВЛОВ В.В., д.е.н., доцент,
доцент кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування,
ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ

РУБАЙКО К.А., здобувачка вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Отримання позитивного фінансового результату – прибутку, є метою будь-якого суб'єкта господарювання, що функціонує на умовах самоокупності та самофінансування. Запорукою ефективного управління фінансовими результатами підприємства є належна, своєчасна та адекватна інформаційна підтримка, яку можливо забезпечити шляхом проведення фінансового аналізу. Турбулентність господарського середовища, прискорення інфляції, впровадження військового стану через воєнну агресію РФ дуже ускладнили роботу українського бізнесу. Проведення аналізу фінансових результатів на основі інформації фінансової звітності сприятиме своєчасному реагуванню підприємств на зміну господарських умов та гнучкості у прийнятті управлінських рішень.

Результати дослідження. Фінансовий результат – це виражений в грошовій формі якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності організації, який виступає у формі прибутку чи збитку та розраховується шляхом зіставлення доходів та витрат. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [1]. Фінансовий результат господарювання підприємства характеризує його операційну, інвестиційну, фінансову діяльність й служить критерієм визначення обсягу та структури реалізації (або виробництва) продукції, програм оптимізації витрат, інвестиційних проектів, сценаріїв бюджету, фінансових вкладень тощо [3].

Основними напрямками аналізу фінансового результату є оцінка рівня, динаміки й структури фінансових результатів та показників, що їх формують, тобто доходів і витрат; аналіз фінансового результату від операційної діяльності як основної діяльності підприємства; визначення впливу основних факторів на формування фінансового результату суб'єкта господарювання; аналіз показників рентабельності [4]. Проведення аналізу фінансових результатів надає можливість виявити та оцінити резерви підвищення рівня ефективності діяльності підприємства, а також розробки рекомендацій щодо використання виявлених резервів, зростання результативності системи

керування прибутком.

Інформація про фінансовий результат відображається у фінансових звітах підприємства та є загальнодоступною інформацією для визначення рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, є головним джерелом інформації для потенційних партнерів [5].

Дедалі більше приділяється увага до фінансової звітності як основного джерела інформації про фінансово-майновий стан підприємства і результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період. Фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1]. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

В Україні фінансова звітність складається з балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до річної фінансової звітності [1]. Безумовно найбільш важливою формою фінансової звітності для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Він є звітом про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід. Нормативним документом, яким визначається зміст і форма Звіту про фінансові результати та загальні вимоги до розкриття його статей, є НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Основним призначенням Звіту про фінансові результати є відображення величини та джерел формування фінансового результату господарювання – прибутку або збитку, пов'язаних з основною діяльністю господарюючого суб'єкта. Оскільки метою аналізу фінансових результатів є дослідження умов формування і використання прибутку підприємства, оцінка рівня рентабельності та пошук резервів підвищення ефективності діяльності, то своєчасна, повна і правдива інформація про доходи, витрати, прибутки (збитки) від діяльності підприємства за звітний період із цього звіту є основним джерелом інформації для проведення аналізу. На основі цієї інформації користувачі можуть оцінити результати діяльності підприємства, його прибутковість, ризик недосягнення очікуваних результатів від вкладення коштів у діяльність підприємства.

Звіт про фінансові результати призначений для визначення та розкриття джерел походження чистого прибутку (або збитку), отриманого підприємством у звітному періоді, шляхом послідовного зіставлення доходів і витрат. Розрахунок фінансового результату містить визначення таких його складових: чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); валового прибутку (збитку); фінансового результату від операційної діяльності: прибутку (збитку); фінансового результату до оподаткування: прибутку (збитку); чистого фінансового результату: прибутку (збитку).

Показники Звіту про фінансові результати надають можливість оцінити,

наскільки успішно функціонує підприємство, які воно має джерела фінансування: від основного виду діяльності чи від фінансових або інвестиційних операцій.

Звіт про фінансові результати виступає джерелом інформації для таких основних видів аналітичних досліджень фінансових результатів діяльності підприємства: 1. Оцінка рівня, динаміки і виконання плану з прибутку в цілому по підприємству (чистий прибуток); у розрізі окремих сфер діяльності, по певних структурних підрозділах; за окремими операціями; окремими інвестиційними проектами, в розрізі окремих видів продукції. 2. Здійснення вертикального (структурного) аналізу прибутку за сферами діяльності, за структурними підрозділами, за окремими операціями, окремими видами продукції. 3. Проведення порівняльного аналізу прибутку даного підприємства з середньогалузевим рівнем, показниками прибутку підприємств-конкурентів, показниками прибутку окремих центрів відповідальності (структурних підрозділів) підприємства. 4. Здійснення факторного аналізу зміни показників прибутку. 5. Виявлення збитків підприємства за окремими видами діяльності, структурними підрозділами, окремими операціями, окремими видами продукції, оцінка тенденцій їх зміни, вивчення причин з метою усунення їх у майбутньому. 6. Оцінка якості прибутку, що є узагальненою характеристикою структури джерел його формування. 7. Аналіз розподілу і використання чистого прибутку підприємства за окремими основними напрямками. 8. Аналіз операційного прибутку. 9. Аналіз функціонального зв'язку між витратами, обсягом продажу і прибутком. 10. Аналіз показників рентабельності діяльності підприємства [2].

Висновки. Фінансова звітність є основним джерелом інформації для визначення показників аналізу фінансових результатів, на підставі яких визначається результативність діяльності підприємства, формуються напрямки фінансування підприємства, приймаються управлінські рішення, а також узагальнення результатів у масштабі галузей, на рівні держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 : станом на 10.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 14.02.2023).
2. Серединська В. М., Загородна О. М., Федорович Р. В. Економічний аналіз: навч. посіб. / за ред. Р. В. Федоровича. Тернопіль : Видавництво Астон, 2010. 624 с.
3. Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2019. Том 56. №1. С. 115–122.
4. Волосюк В. К. Теоретичні основи сутності, порядку формування та аналізу фінансових результатів в Україні.
5. Рета М. В., Пляка Г. О. сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. № 25 (1134). С. 25-34.

КОРНІЄНКО М.О., здобувачка вищої освіти
КУЗУБ М.В., старший викладач кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Актуальність. За останні кілька років діджиталізація стала одним з найважливіших тенденцій в усіх сферах нашого життя. Діджиталізація не минула й бухгалтерський облік відповідно. Ця тенденція відображає те, що бухгалтерія і фінансовий менеджмент перетворюються на все більш технологічні та автоматизовані процеси, що дозволяє підприємствам бути більш ефективно вести свої справи.

Назарова К. О. та Мойсеєнко О. М. у своїй роботі стверджують «пандемія COVID-19 стала пусковим механізмом для прискорення діджиталізації бухгалтерських процедур і, відповідно, неминучих змін у комунікаціях між підприємствами, установами та підрозділами служб бухгалтерського обліку, трансформації бухгалтерських процесів і технологій виконання операцій». [1]

Використання сучасних інформаційних технологій – необхідна умова успішного функціонування бізнесу, тому програмне забезпечення бухгалтерського обліку використовується на підприємствах будь-яких розмірів та організаційно-правових форм господарювання. [4]

Результати дослідження. Однією з головних переваг діджиталізації бухгалтерського обліку є зниження витрат. Завдяки автоматизації процесів бухгалтерії, компанії можуть зменшити кількість працівників, зайнятих у цих процесах, та знизити ризик помилок при обробці фінансової інформації.

Найбільш відомі засоби діджиталізації це хмарні бухгалтерські програми. Такі програми дозволяють бухгалтерам та фінансовим менеджерам вести облік у режимі реального часу та з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету, а також ефективно контролювати бюджет і управління фінансовими ресурсами. Підставою для такого твердження є те, що бухгалтери виділяють ряд переваг використання «хмар» у своїй роботі:

- скорочення витрат на обладнання і його обслуговування;
- збільшення ефективності ІТ інфраструктури за рахунок використання необхідної кількості обчислювальних ресурсів в «хмарі» у будь-який момент часу;
- збільшення доступних обчислювальних потужностей з великою кількістю необхідної пам'яті для зберігання даних, що гнучко і автоматично налаштовуються під потреби користувача;
- простота спільної роботи групи користувачів: будь-які зміни, внесені одним користувачем, миттєво відображаються в іншого. [4]

Іншим ефективним інструментом діджиталізації є роботизовані процеси автоматизованої обробки даних. Ці процеси дозволяють зменшити ризик помилок та збільшити швидкість обробки фінансової інформації. Такі процеси

можуть бути виконані з використанням штучного інтелекту, який може допомогти в аналізі великих обсягів даних та визначенні зв'язків між різними фінансовими показниками. Це може значно спростити процес прийняття рішень та збільшити точність прогнозування результатів.

Діджиталізація також дозволяє бухгалтерам та фінансовим менеджерам зберігати та обробляти великі обсяги даних в електронному вигляді, а це в свою чергу зменшує ризик втрати даних.

В наш час уже існують деякі програмні забезпечення, які створені для допомоги бухгалтерам і усім людям, які відносяться до сфери фінансів та обліку. Найпоширенішим програмним забезпеченням для автоматизації обліку на сьогодні є програмні продукти системи 1С:Підприємство, зокрема, конфігурація «Бухгалтерія для України». Серйозну конкуренцію цим прикладним рішенням складе нова лінійка програм під брендом «BAS», зокрема, програма «BAS Бухгалтерія. ПРОФ». [3]

«BAS Бухгалтерія» призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: гуртову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг і тд. [3]

Однак, з діджиталізацією бухгалтерського обліку також пов'язані деякі ризики. Зокрема, є ризик зламу та витоку даних, що може стати причиною багатьох проблем для компанії. Тому, важливо забезпечити безпеку даних та звернутися до ІТ-спеціалістів для того, щоб прийняти необхідні заходи для запобігання можливим кібератакам.

Крім того, діджиталізація бухгалтерського обліку потребує певних інвестицій в технології та навчання працівників. Для того, щоб користуватися новими технологіями та програмами, бухгалтерам та фінансовим менеджерам потрібно знати, принцип їхньої роботи. Сьогодні це питання можна вирішити легким способом, відправивши своїх працівників на необхідні курси.

Як зазначили економісти Ерік Бриньольфссон і Ендрю Макафі, діджиталізація може призвести до більшої нерівності, особливо через її потенціал зруйнувати ринки праці. Оскільки автоматизація замінює робочу силу в усій економіці, чисте витіснення працівників машинами може посилити розрив між прибутком від капіталу та прибутком від праці. З іншого боку, також можливо, що витіснення працівників технологіями в сукупності призведе до чистого збільшення безпечних і корисних робочих місць. [2]

Певні недоліки є і у використанні хмарних середовищ, на жаль, та тим не менше їх не так багато:

- потреба постійного з'єднання з мережею Інтернет;
- уповільнення роботи програм для передачі значної кількості інформації не тільки з-за обмежень швидкості доступу в Інтернет, але і через завантаженість віддалених серверів і проблем на шляху між користувачем і «хмарою». [4]

Економіка України має як прикладний і теоретичний, так і законодавчий базис для того, щоб зміцнити свої позиції серед країн світу. Проте її

діджиталізація поки що має переважно інноваційний характер. Тому обов'язковою вимогою для національної економіки є поєднання теоретичних досліджень із сучасними потребами й можливостями стейкхолдерів. [3]

Висновки. Загалом, діджиталізація бухгалтерського обліку - це важлива тенденція, яка дозволяє компаніям бути більш ефективними та точними в веденні свого бізнесу. Хмарні програми, роботизовано процеси автоматизованої обробки даних та штучний інтелект допомагають бухгалтерам та фінансовим менеджерам зменшити витрати, збільшити точність та швидкість обробки даних. Однак, діджиталізація бухгалтерського обліку повинна бути розглянута як комплексний процес, який потребує розуміння технічних та організаційних аспектів. Інвестиції в технології та навчання працівників, а також забезпечення безпеки даних - це важливі складові успішної діджиталізації бухгалтерського обліку.

Діджиталізація може допомогти бухгалтерам та фінансовим менеджерам бути більш точними та ефективними у своїй роботі, що у свою чергу допоможе компанії розширити свій бізнес та збільшити прибуток. Важливо пам'ятати, що діджиталізація - це процес, який повинен проводитись з розумінням технічних та організаційних аспектів, а також з урахуванням усіх ризиків та витрат.

Компанії, які планують впроваджувати діджиталізацію бухгалтерського обліку, повинні бути готовими до того, що це може бути складним процесом, але в той же час, який може принести значні користі для бізнесу. Використання технологій та програм, які допоможуть автоматизувати процеси та підвищити точність і швидкість обробки даних, може значно покращити ефективність бухгалтерського обліку та фінансового управління.

Список використаних джерел:

1. Назарова К. О., Мойсеєнко О. М. (2020). COVID-криза як драйвер діджиталізації бухгалтерських процедур. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 6. С. 227–234. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-6_0-pages-227_234.pdf
2. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond. World Economic Forum. 2016. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>
3. Артем'єва О.О., Томша А.О. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації. 2020. С.50–54. URL: <http://surl.li/ggwsa>
4. Кузуб М.В. Розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. 22-23 жовтня 2020 рік – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 371 с. URL: http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/20201022/Збірник_листопад_2020.pdf

КОРОЇД Д.Ю., здобувач вищої освіти
КУЗУБ М.В., старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Воєнний стан є особливим періодом в історії будь-якої країни, коли її національна безпека та територіальна цілісність під загрозою. У такий період змінюється не тільки політична та соціальна ситуація в країні, але й бухгалтерський облік підприємств, організацій та інших суб'єктів господарювання.

Методи ведення бухгалтерського обліку під час воєнного стану також суттєво змінилися.

По-перше, суб'єкти господарювання мають можливість подати заяву про застосування спрощеної системи оподаткування за ставкою 2% доходу онлайн через Електронний кабінет платника. По-друге, усі підприємці звільнені від сплати єдиного соціального внеску за себе на період дії воєнного стану і 12 місяців після його завершення. По-третє, на період воєнного стану відсутні штрафи за несвоєчасну сплату податків та подачу звітів. По-четверте, дозволено формувати податковий кредит із ПДВ без зареєстрованих податкових накладних за лютий-травень 2022 року. По-п'яте, звільнені від плати за землю, екологічного податку та податку на нерухомість платники, на території яких велись бойові дії.[1].

Результати дослідження. Бухгалтерський облік є важливою складовою фінансового управління будь-якої організації. На сьогоднішній день, стабільність та безпека підприємства можуть бути під загрозою, важливість безперервної діяльності бухгалтерського обліку зростає ще більше.

Однією з основних складових бухгалтерського обліку в умовах війни є контроль за рухом коштів. Війна може призвести до різкого збільшення витрат на оборону та безпеку країни. Тому дуже важливо вести детальний облік всіх фінансових операцій, щоб знати, скільки коштів витрачено і на що.

Можна виокремити такі напрями розвитку бухгалтерського обліку в умовах здійснення воєнних дій:

I. Облік у суб'єктів проведення воєнних дій (військових частинах та підрозділах).

Під час війни обліково-фінансовий апарат військових частин як державних структур функціонує в складних умовах, що в багатьох випадках не дозволяє забезпечити повноцінну реалізацію основних облікових функцій, і призводить до необхідності спрощення бухгалтерського обліку та під лаштування під існуючі умови. [2]

II. Система обліку на підприємствах, які виконують забезпечуючу функцію під час військових конфліктів.

Зміни у обліковій системі залежать від масштабів воєнного конфлікту. Локальний конфлікт не вносить значних змін у національну економіку, тому облікова система також майже не змінюється. Якщо ж воєнний конфлікт набуває для країни всеохоплюючих масштабів і виникає потреба запровадити режим «воєнного стану», то за таких умов відбувається зміна вимог до функціонування національної системи обліку як на рівні системи її регулювання, так і на рівні організації і методики функціонування конкретної облікової системи підприємства.[2]

Хочеться зазначити, що війна локального чи світового масштабів все ж таки призводить до значної невизначеності та складнощів у бухгалтерському обліку.

III. Облік майна підприємств, діяльність яких опинилася під прямим впливом воєнних дій.

Внаслідок повномасштабної збройної агресії росії майже 20% території України опинились в окупації та є у цей час фактично заблокованими. Потрібно розуміти, що залишаючись на непідконтрольній території підприємець бере на себе всі ризики, які пов'язані з перебуванням у місці, де не діють закони України та відсутня легітимна влада. Якщо релокація неможлива і підприємець залишається на тимчасово окупованій території, то окупаційна влада буде примушувати перереєструвати бізнес та сплачувати податки в окупаційну казну. [3]

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" тимчасово окупована територія є невід'ємною частиною території України і на неї поширюється законодавство України.[4]

Тому підприємства та ФОПи, що опинилися на окупованих територіях, мають залишатися на українській реєстрації та працювати за українським законодавством.

IV. Облік запасів в умовах воєнного стану.

Війна вплинула на всі сфери життя в Україні, в тому числі і на нормальне функціонування суб'єктів господарювання. У зоні бойових дій та територіях наближених до них відбувається знищення товарно-матеріальних цінностей через пожежі, які виникли внаслідок прямих обстрілів, псування товарів через порушення умов зберігання, втрати через крадіжки тощо. Отже ситуація воєнного стану може призвести до виникнення таких операцій з запасами – їх уцінка, списання з балансу.[5]

Основна мета обліку запасів під час війни полягає в забезпеченні достатнього рівня запасів, щоб мати можливість забезпечити безперебійне функціонування підприємства.

Висновки. Війна – це не тільки найжорстокіший спосіб розв'язання конфлікту між країнами, а й чинник, який дуже впливає на всі сфери життя, включаючи бухгалтерський облік. В такій ситуації облік має свої особливості і вимагає від бухгалтерів певних знань і навичок. Бухгалтер повинен зберігати

всі документи, які підтверджують витрати та операції, що проводяться, а також вести облік усіх матеріальних цінностей, які використовуються під час воєнних дій. В умовах війни бухгалтерський облік став особливо важливим для бізнесу та країни в цілому, оскільки він допомагає контролювати фінансові потоки та зберігати фінансову стабільність. Однією з особливостей бухгалтерського обліку під час воєнного стану є збільшення витрат на оборону та зменшення витрат на соціальні та економічні потреби.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах проведення воєнних дій: історичний аналіз. URL: [https://doi.org/10.26642/jen-2019-2\(88\)-121-127](https://doi.org/10.26642/jen-2019-2(88)-121-127)
3. Який бізнес можуть вести українці на окупованих територіях. URL: <https://volnovakha.city/blogs/243458/vedennya-biznesu-na-okupovanih-teritoriyah-yak-diyati-pidpriyemcyam>
4. Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
5. Облік запасів в умовах воєнного часу. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=qeRxSQwAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=qeRxSQwAAAAJ:XiVPGOgt02cC

КОСТОГЛОДОВ Б.М., здобувач фахової передвищої освіти,
Науковий керівник – **РАГУЛІНА І.І.**, к.е.н., доцент, викладач,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

*Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж
Державного біотехнологічного університету», м. Харків*

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ ОПЛАТИ І СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ

Актуальність. Заробітна плата є основним джерелом доходу, який має величезний вплив на якість та рівень життя. Логічно, що працівник завжди бажає мати вищий рівень доходу, тоді як роботодавець прагне скоротити свої витрати, у тому числі витрати на плату праці. Тому всі питання, пов'язані із заробітною платою (її величиною, мінімальним розміром, формою нарахування та виплати, розміром допомоги та ін.), є актуальними як для працівників, так і для роботодавців.

Результати дослідження. Заробітна плата – основна частина системи оплати та стимулювання праці, один з механізмів впливу на ефективність діяльності працівника, персоналу. Функція заробітної плати проявляється в її спонукаючому впливі на особистість. З цього випливає, що заробітна плата має подвійне значення: на перший погляд, це винагорода за результат діяльності, другий, імпульс до діяльності.

За визначенням Міжнародної організації праці, гідна праця – це продуктивна праця чоловіків та жінок в умовах свободи, рівності, безпеки та поваги до людської гідності. Гідна праця забезпечує справедливий заробіток, безпеку на робочому місці та соціальний захист працівників і членів їхніх сімей, сприяє особистому зростанню працівників та їхній соціальній інтеграції, дає людям свободу висловлювати свої погляди, об'єднуватися для того, щоб впливати на рішення, що стосуються їхнього життя, гарантує рівне ставлення та рівні можливості для всіх і кожного [1].

Поруч із природою праця – джерело будь-якого багатства. Процес праці, що розглядається у загальному вигляді, властивий усім громадським формаціям. Але це не лише вплив людей на природу. Щоб виробляти матеріальні блага, люди вступають у певні зв'язки між собою – у виробничі відносини. Залежно від виробничих відносин знаходиться й характер праці.

На сьогоднішній день складні економічні умови, певна дестабілізація економіки та її грошової одиниці змушують підприємства шукати шляхи зростання ефективності діяльності, у тому числі й оплати праці своїх працівників. У цих умовах заробітна плата повинна використовуватися як найважливіший засіб для стимулювання до зростання продуктивності праці, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості продукції, підвищення ефективності виробництва. Удосконалення системи оплати праці повинно відбуватися в результаті оцінки величини робочої сили, в основі якої

лежить вартість життєвих благ і послуг, необхідних для нормального життя працівника і членів його сім'ї, проте підвищення заробітної плати повинно природно ґрунтуватись на підвищенні продуктивності праці [2].

Система мотивації має бути досить різноманітною з позиції методів, що зараз існують. Це значно впливає на підвищення ефективності праці, зменшення витрат і, як наслідок, приріст доходу, покращення рівня матеріального добробуту працівників. Правильно обраний та класифікований перелік обґрунтованих факторів дозволяє не тільки значно примножити ефект роботи підприємства, а й удосконалити емоційну атмосферу в команді, домогтися доцільного поєднання поведінки розвитку підприємства та потреб працівників. Враховуючи поняття першопричини мотиву, виділяють такі поняття, як мотивація та стимул.

Мотивація надає внутрішні впливи, що спонукають людину захоплюватися конкретною роботою, поводити себе відповідним чином. Стимул є зовнішнім чинником, а найчастіше примусовою підставою, яка змушує працівника виконувати свої обов'язки. Характерним стимулом виявляється заробітна плата та матеріальне заохочення. Найчастіше її називають мотиватором працівника, але глибший аналіз показує неточність цієї думки. Працівники намагатимуться заробити не тільки по причини самих грошових коштів, а швидше для задоволення зростаючих потреб.

При створенні ефективної системи стимулювання на підприємствах необхідно дотримуватись певних вимог та принципів.

Вимоги: комплексність передбачає облік різноманітних теорій мотивації та такий підхід, який перемиже чи об'єднує кілька видів матеріальних та нематеріальних винагород. Важливо зрозуміти, що дорожче отримати конкретному працівнику, і не варто недооцінювати значимість словесних форм заохочення; диференційованість означає індивідуальний підхід до стимулювання різних верств та груп працівників; оперативність проявляється у постійному перегляді стимулів залежно від змін, що відбуваються у суспільстві та колективі.

Принципи:

1. Доступність. Кожний стимул має бути доступним для всіх працівників. Умови стимулювання мають бути зрозумілими та демократичними.

2. Відчутність має на увазі, що винагорода у будь-якому вигляді має бути значною і безпосередньо залежить від посади, привілеїв та досягнень працівника. Для виникнення мотивації важливо знайти золоту середину, врахувати поступовість та відчутність підвищення винагороди.

3. Поступовість означає, що відразу нагороджувати працівників преміями у великих розмірах недоцільно. У співробітників постійно формується новий поріг очікувань, тому щоб зберегти зацікавленість на наступному етапі мотивації, премії доведеться підвищувати, що призведе до зайвих витрат підприємства.

4. Мінімізація розриву між результатом праці та її оплатою, наприклад,

перехід на щотижневу оплату праці.

Стимулювання працівників до ефективної праці – основна функція заробітної плати. Ця функція може бути реалізована при виконанні наступних умов: вона однозначно пов'язана з результатами виконаної роботи; працівник не стикається з негативними явищами, більше вагомими, ніж переваги заробітної плати (фізичні навантаження, негативні оцінки оточуючих); заробітна плата тісно пов'язана з виконаною роботою в часі (не повинно бути тривалих проміжків між виконанням роботи та її оплатою); перевищення темпів зростання номінальної заробітної плати над інфляцією.

Основне у вирішенні проблеми про прийняття цього чи іншого методу оплати праці в організації полягає в тому, щоб: по-перше, будувати систему оплати праці у суворій відповідності із чинним законодавством; по-друге, максимально брати до уваги особливості організації праці та виробництва, особливості складу та структури персоналу.

Висновки. Одним із способів удосконалення оплати праці може бути безтарифна система, яка знайшла застосування на багатьох підприємствах в умовах початку ринкової економіки. При даній системі заробітна плата всіх працівників підприємства є їх часткою у фонді оплати праці або всього підприємства, або окремого підрозділу. У цих умовах фактичний розмір зарплати плати кожного працівника залежить від таких моментів як кваліфікації, коефіцієнта трудової участі, практично відпрацьованого часу. Дохід одних працівників має можливість збільшитися, інших – зменшитися. В результаті гарантується суспільна справедливість у розподілі заробітку працівників.

Список використаних джерел:

1. Програма гідної праці. URL: http://employers.org.ua/page_77.htm
2. Гапоненко Н., Мельянова Л., Ярославський В. Мотивація стимулювання аграрної праці. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2009. № 6. С. 14–16.

КРИКУН О. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків

КОНЦЕНТРАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність. Більшість підприємців України переживають складний період в бізнесі і систематизувати компанію стає вкрай важко. Вся справа полягає у системності: на кожному етапі розвитку компанії, залежно від її ідеї, ризиків, перспектив, співвідношення (диспозиції) ринкових сил необхідно застосовувати функції контролінгу. У загальній функції контролінгу виділяється один із центральних його блоків – фінансовий контролінг.

Результати дослідження. На сьогодні вирішальна думка власників – полягає в тому, як не втратити прибутки, персонал і компанію. Фінансовий контролінг являє собою контролюючу систему, що забезпечує концентрацію контрольних функцій на пріоритетних напрямленостях фінансової діяльності підприємства, виявлення проблемних та вузьких місць і своєчасне прийняття управлінських рішень.

Потенціал бізнесу залежить від кількості внутрішніх криз, тому формування системи фінансового контролінгу є невід’ємною складовою частиною структури всієї системи управління підприємством з метою забезпечення його ефективності і досягнення поставлених цілей. Ціль визначається вищим керівництвом і дуже важливо в умовах воєнного стану бути обережними, щодо чинників, які можуть кардинально змінити функціонування підприємства. Коли підприємство працює ладно, у нього немає проблем із досягненням цілей і ефективністю співробітників, навіть в складні економічні часи. Цілі можуть бути різні: зниження витрат на виготовлення продукції, пониження ціни, висока якість товару, розширення ринку продажу і т. ін., але ці цілі повністю пов’язані із фінансовим розподілом ресурсів.

У системі фінансового контролінгу визначальне місце належить управлінському обліку, який формує базу даних, встановлюючи зміст, відбір та оцінку даних, комплекс економічних показників, що визначають кількісний та якісний стан об’єктів контролінгу. Досить різноманітні функції управлінського обліку, який дає базу для фінансового обліку, і включає наступні напрямки: нормування витрат; прогнозування у ціноутворенні; план/факт аналіз за відхиленнями; аналіз тенденцій розвитку підприємства (інвестиційна та інноваційна діяльність, постачання, виробництво, збут); диференціальний аналіз даних [1]. Результативна система обліку не повинна допускати виникнення помилок і можливості зловживань працівниками підприємства.

Здійснення фінансового обліку не обмежується лише внутрішнім контролем за фінансовою діяльністю підприємства, але і є ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв’язку між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і

внутрішнім фінансовим контролем на підприємстві. Фінансова звітність дає базу для бухгалтерського обліку. Фінансовий і управлінський облік – це два види обліку, тому вони мають багато загальних характеристик [1]. Виходячи з цього можна дати визначення поняттю «контролінг» – особливий підхід у формуванні інформації про витрати і доходи, як основи для ухвалення оптимальних управлінських рішень.

Контролінг включає встановлення мети підприємства, поточний збір і обробку інформації для ухвалення управлінських рішень, здійснення функцій контролю відхилень фактичних показників діяльності підприємства від планових, а також, що найбільш важливе, підготовку рекомендацій для прийняття рішень (рис. 1).

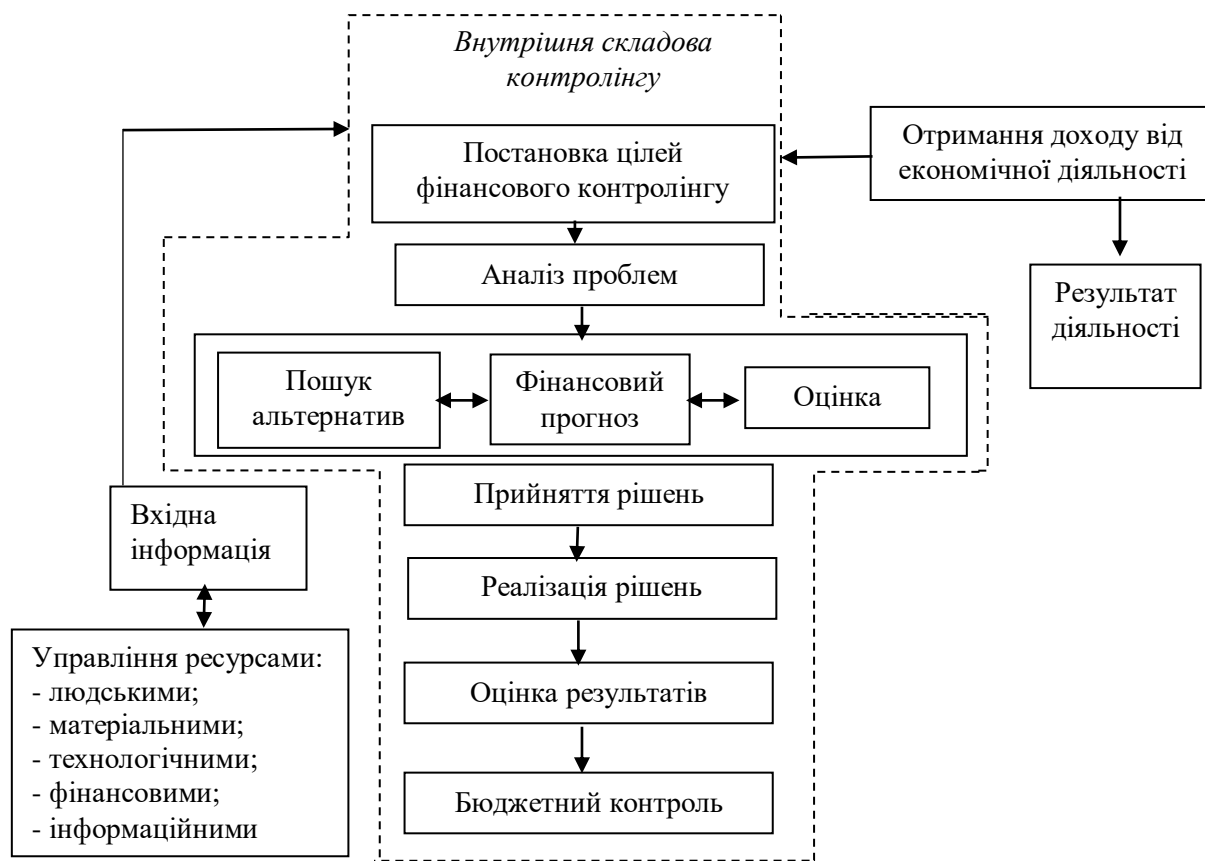

Рис. 1. Формування елементів контролінгової інформації у процесі управління підприємством

Координуючи, інтегруючи і направляючи діяльність всієї системи управління підприємством на досягнення поставлених цілей, контролінг є зворотним зв'язком в контурі управління за рахунок вибору організаційного і інформаційного забезпечення і є синтезом планування, обліку, контролю, економічного аналізу підприємства в цілому, тобто проведення внутрішнього контролю [3], а звідси поняття: система фінансового контролінгу – це оперативне порівняння основних планових (нормативних) і фактичних показників з метою ухвалення рішень на всіх рівнях управління підприємством.

Висновки. Отже, зараз важко планувати на далеку перспективу, але все ж варто розуміти загальний напрям руху, мати декілька альтернативних планів, щоб бути готовим, якщо щось піде не так. Найбільш важливим є своєчасне здійснення функцій контролю відхилень фактичних показників діяльності підприємства від планових і своєчасне прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Атамас П. Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. Д.-Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.
2. Навчально-наочний посібник з дисципліни «Фінансовий контролінг» / Корбутяк А. Г., Єрміїчук Н. І. Чернівці, Вид-во ЧНУ, 2017. 115 с.
3. Цигилик І. І. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства: Навчальне видання. ІМЕ, Івано-Франківськ, «Полум'я» 2002. с. 128.

КУЛАКОВ Є.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КРИВУЛЯ П.В.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри економіки і підприємництва,
Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Київ

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ У ДИСПРОПОРЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БЛИЗЬКО РОЗТАШОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Актуальність. Зростання рівня життя та забезпечення стабільного економічного розвитку є важливими завданнями для кожної країни. Однак, диспропорції у розвитку різних територій можуть порушувати цю рівновагу, заважаючи досягненню цих цілей. Таким чином, актуальність дослідження причин та наслідків диспропорцій в економічному розвитку близько розташованих територіальних громад є важливим для ефективного планування та управління розвитком цих територій, вдосконалення регіональної економіки, забезпечення сталого розвитку та збільшення конкурентоспроможності країни в цілому. Дослідження цієї проблеми дозволить виявити ключові фактори таких диспропорцій, знайти шляхи зменшення цих розбіжностей, а також має велике значення для розвитку національної економіки та соціального прогресу.

Результати дослідження. Причини диспропорції економічного розвитку можуть бути різними, включаючи недостатні інвестиції у розвиток громади, нерівність у розподілі бюджетних коштів, нерівний доступ до освіти та інших ресурсів, а також відсутність ефективних стратегій розвитку. Диспропорція у економічному розвитку близько розташованих територіальних громад може мати різні причини та наслідки, які залежать від конкретної ситуації. Проте, основними причинами диспропорції можуть бути такі:

1) різниця в рівні інфраструктури (якщо одна територіальна громада має розвинену інфраструктуру (дороги, транспорт, енергетика, комунікації тощо), а інша – ні, то це може стати на шляху розвитку останньої);

2) нерівний доступ до ресурсів (наприклад, якщо одна територіальна громада має доступ до родючої землі, водних ресурсів або корисних копалин, а інша - ні, то це може призвести до різниці в розвитку галузей економіки та різних господарських секторів);

3) розбалансована демографічна ситуація (якщо одна територіальна громада має більшу кількість працездатного населення, ніж інша, то це може призвести до розриву в економічному розвитку через різну продуктивність праці та різницю в ринку праці);

4) недостатнє фінансування проєктів у територіальних громадах (якщо одна територіальна громада має менше фінансових ресурсів, ніж інша, то це може вплинути на розвиток галузей економіки та на рівень життя населення).

Наявність у певної громади однієї або декількох причин диспропорції відносно до іншої буде призводити до зменшення бізнес-процесів, погіршення інвестиційних можливостей, якості рівню життя, зростання безробіття,

міграцію населення з менш розвинених територій (що розглянуто у [1]), зменшення регіональної середньої заробітної плати населення (вплив інтегрального значення якої на рівень якості життя досліджено у [3, 4]), зменшення соціальної стабільності та зростання соціальної напруженості. Усі перелічені наслідки призводять до циклічності процесу, та призводить до посилення цих самих наслідків, тобто до подальшого відселення популяції, закриття місцевих підприємств та зниження бажання інвесторів фінансувати місцеві проекти. Усе це в подальшому призводить до повного вимирання селищ (що також доповняється фактором автоматизації аграрної промисловості [5]), а також міст, проте спочатку доходить до фази, коли велика частина робочої сили працевлаштована на містоутворюючих підприємствах (за наявності), а інша частина обслуговує першу, підтримуючі необхідну для цього критичну інфраструктуру (продукти, водо- та електропостачання, мобільний та інтернет зв'язок та інше). Якщо містоутворюючі підприємства таких населених пунктів закриваються, або переміщують обладнання в іншу громаду, місто згодом перестає існувати та перетворюється на «місто-привид».

Справедливі також тези й про наслідки у протилежну сторону, щодо громад, які мають більше населення, розвинену інфраструктуру та доступу до бюджетних коштів та різних ресурсів, притягують до себе населення та капітал, що також потрапляє у циклічність та поновлює причини виникнення цих процесів та посилює їх. Це призводить до потужного зростання щільності населення (проблема щільності заселення досліджена у [2]) таких громад та згодом тенденції появи мегаполісів за рахунок вимирання інших міст та селищ. Причому неможна казати, що це гра з нульовою сумою, бо по-перше, зміни відбуваються непропорційні, а по-друге, зміни відбуваються комплексні, тож окрім позитивних змін відбуваються також і негативні (наприклад, збільшення міст надає користь від розвитку інфраструктури, але також робить частину товарів та послуг дорогими, погіршую екологію домогосподарств, погіршую стан соціальних комунікацій та можливості самоврядування, робить залежним від тієї ж самої інфраструктури, яка стає критичною для забезпечення життя).

Можливою першопричиною цього процесу може бути технологічний процес загалом, автоматизація на великих містоутворюючих підприємствах, що раніше вимагали більшої кількості працівників, ніж зараз, згодом звільняє підприємства цього статусу, а це позначає, що вивільнені працездатні особи шукають собі нове місце роботи, та найчастіше намагаються переселитися та осісти у вище описаних громадах, що притягують населення та капітал, тобто залишають своє старе місце проживання. Проте автоматизація та розвиток технологій може сповільнити процес збільшення диспропорцій через розвиток логістичних перевозок, що дозволяє отримати товари та послуги, раніше недоступні у деяких регіонах, що також відкриває нові можливості для відкриття бізнесу у громадах, що зменшуються.

Висновки. Загалом, диспропорція у економічному розвитку між територіальними громадами може мати серйозні наслідки, такі як зменшення

інвестиційних можливостей, зростання безробіття, міграцію населення з менш розвинених територій, зменшення соціальної стабільності та зростання соціальної напруженості. Ці наслідки можуть спричинити самостимулюючі та самопосилуючі процеси, що призводить до подальшого відселення населення, закриття підприємств та зниження інвестицій, що у свою чергу може призвести до повного вимирання міст та селищ.

У той же час, громади з більш розвинутою інфраструктурою та доступом до ресурсів притягують до себе населення та капітал, що може призвести до тенденції до зростання щільності населення та появи мегаполісів, алеж і до збільшення вартості життя та зменшення якості життя. Також можливою причиною цього процесу може бути загальний технологічний прогрес та автоматизація на великих містоутворюючих підприємствах, процеси концентрації виробництва, утворення фокальних явищ.

Проте потребують подальшого дослідження такі питання: фази циклів переселення із/в громади; еволюційність процесу набуття диспропорції громад; наслідки довгострокової перспективи диспропорції громад. Отже, розв'язання проблеми диспропорції розвитку територій потребує комплексного підходу, що включає у себе створення рівних можливостей для економічного розвитку всіх громад, підтримку малих та середніх підприємств, розвиток інфраструктури та доступ до ресурсів, а також створення нових робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Дмитренко А.Ю. Сталий розвиток населених місць: демографічний аспект. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. Вип. 43. Ч. 2. С.65–71.
2. Кулаков Є.В. Deficit of Accessible House Land – Дефіцит землі для житлової забудови. *Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі*: матеріали IV всеукр. наук.-практ. конф. ЗВО та молодих вчених. Сєверодонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2020. С. 150–152.
3. Кулаков Є.В., Кривуля П.В. Розвиток інтегральних показників середньомісячної плати як елементу макроекономічної системи показників якості життя. *Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, вип. 1(271), 2022. С. 65-77.
4. Кулаков Є.В. Середня заробітна плата як головний показник, що формує подання та уявлення про рівень життя в регіоні. *Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі* : матеріали V всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих вчених, 22 жовтня 2021 р., м. Сєверодонецьк. 2021. С. 26–28.
5. Македон Г.М. Проблема зайнятості сільського населення у контексті регіонального розвитку. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 26 липня 2019, Львів, 2019, С. 24–27

МОРОЗОВА О.О., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ЗОМЧАК Л.М.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри економічної кібернетики,
 Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

АНАЛІЗ ВЗАЄМНИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ МІЖ ВВП ТА КАПІТАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ СИМУЛЬТАТИВНОЇ МОДЕЛІ

Актуальність. Номінальний ВВП та ВВП на душу населення є ключовими показниками економічного здоров'я країни, тоді як капітальні інвестиції відображають рівень інвестиційної активності в економіці. Аналіз впливу на ВВП та капітальні інвестиції різних ендогенних змінних - це важлива складова економічного аналізу, яка дозволяє визначити, як різні економічні фактори впливають на економічний розвиток країни. Для макроекономічного моделювання застосовують методи логістичної регресії [1], авторегресійного моделювання [2], рейтингування [3] тощо.

Однак, між ВВП та капітальними інвестиціями також існує взаємний вплив, який складно дослідити за допомогою класичних парних чи множинних кореляційно-регресійних моделей. У таких випадках доцільно застосовувати методи симультативного моделювання [4].

Результати дослідження. Для того, щоб визначити зв'язки між економічними показниками використано симультативну модель. Аналіз взаємодії між ендогенними та екзогенними змінними може допомогти зрозуміти, які фактори впливають на рівень ВВП та капітальні інвестиції.

Вхідні дані представлених нижче показників були зібрані з 2002 по 2021 рік з офіційної сторінки Державної служби статистики України [5].

Отже, вхідними даними для цієї моделі будуть:

- Ендогенні змінні: ВВП ном., (y_1); ВВП на душу населення, (y_2); капітальні інвестиції, (y_3).

- Екзогенні змінні: експорт товарів та послуг, (x_1); мінімальна заробітна плата, (x_2); імпорт товарів та послуг, (x_3); економічно активне населення, (x_4); середньомісячні витрати домогосподарств, (x_5) [2;3].

Отримуємо таку структурну форму моделі:

$$\begin{aligned} y_1 &= \alpha_{10} + \beta_{13}y_3 + \alpha_{11}x_1 + \alpha_{12}x_3 + \alpha_{13}x_4 + \varepsilon_1 \\ y_2 &= \alpha_{20} + \beta_{23}y_3 + \alpha_{21}x_2 + \alpha_{22}x_3 + \alpha_{23}x_5 + \varepsilon_2 \\ y_3 &= \alpha_{30} + \beta_{31}y_1 + \beta_{32}y_2 + \varepsilon_3 \end{aligned}$$

де α_{ij} та β_{ij} – параметри моделі.

У першому рівнянні дослідимо, як на результуючу змінну ВВП номінальне (y_1) факторні ознаки відображені капітальними інвестиціями (y_3), експортом товарів та послуг (x_1), імпортом товарів та послуг (x_3) та економічно-активним населенням (x_4). Припускається, що ці чинники впливають величину ВВП. Всі ці факторні змінні можуть відігравати важливу роль у визначенні ВВП країни, збільшуючи виробництво та приплив грошей від іноземних

покупців. Однак, якщо країна імпортує більше товарів та послуг, ніж експортує, то це може привести до зменшення ВВП через зменшення попиту на внутрішні товари та послуги.

В наступному рівнянні за результуючою змінною візьмемо ВВП на душу населення (y_2), а факторними ознаками будуть: мінімальна заробітна плата (x_2), імпорт товарів та послуг (x_3) і середньомісячні витрати домогосподарств (x_5). Якщо мінімальна зарплата низька, то працівники можуть не мати достатнього доходу, щоб споживати товари та послуги, що може зменшити попит та ВВП. Імпорт більше, ніж експорт, може також знизити ВВП, тому що частина витрат відправляється за кордон. Середньомісячні витрати домогосподарств також впливають на ВВП: їх збільшення може збільшити попит та ВВП, а зменшення - зменшити.

В останньому рівнянні результуючою змінною виступають капітальні інвестиції (y_3), а факторні ознаки відображені ВВП номінальним (y_1), ВВП на душу населення (y_2). Капітальні інвестиції та ВВП взаємодіють між собою: збільшення капітальних інвестицій може призвести до зростання ВВП, а збільшення ВВП може збільшити капітальні інвестиції. Кращий економічний розвиток, який відображається в зростанні ВВП на душу населення, може сприяти збільшенню капітальних інвестицій.

Скорочена форма симультаивної моделі у згорнутому вигляді:

$$y_1 = \pi_{10} + \pi_{11}x_1 + \pi_{12}x_2 + \pi_{13}x_3 + \pi_{14}x_4 + v_1$$

$$y_2 = \pi_{20} + \pi_{21}x_1 + \pi_{22}x_2 + \pi_{23}x_3 + \pi_{24}x_4 + v_2$$

$$y_3 = \pi_{30} + \pi_{31}x_1 + \pi_{32}x_2 + v_3$$

де π_{ij} – параметри моделі.

Для того, щоб модель була ототожнена, кожне рівняння цієї моделі повинне задовольняти умову:

$$k - k_i \geq m_i - 1$$

де m - кількість ендогенних змінних у симультаивній моделі; m_i - кількість ендогенних змінних в окремому i -му рівнянні моделі; k - кількість екзогенних змінних у симультаивній моделі; k_i - кількість екзогенних змінних в окремому i -му рівнянні моделі.

Для побудованої моделі значення є відповідно: $m=3$, $m_1=2$, $m_2=2$, $m_3=3$, $k=5$, $k_1=3$, $k_2=3$, $k_3=0$.

При перевірці моделі на ототожнення всі рівняння виявилися переототожненими.

Враховуючи результати застосування функції LINEST, можна побудувати наступну модель у скороченій формі:

$$y_1 = -326503,72 + 1,24x_1 + 248,48x_2 - 0,38x_3 + 12,61x_4 + 178,51x_5$$

$$y_2 = 10885,66 + 0,03x_1 + 7,72x_2 - 0,01x_3 - 0,62x_4 + 3,43x_5$$

$$y_3 = -474463,66 - 0,28x_1 + 11,15x_2 + 0,37x_3 + 24,82x_4 + 37,72x_5$$

Використовуючи розрахункові значення ендогенних змінних, визначимо параметри структурної форми запропонованої симультаивної моделі. Задля цього в рівняннях замість фактичних значень ендогенних змінних, що виступають в ролі факторних ознак було внесено розрахункові значення

ендогенних змінних. За допомогою функції Excel LINEST для кожного з рівнянь було розраховано їх параметри. Також для кожного з параметрів було розраховано їх статистичну значущість за допомогою Т-статистики Стюдента.

Всі рівняння моделі є адекватними, адже значення Т емпіричного є більшим для параметрів кожного з рівнянь за розраховане значення Т критичного. Залежності між параметрами в кожній моделі пояснені на 95%.

Отримана модель набуває вигляд:

$$\begin{aligned}y_1 &= 2313057,82 + 7,67y_3 + 4,04x_1 - 3,82x_3 - 135,49x_4 \\y_2 &= 1309,22 - 0,06y_3 + 9,23x_2 + 0,02x_3 + 5,58x_5 \\y_3 &= -3098,4 + 1,05y_1 - 38,34y_2\end{aligned}$$

Висновки. Ми дослідили, що між ж ВВП, ВВП на душу населення, капітальними інвестиціями та іншими фінансовими показниками, які виступали факторними ознаками, є зв'язок, і запропонована симультативна модель є адекватною. Такий аналіз може бути корисним для економічних досліджень та прийняття важливих рішень в сфері економіки.

Список використаних джерел:

1. Zomchak L., Starchevska I. Macroeconomic Determinants of Economic Development and Growth in Ukraine: Logistic Regression Analysis. In Advances in Intelligent Systems, Computer Science and Digital Economics IV. Cham: Springer Nature Switzerland. 2023. Pp. 358-368
2. Зомчак Л. М., Лапінкова А. О. Інфляційні процеси України: авторегресійна дистрибутивно-лагова модель. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. №1 (01). С. 50-55.
3. Вдовин М. Я., Міщук Т. Рейтингування регіонів України за показниками добробуту населення. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2022. №1 (91). С. 3-9.
4. Зомчак Л. М., Старчевська І. М. Симультативне моделювання залежності економічного зростання та рівня інфляції України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2022. №1 (105). С. 78-85.
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.03.2023).

МУРАВСЬКИЙ О.Ю., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня
Науковий керівник – **КРАЄВСЬКИЙ В.М.**, д.е.н., професор,
професор кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики
Державний податковий університет, м. Ірпінь

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ В СИСТЕМІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Актуальність. Питання наявності розробленої системи документообігу тісно корелює з питанням, яке необхідне для розкриття в рамках опису інструменту трансфертного ціноутворення у системі управлінського обліку, – складання управлінської звітності. Необхідність складання управлінської звітності обумовлена тим, що необхідна для прийняття оптимальних управлінських рішень інформація не завжди задана у релевантному вигляді, а доступна інформація, зазвичай, розмита в узагальненому інформаційному потоці. У разі її відсутності рішення приймаються з урахуванням недостовірної інформації, неефективної інформації чи приймаються занадто пізно (вже під час усунення проблем).

Результати дослідження. Процес складання управлінської звітності може бути описаний в такий спосіб. У процесі щоденної діяльності організації корпорації реєструють облікову інформацію у журналах реєстрації операцій управлінського обліку, накопичувальних відомостях. Через рівні проміжки часу, які можуть становити день, тиждень, місяць, інформація обробляється та узагальнюється у регістрах управлінського обліку та оборотно-сальдових відомостях [1]. Зазначена інформація періодично (щомісяця) представляється вищому менеджменту організацій, передається центральному керівництву корпорації, причому рядки звітності, що вимагають уваги менеджерів, наприклад, при зниженні запасу нижче нормативної величини, виділяються певним маркером.

На наш погляд, управлінські звіти у системі трансфертного ціноутворення можуть бути представлені такими документами [2]:

1. Бюджет руху грошових коштів – показує надходження та використання коштів організації у розрізі оплат за поставки за трансфертними цінами та цінами зовнішнього ринку. Звіт дозволяє отримати інформацію про те, чи використовує організація коштів більше, ніж заробила при виробництві продуктів, структуру грошового потоку та характер використання коштів, перерозподілених у результаті використання системи трансфертних цін. Звіт дозволяє, наприклад, відстежити нецільовий характер використання коштів, перерозподілених реалізації капітальних вкладень у придбання нової виробничої лінії.

2. Звіт про запаси, наявність сировини, матеріалів, комплектуючих – надає інформацію про наявність сировини, матеріалів комплектуючих певних найменувань, їх кількість, придатність та мінімально допустимому рівні

залишку на складі, заснованому на виробничих потребах.

3. Звіт про виробництво продуктів – містить інформацію про суми постійних та змінних витрат у розрізі зовнішніх та внутрішніх джерел і запасів готової продукції на складі, а також про виконані, але не здані роботи та надані послуги, відхилення від нормативів.

4. Звіт про запаси готової продукції. Крім використання інформації звіту як вихідні дані для моделі трансферного ціноутворення, вона може бути використана в процесі прийняття управлінських рішень про оптимальну кількість запасів готової продукції на складі та можливостях збільшення обсягу продажів у наступних періоди.

5. Звіт про продажі – містить інформацію про обсяги продажу продуктів за трансфертними цінами та цінами зовнішнього ринку в розрізі продуктів. Інформація використовується для контролю виконання цільових облікових показників («обов'язкових завдань») і моніторингу виконання «рекомендованих обсягів».

6. Звіти про дебіторську та кредиторську заборгованості – містять інформацію про дебіторську та кредиторську заборгованості у розрізі поставок за трансфертними цінами та цінами зовнішнього ринку, контрагентів та укладених договорів, оплат за здійснені поставки та попередніх оплат. Дозволяє отримати інформацію про суми заборгованості, їх структуру, зробити висновок про дотримання платіжної дисципліни.

7. Аналітичний звіт щодо інформації, отриманої в системі збалансованих показників. Звіт представляє собою аналітичну записку, в якій розшифровані значення та аналіз динаміки зміни набору збалансованих показників чотирьох проекцій.

Висновки. Таким чином, управлінська звітність в системі трансфертного ціноутворення набуває найбільшої корисності для менеджерів, якщо вона складатиметься та оброблятиметься одержувачем з використанням засобів автоматизації трансфертного ціноутворення. Зазначені засоби багато в чому дозволяють врахувати вимоги до управлінської звітності трансфертного ціноутворення, забезпечуючи більшу оперативність, точність інформації, захищеність, а також вбудовані засоби контролю.

Список використаних джерел:

1. Титенко Л.В., Богдан С.В. Трансфертне ціноутворення як інструмент управлінського обліку. *Галицький економічний вісник*, 2020. № 3 (64). С. 87-95
2. Tytenko L.V. Software and information support for business analysis in enterprise management. *Modern Economics*. 2020. № 20. P. 272-277

НЕХАЙ В.В., д.е.н., доцент,

професорка кафедри менеджменту та публічного адміністрування

Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного

ДОСЛІДНИЦЬКА ТА АНАЛІТИЧНА ФУНКЦІЇ КОНТРОЛІНГУ

Актуальність. Сучасна наукова думка виокремлює новітні комплексні методи удосконалення якості управлінської діяльності. Серед них окреме місце займає контролінг або облік для майбутнього, яким його визначили ще у середині минулого століття. У наш час контролінг набуває популярності у зв'язку з його практичною орієнтацією на релевантність та адекватність надання інформації для прийняття управлінських рішень, що актуалізує обрану тему дослідження.

У практику діяльності виробничих підприємств (це є основним полем реалізації контролінгу) цей вид управлінської діяльності вживлюється поступово. Ще занадто рано вважати контролінг як такий, що цілковито інтегрувався у діяльність сучасних підприємств України. Але зважаючи на досвід розвинутих країн вбачається актуальним дослідницька наукова діяльність у напрямку знаходження раціональних форм використання його інструментів.

Результати дослідження. Контролінг аподиктично спрямовує на підтримання балансу між планами та можливостями підприємства та планами та спроможністю ринку. Моніторинг економічного стану підприємства має здійснюватися саме за допомогою таких основних елементів (інструментів оперативного контролінгу), як створення добірки підконтрольних показників діяльності, бюджетування, створення інформаційного масиву даних внутрішнього та зовнішнього характеру.

Добірка підконтрольних показників у рамках контролінгу має створюватись на основі тих показників, які формуються співвідношенням даних про взаємозалежні, а іноді, на перший погляд, незалежні величини. Моніторинг корелюючих величин створює таку бізнес-атмосферу, яка дозволяє тримати під контролем відхилення від нормального розвитку окремих функціональних ланок діяльності підприємства.

Наступний елемент – бюджетування. Саме за допомогою встановлення меж витрачанням коштів та виявленням слабких ланок у системі забезпечення діяльності дозволяє уникати криз недофінансування, що є надзвичайно важливим у повсякденній діяльності підприємства. Як показує досвід запровадження бізнес-проектів, саме від невиважених планів витрачання коштів, незбалансованого планування, нераціонального розподілу засобів реалізації потерпають найуспішніші підприємства.

Загальновідомо, що відділів контролінгу на підприємстві не створюють. Це пояснюється тим, що масив інформації, який має надходити для прийняття

управлінського рішення, має бути широким та різноплановим і включати дані як про діяльність усього підприємства, так і окремих функціональних ланок-відділів, структурних одиниць, відокремлених підрозділів, фокус-груп, що працюють у рамках певного проекту. Тому, раціональним саме й вважається створювати центри відповідальності у цих підрозділах. Вони мають бути представлені саме менеджерами зі штату цих підрозділів, які володіють релевантною інформацією і спроможні оперативно її представити за замовленням, наприклад, потенційного інвестора, у визначений потребою час у зручному форматі та найбільш повно.

Крім того, контролінг є підтримуючим засобом у економічній та управлінській діяльності. Він пов'язаний з моніторингом його фінансово-економічної та управлінської діяльності. Він за своєю інформативною направленістю схожий з певними функціями маркетингу. І якщо маркетинг вважається таким, що починається для певного продукту ще на стадії ідеї його виробництва і супроводжує його безпосередньо до моменту реалізації, то контролінг здійснює моніторинг усіх процесів, які відбуваються на стадіях безпосередньо виробництва та збуту.

Отримання певних показників забезпечення виробництва, а потім і збуту, моніторинг відхилень і передача службі маркетингу оперативних даних про процеси дає можливість вчасно визначати причини цих відхилень і приймати рішення щодо закріплення на позиціях у разі позитивних відхилень, наприклад, підвищення попиту на продукцію або знаходження шляхів подолання негативу. Така солідарна діяльність підвищує ефективність діяльності як маркетингових підрозділів, проектних груп, так і усього підприємства.

Контролінг має підтримувати ефект системності у здійсненні оперативних та стратегічних планів шляхом наданням керівництву інформації, необхідної для прийняття своєчасних тактичних і стратегічних управлінських рішень, тобто систематичний облік інформації для планування майбутнього.

На думку дослідників питань управлінського обліку контролінг «займає особливе місце в управлінні підприємством: він не заміняє собою управління, а лише переводить його на якісно новий рівень. Контролінг є своєрідним механізмом саморегулювання на підприємстві, забезпечуючи зворотний зв'язок у контурі управління. Він є новою ефективною концепцією управління в рамках сучасного менеджменту. Однією з основних передумов її виникнення та стрімкого поширення була необхідність об'єднання різноманітних аспектів управління діяльністю в організаційних системах [1, 2].

Об'єктивні обставини сьогодення спонукають систему управління бути такою, щоб забезпечувала постійну адаптацію підприємства до економічних та політичних змін навколишнього середовища у політиці, економіці, технологіях. Якщо цього не відбувається, то підприємство втрачає спроможність протистояти змінам. Але щоб адаптація була дієвою, необхідно забезпечити точне розуміння процесу змін. Оскільки будь-яке підприємство діє в умовах обмеженої раціональності, коли прагнуть до найкращого (раціонального), але

вимушені обмежуватись наявним та можливим, завдання контролінгу саме й полягає у виявленні окремих відхилень та оцінці характеру їх впливу на результати.

Чисельні кризові проміжки часу, які спіткали вітчизняні підприємства, галузі й економіку загалом, стали поштовхом до пошуку нових методів впливу на ринок, тому впровадження будь-якої методології у систему управління має бути економічно обґрунтованим. Контролінг не є винятком. Разом із тим передумовою економічного обґрунтування має бути діагностика підприємства на поточному етапі для вияву ключових проблем та особливостей його функціонування [2,4]. Доповнюючи авторів, визначимо, що діагностика спрямована на оцінку стану досліджуваних об'єктів в умовах неповної інформації та має на меті виявлення проблем у функціонуванні систем і причин їх виникнення.

Науковцями втілено ряд визначень економічної діагностики у системі контролінгу підприємства. Акумулюючи їх виокремимо комплексний характер економічної діагностики, який полягає у тому, щоб простежити динаміку досліджуваних процесів у взаємозв'язку, досліджувати прямі та зворотні зв'язки між процесами, визначити кількісні показники параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми та зробити висновок про стан досліджуваного об'єкта, що здійснюється на основі різної аналітичної інформації, її синтезу і зіставлення [3, 5, 6]. Отже, основна відмінність економічної діагностики у системі контролінгу від аналізу полягає в її цільовій спрямованості на виявлення відхилень від норми, виявленні патології.

Висновки. Значення контролінгу, як управлінського обліку для прийняття управлінських рішень, є важливим. На основі результатів діагностики поточного стану підприємства можна побудувати прогнози його розвитку та оцінити майбутній стан підприємства й без упровадження контролінгу. За умов же його прийняття як важливої підтримуючої функції можливим стає ґрунтовний аналіз впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на діяльність підприємства, прогнози майбутніх можливих змін на підприємстві, які контролінг оцінює співвідношенням показників, визначити економічний ефект від конкретно виокремленого управлінського рішення. Важливо, що при визначенні ефекту центри відповідальності контролінгу враховують не лише економію загальних витрат підприємства чи зростання його доходів, а й співвідношення залежних та, на перший погляд, незалежних показників у динаміці.

Список використаних джерел:

1. Князевич А. О., Крайчук С. О., Демидюк С. М. Контролінг інноваційних проєктів. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, № 8. 2021. С. 5-10;
2. Швиданенко Г.О. Управлінський контролінг: кол. моногр. К.: КНЕУ, 2015. 156 с.
3. Нехай В.В. Дослідницька аналітика збуту підприємств сільськогосподарського машинобудування. *Міжнародна науково-практична*

конференція «Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості» (19 квітня 2019 року). Київ: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2019. С. 216 – 218;

4. Viktoriia Nekhai, Svetlana Nesterenko, Oksana Marchenko, Svetlana Suprunenko, Tetiana Khrystova. Restorative and productive methods of environmental management in the implementation of environmental policy. *Cuestiones Políticas*. Serbiluz Editorial Fund, University of Zulia. Maracaibo, Venezuela. 39 (71), 2022. pp. 871-883;

5. Нехай В.В. Забезпечення маркетингової підтримки підприємства. *Вісник Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2011. №1 (9). С. 52 – 58;

6. Нехай В.В. Управління ринком сільськогосподарської техніки на основі консолідації та прямого маркетингу. *Економіка АПК*. 2015. №12. С. 68 – 71.

ОЛІЙНИК Л.В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки

СОЛОНЕНКО Ю.В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ, ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Актуальність. У сучасному світі зростає обурення щодо негативного впливу підприємств на довкілля. Підприємства стикаються з різноманітними викликами, пов'язаними з екологічною відповідальністю. Недбале ставлення до довкілля може призвести до руйнування екосистем, а це, в свою чергу, негативно позначиться на здоров'ї людей та економічному розвитку країни. Один з варіантів вирішення цих проблем - це розвиток екологічного підприємництва.

Результати дослідження. Проблеми екологічного підприємства займались вчені: Дж. Адреоні, І. Білецької, Б. Буркинського, Т. Галушкіної, З. Герасимчука, О. Голуба, Д. Гросмана, А. Гусєва, А. Даниленка, М. Долішнього, М. Згуровського, О. Кашенка, А. Корнуелла, П. Костюка, Б. Крістрема, Л. Масловської, Л. Мельника, В. Міщенко, А. Оксанич, Л. Огорокової, С. Харічкова, М. Чумаченка, В. Шевчука, Л. Шимановської-Діанич, В. Шубравської та інших.

Екологічне підприємництво - це сукупність бізнес-процесів, що дотримуються принципів екологічної відповідальності та враховують довкілля при прийнятті бізнес-рішень. Екологічне підприємництво включає в себе використання екологічно чистих матеріалів, виробництво продуктів з найменшим відходом, зменшення кількості енергії, що використовується в процесі виробництва, і використання енергії з відновлювальних джерел. Екологічне підприємництво є однією з ключових галузей сучасної економіки, що зосереджена на створенні та впровадженні інноваційних рішень з метою забезпечення збалансованого розвитку економіки та збереження навколишнього середовища. В цій статті розглянемо переваги та виклики екологічного підприємництва, а також досвід країн Європи.

Основні переваги екологічного підприємництва:

1. Зниження витрат на енергію та матеріали. Підприємства, які забезпечують ефективне використання ресурсів та енергії, можуть знизити свої витрати на електроенергію та паливо. Наприклад, екологічне підприємство може встановити систему відновлюваної енергії, що дозволить зменшити витрати на електроенергію. Крім того, використання вторинної сировини може знизити витрати на матеріали.

2. Зниження відходів та забруднення. Екологічне підприємництво також допомагає знизити кількість відходів та забруднення, що викидаються у довкілля. Підприємства можуть використовувати методи вторинної переробки

та рециклінгу для зменшення кількості відходів та забруднення.

3. Покращення стану довкілля. Екологічне підприємництво допомагає зменшити вплив підприємств на довкілля та покращити його стан. За допомогою використання технологій та методів, які не мають шкідливого впливу на довкілля, підприємства можуть забезпечити більш екологічно чисте виробництво. Це допомагає зберегти біорізноманіття та знизити вплив на клімат.

4. Залучення інвестицій та створення нових робочих місць. Екологічне підприємництво є привабливим для інвесторів, які прагнуть підтримувати екологічно чисті проекти та компанії. Це допомагає підприємствам залучати необхідні інвестиції для розвитку та забезпечення економічного зростання. Крім того, розвиток екологічного підприємництва може призвести до створення нових робочих місць в галузях, які пов'язані з виробництвом екологічно чистих продуктів та послуг.

5. Сталість та довгостроковий ефект. За допомогою використання екологічних технологій та методів, підприємства можуть забезпечити сталість розвитку бізнесу та довгостроковий ефект. Це дозволяє зменшити ризики для бізнесу, пов'язані зі змінами в законодавстві та зростанням витрат на енергію та ресурси.

Таблиця 1

Екологічна політика та екологізація підприємств за показниками Global Cleantech Innovation Index [2]

Країна	Характеристика за показниками Global Cleantech Innovation Index
Нідерланди	Займають перше місце у світі за показником Global Cleantech Innovation Index, завдяки великій кількості екологічних стартапів та розвиненням технологічних інфраструктур.
Данія	Є лідером у сфері використання відновлюваної енергії, особливо у виробництві вітрової енергії. Країна також сприяє розвитку екологічних технологій та стартапів, що займаються енергоефективністю.
Фінляндія	Активно сприяє розвитку екологічних технологій та стартапів, що займаються розвитком відновлюваної енергії та енергоефективністю.
Швейцарія	Має велику кількість екологічних підприємств та стартапів, що займаються розробкою нових екологічних технологій та продуктів.
Норвегія	Норвегія є лідером у використанні відновлюваної енергії, зокрема виробництві гідроелектроенергії та вітрової енергії. Країна також має велику кількість екологічних підприємств та стартапів, що займаються розвитком енергоефективності та екологічних технологій.
Німеччина	Є лідером у розвитку енергоефективності та використанні відновлюваної енергії, зокрема у виробництві сонячної енергії та електромобілів. Країна також має велику кількість екологічних підприємств та стартапів, що займаються розробкою екологічних технологій та продуктів.
Швеція	Швеція є лідером у сфері використання відновлюваної енергії, зокрема у виробництві біомасової енергії та вітрової енергії. Країна також активно сприяє розвитку екологічних технологій та стартапів, що займаються енергоефективністю та розвитком екологічних

Країна	Характеристика за показниками Global Cleantech Innovation Index продуктів.
Австрія	Має велику кількість екологічних підприємств та стартапів, що займаються розробкою екологічних технологій та продуктів. Країна також є лідером у сфері використання відновлюваної енергії та енергоефективності.
Іспанія	Іспанія є лідером у виробництві енергії з використанням сонячних панелей, а також має велику кількість екологічних підприємств та стартапів, що займаються розробкою екологічних технологій та продуктів.
Франція	Франція має велику кількість екологічних підприємств та стартапів, що займаються розробкою екологічних технологій та продуктів. Країна також є лідером у сфері використання відновлюваної енергії, зокрема у виробництві сонячної енергії та електромобілів.

Проаналізувавши ці країни можна стверджувати, що розвиток екологічного підприємництва є важливим фактором для сталого розвитку країн Європи та дозволяє досягти багатоцільових результатів, що сприяють збереженню навколишнього середовища, підвищенню конкурентоспроможності та створенню нових можливостей для розвитку економіки.

Україна в останні роки також поступово розвиває екологічне підприємництво. Велика увага приділяється зниженню викидів забруднюючих речовин та використанню екологічно чистих технологій та матеріалів.

Після закінчення війни в Україні, екологічне підприємництво стане ще більш важливим, оскільки воно може стати одним зі способів відновлення економіки та розвитку країни. Розвиток екологічного підприємництва є важливим напрямом для України та може стати одним зі способів відновлення економіки та забезпечення сталого розвитку країни.

Хочеться відмітити, хоча і існує багато викликів, пов'язаних з розвитком екологічного підприємництва, таких як високі витрати на впровадження екологічних технологій та методів, необхідність зміни споживчої поведінки та розвиток нових ринків, воно все ж може призвести до створення більш стійкої та економічно ефективної моделі розвитку бізнесу.

Висновки. Отже, розвиток екологічного підприємництва є важливим елементом сталого розвитку суспільства та збереження довкілля. Забезпечення екологічно чистого виробництва та споживання, зменшення впливу на довкілля та збереження біорізноманіття - це важливі завдання, які можуть бути досягнуті через розвиток екологічного підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Чепелюк Г. М., Гайович В. Ю. Визначення категорії «сталий розвиток» у контексті екологічного підприємництва. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8068>
2. Global Innovation Index 2022- URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-section1-en-gii-2022-at-a-glance-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>

ОЛІЙНИК Н. М., к.т.н., доцент,
доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки,
ЛИЖЕНКОВА Т. Р., ОЛІЙНИК О. М.,
здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

БІЗНЕС-АНАЛІТИКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Актуальність. Для багатьох громадян України підприємництво є основним видом трудової діяльності. Розвиток підприємництва сприяє вирішенню важливих для країни соціально-економічних проблем. Підприємницький сектор в умовах глобальної нестійкості є важливим джерелом надходження податків і зборів, фактором підвищення зайнятості населення та формування середнього класу як гаранта політичної стабільності та економічного зростання. Належний розвиток підприємництва в Україні неможливий без постійного моніторингу та бізнес-аналітики сучасного стану з метою виявлення існуючих або потенційних проблем.

Результати дослідження. Ефективний розвиток підприємництва формує конкурентне середовище для суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності.

На основі даних офіційного сайту Державної служби статистики України [1] в таблиці 1 проведено структурно-динамічний аналіз розвитку вітчизняного підприємництва.

В Україні протягом періоду 2010-2021 рр. найбільша питома вага серед діючих суб'єктів господарювання припадає на фізичних осіб-підприємців (ФОПів) та варіює від 77,2 % у 2012-2013 рр. до 83,6 % у 2016 р. Проте питома вага обсягу реалізованої продукції фізичних осіб-підприємців у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) усіх суб'єктів господарювання – незначна та варіює від 4,9 % у 2011 р. до 9,0 % у 2020-2021 рр.

За останні роки в Україні спостерігається зменшення кількості діючих суб'єктів господарювання: найбільша кількість діючих суб'єктів господарювання (в тому числі і найбільша кількість ФОПів) спостерігається в 2010 р., в якому загальна кількість діючих суб'єктів господарювання склала 2184,1 тис. одиниць, в тому числі кількість ФОПів склала 1805,1 тис. одиниць. Протягом періоду 2010-2021 рр. загальна кількість діючих суб'єктів господарювання щорічно зменшувалася в середньому на 1,0 %, а кількість ФОПів щорічно зменшувалася в середньому на 1,2 %.

Не зважаючи на зазначену негативну тенденцію у зміні кількості діючих суб'єктів господарювання, в тому числі і кількості ФОПів, обсяг реалізованої продукції протягом періоду 2010-2021 рр. зростає як у всіх суб'єктів господарювання (щорічно в середньому на 13,8 %), так і у ФОПів (щорічно в середньому на 17,6 %).

24 лютого 2022 р. Росією розпочато повномасштабну війну в Україні.

Окрім різко негативних соціальних аспектів війна, розв'язана Росією, продовжує завдавати катастрофічних збитків українській економіці. Через військову агресію в 2022 р. більша частина бізнесу була фактично паралізована.

Таблиця 1

Структурно-динамічний аналіз розвитку підприємництва в Україні
протягом періоду 2010-2021 рр.

Рік	Кількість діючих суб'єктів господарювання			Обсяг реалізованої продукції суб'єктів господарювання		
	усього, одиниць	з них фізичні особи-підприємці		усього, млн. грн.	з них у фізичних осіб-підприємців	
		одиниць	питома вага, %		млн. грн.	питома вага, %
2010	2184105	1805118	82,6	3692554,5	230418,2	6,2
2011	1701797	1325925	77,9	4302627,2	211215,8	4,9
2012	1600304	1235192	77,2	4563794,8	256649,2	5,6
2013	1722251	1328743	77,2	4437326,1	284238,1	6,4
2014	1932325	1591160	82,3	4608978,1	289042,3	6,3
2015	1974439	1630878	82,6	5716431,0	397473,3	7,0
2016	1865631	1559161	83,6	6877077,4	489204,6	7,1
2017	1805144	1466803	81,3	8467032,0	604336,7	7,1
2018	1839672	1483716	80,7	10148847,2	760755,1	7,5
2019	1941701	1561028	80,4	10725443,0	884382,2	8,2
2020	1973652	1599755	81,1	11285578,9	1012426,3	9,0
2021	1956320	1585414	81,0	15240051,1	1373018,7	9,0
Середньо-річний темп приросту, %	-1,0	-1,2	-	+13,8	+17,6	-

Джерело: складено та розраховано авторами на основі даних [1]

Війна спричинила та продовжує завдавати масштабні руйнування в Україні цивільної інфраструктури. За даними досліджень [2, с. 56-58], внаслідок збройної агресії Російської Федерації в Україні зруйновано понад 130 тис. об'єктів інфраструктури, пошкоджені активи підприємств. Навіть якщо активи підприємств залишилися фізично цілі, порушення логістики та міграція населення фактично суттєво ускладнило ведення підприємницької діяльності.

Завдяки запровадженню Президентом та урядом України програм підтримки вітчизняних підприємців і застосування інструментів активізації підприємництва [3], вітчизняний бізнес поступово адаптується навіть в умовах воєнного стану. Проте малий і середній бізнес України відновлюються та повертаються до роботи повільніше порівняно з великим бізнесом.

Підприємці завжди трансформуються, шукають нові можливості. Так, в травні 2022 р. кількість підприємств, що повністю зупинили свою діяльність, зменшилася майже вдвічі у порівнянні з початком війни (з 32 % до 17 %). Утім, у 60 % вітчизняних підприємств рівень завантаженості нижче довоєнного, з них майже у 23 % – зниження відбулося більше ніж удвічі. Дослідження щодо організації та розвитку підприємницької діяльності за умов військового часу,

проведені в науковому доробку [4, с. 249], свідчать, що поліпшилася завантаженість підприємств на деокупованих територіях. Проте на окупованій території та в регіонах з активними бойовими діями – ситуація складна.

В раніше проведених дослідженнях [5, с. 66] зазначалось, що для забезпечення залучення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів у перспективні інноваційні проекти органи державної влади та місцевого самоврядування повинні розробити узгоджений механізм стимулювання активізації та розвитку вітчизняного бізнесу. Зазначене може проявлятися у вигляді надання додаткових пільг при закупівлі інноваційного обладнання, яке не виробляється на території України, залученні іноземного капіталу у розвиток провідних вітчизняних підприємств.

Висновки. Після закінчення війни прогнозується, що найбільші темпи приросту матимуть місце в галузях, що працюватимуть на відновлення внутрішнього ринку України. На першому етапі в повоєнній відбудові України найбільш активно розвиватимуться та потребуватимуть кадрів наступні види підприємницької діяльності: будівництво, сільське господарство, харчова промисловість, оптова і роздрібна торгівля, логістика, хімічна промисловість, енергетика, виробництво меблів. В рамках повоєнного відновлення необхідно робити акцент на створенні доданої вартості в розвинених галузях, зокрема, в ІТ-сфері, яка забезпечує значну частину валютного доходу країни. Також у сільському господарстві, так як більша частина сільськогосподарської продукції до війни експортувалася в необробленому вигляді.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України : Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 23.02.2023).
2. Олійник Н. М., Олійник О. М. Аналітика сучасного стану та тренди розвитку підприємницької діяльності за умов військового часу. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон – м. Хмельницький, 01-02 черв. 2022 р.). Херсон, 2022. С. 56-58.
3. Підтримка бізнесу в умовах війни. *Дія. Бізнес*. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення: 24.02.2023).
4. Олійник Н., Макаренко С., Олійник О. Організація та розвиток підприємницької діяльності за умов військового часу. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. ВНУ ім. Лесі Українки (м. Луцьк, 27-29 черв. 2022 р.). Луцьк, 2022. С. 248-250.
5. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С. А. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах. *Економічні інновації : Збірник наукових праць*. 2019. Т. 21. Вип. 3 (72). С. 62-70.

ПАРАСІЙ-ВЕРГУНЕНКО І.М., д.е.н., професор,
 професор кафедри фінансового аналізу та аудиту,
ЛАХНО К.О., здобувач вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність. Однією із ключових характеристик сучасної економічної системи є її динамічність. Умови функціонування підприємств часто змінюються як під впливом внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Різка зміна внутрішніх процесів та зовнішніх факторів може значно погіршити фінансове становище підприємства, тому необхідний постійний контроль та аналіз фінансового стану підприємства. Одним з основних факторів успішного функціонування підприємства є забезпечення його фінансової стійкості незалежно від зміни зовнішніх умов, що можливе лише за умови постійного оперативного контролю над фінансовим станом підприємства [1, с. 121]. На сьогоднішній день розроблено багато методик оцінки фінансового стану підприємства. Під час фінансового аналізу підприємства можуть використовувати найрізноманітніші прийоми, моделі та методи аналізу [2, с. 155]. Їх кількість та діапазон використання залежать від поставленої мети та визначаються завданнями аналізу у кожній окремій ситуації.

Результати дослідження. Платформою для автоматизації фінансового аналізу багато дослідників обирають табличний процесор «Microsoft Excel». Хоча такий варіант не є ідеальним, але він спрощує проведення розрахунків і значно економить час для прийняття управлінських рішень. Можливими недоліками даного інструменту є те, що його основа - використання формул і вбудованих функцій «Microsoft Excel», і якщо не встановити заборону на зміну відповідних комірок, недосвідчений користувач може помилково змінити алгоритм розрахунку, сам не знаючи про це і отримувати неправдиві дані результату аналізу [1, с. 124-125]. Усунути цей недолік можна, використавши вбудовану мову програмування VBA для побудови алгоритмів розрахунку показників та для більш зручного подання результатів аналізу – наприклад, автоматичне виділення різними кольорами показників, що свідчать про стабільний фінансовий стан підприємства та критичні показники, значення яких відхиляються від нормативних значень. Крім того, можна використовувати більш професійну платформу для розробки програми, яка не залежала б від іншого програмного забезпечення і дозволяла б створювати самостійні програми, використання яких не потребує додаткових витрат.

Сучасні інтернет-технології дозволяють розробляти програмні продукти, незалежні від операційної системи користувача, і уможлиблюють використання їх на будь-якому пристрої через мережу Інтернет. Таким чином, користувачі можуть ухвалити оперативне рішення на основі проведеного аналізу навіть

через мобільний телефон або планшет [2, с. 154].

Такий підхід до автоматизації фінансового аналізу вимагає залучення фахівців із розробки програмного забезпечення, а відповідно і перших фінансових витрат, та більшого терміну розробки. Проте готове програмне рішення можна пропонувати, як комерційний фінансовий сервіс та отримувати додаткову фінансову винагороду.

Не менш важливою є автоматизація внутрішнього фінансового аналізу. Звичайно, за наявності досконалої інструментарію для зовнішнього аналізу його можна використовувати і для аналізу фінансового стану свого підприємства, проте є суттєва незручність, яка полягає у необхідності постійного введення вихідних даних для аналізу. Якщо при зовнішньому аналізі такої ситуації уникнути практично неможливо, то для внутрішнього аналізу всі необхідні дані знаходяться у внутрішній обліковій системі підприємства, адже практично всі сучасні підприємства використовують певні системи автоматизації бухгалтерського та управлінського обліку [2, с. 157].

Джерелом інформації для проведення аналізу та оцінки фінансового стану є офіційна фінансова звітність досліджуваного підприємства, складена відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]. Ще одним можливим підходом до автоматизації внутрішнього фінансового аналізу є розробка програмного застосування засобами самої інформаційної системи з відкритим кодом. Складні корпоративні інформаційні системи, які використовуються великими підприємствами, у своєму складі містять цілі фінансові модулі з уже розробленими функціями аналізу та прогнозуванням фінансового стану. Підприємства середнього та малого бізнесу використовують переважно інформаційні системи-конструктори такі як «1С:Підприємство» «MASTER:Бухгалтерія», «М.Е.Дос», які налаштовуються під потреби та інформаційні процеси конкретного підприємства. Ці інформаційні системи дозволяють досвідченим користувачам змінювати існуючі та створювати нові програмні модулі за допомогою вбудованої мови програмування. Саме для таких підприємств є актуальною розробка власного модуля фінансового аналізу засобами інформаційної системи.

Перевагами такого підходу є:

- відсутність необхідності занесення даних для аналізу - всі необхідні дані вже є в системі;
- можливість аналізу динаміки фінансового стану - оскільки всі дані зберігаються в єдиній базі даних, можна зручно та швидко відстежувати динаміку зміни фінансового стану підприємства;
- відстеження критичних точок фінансового стану - використання єдиної інформаційної бази дозволяє проводити глибокий причинно-наслідковий аналіз фінансових показників та виявляти негативні тенденції того чи іншого показника на ранніх стадіях та запобігати критичним ситуаціям;
- можливість здійснювати прогнозування фінансового стану підприємства

з урахуванням тенденції попередніх періодів та поточного проміжного стану, що дозволить запобігти можливим кризовим ситуаціям або на всю потужність, використати наявний фінансовий потенціал [1, с. 126].

Висновки. Підсумовуючи сказане вище, зазначимо, що одним із вирішальних факторів фінансової стійкості та стабільності підприємства є постійний контроль за його фінансовим станом, оперативне виявлення негативних відхилень та прийняття зважених управлінських рішень для їх ліквідації. Це можливо лише за наявності надійного, зручного та швидкого інструментарію для проведення фінансового аналізу. Цим інструментом може бути як окремий програмний додаток, так і комплексне рішення для автоматизації всієї діяльності підприємства, у тому числі фінансового обліку. Оскільки методики проведення фінансового аналізу для підприємств подібні, а вхідна інформація регламентована, то доцільною є розробка програмних модулів фінансового аналізу для поширених інформаційних систем обліку для власного використання, а також як комерційний програмний продукт, який може принести додаткову фінансову вигоду.

Список використаних джерел:

1. Корольов Д.В. Тенденції та проблеми розвитку сфери інформаційних технологій в Україні: кадрові аспекти. *Економіка і управління*. 2020. № 2. С. 121-126.
2. Нечаєва І.А., Дьордій Є.А. Управління ризиками підприємства в секторі ІТ-послуг як інструмент підвищення його конкурентоспроможності. *Ефективна економіка*. 2018. №12. С. 154-157.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

ПОСТЕРНАК І.М., к.т.н., доцент,
доцент кафедри організації будівництва та охорони праці,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса.

ПОСТЕРНАК С.О., к.т.н., доцент,
ПП «Композит», м. Одеса

ПОСТЕРНАК О.С., здобувач вищої освіти,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН УПРАВЛІННЯ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА СОНЯЧНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ

Актуальність. Найпоширеніший формат графіка проекту в будівельній галузі – це лінійний календарний план (діаграма Ганта), названа на честь його розробника, інженера-механіка і консультанта з питань управління Генрі Ганта. Цей графік в графічній формі дозволяє менеджерам проекту і всій команді розробників, інженерів і будівельників візуалізувати графіки часу і взаємозв'язок між окремими завданнями та етапами будівництва. Його можна викреслити вручну або за допомогою комп'ютерної програми, але в будь-якому випадку його основою виступають дані для конкретного проекту [1].

Результати дослідження. Лінійний календарний план – це добре організована інформація, яку використовують менеджери проекту, щоб контролювати процес реалізації проекту. Ієрархічна структура робіт (англ. *work breakdown structure, WBS*) впорядковує і визначає масштаб проекту, використовуючи ієрархічну структуру, схожу на інформаційне дерево з декількома рівнями. Лінійний графік визначає взаємозв'язок між окремими роботами і етапами проекту.

Крок перший. Створення ієрархічної структури робіт (WBS).

Верхній рівень *WBS* – це проект, який представляє собою сукупність усього обсягу робіт. Проект складається з більш дрібних робіт за різним обсягом і важливістю, які прийнято називати робочими пакетами. Керівник робіт часто проводить розподіл робочих пакетів, закріплюючи за кожним пакетом відповідальну особу. У свою чергу, кожен робочий пакет підрозділяється на завдання або містить власні, за обсягом менші, внутрішні пакети робіт, виконання яких позначає закінчення робіт в цілому по робочому пакету. Робота по робочому пакету вважається виконаною, коли відповідальні за нього особи виконали всі внутрішні пакети робіт і всі завдання (заходи).

Після того, як на кожен захід виділяється час і кошторис витрат, таблиця набуває складний, але досить інформативний вид (рисунок 1): зеленим виділені робочі пакети, а чорна вузька смуга з трикутниками вершиною низ – тривалість їх реалізації. Темно-помаранчева смуга вгорі – це відведений на реалізацію проекту загальний час. Червоний ромб – віха, яка відзначає закінчення робіт – слід зазначити, що воно збігається з закінченням робіт в останньому робочому пакеті.

Для зручності робочий пакет можна розділити на більш дрібні робочі пакети. Але при цьому обов'язково має виконуватися правило 100% – всі підпункти робочого пакета сумарно повинні становити 100% всього обсягу робіт. Необхідно визначитися з переліком робіт так, щоб операції не перетиналися з іншими робочими пакетами, роботи не переходили з одного пакету в іншій. Якщо операція (окремі роботи) не вписується в повному обсязі в один з робочих пакетів, то її можна або виділити в окремий робочий пакет, або переглянути існуючі, щоб переконатися, що операції, які входять до складу пакету, на 100% охоплюють всі аспекти даної частини проекту. «Правило 100%» гарантує, що ви не втратите жодної операції, що особливо важливо, коли ви будете розраховувати час і остаточно планувати бюджет проекту.

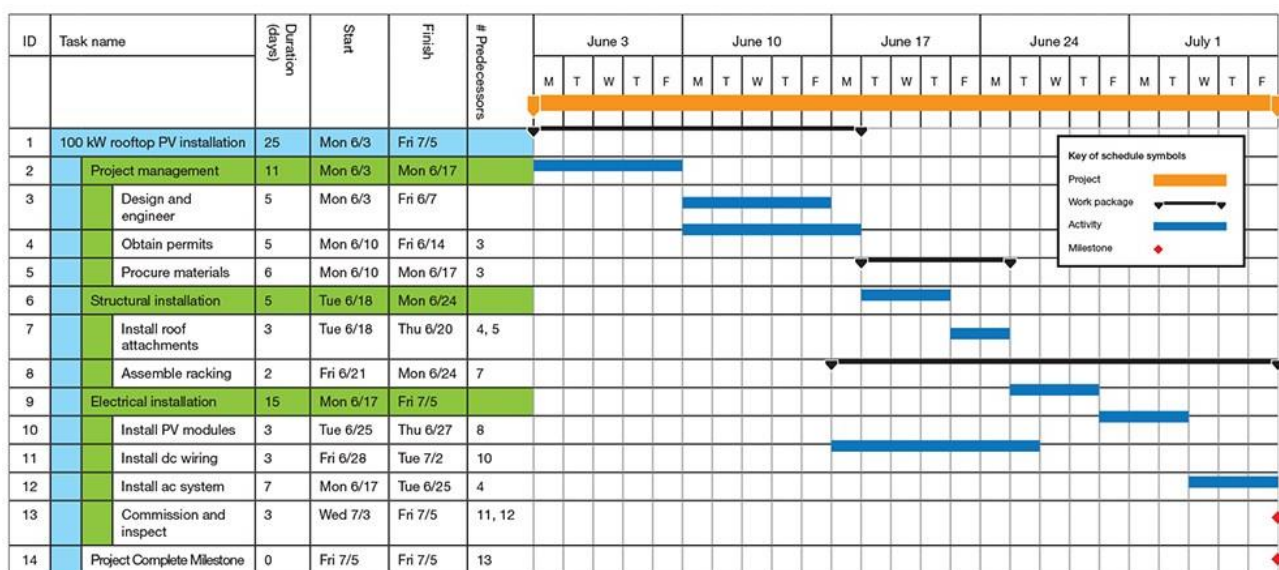

Рисунок 1 – Лінійний календарний план установки дахової сонячної електростанції потужністю 100 кВт [1].

Уточнивши пакети робіт і окремі операції, буде можливо відслідковувати і керувати кожним рівнем. Структура діаграми Ганта буде варіюватися в залежності від особливостей і складності проекту. В принципі, кожен розробник сам визначає для себе ступінь деталізації – теоретично, в робочий пакет можна включити роботи аж до установки окремих фотоелектричних модулів з докладним плануванням всіх операцій, наприклад, до установки болтів і затягування гайок. З одного боку, це створює видимість більшого контролю і управління, з іншого – значно ускладнює саму діаграму, робить її захаращеною, вона втрачає наочність. Крім того, на створення такої детальної діаграми знадобиться чимало додаткового часу і збільшуватиметься навантаження на проектну команду. Як показує досвід, реалізація дуже докладних робочих пакетів створює зайве навантаження на робочі бригади, і монтажники більше часу витратять на звірки з графіком, ніж на роботу. Згодом, з накопиченням певного досвіду, розробники самі визначають для себе якусь золоту середину, з якою деталізацією планувати робочі пакети, щоб

забезпечити достатній рівень керованості проектом.

Іноді у менеджерів проекту виникає бажання відмовитися від розробки WBS, обмежившись просто складанням списку. Такий підхід сильно обмежує ефективність графіка і не дозволяє в повній мірі розкрити його можливості для планування і управління будівництвом об'єкта.

Крок другий. Створити лінійний графік.

Лінійний графік дозволяє в графічному вигляді встановити взаємозв'язок між окремими операціями/робочими пакетами по всій області проекту. Залежності і послідовність між операціями може варіюватися від проекту до проекту, в залежності від системи, яку ви використовуєте в своїй роботі, наявності коштів, працівників інше. Зазвичай дії планують в послідовному порядку. Залежно від початку/закінчення попередніх і наступних операцій розрізняють чотири види залежності:

- *фініш-старт* – нова операція починається безпосередньо після закінчення попередньої.
- *старт-старт* – старт наступної операції пов'язаний зі стартом попередньої, тобто фактично дві операції починаються одночасно.
- *фініш-фініш* – фініш подальшої залежить і пов'язаний із закінченням наступної, тобто дві операції завершуються одночасно.
- *старт-фініш* – початок попередньої операції пов'язаний з закінченням наступної, тобто фініш подальшої пов'язаний з початком попередньої.

Крок третій. Розробка діаграми Ганта.

Маючи в своєму розпорядженні ієрархічну структуру робіт і лінійну діаграму, можна переходити до узагальнення наявних даних у вигляді діаграми Ганта. Щоб максимально повно скористатися можливостями, які надає розклад у вигляді діаграми Ганта, краще скористатися однією з програмних розробок, ніж самостійно складати її вручну. Для цього доведеться витратити занадто багато часу, в той час як комп'ютерна програма дозволить виконати всі необхідні роботи протягом декількох хвилин. Найчастіше в будівельній галузі використовують *Microsoft Project*, але можна користуватися і іншими програмними середовищами, серед яких можна знайти і безкоштовні версії.

Діаграма Ганта в остаточному вигляді показує дати початку і закінчення для кожного виду робіт, а також дату початку і закінчення всього проекту.

Висновки. Календарний план (діаграма Ганта) – найважливіший інструмент для будь-якого менеджера проекту будівництва сонячної електростанції. Графік дозволяє планувати і координувати роботу бригад, погоджувати дати поставки обладнання і матеріалів, відстежувати фактичне виконання робіт із запланованим, проводити корекцію запланованих робіт, якщо проект починає відставати від графіка або витрати перевищують закладені в бюджеті, щоб зосередити наявні ресурси на виконанні завдань, які дозволять виправити проблеми і усунути затримки. Після закінчення проекту, проектувальники отримують важливу можливість – порівняти фактичний розклад (графік) з орієнтовним (теоретичним), щоб надалі використовувати

накопичений досвід і інформацію для більш точного і зваженого планування будівництва нових об'єктів сонячної енергетики.

Список використаних джерел:

1. Використання діаграми Ганта для проектування і будівництва сонячних електростанцій. *Веб-сайт Avenston group (Розділ. Статті та аналітика)*. 23 січня 2017р. URL: <https://avenston.com/articles/managing-pv-with-gantt-chart/>

РЯБКОВА О.В., к.е.н., ст. викладач кафедри обліку та аналізу
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ЇХ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ У КОНСАЛТИНГОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність. В сучасних умовах української економіки, ускладненої воєнним станом, надзвичайної важливості набуває стабільність генерування прибутку підприємства. Здатність підприємства забезпечувати свою прибутковість, яка передбачає перевищення доходів над витратами підприємства, навіть в таких складних умовах, стає справжнім викликом для підприємств. Порівняно із промисловими підприємствами, консалтингові підприємства є достатньо гнучкими: вони можуть працювати дистанційно, легко можуть релокуватися. Але все ж таки війна істотно впливає на їх діяльність, наприклад, можна спостерігати зменшення клієнтів, скорочення пропозиції висококваліфікованих працівників тощо. Безумовно в таких умовах рішення потрібно приймати швидко, потрібно мати розуміння що є джерелами доходів підприємства, які доходи генерують більше прибутку, які напрямки діяльності варто розвивати, а від яких можливо і відмовитися. Питання формування оптимальної структури доходів підприємства у розмірах, необхідних для покриття його поточних витрат, сплати податків і отримання прибутку виходить на перший план. Без аналітичної інформації стосовно доходів підприємства такі рішення складно прийняти швидко, тому вкрай важливим є адекватне обліково-аналітичне забезпечення, яке залежить від системи аналітичного обліку доходів підприємства.

Результати дослідження. Побудові системи аналітичного обліку доходів підприємства передуює класифікація доходів, які отримує підприємство, тому доцільним є розглянути види доходів консалтингових підприємств.

Згідно П(С)БО 15 «Доходи» доходи класифікуються в за такими групами: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи [1]. Але цього недостатньо для розуміння джерел формування доходів консалтингових підприємств. Тому, перш за все, зупинимось на класифікації доходів від реалізації послуг консалтингового підприємства.

Найбільш поширеною ознакою класифікації доходів консалтингового підприємства є вид доходу в залежності від видів наданих послуг. Якщо, до прикладу, проаналізувати діяльність найбільших підприємств консалтингового ринку України (табл. 1), то можна виділити основні види послуг, які вони надають: аудиторські послуги, податкове та юридичне консультування, фінансові послуги та інші консультаційні послуги.

Таку класифікацію доходів можна використовувати для побудови системи аналітичного обліку, але використання тільки цієї ознаки недостатньо для

швидких та ефективних управлінських рішень.

Таблиця 1

Послуги, які надають найбільші підприємства консалтингового ринку*

PWC	Delloite	EY	KPMG
Аудиторські послуги	Аудиторські послуги	Аудиторські послуги	Аудит
Послуги у сфері оподаткування Юридичні послуги	Послуги у сфері оподаткування Юридичні послуги	Податки Юридичні послуги	Податкове та юридичне консультування
Супровід угод Форензик послуги Вихід на міжнародні ринки капіталу	Корпоративні фінанси	Стратегія й транзакції	Інвестиції та ринки капіталу
Аудит ризиків Корпоративне навчання Консультаційні послуги	Консалтинг Управління ризиками	Стратегія від EY-Parthenon Консультаційні послуги Управління персоналом Консультаційні послуги в сфері технологічних ризиків Технології Послуги з аутсорсингу EY Private EY Sustainability	Консультаційні послуги

*Складено автором на підставі [2-5]

Проаналізувавши види діяльності консалтингових підприємств, можна виділити, що у їх складі є послуги, які надаються одноразово, наприклад будь-які консультаційні послуги з певних питань, є послуги, які надаються постійно (регулярно), як от аутсорсинг з бухгалтерського обліку, з управління кадрами тощо. Також можна виділити доходи від послуг, які можуть надаватися періодично, наприклад доходи від аудиторської діяльності. Таким чином за регулярністю отримання можна виділити регулярний дохід (має систематичний характер і формується у кожному звітному періоді) та нерегулярний дохід (характеризується тим, що може отримуватися одноразово або з періодичністю, яка становить більше одного звітного періоду).

Оскільки саме клієнти джерелом доходу підприємства доцільно класифікувати доходи за їх сегментами. Прикладом може бути доходи отримані від юридичних осіб та фізичних осіб, або доходи отримані від товариств та фізичних-осіб підприємців. Сегментування клієнтів проводить підприємство самостійно, враховуючи специфіку послуг, які надає.

Також ознакою класифікації доходів можуть бути канали якими ці послуги надаються, наприклад доходи від надання он-лайн послуг, доходи від надання оф-лайн послуг.

Для забезпечення безперебійного доходу важливим є специфіка відносини з клієнтом. Так, можна виділити дохід від стандартних послуг – послуг, які використовують стандартні технології, які апробовані в інших клієнтів, а взаємодія з клієнтом відбувається під час та /або після продажу; дохід від індивідуалізованих послуг - послуги які адаптуються до умов функціонування та вимог клієнта, а для клієнта призначається персональний представник із яким відбувається взаємодія; дохід від автоматизованих послуг – стандартно-індивідуалізованих послуг, для яких характерна непряма взаємодія з клієнтом інформаційно-комунікаційними засобами; дохід від унікальних послуг – інноваційні, неповторні послуги, які передбачають прямий внесок клієнта в кінцевий результат консультаційної послуги.

Висновки. За умови використання вищезазначеної класифікації для побудови аналітичного обліку доходів на консалтингових підприємствах систематично формуватиметься інформація, необхідна для формування управлінської звітності та прийняття рішень на її основі.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" (П(С)БО 15): Наказ Міністерства фінансів від 29.11.1999 р. № 290.
2. Офіційний сайт PWC. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html>
3. Офіційний сайт Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk.html>
4. Офіційний стан EY. URL: https://www.ey.com/uk_ua
5. Офіційний стан KPMG. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>

СКЛЯРУК І.П., к.е.н, доцент кафедри обліку та аудиту

ВОВК Н.О., здобувач вищої освіти

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Управлінський облік є необхідним інструментом для менеджменту підприємства. В процесі обліку систематизується, обробляється та аналізується інформація про бізнес-процеси та фінансові показники підприємства, що надає можливість керівництву приймати обґрунтовані рішення. Конкуренція на ринку змушує підприємства докладати зусиль для зниження витрат та підвищення ефективності бізнес-процесів. Управлінський облік допомагає виявити невинуваті витрати, проблемні місця бізнес-процесів, забезпечити якісну та належну обробку і аналіз даних, а також у плануванні змін з метою покращення ефективності підприємства. Зростання ролі інформаційних технологій у сучасному світі вимагає від підприємств забезпечення високої якості управління даними та інформацією. Тому управлінський облік бізнес-процесів є важливим для великих та середніх підприємств різних галузей. На основі даних обліку можна покращити управління підприємством та забезпечити його успішність у конкурентному середовищі.

Результати дослідження. Одним із інструментів ефективного управління підприємством є управлінський облік, оскільки дозволяє отримувати оперативну та достовірну інформацію про фінансову та бізнес діяльність підприємства, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення та забезпечує успішну конкурентну боротьбу на ринку.

Бізнес-процеси підприємства є незамінним інструментом для оптимізації діяльності. Вони визначають послідовність дій, необхідних для досягнення конкретної мети, та дозволяють ретельно вивчити кожен етап роботи, виявити недоліки та підвищити результативність. Ці процеси включають у себе будь-яку діяльність підприємства, а саме: виробництво, збут, маркетинг, фінанси, ресурсне планування, логістику та інше.

Правильно налагоджений управлінський облік сприятиме підприємству зменшити витрати та підвищити ефективність процесів постачання, виробництва та реалізації, забезпечуючи контроль за використанням ресурсів. Крім того, цей вид обліку дозволяє вчасно виявляти проблеми в діяльності підприємства та швидко реагувати на них, що допомагає зменшити можливі втрати [2, с. 142-143].

Ефективне ведення управлінського обліку дозволяє підприємству покращити якість продукції, робіт та послуг, забезпечити відповідність їх вимогам та очікуванням споживачів. Можливість отримання позитивного іміджу серед конкурентів та споживачів може бути реалізовано шляхом забезпечення відповідності стандартам та вимогам, зокрема з питань якості,

безпеки та екології.

Вдало налагоджений процес та обраний методичний інструментарій управлінського обліку має значний вплив на результативність діяльності підприємства, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів, контроль за виробництвом та виконанням плану, а також забезпечення відповідності стандартам якості продукції. Це може включати в себе різні аспекти, зокрема:

- оцінку використання різних методів управлінського обліку і результату діяльності підприємства, зокрема порівняння ефективності методів ABC-аналізу та Traditional Costing для прийняття управлінських рішень;
- аналіз впливу управлінського обліку на показники фінансової діяльності підприємства – вивчення ефективності впровадження системи планування та бюджетування щодо формування фінансових результатів підприємства;
- дослідження впливу управлінського обліку на процеси управління ресурсами підприємства. Наприклад, вивчення впливу використання системи MRP на процеси виробництва та використання матеріальних ресурсів;
- аналіз впливу управлінського обліку на ефективність управління процесами бізнесу. Можна провести дослідження впливу використання системи Balanced Scorecard на ефективність управління бізнес-процесами підприємства [3, с. 63].

Для більш точного визначення впливу управлінського обліку на бізнес-процеси, зокрема, щодо виробництва та збуту продукції можна побудувати модель виробництва або збуту продукції з урахуванням різних параметрів та випробувати її на різних сценаріях, використовуючи методи моделювання. Обробку даних та аналіз залежності між показниками ефективності бізнес-процесів та різними факторами, які можуть впливати на них можна проводити шляхом статистичного аналізу. Це допоможе визначити чи є статистично значима залежність між вартістю виробництва продукції та кількістю витрачених ресурсів, включаючи робочий час та сировину. Якщо виявиться, що вартість виробництва продукції знижується при збільшенні витрат ресурсів, то можна зробити висновок про те, що система управлінського обліку допомагає оптимізувати витрати на виробництво продукції [1, с. 265-266].

Загалом, визначення ступеня впливу управлінського обліку на ефективність бізнес-процесів може вимагати детального аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Оскільки кожне підприємство має свої унікальні особливості та умови діяльності, важливо враховувати їх при проведенні аналізу та визначенні ступеня значення управлінського обліку на ефективність бізнес-процесів підприємства. Також важливо розуміти, що управлінський облік – це процес, який має постійно вдосконалюватись і адаптовуватись до змін у середовищі підприємства, щоб забезпечувати максимальну ефективність його діяльності.

Слід зазначити, що дослідження використання сучасних технологій в управлінському обліку може допомогти визначити технічні можливості та переваги використання інформаційних технологій для збору, обробки,

зберігання та аналізу даних діяльності підприємства. Одним з таких технологічних рішень є використання програмного забезпечення для управління бізнес-процесами (Business Process Management, BPM), яке дозволяє їх автоматизувати, оптимізувати та збільшувати продуктивність і результати діяльності.

В умовах діджиталізації, все більшого поширення набуває використання хмарних технологій для збереження та обробки даних, що дозволяє підприємствам економити час та ресурси на підтримку власної ІТ-інфраструктури.

Актуальним стало питання щодо використання аналітики даних та штучного інтелекту в управлінському обліку, що дозволить аналізувати великі масиви даних, відстежувати тенденції для прийняття управлінських рішень та прогнозувати результати діяльності [4, с. 107].

Висновки. Управлінський облік бізнес-процесів підприємства є важливим в управлінні та його розвитку. Особливо актуальним це стало протягом останніх років, що зумовлено швидкістю змін у бізнесі та значним зростанням конкуренції на ринку.

Використання сучасного методичного інструментарію та інформаційних технологій управлінського обліку бізнес-процесів може бути корисним у підвищенні рівня автоматизації обробки даних, ефективності діяльності підприємства та зростанні його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Люльов О. В., Павлюк Н. В. Роль управлінського обліку у формуванні інформаційного забезпечення системи управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. №1. С. 261-271.
2. Петрик М. М., Гілкевич О. Ю. Роль управлінського обліку в ефективному управлінні бізнес-процесами підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. №2. С. 140-146.
3. Салабай О. О. Роль управлінського обліку у формуванні системи моніторингу діяльності підприємства. *Економічні науки*. 2020. №9. С. 62-66.
4. Шевченко Н. В., Савченко О. О. Оцінка ефективності використання системи управлінського обліку в управлінні підприємством. *Економічний вісник Чернівецького університету*. 2021. №2 (532). С. 103-110.

СМІТЮХ Н. А., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЛЕГА О. В.**, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Рентабельність відіграє важливу роль при визначенні фінансових результатів роботи підприємства. Управлінський персонал підприємства та власник капіталу підприємства повинні проводити оцінку будь-якого рішення у сфері управління коштами за допомогою порівняння витрат з прибутком. Тому дослідження сутності, функцій та порядку визначення показників рентабельності є актуальним питанням.

Результати. Сутність рентабельності проявляється у функціях, які вона виконує на підприємстві. Основні з них:

- є оціночним показником, який відображає ефективність використання ресурсів і оцінює роботу підприємства загалом;
- виступає вагомим стабілізатором темпів зміни розширеного відтворення основних засобів;
- є мотиватором працівників для підвищення продуктивності праці;
- виступає показником, який відображає зміну вартості капіталу [1].

Значимість показника можна охарактеризувати з різних точок зору, зокрема:

1. Показник рентабельності - один з основних критеріїв, що використовуються при оцінці ефективності роботи підприємства.
2. Метою підприємств за умов ринкової економіки є підвищення рентабельності.
3. Рентабельність є результативним, якісним показником діяльності підприємства.
4. Чим вища рентабельність, тим більша фінансова стійкість підприємства.
5. Підвищення показників рентабельності дозволяє вільно конкурувати підприємству на ринку.
6. Для акціонерів і засновників важливість показників рентабельності в тому, що при їх збільшенні зростає й інтерес до даного підприємства, а як наслідок, ростуть ціни на акції.
7. За допомогою показників рентабельності підприємці можуть оцінити привабливість бізнесу в певній сфері [2].

Для дослідження порядку визначення показників рентабельності проведемо розрахунки на підставі даних фінансової звітності ТОВ «Мега Менеджмент Проект» за 2019 – 2022 рр.

Залежно від мети аналізу показники рентабельності доцільно об'єднати у такі групи:

1) показники, що базуються на витратному підході. Для характеристики цього підходу розрахуємо рентабельність продукції (рис. 1).

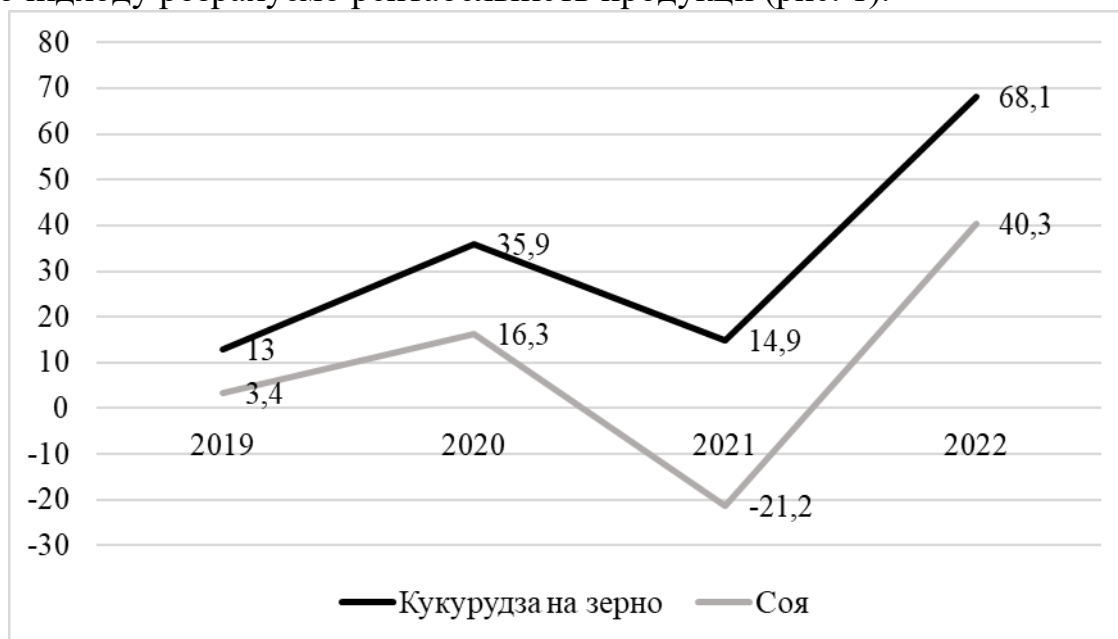

Рис. 1. Динаміка рівня рентабельності реалізації продукції сільськогосподарського призначення ТОВ «Мега Менеджмент Проект» за 2019 – 2022 рр., %*

*побудовано на підставі [3]

Встановлено, що протягом досліджуваних років реалізація продукції рослинництва ТОВ «Мега Менеджмент Проект» є рентабельною, тоді як у 2021 році її можна охарактеризувати як збиткову. Відмітимо, що у 2022 році рентабельність кукурудзи на зерно зросла на 55,1 %, сої – на 36,9 %.

2) показники, що базуються на дохідному підході, тобто характеризують прибутковість продажу: загальна і чиста рентабельність продажу продукції; рентабельність доходу від операційної діяльності.

3) показники, в основі яких ресурсний підхід: загальна і чиста рентабельність сукупного капіталу; загальна і чиста рентабельність власного капіталу; загальна і чиста рентабельність основних засобів і запасів.

Для характеристики показників за підходом 2 і 3 проведемо розрахунки та оцінимо показники рентабельності за даними табл. 1.

За даними табл. 1 підприємство має позитивну динаміку всіх показників рентабельності витрат ТОВ «Мега Менеджмент Проект». Так, спостерігається підвищення показників, які характеризують прибутковість основної, операційної та в цілому господарської діяльності ТОВ «Мега Менеджмент Проект». Якщо в базовому році на 1 грн операційних витрат і витрат господарської діяльності було одержано 14,6 і 1,4 грн. відповідного прибутку, то в звітному році ці показники збільшилися до 48,3 і 5,3 грн. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням фінансових результатів ТОВ «Мега Менеджмент Проект» порівняно зі зростанням витрат.

Спостерігається також збільшення показників рентабельності реалізованої

продукції ТОВ «Мега Менеджмент Проект». Так, рентабельність продажу підвищилася на 19,9 в. п. (із 12,7 до 32,6 %).

Щодо показників рентабельності капіталу (активів) ТОВ «Мега Менеджмент Проект», то вони характеризуються позитивними показниками, у 2022 році порівняно з 2019 роком вони мають тенденцію до зростання. Значення показників загальної і чистої рентабельності ТОВ «Мега Менеджмент Проект» збігаються у зв'язку з відсутністю витрат з податку на прибуток. Так, загальна і чиста рентабельність сукупного капіталу збільшилася – на 0,4 в. п.

Таблиця 1

Динаміка показників рентабельності
ТОВ «Мега Менеджмент Проект» за 2019 – 2022 рр.*

Показники	Роки				Відхилення (+;-) 2022 р. до 2019 р.
	2019	2020	2021	2022	
Показники рентабельності та окупності витрат (витратні показники)					
Рентабельність виробничих витрат, %	14,6	32,1	28,8	48,3	+33,7
Рентабельність операційних витрат, %	2,5	21,3	4,0	5,3	+2,8
Загальна рентабельність витрат господарської діяльності, %	1,4	18,0	1,4	1,8	+0,4
Чиста рентабельність витрат господарської діяльності, %	1,4	18,0	1,4	1,8	+0,4
Показники рентабельності реалізованої продукції (дохідні показники)					
Рентабельність продажу, %	12,7	24,3	22,3	32,6	+19,9
Рентабельність доходу від операційної діяльності, %	2,5	17,5	3,9	5,1	+2,6
Показники рентабельності та окупності капіталу (активів) (ресурсні показники)					
Загальна рентабельність сукупного капіталу, %	1,0	16,6	0,7	1,4	+0,4
Чиста рентабельність сукупного капіталу, %	1,0	16,6	0,7	1,4	+0,4
Загальна рентабельність власного капіталу, %	3,1	34,6	1,4	3,2	+0,1
Чиста рентабельність власного капіталу, %	3,1	34,6	1,4	3,2	+0,1
Загальна рентабельність основних засобів і запасів, %	1,6	25,5	1,0	1,8	+0,2
Чиста рентабельність основних засобів і запасів, %	1,6	25,5	1,0	1,8	+0,2

*побудовано на підставі [3, 4]

Умовою позитивних значень показників рентабельності ТОВ «Мега Менеджмент Проект» є отримання протягом досліджуваного періоду чистого прибутку, позитивне значення динаміки значень показників рентабельності пов'язане з випереджальним зростанням результативних показників доходів та вартості капіталу (активів).

Результати. Дослідження формування прибутку, рентабельності підприємства, доходів та витрат ТОВ «Мега Менеджмент Проект», є найважливішим чинником при прийнятті організаційних і господарсько-

управлінських рішень, створення сприятливих умов для реалізації планів і програм по нарощуванню прибутку. Іншими словами підприємства повинні чітко уявляти від чого залежить прибуток і яким є основні параметри його формування.

Список використаних джерел:

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
2. Вонсович В. В., Богацька Н.М. Рентабельність як основний показник ефективності діяльності підприємства URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/24june2017/8.pdf> (дата звернення 07.02.2023).
3. Фінансова звітність товариства з обмеженою відповідальністю «Мега Менеджмент Проект» за 2019 – 2022 рр.
4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/223/1/Фінансовий%20аналіз.%20Тютюнник%20Ю.М.%2С%20Тютюнник%20С.В.%2С%20Дорогань-Писаренко%20Л.О..pdf> (дата звернення 07.02.2023).

СТАНШЕВСЬКА А. Ю., здобувач вищої освіти,
КУЗУБ М.В., старший викладач кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Актуальність. Управління є однією з основних функцій на сучасному підприємстві, а система управління впливає на всі аспекти його діяльності. Прийняття управлінських рішень є ключовим етапом управлінської діяльності на підприємстві, оскільки визначає напрямки дій організації та її працівників. Цей процес супроводжується високою відповідальністю, тому для прийняття рішень необхідно мати достовірну та об'єктивну інформацію - така інформація зазвичай забезпечується системою бухгалтерського обліку, включаючи його підсистему - управлінський облік, і є невід'ємною частиною інформаційного забезпечення підприємства, яка забезпечує життєдіяльність таких функцій, як планування, контроль, економічний аналіз та фінанси. Цей вид обліку забезпечує збір значної кількості економічної інформації, що стосується господарської діяльності підприємств, організацій та установ. Він охоплює всі аспекти засобів господарства, їх джерел формування, господарські процеси та результати діяльності.

Результати дослідження. У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» надається наступне визначення бухгалтерського обліку: «Бухгалтерський облік — це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень».[1]

Головна мета, бухгалтерської інформаційної системи – на базі зібраних вихідних даних одержати вторинну підсумкову інформацію, що буде слугувати основою для прийняття управлінських рішень.[2].

Діяльність будь-якого підприємства базується на постійному підвищенні рівня використання матеріальних і грошових ресурсів, а також трудового потенціалу підприємства. Виходячи із вимог керівництва щодо реалізації поставлених завдань, виділяють функції бухгалтерського обліку - контрольну та інформаційну. Контрольна функція полягає у необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю за збереженням та ефективним використанням ресурсів, виконанням планових завдань, дотриманням чинного законодавства й умов угод і контрактів. Інформаційна функція бухгалтерського обліку полягає у забезпеченні керівництва як структурних підрозділів, так і підприємства в цілому інформацією, необхідною для здійснення контролю, планування і прийняття оперативних управлінських рішень.[3].

Оскільки, в управлінні підприємством бухгалтерський облік займає важливе місце, він допомагає управлінцям приймати рішення щодо різних

аспектів бізнесу.

Бухгалтерський облік дає можливість отримувати повну й достовірну інформацію про процеси, що охоплюють коло питань, пов'язаних з формуванням і виконанням бюджетів. Фіксуючи на рахунках доходи і видатки бюджетів, кошти цільових фондів, що формуються в процесі касового виконання бюджетів і кошторисів бюджетних установ, бухгалтерський облік дає повну картину виконання бюджетів усіх рівнів. Шляхом порівняння даних звітності з показниками, затвердженими в бюджетах, та аналізу їх динаміки забезпечується можливість прогнозування і визначення стратегії виконання бюджету.[4]. Бухгалтерський облік також допомагає управлінцям планувати бюджет компанії, аналізувати та прогнозувати доходи та витрати, відстежувати фінансову діяльність компанії за певний період часу, що дозволяє зрозуміти, скільки коштів є в наявності і як їх можна використовувати для досягнення поставлених цілей, ідентифікувати проблемні області у фінансовій діяльності компанії та шукати шляхи їх вирішення та встановлювати пріоритети. Це дозволяє управлінцям приймати обґрунтовані рішення щодо бюджету компанії та виробляти стратегію розвитку на основі фінансових даних.

Бухгалтерський облік надає інформацію про фінансовий стан підприємства, таку як активи, заборгованості, зобов'язання та капітал. Ця інформація дозволяє управлінцям оцінювати фінансову стійкість компанії та ризики, пов'язані з її діяльністю. Для оцінки фінансової стійкості за допомогою бухгалтерського обліку можна використовувати різні показники, такі як показник рентабельності, показник ліквідності, показник фінансової стійкості тощо. Наприклад, показник рентабельності дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів компанії, а показник ліквідності вказує на здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання у майбутньому. Оцінка фінансової стійкості за допомогою бухгалтерського обліку дозволяє управлінцям компанії розуміти, наскільки стійкою є компанія у фінансовому відношенні та які зміни можуть бути в майбутньому. Це дозволяє управлінцям приймати обґрунтовані рішення та розробляти стратегію розвитку компанії, що сприяє її успішному функціонуванню на ринку.

Ефективність підприємства може бути визначена за допомогою різноманітних фінансових показників, які можна знайти у фінансовій звітності підприємства, що складена на основі бухгалтерської звітності.

Бухгалтерська звітність представляє собою метод узагальнення показників поточного бухгалтерського обліку з метою контролю за здійсненими операціями і процесами. В Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” говориться про те, що на основі даних бухгалтерського обліку підприємства зобов'язані складати фінансову звітність. Вона підписується головним бухгалтером і керівником.[5].

Ця інформація допомагає управлінцям виявляти слабкі місця та вдосконалювати стратегію компанії. За допомогою бухгалтерського обліку можна аналізувати фінансові показники та оцінювати ефективність

використання ресурсів. Для виявлення ефективності діяльності можна використовувати різні показники. Наприклад, показники оборотності, що вказують на ефективність використання активів компанії, або показники платоспроможності, що дозволяють оцінити здатність компанії виплачувати свої зобов'язання вчасно. Використання бухгалтерського обліку дозволяє підвищити ефективність діяльності компанії та забезпечити її успішне функціонування на ринку.

Бухгалтерський облік надає інформацію про фінансові показники компанії, це дозволяє управлінцям розглядати різні варіанти інвестування коштів та здійснювати обґрунтовані рішення з урахуванням фінансової стійкості компанії та потенційної рентабельності проектів, визначення необхідних ресурсів для їх реалізації та допомагає визначати можливості доходу від інвестицій та ризику втрати коштів. Необхідно вести облік всіх операцій, пов'язаних з інвестиціями, включаючи збільшення та зменшення обсягу інвестицій, виплату дивідендів, прибуток чи збиток, пов'язаний з інвестиціями.

Висновки. Сьогодні в Україні збільшується значення бухгалтерського обліку для забезпечення ефективного управління. Без належної інформації, що надходить з бухгалтерського обліку, не можна оцінити результати діяльності підприємства або приймати обґрунтовані управлінські рішення, щодо планування бюджету, ефективності підприємства, залучення інвестицій та покращення фінансового становища. Бухгалтерський облік, що відображає господарські процеси в динаміці, допомагає встановити тенденції і закономірності в розвитку підприємства та розробляти оптимальні управлінські рішення. Він є інструментом для забезпечення всіх рівнів управління інформацією про стан підприємства, який дає можливість активно впливати на процеси господарської діяльності. Отже, бухгалтерський облік грає важливу роль у прийнятті управлінських рішень, бо є надійною та достовірною інформаційною базою для управління діяльністю підприємства та допомагає в прийнятті управлінських рішень для досягнення успіху.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» затверджений Верховною Радою України від 16.01.2020 № 465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19#n8>
2. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : курс лекцій / Н. М. Сіренко, І. В. Барішевська, Ю.О.Щербина. Миколаїв : МНАУ, 2016. 132с.
3. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності 8.03050901 “Облік і аудит” денної форми навчання / Харченко Н. В.; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2015. 150 с.
4. Система бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Pidru4niki. URL: https://pidru4niki.com/1414011364123/finansii/sistema_buhgalterskogo_obliku_vikonannya_byudzheta
5. Кузуб М.В. Інструменти стандартизації фінансових даних. Обліково аналітичне забезпечення антикризового управління підприємством. Збірник матеріалів науково-практичної конференції. К.: КНТЕУ, 04/2016, С.13 – 17.

ТЮТЮННИК Ю. М., к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
КАЛІНІЧЕНКО Я. В., здобувач вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОЗРАХУНКУ І ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПОРОГУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТА ЗАПАСУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Актуальність. Поряд із системою фінансово-економічних коефіцієнтів та абсолютних показників забезпеченості запасів джерелами їх формування для визначення типу фінансової стійкості підприємства в оцінюванні стабільності роботи суб'єкта господарювання з погляду забезпечення прибутковості операційної діяльності важливе місце відводиться розрахунку і факторному аналізу показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості. Водночас при цьому можуть мати місце різні обмеження, що унеможливають проведення розрахунку цих показників чи подальшого їх факторного аналізу.

Результати дослідження. Поріг рентабельності та запас фінансової стійкості розраховуються за інформацією форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (табл. 1), а головною методичною проблемою при цьому є поділ операційних витрат на змінні та постійні.

Таблиця 1

Вихідна інформація для розрахунку порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості [1, с. 125]

Показник	Умовне позначення	Порядок розрахунку за даними форми № 2 (рядки)
Операційний дохід	ОД	2000+2120
Операційні витрати	ОВ	2050+2130+2150+2180
у тому числі: змінні витрати	ЗВ	$2050 \times ((2500+2505+2510) \div 2550) + 2180$
постійні витрати	ПВ	$2050 \times ((2515+2520) \div 2550) + 2130 + 2150$
Маржинальний дохід	МД	ОД – ЗВ, або П + ПВ
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	П	2190 (2195)

Отже, за інформацією розділів І і ІІІ форми № 2 розрахунковим способом здійснюється поділ операційних витрат на змінні та постійні. На жаль, для фінансових та інвестиційних витрат такий поділ неможливий, а тому висновки за результатами розрахунку і факторного аналізу порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості можуть стосуватися лише операційної, а не всієї господарської діяльності.

Показник порогу рентабельності визначається за формулою [1, с. 125]:

$$ПР = \frac{ПВ}{КМД}, \quad (1)$$

де ПР – поріг рентабельності, тис. грн;

ПВ – постійні витрати, тис. грн;

КМД – коефіцієнт маржинального доходу в операційному доході:

$$KMД = \frac{MД}{OД} \quad (2)$$

Поріг рентабельності – це вартісний показник, який характеризує суму операційного доходу, що забезпечує повне покриття операційних витрат, тобто беззбитковість операційної діяльності.

За формулами (1) і (2) виникає перше обмеження щодо можливості розрахунку порогу рентабельності. У випадку, коли величина змінних витрат перевищує величину операційного доходу ($ЗВ > OД$), значення маржинального доходу є від'ємним ($MД < 0$). У такому разі за економічним змістом неможливо розрахувати частку (коефіцієнт) маржинального доходу в операційному доході (КМД), а значить і поріг рентабельності (ПР).

Показник запасу фінансової стійкості визначається за формулою [2, с. 588]:

$$ЗФC = \frac{OД - ПР}{OД} \times 100, \quad (3)$$

де ЗФС – запас фінансової стійкості, %;

OД – операційний дохід, тис. грн;

ПР – поріг рентабельності, тис. грн.

Запас фінансової стійкості – це відносний показник, який характеризує максимально допустимий відсоток зменшення фактичного операційного доходу доти, доки операційна діяльність залишатиметься беззбитковою.

Відповідно до вищевказаного обмеження, у випадку, коли $MД < 0$ і неможливо розрахувати поріг рентабельності, це унеможливить і розрахунок запасу фінансової стійкості за формулою (3).

Подальші дослідження мають бути спрямовані на з'ясування характеру впливу факторів на зміну порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості.

Так, за формулами (1) і (2) будується модель факторного аналізу показника порогу рентабельності [1, с. 128]:

$$ПР = \frac{ПВ}{KMД} = \frac{ПВ}{\frac{MД}{OД}} = \frac{ПВ \times OД}{MД} = \frac{OД \times ПВ}{OД - ЗВ} \quad (4)$$

Отже, на зміну порогу рентабельності впливають три фактори: операційний дохід; постійні витрати; змінні витрати.

Для проведення детермінованого факторного аналізу зазвичай використовують спосіб ланцюгових підстановок, який передбачає розрахунок умовних значень результативного показника:

1. Показник умовний 1:

$$ПР_{ум1} = \frac{OД_1 \times ПВ_0}{OД_1 - ЗВ_0}, \quad (5)$$

де $OД_1$ – операційний дохід звітного року, тис. грн;

$ПВ_0$ – постійні витрати базового року, тис. грн;

$ЗВ_0$ – змінні витрати базового року, тис. грн.

2. Показник умовний 2:

$$ПР_{ум2} = \frac{OД_1 \times ПВ_1}{OД_1 - ЗВ_0}, \quad (6)$$

де $ОД_1$ – операційний дохід звітного року, тис. грн;

$ПВ_1$ – постійні витрати звітного року, тис. грн;

$ЗВ_0$ – змінні витрати базового року, тис. грн.

За формулами (5) і (6) виникає друге обмеження щодо можливості проведення факторного аналізу порогу рентабельності. У випадку, коли величина змінних витрат базового року перевищує величину операційного доходу звітного року ($ЗВ_0 > ОД_1$), значення знаменника є від'ємним ($ОД_1 - ЗВ_0 < 0$), що унеможливить за змістом розрахунків умовних показників, а значить і факторний аналіз порогу рентабельності.

За формулами (3) і (4) будується модель факторного аналізу показника запасу фінансової стійкості [1, с. 129]:

$$\begin{aligned} ЗФС &= \frac{ОД - ПР}{ОД} \times 100 = \frac{ОД - \frac{ОД \times ПВ}{ОД - ЗВ}}{ОД} \times 100 = \left(1 - \frac{ПВ}{ОД - ЗВ} \right) \times 100 = \\ &= \frac{ОД - ПВ - ЗВ}{ОД - ЗВ} \times 100. \end{aligned} \quad (7)$$

Отже, на зміну запасу фінансової стійкості впливають ті ж фактори, що й на зміну порогу рентабельності.

За допомогою способу ланцюгових підстановок потрібно розрахувати умовні значення результативного показника:

1. Показник умовний 1:

$$ЗФС_{ум1} = \frac{ОД_1 - ПВ_0 - ЗВ_0}{ОД_1 - ЗВ_0} \times 100. \quad (8)$$

2. Показник умовний 2:

$$ЗФС_{ум2} = \frac{ОД_1 - ПВ_1 - ЗВ_0}{ОД_1 - ЗВ_0} \times 100. \quad (9)$$

Таким чином, як і у випадку з факторним аналізом порогу рентабельності, коли значення знаменника формул (8) і (9) є від'ємним ($ОД_1 - ЗВ_0 < 0$), неможливо провести розрахунок умовних показників, а значить і факторний аналіз запасу фінансової стійкості.

Висновки. Під час розрахунку і факторного аналізу порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості можуть виникати такі обмеження:

- перевищення величини змінних витрат над величиною операційного доходу унеможливить розрахунок показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості;

- перевищення величини змінних витрат базового року над величиною операційного доходу звітного року унеможливить факторний аналіз показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості.

Список використаних джерел:

1. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астра», 2020. 434 с.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб.; 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668 с.

ТЮТЮННИК Ю. М., к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
КАПАШИНА К. В., здобувач вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ПОКАЗНИКИ РУХУ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В АНАЛІЗІ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Якщо основні засоби становлять найбільшу частку в необоротних активах, це свідчить про орієнтацію на створення матеріальних умов для розширення основної діяльності. Основними завданнями аналізу основних засобів щодо оцінювання майнового стану підприємства є [1, с. 73]:

- визначення інтенсивності процесу оновлення (за коефіцієнтами надходження, вибуття, заміни, розширення та іншими показниками);
- характеристика функціонального (технічного) стану (за часткою активної частини основних засобів, коефіцієнтами зносу і придатності).

Результати дослідження. Для аналізу майнового стану підприємства з погляду характеристики руху і функціонального стану основних засобів використовується система кількісних і якісних показників, розрахунок яких проводиться за інформацією форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» (табл. 1).

Таблиця 1

Вихідна інформація для розрахунку показників руху і функціонального стану основних засобів [1, с. 74]

№ з/п	Показник	Порядок розрахунку за даними форми № 5 (рядки, графи)	Оцінювання за динамікою
1.	Первісна вартість основних засобів на початок року	260, гр.3	Збільшення
2.	Надійшло за рік	260, гр.5, 6 (+,-)	Збільшення
3.	Вибуло за рік	260, гр.8, 11, 12	Збільшення (якщо не перевищує показник 2)
4.	Первісна вартість основних засобів на кінець року	260, гр.14	Збільшення
5.	Нараховано амортизації за рік	260, гр.10	Збільшення
6.	Знос основних засобів:		
	а) на початок року	260, гр.4	Збільшення (якщо темп приросту менший за темп приросту показника 1)
	а) на кінець року	260, гр.15	Збільшення (якщо темп приросту менший за темп приросту показника 4)
7.	Первісна вартість активної частини основних засобів:		
	а) на початок року	(130+140), гр.3	Збільшення
	б) на кінець року	(130+140), гр.14	Збільшення

8.	Знос активної частини основних засобів:		
	а) на початок року	(130+140), гр.4	Збільшення (якщо темп приросту менший за темп приросту показника 7а)
	б) на кінець року	(130+140), гр.15	Збільшення (якщо темп приросту менший за темп приросту показника 7б)

У табл. 2 наведені методика розрахунку й оцінювання за динамікою показників руху і функціонального стану основних засобів.

Таблиця 2

Показники руху і функціонального стану основних засобів

№ з/п	Показник	Порядок розрахунку за даними табл. 1, 2	Оцінювання за динамікою
Показники руху основних засобів			
1.	Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	п.4–п.1 (табл. 1)	Збільшення
2.	Темп зростання (зниження), %	п.4÷п.1×100 (табл. 1)	Збільшення
3.	Темп приросту (зменшення), %	п.2–100 (табл. 2)	Збільшення
4.	Коефіцієнт надходження, %	п.2÷п.4×100 (табл. 1)	Збільшення
5.	Коефіцієнт вибуття, %	п.3÷п.1×100 (табл. 1)	Збільшення (якщо не перевищує показник 4)
6.	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	100÷(п.4–п.5) (табл. 2)	Зменшення
7.	Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	п.3÷п.2×100 (табл. 1)	Зменшення
8.	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	п.1 (табл. 2)÷п.2 (табл. 1)×100	Збільшення
9.	Період обороту, років	(п.1+п.4)÷2)÷п.5 (табл. 1)	Зменшення
10.	Середня норма амортизації, %	100÷п.9 (табл. 2)	Збільшення
Показники функціонального стану основних засобів			
11.	Коефіцієнт зносу основних засобів, %:		
	а) на початок року	п.6а÷п.1×100 (табл. 1)	Зменшення
	б) на кінець року	п.6б÷п.4×100 (табл. 1)	Зменшення
12.	Коефіцієнт придатності основних засобів, %:		
	а) на початок року	100–п.11а (табл. 2)	Збільшення
	а) на кінець року	100–п.11б (табл. 2)	Збільшення
13.	Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %:		
	а) на початок року	п.8а÷п.7а×100 (табл. 1)	Зменшення
	а) на кінець року	п.8б÷п.7б×100 (табл. 1)	Зменшення

Отже, річний приріст (зменшення) та темп зростання (зниження), темп приросту (зменшення) характеризують рівень приросту (зменшення) основних засобів за рік і в динаміці мають зростати.

Коефіцієнт надходження показує частку вартості основних засобів, які надійшли за рік, у первісній вартості основних засобів на кінець року; характеризує інтенсивність надходження основних засобів. Коефіцієнт вибуття показує частку вартості основних засобів, які вибули за рік, у первісній вартості основних засобів на початок року; характеризує інтенсивність вибуття основних засобів. У разі перевищення коефіцієнта надходження над коефіцієнтом вибуття відбувається розширене відтворення основних засобів.

Якщо коефіцієнт надходження перевищує коефіцієнт вибуття, визначається показник періоду оновлення, який відображає середню кількість років, необхідних для повного оновлення основних засобів [2, с. 217]. Коли коефіцієнт надходження менший за коефіцієнт вибуття, показник називатиметься періодом можливого повного вибуття основних засобів (значення записується у дужках).

Сумарне значення коефіцієнтів заміни і розширення становить 100 % (або 1). Коефіцієнт заміни показує частку основних засобів, які надійшли за рік, спрямовану на просту заміну тих основних засобів, які вибули (у вартісному вираженні), а коефіцієнт розширення – частку основних засобів, які надійшли, що забезпечила приріст (розширене відтворення) основних засобів.

Період обороту характеризує середню кількість років, упродовж яких первісна вартість основних засобів у вигляді амортизації переноситься на вироблену продукцію. У динаміці цей показник має зменшуватися. У цьому випадку зростатиме середня норма амортизації, що показує середній відсоток нарахування амортизації за всіма групами основних засобів за рік та характеризує ефективність амортизаційної політики підприємства [2, с. 217].

Для характеристики функціонального (технічного) стану основних засобів використовують коефіцієнти зносу і придатності. Коефіцієнт зносу характеризує частку вартості основних засобів, списану на витрати діяльності, в первісній вартості основних засобів, а коефіцієнт придатності – частку залишкової вартості в первісній вартості основних засобів. Зниження коефіцієнта зносу (відповідно підвищення коефіцієнта придатності) свідчить про поліпшення функціонального стану основних засобів [1, с. 76]. Окремо ці показники визначаються за активною частиною основних засобів.

Висновки. Отже, важливою характеристикою майнового стану підприємства щодо інформації активу балансу, а саме розділу I «Необоротні активи», є динаміка показників руху та функціонального стану основних засобів. Ці показники доцільно розраховувати для усіх основних засобів, активної їх частини, окремих груп виробничих основних засобів і видів обладнання.

Список використаних джерел:

1. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
2. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

ФЕДАС К.О., здобувач вищої освіти,
 Науковий керівник – **КУЦЬ Т.В.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ АКТИВІВ, ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Визначення норми рентабельності активів є важливим, оскільки дає цінну інформацію про прибутковість компанії та ефективність використання її активів. Порівнюючи норми рентабельності активів з галузевими контрольними показниками, аналітики можуть оцінити здатність компанії отримувати прибуток порівняно з конкурентами.

Високий рівень рентабельності активів свідчить про те, що компанія отримує значний прибуток від використання своїх активів. Це, у свою чергу, може допомогти залучити нових інвесторів і підвищити курс акцій компанії. І навпаки, низька норма рентабельності активів може свідчити про неефективність діяльності компанії та необхідність удосконалення. Крім того, відстеження змін у нормі цього показника з часом може допомогти визначити тенденції та потенційні проблеми, які необхідно вирішити. Наприклад, якщо норма рентабельності активів знижується, це може свідчити про те, що компанія зіткнулася з посиленням конкуренції або операційними проблемами, які впливають на її прибутковість.

Норма рентабельності активів може змінюватися в залежності від галузі та конкретної компанії. Як правило, вона визначається, як коефіцієнт рентабельності активів (ROA), яке є відношенням чистого прибутку до загальних активів. Коефіцієнт рентабельності активів показує скільки прибутку підприємство отримала на 1 грн. вартості всіх наявних активів. Нормативне значення цього коефіцієнта має бути $\geq 0,14$. Отже, при нормальній діяльності підприємство на 1 грн. використовуваних активів має отримувати, як мінімум 14 коп. прибутку.

Для ще кращого розуміння тенденції розвитку компанії коефіцієнт рентабельності активів потрібно порівняти з такими ж коефіцієнтами, але за минулі роки. Це покаже чи активи компанії стали використовуватися раціональніше та як рішення керівництва впливали на діяльність протягом останніх років.

У галузях, які вимагають великих капіталовкладень, таких як виробництво продукції або нерухомість, рентабельність активів може бути нижчою через значну кількість ресурсів, необхідних для роботи. Проте певні галузі, як-от ІТ чи охорона здоров'я, як правило, мають вищу рентабельність через потенціал інтелектуальної власності чи унікальних ціннісних пропозицій.

Важливо аналізувати рентабельність активів на основі конкретної компанії, оскільки різні підприємства мають різні рівні ефективності та

результативність використання своїх активів. Крім того, на прибутковість можуть впливати зовнішні фактори, такі як зміни в економіці чи поведінці споживачів.

Інвестори та аналітики часто розглядають такі показники прибутковості, як ROA, рентабельність капіталу (ROE) і норма прибутку, щоб оцінити фінансовий стан компанії та потенційні можливості для зростання. Важливо також враховувати інші фактори, такі як рівень боргу та грошовий потік, щоб отримати більш повне розуміння прибутковості активів компанії [2].

Таким чином, коефіцієнт рентабельності активів має суттєвий вплив на звіти керівництва про діяльність підприємства, особливо, якщо це підприємства, які мають в своєму складі багато засновників та/або є акціонерними товариствами. Адже, якщо цей та інші показники в звітах будуть нижчими за їх нормативні значення, то це свідчить про те, що підприємство стає менш конкурентоздатним, а в майбутній перспективі може отримувати значно менше доходів, що не є позитивним фактором діяльності.

Список використаних джерел:

1. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів навчальних закладів. За ред. І. Ф. Прокопенка. Харків: Легас. 298 с.
2. Черниш С.С. Економічний аналіз. Київ: «Центр учбової літератури», 2019.

ФІЛОНЕНКО Д. О., здобувач вищої освіти
КУЗУБ М.В., старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

МОДЕЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Актуальність. Бухгалтерський облік є один з основних об'єктів автоматизації виробництва на сьогоднішній день. Зі зміною поколінь комп'ютерних технологій, змінювалася насамперед система бухгалтерського обліку. Вимоги до них зросли, як і досвід, набутий у проектуванні та впровадженні облікових систем. Якісні зміни в автоматизації процесів та вдосконалення нормативно-правової бази змінили і ставлення до роботи облікового персоналу. Автоматизовані інформаційні системи розвивалися в напрямку створення певних передумов для реалізація задач, вирішення яких можливе за допомогою логіко-математичних моделей знань, що використовуються в процесі виконання функцій бухгалтерським персоналом. [2]

Моделювання в бухгалтерському обліку бере свій початок з робіт І. Ф. Шера, який заклав математичну основу сучасних бухгалтерських процедур і розробив теорію балансу, згідно з якою активи і пасиви повинні бути рівними. Пізніше концепція статичного балансу була розвинута В. Лекуром та Г. Сімоном, а динамічна модель балансу розпочалася з теорії О. Шмаленбаха. "Статико-динамічний" синтетичний баланс продемонстрував І. Брієр. У національному рахівництві моделювання найбільш ґрунтовно вивчав Е.К. Гільде, який розробив апарат моделювання технічних процесів при застосуванні нормативних методів обліку. [1]

Результати дослідження. Моделі бухгалтерського обліку можна умовно поділити на макро- та мікро-рівні. Автори робіт з даної теми приділяють особливу увагу трьом основним видам: англо-американська, континентальна та латиноамериканська або південноамериканська моделі. Незважаючи на це, також існує змішана модель. Вона характерна для перехідної економіки. Аналіз змісту та характеристика моделі макро-обліку показує, що в основу поділу національних рахунків та моделі національного рахівництва покладено прийняті країнами принципи національного регулювання бухгалтерської діяльності. Виходячи з вищезазначеного, можна провести класифікацію макромоделей.

Макромоделі бухгалтерського обліку можна класифікувати за принципом національного регулювання і поділити на жорсткі, м'які, інфляційні, релігійні, глобальні та змішані. [3]

Жорстка модель(континентальна) характеризується значним втручанням держави в процес фінансової звітності та видання відповідних законодавчих документів. Крім того, держава також виступає посередником у відносинах між підприємствами та банками, фінансовими установами та інвесторами.

Основними напрямками бухгалтерського обліку визначаються інформаційні потреби, процеси оподаткування, визначення макроекономічних показників та реалізація державної політики. [3]

Інфляційна модель (південноамериканська): головною особливістю цієї моделі є те, що держава активно втручається в діяльність підприємств. Це пов'язано з наступними причинами. Держава суворо стежить за виконанням податкових зобов'язань.

Контроль за діяльністю підприємств здійснюється шляхом встановлення суворих вимог до достовірності інформації, що міститься в річному звіті, а також перевірки фінансової звітності на відповідність міжнародним стандартам. Оцінка відповідності міжнародним стандартам. [4]

Моделі м'якого типу (англо-американська) мінімізує втручання держави в роботу з необхідними інвесторами та кредиторами. Основну роль у регулюванні бухгалтерської діяльності відіграють національні або міжнародні професійні організації, які формулюють концептуальні засади бухгалтерського обліку та звітності. Розробляє відповідні стандарти бухгалтерського обліку та звітності. Країни, які прийняли цю модель (США, Великобританія та Нідерланди), мають добре розвинені фінансові ринки. Фінансові ринки та гнучкість системи бухгалтерського обліку є однією з особливостей англо-американської моделі. Це є найбільш гнучкою моделлю. Ця модель орієнтована на інтереси дрібних акціонерів та інвесторів. На сьогоднішній день вона прийнята в наступних країнах. Австралія, Ізраїль, Індія, Канада, Кіпр, Канада, Пакистан, країни Центральної Америки та інші.

Релігійні модель (ісламська) розвивалася під значним впливом богословської думки і має кілька особливостей. А саме - заборонаю на отримання спекулятивного доходу від певних видів діяльності. Податки, які компанії мають сплачувати на користь бідних. Зокрема, вона забороняє отримання грошей з метою виплати дивідендів. Ринкові ціни переважають в оцінці активів та зобов'язань компанії.

Ця модель використовується в Об'єднаних Арабських Еміратах, Саудівській Аравії, Омані та інших ісламських країнах. [4].

Глобальна модель (інтернаціональна) використовується в багатьох країнах Південної Америки. Вона базується на Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ), які передбачають певні підходи до вирішення проблеми міжнародної уніфікації обліку. Сам стандарт визначає підхід до вирішення різних облікових проблем. Він визначає правила і процедури відображення господарських засобів, операцій та звітності про економічні активи та операції суб'єкта господарювання підприємства.

Особливості цієї моделі.

- Держава має жорсткі вимоги щодо ведення бухгалтерського обліку та управління доходами підприємств і домогосподарств.

- Держава активно втручається в діяльність підприємств.

- Модель характерна для країн з високим рівнем інфляції. [4]

Отже, моделювання це не тільки елемент бухгалтерського обліку. Воно описує найпоширеніші аспекти, притаманні обліку в різних галузях і компаніях. Це головна відмінність між моделюванням та іншими дослідницькими методами. Моделі, засновані на загальних принципах, забезпечують методологію дослідження та обліку, прийнятну для всіх галузей і підприємств, тоді як галузеві методи можна представити як окремі випадки загальних моделей. Типи моделей варіюються від простих логічних до макроекономічних, що сприяло поширеності моделювання в теорії бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Моделювання в бухгалтерському обліку. URL: http://4ua.co.ua/audit/qa2bc79b5c43b88521306d26_0.html
2. «Моделювання в бухгалтерському обліку як засіб підвищення ефективності його автоматизації» Г. М. Яровенко, м. Суми. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2012/28.pdf
3. «Моделювання в бухгалтерському обліку на макро- та мікрорівнях» Шигун М.М., к.е.н., доц., докторант. Житомирський державний технологічний університет. URL: https://drive.google.com/file/d/1--2clt-GzuNZFgoEVNSjMA2wkn8hGn-9/view?usp=share_link
4. Аналіз моделей бухгалтерського обліку Дергачова В. В. Облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. / В. В. Дергачова, Н. Є. Скоробогатова, Л. М. Шик. - К. : НТУУ "КПІ", 2011. 260 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23964/1/S.24.pdf>
5. Кузуб М.В. Інструменти стандартизації фінансових даних. Обліково аналітичне забезпечення антикризового управління підприємством/ Збірник матеріалів науково-практичної конференції. К.: КНТЕУ, 04/2016, с.13 – 17.

ХОДЗИЦЬКА В.В., к.е.н., доцент

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ*

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Актуальність. Стратегічний управлінський облік передбачає глибоке розуміння рішень, котрі необхідно прийняти організації. На основі такого розуміння здійснюється збір та аналіз даних у відповідності до Глобальних принципів управлінського обліку- принципу «Інформація є релевантною». Фактична й стратегічна інформація є необхідною для актуалізації стратегії, вона здійснює належний вплив і дозволяє організації створювати і захищати вартість в довгостроковій перспективі.

Результати дослідження. Ключова роль стратегічного управлінського обліку полягає в своєчасному наданні актуальної інформації керівникам. У відповідності до Принципу комунікації, питання, з яких необхідно приймати рішення. Даний Принцип передбачає виявлення, збір, оцінку, підготовку і зберігання інформації.

Для його реалізації необхідно досягнути відповідного балансу між:

- інформацією щодо минулих, наявних та очікуваних явищ;
- зовнішньою та внутрішньою інформацією;
- фінансовою та нефінансовою інформацією (включаючи екологічні та соціальні питання).[3]

Наслідки рішень стануть відомими тільки в майбутньому. Аби бути релевантною, інформація повинна містити елемент прогнозування і враховувати питання, що здійснюють суттєвий вплив на майбутні результати.

Нерелевантна інформація включає в себе постійні витрати, але не вся історична інформація є незастосовною. Безперервне удосконалення базується на інформації про те, які рішення в минулому виявилися ефективними, а які не спрацювали. Це дозволить використовувати вже перевірені рішення та уникати невдач [1, с.54].

Стратегічний управлінський облік виявляє найкращі джерела даних для пошуку інформації, котра має відношення до рішення, яке слід прийняти, до відповідальних за його прийняття осіб, а також до стилю та процесу його прийняття. Завдяки розумінню потреб зацікавлених сторін — як зазначено у Принципі комунікації — відбувається виявлення, збір і підготовка до аналізу інформації, найбільш важливої для прийняття рішення.

Інформація, що використовується для прийняття рішень, повинна бути цілісною. В процесі підготовки даних для аналізу, ці дані очищуються, групуються і фільтруються. Цінність інформації ґрунтується на її якості, точності, послідовності і своєчасності. Ця інформація є своєчасною стосовно рішень, які були прийняті чи будуть прийняті в певний період часу.

Дані повинні бути захищеними, аби уникнути їхньої втрати чи фальсифікації. Якщо необхідно надати неперевірені чи неповні дані, вони повинні бути позначені відповідним чином, щоб при прийнятті рішення був відомий рівень їхньої достовірності.

Стратегічна Інформація, яка застосовується в управлінському обліку, повинна відповідати трьом ключовим аспектам:

а. Часова притаманність — використовується інформація за минулий чи поточний періоди, а також прогностичні дані.

б. Необмеженість комунікацій — інформація не обмежена традиційними рамками організації. Її збір здійснюється як всередині організації, так і за її межами, у тому числі у фінансових і робочих системах, серед клієнтів, бізнес-партнерів, постачальників, на основі ринкових і макроекономічних даних.

в. Урізноманітнення джерел інформації — інформація може бути кількісною (як фінансова, так і нефінансова, включаючи екологічні і соціальні дані) та якісною [2, с.142].

Висновки. Навички обробки кількісної та якісної інформації в управлінському обліку необхідні для того, щоб надавати особам, відповідальним за прийняття рішень, дані за минулий та поточний періоди, а також прогностичні дані. Управління дозволяє отримувати дані про поточну ситуацію в режимі реального часу для моніторингу реалізації стратегій і планів в узгодженні їх із поставленими цілями. Застосування сценарного планування, прогнозування та інших аналогічних інструментів в межах управлінського обліку забезпечує необхідне уявлення про розвиток ситуації для вироблення стратегії.

Інформація, що використовується, може носити як фінансовий, так і нефінансовий характер, і охоплювати зовнішні та внутрішні питання, включаючи екологічні та соціальні.

Список використаних джерел:

1. Abednazar M., Rahnamay Roodposhti F., Nikoomaram H., Pourzamani Z. (2018) // A critical view of global management accounting principles. International journal of finance and managerial accounting, 3(9), 17-27.
[URL:https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=599654](https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=599654)
2. Borker D. Global management accounting principles and the worldwide proliferation of IFRS // The Business and Management Review, Volume 7. Number 3. 2016. URL: https://www.academia.edu/24299082/Global_management_accounting_principles_and_the_worldwide_proliferation_of_IFRS
4. CGMA Competency Framework (2015). Global management Accounting Principle, The Chartered Global management Accountant, American Institute of CPAs. URL: www.cgma.org/principles.

ЧЕРЕВКО Т.Д., здобувач вищої освіти,
КУЗУБ М.В., ст. викладач кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Актуальність. З поширенням інформаційних технологій та цифровизації у бізнесі, підприємства змушені адаптуватися до нових вимог та можливостей. Останні десятиліття відбуваються трансформації у соціально-економічному секторі економіки, в тому числі й через вплив пандемії COVID-19. У зв'язку з цим, ведення бухгалтерського обліку стає більш складним та вимагає знань з інформаційних технологій, а також розуміння їх впливу на фінансову звітність та облікові процеси. Крім того, цифрові технології дозволяють автоматизувати багато процесів, що знижує ймовірність помилок та забезпечує більш точну та швидку обробку фінансової інформації.

З іншого боку, діджиталізація в сучасних умовах є невід'ємною складовою подальшого розвитку будь-яких бізнес-процесів на підприємстві. На думку фахівців АССА (Асоціації Сертифікованих Присяжних Бухгалтерів – англ. Association of Chartered Certified Accountants) сучасне покоління 30-річних працівників надають перевагу автоматизованому документообігу із застосуванням електронних документів без очного спілкування з колегами та використання паперових документів. [1].

Результати дослідження. Пошуком найкращого рішення, яке буде відповідати потребам компанії є діджиталізація. Діджиталізація – це впровадження найсучасніших технічних рішень, які гарантують підтримання найвищої якості обслуговування підприємств при оптимізації використання ресурсів. Часто це пов'язано з модернізацією існуючого бізнес-плану та способу роботи, але завжди приносить нові ідеї в роботу організації, покращення внутрішньої та зовнішньої комунікації та значне прискорення доступу до інформації. [2].

При цьому, «в умовах розвитку інформаційного суспільства та цифрової економіки виникає ряд передумов для формування нової цифрової парадигми бухгалтерського обліку» завдяки впровадженню:

- хмарних технологій, що дозволяють використовувати віртуальні обчислювальні потужності та дисковий простір, що дозволяє вести облік, складати та передавати звітність із будь-якого фізичного місця, сприятимуть подальшому аутсорсингу бухгалтерських послуг;
- штучному інтелекту, що дозволить обирати найкращі способи здійснення та відображення операцій, формування звітності, відповідно до заданих параметрів;
- блокчейну, який забезпечуватиме перевірку достовірності формування інформації, сприятиме зростанню довіри її користувачів;

- радіочастотному маркуванню активів, що спростить планування їх кількості, відповідно до виробничих потреб та контроль за їх наявністю;

- використанню дронів та супутникових технологій, зникне потреба у інвентаризації активів, що розміщені на значних фізичних. [3].

Застосування технології блокчейну веде до створення реєстру або облікової книги записів про події у цифровому середовищі. Технологія дозволяє створити базу даних з високим рівнем захисту від фальсифікації чи знищення записів. Дані неможливо підробити, оскільки кожен новий запис здійснює підтвердження вже існуючих ланцюжків. Щоб змінити певні дані, потрібно змінювати інформацію в усіх інших блоках. При цьому, так як система розподілена, актуальна інформація про записи в ній зберігається у всіх її учасників і автоматично оновлюється при внесенні будь-яких змін. Також ще одним перспективним напрямом є застосування хмарних технологій в бухгалтерському обліку. Хмарні технології - це технології роботи з даними онлайн, а не на жорсткому диску комп'ютера. Найбільша перевага технології в тому, що користувач має вільний доступ до даних, незалежно від того, де він знаходиться та який пристрій використовує. Крім цього, доступ до хмари можна надати не тільки редактору, а й іншим людям. При застосуванні хмарних технологій зменшуються витрати на закупівлю серверного обладнання, апаратних і програмних рішень та можливі оперативні зміни конфігурації корпоративної IT-інфраструктури залежно від поточних потреб. Завдяки хмарним обчисленням дані організації можна аналізувати усією командою, робити прогнози, покращувати їх і приймати найкращі бізнес-рішення.

Автоматизація бухгалтерського обліку з використанням «хмарних» технологій є одним із надійних і прогресивних підходів для вирішення сучасних облікових завдань. [4].

Зазвичай, трансформація бухгалтерського обліку в цифровий простір, складається такий комплекс із взаємопов'язаних частин:

– система обробки транзакцій (TPS – Transaction Processing System)

– забезпечує проведення щоденних господарських операцій та підтримує бізнес-процеси; – загальна система бухгалтерського обліку та система фінансової звітності (GLS – General Ledger System (FRS – Financial Reporting System)) – відображає повну картину стану бухгалтерського обліку, автоматично формує звітність, висвітлює за наявності фінансові проблеми;

– система управлінської звітності (MRS – Management Reporting System) – формує інформаційно-аналітичне підґрунтя для прийняття управлінських рішень. [1].

Причини, які спонукають підприємства вводити інформаційні системи, обумовлені прагненням збільшити продуктивність щоденних робіт та усунути їх повторне виконання, а також плануванням за рахунок прийняття раціональних та оптимальних рішень підвищити ефективність управління підприємством.

Найпоширенішим програмним забезпеченням для автоматизації обліку на

сьогодні є програмні продукти системи 1С:Підприємство 8, зокрема, конфігурація «Бухгалтерія 8 для України». Серйозну конкуренцію, на наше переконання, цим прикладним рішенням складе нова лінійка програм під брендом «BAS», зокрема, програма «BAS Бухгалтерія. ПРОФ». «BAS Бухгалтерія» призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності. Особливо перспективним з точки зору діджиталізації обліку та управління підприємством, на нашу думку, є використання програмного рішення ERP-класу – «BAS ERP». «BAS ERP» є інноваційним рішенням для побудови комплексних інформаційних систем управління діяльністю багатопрофільних підприємств. Рішення розроблено з урахуванням кращих практик автоматизації великого та середнього бізнесу і враховує специфіку обліку в Україні. Використання сучасного програмного забезпечення вимагає значного підвищення кваліфікації облікового персоналу, розвитку фахових компетенцій. [5].

Висновок. Діджиталізація бізнесу не тільки збільшує ефективність бухгалтерського обліку, але також надає більше можливостей для аналізу фінансових даних та прийняття стратегічних рішень на основі цих даних. Нові технології, такі як хмарні обчислення та штучний інтелект, можуть допомогти в прогнозуванні майбутніх трендів, що можуть бути корисними для розробки стратегії розвитку підприємства. Крім того, діджиталізація бізнесу може сприяти зменшенню витрат на обслуговування бухгалтерського обліку, а також забезпечити більшу доступність до фінансових даних для всіх зацікавлених сторін, включаючи власників, інвесторів та банківських установ.

Отже, діджиталізація бізнесу може стати ключовим фактором для розвитку бухгалтерського обліку та фінансового моніторингу в сучасному світі, що надає підприємствам більшу конкурентну перевагу та можливості для розвитку. Однак, для досягнення максимальної користі від цих технологій необхідно забезпечити правильну підготовку та належний рівень кібербезпеки.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан і перспективи розвитку. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1588>
2. Впровадження діджиталізації в систему бухгалтерського обліку. URL: [111-112.pdf \(mnau.edu.ua\)](http://111-112.pdf(mnau.edu.ua))
3. Перспективи бухгалтерського обліку в умовах діджиталізації економіки. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/243.pdf>
4. Бухгалтерський облік в умовах цифровізації. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ru/article/id-3989/>
5. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/57711/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%AF%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%D0%A1%D0%AB%202020%281%29-50-54.pdf>

ШЕРШЕНЬ В. Ю., ЧЕПУРНА А. Л., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **ЧЕРНЕНКО К. В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність. Забезпечення різних рівнів управління збалансованою системою показників досягається через оцінку ключових показників ефективності. Здійснення аналізу у системі управління основними засобами відіграє надзвичайно важливу роль. Ефективність та інтенсивність експлуатації та використання основних засобів є вагомим фактором прибутковості вкладеного капіталу та позитивного фінансового результату господарюючого суб'єкта.

Результати дослідження. Дотримання алгоритму аналізу основних засобів на підприємстві має велике значення, дозволяючи етап за етапом досліджувати та робити висновки про стан та ефективність використання основних засобів.

Комплексний підхід до аналізу основних засобів представлено на рис. 1.

Інформаційну базу аналізу основних засобів можна узагальнити в кілька блоків:

Блок 1. Первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку – первинні (Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів; Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів; Акт списання основних засобів) та журнали-ордер по рахунках 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції».

Блок 2. Фінансова звітність - ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - в частині інформації про первісну вартість основних засобів та їх знос, загальну вартість необоротних та оборотних активів, ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» - у частині суми чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (робіт, послуг), чистого прибутку (збитку) та суми амортизації, ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів» - у частині надходження грошових коштів від реалізації основних засобів та витрачання грошових коштів на придбання основних засобів, ф. № 5 «Примітки до фінансової звітності» у частині детальної інформації про основні засоби та амортизацію.

Блок 3. Статистична звітність – ф. №о 50-сг «Звіт про основні економічні показники роботи сільгоспприємств», ф. №2-ОЗ ІНВ «Звіт про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції», №2-нвестиції «Звіт про капітальні інвестиції».

Основними напрямками оцінки основних засобів є аналіз складу, структури та динаміки; динаміки та структури надходження та вибуття, руху та

стану; інвестиційної привабливості, показників.

До методів аналізу основних засобів можна віднести: вертикальний, горизонтальний (трендовий), коефіцієнтний аналіз, групування, порівняння, розрахунок відносних показників.

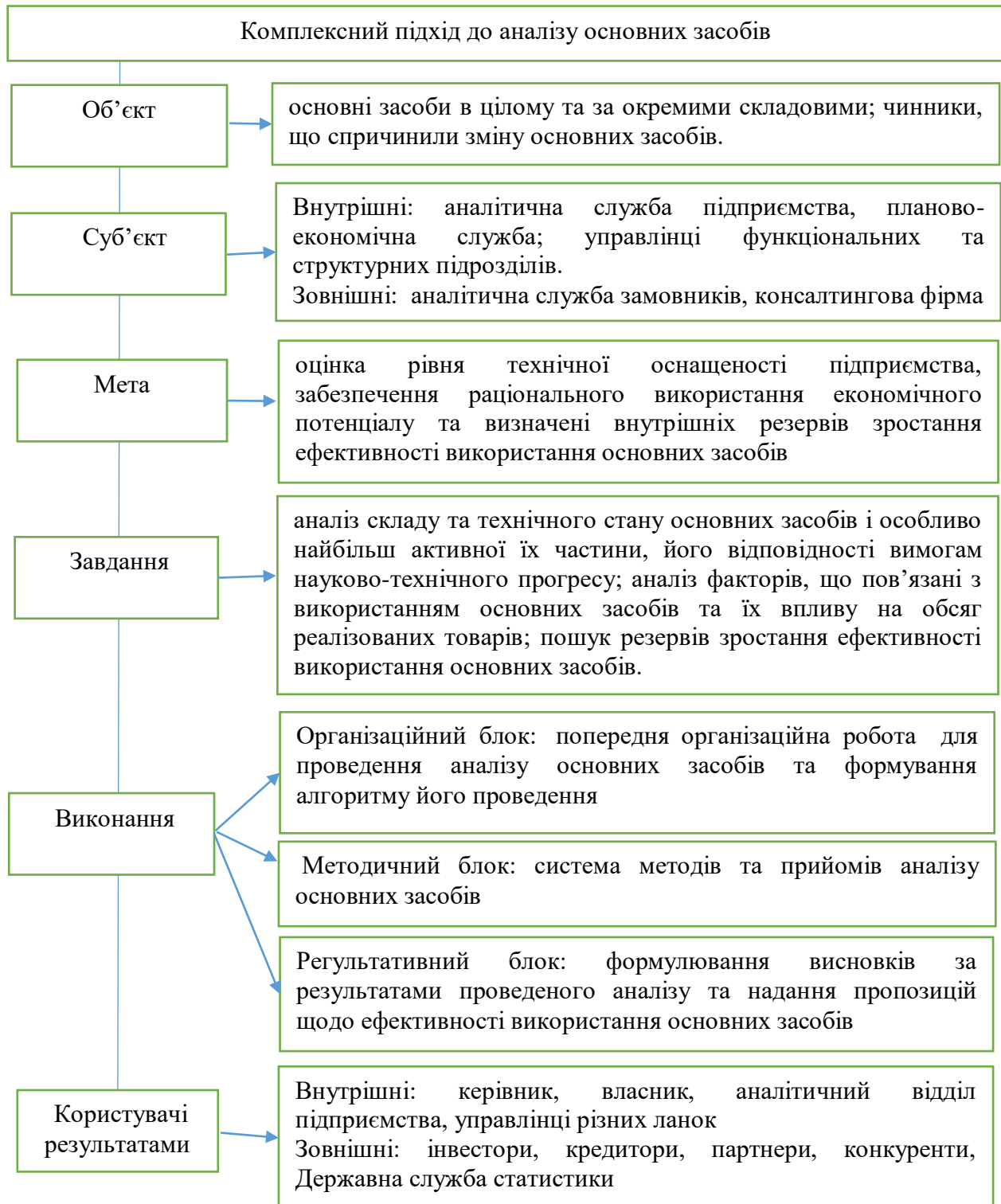

Рис. 1. Організаційно-інформаційна модель аналізу основних засобів*

* авторська розробка

Показники стану та ефективності використання основних засобів можна

узагальнити в групи: а) характеризують функціональний стан основних засобів - коефіцієнт зносу, придатності, оновлення, вибуття, приросту; б) характеризують ефективність використання основних засобів: фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність, рентабельність (збитковість) основних засобів.

Тракування результатів основних з вказаних показників представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Тракування результатів аналізу основних показників стану та ефективності використання основних засобів*

Показник	Тракування
Коефіцієнт накопичення зносу	- ступінь фізичного старіння основних засобів; - характеризує ту частину основних засобів, яка перенесена на готову продукцію; - інтенсивність накопичення коштів для оновлення основного капіталу
Коефіцієнт придатності основних засобів	- характеризує ту частину основних засобів, вартість яких ще не перенесена на продукцію
Коефіцієнт оновлення	- характеризує, в якій мірі були оновлені основні засоби протягом звітного періоду
Коефіцієнт вибуття	- показує, яка частина основних засобів вибула протягом звітного періоду
Фондвіддача	- показує скільки гривень доходу припадає на 1 гривню основних засобів підприємства; - можна порівнювати рівень використання основних засобів за виробничими підрозділами підприємства
Фондомісткість	- показує частку основних засобів, що припадає на кожну гривню продукції, що випускається; - використовується для оцінки потреби в основних засобах при прогнозуванні темпів зростання виробництва продукції і зміни рівня використання основних засобів
Фондоозброєність	- показує частку вартості основних виробничих засобів, що припадає на кожного робітника
Рентабельність основних засобів	- показує скільки гривень прибутку припадає на 1 гривню авансованих у виробництво основних засобів

* узагальнено на підставі [2]

Узагальнення результатів аналізу основних засобів передбачає систематизацію інформації, оцінку вірогідності прогнозних показників, розробку багатоваріантних заходів щодо зростання ефективності використання основних засобів, оформлення результатів аналізу і передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів.

Реалізація результатів аналізу основних засобів: втілюється в прийнятті рішень щодо реалізації обраного варіанту заходів, доведення прийнятого рішення до виконавців та забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень.

Список використаних джерел:

1. Макаренко А. П., Левченко З.М., Прийдак Т.Б., Лега О.В., Яловега Л.В. Обліково-аналітична підтримка стратегічного управління підприємством на основі основних параметрів ефективності. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*. Volume 23, Special Issue 2. 2019. С. 1 – 6. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6446/1/Accounting-and-Analytical-Support-of-The-Enterprises-Strategic-Management-1528-2635-23-SI-2-423.pdf>
2. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. *Фінансовий аналіз: підручник*. К., 2014. 320 с.

ЩУР Д.А., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **СОЛОНЕНКО Ю.В.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки
 Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Актуальність. Ведення бізнесу в умовах війни – складний та ризиковий процес. Чинники внутрішнього та зовнішнього середовища можуть змінюватися кожного дня та впливати на діяльність підприємства, як позитивно так і негативно. Саме тому, варто регулярно аналізувати можливі ризики, оцінювати поточний стан та визначати ймовірність банкрутства підприємства.

Результати дослідження. Причини банкрутства підприємств досліджували вітчизняні вчені: В.І. Рудик, Ю.М. Великий, О.Д. Зьома, І.О. Бланк, О.Л. Пластун. Проблеми оцінки ризику банкрутства у своїх працях вивчали наступні закордонні науковці: В. Бівер, Е. Альтман, Р. Ліс, Р. Таффлер, Г. Спрінгейт [1].

Банкрутство – абсолютна неплатоспроможність боржника, наслідок глибокої фінансової кризи, що спричиняє відсутність можливості організації задовольняти вимоги кредиторів [1].

Одним із найвідоміших алгоритмів діагностики банкрутства є система американського економіста Вільяма Бівера, котра побудована за дослідженнями тенденцій показників для передбачення банкрутства. До неї входять : коефіцієнт Бівера; рентабельність активів, фінансовий левередж, коефіцієнт покриття. Побудуємо та проаналізуємо систему показників Бівера на прикладі підприємства ТОВ «Данон Дніпро». Зобразимо у таблиці 1 та дослідимо дані необхідні для розрахунку системи.

Таблиця 1

Показники діяльності ТОВ «Данон Дніпро» у 2020-2021 р.

Назва	Умовне позначення	Базовий рік (тис.грн)	Звітний рік (тис.грн)
Чистий прибуток	ЧП	290 230	165 822
Амортизація	Ам	(338 689)	(376 002)
Довгострокова заборгованість	ДЗ	82 383	141 240
Короткострокова заборгованість	КЗ	803 189	939 572
Активи	А	1 384 795	1 470 145
Власний капітал	ВК	499 223	389 333
Необоротний капітал	НК	492 218	304 120
Оборотні активи	ОА	892 577	1 166 025

Джерело – [3]

З таблиці 1 можна прослідкувати негативну динаміку до зниження розміру чистого прибутку у 2021 році порівняно з 2020. Також, у порівнянні базовими даними зросли розміри амортизації, довгострокової заборгованості,

короткострокової заборгованості та знизився власний капітал, що свідчить про погіршення показників та стану підприємства у звітному році.

У таблиці 2.2 зображені формули для розрахунку та нормативні значення показників.

Таблиця 2

Алгоритм розрахунку та аналізу показників системи Бівера

Показник	Алгоритм розрахунку	Значення показників		
		У нормі	За 5 років до банкрутства	За 1 рік до банкрутства
Коефіцієнт Бівера	$\frac{ЧП - Ам}{ДЗ + КЗ}$	$\geq 0,4$	0,4 – (-0,15)	$\leq (-0,15)$
Рентабельність активів, %	$\frac{ЧП}{А} * 100\%$	≥ 4	4 – (-22)	$\leq (-22)$
Фінансовий леверидж, %	$\frac{ДЗ+КЗ}{А} * 100\%$	≤ 37	≤ 50	≤ 80
Коефіцієнт покриття активів оборотним капіталом	$\frac{ВК - НК}{А}$	$\geq 0,4$	$\geq 0,3$	$\geq 0,06$
Коефіцієнт покриття	$\frac{ОА}{КЗ}$	$\leq 3,2$	≤ 2	≤ 1

Джерело – [2]

Коефіцієнт Бівера – індикатор для визначення рівня задовільності структури балансу. Вважається відношенням суми чистого прибутку та амортизації до показників довгострокових і поточних зобов'язань.

Рентабельність активів висвітлює рівень залучення активів.

Фінансовий леверидж є показником, що висвітлює можливість шляхом зміни обсягу і структури довгострокових пасивів впливати на прибуток.

Коефіцієнт покриття активів оборотним капіталом дозволяє зрозуміти чи достатньо оборотних активів підприємству для зниження боргових зобов'язань. Також, показник допомагає виявити число оборотних активів, яке припадає на одиницю короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт покриття допомагає визначити чи вистачає оборотних коштів організації для зниження боргів [1].

Розглянувши відносні відхилення можна зробити висновок, що у звітному році прослідковуються тенденції до погіршення наступних показників: коефіцієнта Бівера та рентабельності активів. Зросли значення фінансового левериджа, коефіцієнту покриття активів оборотним капіталом та коефіцієнту покриття. У відсотковому значенні найбільш негативне відносне відхилення зафіксоване за показником коефіцієнта Бівера. Найбільше зростання зафіксоване за коефіцієнтом покриття активів оборотним капіталом.

Проаналізувавши показники таблиці 3 можна зробити висновок, що коефіцієнт Бівера та коефіцієнт покриття активів свідчать, що ТОВ «Данон Дніпро знаходиться за 5 років до банкрутства. За коефіцієнтом покриття активів оборотним капіталом та фінансовим левереджем стан критичний – за

рік до банкрутства. Єдиним показником результати якого в межах норми є рентабельність активів.

Таблиця 3

Система показників Бівера

Назва	Базовий рік	Звітний рік	Відносне відхилення звітного року від базового	
			абс. знач. (+)	У %
Коефіцієнт Бівера	-0,06	-0,2	-0,14	233,33
Рентабельність активів	20,96	11,28	-9,68	46,18
Фінансовий леверидж	63,95	73,52	9,57	14,97
Коефіцієнт покриття активів оборотним капіталом	0,005	0,058	0,053	1060
Коефіцієнт покриття	1,11	1,24	0,13	11,71

Джерело – [3]

У ситуації, що утворилася доцільно:

- розпочати оновлення основних фондів та зміну старого устаткування;
- знижувати довгострокові зобов'язання;
- максимальний продаж застарілого устаткування задля зменшення зобов'язань та впровадження інновацій;
- введення нових більш затребуваних продуктів у виробництво;
- ребрендинг підприємства задля зростання обсягів збуту продукції.

Висновки. Отже, аналіз системи показників Бівера дозволив визначити проблемні сторони підприємства ТОВ «Данон» Дніпро. Ними є: занадто великі довгострокові та короткострокові зобов'язання, низький чистий прибуток, високий рівень амортизації. Визначено, що підприємство потребує реорганізації. Також, можна спрогнозувати, що подальші показники діяльності ТОВ «Данон» Дніпро погіршуватимуться через зовнішні чинники. Варто згадати, що «Данон» лідер ринку молочної продукції України і отримані результати свідчать про критичну ситуацію та катастрофічний вплив економічної кризи на розвиток великого бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Марусяк Н.Л., Пильнюк Д.О. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. С.
2. Financial Ratios As Predictors of Failure // JSTOR URL: <http://www.jstor.org/stable/2490171>
3. Вінницький ОЖК. Фінансова звітність. URL: <http://vmzhk.vioil.com/reports.html>

ЯКОВЛЕВ В.І., асистент кафедри обліку і фінансів

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУТНОСТІ БЮДЖЕТУВАННЯ

Актуальність. У зв'язку з сучасною ринковою ситуацією перед промисловими підприємствами стоять складні завдання. Бажання розвиватися та ефективно працювати змушує багато підприємств реформувати як внутрішню організаційну структуру, так і методи управління підприємством, одним із яких є процес бюджетування. Актуальність бюджетування полягає в плануванні майбутньої діяльності компанії. Він базується на системі бюджетів, які можна використовувати для кількісного аналізу фінансового планування та контролю за його виконанням.

Результати дослідження. Бюджетування є частиною управлінського обліку і використовується в багатьох сферах господарювання: у фінансовому менеджменті з його допомогою можна заздалегідь отримати досить чітке уявлення про бізнес-структуру організації, регулювати обсяги витрат в рамках ліміти, які відповідають загальному надходженню коштів, визначають, коли і на яку суму забезпечити фінансування; у сфері управління комерційною діяльністю цей метод змушує менеджерів систематично займатися маркетингом з метою розробки точніших прогнозів і визначення найбільш доцільних і ефективних комерційних заходів у межах наявних ресурсів їх здійснення; з точки зору організації загального управління цей метод чітко визначає значення і місце кожної функції (комерційної, виробничої, фінансової, адміністративної та ін.), що виконується в організації, дозволяє забезпечити належну координацію діяльності цих служб, спрямовуючи їх на спільна діяльність з метою досягнення показників, визначених у бюджеті; з точки зору управління витратами цей метод сприяє більш економному використанню ресурсів і забезпечує пошук шляхів зниження витрат [1].

У роботі А.Д. Шеремета бюджет є «фінансовим планом дій» і приділяється увага відповідності між терміном «бюджет» і терміном «кошторис», що підкреслює зв'язок процесу оперативного планування як однієї з функцій менеджменту з управлінським обліком [2]. Науковець В. Хліпацька вважає, що під терміном «бюджетування» необхідно розуміти колективний процес, який забезпечує координацію діяльності підрозділів компанії та її підпорядкування загальній стратегічній меті [3]. Фахівець В. Хруцький відзначає, що «бюджетування» - це технологія фінансового планування, обліку та контролю доходів і витрат, що дозволяє аналізувати прогнозовані фінансові показники та управляти ресурсами з їх допомогою [4].

На нашу думку під бюджетуванням необхідно розуміти – процес фінансового планування з метою ефективного управління ресурсами підприємства для досягнення його стратегічних цілей.

Основним елементом бюджетування на підприємстві є операційні бюджети, які перетворюють і формалізують кількісні показники у вартісні і характеризують майбутні доходи та використання фінансових ресурсів підприємства. Основна частина операційних бюджетів прямо чи опосередковано впливає на кінцеві показники, і перш за все, на показники доходів, витрат і ефективності діяльності на кожному етапі фінансово-господарських процесів і структурних підрозділів підприємства. На основі операційних бюджетів розробляються основний і фінансовий бюджети, які відображають і формалізують вплив прийнятих рішень у виробничій, торговельній та інвестиційній діяльності підприємства на його активи, фінансові ресурси та фінансову стійкість у період бюджетного періоду.

Головною метою бюджетування є підвищення фінансово-економічної ефективності та фінансової стійкості підприємства шляхом координації зусиль усіх підрозділів з метою досягнення кінцевого, вимірюваного результату [5].

Загалом мета бюджетування полягає в тому, що воно є основою [5]:

- планування та прийняття управлінських рішень;
- оцінка всіх аспектів фінансового стану підприємства;
- зміцнення фінансової дисципліни.

Важливим для підприємства є впровадження системи бюджетування, оскільки цей процес дозволяє створювати прогнози фінансової діяльності; швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та впроваджувати зміни у внутрішньому середовищі, тобто впливати на процеси суб'єкта господарювання зсередини; спрямовувати діяльність структурних підрозділів, координувати їх діяльність і спрямовувати на досягнення цілей підприємства; підвищити якість управління бізнесом шляхом швидкого прийняття рішень.

Висновки. Основне значення бюджетування зводиться до підвищення фінансово-економічної ефективності та фінансової стійкості підприємства шляхом координації зусиль усіх підрозділів з метою досягнення кінцевого, вимірюваного результату. Роль цього процесу полягає в координації всіх аспектів діяльності компанії та об'єднанні зусиль усіх відділів для досягнення цілей компанії, що забезпечить її високу ефективність у майбутньому. Тому питання запровадження системи бюджетування на підприємствах потребує подальшого дослідження та уточнення з урахуванням потреб сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Гладких Д. Особливості планування доходів та витрат. *Вісник НБУ*. 2008. № 1. С. 6-8.
2. Шеремет А.Д. Фінанси підприємств: менеджмент і аналіз: навч. посібник для економ. вnz. М.: ИНФРА-М, 2006. 536 с.
3. Хліпацька В. Бюджетне планування запасів і витрат з їх придбання і зберігання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2004. №4. С. 18-22.
4. Хруцкий В.Е., Хруцкий Р.В. Системы бюджетирования. *Семь шагов по эффективной постановке бюджетирования: Финансы и статистика*. 2007. 176 с.
5. Ювженко Н. М. Теоретичні підходи до визначення сутності та природи бюджетування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 7. С. 74–78.

ЯНІШЕВСЬКИЙ Б. С., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **СОЛОНЕНКО Ю. В.**, к.е.н, доцент,

доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Актуальність. В умовах ринкової економіки, жорсткої конкуренції між підприємствами, впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та економічної нестабільності, сучасним підприємствам необхідно швидко реагувати на зміни середовища та враховувати потенційні ризики в процесі планування своєї діяльності. Ризик є невід'ємною характеристикою організацій, що працюють у сучасному невизначеному середовищі. Ефективне управління ризиками та системи економічної безпеки можуть допомогти компаніям захистити свої активи, збільшити прибутки та зменшити витрати. Успішне управління ризиками вимагає аналізу та виявлення ризиків, оцінки та контролю ризиків, а також розробки планів на випадок непередбачуваних подій.

Результати дослідження. Управління ризиками - це сфера управління, яка фокусується на аналізі та зниженні ризиків, використовуючи різні методи та прийоми для усунення існуючих факторів ризику або виявлення майбутніх факторів ризику. Метою управління ризиками є запобігання виникненню проблем і несприятливих подій за допомогою ефективного управління ризиками та недопущення додаткових витрат для бізнесу. У сучасній літературі найбільш поширеною економічною категорією "управління ризиками" є "ризик-менеджмент" [2, с. 109].

Перед тим, як перейти до етапу "ідентифікації ризиків", проводиться процес "аналізу середовища" для дослідження можливих внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на існування компанії. До зовнішніх ризиків належать політичні, законодавчі, соціальні, процентні, кредитні та природні ризики. Внутрішні ризики включають виробничі, маркетингові, комерційні, фінансові, ділові, економічні та операційні ризики. Через велику кількість ризиків компанії стикаються з проблемою вибору між високим прибутком від високоризикованої діяльності (з ризиком втрати не тільки прибутку, але й вкладеного капіталу) та низьким прибутком від безризикової діяльності.

Сучасні менеджери та керівники підприємств зобов'язані постійно відстежувати фактори ризику, щоб побудувати ефективну та гнучку систему управління в ринковому середовищі до того ж в умовах обмежених ресурсів, що вимагає наявності системи управління ризиками, всіх її аспектів, ключових принципів та методів управління.

Управління ризиками на підприємстві має бути організоване таким чином, щоб забезпечити постійний самоаналіз і самоуправління. Чим більш детальним є процес моніторингу, тим меншою є потреба в додаткових перевірках діяльності компанії [3, с. 75].

У сучасних умовах господарювання, підприємство та його економічна безпека піддаються впливу як зовнішніх, так і внутрішніх загроз.

Зовнішні загрози та дестабілізуючі фактори включають злочинні організації, конкурентів та незаконну діяльність компаній і приватних осіб. Нерідко доводиться стикатися з промисловим шпигунством або особами, які займаються шахрайством. Банкрутство та безвідповідальні ділові партнери також можуть становити загрозу. Внутрішні загрози - це дії або бездіяльність співробітників (як навмисні, так і ненавмисні), що суперечать інтересам компанії і можуть призвести до фінансових втрат, витоку або втрати конкурентних інформаційних ресурсів (у тому числі комерційної таємниці та конфіденційної інформації), шкоди діловому іміджу та репутації компанії в бізнес-співтоваристві, проблем у відносинах з реальними або потенційними партнерами і клієнтами, а також до аварій на виробництві.

З урахуванням вищевикладеного, підприємство повинно мати систему заходів з економічної безпеки, головною метою яких буде забезпечення успішності діяльності, фінансової стабільності та незалежності підприємства. [1, с. 230].

Існує декілька стратегій, які можуть забезпечити рівень економічної безпеки підприємства. У критичних умовах, коли діяльність підприємства порушена, використовують стратегію виживання, яка вимагає швидких та своєчасних дій для відновлення ситуації та виведення підприємства з кризи. Стратегія регулювання застосовується в умовах низької безпеки і спрямована на стабілізацію діяльності підприємства та підвищення його показників. Стратегія захисту націлена на забезпечення захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз та підвищення стійкості і економічного потенціалу підприємства. У високоекономічних умовах використовують стратегію стабілізації для підтримки поточного стану і підвищення показників діяльності підприємства [1, с. 232].

Кожна стратегія має свої сильні та слабкі сторони, і обирати певну стратегію потрібно з урахуванням багатьох факторів, таких як внутрішнє та зовнішнє середовище на ринку, специфіка діяльності підприємства та його здатність до змін, наявність ресурсів та конкурентна ситуація. Крім того, результативність кожної стратегії залежить від якості її виконання та врахування потреб підприємства. Необхідно глибоко аналізувати ситуацію та обирати найкращу стратегію, що задовольняє потреби та можливості підприємства і підвищує його ефективність.

Висновки. Підприємство повинно створити власну систему управління ризиками, яка повинна передбачати можливі джерела фінансування збитків, які компанія може понести в результаті реалізації негативних ризиків. Вибір механізмів управління ризиками має бути спрямований на пошук найбільш доцільного, адекватного та економічно ефективного способу впливу на ту чи іншу ситуацію. В результаті підприємство зможе сформулювати комплексну стратегію управління ризиками. Це означає, що рішення можуть прийматися з

орієнтацією на фінансові, трудові та матеріальні ресурси, на розподіл завдань між менеджерами та на консультації з експертами. Загалом, ефективність управління ризиками компанії, а отже, її ринкові показники та успіх у конкурентній боротьбі, значною мірою залежить від прийнятих механізмів мінімізації ризиків. Механізмами, що забезпечують фінансову безпеку компанії, є досягнення ефективних параметрів її діяльності, збереження виробничого потенціалу та людських ресурсів, створення конкурентоспроможного бізнесу та створення умов для сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Новик І. В. Проблеми та перспективи забезпечення економічної безпеки підприємства в Україні. Економіка та управління підприємствами. Сер.: Інфраструктура ринку. Вип. 43. 2020. С. 229–233.
2. Сарана Л. А., Білан О. В., Бітюк І. М. Управління ризиками підприємствами в сучасних умовах господарювання. *Проблеми системного підходу в економіці. Сер.: Економіка та управління підприємствами.* Вип № 2 (82). 2021. С. 107–112
3. Сосновська О. О., Деденко Л. В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій.* 2019. С. 70–79.

РОЗДІЛ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

АЙН А. М. здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
 доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
 м. Харків*

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СПРАВИ

Актуальність. В сучасних умовах розвитку економічних відносин суттєве значення мають зовнішні торгівельні зв'язки. В Україні зовнішня торгівля є найбільшим джерелом наповнення державного бюджету, а в умовах воєнного часу – незамінним важелем підтримки обороноздатності країни.

Зовнішньоторгівельні зв'язки є важливим індикатором економічного розвитку країни. В умовах глобалізації значення зовнішньої торгівлі суттєво зростає, оскільки національні економіки стають все більш відкритими і вразливими до впливів зовнішнього середовища. Розвитку міжнародної торгівлі сприяє діяльність СОТ, інтеграційні процеси в окремих регіонах світу [0].

Зовнішня торгівля є вагомим чинником економічного успіху держави у процесах взаємодії національної економічної системи зі світовою, виступаючи центральною ланкою міжнародних економічних відносин. Вони, своєю чергою, мають велике значення для прогресивного розвитку національної економіки в глобалізованому середовищі. Зовнішньоторгівельні зв'язки є важливим індикатором економічного розвитку країни та її регіонів. В умовах глобалізації значення зовнішньої торгівлі суттєво зростає, оскільки локальні економічні системи стають все більш відкритими й вразливими до впливів зовнішнього середовища [0].

Регулювання зовнішньої торгівлі є важливим фактором економічного розвитку держави. Кожна держава сама визначає ступінь регулювання зовнішньої торгівельної діяльності країни встановлюючи свої правила та принципи. Такі показники як експорт, імпорт, зовнішній торговельний оборот мають значний вплив на розвиток зовнішньої торгівлі України. А на зовнішньоторгівельний баланс впливають експорт, імпорт та сальдо товарів і послуг. Саме тому є актуальним є проведення аналізу зовнішньоторгівельного балансу України у розрізі експорту та імпорту.

Результати дослідження. В рамках дослідження було проведено аналіз зовнішньоторгівельного балансу України з 2014 по 2021 рр. (млрд дол. США), результати якого показано в таблиці. Представлені в таблиці результати аналізу свідчать про те, що у відсотковому відношенні на протязі 2014-2021 років в

Україні імпорт випереджав експорт.

Таблиця

Аналіз зовнішньоторговельного балансу України з 2014 по 2021 рр.
(млрд дол. США)*

Рік	Експорт товарів та послуг, млрд дол. США	Експорт товарів та послуг, %	Імпорт товарів та послуг, млрд дол. США	Імпорт товарів та послуг, %	Сальдо
2014	53,9	49,77	54,4	50,23	-0,5
2015	38,1	50,40	37,5	49,60	0,6
2016	36,4	48,15	39,2	51,85	-2,8
2017	43,3	46,61	49,6	53,39	-6,3
2018	43,7	43,31	57,2	56,69	-13,5
2019	50,1	45,18	60,8	54,82	-10,7
2020	49,2	47,54	54,3	52,46	-5,1
2021	68,1	48,33	72,8	51,67	-4,7

*Розраховано за даними Державної служби статистики України [0]

Виключення становив тільки 2015 рік, в якому експорт здійснювався більш високими темпами ніж імпорт, і його частка складала 50,40%. Підтвердженням тому є позитивне сальдо, яке склало 0,6. Найменший показник експорту був у 2018 році та складав 43,31%. І саме у 2018 році відбувається рекордний показник негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу – 13,5.

З огляду на наведене доцільно провести аналіз коефіцієнта покриття експорту імпортом:

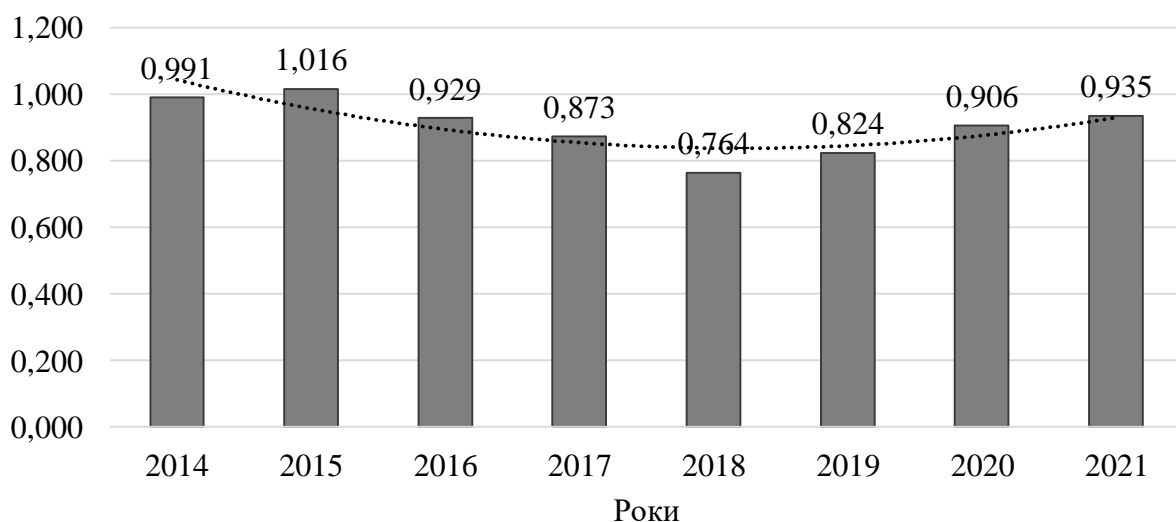

Рис. Динаміка коефіцієнта покриття експорту імпортом в Україні за 2014–2021 рр.

Результати аналізу показують, що скорочення експорту у 2015 році у порівнянні з 2014 роком на 15,8 млрд дол. США відбулося через скорочення зовнішніх стосунків з РФ.

"Гальмування" українського експорту в 2018 році не є ознакою появи

нових проблем на зовнішніх ринках. Основним фактором цього сповільнення стали внутрішні чинники, в першу чергу несприятливий врожай 2017 року [0].

Зменшення експорту та імпорту у 2020 році було спричинено пандемією COVID-19. Негативні фактори які вплинули на зменшення експорту: скорочення світового попиту та карантинні заходи щодо всього світу.

Збільшення експорту та імпорту у 2021 році відбулося після послаблення карантинних заходів та зростання цін на світовому ринку.

Як видно з рисунку, покриття експорту імпортом відбулося тільки у 2015 році та складає 1,016 або 16% покриття. Найменший показник спостерігається у 2018 році та складає 0,764 або 23,6% перевищення імпорту над експортом. У наступні два роки показник збільшується та досягає результатів 2016 року. Рівень імпортозалежності України від світового господарства досить високий.

Одним із чинників стримування росту зовнішньоекономічної діяльності є проблеми митного регулювання. Ще в 2018 році Американська торговельна палата в Україні [0] наголосила на необхідності проведення реформування митної справи, протидії нелегальній торгівлі, незаконному ввезенню товарів, та переміщенню товарів з порушенням прав інтелектуальної власності.

Висновки. Глобальна фінансово-економічна криза, яка відбувається під впливом російської агресії призвела до погіршення зовнішньоторговельних товарних зв'язків. Постійне перебільшення товарного імпорту над експортом спричинило надмірний дефіцит зовнішньої торгівлі в Україні.

Враховуючи негативні наслідки російської агресії до України, потрібно стимулювати здійснення експорту шляхом впровадження комплексної програми підтримки. Складовими такої програми можуть бути кредитування та страхування експортерів, стимулювання експортної діяльності за допомогою податкового та митного регулювання, впровадження преференційних заходів тарифного та нетарифного регулювання до експортерів.

Реформування митного регулювання в Україні дозволить покращити стан національної економіки, впровадити заходи підтримки національного товаровиробника та створити сприятливі умови для інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Гусєва Н., Кандиба Ю, Кобилін П. Трансформації зовнішньої торгівлі товарами України: реалії, проблеми, перспективи. Часопис соціально-економічної географії. 2019. Випуск 26. С. 55 – 75. URL: periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/download/13635/12827.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Мовчан В. Торговля на гальмі: що трапилося з українським експортом у 2018 році. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2019/03/6/7093612/>.
4. Керівні принципи для митної справи в Україні. Офіційний веб-портал Американської торговельної палати в Україні. URL: <https://chamber.ua/ua/news/vidannya-palati-kerivni-princzipi-dlya-mitnoi-spravi-v-ukraini/>.

АЛЬОШИН Є. В. здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
м. Харків*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ ПРИ ВВЕЗЕНІ ТОВАРІВ ГРОМАДЯНАМИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Актуальність. Для подолання спричинених військовою агресією РФ проти України негативних явищ в економічній, соціальній та оборонній сфері, законодавці оперативно внесли зміни в чинне законодавство. Серед іншого були внесені зміни в Податковий кодекс України, спрямовані на впровадження нових податкових пільг. Між тим не всі податкові зміни були обґрунтовані, тому наразі доцільно проаналізувати ті пільгові норми, які з часом були скасовані. Зокрема, це стосується пільг, які дозволяли не сплачувати податки громадянами при ввезенні певних товарів на митну територію України.

Результати дослідження. Впровадження нових податкових пільг майже в кожному із законів, якими з моменту введення правового режиму військового стану в Україні вносилися зміни в Податковий кодекс України, свідчить про нагальну потребу застосування таких коригувань. Однак до негативних моментів можна віднести те, що у супровідних матеріалах до більшості законопроектів відсутнє фінансово-економічне та наукове обґрунтування доцільності ухвалення тих чи інших змін. Також не проводився аналіз ризиків та наслідків, до яких можуть призвести запропоновані новації, що негативно впливає на нормотворчу практику.

Деякі пільгові норми були впроваджені без належного обґрунтування та в подальшому скасовані. Зокрема це стосується введених Законом № 2142-IX [0] пільг щодо звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи; звільнення від оподаткування ПДВ, акцизним податком на період дії воєнного стану на території України операцій з ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту; звільнення від оподаткування ввізним митом товарів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України підприємствами для вільного обігу. В подальшому ці пільги було скасовано Законом № 2325-IX [0].

Як зазначено в Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування», за результатами

митного оформлення громадянами транспортних засобів пільги зі сплати митних платежів за час дії Закону № 2142-ІХ [0] становили понад 13 млрд грн, сума пільг при митному оформленні телефонів сягала понад 270 млн грн, пільги при митному оформленні одягу та взуття – понад 850 млн гривень. При цьому без сплати митних платежів оформлювали автомобілі преміум класу митною вартістю понад 1 млн гривень.

Окрім того слід зазначити, що зниження оподаткування імпорту створює для нього конкурентні переваги порівняно з продукцією, що виробляється всередині країни. У результаті вітчизняні виробники мають додаткові перешкоди для відновлення виробництва.

В умовах воєнного стану, коли Україна має консолідувати всі доходи для боротьби з агресором, запровадження пільг на імпорт товарів, які не є товарами першої необхідності і водночас є бюджетоформуєчими, має бути переоцінено та переглянуто. Викладене було реалізовано завдяки Закону № 2325-ІХ [0].

Аналогічна ситуація спостерігалася також зі встановленням Законом № 2120-ІХ [0] нульової ставки акцизного податку на операції постачання на митній території України та ввезення бензинів моторних, важких дистилатів та скрапленого газу (п. 41 підр. 5 розд. ХХ Податкового кодексу України). Ці норми в подальшому були скасовані Законом № 2618-ІХ [0]).

Як вказано в Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану», за інформацією Кабінету Міністрів України наразі існує значний дефіцит коштів для фінансування дорожнього господарства. Зокрема, існує потреба у коштах для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування, а також для фінансування дорожніх робіт, у тому числі для забезпечення експлуатаційного утримання доріг та проведення аварійно-відновних робіт на ділянках доріг та штучних спорудах, що зазнали руйнувань та пошкоджень внаслідок збройної агресії РФ. Одним із можливих шляхів фінансування наведених потреб є часткове підвищення ставок акцизного податку, які раніше були знижені до 0,00 євро за 1000 літрів [0].

Висновки. Враховуючи наведене, запровадження деяких специфічних пільг саме в період дії правового режиму військового стану викликає певні сумніви. Адже введення таких пільг може призвести до додаткових втрат бюджету, а прийняті за час дії правового режиму військового стану закони не встановлюють будь-яких «компенсаторних» інструментів, які б нівелювали вплив преференційних норм на ненадходження бюджетних доходів.

Окрім того необхідно звернути увагу на те, що більшість законодавчих актів, введених під час дії правового режиму військового стану, приймалася без отримання висновку Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу. А однією з найважливіших вимог, які встановлені Угодою про

асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, є наближення українського законодавства до права ЄС. Тому доцільно передбачити механізми, які б унеможливили виникнення таких негативних явищ в подальшому.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» № 2142-IX від 24 березня 2022 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» № 2325-IX від 21 червня 2022 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text>.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX від 15 березня 2022 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
4. Закон України «Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану» № 2618-IX від 21 вересня 2022 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text>.
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1453577>.

БАТЕХІНА О. С., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **КОНДРАТЮК О. М.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Державний університет економіки і технологій, м. Кривий Ріг

ОПОДАТКУВАННЯ КОШТІВ НА ВІДРЯДЖЕННЯ ТА ПІД ЗВІТ: ЗМІНИ З 1 КВІТНЯ 2023 РОКУ

Актуальність. Оподаткування діяльності підприємств є завжди актуальною темою для досліджень. Воно забезпечує надходження фінансових ресурсів до державного бюджету та виконує регулюючу функцію. Податки – обов’язкові платежі, встановлені для юридичних і фізичних осіб, що стягуються відповідно до Податкового Кодексу України. Читати й розуміти положення про них замало – необхідно тримати руку на пульсі й бути чутливим до змін, які вносяться законами Верховної Ради України з метою вдосконалення системи оподаткування.

Результати. 1 квітня 2023 року набуває чинності Закон від 12 січня 2023 року №2888 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг». Ним у новій редакції викладено пункт 170.9 ПКУ про оподаткування суми надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт, не повернутої у встановлений строк [1].

Якщо раніше це положення стосувалося лише готівкових та безготівкових грошей, то тепер мова йде також про електронні – одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов’язанням такого емітента електронних грошей [4].

Фактична кількість днів перебування у відрядженні визначається за наказом про відрядження за наявності документальних доказів:

- а) відміток прикордонних служб про перетин кордону;
- б) проїзних документів;
- в) рахунків на проживання;
- г) та/або будь-яких інших документів, що підтверджують фактичне перебування особи у відрядженні.

Для визначення фактичної кількості днів недостатньо одного наказу про відрядження та звіту в довільній формі. За відсутності проїзних документів та документів про проживання підтверджує факт перебування працівника за місцем відрядження посвідчення про відрядження із відмітками про вибуття та прибуття.

Не працюють так звані «пусті» авансові звіти про те, що працівник кошти не витратив і жодної компенсації не вимагає – у будь-якому разі зазначаються

добові [1].

Працівникові гарантуються оплата проїзду до місця відрядження і назад до місця роботи, а також оплата проживання у дорозі та за місцем відрядження. Йому компенсують усі витрати, пов'язані із виконанням службового завдання.

Документи, що підтверджують витрати на відрядження, є наступні:

а) транспортні квитки або транспортні рахунки та багажні квитанції (у тому числі електронні квитки);

б) документи, отримані від осіб, які надають послуги з розміщення та проживання фізичної особи, страхові поліси);

в) документи (виписки та/або відомості з рахунку), що містять визначену законом інформацію про виконані платіжні операції за рахунком, до якого емітовані платіжні інструменти;

г) документи, що підтверджують виконання операції з використанням платіжних інструментів;

г) інші документи, що засвідчують вартість витрат.

Якщо оплату таких витрат було здійснено електронними грошима, то підтверджують це виписка та/або відомості з відповідного рахунку.

Відповідно до пп. 170.9.2 ПКУ набирає чинності норма, за якою у разі, якщо під час відрядження чи виконання окремих цивільно-правових дій платник податку для проведення розрахунків застосував платіжний інструмент, включаючи корпоративний (бізнесовий) платіжний інструмент або особистий платіжний інструмент, чи його реквізити, вартість витрат засвідчується документом (випискою та/або відомостями з рахунку) в електронній або паперовій формі, що містить визначену законом інформацію про платіжні операції за рахунком, до якого емітовано такий платіжний інструмент.

Подовжуються строки подання авансового звіту.

Документально підтверджувати понесені витрати та повертати невикористаний залишок коштів треба буде до закінчення місяця, наступного за місяцем, у якому платник податку:

а) завершує таке відрядження;

б) завершує виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за рахунок особи, яка видала кошти/електронні гроші під звіт.

У разі якщо під час відрядження чи виконання окремих цивільно-правових дій платник податку застосував для проведення розрахунків платіжний інструмент, включаючи корпоративний (бізнесовий) платіжний інструмент або особистий платіжний інструмент, чи його реквізити та списання коштів/електронних грошей за понесеними витратами здійснюється надавачем платіжних послуг пізніше дати, коли платник податку завершує таке відрядження або завершує виконання окремої цивільно-правової дії, строки подання авансового звіту подовжуються на один календарний місяць.

До положення додано підпункт 170.9.4, згідно з яким звіт про використання коштів/електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, складається та подається платником податку в паперовій або електронній

формі (з дотриманням вимог законів України "Про електронні документи та електронний документообіг" та "Про електронні довірчі послуги") за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, у разі:

- а) наявності оподаткованого доходу з метою розрахунку суми податку;
- б) використання платником податку готівки понад суму добових витрат.

Неоподатковуваний розмір добових складає:

а) не більш як 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року, у розрахунку за кожен календарний день такого відрядження;

б) не вище 80 євро за кожен календарний день такого відрядження за офіційним обмінним курсом гривні до євро, установленим Національним банком України, у розрахунку за кожен такий день [3].

Якщо ж під час відрядження або виконання окремих цивільно-правових дій платник податку застосував платіжні інструменти, включаючи корпоративні (бізнесові) платіжні інструменти або особисті платіжні інструменти, чи їх реквізити, для проведення розрахунків у безготівковій формі та/або для отримання готівки в межах суми добових витрат та за відсутності оподаткованого доходу, звіт про використання коштів/електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, не складається і не подається [2].

Висновки. Отже, 1 квітня 2023 року набуває чинності закон, відповідно до якого в оподаткуванні коштів на відрядження та під звіт з'являються зміни. Надано інформацію щодо електронних грошей, уточнено умови складання авансового звіту та збільшено строки його подання.

Список використаних джерел:

1. Оподаткування коштів на відрядження та під звіт: що зміниться з 1 квітня? Електронний ресурс «ДЕБЕТ-КРЕДИТ». URL: https://news.dtkr.ua/labor/labor-relations/81498-opodatkovannya-kostiv-na-vidryadzennya-ta-pid-zvit-shho-zminitsya-z-1-kvitnya?utm_source=Viber_news&utm_medium=Viber&utm_campaign=news_0_2022023 (дата звернення: 21.02.23).
2. Оподаткування суми надміру витрачених коштів/електронних грошей, отриманих платником податку на відрядження або під звіт, не повернутої у встановлений строк. Зміни, внесені до пункту 170.9 статті 170 ПКУ Законом №2888 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text> (дата звернення: 21.02.2023).
3. Оподаткування суми надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт, не повернутої у встановлений строк. Пункт 170.9 статті 170 ПКУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4113> (дата звернення: 21.02.2023).
4. Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними. Постанова Правління Національного банку України від 29.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text> (дата звернення: 21.02.2023).

ВИСОЦЬКА А. Ю., здобувачка вищої освіти
 Науковий керівник – **ПІХНЯК Т. А.**, к.е.н., доцент,
 доцентка кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
 м. Хмельницький*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК ЯК ОДИН З ВАЖЛИВИХ РІЗНОВИДІВ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. У сучасній економіці ми часто зустрічаємо такий термін як «податки», який дійсно актуальний для нашого суспільства в умовах сьогодення. Загалом, податок передбачає загальнообов'язковий державний платіж, який сплачує кожний пересічний громадянин. Податки займають надзвичайно важливе місце в економіці будь-якої країни, формуючи основу податкової системи в цілому. Існує досить багато різновидів податків, які класифікують відповідно до їх сфери та предмету регулювання, до прикладу, виокремлюють: податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, екологічний податок та інші [1].

Актуальність теми полягає у необхідності дослідження екологічного податку, як важливої складової податкової системи, з метою покращення стану навколишнього середовища та мінімізації впливу різних відходів на нього. Важливою складовою механізму нарахування екологічного податку виступають ставки податку, які чітко зазначені в ст. 243, 245, 246, 247, 248 Податкового кодексу України (наприклад, ставка податку за нафтопродукти становить 75792,4 грн, за 1 тону) [2].

Результати дослідження. Відповідно до ст. 240.1 Податкового кодексу України платниками екологічного податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються: викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення; скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання); утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк [2].

Окрім цього, в цілому по Україні загалом з 1 січня по 31 грудня 2021 року сплачено 5,44 млрд грн екоподатків, рекордсменом є місто Київ,

підприємства якого перерахували до держскарбниці 1 млрд 399,4 млн грн. Водночас, найменше екологічного податку сплатили підприємства у Чернігівській (2,6 млн грн) та Закарпатській областях (3,9 млн грн). Слід зазначити, що уже протягом січня-жовтня 2022 року суб'єкти господарювання Прикарпаття, які здійснюють викиди забруднюючих речовин, перерахували до бюджетів понад 411,1 млн грн екологічного податку, що на 34 млн грн більше, ніж за аналогічний період минулого року [3, с.20].

Аналізуючи сучасну ситуацію з постачанням електроенергії в Україні, необхідно розуміти, що суб'єкти підприємницької діяльності, використовуючи генератори задля продовження функціонування власної діяльності, безумовно, негативно впливають на навколишнє середовище [3, с.15]. Відповідно до цих умов функціонування різної підприємницької діяльності та можливих негативних наслідків застосування генераторів, 15 грудня 2022 року Верховною Радою був прийнятий законопроект № 8196 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо сприяння відновленню енергетичної інфраструктури України» про сплату цими особами екологічного податку [4].

Важливо враховувати і той факт, що згідно з ст.240.7 Податкового кодексу України підприємствам та громадянам, які використовують генератори, не потрібно сплачувати екологічний податок, якщо обсяг викиду вуглекислого газу (CO₂) не перевищує 500 тон на рік [4]. Тобто, держава намагається лояльно відноситися до суб'єктів підприємницької діяльності в сучасних умовах, таким чином, підтримуючи їх функціонування. Проте, відповідно до «Перехідних положень» Податкового кодексу України встановлено, що за податковими зобов'язаннями з екологічного податку, що виникли з 1 січня 2023 року до 31 грудня 2023 року включно, ставка податку становить 60%, передбачених п. 245.1 і п. 245.2 ПКУ [5]. Таким чином, держава спонукає платників екоподатку мінімізувати викиди забруднюючих речовин, скоротивши витрати на нарахування та сплату екологічного податку.

Тому слід зазначити, що найбільш поширеними підставами для сплати екологічного податку в Україні є викиди вуглекислого газу, інших забруднювачів, скиди у воду, розміщення відходів (крім окремих видів відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях), утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк [5, с.25].

Висновки. Таким чином, екологічний податок відіграє значну роль в системі оподаткування України, прямо впливаючи на рівень екології країни. Його сплата є обов'язковою для кожної фізичної чи юридичної особи, яка займається підприємницькою чи іншою діяльністю, що безпосередньо має негативний вплив на навколишнє середовище.

Однак, механізм регулювання та впровадження екологічного податку стосовно фізичних та юридичних осіб, не досконалий та потребує оновлення. До переліку найбільш важливих питань, які потребують поступового вирішення

належать: незавершеність законодавства про державну допомогу в сфері навколишнього природного середовища; невідповідність чинного бюджетного законодавства України діючому; непрозоре, малоефективне і недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів. Також важливим аспектом вдосконалення процесу реалізації екологічного податку виступає впровадження зеленої модернізації в Україні.

Список використаних джерел:

1. Екологічний податок та економічні інструменти стимулювання зеленої модернізації промислових підприємств. URL: <https://mepr.gov.ua/files/презентація%20ВБУ.pdf>
2. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 13-14. № 15-16. № 17. ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n707>.
3. Нікітіши А. Податкове регулювання як інструмент державної екологічної політики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 2. С. 126–137.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо сприяння відновленню енергетичної інфраструктури України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2836-20#Text>
5. Сундук А. Аналіз змістовних характеристик фінансово-економічного регулювання у сфері природокористування. *Економіст*. 2017. № 12. С. 31–34.

ГОЛОВСЬЙ Ю.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ОСТАПЕНКО В. М.**, к.е.н.,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

Актуальність. Дослідження акцизного податку для України є дуже важливим, адже в умовах війни саме непрямі податки повинні створювати надійну основу формування доходів державного бюджету. Частими змінами законодавства особливо в складний для країни час дещо ускладнюється дослідження цієї теми. Політика держави в управлінні зовнішньоекономічною державою та митним регулюванням є особливо важливими зараз, адже лише завдяки ефективному державному управлінні в цій сфері, можна досягти комплексного підходу, щоб реалізувати вирішення митних проблем, економічні інтереси країни та наповнити бюджет України. Координація митної та податкової політики належним чином, може створити привабливі умови для нарощення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).

Результати досліджень. Аналізуючи сучасні та класичні дослідження впливу оподаткування на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, можна простежити, що незважаючи на важливість цього питання для української митної та податкової політики, сучасних умов інтеграції в ЄС та умов воєнного стану, це питання досліджується не достатньо. Саме у цьому контексті важливим залишається здійснення аналізу акцизного податку в зовнішньоекономічній діяльності країни та державної політики.

Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності являє собою врегульовану законодавством систему встановлення та контролю за податками в державі, шляхом встановлення їх видів, розмірів та умов сплати. Саме податки виступають надійною базою у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Зараз серед основних податків у цій сфері виступають митні збори, мито, податок на додану вартість, та акцизний податок. Впродовж багаторічної політики держави саме акцизний податок складав немалу частину державного бюджету України.

Відповідно до Податкового кодексу України акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених цим Кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) [1]. Він є особливим видом податкових відрахувань, яким обтяжують виробників того товару, яким він обкладається та є одним із загальнодержавних податків та зборів.

Акцизний податок був введений в Україні в 1992 р. і разом з ПДВ замінив податки з обороту і реалізації. Ним обкладаються лише певні групи товарів, що демонструє не лише його фіскальну функцію, а й зацікавленість регулювання

споживання цих видів товарів. Саме така вибірковість і відрізняє його від інших податків. Проте не дивлячись на це, акцизи є одним із головних джерел податкових надходжень до бюджету.

За офіційними даними Міністерства економіки України (Мінекономіки) у зв'язку з агресією росії лише у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився вдвічі, імпорт - більш ніж втричі, порівняно з даними за лютий 2022 року. 20 березня 2022 року Уряд прийняв Постанову № 330 "Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану", згідно з якою запроваджено можливість імпорту більшості товарів за спрощеним способом на підставі подання попередньої митної декларації без справляння митних платежів (у тому числі ПДВ, акцизного податку, ввізного мита), без проведення митного огляду, фітосанітарного контролю, а також заходів нетарифного регулювання [3].

Постанова № 330 стала наступним кроком Уряду на шляху лібералізації митних правил та замінила собою Постанову № 180 від 1 березня 2022 року та Постанову № 236 від 9 березня 2022 року, згідно з якими КМУ спочатку дозволив тимчасове відстрочення сплати митних платежів при імпорті продуктів харчування та інших товарів першої необхідності та скасував заходи нетарифного регулювання, а пізніше - дозволив здійснювати митне оформлення імпорту шляхом подання попередньої декларації та розширив перелік товарів, щодо яких дозволяється відстрочення сплати митних платежів [3, 4]. Набуття чинності Постановою № 330 згідно з її пунктом 7 поставлено у залежність від набуття чинності законом, який передбачає, зокрема, здійснення в умовах воєнного стану митного контролю та митного оформлення без справляння митних платежів, у тому числі ПДВ та акцизного податку.

Таким чином, нові правила стосовно митного оформлення (мабуть, найбільш ліберальні за всю історію незалежної України) почали діяти вже з 6 квітня 2022 року. Важливим є те, що запроваджені правила щодо спрощення процедур та скасування вимог щодо здійснення платежів не застосовуються до окремих товарних позицій, а також товарів, які походять або ввозяться з країни, визнаної окупантом або агресором, а також з окупованої території України, визначеної такою згідно із законом.

Оподаткуванню ЗЕД притаманно ряд особливостей, як за країнами, так і за видами ЗЕД окремої конкретної країни. У сучасних умовах основним завданням удосконалення системи оподаткування митних платежів є гармонізація митного законодавства України до норм і правил фіскальної системи країн-членів Європейського Союзу.

Висновки. Відповідно до законодавства України акцизний податок є непрямим та загальнодержавним податком. Його сплата впливає на економіку держави зокрема, як фіскальний інструмент який здатний наповнити державний бюджет. Чітке розуміння функцій акцизного податку, напрямів його впливу на соціально-економічні процеси в країні, дозволить виробити правильну

стратегію розвитку акцизного оподаткування, яка буде передбачати баланс між фіскальними інтересами держави і тими соціальними цінностями й інтересами, які безпосередньо зачіпаються під час справляння акцизного податку.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275517?find=1&text=%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%B7#w1_1
2. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану: Постанова КМУ від 20 березня 2022 р. № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2022-%D0%BF#Text>
3. «Про тимчасове відстрочення сплати митних платежів під час ввезення на митну територію України продуктів харчування та інших товарів першої необхідності» Постанова КМУ від 1 березня 2022 р. № 180 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-2022-%D0%BF#Text>
4. Постанова КМУ від 9 березня 2022 р. № 236 «Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-%D0%BF/ed20220309#Text>

ГОЛОСКО О. О. здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
 доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
 м. Харків*

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність. Однією із важливих функцій митних органів в Україні є функція контролю. Принцип вибірковості зумовив формування інформаційного масиву застосування форм митного контролю на основі системи управління ризиками, яка розглядається світовою практикою як основна філософія митного контролю.

У процесі діяльності митні органи вживають конкретні заходи щодо усунення фактів заниження митної вартості за допомогою розробленої методики оцінювання та формування цінкових показників товарів, які потрапляють до групи ризику. З огляду на це доцільно проаналізувати додаткові надходження від митних платежів, забезпечені митними органами в Україні.

Результати дослідження. Як свідчать результати проведеного аналізу, послідовне виконання дій із визначення (коригування) митної вартості та контролю кодування товарів, разом із митною експертизою, забезпечує значне зростання додаткових надходжень:

Таблиця 1

Додаткові надходження від митних платежів, забезпечені митними органами
 України протягом 2018–2021 рр.

№ з/п	Показник	Період			
		2018	2019	2020	2021
1	Надходження від коригування заявленої митної вартості товарів, млн. грн.	5016,5	3675,5	5303,7	4737,5
2	Надходження від контролю кодування товарів, млн. грн.	138,1	167,0	223,2	290,7
3	Надходження від перевірки країн походження товарів, млн. грн.	42,4	48,5	89,3	70,1
4	Всього, млн. грн.	5197,0	3891,0	5616,2	5098,3

*Розраховано за даними Міністерства фінансів України [0]

Результати аналізу, наведені в табл. 1, показують, що у 2018 р. обсяг додаткових надходжень від митних платежів становив 5197,0 млн. грн., проте у 2019 р. цей показник зменшився до рівня 3891,0 млн. грн. Упродовж 2020 р. вказаний показник збільшився на 1725,2 млн. грн., що становило 44,3% від показника попереднього року. Такі різкі зміни відбулись внаслідок коригування митної вартості товарів.

На протязі 2021 р. додаткові надходження від коригування митної вартості товарів зменшились на 566,2 млн. грн. Головним чинником, який вплинув на такий стан справ, було зменшення економічних показників імпорту товарів та світових цін.

Співвідношення додатково нарахованих митних платежів у результаті проведених контрольно-перевірочних заходів свідчить про забезпечення надходжень на рівні 4,3% від загального обсягу перерахованих до державного бюджету митних платежів.

Показники результативності діяльності контролюючих органів подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Структура перевірок суб'єктів ЗЕД в Україні протягом 2018–2021 рр.

№ з/п	Показник	Період			
		2018	2019	2020	2021
1	Планові перевірки	361	330	369	309
2	Позапланові перевірки	171	110	62	26
3	Невиїзні перевірки	485	810	829	242
4	Загальна кількість перевірок	1017	1250	1260	577
5	Кількість виявлених порушень	411	1292	1332	1296
6	Коефіцієнт виявлених порушень	0,40	1,03	1,06	2,24

Розраховано за даними Міністерства фінансів України [0]

Як свідчать дані таблиці 2, кількість проведених документальних перевірок за 2018–2020 рр. збільшилась з 1017 до 1260 од. Найбільшу питому вагу щодо проведених контрольно-перевірочних заходів становлять невиїзні документальні перевірки, кількість яких збільшилась з 47,69% до 65,79% у 2018 і 2020 р. відповідно. Інша тенденція спостерігається у 2021 р. – в цьому періоді найбільший обсяг проведених контрольно-перевірочних заходів припав на виїзні документальні перевірки з одночасним зменшенням загального обсягу перевірок на 683 од. порівняно з 2020 р. та збільшенням коефіцієнта виявлених порушень до 2,24.

В цілому результативність документальних перевірок характеризується позитивною динамікою зростання їх ефективності. Аналіз структури перевірок суб'єктів ЗЕД у системі митного пост-аудиту протягом 2018 – 2021 рр. підтверджує, що кількість перевірок збільшується разом зі збільшенням коефіцієнта виявлених порушень законодавства з питань митної справи.

Висновки. В Україні з огляду на членство у СОТ домінує фіскальний ухил реалізації митної політики. Цьому сприяло встановлення внутрівідомчих нормативів щодо рівня митної вартості товарів, які використовувались митними органами у процесі визначення обсягу митних платежів при митному оформленні товарів. Реалізуючи фіскальні інтереси держави, контролюючі органи забезпечують високий рівень надходження митних платежів до державного бюджету.

Одним з ефективних методів протидії митним правопорушенням,

пов'язаним зі заниженням або несплатою митних платежів, є співпраця та обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав у рамках взаємної адміністративної допомоги, яка забезпечує попередження та виявлення незаконних експортно-імпортних операцій.

Вирішення проблемних питань справляння митних платежів можливе за ефективної організації контролю визначення коду товару, заявленої митної вартості та підтвердження преференційного походження товарів. Необхідність проведення такого контролю має ґрунтуватись на контролі за товарами після випуску у вільний обіг на території України та подальшому контролі шляхом проведення експертного дослідження товарів.

Список використаних джерел:

1. Бюджет 2016-2021 рр. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/current-year-budget-information>.

ГОРБАНЬ А.А., ПИСКУН Є.В., МІРОШНІЧЕНКО Є.М., здобувачі вищої освіти

Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.**, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ: СПЕЦИФІКА ТА ПРОБЛЕМИ

Актуальність. Питання оподаткування малих та середніх підприємств є дуже актуальним, оскільки малі та середні підприємства (МСП) є важливим джерелом створення робочих місць та забезпечення економічного зростання в багатьох країнах світу. Згідно зі статистикою, малі та середні підприємства займають понад 90 % усіх підприємств та створюють більше 50% робочих місць у світі.

Однак, на відміну від великих корпорацій, малі та середні підприємства не мають достатнього фінансового потенціалу, щоб легко справлятися з податковими обов'язками та дотримуватися складних податкових норм. Тому вони зіткнулися з численними проблемами, пов'язаними з оподаткуванням, такими як складна податкова система, високі податкові ставки, складність відшкодування податків та інші.

Також можуть існувати проблеми з визначенням прибутку, що призводить до спроб ухилення від сплати податків та корупції в цій сфері. Крім того, важливо враховувати специфіку діяльності малих та середніх підприємств, їх особливості та потреби, які не завжди можуть бути враховані у загальних правилах оподаткування.

Метою дослідження є вивчення специфіки та проблем оподаткування малих та середніх підприємств з метою визначення ефективних шляхів удосконалення податкового середовища для цієї категорії підприємств.

Результат дослідження. Малі та середні підприємства - це категорія підприємств, які відрізняються від великих корпорацій за кількістю співробітників, рівнем оборотів та прибутків, а також за специфікою своєї діяльності. Зазвичай малі та середні підприємства мають менше ніж 250 співробітників, річний оборот не перевищує 50 мільйонів євро, або загальний баланс не перевищує 43 мільйонів євро.

Малі та середні підприємства (МСП) мають свою специфіку, що робить їх унікальними в порівнянні з великими корпораціями.

Основні характеристики специфіки малих та середніх підприємств у сфері оподаткування включають:

- Обмежені фінансові ресурси: малі та середні підприємства мають обмежені фінансові ресурси порівняно з великими підприємствами, що може ставити їх у складне становище при сплаті великих сум податків.

- Складна бухгалтерія: малі та середні підприємства не мають можливості використовувати служби бухгалтерського обліку на рівні великих корпорацій, тому вони мають самостійно вирішувати складні питання бухгалтерського

обліку та оподаткування.

- Низький рівень кваліфікації персоналу: малі та середні підприємства можуть мати обмежені ресурси для залучення висококваліфікованих спеціалістів, що може призвести до помилок у веденні бухгалтерського обліку та складнощів з оподаткуванням.

- Висока конкуренція: малі та середні підприємства зазвичай працюють у висококонкурентному середовищі, що може призвести до зниження маржинальності та складнощів у сплаті податків.

- Сезонність бізнесу: деякі малі та середні підприємства працюють в сезонному бізнесі, що може призвести до нерівномірного потоку доходів та складнощів у плануванні та сплаті податків.

Враховуючи ці характеристики, важливо враховувати специфіку малих та середніх підприємств під час створення податкової системи та оподаткування цих підприємств [1].

Оподаткування малих та середніх підприємств зазвичай здійснюється за загальними правилами, які застосовуються до всіх підприємств, що зареєстровані в країні. Проте існують деякі специфічні аспекти, які стосуються оподаткування малих та середніх підприємств.

Наприклад, у багатьох країнах існує спрощена система оподаткування для малих та середніх підприємств, яка передбачає меншу кількість податків, більш просту процедуру подання звітності та оподаткування, а також менші податкові ставки порівняно з великими підприємствами.

Крім того, важливим аспектом оподаткування малих та середніх підприємств є можливість відшкодування податкових кредитів, зокрема з податку на додану вартість. Це дозволяє малим та середнім підприємствам зменшувати свої податкові платежі та збільшувати свої фінансові ресурси для розвитку бізнесу.

Однак, на жаль, малі та середні підприємства також стикаються з деякими проблемами в оподаткуванні.

Основні проблеми, з якими стикаються малі та середні підприємства у сфері оподаткування, можуть включати:

- Високі податкові ставки: для малих та середніх підприємств можуть бути неприйнятними високі податкові ставки, оскільки вони не мають достатньої фінансової потужності, щоб впоратися з такими витратами. Це може призвести до того, що малі та середні підприємства будуть шукати способи ухилитися від сплати податків або взагалі припинять свою діяльність.

- Складна податкова система: для малих та середніх підприємств складна податкова система може бути складною та витратною для виконання. Вони можуть мати обмежені фінансові та людські ресурси, що не дозволяє їм витрачати час і кошти на детальне вивчення складної податкової системи. Це може призвести до помилок в сплаті податків або невиконання обов'язків.

- Складність відшкодування податків: для малих та середніх підприємств може бути складним отримання повернення платежів або відшкодування

податкових платежів. Це може призвести до непотрібних фінансових витрат, які можуть бути неприйнятними для малих та середніх підприємств.

- Проблеми з визначенням прибутку: для малих та середніх підприємств може бути складним визначення прибутку, оскільки вони можуть мати більше одного джерела доходів або витрат, або вони можуть мати складну структуру власності та операцій. Це може призвести до спроб ухилення від сплати податків або корупції в цій сфері.

- Неадекватність загальних правил оподаткування: для малих та середніх підприємств загальні правила оподаткування можуть бути неадекватними через специфіку їх діяльності, потреб та особливостей [2].

Висновки. Мали та середні підприємства є важливим джерелом створення робочих місць та забезпечення економічного зростання в багатьох країнах світу. Важливо враховувати специфіку діяльності малих та середніх підприємств, їх особливості та потреби, які не завжди можуть бути враховані у загальних правилах оподаткування. Для поліпшення податкового середовища для малих та середніх підприємств необхідно здійснити реформу податкової системи з урахуванням їх потреб та особливостей. Крім того, можуть бути використані такі інструменти, як спрощені системи оподаткування, зниження податкових ставок, впровадження програм відшкодування податків та інші.

Малий та середній бізнес виконує важливі функції для економічного розвитку країни: розвиває конкурентне середовище, наповнює товарний ринок, забезпечує зайнятість населення, збільшує дохід підприємців. Виклики які наразі постали перед економікою у період воєнного стану, звернули увагу на роль держави у відновленні економічної активності суб'єктів малого та середнього підприємництва, пошуку методів для їх соціально-економічного зростання. Через активні бойові дії на території України близько 50 % підприємств зупинили свою економічну діяльність, 20 % переїхали на більш безпечну територію країни, 4,4 % виїхали за кордон

Для швидкого післявоєнного відновлення економіки, вже сьогодні має формуватися та реалізовуватися стратегія розвитку України, яка буде орієнтована на демонополізацію та дерегуляцію. Влада має сприяти розвитку малого бізнесу, мотивувати інвесторів та підприємців вкладати кошти у стартапи та новітні проекти.

Потрібно акцентувати увагу на таких проблемах: безпека і оборона держави, продовольча безпека, експорт, повернення переселенців та бізнесів на територію України, оновлення ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України (редакція від 17.06.2022 р.) № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.
2. Приходько М.І., Чуйко В.Г., Трофимова О.В. Оподаткування малого та середнього бізнесу: проблеми та перспективи. *Економічний аналіз*. 2018. № 28 (2). С. 77-85.
3. Коротун Н.В. Мали та середні підприємства в Україні: стан і перспективи розвитку. Київ, 2018.

ГУЗЕЙ О. П., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ДРАНУС В. В.**, к.е.н., доцент кафедри фінанси та кредит,
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність дослідження. Податки становлять найбільшу частку надходження грошових коштів до державного бюджету країни та є одним з найбільш ефективних інструментів державного регулювання економіки. Податкові надходження склали близько 80% від усіх надходжень до бюджету України протягом останніх років [1]. Однак, з початком військових дій на території України, податкова система зазнала змін. Державі було необхідно створити такі умови, які були б оптимальні для роботи підприємств та наповнення державного бюджету. За даними Міністерства фінансів України [1] за 2022 рік податкові надходження склали 61,16%, тобто скорочення на 20 в. п. відносно середнього показника за останні роки. За таких умов є значне недофінансування, але завдяки коштам від партнерів України та міжнародних організацій його вдалося покрити. З початком війни держава прийняла рішення про деякі зміни в податковому законодавстві. Деякі з цих змін були просто необхідні та ефективні, а інші ж навпаки негативно вплинули на наповнення бюджету, тому тема дослідження є досить актуальною.

Результати дослідження. Відповідно до Закону України від 15.03.2022 № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [2] для усіх підприємств, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 10 мільярдів гривень, є можливість перейти на спрощену систему оподаткування зі сплатою 2%, натомість сплачувати податок на прибуток та ПДВ не потрібно.

Такі зміни дали змогу багатьом підприємствам працювати далі та сплачувати податки. Як свідчать дані рис. 1, обсяги надходжень від сплати ЄП у 2022 році навіть трохи зросли відносно 2021 року, але, разом з цим скоротилися надходження від сплати податку на прибуток. Не всі підприємства прийняли рішення переходити на спрощену систему, оскільки тоді б вони втратили право на податковий кредит, оскільки не сплачували б ПДВ.

Також варто зазначити, що за 2022 рік значно зросли податкові надходження від сплати ПДФО – зростання на 20,26% порівняно з 2021 роком. Попри воєнний стан в Україні відбулося збільшення, тому дана тенденція є дуже позитивною.

Відповідно до Закону України від 14.04.2022 № 2192-IX суб'єктам грального бізнесу дозволялося переходити на спрощену систему оподаткування та сплачувати 2% замість податку на прибуток. І це було помилкою, оскільки даний сектор не відігравав ключової ролі у розвитку країні. Через дану пільгу для цього сектору, держава втратила чимало коштів, які могли б надійти до

бюджету.

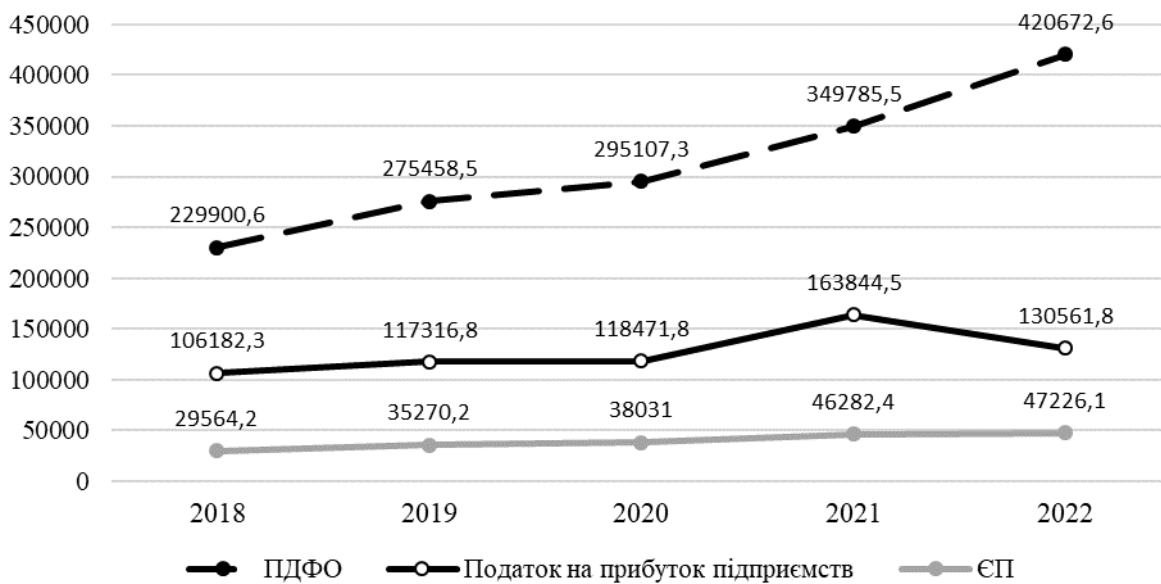

Рисунок 1 – Динаміка податків з доходів за період 2018–2022 рр., млн грн
Джерело: побудовано автором на основі [1]

Однак у 2023 році прийнято Закон України «Про внесення змін до розділу ХХ "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо відновлення обмеження перебування грального бізнесу на спрощеній системі оподаткування» від 12.01.2023 № 2876-IX, який заборонив перебувати суб'єктам грального бізнесу на спрощеній системі оподаткування.

Наступними змінами у податковому законодавстві були пільги зі сплати податків на митниці, наприклад розмитнення автомобілів. Дана ініціатива була сформована для того, щоб допомогти Збройним силам України у забезпеченні автомобілів. Однак даними пільгами користувалися громадяни для своїх цілей. Було завезено чимало достатньо дорогих автомобілів, держава втратила значну частину надходжень до бюджету.

Висновки. Отже, у 2022 році через початок війни в Україні податкове законодавство значно змінилося, були введені необхідні заходи щодо підтримки вітчизняного бізнесу. Більшість із змін, що були внесені до Податкового кодексу України були ефективними та необхідними, але були й ті, через які державний бюджет втратив частину коштів, які могли б надійти, неявні витрати значні. Тому державі варто сформувати такі умови, які будуть максимально можливо наповнювати бюджет та водночас не так сильно бити по кінцевому чистому прибутку підприємств після оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Доходи зведеного бюджету України. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2021/>
2. Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період

дії воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

3. Закон України від 14.04.2022 № 2192-IX "Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2192-20#Text>

4. Закон України «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо відновлення обмеження перебування грального бізнесу на спрощеній системі оподаткування від 12.01.2023 № 2876-IX. URL: https://tax.gov.ua/data/normativ/000/004/77978/z_2876_ix.pdf

ДИСА К.П., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **ПІХНЯК Т.А.**, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність. Екологічний податок завжди відіграватиме важливу роль в житті людства, оскільки завдяки йому платники повинні вживати всі можливі заходи для мінімізації вмісту кількості забруднюючих речовин, що надзвичайно важливо для екології. В Україні є певні проблеми з застосуванням коштів від екоподатку, достатньо велика їх частина втрачає своє цільове призначення. Окрім цього, надзвичайно значні проблеми принесла війна.

Результати дослідження. Екологічний податок або ж екоподаток – це обов’язковий платіж, який сплачується з фактичних обсягів різних викидів, скидів, розміщення відходів у довкіллі. Найбільш поширеними випадками сплати екоподатку в Україні є викиди вуглекислого газу, скидання в воду забруднювачів та відходів.

В Україні у 2022 році збільшили ставки екологічного податку для того, щоб ще більше вплинути на діяльність суб’єктів господарювання. Такий крок мав зменшити шкідливий вплив та стимулювати суб’єкти господарювання мінімізувати забруднення навколишнього середовища. Та, на жаль, сьогодні в Україні екоподаток не виконує стимулюючі та компенсаційні функції, а люди сприймають цей податок як додаткове фіскальне навантаження. При цьому надходження від цього податку є достатньо незначними, і їх не вистачає для фінансування необхідних природоохоронних заходів [1].

Якщо ж взяти до прикладу країни Європи, то там екологічний податок виконує обидві свої функції. Компенсаційна функція проявляється у тому, що надходження від екологічного податку у декілька разів перевищують державне фінансування природоохоронних заходів. А за допомогою фіскальної функції екоподаток формує до 10% податкових надходжень.

Європейська статистика розрізняє чотири різні категорії екологічних податків, що стосуються: енергії, транспорту, забруднення та ресурсів.

Так, за рік загальні надходження екологічного податку в ЄС складають 300,5 млрд євро, що становить 2,2% ВВП ЄС і 5,4% загальних доходів уряду ЄС від податків і соціальних внесків.

Податки на енергетику в ЄС складають понад три чверті загальних надходжень від екологічних податків (77% від загальної суми), значно випереджаючи податки на транспорт (19,3%) та на забруднення і ресурси (3,7%).

У той час як корпорації сплачують найбільшу частку податків на енергію – приблизно 52%, частка, що стягується з домогосподарств, є дещо нижчою –

43,3%. Проте, домогосподарства є основними платниками транспортних податків (68,2%), а також вони сплачують більшу частину податків на забруднення та ресурси (56,8%). Резиденти сплачують переважну більшість екологічних податків, а відносно невелику частку (3,8%) - нерезиденти.

Доходи від екологічного податку різняться в країнах-членах ЄС, але податки на енергетику залишаються основним джерелом у більшості країн. Вони становили більше половини надходжень від екологічних податків у всіх державах-членах ЄС, будучи найбільшим джерелом екологічних податків у Чехії, Естонії, Литві, Люксембурзі та Румунії (з часткою понад 90 % від загального обсягу екологічних податків).

Щодо транспортних податків, вони є другим за величиною компонентом надходжень екологічного податку для всіх європейських держав, окрім Естонії. Внесок транспортних податків у загальну суму був особливо високим у Данії, Австрії, Мальті та Ірландії.

Невелику частину надходжень складають податки на забруднення та ресурси. Вони групують різноманітні податки, які стягуються, наприклад, з відходів, забруднення води та водозабору. У багатьох європейських країнах такі податки були запроваджені пізніше, ніж податки на енергетику чи транспорт, і досі повідомляються лише невеликі значення цієї категорії податків. Поки що в Німеччині не повідомлялося про податки цієї категорії. У цьому відношенні виділяються Нідерланди, Мальта, Угорщина та Естонія, де частка податків на забруднення та ресурси є хоч і невеликою, але більшою, ніж в інших країнах-членах ЄС [2].

Якщо ж говорити про Україну, то в нас достатньо важко сформувати послідовну політику природоохоронної діяльності, оскільки постійно змінюються пропорції розподілу коштів між місцевими і державними бюджетами та між загальними і спеціальними фондами бюджетів. 45% від екологічного податку вноситься у загальний фонд Державного бюджету України, а це означає, що ця частина коштів втрачає своє цільове призначення на допомогу навколишньому середовищу.

Війна з росією додала нових екологічних проблем, ситуація, що на сьогодні склалася, виливається у екологічну катастрофу на території нашої держави. Тому необхідно здійснювати оцінку шкоди, яку зазнало довкілля через війну та роками приводити до нормального стану наше довкілля.

З 24 лютого 2022 року Esoaction створили карту випадків потенційної шкоди навколишньому середовищу в Україні, спричиненої російською війною. Карта ілюструє, як російське вторгнення нищить українську природу. Від 24 лютого сталося багато жахливих подій, як наприклад пожежа на електростанції "Донбаська 750", пожежа на нафтобазі під Дніпропетровськом, яка знищила шість паливних цистерн. Пересування територією важкої техніки сприяло підйому та розповсюдженню радіоактивних матеріалів. Також наприкінці лютого була зруйнована дамба на річці Ірпінь, після чого на воді не раз помічали масляні плями від затонулої техніки.

Неможливо забути про масовані обстріли української енергетичної інфраструктури, які торкнулися майже всієї країни та пошкодили близько половини енергетичної інфраструктури на її території [3].

Це все впливає на довкілля, попадання ракет спричиняє лісові пожежі, через бойові дії забруднюється ґрунт та води. Пожежі на промислових об'єктах внаслідок обстрілів спричиняють додаткове забруднення повітря, води та землі.

В екологічне оподаткування були внесені певні корективи під час введення воєнного стану. До прикладу, в Податковому кодексі України внесені зміни про те, що не нараховується та не сплачується екологічний податок платниками податку, зареєстрованими за місцем розміщення стаціонарних джерел забруднення, за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів на територіях, на яких ведуться або ж велися бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації. В подальшому, після закінчення війни в Україні буде багато важливих екологічних питань, які будуть вирішуватись ще не один рік [4].

Висновки. Головна мета екологічного податку має бути в тому, що він повинен сприяти раціональному використанню ресурсів і стимулювати платників податку зменшувати викиди, скиди забруднюючих речовин та впроваджувати природозберігаючі технології. Окрім того, необхідно підвищувати ставки екологічного податку, вдосконалювати механізм його розподілу, звертати увагу на фінансування природоохоронних заходів. Для того, щоб вирішити дані проблеми потрібно ознайомитися та детально вивчити практику екологічного оподаткування як в Україні, так і на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Екологічний податок в Україні-2022: зміни та спроможність виконати майбутні жорсткі вимоги і нормативи URL: <https://ecolog-ua.com/news/ekologichnyy-podatok-v-ukrayini-2022-zminy-ta-spromozhnist-vykonaty-maybutni-zhorstki-vymogy-i> (дата звернення: 18.02.2023)
2. Екологічні податки у державних фінансах країн Європи. Журнал ECOBUSINESS. Журнал ECOBUSINESS. Екологія підприємств. URL: <https://ecolog-ua.com/news/ekologichni-podatky-u-derzhavnyh-finansah-krayin-yevropy> (дата звернення: 18.02.2023)
3. Екологічна шкода в Україні під час повномасштабної війни URL: https://maps.greenpeace.org/maps/gpsee/ukraine_damage_2022/ (дата звернення: 23.02.2023)
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану : Закон України від 05.04.2022 р. № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#n45> (дата звернення: 18.02.2023)

ЄВАРНИЦЬКИЙ А. С. здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
м. Харків*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ В УКРАЇНІ

Актуальність. Незаконне переміщення через кордон товарів, цінностей, що супроводжується порушенням вимог митного законодавства, несе загрозу фінансовій безпеці України. Проблема боротьби з правопорушенням митних правил не втрачає актуальність, оскільки кількість протиправних діянь у цій сфері не зменшується, що обумовило вибір теми дослідження.

Результати дослідження. В Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року [0] зазначено, що основними викликами та загрозами у сфері фінансової безпеки є втрата доходів бюджету внаслідок поширених явищ «сірого» імпорту та контрабанди, схем ухилення від оподаткування, розмивання бази оподаткування шляхом використання «низькоподаткових» юрисдикцій.

Контрабанда є одним з найбільш небезпечних правопорушень, що скоюються в митній сфері та завдають значної шкоди економічним інтересам.

Ще в 2018 році Міністр внутрішніх справ зазначив, що втрати від контрабанди перевищують бюджети МВС та Міноборони [0]. Для подолання цих негативних явищ було оперативно прийнято Постанову Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 479 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення умов для унеможливлення ухилення від сплати митних платежів» [0]. Вказана Постанова передбачала проведення експериментального проекту, під час реалізації якого поліцейські мали право цілодобово перебувати в зонах митного контролю в пунктах пропуску через державний кордон та в інших місцях митної території України, в яких здійснюються митні формальності (зони митного контролю), з метою виявлення фактів порушення митних правил. При цьому поліцейські та службові особи Міністерства внутрішніх справ мали право доступу до автоматизованої системи митного оформлення "Інспектор - 2006". Постанова № 479 [0] мала великий резонанс і навіть сприймалися спроби її скасувати в судовому порядку.

Між тим згодом було прийнято Указ Президента України «Про заходи щодо протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів» від 9 липня 2019 року № 505/2019 [0], спрямований на підсилення заходів боротьби з контрабандою. Указом серед іншого передбачалося забезпечити на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади:

створення інформаційного ресурсу для забезпечення можливості добровільного та публічного декларування товарів значної кількості

найменувань, які ввозяться на митну територію України однією партією;

оприлюднення щомісячних звітів про результати реалізації відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 року № 479 [0] експериментального проекту щодо створення умов для унеможливлення ухилення від сплати митних платежів;

опрацювати питання щодо оприлюднення у форматі відкритих даних знеособленої інформації про митну вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України, та забезпечення систематичного оновлення такої інформації;

вжити в установленому порядку заходів, спрямованих на запровадження можливості обміну в режимі реального часу інформацією з відповідними інформаційними системами інших держав щодо митного оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України.

Наразі вказані доручення втілені, зокрема, на сайті Державної митної служби України [0] розміщено багато необхідної та корисної інформації у форматі відкритих даних. Запуск і підтримку сервісів відкритих даних Держмитслужби реалізовано за підтримки проекту USAID/UK aid "Прозорість та підзвітність у держуправлінні та послугах/TAPAS", який фінансував розробку IT рішення, а також Програми ЄС з підтримки управління державними фінансами (EU4PFM), який фінансував супроводження рішення до офіційного введення в дослідну експлуатацію.

В сучасних умовах з метою пошуку доступних та дієвих засобів боротьби з протиправними діяннями в галузі митної справи можуть бути запропоновані такі напрямки протидії контрабанді:

1) активне використання можливостей оперативно-розшукової діяльності у разі наявності відомостей про ознаки підготовлюваного, вчиненого чи скоєного протиправного діяння, а також про осіб, що його готують, вчиняють або вчинили, якщо немає достатніх даних для вирішення питання про порушення кримінальної справи;

2) адаптація до цілей, завдань, принципів, гарантій, умов проведення провадження у справах про адміністративні правопорушення процесуальних та непроцесуальних засобів, прийомів, рекомендацій, що застосовуються у кримінальному процесі;

3) розробка тактико-технічних прийомів, способів, рекомендацій провадження процесуальних дій, отримання об'єктів для спеціального дослідження у віртуальному, цифровому просторі з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій;

4) вдосконалення законодавства, що регламентує провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також у вигляді розробки для цілей адміністративного процесу низки правових інститутів, у тому числі інституту використання спеціальних знань обізнаних осіб;

5) розробка заходів організаційно-правового характеру в адміністративно-юрисдикційній діяльності митних органів.

Висновки. Нові виклики, які встали перед Україною внаслідок військової агресії РФ, вимагають подальшого удосконалення митного законодавства в сфері протидії контрабанді. З огляду на це слід продовжувати роботу в напрямку розробки нормативних актів, спрямованих на реалізацію заходів з протидії контрабанді.

Список використаних джерел:

1. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://president.gov.ua/documents/3472021-39613>.
2. Контрабанда - основний чинник незадовільного економічного становища України. True UA. URL: <https://trueua.info/news/-kontrabanda--osnovnij-chinnik-nezadovilnogo-ekonomichnogo-stanovitsha-ukraini>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 479 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення умов для унеможливлення ухилення від сплати митних платежів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2018-%D0%BF#Text>.
4. Указ Президента України «Про заходи щодо протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів» від 9 липня 2019 року № 505/2019. URL: <https://president.gov.ua/documents/5052019-27993>.
5. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/open-data>.

ЄФІМЕНКО К.Р., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ДРАНУС В. В.**, к.е.н,
доцент кафедри фінансів та кредиту,

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Глобалізаційні процеси поширюються у всьому світі і стосуються всіх сфер життєдіяльності людини та суспільства. На сучасному етапі розвитку економіки глобалізація стає не лише фактором, який породжений розвитком інноваційних та цифрових технологій, а й суттєвим викликом формування як національної економіки так і податкової політики країни. Усе більшої відкритості набуває світова фінансово-економічна система, що уніфікує підходи до регулювання сфери податків. Так, як система оподаткування знаходиться на стадії постійного активного реформування, то дослідження питання впливу глобалізації набуває все більшої актуальності.

Результати дослідження. Вітчизняне інституційне середовище має низку недоліків, що будуть посилюватися під впливом глобалізації. Податки завжди були невід’ємною складовою функціонування економічної системи. Цей елемент економічного організму суспільства не може залишатися незмінним під впливом зовнішніх чинників та тенденцій, зокрема, звичайно, процесів глобалізації.

Отже, доцільним буде приділити увагу податковій системі, яка у свою чергу є однією зі складових інституційного середовища і має вагомий вплив на економічний розвиток країни і може набувати як стимулюючий так і стримуючий характер.

Дослідженню впливу глобалізації на податкову систему приділяють багато уваги у своїх наукових працях такі вітчизняні вчені: І. Запатріна, Л. Лисяк, А. Мазаракі, В. Макогон, М. Пасічний, А. Соколовська, І. Чугунов та інші. Питання податкової політики держави в умовах глобалізації у своїх дослідженнях розглядають такі зарубіжні вчені як Р. Барро, Дж. Б’юкенена, Г. Зі, Р. Масгрейва, Дж. Сакса, В. Танзі [1, ст.180]. Проте, не дивлячись на наявність великої кількості наукових праць, питання особливостей розвитку оподаткування в умовах глобалізації залишається досі вирішеним не повністю, що обумовлює необхідність та актуальність дослідження обраної наукової проблематики.

Трансформація податкової системи України на сучасному етапі спрямована на покращення інвестиційного та підприємницького клімату в державі. Вдосконалення податкової політики дає змогу покращити рівень адаптивності впливу інструментарію оподаткування на макроекономічні процеси, а також сприяє ефективності управління державними фінансами [1, ст.180].

Глобалізація суттєво впливає на податкову систему країн і може мати як позитивний так і негативний вплив. Для України проблема негативних аспектів у проникненні глобалізаційних процесів обумовлюється наявністю великої

кількості об'єктивних і суб'єктивних причин. Щодо об'єктивних проблем, то основною з них варто виділити процес трансформації української економіки, що супроводжується волатильними макроекономічними показниками. Нестабільність розвитку економіки відіграє вагомую роль у побудові системи оподаткування в умовах економічної інтеграції [2,ст.138]. Необхідність у 1990-х роках створити ефективну національну систему оподаткування в умовах кризового стану призвело до того, що податкова тематика почала враховувати проблематику глобалізаційних процесів тільки у період економічно зростання початку XXI сторіччя.

Серед основних проблем суб'єктивного характеру можна назвати відсутність необхідних фундаментальних розробок у сфері оподаткування та процес сегрегації вітчизняної економіки.

Варто зазначити, що для процесу глобалізації характерним є не виправлення вад економічної системи, а поглиблення наявних проблем і подальше погіршення ситуації в країні. Отже, для того, щоб забезпечити отримання позитивного ефекту від глобалізації важливим є вдосконалення податкової системи.

Вченими сформовано чинники, що виникають у наслідок глобалізації і які впливають на податкову систему та державні фінанси та є причиною руйнування цілісності податкової системи як України, так і інших країн світу. Серед цих чинників необхідно виділити:

- Електронна комерція та електронні трансакції. Розвиток даного напрямку спричиняє зменшення бази оподаткування, за рахунок того, що торгівля здійснюється з використанням віртуальних покупок через інтернет і їх походження встановити неможливо.

- Електронні гроші. За рахунок зростання обігу електронних грошей податки з продажу опиняються під загрозою оскільки такі трансакції не підпадають під систему документального обліку.

- Офшорні зони. Даний чинник є одним з найбільш відомих способів того як можна ухилитись від сплати податків за рахунок відкриття рахунків в таких зонах та переливання в них капіталів.

- Деривативи та хеджові фонди. Існування та діяльність даних фондів є причиною того, що для податкових органів визначення об'єкту оподаткування є неможливим, доки сам платник податку не задекларує його.

- Зростаюча активність іноземних резидентів. Особи, що здійснюють діяльність за кордоном мають можливість ухилитись від сплати податків, враховуючи той факт, що існують певні обмеження у передачі та обміні інформацією між податковими органами різних країн.

- Нездатність оподатковувати фінансовий капітал. У сучасному світі все більш популярним стає використання інформаційних технологій, які забезпечують можливість переміщення інформацій та грошей між країнами таким чином, щоб платник податків міг обрати для свого резиденства низькоподаткові юрисдикції [2, ст.139].

До наявного переліку чинників також відносять податкову конкуренцію, що пояснюється як певна боротьба країн за платника податків шляхом пропонування йому більш сприятливих умов [3, ст.119]. Мета даної конкуренції полягає у залученні іноземного капіталу в країну. Щодо позиції України у податковій конкуренції, то наша країна суттєво програє. Причиною цього можна назвати існування значного податкового тиску на платників податків, проблеми у податковому законодавстві та доволі складне адміністрування податків.

Усі зазначені чинники у результаті призводять до зниження обсягу податкових надходжень і, звісно, до ерозії податкової бази. Виходячи з цього, варто наголосити, що для того щоб уникнути негативного впливу і отримати позитивний ефект від проникнення глобалізаційних процесів необхідно вдосконалювати податкову систему. Для того, щоб посилити та забезпечити конкурентоспроможність української податкової системи варто поступово вносити відповідні корективи до системи оподаткування. До таких корективів можна віднести: диференційний підхід до використання податку на прибуток та доходи фізичних осіб, що у подальшому може посприяти зменшенню податкового тиску; розширити групи підакцизних товарів, за рахунок включення шкідливих для здоров'я; підвищення ставки податку на додану вартість для предметів розкоші; посилення контролю за тими товарами, що ввозяться на територію України та вдосконалення митного законодавства, що у подальшому дозволить зменшити відсоток шахрайства [4, ст.77]. І це тільки деякі з можливих рекомендацій, що можуть суттєво вплинути на покращення системи оподаткування і подальше зростання економічного розвитку.

Висновки. Отже, вплив глобалізаційних процесів на систему оподаткування є достатньо складним і може мати як позитивні так і негативні наслідки. Основним напрямком для мінімізації негативного впливу є вирішення проблем у системі оподаткування та подальше її зміцнення. Для України наразі важливим є зниження фіскального навантаження та підвищення прозорості податкової політики задля забезпечення економічного зростання та посилення позицій серед інших країн світу. Тільки за умови наявності міцної податкової системи держава зможе розвиватись та повноцінно функціонувати у висококонкурентному глобальному фінансово-економічному просторі.

Список використаних джерел:

1. Коровій В. В. Податкова політика країни в умовах глобалізації економіки. *Проблеми економіки*. 2019. №4. С. 179–185.
2. Швабій К. І. Вплив глобалізації на систему оподаткування та податкову політику України. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 1. С. 137 – 144.
3. Чинчик А.А., Голубка С.М. Глобалізаційні виклики та специфіка формування податкової політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 33. С. 118-123.
4. Гречко А. В. Вплив процесу глобалізації на систему оподаткування як складову інституційного середовища. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»* : збірник наукових праць. 2014. Випуск. 11. С. 72–78.

ЖИДОВСЬКА Н. М., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний університет природокористування, м. Дубляни

НОВАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА У 2023 РОЦІ

Актуальність. Податки - фінансова категорія, яка має великий вплив на всі економічні явища та процеси. З одного боку, податки є фінансовою основою існування країни, а також показником спроможності країни розвивати науку, освіту, культуру, забезпечувати її економічну безпеку та підвищувати суспільний добробут громадян у глобальному економічному просторі. З іншого боку, податки є інструментом перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб в державі.

На сьогодні роль податків як регулятора економіки зростає. Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. [3]

Результати дослідження. В Україні діє податкова система, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн. Закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

Розглянемо детальніше основні новації та перспективи податкового законодавства України у 2023 році.

Сплата авансових внесків з податку на прибуток підприємств за структурні підрозділи, які здійснюють торгівлю валютними цінностями у готівковій формі. З 1 січня 2023 року передбачено сплату авансових внесків з податку на прибуток за кожний пункт обміну іноземної валюти, внесений до Реєстру пунктів обміну іноземної валюти, у розмірі:

- трьох МЗП за кожний пункт обміну іноземної валюти, розташований у населеному пункті, чисельність населення якого перевищує 50 тисяч;
- однієї МЗП, за кожний пункт обміну іноземної валюти, розташований в інших населених пунктах або за межами населених пунктів.

Впровадження нової версії УКТ ЗЕД. З 1 січня 2023 року впроваджується нова версія УКТ ЗЕД, побудована на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів версії 2022 року і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу 2022 року.

Зазначені зміни вплинуть на заповнення податкових накладних та розрахунків коригування до податкових накладних.

Оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів. Набирає чинності з 1 квітня 2023 року та передбачає врегулювання статусу електронного резидентства: [3]

- іноземець, який досяг 18 років, не є податковим резидентом України та зареєстрований у системі «Е-резидент»;
- є платником третьої групи спрощеної системи оподаткування без ПДВ:

- плачує податок 5 % від доходів у рамках ліміту, якщо перевищує ліміт 15 %;

- не дозволені доходи з джерелом походження з України, крім пасивних;

- податковим агентом «Е-резидента» є банк, у якому відкритий поточний рахунок платника єдиного податку третьої групи «Е-резидента».

З 1 січня 2023 року змінюються розміри деяких ставок податків і порядок нарахування деяких податкових зобов'язань (табл. 1).

Таблиця 1

Основні зміни в податковому законодавстві

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Ставка акцизного податку з тютюнових виробів	специфічна ставка у розмірі 907,2 грн за 1000 сигарет та адвалорної ставки податку у розмірі 12% від роздрібною ціни	ставка податку на сигарети і цигарки - 12%	ставка акцизного податку з роздрібною торгівлі тютюновими виробами, які вироблені з 1 квітня 2022 року та РЕС, які вироблені з 1 січня 2022 року	збільшуються на 20 % специфічні ставки акцизного податку та мінімального акцизного податково-вого зобов'язання зі сплати акцизного податку з тютюно-вих виробів
Мінімальна заробітна плата	5000 грн	6000 грн	6500 грн	6700 грн
Прожитковий мінімум	2189 грн	2294 грн	2684 грн	2684 грн
Ліміти річного доходу для ФОП	- для I групи – 1 млн грн; - для II групи – 5 млн грн; - для III групи – 7 млн грн	- для I групи - 1 млн 2 тис. грн; - для II групи - 5 млн 4 тис. грн; - для III групи - 7 млн 2 тис. грн	- для I групи - 1 085 500 грн; -для II групи - 5 421 000 грн; -для III групи - 7 585 500 грн	-для I групи - 1 118 900 грн; -для II групи - 5 587 800 грн; -для III групи - 7 818 900 грн
ЄСВ	- мінімальний ЄСВ - 1100 грн за місяць (22 % від мінімальної зарплати); - максимальний ЄСВ - 16500 грн за місяць (22 % від 15 мінімальних зарплат)	- мінімальний ЄСВ - 1320 грн за місяць (22 % від мінімальної зарплати); - максимальний ЄСВ -19800 грн за місяць (22 % від 15 мінімальних зарплат)	- мінімальний ЄСВ - 1474 грн за місяць (22 % від мінімальної зарплати); - максимальний ЄСВ - 22110 грн за місяць (22 % від 15 мінімальних зарплат)	- мінімальний ЄСВ - 1474 грн за місяць (22 % від мінімальної зарплати); - максимальний ЄСВ - 22110 грн за місяць (22 % від 15 мінімальних зарплат)
Єдиний податок	- для I групи 10% ПМ – 210,20 грн в місяць; -для II групи 20% ПЗМ –	- для I групи ФОП - 227 грн (10% від прожиткового мінімуму);	- для I групи ФОП - 248,10 грн (10% від прожиткового мінімуму);	-для I групи ФОП - 268,4 грн (10 % від прожиткового мінімуму);

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
	944,60 грн в місяць; -для III групи 5% від прибутку (макс. 250 тис грн в рік)	-для II групи ФОП - 1200 грн (20% від мінімальної заробітної плати); - для III групи ФОП- 5% доходу, або 3% доходу та ПДВ	-для II групи ФОП - 1300 грн (20% від мінімальної заробітної плати); -для III групи ФОП - 5% доходу, або 3% доходу та ПДВ	-для II групи ФОП - 1340 грн (20% від мінімальної зарплати); для III групи ФОП - 5% доходу, або 3% доходу та ПДВ - спеціальний режим 2% для неплатників ПДВ на час дії воєнного стану

З 1 січня 2023 року припиняють дію податкові пільги:

- які надавалися в галузі кінематографії, космічної діяльності та постачання програмної продукції (п. 3, 26-1 та 61 підрозділу 2 розділу XX Перехідних положень Податкового кодексу): [2]

- кінематографія - закінчується дія режиму звільнення від оподаткування ПДВ при ввезенні на митну територію України окремих товарів, які використовуються в галузі кінематографії;

- космічна галузь - закінчується дія режиму звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення на митну територію України суб'єктами космічної діяльності окремих товарів, визначених Митним кодексом, а також звільнення від оподаткування операцій з постачання на митній території України результатів науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт, які виконувалися для потреб космічної діяльності;

- постачання програмної продукції - закінчується дія режиму звільнення від оподаткування ПДВ операцій з постачання програмної продукції;

- які тимчасово, до 1 січня 2023 року, надавалися готелям і подібним засобам тимчасового розміщування щодо оподаткування ПДВ операцій з постачання послуг із тимчасового розміщування (проживання) за ставкою у розмірі 7 відсотків (п. 74 підрозділу 2 розділу XX Перехідних положень Податкового кодексу).

У 2023 році також застосовуються нові форми податкової звітності, зокрема:

- Податкової декларації з податку на прибуток підприємств;
- Податкової декларації про майновий стан і доходи;
- Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- Податкової декларації з плати на землю.

Висновки. Таким чином, держава через податкове регулювання може

впливати на ефективність і стабільність розвитку економіки держави. Правильна податкова політика має забезпечити виконання таких завдань, як встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва та забезпечення надходження до бюджету коштів, необхідних для задоволення державних потреб в повному обсязі.

Список використаних джерел:

1. Гришанова Н. Основні новації податкового законодавства у 2023 році: ДПС підготувала огляд змін https://jurliga.ligazakon.net/news/216442_osnovn-novats-podatkovogo-zakonodavstva-u-2023-rots-dps-pdgotuvala-oglyad-zmn
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran8462>
3. Ференс О. Реформування податкової системи України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350

ЗАІКА Ю.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ОСТАПЕНКО В. М.**, к.е.н.,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ НОРМ У МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Актуальність. Впродовж останніх 30 років докорінно змінилися підходи до митного регулювання. Якщо в 1990-х роках велика кількість товарів імпортувалася з тарифами, то в першому десятилітті ХХІ століття перед країнами постало актуальне завдання захисту власних виробників. Оподаткування імпортованих товарів різними країнами є важливим методом і засобом митного контролю, і в цьому контексті спрямоване на стимулювання експорту та наповнення бюджету.

Результати дослідження. Регулювання та правове забезпечення ЗЕД має відповідати таким основним критеріям:

- 1) враховувати особливості суб'єкта регулювання;
- 2) задовольняти соціально-економічні потреби суб'єкта ЗЕД.

Важливим завданням митного нагляду на споживчому ринку є створення досконалого і водночас сприятливого середовища для реалізації економічних інтересів суб'єктів господарювання у сфері зовнішньоекономічних відносин [1].

Слід зазначити, що правові норми, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність, утворюють комплекс нормативної поведінки, що включає як міжнародно-правові норми, так і національні правові норми. Комплексність характеризується низкою пов'язаних ієрархій та взаємної підпорядкованості міжнародних і національних правових норм, які взаємодіють і доповнюють одна одну у своїх структурних частинах, регулюючи зовнішньоекономічні зв'язки України [3, с. 46]. Така комплексність правових норм покликана реалізувати найбільш дискримінаційний універсальний регуляторний інструмент – протекціоністську політику держави.

Світовий досвід показує, що майже всі країни світу реалізували більш-менш протекціоністську політику. У довготерміновій перспективі починають проявлятися негативні наслідки протекціонізму, пов'язані зі збереженням неефективних виробничих структур, зростанням собівартості продукції та відповідним підвищенням цін на промислові товари, зниженням реальних доходів населення [4, с. 23]. Тому ефективним у реалізації зовнішньоторговельної політики України є поєднання ліберальних і протекціоністських заходів. Крім того, протекціоністська політика має характеризуватися вибірковістю, тривалістю реалізації, узгодженістю з іншими

напрямами національної економічної політики, базуватися на вимогах угоди ГАТТ/СОТ.

Тарифні та нетарифні механізми є невід'ємною частиною правового механізму, за допомогою якого діють компанії в умовах зовнішніх відносин. Вони є як специфічними, так і загальними, і відповідну аналогію можна провести з нормативними документами, хоча існують і окремі норми в загальному акті, зокрема з урахуванням специфіки митних відносин [2].

Нормативні акти, що регулюють митні відносини, можна умовно поділити на такі категорії:

1) перша – це правові норми загального характеру: Декларація про державний суверенітет України, яка започаткувала правову норму про самостійне створення Україною власної митної системи та Конституція України, якою регламентуються положення щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки і встановлюється конституційна норма, згідно з якою засади зовнішніх відносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної системи визначаються винятково законами України;

2) друга – це акти, в яких закріплені основні принципи організації і напрями здійснення митно-тарифної політики України. Насамперед це Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та Митний кодекс України;

3) третя – це акти, що складаються із систематизованих норм, котрі регулюють окремий напрям митних відносин. Зокрема, Митний кодекс і Податковий кодекс України та Закон України «Про митний тариф», якими практично регламентовано реалізація тарифної політики в Україні. Ними визначено порядок, методика митного оподаткування та пов'язані з цим дії суб'єктів ЗЕД;

4) четверта група – це акти щодо регулювання поточних операцій у сфері митних відносин. Це найбільш чисельна група нормативних документів, які регламентують широке коло відносин, – постанови, інструктивні листи, накази, які приймаються і видаються в першу чергу Міністерством доходів і зборів України з питань митного регулювання ЗЕД, а також спільні акти Міндоходів та центральних і місцевих органів виконавчої влади, які ґрунтуються на положеннях про функціонування Міндоходів і зборів України [3, с. 48].

Висновки. Така класифікація законодавчих та нормативних актів чітко визначає напрямок дії нормативних документів. Закон про митну справу регулює питання, пов'язані з процесом формування митного режиму, з урахуванням національних пріоритетів країни.

Отже, можна дійти висновку, що ці норми не є об'єктом міжнародних норм і переговорів, сфера їх дії є законодавчими актами держав, хоча можливість гармонізації національних правил різних національних митних органів і її акцент на спрощених багатосторонніх міжнародних та інших угодах не виключають митних формальностей.

Список використаних джерел:

1. Головна - Міжрегіональна Академія Управління персоналом.
URL: <https://maup.com.ua/assets/files/expert/9/26.pdf>.
2. Митний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-15#Text>
3. Оніщенко Н.М. Правова система: проблеми теорії: Монографія.- К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002.-352 с. - Київський університет права. *Київський університет права - Київський університет права.* URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2002-roku/onishenko-n.m.-pravova-sistema-problemi-teoriji-monografija.-k.-in-t-dergavi-i-prava-im.-v.m.-koreckogo-nan-ukrajini-2002.-352-s.html>.
4. Серпухов М. Прихований протекціонізм як інструмент сучасної міжнародної торгівельної політики. *Економіка розвитку (Economics of Development)*. 2013 № 4 (68). С. 23-27.

ЗІНЧЕНКО К.Р. здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
 доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
 Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
 м. Харків

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ЯК ПІДґРУНТЯ ДЛЯ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Актуальність. В сучасних умовах господарювання та активізації глобалізаційних процесів, зовнішньоекономічна діяльність посідає важливе місце в економічній сфері любой держави, в тому числі й України. Невід’ємною складовою зовнішньоекономічної діяльності є перетин товарами митного кордону, який супроводжується заходами митного контролю.

Митний контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання державними органами, підприємствами та їх службовими особами, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів. Вчасне виявлення проблемних аспектів здійснення митного контролю та окреслення напрямів його удосконалення відіграє важливу роль для економічної стабільності України, що обумовило актуальність теми дослідження.

Результати дослідження. Для виявлення напрямів удосконалення митного контролю має важливе значення аналіз динаміки переміщення товарів через митний кордон України, який представлений на рисунку 1.

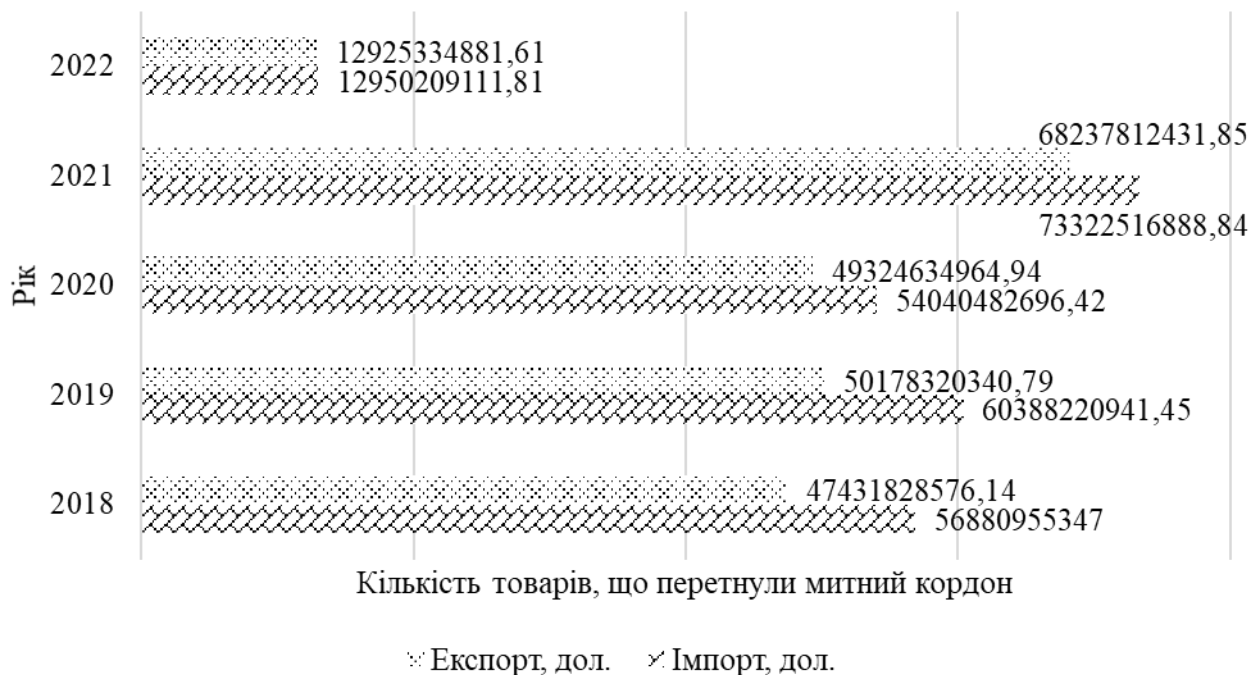

Рис. 1. Аналіз динаміки переміщення товарів через митний кордон України при імпорті та експорті*

*Розраховано за даними Державної служби статистики України [0]

В аналізованому періоді спостерігається стабільне перевищення імпорту над експортом, що свідчить про наявність негативного сальдо балансу. Найбільші значення показників імпорту та експорту спостерігалися в 2021 р., найменшим показником є 2022 р., що обумовлено відсутністю можливостей відслідкувати всі операції, що проводилися на митному кордоні при воєнних діях на території України.

На рисунку 2 наведений аналіз динаміки загальної кількості митних декларацій відносно всіх діючих митниць, за якими товари при імпорті та експорті перетинали митний кордон України:

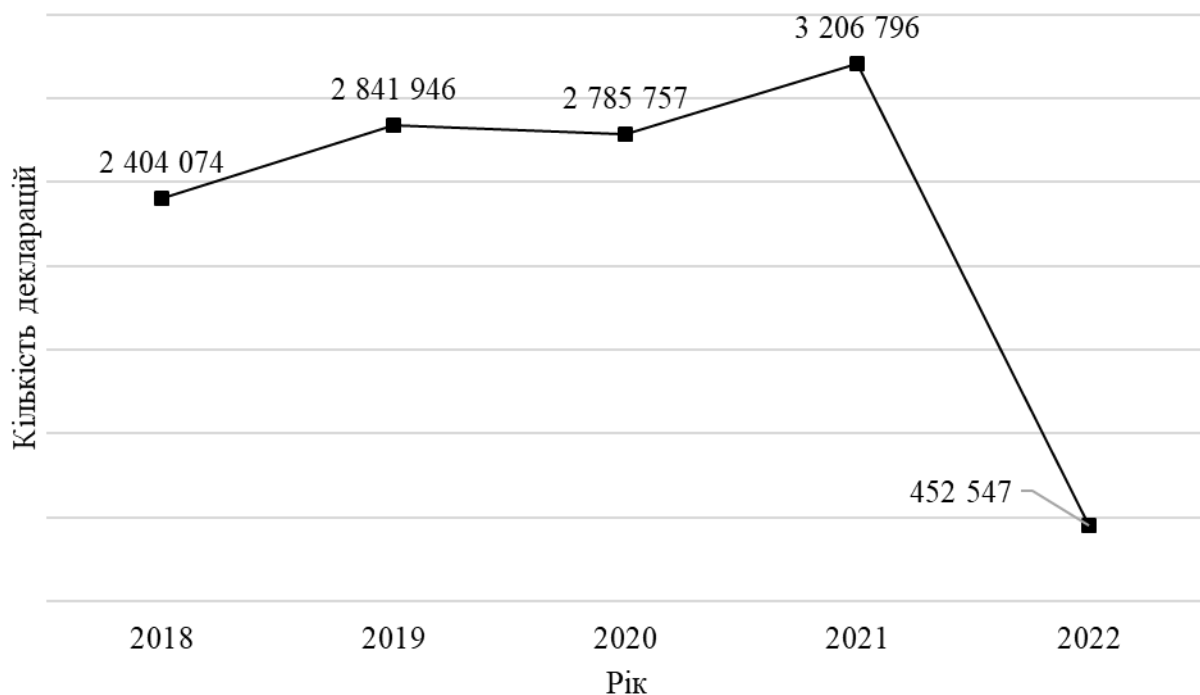

Рис. 2. Аналіз динаміки загальної кількості митних декларацій на товари, які перетинали кордон у режимі імпорту та експорту

Як свідчать результати проведеного аналізу, з 2018 по 2019 роки кількість митних декларацій зросла на 18%, що є позитивним результатом. Проте у 2020 році цей показник знизився на 2%, що пояснюється виникненням пандемії COVID-19, яка змінила умови ведення ринкових відносин між учасниками. Різка зміна показників у позитивну сторону після стабілізації ситуації з коронавірусною хворобою та адаптацією бізнесу відбулася в 2021 році – об’єм імпортованих та експортованих товарів збільшився на 36% та 38% відповідно. Проте в 2022 році спостерігаються вагомні зменшення – на 82% за імпортом та на 81% за експортом, що пов’язано з введенням військового стану на території України, через що проведення статистичного звіту унеможлиблюється по ряду вагомих причин.

На рис. 3 представлений аналіз динаміки податкових та митних надходжень в Україні за період з 2017-2022 рр.:

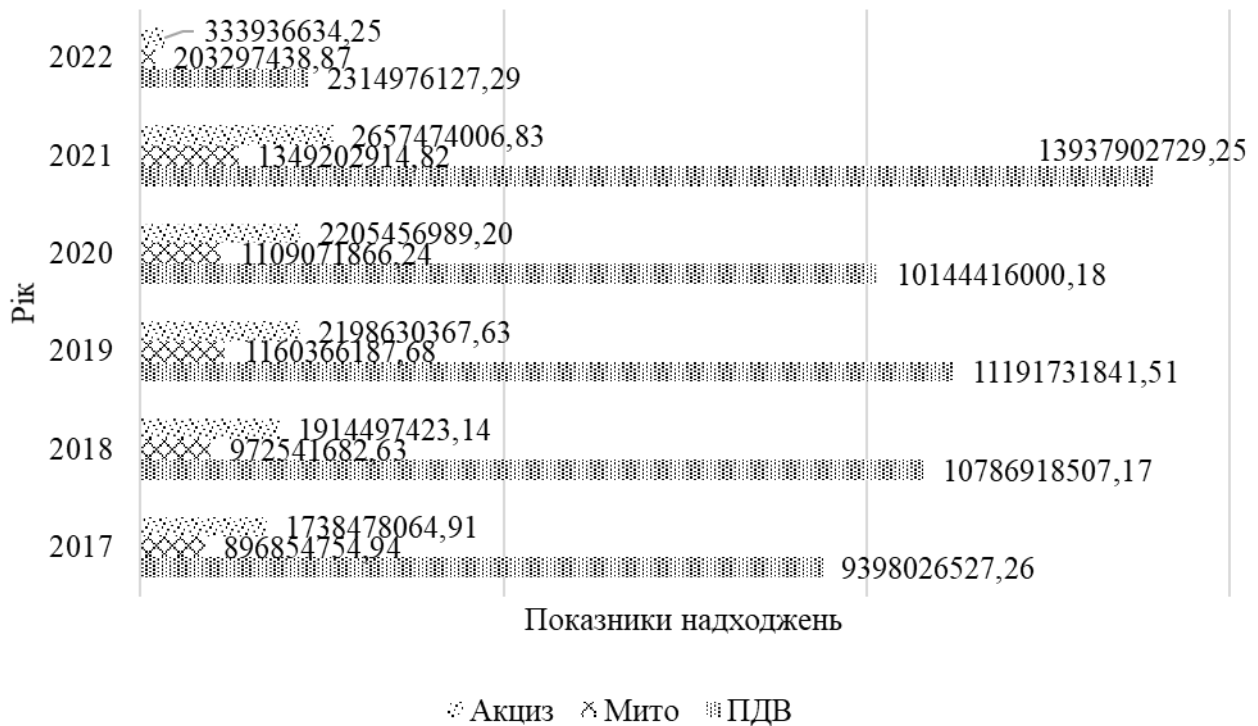

Рис. 3. Аналіз динаміки надходжень від імпорту товарів, що переміщуються через кордон України, дол.

Результати проведених розрахунків свідчать про те, що відносно ПДВ з 2017 по 2018 рік та з 2018 по 2019 рік надходження зросли на 15% та 3% відповідно, після чого відбулися втрати на 9% у 2020 р. Різке збільшення припало на 2021 рік – кількісне та відсоткове значення змінилося на 37%, проте у 2022 році показники знову зменшилися.

Кількісне та відсоткове значення щодо сплати мита збільшилося на 8% (2018 р. відносно 2017 р.) та на 19% (2019 р. відносно 2018 р.), після чого зменшилося на 4% (станом на 2020 рік). Так само як у випадку з ПДВ, збільшення припало на 2021 (на 21%), а зменшення на 2022 рік.

Щодо сплати акцизного податку до 2022 року спостерігалася позитивна тенденція. Так, у 2018 році відносно 2017 р. цей показник збільшився на 10%, у 2019 р. – ще на 14%, після чого у 2020 р. відбулися незначні зміни – зріст лише на 0,31%, і в 2021 р. – на 20%. У 2022 надходження від сплати акцизного податку знизилися на 87%.

Висновки. Проведений аналіз результатів митного контролю свідчить про зниження активності в зовнішньоекономічній діяльності в Україні та зменшення надходжень від митних платежів в 2022 році, що обумовлено об'єктивними причинами, пов'язаними з негативними наслідками збройної агресії РФ проти України. Вказане свідчить про необхідність окреслення шляхів для подолання цих явищ та стабілізації економічної ситуації в Україні.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.

ІВЧЕНКО А. С., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **СТЕШЕНКО О. Д.**, к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Актуальність. Система оподаткування відіграє важливу роль у забезпеченні економічного розвитку будь-якої країни. Вона впливає на підтримання громадського правопорядку країни, забезпечення сприятливих умов для розвитку духовного і культурного життя населення, обороноздатності країни та вирішення різноманітних соціальних проблем.

Основний податок, який реалізує соціальна політика розвинених країн є оподаткування доходів фізичних осіб. Прибутковий податок зобов'язаний виникненням розвитку державності. Обкладення цим податком населення давало можливість збільшити рівень державних витрат.

Результати дослідження. В Україні запровадження системи оподаткування позначилося акцептуванням Закону УРСР «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян та осіб без громадянства». Починаючи з 26.12.1992 року до 01.01.2004 року, регулювання оподаткування відбувалося з дотриманням Декрету КМУ "Про прибутковий податок з громадян». Однак величина податкового мита неодноразово зазнавала змін, причиною чого був стрімкий розвиток капіталізму, зміни кон'юнктури в доходах тощо. Доходи від основного місця зайнятості обчислювалися за прогресивною шкалою, як від неосновного – за ставкою 20%. А по закінченню року відбувався перерахунок за наявними сукупними доходами та пільгами [1].

З початку 2004 року застосовувався Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб». Було введено скасування у застосуванні прогресивної шкали, та зафіксована загальна ставка у 15% (з 01.01.2004-го та до 31.12.2006-го ставка фіксувалася у 13%), регулювалися податкові соціальні пільги, розширилася база оподаткування. У грудні 2010 року законодавець схвалив сучасний Податковий кодекс.

До переваг цього виду податку можна віднести його соціальну справедливість, оскільки він ставить рівень податку в пряму залежність від доходу платника податку. Крім того, за допомогою прогресивних податкових ставок і податкових пільг можна зменшити податковий тягар груп з низьким доходом і збільшити податковий тягар для груп з високим доходом.

При цьому слід пам'ятати, що відсоток ставки податку на доходи фізичних осіб залежить від виду доходу. До видів доходів, які впливають на ставку цього податку, відносяться:

- заробітна плата, виплати та винагороди;
- стипендії;

- призи, нагороди та подарунки;
- дохід, отриманий у вигляді відсотків;
- дивіденди, роялті;
- продаж рухомого майна та нерухомості;
- успадковане майно;
- доходи нерезидентів, а також доходи з-за кордону.

Ставка податку на доходи фізичних осіб залежить від виду доходу, який отримує фізична особа.

Існує чотири основні варіанти ставок:

– 18% ПДФО – основна ставка, за якою оподатковується більшість доходів: заробітна плата, підприємницький дохід, винагорода, отримана за цивільно-правовими договорами;

– 9% ПДФО – ставка, що застосовується виключно для оподаткування дивідендів, отриманих нерезидентами та суб'єктами господарювання, які не сплачують податок на прибуток. Зокрема, ця ставка має застосовуватись до оподаткування доходів, що сплачуються платниками ЄП фізичним особам;

– 5% ПДФО – ця ставка застосовується при продажі нерухомості, а також при продажі рухомого майна та його успадкуванні і даруванні;

– 0% ПДФО – нульова ставка податку передбачена у разі отримання фізичною особою подарунка або матеріальної допомоги вартістю у межах, визначених Податковим Кодексом, а також для оподаткування спадщини, отриманої фізичною особою від близького родича відповідно до пункту 3 статті 167 ПКУ.

Застосування нульової ставки податку означає, що фізичні особи не сплачують податок з таких видів доходів, хоча отримані ними доходи підлягають декларуванню [2].

Відрахування із заробітної плати – це витрати, податки та інші платежі співробітників, які вираховуються з їх заробітку. Але роботодавець несе відповідальність за сплату нарахованих обов'язкових платежів (внесків) та утриманого податку безпосередньо у відповідні органи.

Відрахування із зарплати працівника включає: податок на доходи фізичних осіб (ПДФО); військовий збір; інші утримання: аліменти, борги за виконавчими листами, середній заробіток у разі відшкодування збитків, шкоди тощо.

Конкретними документами, на підставі яких здійснюється відрахування із заробітної плати, можуть бути:

- наказ (розпорядження) роботодавця (у разі сплати заборгованості працівника підприємству, де він працює);

- будь-які виконавчі документи – наприклад, виконавчі листи, видані судами, ухвали та постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних та кримінальних справах, виконавчі написи нотаріусів;

- письмове доручення працівника роботодавцю на перерахування частини свого заробітку на користь суб'єкта підприємницької діяльності, яке продало товар працівнику в кредит.

Загальна сума всіх відрахувань із заробітної плати не може перевищувати (ст. 128 КЗпП):

20% – за загальним правилом;

50% – у випадках: відшкодування із заробітку працівника шкоди, завданої злочином третім юридичним або фізичним особам; стягнення аліментів; відрахування із заробітної плати за кількома виконавчими документами; відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я, втратою годувальника;

70% – для стягнення аліментів на неповнолітніх дітей.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи всі нововведення можна стверджувати, що податок на доходи фізичних осіб виконує важливу фіскальну та соціально-регулятивну функції. Реформування податкового законодавства сприяло збільшенню податкових надходжень до бюджету та створило умови для підвищення впливу податку на рівень життя населення. Основним напрямком подальшого удосконалення законодавчої бази у цій сфері має стати зменшення податкового навантаження на соціально незахищені верстви населення та зростання відповідальності платників податку за ухилення від оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Що являє собою ПДФО. URL: <https://journal.ostapp.com.ua/uk/articles/post/so-avlae-sobou-pdf>
2. Прибутковий податок в Україні. URL: https://biz.ligazakon.net/ru/news/200985_podokhodnyy-nalog-v-ukraine-stavki-ot-0-do-18
3. Величина ставки ПДФО 2022 та вид доходів. URL: <https://sys2biz.com.ua/news/pdfo-2022-stavky-za-yakymy-opodatkovuyutsya-dohody-fizosib>

КУЗУБ М.В., ст. викладач кафедри обліку та оподаткування
АНДРЕЯН М.В., здобувач вищої освіти
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Актуальність. Недосконалість податкової системи та непрогнозовані політичні зміни завжди ставали на заваді розвитку вітчизняних компаній. Російська збройна агресія проти України, що триває з 2014 року, вплинула на всі сфери життя як народу нашої країни, так і народів багатьох країн світу. З початком широкомасштабного вторгнення від 24 лютого 2022 року економіка нашої держави потерпіла ще більші потрясіння через ескалацію та загострення конфлікту, що породило ще більшу невизначеність, яка значно ускладнює прогнозування економічних та фінансових аспектів як нашого професійного, так і особистого життя. Посягання на незалежність нашої держави породило безпрецедентний рівень невизначеності та ризику для багатьох вітчизняних компаній, але, абсолютно всі війни є війнами економік, отже, попри високі ризики та невизначеність, компанії та бізнеси повинні працювати, а для цього держава має адаптувати податкове навантаження і податкові правила до воєнних умов. Таким чином держава повинна сприяти виживанню бізнесу в умовах війни.[1]

В умовах війни, коли значна кількість вітчизняних бізнесів була змушена скоротити масштаби діяльності, тим самим скоротивши кількість оборотного капіталу, держава впровадила зміни в системі оподаткування з метою стимулювання активності підприємств, але український бізнес не оцінив впроваджені державою зміни. Податкова політика держави в умовах війни виявилася згубною, тож якщо держава не зробить зміни у податковому законодавстві, то рік може бути катастрофічним. За оцінками Світового банку та інших інституцій, до кінця 2023 року 55% українців житимуть у бідності. Також буде спостерігатися подальше перетікання бізнесу в сусідні країни, яке вже було оцінено у 12% ВВП. Від початку 2022 року тільки в Польщі зареєстровано 12 тис. нових компаній, заснованих українцями. [2]

Результати дослідження. Європейською Бізнес Асоціацією (ЄБА) було проведено опитування «Податковий індекс» за 2022 рік, за результатами якого оцінка податкового індексу за 2022 рік при максимальних 5 балах зменшилася до 2,97 порівняно з 3,01 бала за 2021 рік. Найнижчу оцінку серед складників індексу отримав фактор адміністрування податків і підготовки податкової звітності – 2,74 балів з 5-ти можливих. Так, 41% респондентів оцінюють цю процедуру задовільно, тоді як 39% вважають її обтяжливою, серед яких 8% – дуже обтяжливою, і 20% вважають її легкою. Найбільше респонденти скаржаться на кількість часу, який вони витрачають на підготовку податкової звітності та сплату податків. Покращилися якість податкового законодавства – 2,86 бала та якість податкового обслуговування - 3,04 бала. Фактор оцінки

фіскального тиску перебуває в нейтральній площині - 3,24 бала. Менеджером податкового та митного комітетів було зазначено, що на оцінки компаній вплинули блокування податкових накладних, необґрунтовані інформаційні запити та вимога документів, а формальний підхід податківців до розгляду скарг бізнесу спричинив необхідність звернення до суду великої кількості компаній.[3]

3 березня 2022 року Верховною Радою було прийнято Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану". Цим законом Рада затвердила податкові пільги: було зупинено перебіг строків, визначених податковим законодавством, запроваджено мораторій на податкові перевірки та звільнено від відповідальності тих, хто був не в змозі здійснити оплату податків. У перший час ці зміни були виправдані – вони дозволили вивести бізнеси та підприємців з шокового стану.

Згодом парламентом було ухвалене рішення щодо можливості переходу на спрощену систему оподаткування підприємств з оборотом до 10 млрд грн зі сплатою податку з обороту у розмірі 2% замість податку на прибуток та ПДВ (таким чином ФОПи третьої групи отримали можливість сплачувати податок у розмірі 2% замість 5% від доходів), а згодом це обмеження було скасовано, що надавало дозвіл майже всім бізнесам (окрім видів бізнесів, передбачених п. 291.5 ПКУ) скористатися податковою пільгою. Однак трохи пізніше парламент дозволив цим винятковим видам бізнесу також переходити на 2% систему. На спрощену систему оподаткування перейшов практично весь гральний бізнес, який у такий спосіб значно зменшив відрахування до бюджету. До переходу ці компанії сплачували в середньому 200 000 грн податків на день, після – до 23 000 грн.[4]

Таке впровадження значно знизило податкові платежі в той час, коли в цьому не було необхідності, тому що: по-перше, бізнеси, що понесли збитки все одно не сплачували б податок на прибуток, а по-друге, через ризик втрати податкового кредиту далеко не всі бізнеси мали змогу перейти на 2% систему оподаткування. Впроваджена система оподаткування є руйнівною як для діяльності вітчизняних компаній, так і для державного бюджету, з якого держава фінансує оборону. Також, через її ухвалення значно погіршилася конкурентоспроможність українських компаній, оскільки імпортери припинили платити ПДВ, а вітчизняні виробники продовжували його сплачувати.

Тож, скориставшись впровадженими пільгами, бізнеси отримали можливість зосередитися на питаннях бізнесу, пошуку нових можливостей для відновлення і налагодження виробництва продукції, а не перейматися пошуком ресурсів та засобів для розрахунку та сплати податків. Однак, потрібно розуміти, що запроваджені зміни були лише антикризовими (миттєвими) заходами, які ефективно працювали тільки протягом нетривалого часу.[5]

Більшість пільг, які бізнес отримав у перші місяці війни, вже скасували, або планують скасувати. Так, зниження валютного та фіскального дисбалансу

21 червня Верховна Рада повернула мита та податки на імпорт і розмитнення автомобілів. Валютні дисбаланси, створені внаслідок впроваджених змін в свою чергу призвели до прискорення темпів девальвації та інфляції. У вересні уряд повернув акциз на пальне. До звичайного стану повернулися й перевірки бізнесу з боку податкової. Також Кабінетом міністрів було ухвалено законопроект, який передбачає скасування спрощеної системи зі ставкою єдиного податку 2% з 1 липня 2023 року.

Висновки. Україна потребує введення змін у податкову систему, але, безсумнівно, здійснити ці зміни в умовах війни та непомірної залежності від міжнародних партнерів як ніколи складно. Втім, уже зараз можна почати запровадження стимулювання бізнесу за допомогою інших інструментів, наприклад, допомагаючи вітчизняним підприємствам виходити на міжнародні ринки. Після припинення воєнних дій податкова система буде потребувати здійснення податкових реформ – держава має повернутися до сталої посткризової моделі оподаткування, адже модель податкової системи, яка існує в даний момент не відповідала державним потребам для сталого розвитку, а для відновлення економіки після воєнних дій не буде відповідати ще в більшій мірі.

Список використаних джерел:

1. Дмитро Оносовський. Податки під час війни: що змінилося для бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211250_podatki-pd-chas-vyni-shcho-zmnilosya-dlya-bznesu
2. Длигач А. Податкова політика держави у 2022 році була руйнівною – Погляди – GMK Center. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/podatкова-politika-derzhavi-u-2022-roci-bula-rujnivnoju/>
3. Бізнес погіршив оцінку податкового режиму в Україні у воєнний час. URL: <https://eba.com.ua/biznes-pogirshyv-otsinku-podatkovogo-rezhymu-v-ukrayini-u-voyennyj-chas/>
4. Тарасовський Ю. Уряд схвалив законопроект про скасування «спрощенки» за ставкою 2% з 1 липня – Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/news/uryad-skhvaliv-zakonoproekt-pro-skasuvannya-sproshchenki-za-stavkoyu-2-z-1-lipnya-27012023-11370>
5. Податки воєнного часу. Чого слід очікувати від змін у податковій системі, ухвалених з початку війни?. VoxUkraine. URL: <https://voxukraine.org/podatky-voyennogo-chasu-chogo-slid-ochikuvaty-vid-zmin-u-podatkovij-systemi-uhvalenyh-z-pochatku-vijny/>

КУЗУБ М.В., ст. викладач кафедри обліку та оподаткування
ЗЕЛЕНЯНСЬКА З.Р., здобувач вищої освіти
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ

Актуальність. В сучасних умовах порівняння української податкової системи з її аналогами в країнах-членах ЄС потрібно для визначення конкурентоспроможності нашої країни на світовому ринку товарів та інвестицій та вибору головних векторів реформування податкових відносин. Порівняння необхідне у деяких напрямках: за рівнем загального податкового навантаження, його розподілу між основними видами податків та групами платників, фіскальної ефективності податкової системи; ефективності регулюючої дії останньої; достовірності розрахунків податкових зобов'язань тощо.[1]

Щоб адаптувати наше податкове законодавство до європейських норм, необхідно, перш за все, мінімізувати державні витрати на утримання податкової системи. Оскільки податкове навантаження не повинно зменшувати економічну активність платника. Крім того, оподаткування не повинно бути перешкодою ні для внутрішньої раціональної організації виробництва, ні для її зовнішньої орієнтації на структуру споживчого попиту. Зменшення ставки ПДВ, скорочення переліку пільг зі сплати цього податку сприятиме збільшенню обсягів продажів за рахунок зниження цін, покращить обіг фінансових ресурсів, що є однією з найважливіших умов ефективного та стабільного функціонування податкової системи. Україна має укласти угоди про уникнення подвійного оподаткування з усіма державами ЄС. Таким чином, система оподаткування стане більш привабливою для інвесторів, якщо за рахунок розширення бази оподаткування вдасться зменшити податкові ставки.

Результати дослідження. Податкова система Німеччини базується на тих же основних принципах, що й податкові системи країн Європи: соціальна справедливість, оптимальний розподіл податкового тягаря між виробництвом і споживанням, захист вітчизняних підприємців. Німеччина є типовою країною з трирівневою системою оподаткування. Влада зобов'язує уряд розподіляти основні податкові надходження до бюджету: близько половини надходжень від прибуткового податку надходять до федерального бюджету, інша половина - до бюджету землі, де збираються ці податки.[4]. Значну увагу привертає оригінальна система горизонтального та вертикального вирівнювання бюджетної забезпеченості всіх видів бюджетів Німеччини, яка функціонує за складною поетапною схемою міжбюджетних відносин, що забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між високодохідними «багатими» землями (Баварія, Вюртемберг), та «бідними» землями (Саксонія, Шлезвіг-Гольштейн та ін.).

Серед усіх видів податків у Німеччині значним є податок на заробітну

плату, податок з обороту, податок на паливо, корпоративний податок. [3]. Цікаво відзначити, що найбільшим джерелом поповнення німецької скарбниці є податок на доходи фізичних осіб. При визначенні податку із заробітної плати існує шість податкових класів, які враховують різні життєві та майнові обставини людини.

Соціальні внески з фонду оплати праці рівномірно розподіляються між роботодавцем і працівником. Другим за значенням прямим податком є податок на прибуток підприємств. Він стягується за двома ставками: з прибутку, що перерозподіляється, і з прибутку, який розподіляється у вигляді дивідендів. Також передбачені великі податкові пільги на прискорену амортизацію.

За всіма видами основних податків (ПДВ, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, внески на обов'язкове соціальне страхування) навантаження в Україні дещо нижче, ніж у Німеччині. Таким чином, Німеччина характеризується високим ступенем збирання податків, що пов'язано з унікальною множинністю та різноманітністю податкової системи, а також зумовлено певними фактами: дисциплінованістю та відповідальністю платників податків; національною схильністю до усталеного порядку; високим рівнем професіоналізму працівників податкової служби; детально розробленим податковим законодавством, яке зазвичай усуває суперечливі тлумачення окремих положень, а отже мінімізує конфлікти між платниками податків та податковими органами щодо змісту закону. [3].

Висновки. Сучасний фінансовий стан України можна пояснити наявністю неефективної податкової політики, збільшенням кількості збиткових підприємств, нестабільністю законодавства, відтоком національного капіталу за кордон, наявністю суттєвих протиріч між законами та іншими законодавчими актами. На думку експертів, податкова політика не мотивує населення до активної праці та заощаджень, а бізнес – до інвестицій. [1] Якщо порівняти рівень і розмір податків в Україні та Німеччині, то вони досить близькі до середнього. Коли ми оцінюємо структуру формування податкової бази, то бачимо, що рівень податкових відрахувань із коштів підприємств становить дуже високий відсоток. Отже, можна стверджувати, що основним недоліком чинної податкової системи України є її спрямованість на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів суб'єктів господарювання. Також в Україні спостерігається відсутність взаємозв'язку між податковою системою та економічним розвитком та діяльністю його безпосередніх суб'єктів – платників податків відповідно до податкової політики, яка спрямована на наповнення бюджету будь-яким способом, вирішуючи поточні потреби адміністрування довгостроково.

Податкова система має бути простою та зрозумілою, а її адміністрування – справедливим та чесним. Незалежно від того, наскільки добре розроблені закони в податковій системі, система не працюватиме, якщо її адміністрування не буде суворо дотримуватися законів і норм.

Список використаних джерел:

1. Податкова система: навч. посіб. / В. Г. Баранова, О. Ю. Дубовик, В. П. Хомутенко [та ін.]; за ред. В. Г. Баранової. Одеса: ВМВ, 2014. 344 с.
2. Кузуб М.В, Клеомітес В.Ю. Вплив інфляції та інфляційних процесів на фінансовий стан підприємства. Інтернет–конференції ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2019. <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2316>
3. Зарплата в Німеччині: які податки і скільки платять працівники - URL: <https://www.buh24.com.ua/zarplata-v-nimechchini-yaki-podatki-i-skilki-platyat-pratsivniki/>
4. Податки в Deutschland — міфи та реальність - URL: <https://dou.ua/lenta/articles/taxes-in-deutschland/>
5. Кузуб М.В. Інструменти стандартизації фінансових даних. Обліковоаналітичне забезпечення антикризового управління підприємством/ Збірник матеріалів науково-практичної конференції. К.: КНТЕУ, 04/2016, с.13 – 17.

КУЛИК В.А., д.е.н., професор, науковий співробітник,
Південночеський університет в Чеських Будейовіцах, Чеська Республіка

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ В УМОВАХ ВІЙНИ УКРАЇНИ З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ

Актуальність. За даними ООН, понад 9 мільйонів українців перебувають поза межами країни через війну [1; 5]. На них поширює свою дію тимчасовий захист, тривалість якого відповідно до Директиви 2001/55/ЄС та Імплементативного рішення Ради ЄС від 04.03.2022 має становити 1 рік та який згодом може бути продовжений на шестимісячні періоди впродовж не більше 1 року. «Тимчасовий захист» – процедура виняткового характеру для забезпечення у разі масового або неминучого масового напливу переміщених осіб із третіх країн, які не можуть повернутися до країни свого походження. Перебуваючи за кордоном більше 180 днів, українці стають податковими резидентами у більшості країнах перебування, залишаючись при цьому податковими резидентами України. Залежно від того, які доходи і звідки отримує громадянин України, виникають особливості оподаткування та звітування щодо цих доходів [2].

Результати дослідження. Якщо громадянин України є фізичною особою – суб'єктом підприємницької діяльності, зареєстрованим в Україні, то може виникнути ситуація, коли його доходи будуть оподатковуватися і в Україні, і в країні перебування. Особливо це стосується ФОП, які працюють за спрощеною системою оподаткування, оскільки двосторонні угоди щодо уникнення подвійного оподаткування не містять інформації про взаємне зарахування сум сплаченого єдиного податку в Україні для зменшення податків у країні перебування. Якщо ведення підприємницької діяльності пов'язано із отриманням оплат за товари, роботи, послуги від громадян країни перебування, то необхідною є перереєстрація ФОП, а також сплата податків та звітування згідно з чинним законодавством приймаючої країни.

Якщо громадянин України, який перебуває за кордоном, продовжує працювати дистанційно на українського роботодавця та отримує соціальну допомогу у країні перебування – це може стати причиною того, що його змусять повернути одержані суми допомоги, оскільки він має інше джерело доходу.

Якщо громадянин України, який перебуває за кордоном, працює на роботодавця, зареєстрованого у країні тимчасового перебування, податковим агентом стає роботодавець, який звітується про доходи працівника, вираховує та перераховує податки за нього.

В окремих країнах, які прагнуть залучити більше працездатних українців для розвитку власної економіки, створюють спеціальні програми зменшення/повернення частини податків для українців (наприклад, Португалія), менше контролюють отримання доходів на рахунки PayPal,

Revolut тощо [4].

У 2022 році Україна стала членом багатосторонньої угоди про автоматичний обмін податковою інформацією (CRS).

Загальний стандарт звітності (CRS), розроблений у відповідь на запит G20 і затверджений Радою ОЕСР 15 липня 2014 року, закликає юрисдикції отримувати інформацію від своїх фінансових установ і автоматично обмінюватися нею з іншими юрисдикціями на щорічній основі. У ньому визначено інформацію про фінансові рахунки, якою необхідно обмінюватися, фінансові установи, які зобов'язані звітувати, різні типи рахунків і платників податків, а також загальні процедури належної обачності, яких повинні дотримуватися фінансові установи. Стандарт складається з наступних чотирьох ключових частин: Типова угода між компетентними органами (CAA), що забезпечує міжнародну правову основу для автоматичного обміну інформацією CRS; Єдиний стандарт звітності; Коментарі до CAA та CRS; та Посібник користувача XML-схеми CRS.

Застосування багатосторонньої угоди про автоматичний обмін податковою інформацією планується з початку 2023 року. Це означає, що доходи, які були отримані українцями за кордоном до 2023 року можуть бути отримані податковими органами України за спеціальним запитом. Крім того, облік осіб, які залишили Україну через війну, ведеться прикордонними органами, ООН та іншими міжнародними інституціями.

Починаючи із 2023 року представники податкових органів України матимуть автоматичний доступ до фінансової інформації громадян України, які перебувають у країнах-учасниках цієї угоди.

Також у 2022 році було підписано Угоду між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі «Fiscalis». Це програма ЄС для співробітництва в галузі оподаткування. У межах програми: обмін податковою інформацією, підтримка розроблення заходів податкової політики та імплементації законодавства ЄС з питань оподаткування, боротьби з ухиленням від сплати податків та вдосконалення процесів податкового адміністрування; використання сучасних європейських ІТ-систем у галузі оподаткування.

Програма «Fiscalis» спрямована на покращення функціонування внутрішнього ринку, сприяння конкурентоспроможності в ЄС, захист фінансових та економічних інтересів ЄС та його держав-членів, зокрема від податкового шахрайства, ухилення від сплати податків, а також вдосконалення процесів їх адміністрування.

Закон України «Про запобігання корупції» передбачає, що соціальні виплати у грошовій формі потрібно декларувати як дохід. Тому українці, які отримують допомогу в іноземній валюті, мають декларувати виплати. Декларувати іноземну допомогу слід в щорічній декларації до 1 травня 2023 року. Підтвердженням можуть бути рішення іноземних органів та банківські виписки. За неподання або несвоєчасне подання платником податків податкової звітності передбачена фінансова відповідальність у вигляді штрафних

(фінансових) санкцій, а саме: в розмірі 340 грн за кожне неподання (несвоєчасне подання) декларації (розрахунку); в розмірі 1020 грн при повторному порушенні за несвоєчасне подання податкової декларації. На період до припинення або скасування воєнного стану на території України, справляння податків і зборів здійснюється з урахуванням особливостей, визначених у п. 69 р. ХХ «Перехідні положення» Податкового Кодексу України. Відповідно до положень, у разі відсутності у платника податків можливості своєчасно подати декларацію він звільняється від відповідальності за несвоєчасну подачу документів протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні. В Україні подавати річні декларації про майновий стан і доходи зобов'язані такі категорії осіб: фізичні особи-підприємці (ФОП); люди, які отримують податкову знижку або придбали майно / отримали спадщину, що підлягає оподаткуванню; ті, хто виїхав за кордон на постійне проживання. Декларацію про майновий стан і доходи можна подати в електронному вигляді через Електронний кабінет [3].

Висновки. У 2022 році багато українців виїхали за межі України через військову агресію Російської Федерації. У випадку перебування українців у країнах ЄС, їх перебування регламентується Директивою 2001/55/ЄС. На підставі цього документу українці перебувають на території європейських держав, маючи правовий статус «тимчасовий захист». Водночас, згідно з вимогами чинного законодавства більшості європейських країн, з 183 дня перебування вони набувають статус «податкового резидента» країни перебування, не втрачаючи при цьому статус «податкового резидента» України. Враховуючи, що значна частина українців, перебуваючи за кордоном, одержує соціальні виплати, одержує заробітну плату від іноземних чи українських працедавців чи залишається підприємцями, зареєстрованими в Україні, виникають особливості, пов'язані із оподаткуванням доходів та звітуванням.

Список використаних джерел:

1. В яких країнах Європи найбільше українських біженців. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/08/infografika/suspilstvo/yakux-krayinax-yevropy-najbilshe-ukrayinskyx-bizhencziv>
2. Кулик В.А. Проблеми подвійного оподаткування вітчизняних підприємств при набутті статусу е-резидента. *Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: проблеми теорії та практики*: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 57-й річниці Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (м. Полтава, 21-22 травня 2018 року). Полтава: ПУЕТ, 2018. 186 с.
3. Плаксієнко В. Я., Верига Ю. А., Кулик В. А., Карпенко Є. А. Облік, оподаткування та аудит: навч. посіб. / За ред. В. Я. Плаксієнка., 2019. 509 с.
4. Kulyk V. Financial instruments as a tool to support the economy: Ukrainian and international experience. Креативний простір України та світу: кол. моногр. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2022. 264 с.
5. Ukraine refugees: Eager to work but need greater support. URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1127661>

КУЛИК Ю.С., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ОСТАПЕНКО В. М.**, к.е.н.,
 доцент кафедри митної справи і фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
 м. Харків*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Актуальність. Втілення новітніх завдань щодо організації контролю за рухом товарів через митний кордон відбувається в умовах трансформації принципів, закономірностей та інструментів впливу на економічну активність. Разом з тим, становлення суспільно-економічних відносин ґрунтується на еволюційному зростанні, що зумовлює необхідність врахування ступеня готовності фіскальних органів до реформ у митній сфері. З огляду на це дотримання вимог спрощення та безперешкодного переміщення товарів через митний кордон держави є важливою умовою отримання нею національних економічних вигод.

Аналіз досліджень і публікації останніх років. У літературі дослідженню поняття, характеристики митного контролю в Україні присвячені роботи таких фахівців, як Бондаренко І. [1], Вакульчик О.М., Єдинак Т.С., Книшек О.О. [2], Голомозий В.М. [3], Гребельник О.П. [4], Дьомін Ю. [5] та ін.

Результати дослідження. Митний контроль – це специфічна діяльність органів доходів і зборів України, що спрямована на реалізацію передбачених чинним законодавством завдань і функцій з метою дотримання юридичними та фізичними особами митного законодавства України, міжнародних угод України та правил, які регулюють порядок увезення, вивезення чи транзиту товарів, транспортних засобів, валюти та інших предметів [4]. Митний контроль, як важлива функціональна складова митної системи реалізується фіскальними органами на етапі переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, проведення відповідних митних процедур відносно об'єктів контролю і реалізації їх на митній території України. Під митний контроль підпадають всі товари, які переміщуються через кордон з метою забезпечення не тільки економічних інтересів і безпеки держави, але й захисту споживачів від контрафактної продукції [1].

Ризик – це явище, яке може виникнути практично у будь-якому виді ділової активності. Під ризиком прийнято розуміти ймовірність небезпеки втрати ресурсів чи недоодержання доходів, порівняно із варіантом раціонального використання ресурсів. У митній сфері найчастіше ризики виникають при декларуванні товарів у відповідні режими – це дає змогу зменшити ставки мита або забезпечити звільнення від оподаткування; при декларуванні недостовірного коду товару згідно з УКТЗЕД, що також є спробою ухилення від оподаткування. Крім того, джерелом ризику може бути

транспортний засіб, що перевозить товар, і перевізник, який є відповідальною особою за перевезення товару від продавця до покупця [4].

Митний кодекс України визначає управління ризиками «як роботу митних органів з аналізу ризиків, виявлення та оцінки ризиків, розроблення та практичної реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків, оцінки ефективності та контролю застосування цих заходів» [6]. У даному контексті під ризиком ми розуміємо певну імовірність недотримання вимог законодавства України в галузі митної справи та вимог щодо митного оформлення.

Основним з важливих завдань, виконання якого покладено на митні органи, є сприяння розвитку торгівлі з одночасним здійсненням ефективного митного контролю. Це і визначає завдання для процесу керування ризиками в митній справі. Рівень ризику визначається у контексті пріоритетних завдань митних адміністрацій, зокрема, справляння мита та інших податків, перевірка дотримання заборон та обмежень на ввезення (вивезення) товарів. Фактори ризиків, які впливають на ефективність виконуваних митними адміністраціями завдань, зображені на рис. 1.

Рис. 1. Фактори ризиків.

Митні органи України застосовують систему управління ризиками для визначення товарів, транспортних засобів, документів і осіб, які підлягають митному контролю, форм митного контролю, що застосовуються до таких товарів, транспортних засобів, документів і осіб, а також обсягу митного контролю. Згідно з чинним митним законодавством України, виокремлюють такі цілі застосування системи управління митними ризиками (рис. 2) [6].

Застосування системи управління ризиками при здійсненні митного контролю товарів і транспортних засобів при визначенні окремих форм митного контролю і митного оформлення дає змогу митницям Держмитслужби: створити сприятливі умови для суб'єктів ЗЕД, які дотримуються законодавства України з питань митної справи; спростити та прискорити проведення процедур

митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України; збільшити ефективність роботи з попередження та припинення порушень законодавства України з питань митної справи за допомогою реалізації заходів на основі системи аналізу та керування ризиками; об'єднати в єдину систему аналізу та керування ризиками всі функціональні підсистеми структурних підрозділів Держмитслужби, сформувати їх єдине інформаційне забезпечення.

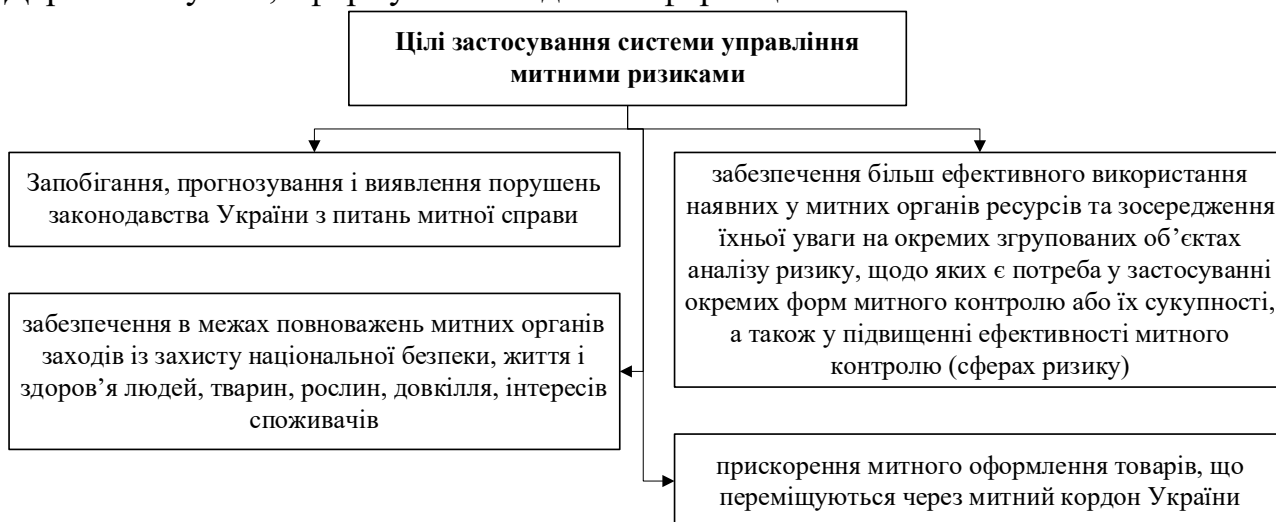

Рис. 2. Цілі застосування системи управління митними ризиками.

Важливим аспектом ефективного застосування концепції «управління ризиками» є сприяння з боку бізнес спільноти в частині поширення інформації про потенційні порушення митного законодавства несумлінними суб'єктами ЗЕД або громадянами, що в свою чергу дозволить більш прискорено проходити митний контроль тим, хто дотримується законодавства [3].

Висновки і перспективи подальших розробок. Під системою управлінням ризиками розуміємо діяльність митних органів з аналізу ризиків, виявлення та оцінки ризиків, розроблення заходів із нейтралізації можливих ризиків, пов'язаних із здійсненням професійної діяльності й є частиною загального процесу передбачення і нейтралізації негативних наслідків, пов'язаних із визначенням товарів, транспортних засобів, документів і осіб, які підлягають митному контролю, форм митного контролю, що застосовуються до таких товарів, транспортних засобів, документів і осіб, а також обсягу митного контролю. Головна мета організації системи управління ризиками полягає у забезпеченні умов успішного функціонування митниці в умовах ризику. Подальші дослідження потрібно спрямувати на розвиток інструментів ідентифікування та оцінювання митних ризиків, а також вироблення заходів для мінімізації негативних наслідків від дії митних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко І. Митні послуги. *Митна справа*. 2019. №6. С. 4-11.
2. Вакульчик О.М., Єдинак Т.С., Книшек О.О. Використання досвіду ЄС в побудові системи законодавчого та методичного забезпечення митного

- постаудиту в Україні. *Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка»*.2019. No 2 (50). С. 11-23.
3. Голомозий В.М. митне регулювання: навч. посібник / В.М.Голомозий, Л.А. Панкова, О.Ю. Григор'єв [та ін.]. Лівів: Львівська політехніка, 2016. 240 с.
4. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник: [навчальне видання] / К.:ЦНЛ, 2016. 696с.
5. Дьомін Ю. Митний процес у діяльності митних органів. *Вісник прокуратури*. 2017. №4. С. 45-49.
6. Митний Кодекс України. – редакція від 24.10.2020, підстава – 924-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

КУЧЕРКОВА С.О., к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
*Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, м. Запоріжжя*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ

В останні роки і під впливом подій сьогодення, Україна дуже тісно налагоджує дружні та партнерські відносини з Польщею. По при те, що наша країна має свої слабкі сторони, це не заважає їй бути одним із найбільших виробників та експортерів сільськогосподарської продукції, металів та багато чого іншого. В Польщі ж переважає експорт машин, пристроїв та транспортного обладнання. Проте, є такі моменти, коли нам вартує повчитися один в одного веденню бізнесу та збагаченню цим державної казни. Найкраще, в останньому, свою роботу виконує малий бізнес. Отже, які відмінності є в Україні та Польщі щодо створення, ведення та організації малого бізнесу, і які висновки можна з цього зробити.

Для початку дослідження, слід розібратися в деяких загальних відмінностях понять, критеріїв та інших чинників. Найперше, на що слід акцентувати увагу, так це на основні характеристики малого бізнесу для обох країн. Слід виділити, що в малий бізнес в Україні входять: мікропідприємство, яке в собі не перевищує 10 осіб за звітний рік, а дохід не перевищує 2 млн євро; мале підприємство (до 50 працівників, і 10 млн євро доходу); середнє підприємство (від 50 до 250 осіб, від 10 до 50 млн євро доходу). Що стосується Польщі, то в ній існує лише два види малого бізнесу без мікропідприємництва: мале підприємство (налічує до 69 працівників і до 7 млн. євро доходів); середнє підприємство (до 250 найманих робітників та 40 млн євро річного прибутку).

Таким чином можна зробити певні заключення: в країні-сусідові немає такого поняття як мікропідприємство, а також попри те, що курси валют до євро занадто відрізняються, суми максимального річного доходу, для тих і самих категорій, майже однакові. Обидва показники говорять про те, що в Україні обертається більше коштів ніж у Польщі, тому українські підприємці заробляють трохи більше польських.

Так само різняться і визначення видів організаційно-правових форм діяльності. Як і для самих поляків так і для іноземців, доступні такі види форм діяльності:

- Індивідуальне підприємництво (в Україні це як наші ФОП чи фріланс);
- Товариство без створення юридичної особи;
- Товариство з обмеженою відповідальністю (статутний фонд 5 тис. польських злотих, тим часом для українських підприємців він необмежений).
- Акціонерне товариство (статутний капітал в сумі 100 тис. злотих, в Україні ж 1250 мінімальних зарплат на 1 січня звітного року (на сьогодні 8 млн. 125 тис. грн);

- Іноземне представництво (створення іноземних філій на території Польщі, яке так само розвинене і в Україні) [1].

В цій різності немає нічого незвичайного, проте, лише цим можна пояснити, чому в Польщі популярно купувати вже створений бізнес. Ні, створити його цілком реально, він не передається лише у спадок, проте на реєстрацію свого бізнесу потрібно немало часу. Для самостійного створення процес подачі документів займає від одного до трьох днів. Однак реєстрація в Державному судовому реєстрі та становлення на облік у фіскальних органах займає близько трьох тижнів. Також процедура реєстрації коштує 500 злотих (приблизно 5000 грн), а ще 100 злотих публікація в «Урядовому віснику», яка є обов'язковою і водночас рекламною дією. Після всіх процедур підприємцю видається свідоцтво, податковий (NIP) та статистичний номери (Regon).

Щодо покупки вже готового бізнесу, то там передача прав відбувається у нотаріуса, який просто вносить корективи щодо юридичної адреси, назви та складу нових власників. Але, все ж таки, все одно потрібно буде зареєструватися в Державному судовому реєстрі. Це з одного боку – досить зручно, а з іншого – може попастися підприємство не досить «чисте» і тоді його доведеться деякий час перевіряти, виправляти та стабілізувати роботу.

Порівняно з Польщею, Україна в питаннях реєстрації бізнесу набагато прогресивніша, адже зараз можливо стати підприємцем лише надавши електронні документи через додаток Дія, і вже через декілька годин повноправно займатися власною справою. Так бувають деякі проблеми, під час перевірки достовірності поданих даних, але якщо все в нормі, реєстрація не змусить довго на себе чекати [2].

Далі, важливою частиною як і створення так і подальшої функціональності підприємства, варто визначитись з податками, які має сплачувати підприємство. Отож, можна виділити такі основні податки, які сплачують поляки в ході своєї діяльності: Податок на прибуток: 19% - базова ставка, для малих підприємств 15%, якщо річний оборот не перевищує 1.2 млн євро (в Україні це 18% основна ставка за ПКУ це ПДФО і єдиний податок в залежності від обраної групи); ПДВ 23%, за експортом та пільгами від 0 до 8% (в нас ж 0%, 7%, 14% і 20% основна); Акцизний збір, для тих хто торгує: алкоголем, тютюновими виробами, бензином, газом, дизельним, автомобілями (залежно від об'єму двигуна і року виготовлення), спиртовмісною продукцією так само в залежності від об'єму та виду підакцизного товару; ПДФО: від 18 до 32% залежно від суми річного доходу робітника, у нас ж 18% і то можливе застосування пільг.

Спочатку завжди важко, розібратись з реєстрацією, потім з податками і так далі, але підприємницька діяльність в будь-якій країні завжди є бажаною. Тому, держава всіляко допомагає та підтримує розвиток малого та середнього підприємництва в своїй країні. Так, для молодих фірм, які пропрацювали хоча б рік, стає можливим пільгове кредитування малого бізнесу від польських банків за ставкою 6-8% річних. Крім цього, від Євросоюзу можна отримати безповоротні дотації (тільки для тих підприємств, які обрали один з напрямів:

інфраструктура, людський капітал, розвиток Східної Польщі, інноваційна економіка, розвиток територіального самоврядування, технічна підтримка. А за польськими державними програмами поступає допомога малому та середньому бізнесу в налагодженні взаємодії з загальноєвропейськими організаціями, спрощенні адміністративних процедур і зниженні організаційних навантажень.

На рахунок України можна сказати безліч всього, адже така підтримка є іноді, навіть, занадто великою. На сам перед це і спрощені системи оподаткування, і малі відсоткові ставки кредитів, і допомога від держави на розвиток аграрних фірм, а в умовах війни поблажки в сплаті податків, перевірках, реєстрації і навіть допомога в отриманні грантів від програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», яка в свою чергу надає близько 50 грантів на загальну суму 36 млн. грн. А також безліч компенсацій, виплат та доплат, які дозволяють триматися малому бізнесу на плаву, навіть в таких непростих умовах.

В підсумок можна сказати, що кожна країна намагається розвиватися і будуватися по своєму. В Україні не вистачає підприємств кінцевого збору і створення власних, вже готових продуктів, а не лише металів та окремих деталей та частин. В Польщі ж не вистачає сфер надання послуг в частині Beauty чи гастрономії, а також мало розвинений бізнес продажів в інтернеті, IT-бізнес. Проте з часом, все надолужиться, адже обидві країни мають високий потенціал розвитку та покращення життя.

Список використаних джерел:

1. Особливості ведення малого бізнесу в Польщі // Migrant.biz.ua URL: https://migrant-biz-ua.cdn.ampproject.org/v/s/migrant.biz.ua/polsha/biznes/malij-biznes-v-polshhi.html?amp_gsa=1&_js_v=a9&usqp=mq331AQKKAFQArABIIACAw%3D%3D#ampshare=https%3A%2F%2Fmigrant.biz.ua%2Fpolsha%2Fbiznes%2Fmalij-biznes-v-polshhi.html.
2. Реєстрація підприємства ТОВ: як зареєструвати ТОВ в Україні // Західна консалтингова група – URL: <https://zkg.ua/yurydychni-posluhy-praktyku/korporatyvne-pravo/>

КУЧЕРУК А.В., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник - **ПІХНЯК Т.А.**, к.е.н, доцентка,
доцентка кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність. Оподаткування відіграє важливу роль в економіці кожної країни, зокрема і в Україні. Завдяки сплаті податків регулюються економічні інтереси держави, громадян та суб'єктів господарювання. Тож податкова система є важливим фактором, що впливає на формування бюджету держави. Саме тому тема дослідження є актуальною сьогодні.

Результати дослідження. Податкова система – це сукупність законодавчо закріплених у державі податків, зборів і платежів, процедур їх установа, зміни чи скасування дій, що забезпечують їхню сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства [1, с. 33].

На сьогодні головним документом, який регулює сплату податків до бюджету країни є Податковий кодекс України, у якому зазначено перелік податків та зборів, порядок їх адміністрування, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів і повноваження їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю та інших адміністративних функцій, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [2].

Податкова політика, як складова частина загальної політики управління прибутками підприємства визначається вибором найбільш ефективного варіанту сплати податків при альтернативних напрямках господарської діяльності.

Наразі, для суб'єктів господарювання застосовуються дві системи оподаткування: спрощена та загальна. Проте, обидві системи не сприяють економічному розвитку нашого суспільства. Функціонування податкової системи визначається взаємною узгодженістю складових податкового механізму.

На етапі оптимізації податкових платежів важливо не втрачати контроль особам, які, безпосередньо займаються процесами ведення податкової політики.

При розгляді питання, що стосується сплати податків, доцільно буде проаналізувати динаміку надходжень до державного та місцевого бюджетів України (рис.1).

За даними рис.1. можна зробити висновки про те, що найбільшу частку у податкових надходженнях в 2022 році становили ПДФО, а саме 184,4 млрд. грн до державного бюджету та 272,2 млрд. грн – до місцевих бюджетів. Найменшу частку займає екологічний податок – 3,3 млрд. грн. Також вагому частку займає податок на додану вартість з вироблених товарів, як ми бачимо, вони

становлять – 213,9 млрд. грн доходів державного бюджету. Податок на прибуток підприємства становить 13,5 млрд. грн та 117 млрд. грн надходжень до бюджету відповідно.

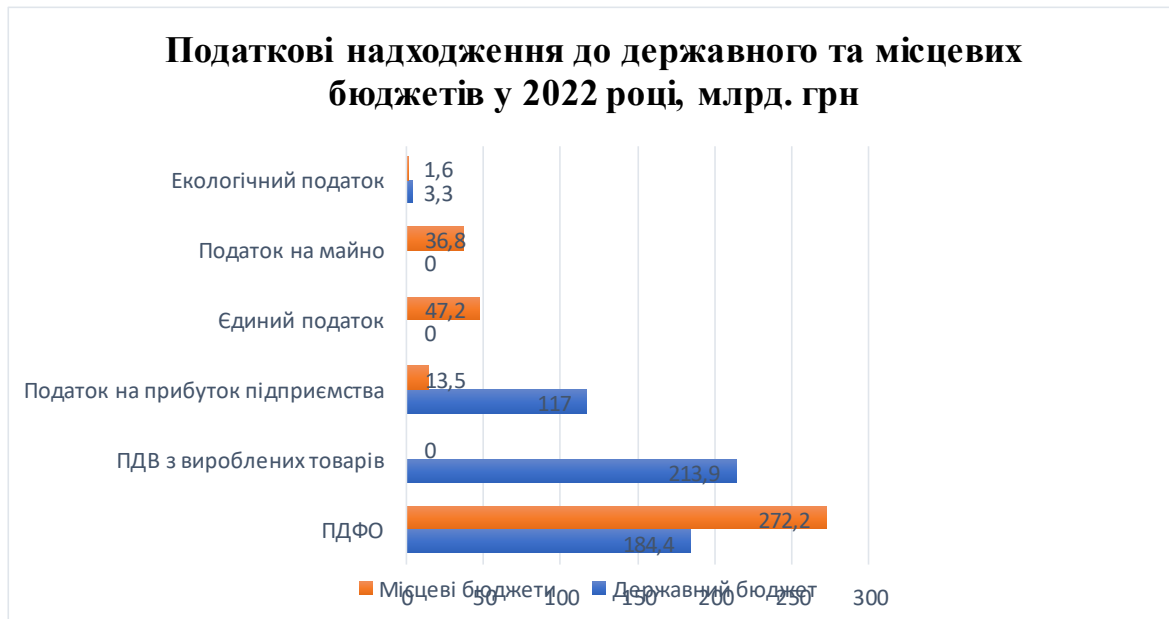

Рисунок 1 – Податкові надходження до державного та місцевого бюджетів у 2022 році

*Примітка. Розроблено автором на основі джерела [3]

Кожний суб'єкт господарювання використовує певну методику для здійснення податкового планування, яка в більшості спрямовується на мінімізацію податкових платежів на основі чинного законодавства.

В Україні досить поширена практика, де весь податковий тягар в більшості накладається на ті підприємства та організації, які працюють легально та зареєстровані в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (ЄДРПОУ). Крім того, тягар накладається на ті підприємства, які мають великий прибуток. Тому керівники таких підприємств просто вимушені шукати будь-які шляхи, щоб зменшити податкові платежі, замість того, щоб підвищувати ефективність функціонування, збільшувати випуск продукції, вдосконалювати матеріально-технічну базу тощо. А ті підприємства, які перебувають, в кризовому стані та не сплачують податкові платежі, навпаки, розвивають свою діяльність та в майбутньому покращують свою конкурентоспроможність, завдяки пільгам, які надає держава. Таким чином, розвивається тіньова економіка. Тому і виникає питання удосконалення податкової системи України.

Правильна побудова системи оподаткування сприятиме пришвидшенню інтеграції України на світовий ринок. Тому необхідно реформувати, насамперед, податкове законодавство України, щоб покращити роботу економічної системи загалом.

На сьогодні податкова система України має ряд недоліків, адже вона не може задовольнити інтереси як держави, так і платників податків. Можна

виділити такі основні недоліки, як: податковий тиск на платників податків; корупцію, причому значних масштабів; тінізацію економіки; незацікавленість суб'єктів господарської діяльності, невдоволення держави тощо.

Для того, щоб податкова система функціонувала успішно, вона повинна бути науково обґрунтованою. Маємо на увазі, що всі податки мають бути взаємопов'язаними та доповнювати один одного. Тому організація податкової системи вимагає такого підбору її елементів, який би забезпечував її функціонування:

- насамперед, податкова політика має бути спрямованою на забезпечення ефективного розвитку економіки України. Якщо зменшити податкові ставки та загальну кількість податкових зобов'язань, то зменшиться рівень тінізації економіки;

- рівномірний розподіл податкового навантаження зменшить ухилення суб'єктів господарювання від сплати податків і тоді зростуть надходження до бюджету держави;

- податкова система повинна бути простою та прозорою. Тобто вона має бути зручною для усіх та займати небагато часу по сплаті;

- податкове навантаження має відповідати доходам суб'єктів господарювання.

Вважаємо, що дотримання таких принципів сприятиме удосконаленню податкової системи та врівноважить права суб'єктів господарювання під час сплати податків.

Якщо в податковій системі найбільшу роль відіграватимуть податки на майно, земельні ресурси, природні ресурси, то значно збільшаться надходження до бюджету нашої держави. Адже такі податки жодним чином не залежать від обсягів виробництва і є стабільними.

Висновки. Отже, на сьогодні податкова система відіграє важливу роль у формуванні бюджету України. Тому найважливішим кроком є удосконалення ефективності податкової системи, зокрема, реформування законодавства, зменшення ставки податків, поліпшення податкового контролю, зниження рівня оподаткування тощо. Для того, щоб покращити функціонування податкової системи потрібно брати приклад з досвіду іноземних країн та враховувати обов'язково вітчизняний досвід.

Список використаних джерел:

1. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
2. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України : документ 2755-17, редакція від 01.01.2018 року. URL : www.rada.gov.ua
3. Доходи держбюджету України. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>

KUSHCH O., 3rd year student, group 3a,
Supervisor - **MOSHKOVSKA O.A.**
Professor of the Department of Accounting and Taxation
State University of Trade and Economics, Kyiv

FEATURES OF TAXATION SYSTEM IN GERMANY

Actuality. The basis of the budget of the Federal Republic of Germany is tax revenues from the activities of enterprises, citizens and financial residents of the country. The level of taxation of taxpayers' income reaches 45% of gross income. Like any federal state, Germany has not only a complex system of administrative division and management, but also an equally difficult fiscal policy. The difficult historical path that the state had to go through, as well as the benchmark for high social standards, became the prerequisites for the fact that the German tax system today includes a significant number of various fees.

The taxation system of the Federal Republic of Germany is based on the current Constitution. Most taxes are collected based on agreements between individual states and the federal government. Some taxes are levied at the federal level (customs taxes), others (excise taxes) are levied by smaller administrative units.

Research results. Analyzing the peculiarities of taxation in Germany, it is worth noting that this country has a large number of taxes that are uncharacteristic for Ukraine and many other countries. So, it is worth considering the main taxes in Germany:

Corporate tax is a tax on the profits of enterprises and legal entities. The corporate tax rate in Germany is always 15 percent, regardless of taxable income [3].

Personal income tax is a national tax levied on the incomes of individuals (citizens - residents) and non-residents who receive income from their sources of origin in the Federal Republic of Germany. The tax-free minimum in Germany is nine thousand euros per person. So, if the total income of a married couple does not exceed 18 000 euros per year, it is exempt from paying taxes. Higher income is taxable. And here a fairly simple principle applies: the more a person earns, the more he pays in taxes. That is, a progressive scale of taxation is used [2].

The tax rate of personal income tax in Germany has a rather wide range: from 14 to 42 percent [4]. In some cases, a special maximum rate of 45 percent applies. The progressive scale works in such a way that if the annual income exceeds 60 000 euros, then only the difference between the amount of income and the limit value of 60 000 euros is taxed at the maximum rate.

The rate of 42 percent applies to persons who are not married and do not have children, with an annual income of 60 000 euros or more, as well as to married couples with an income above 120 000 euros.

Speaking about the progressive scale of taxation, it is worth noting that there are 6 tax classes in Germany.

In the first tax class, the employee receives €10 908 tax-free [1]. The specified

amount is deducted from the annual salary and taxes are paid on the remainder.

Table 1

Tax classes in Germany

Tax class	Definition
I	Single, widowed, civilly married, divorced, spouse living abroad or officially living separately; in the first year of employment
II	Single parents
III	Recently widowed or a husband who earns much more than the wife and vice versa (both work in Germany)
IV	A couple with roughly the same income
V	A man who earns much less than his wife and vice versa
VI	Persons working at several jobs

Source: structured by the author based on: [5]

The second tax class includes all persons listed in tax class I, provided that they are single parents. In this category of people, the amount of tax exemption is the same as in the 1st class — €10 908. The additional benefit amount is currently €4 008 per year per child and increases by €240 for each subsequent child. Thus, the amount of income tax exemption in class 2 is €13 992.

There are tax groups that only apply to married couples. These include: 3, 4, and 5. Here is a simple rule: the sum of the spouses' tax classes must be equal to 8. So, there are options "3 and 5" and "4 and 4". Tax class 3 applies to married workers with children and only if the spouse has chosen tax class 5.

The following employees belong to tax category 3:

- With a registered civil partnership;
- Married (minimum income must be 450 euros);
- Those who were widowed (in the year of death + the following year).

The third tax class uses the amount of her and her spouse's tax exemption. That is, $2 * €9 984 = €19 968$. Then when the husband becomes Class 5 and has no tax-exempt amount.

Spouses receive the fourth tax class from the tax inspectorate immediately after the wedding, if they live together. Tax deductions correspond to deductions in the 1st tax class. This combination is applicable when both have roughly the same income. If the difference in income is more than 60% and 40%, you should think about changing the tax class. Each of the spouses with class 4 has the same amount of tax exemption - €9 984.

In the fifth tax class, the prerequisite is that both spouses work, one of them has chosen tax class 3 and the minimum income is 450 euros. However, someone who has chosen tax bracket 5 cannot claim basic benefit or child benefit.

The sixth tax bracket applies to all employees who receive wages from more than one employer. Class 6 is the only tax class where marital status does not matter. If you work two jobs and earn more than €520 per job, you need a second (additional) tax bracket. For example, if you have a main job and a side job, the main job falls into tax class 1, 2, 3, 4 or 5, and the side job automatically falls into class 6. The

deductions in this class are the highest because tax deductions are used. It is necessary to decide independently for which of the works the VI tax class will be used.

Social insurance contributions should be singled out among the main taxes. Social security contributions in Germany are among the highest in Europe.

Contributions to social security consist of fees for:

- Compulsory health insurance: it pays for doctor visits and many medications and therapies.

- Statutory long-term care insurance: This offers basic security in case you are permanently dependent on care due to illness. Elderly people suffer from it most often.

- Statutory Pension Insurance: It pays pension to employees after retirement. The size of the pension primarily depends on the income and the number of years of work in Germany.

- Compulsory accident insurance: covers the costs of treatment and return to working life after an accident at work or in case of occupational diseases.

- Statutory Unemployment Insurance: It pays income to the unemployed for a certain period of time if certain requirements are met.

The amount depends on individual income. Contributions are automatically deducted from the gross salary.

It should be added that property tax is also included in the list of main taxes in Germany [4]. The federal government levies an estate tax of 0.35% of the property's value. Each state independently sets its own property taxes above the federal rate - in some states, the rate is 8 times higher than the federal rate. Real estate transfer tax is paid by the buyer. The federal tax rate is 3.5%, but most states have increased it.

It should be noted that the church tax in the Federal Republic of Germany is a rather uncharacteristic type of tax for a number of other countries. State-recognized religions (Evangelical churches and their congregations, Episcopates of the Roman Catholic Church, Unitarian Religious Society of Free Protestants, Jewish congregations) are mostly financed by the church tax. Church tax is a special tax levied on members of religious communities in Germany. For large Christian churches of the country, it is the main source of income. You must pay church tax if you live in Germany and belong to a religious community that has the right to charge it. Your citizenship does not matter. Now it is 8% in Bavaria and Baden-Württemberg and 9% in all other federal states [1].

The last but not least important tax is value added tax (VAT). Value Added Tax is a tax that the government levies on almost all services and products produced in Germany. Some of the more common exceptions are:

1. Services provided by certain professional groups (for example, doctors);
2. Financial services;
3. Services in the field of culture.

The general VAT rate is 19% [3]. The reduced tax rate is 7% (on basic food products, basic necessities, books, magazines).

Conclusions. The essence of the above is that the German tax system is considered one of the most stable and predictable tax systems in Europe. Regardless of whether a person is a German citizen or an expatriate, he is legally obliged to pay taxes while living or working in Germany.

It is worth emphasizing that taxes are collected by the federal government (Bundesregierung), federal states (Bundesländer) and the municipality. Tax administration is divided between two tax authorities: the Federal Central Tax Office (Bundeszentralamt für Steuern) and approximately 650 regional tax offices (Finanzämter). Tax revenues from income tax, VAT, corporate tax and others are shared between the federal government, the states and the municipality.

It should also be noted that Germany uses a progressive scale of personal income taxation. Its essence boils down to the fact that the amount of tax depends on the amount of an individual's income. Thus, each person has a certain tax bracket (tax class). Also, products and services produced in Germany are subject to value added tax (VAT) according to EU rules with certain exceptions. Other types of taxes include social security contributions, church tax, corporate tax, etc.

References:

1. German tax system & Taxes in Germany. *IamExpat*. URL: <https://www.iamexpat.de/expat-info/taxation-germany/german-tax-system>.
2. German tax system. *Expatrio.com*. URL: <https://www.expatrio.com/living-germany/finance-germany/german-tax-system>
3. Taxes in Germany. *Lawyersgermany*. URL: <https://www.lawyersgermany.com/taxes-in-germany>
4. Find out why you need to pay taxes in Germany and what taxes you pay. *N26*. URL: <https://n26.com/en-eu/blog/taxes-in-germany>
5. Steuerwissen Archiv. *Smartsteuer*. URL: <https://www.smartsteuer.de/online/steuerwissen/>

ЛАГДАН В. О., здобувач освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»

Науковий керівник – **МЕЛЬНИЧУК І. І.**, к.е.н.,

доцент кафедри обліку, аудиту і фінансів

Університет економіки та підприємництва, м. Хмельницький

ПОДАТКОВІ СОЦІАЛЬНІ ПІЛЬГИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕРЕГЛЯДУ ПІДХОДІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ

Актуальність. На сьогодні тема податкової соціальної пільги є доволі актуальною для платників, зважаючи на економічну ситуацію в Україні та відсоток інфляції, яку можна побачити неозброєним оком глянувши на ціни на товари та послуги. Податкова соціальна пільга це – сума, на яку платник податку на доходи фізичних осіб може зменшити свій загальний місячний оподатковуваний дохід, отриманий у вигляді заробітної плати. Вона застосовується до місячного доходу (заробітна плата, допомога з тимчасової втрати працездатності, оплата за дні відпустки тощо), що не перевищує граничну величину (станом на 1 січня 2023 року ця величина становить $2\ 684 * 1,4 = 3\ 625$ грн).

Податковим кодексом України [1] чітко визначено категорії платників, які можуть скористатися правом на податкову пільгу по ПДФО, окрім тих, чий дохід менший за граничну величину, вказану вище. Однак, на сьогодні окремі категорії таких осіб варто переглянути.

Результати дослідження. Кожен платник податків, чий дохід менший за граничну величину, має право на застосування загальної податкової соціальної пільги, розмір якої становить 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року. Інші категорії осіб, мають право на підвищений розмір пільги [1, ст. 169]:

- 100 % суми звичайної пільги застосовується до доходу платника, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, - у розрахунку на кожну таку дитину;

- 150 % суми звичайної пільги застосовується, якщо платник податку є одинокою матір'ю (батьком); вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років; утримує дитину з інвалідністю - у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років; є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом; є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни;

- 200% від мінімальної соціальної пільги – якщо платник податку є Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями «За відвагу»; колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою; особою, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська

Федерація); учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та особою з інвалідністю I і II групи, із числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни.

Вважаємо, що остання категорія осіб, які мають право на зазначену пільгу, повинна зазнати певних змін з причини того, що більшість працівників, які підпадають під цю категорію і мають право на пільгу уже досягли пенсійного віку або не можуть фізично скористатися нею. Крім того, сьогодні в Україні є власні Герої, які боронять нашу країну від ворога, а тому, в подальшому вони також повинні мати право на отримання податкової соціальної пільги по ПДФО. Це стосується і осіб, які є учасниками АТО і мають відповідні підтверджуючі документи. Таким чином, маємо думку, що незабаром слід очікувати в законодавстві у сфері податкової соціальної пільги певних змін у категоріях платників податку, які мають можливість застосовувати пільгу до свого нарахованого доходу.

Для того, щоб отримати пільгу потрібно подати заяву своєму роботодавцю. І якщо працівник має право на пільгу в розмірі 100%, 150% або 200% разом із заявою йому потрібно подати відповідні документи, що підтверджують його право на пільгу (свідоцтво про народження, якщо працівник має дітей, пенсійне посвідчення дитини, якщо працівник утримує дитину-інваліда).

Податкова соціальна пільга не може застосовуватися до:

- інших доходів платника податку, крім заробітної плати;
- заробітної плати, яку платник податку протягом звітного податкового місяця отримує одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового або речового забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'юнктів, військовослужбовців, що виплачуються з бюджету;
- доходу особи від провадження підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності;
- для державних службовців пільга застосовується під час нарахування доходів та до завершення нарахування таких доходів без подання відповідних заяв, але з поданням підтверджуючих документів для встановлення розміру пільги [1].

Висновки. Отже, на сьогодні тема податкової соціальної пільги є актуальною для платників податку на доходи фізичних осіб, тому що завдяки цій пільзі можна зменшити свій оподаткований дохід і як наслідок – отримати більшу заробітну плату. Пільга застосовується лише за одним місцем роботи, що обирається платником самостійно і куди саме працівник має подати заяву та, за необхідності, підтверджуючі документи для отримання пільги, якщо він має на неї право.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Дата оновлення: 05.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 05.03.2023)

ЛЕГА О. В., к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування,
ЧЕРНЕНКО К. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
МЯЛО К. О., здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ПОДАТОК НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Актуальність. Ефективне функціонування територіальних громад реалізується через механізми формування доходів місцевих бюджетів. В умовах децентралізації важливим фіскальним інструментом фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування є майнові податки [1]. Зокрема, у структурі доходів бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, податок на майно склав у 2019 р. – 6,8 %, 2020 р. – 7,9 %, 2021 р. – 7,4 %. Одним з них є податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Результати. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки регулюється Податковим кодексом України. Власники нерухомості- фізичні особи за об'єкти житлової нерухомості розраховують податок за площу, яка перевищує для квартир - 60 кв. м., житлових будинків - 120 кв. м., різних типів житлової нерухомості, в т. ч. їх часток - 180 кв. м. Підставою для нарахування податку на нерухомість є дані Держреєстру речових прав на нерухоме майно або оригінали відповідних документів платника податків, зокрема документи на право власності. Ставку податку на нерухомість встановлюють місцеві ради залежно від типу об'єктів та їх місцезнаходження у відсотках до мінімальної зарплати, встановленої на 1 січня звітного року, та вона не може перевищувати 1,5% за 1 кв. м. [2]. Воєнний стан став індикатором змін до ПКУ: а) звільнення від сплати податку власників житла, що розташоване на територіях бойових дій, або на тимчасово окупованих територіях; б) порядок визнання нерухомості непридатною для проживання через бойові дії (має затверджувати уряд); в) перелік зон активних бойових дій та тимчасово непідконтрольних Україні територій (право на визначення таких зон передано Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій); г) нова форма декларації з податку на нерухомість доповнена інформацією щодо: місця розташування об'єктів оподаткування; користування податковою пільгою у звітному періоді; деталізації нарахованих до збільшення сум податкового зобов'язання, згідно з п. 50.4 ст. 50 Податкового кодексу України [3].

Зарубіжний досвід показує, що податок на нерухоме майно, завдяки розвиненій системі пільг, виконує роль податку з можливих. На сучасному етапі податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах світу, але його значення у формуванні бюджетів різне [1].

Власники нерухомості будь-якої власності в Польщі зобов'язані щорічно оплачувати податок на нерухомість (Podatek od nieruchomości), на який

законодавчо встановлені максимально допустимі ставки. При цьому вони щорічно індексується на основі індексу цін на товари та послуги за перші шість місяців даного року, визначеного Центральним статистичним управлінням Польщі. Єдиної податкової ставки на нерухомість по країні немає, а точний її розмір встановлюється місцевими органами влади, які вирішують, скільки необхідно платити. Найчастіше вони встановлюють максимально можливу суму, тому що податок на нерухомість зараховується в їх бюджет. Розмір податку залежить від типу нерухомості і стягується у вигляді фіксованої суми з кожного квадратного метра [3]. Зокрема, у 2022 році жителі Варшави будуть платити більш високий податок на нерухомість. 18 листопада міська рада постановила, що нова ставка за квадратний метр корисної площі житлових будинків складе 89 грошей. Це на 4 гроша більше, ніж у 2021 році.

В Іспанії щорічний податок на нерухомість залежить від кадастрової вартості та розташування: а) для нерухомості, розташованої у сільській місцевості від 0,3% до 0,9%; б) для міської нерухомості від 0,4% до 1,1% [4].

У Португалії податки на нерухомість представлені муніципальним щорічним податком (IMI – Imposto Municipal sobre Imóveis). Ставка податку від 0,3% до 0,8% залежно від муніципалітету та типу нерухомості. Для нерухомості, розташованої у міських реабілітаційних зонах, або збудованої понад 30 років тому – є звільнення від податку на 3 роки [4].

У Франції податок на нерухомість складається з податку на утримання та податку на житло. Зокрема, а) податок на майно/власність у Франції (Taxe foncière) – сума податку варіюється в залежності від вартості майна та його місцезнаходження, оскільки кожен місцевий орган влади встановлює свою власну ставку. Ставка податку foncière для основного будинку становить близько 1%, а для вторинного будинку – 3%; б) податок на житло у Франції (Taxe d'habitation) сплачується мешканцем (орендарем), а не власником. Сума розраховується на основі стану та розміру нерухомості відповідно до ставок, встановлених місцевим департаментом; в) податки на багатство/нерухомість у Франції (Imôt sur la Fortune Immobilière – IFI). Податок залежить від податкового резидентства: для особи – податкового резидента Франції оподаткуванню підлягають всі об'єкти нерухомості по всьому світу; особи, які перемістили своє податкове резидентство до Франції після того, як проживали за кордоном протягом попередніх 5 років, сплачують податок лише на майно та майнові права, що належать у Франції; нерезиденти Франції сплачують податок лише на власну нерухомість, розташовану у Франції. Податок IFI стягується з річної вартості активів нерухомого майна та підлягає сплаті лише в тому випадку, якщо чиста оподатковувана вартість вашого майна перевищує 1,3 мільйона євро. Ставка податку є прогресивною і становить від 0,5% до 1,5% [5].

Податки на утримання нерухомості в Італії представлені двома видами щорічного податку: IMU (Imposta municipale unica) – єдиний муніципальний податок, що стягується з власників нерухомості. Він складає приблизно 0,4–0,76% від кадастрової вартості та залежить від муніципалітету та статусу

платника податків. Якщо нерухомість є основним місцем проживання, то він не сплачується; TARI (Tassa sui rifiuti) – податок на обслуговування (вивіз сміття та прибирання вулиць). Ставка податку встановлюється муніципалітетом і залежить від площі власності, кількості людей, що в ній проживають [4].

Результати. Отже, дослідження вітчизняного досвіду справляння податку на нерухомість дало змогу виокремити його основні характеристики: а) сплата на території відповідних територіальних громад; б) є прямим та особистим податком. Зарубіжний досвід показує, що а) податок на нерухомість може стати однією із вагомих статей доходної частини бюджету муніципалітету, штату, округу, регіону і т.д.; б) в окремих країнах не оподатковується нерухомість, в якій проживають її власники; б) значна частка країн ЄС нараховує податок на нерухоме майно, виходячи з його вартісної оцінки, що дозволяє справедливо стягувати податки з громадян.

Список використаних джерел:

1. Податок на нерухоме майно: місія законодавчо не здійснена? URL: <https://www.unian.ua/rights/234156-podatok-na-neruhome-mayno-misiya-zakonodavcho-ne-zdiysnenna.html> (дата звернення 24.03.2023)
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-20>. (дата звернення 24.03.2023).
3. Ставки податку на нерухомість у Варшаві на 2022 рік URL: <https://okeask.com/uk/category/poleznaya-informaciya/1638467848-stavky-podatku-na-nerukhomist-u-varshavi-na-2022-rik> (дата звернення 24.03.2023)
4. URL: <https://feodgroup.com> (дата звернення 24.03.2023).
5. Податкова система Франції URL: <https://www.buh24.com.ua/podatkovyj-rezydent-ta-podatky-u-francziyi/> (дата звернення 24.03.2023)

ЛЕГА О. В., к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування
ЯЛОВЕГА Л. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
ПРИЙДАК Т. Б., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ІНДИКАТОРИ

Актуальність. Україна продовжує героїчне протистояння російському вторгненню. Знищення ворогом суттєвої кількості підприємств призвело до руйнування економічних ланцюжків, особливо на сході й півдні країни. Тому, в умовах воєнного стану в Україні особливого значення набуває проблема економічної безпеки як на рівні держави, галузей, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання. Стрімко зростаюча інфляція, систематичне здорожчання ресурсів призводять до неплатоспроможності підприємств, а як наслідок – до їх неспроможності сплачувати податки за встановленими ставками й термінами [1].

Результати. Гарантування запланованих надходжень податків та відповідного наповнення бюджету є однією з найважливіших умов успішного розв'язання соціально-економічних завдань держави. Зміцнення податкової безпеки держави можливо досягнути за рахунок виявлення, оцінювання та усунення податкових загроз та ризиків [2]. Вчинення порушень у сфері оподаткування в частині зниження податкових зобов'язань пов'язані з нелегальним веденням бізнесу та здійсненням експортно-імпортних операцій; корупційними діями; свідомим заниженням бази оподаткування; фінансовим шахрайством; намірами суб'єктів господарювання до отримання надприбутків.

Практики законні та незаконні способи ухилення від сплати податків називають оптимізаційними схемами. В більшості випадків головним способом незаконної «чорної» оптимізації є банальна несплата податків, що маскується за допомогою певних обставин. У разі зниження ПДВ така несплата поширена більше, ніж любий інший податок, в силу його непрямого характеру та складності обчислення. Прикладом напівзаконних способів є: штучне дроблення великого бізнесу на більш менший з метою застосування спеціальних податкових режимів (за винятком випадків законних способів реалізації права на свободу економічної діяльності та застосування цих режимів); фіктивне наймання інвалідів з метою використання пільг; оформлення передоплати позикою, щоб не платити податок на додану вартість з аванса; сплата неустойки, що не включається в податкову базу за ПДВ, але економічно є ціною товару; та інші схеми [3].

За даними Звіту про виконання Плану роботи Державної податкової служби України [4] у 2021 році на основі моніторингу фінансово-господарських операцій платників податків на наявність податкових ризиків, встановлено ймовірні схеми ухилення від оподаткування та направлено до територіальних

органів ДПС переліків суб'єктів господарювання з ознаками ризиковості для відпрацювання у межах компетенції та вжиття заходів, передбачених чинним законодавством: «вигодоформуєчий суб'єкт» – 2 556, «транзитер» – 6 008, «вигодонабувач» – 10 765 та «постачальник зустрічного транзиту» – 4 192.

На рис. 1 та 2 ілюстративно зображено встановлення фактів донарахувань податків та зборів відповідно за видами перевірок та за видами податків/зборів/інших платежів.

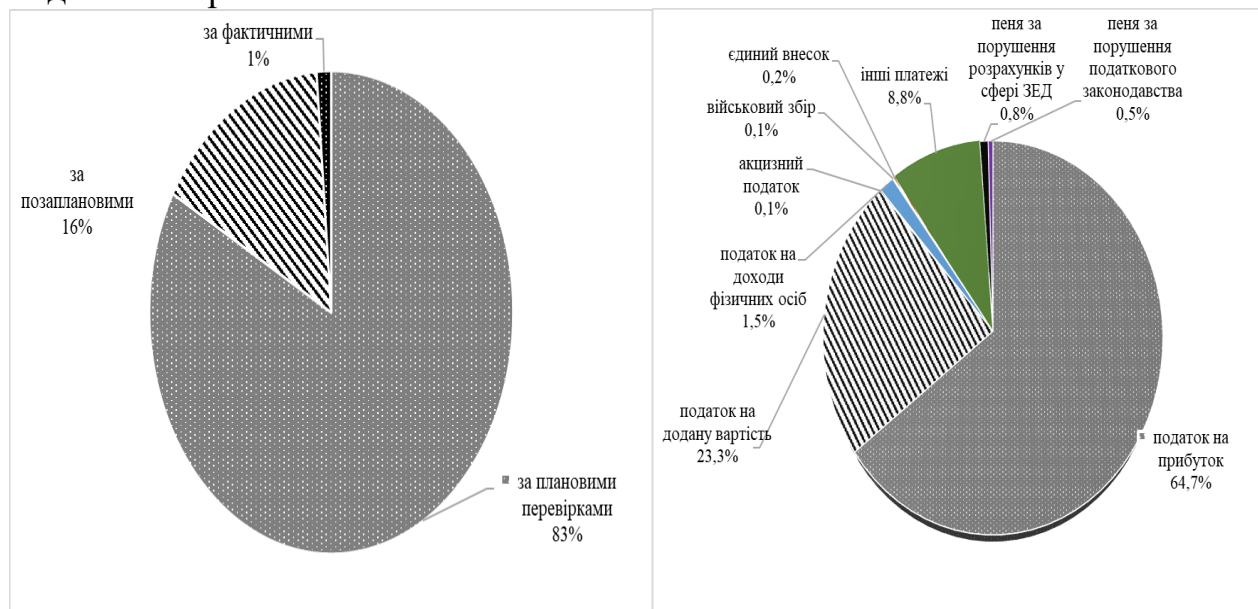

Рис. 1. Структура донарахувань податків та зборів в розрізі видів перевірок та видів податків/зборів/інших платежів за 2021 р.*

*узагальнено на підставі [4]

Отже, найбільша частка донарахування податків та зборів припадає на планові перевірки, зокрема їх сума склала 52779 млн. грн.

Щодо нарахувань в розрізі податків, то закономірно, найвища частка припадає на податок на прибуток – 41054 млн. грн. та ПДВ – 14809 млн грн.

Протягом 2021 року підрозділами боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом забезпечено участь у проведенні 592 перевірок дотримання суб'єктами господарювання вимог податкового, валютного та іншого законодавства України.

На рис. 2 побудовано динаміку облікованих кримінальних правопорушень щодо ухилення від сплати податків, зборів (ст. 212) за 2021 р.

Підставою для порушення кримінальних справ у частині ухилення податків є потужна доказова база, але для виникнення підозри у діяльності суб'єктів господарювання можна виокремити наступні напрямки та їх індикатори:

1) *учасники, засновники, посадові особи*: постійні зміни або щойно оновлений посадово-засновницький склад; супроводження осіб посадово-засновницького складу третіми особами для надання пояснень щодо діяльності; використання підставних осіб в якості номінальних власників; причетність осіб,

що входять до посадово-засновницький складу, до вчинення злочинів, пов'язаних з фіктивною діяльністю або поданням недостовірної інформації при реєстрації;

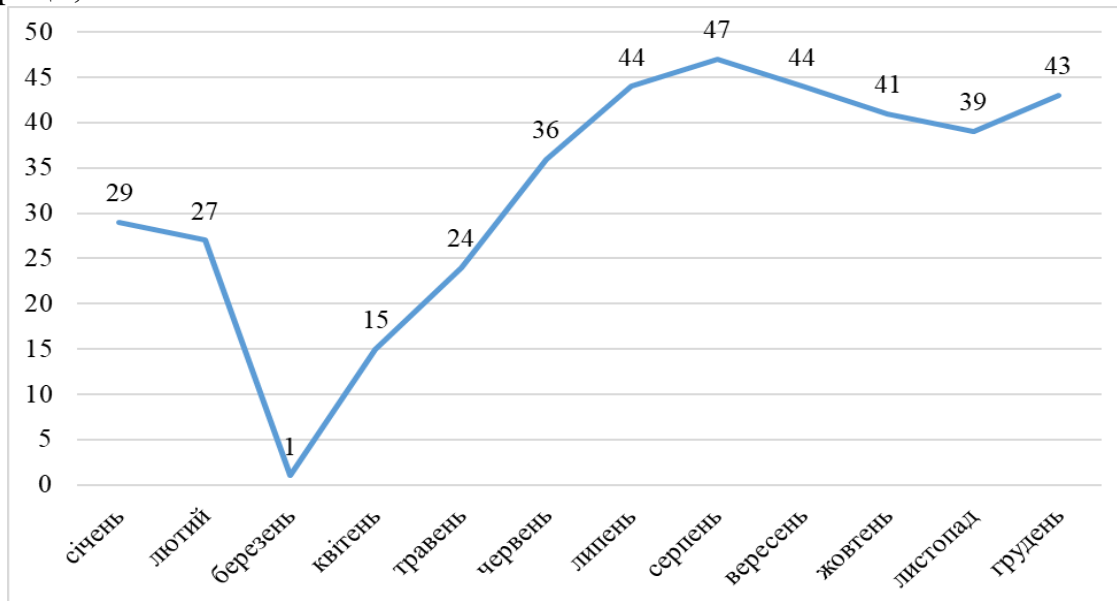

Рис. 2. Динаміка облікованих кримінальних правопорушень щодо ухилення від сплати податків, зборів (ст. 212) за 2021 р.

*узагальнено на підставі [5]

2) *ресурсне забезпечення*: відсутність необхідної матеріально-технічної бази для здійснення заявлених обсягів господарських операцій; багатомільйонні розрахунки не відповідають обсягам наявних ресурсів, як щодо персоналу, так і обігових коштів; суб'єкт надає послуги та реалізує товари в несумісних сферах економічної діяльності (наприклад постачає будівельні матеріали, здійснює оптову торгівлю зерном, надає послуги у сфері бухгалтерського обліку, надає послуги та здійснює торгівлю комп'ютерами та програмним забезпеченням тощо);

3) *ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності*: відсутність повної бухгалтерської звітності, первинних документів; відсутність ведення первинного обліку або ведення з порушеннями встановленого порядку; невідповідність показників фінансової звітності обсягам операцій; невідповідність записів у бухгалтерських документах; підроблення офіційних документів, виготовлення підроблених печаток, штампів чи бланків підприємств, установ чи організацій незалежно від форми власності, інших офіційних печаток, штампів чи бланків; відкриття поточних рахунків у великій кількості обслуговуючих банків;

4) *ведення податкового обліку та податкової звітності*: відсутність задекларованого доходу та сплачених податків; розірвання ланцюжку ПДВ (особливо при перепродажі одного товару), відсутність деталізації призначення таких платежів; відсутність платежів зі сплати податків, загальнообов'язкових зборів та платежів.

Основними інструментами, що використовуються у схемах податкових злочинів є: внесення/зняття готівкових коштів; здійснення транзитних операцій; завищення/заниження вартості товарів; факторинг; надання фінансового кредиту, фінансової допомоги (позики); поповнення статутного капіталу; страхування фінансових ризиків; неповернення валютної виручки; відсутність розрахунків за імпортними контрактами; використання фіктивних контрактів та проведення безтоварних операцій; використання підроблених документів (фінансової звітності); використання електронних грошей та системи миттєвих переказів; здійснення операцій з цінними паперами.

Висновки. В умовах воєнного стану незаконна мінімізація сплати податків, є однією з найсерйозніших проблем нашої держави. Оборона та підтримка державної інфраструктури, виплати зарплат бюджетникам, соціальних виплат вимушеним переселенцям забезпечуються податковими надходженнями до бюджету країни. Тому бізнес повинен працювати, а сплата податків є неодмінною умовою законного існування будь-якої компанії та її прямим обов'язком.

Список використаних джерел:

1. Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б. Злочини в податковій сфері: сучасний стан та шляхи запобігання. *Економіко-правова політика в умовах світової кризи: проблеми і шляхи подолання* : збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2021. 190 с.
2. Відмивання доходів від податкових злочинів (Типологічне дослідження Державної служби фінансового моніторингу України). URL: <https://zakon.help/article/vidmivannya-dohodiv-vid-podatkovih-zlochiv?menu=249> (дата звернення 20.02.2023).
3. Новгородський А. 6 законних схем оптимізації, як менше платити податки в Україні! URL: <https://www.pravoconsult.com.ua/6-zakonnih-shem-optimizatsiyi-yak-menshe-platiti-podatki-v-ukrayini/> (дата звернення 20.02.2023).
4. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2021 рік. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html> (дата звернення 20.02.2023).
5. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2023).

ЛЕОНТЬЄВ В. В. здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
 доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
 м. Харків*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ РОЯЛТІ В КОНТЕКСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Актуальність. На сучасному етапі розвитку світової торгівлі невід’ємною складовою маркетингової стратегії та продажу іноземних товарів є наявність відповідної торгової марки. Покупці віддають перевагу товарам відомих торгових марок, за використання яких сплачуються роялті. І в цьому аспекті виникають проблеми з визначенням митної вартості імпортованих товарів, ввезення яких пов’язано з виплатою роялті.

В схемах агресивного податкового планування роялті штучно виокремлюють з вартості імпортованих товарів, за рахунок чого не сплачуються відповідні митні платежі: мито, податок на додану вартість, акцизний податок. Прийняті в Україні нормативні акти містять положення, які обмежують сферу використання таких схем, однак є певні проблеми, пов’язані з уніфікацією термінології, що обумовило актуальність даного дослідження.

Результати дослідження. Відповідно до пп. 3 ч. 10 ст. 58 Митного кодексу України [0] при визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати (складові митної вартості), якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті: роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті.

Зазначені платежі можуть включати платежі, які стосуються прав на літературні та художні твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки та інші об’єкти права інтелектуальної власності.

Витрати на право відтворення (тиражування) оцінюваних товарів в Україні не повинні додаватися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари.

Порядок включення суми роялті та інших ліцензійних платежів до ціни, що фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, під час визначення їх митної вартості, затверджений Постановою КМУ від 21.05.2012 р. № 446 [0], відповідно до п. 3 якого сума роялті та інших ліцензійних платежів при визначенні митної вартості оцінюваних товарів включається в ціну за наступних умов:

- роялті і інші ліцензійні платежі стосуються оцінюваних товарів;
- покупець повинен сплачувати роялті і інші ліцензійні платежі прямо або опосередковано, що є умовою продажу оцінюваних товарів незалежно від того,

чи закріплена така умова в договорі купівлі-продажу оцінюваних товарів;

- сума роялті і інших ліцензійних платежів не включена в ціну.

Однак незважаючи на наведене, в схемах агресивного податкового планування фактична вартість товару, що імпортується, розділяється на дві складові: митну вартість товару та роялті. За рахунок цього частина вартості у вигляді роялті не обкладається митом, ПДВ та акцизним податком.

З метою невключення роялті в митну вартість товарів імпортери підтверджують, що така виплата не пов'язана безпосередньо з ввезеними товарами. Наприклад, є випадки, коли суб'єкти господарювання оспорюють донарахування митних платежів на підставі того, що роялті виплачується у зв'язку з використанням торговельної марки при продажу товарів, і не пов'язано з продажем виключно ввезених товарів.

Водночас наразі є певні проблеми з теоретичним визначенням роялті, які негативно впливають і на оподаткування.

Так, відповідно до пп. 14.1.225 Податкового кодексу України [0] роялті - будь-який платіж, в тому числі платіж, що сплачується користувачем об'єктів авторського права і (або) суміжних прав на користь організацій колективного управління, відповідно до Закону України "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав", отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, інші аудіовізуальні твори, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау). Не вважаються роялті платежі, отримані:

як винагорода за використання комп'ютерної програми, якщо умови використання обмежені функціональним призначенням такої програми та її відтворення обмежене кількістю копій, необхідних для такого використання (використання "кінцевим споживачем");

за придбання примірників (копій, екземплярів) об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі в електронній формі, для використання за своїм функціональним призначенням для кінцевого споживання або для перепродажу такого примірника (копії, екземпляра);

за придбання речей (у тому числі носіїв інформації), в яких втілені або на яких містяться об'єкти права інтелектуальної власності, визначені в абзаці першому цього підпункту, у користування, володіння та/або розпорядження особи;

за передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, якщо умови

передачі прав на об'єкт права інтелектуальної власності надають право особі, яка отримує такі права, продати або здійснити відчуження в інший спосіб права інтелектуальної власності або оприлюднити (розголосити) секретні креслення, моделі, формули, процеси, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау), крім випадків, коли таке оприлюднення (розголошення) є обов'язковим згідно із законодавством України;

за передачу права на розповсюдження примірників програмної продукції без права на їх відтворення або якщо їх відтворення обмежено використанням кінцевим споживачем.

Між тим в бухгалтерському обліку використовується дещо інше визначення терміна «роялті». Зокрема, згідно з п. 4 НП(С)БО 15 [0] під роялті розуміють будь-який платіж, отриманий як винагорода за користування або за надання права на користування будь-яким авторським і суміжним правом на літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, будь-яким патентом, зареєстрованим знаком на товари і послуги чи торговельною маркою, дизайном, секретним кресленням, моделлю, формулою, процесом, правом на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).

Головні відмінності в термінології полягають у тому, що в НП(С)БО 15 відсутні обмеження щодо віднесення платежів до складу роялті, аналогічні наведеним у пп. 14.1.225 Податкового кодексу України. А завдяки цим обмежувальним нормам чимало платежів, які в бухгалтерському обліку належать до роялті, не потрапляють до таких платежів у податковому обліку.

Висновки. З метою виключення непорозумінь з контролюючими органами, в тому числі й органами Державної митної служби України при проведенні митного контролю за імпортованими товарами, необхідно уніфікувати визначення терміну «роялті» в нормативних актах. Це дозволить підсилити результативність митного контролю та обмежити заходи з агресивного податкового планування з використанням схем з роялті.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України № 4495-VI від 13 березня 2012 р. *Верховна Рада України*. URL: zakon.rada.gov.ua/go/4495-17.
2. Порядок включення суми роялті та інших ліцензійних платежів до ціни, що фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, під час визначення їх митної вартості, затверджений Постановою Кабінету Міністра України від 21.05.2012 р. № 446. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/245253206>.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. *Верховна Рада України*. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

МАЗУРЕНКО Н. В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **РОМАШКО О. М.** к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ

Актуальність. У сучасних умовах нестабільності світової економіки застосування податкового планування це один з найбільш актуально затребуваних напрямів у діяльності фінансових служб будь-яких суб'єктів господарювання у тому числі і для індивідуальних підприємців, оскільки саме за допомогою використання процесів планування значною мірою можна знизити витрати суб'єктів за податковими платежами, які здійснюються до бюджетів усіх рівнів держави.

Результати дослідження. З оподаткуванням пов'язані всі сфери фінансової складової діяльності організацій. Податкові платежі мають істотну частку у загальній величині витрат організації та у грошовому відпливі. Усі підприємства сплачують податки відповідно до законодавства України, і кожне підприємство зацікавлене у зменшенні суми податкових платежів, а також у тому, щоб не сплачувати штрафні санкції податковим органам за порушення податкового законодавства.

Кожне підприємство має цілеспрямовано, послідовно та обдуманно використовувати податкову політику та податкове планування. Податкове планування є важливою складовою як стратегічного так і поточного фінансового планування. Постановка збалансованої системи податкового планування, пов'язана з іншими аспектами господарсько-фінансової діяльності, є істотним резервом покращення фінансових результатів діяльності та фінансового стану суб'єктів господарювання.

Для проведення раціонального планування на підприємстві керівництву необхідно звернути увагу на всі нововведення у податковому законодавстві та побудувати чітку політику щодо своєчасної та якісної сплати податкових платежів, а також скористатися пільгами у сфері оподаткування. У більшості випадків саме через некомпетентність працівників підприємства у питаннях оподаткування упускаються можливості щодо оптимізації податкового навантаження, і практично не використовується податкове планування, наслідком чого є ефект втраченого доходу внаслідок неякісної податкової політики. Саме після таких помилок виникає ризик ведення торговими та промисловими підприємствами «тіньового» (незаконного) бізнесу, щоб уникнути подальшого збільшення податкових ставок і, відповідно, виплат за ними.

Податкове планування – складова частина стратегії у процесі управління організацією, що забезпечує її оптимальний фінансовий стан.

Організаційно-правова форма підприємства має велике значення для мінімізації податкового навантаження, оскільки в податковому законодавстві для окремих організаційно-правових форм передбачено суттєві пільги щодо сплати окремих податків. Не менш важливо правильно визначити вид діяльності.

При податковому плануванні слід також оптимізувати організаційну структуру підприємства, оскільки вона впливає на обсяг пільг.

На формування податкового навантаження великий вплив надає облікова політика підприємства, порядок нарахування амортизації активів, майна, порядок списання товарно-матеріальних цінностей, порядок формування собівартості продукції та віднесення витрат, строки сплати та надання податкових декларацій з платежів до бюджету, податкові періоди та порядок ведення податкового обліку на підприємстві.

Дієвість податкового планування на підприємстві залежить, у першу чергу, від методів, які враховують особливості діяльності кожного суб'єкта господарювання як платника податків.

Законними методами податкової оптимізації визнані: застосування податкових пільг (зменшення ставок оподаткування), пільгових підприємств, перехід на спрощену систему оподаткування (дроблення бізнесу), зміна строку сплати податків (податкові канікули), використання офшорів, вибір форми діяльності, правильне формування облікової політики, придбання товарів, робіт, послуг у фізичних осіб-підприємців, правильне укладання договорів, формування статутного капіталу, схеми з давальницькою сировиною тощо [1].

З огляду всі вищенаведені дані, є декілька способів, що допоможуть оптимізувати податкове навантаження на підприємство. Для цього ми інтегруємо способи зниження податкового навантаження на підприємство у схематичний формат (рис. 1).

Рис. 1. Способи зниження податкового навантаження на підприємство [2]

Спеціальні методи легальної податкової економії включають у себе декілька складників, сутність яких наведено нижче [1].

Метод заміни відносин. Сутність цього методу зводиться до ситуації, за якої одна господарська операція замінюється іншою, що відрізняється від першої насамперед своїм правовим змістом, але при цьому дає змогу досягнути планового економічного результату і застосувати більш м'який порядок сплати податкових платежів.

Метод розподілу відносин. Цей метод є більш простою версією попереднього методу. Вся різниця полягає лише в тому, що господарська операція не замінюється на іншу, а такій дії підлягає лише її частина.

Метод відстрочення податкового платежу. Ідея цього методу полягає у відкладенні моменту виникнення об'єкта оподаткування.

Метод прямого скорочення об'єкта оподаткування. Цей метод полягає у відчуженні майна або відстороненні від операцій, що мають негативний вплив на процес оподаткування, але без незадовільних наслідків для господарської діяльності.

Метод офшору. Такий спосіб податкової оптимізації є досить притаманним для багатьох вітчизняних підприємств. Сутність методу полягає у сплаті податків не в країні, де здійснюється безпосередня прибуткова діяльність, а в державах, що надають зареєстрованим у них суб'єктам господарювання певні податкові знижки, пільги, канікули та ін.

Висновки. Таким чином, незважаючи на необхідність податкових платежів та суворість податкового законодавства, підприємство має можливість мінімізувати свої податкові платежі за наявності грамотного податкового планування. Для цих цілей застосовується податкова оптимізація, що складається із загальних та спеціальних методів. Знання податкового законодавства дозволяє правильно організувати податкову політику підприємства.

Список використаних джерел:

1. Орищин Т.М. Сучасні підходи до оптимізації оподаткування підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : «Економіка і управління»*. 2020. Том 31(70). № 3. С. 83–86.
2. Богославець Т.І. Аналіз податкового навантаження та його вплив на кінцеві результати діяльності суб'єкта господарювання. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Ткачук Н.В. Вплив податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 2015. № 4. С. 121–128.

МІРОШНІЧЕНКО Є.М., ГОРБАНЬ А.А., ПИСКУН Є.В., здобувачі вищої освіти

Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.,** к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність. Оподаткування є важливою складовою економічного розвитку будь-якої країни. Система оподаткування має забезпечувати максимальний збір податків при мінімальному негативному впливі на економіку. Однак, у процесі функціонування системи оподаткування можуть виникати різні проблеми і недоліки, які можуть негативно впливати на ефективність системи оподаткування в цілому. Україна має дещо відмінну систему оподаткування, яка має свої переваги та недоліки.

Результати дослідження. Україна має досить складну та гнучку систему оподаткування, яка включає понад 20 видів податків та обов'язкових зборів. Однак, несвоєчасність та неповнота її реформування вносять певні проблеми, які негативно впливають на розвиток економіки. Низький рівень доходів у населення та країни загалом призводить до невисокого обсягу платіжного балансу. Оцінка ефективності системи оподаткування в Україні може бути проведена на різних рівнях - місцевому, регіональному, національному. Одним зі способів оцінки ефективності системи оподаткування є вивчення збору податків на різних рівнях у порівнянні з нормативними документами та показниками інших країн. За даними звіту Міністерства фінансів України, у 2020 р. загальний обсяг збору податків і зборів до державного бюджету становив 799,7 млрд грн, що на 9,9% менше, ніж у 2019 р. (887,8 млрд грн) [1].

Проблеми, які виникають у системі оподаткування, пов'язані з рядом факторів. Одним з них є високий рівень тіньової економіки. Неофіційні гроші, що обертаються у тіньовому секторі, не підлягають оподаткуванню, тому це зменшує обсяги збору податків до бюджету. Крім цього, система оподаткування в Україні має складну структуру з багатьма податками, які часто перекривають один одного. Це призводить до збільшення адміністративних витрат для бізнесу і зменшення мотивації до підприємницької діяльності. Окремою проблемою є недостатня автоматизація системи оподаткування. Існує ризик виникнення помилок при обчисленні податкових платежів та складанні податкової звітності. При цьому, система контролю та нагляду за правильністю сплати податків не завжди працює належним чином.

Оцінка ефективності системи оподаткування в Україні може бути досить складним завданням, оскільки вона залежить від багатьох чинників, таких як економічна ситуація, податкова політика, рівень корупції, ступінь дотримання законів тощо. Проте, можна навести кілька ключових показників, які вказують на те, що система оподаткування в Україні потребує покращення: 1. Низький рівень збору податків. Згідно з даними Всесвітнього банку, у 2020 р. рівень збору податків в Україні становив 31,6% ВВП, що значно нижче середнього

рівня в країнах Європи та Центральної Азії. 2. Велика кількість податкових пільг та винятків. Це призводить до того, що деякі компанії та громадяни не сплачують необхідну суму податків. 3. Високий рівень корупції в системі оподаткування. Низький рівень прозорості та високий рівень впливу корупції призводять до того, що деякі компанії та громадяни не сплачують необхідну суму податків. 4. Низький рівень економічного зростання та відсутність інвестицій. За даними Мінекономіки України, у 2020 році ВВП склав 35,6% від рівня 2019 р., що свідчить про спад економіки. Також в Україні мало іноземних інвестицій, що також є наслідком недостатньої прозорості та неналежного функціонування системи оподаткування. 5. Отже, можна стверджувати, що система оподаткування в Україні потребує серйозних покращень та реформ з боротьби з корупцією, спрощення податкової системи, зменшення кількості податкових пільг та винятків, підвищення рівня прозорості та контролю в оподаткуванні, а також підвищення економічного зростання та привабливості країни для іноземних інвесторів.

З метою покращення системи оподаткування можна використовувати такі інструменти як: створення прозорої та простої податкової системи, яка зменшить кількість податкових пільг та винятків; покращення ефективності та незалежності податкової служби, щоб забезпечити високий рівень контролю та запобігання корупції; зменшення бюрократії та спрощення процедур в оподаткуванні для підприємств та громадян; введення електронного податкового обліку та спрощення процедур онлайн-подання декларацій та сплати податків; розвиток програм підтримки малих та середніх підприємств, що сприятиме їхньому зростанню та збільшенню внеску в державний бюджет; підвищення рівня фінансової грамотності населення та забезпечення доступності інформації про оподаткування. Ці заходи допоможуть збільшити ефективність системи оподаткування в Україні, збільшити збір податків та залучення інвестицій, забезпечити стійке економічне зростання та підвищення рівня життя населення [2].

Висновки. Отже, оцінка ефективності системи оподаткування в Україні показала, що існує ряд проблем, які негативно впливають на обсяги збору податків та загальну ефективність системи оподаткування. Для покращення ситуації необхідно вдосконалити систему оподаткування, скоротити кількість податків, збільшити обсяг автоматизації процесів та забезпечити більш ефективний контроль та нагляд за сплатою податків.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16.01.2020 р. № 466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#n2>
2. Про Державний бюджет України на 2021 рік : Закон України від 15.12.2020 р. № 1082-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
3. Податковий кодекс України : Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

МОЙСЕЙ А.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ШАЦКОВА Л.П.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса

ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ, ВІДМІННІ ВІД ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ: СУТНІСТЬ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Актуальність. Виплати працівникам включають в себе досить широкий перелік виплат, кожна з яких має свої особливості відображення як у бухгалтерському обліку, так і у податкової звітності. Слід зазначити, що ні в нормативних документах, що регулюють здійснення виплат працівникам, їх облік та оподаткування, ні у дослідженнях українських науковців визначення поняття «виплати працівникам, відмінні від заробітної плати» не знайдено.

Результати дослідження. Сьогодні, на жаль, навіть на рівні Верховного Суду України не напрацьовано єдиної практики у питанні тлумачення поняття «заробітна плата»: зберігають чинність нормативно-правові документи, які формулюють різні підходи до розуміння того, що є заробітною платою, а що відмінне від неї. Головним нормативно-правовим документом трудового законодавства є Кодекс законів про працю України, згідно якого «заробітна плата» це винагорода, яку за трудовим договором роботодавець виплачує робітнику за виконану ним роботу [1]. В Кодексі це не первинне тлумачення, вперше в такому визначенні воно було закріплене Законом «Про оплату праці», в якому також розглянуті складові заробітної плати: основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати [2]. Ця структура заробітної плати закріплена й у п. 14.1.48 ст. 14 ПКУ [3] та в Інструкції зі статистики заробітної плати № 5 [4], в якій також визначений перелік видів виплат, що не належать до фонду оплати праці, які можна вважати «виплатами робітникам, відмінними від заробітної плати». Положення та норми цих документів слід враховувати при вирішенні питання оподаткування виплат працівникам, відмінних від заробітної плати.

Можна визначити, що на законодавчому рівні надана, з одного боку, вузьке правове тлумачення самого поняття «заробітна плата», проте з іншого боку, представлена розширена економічна структура заробітної плати, яка закріплена з позиції бази оподаткування з поділом виплат, які є заробітною платою, та виплат, відмінних від неї. Перелік видів виплат, відмінних від заробітної плати, дуже різноманітний та вони мають різні підстави їх надання, але їх всіх об'єднує відсутність такої ознаки, що притаманна зарплати, як систематичність, також функціональне навантаження таких виплат відмінне від функції зарплати та не має прямого відношення до праці робітника.

Оскільки виплати працівникам, відмінні від заробітної плати, є дуже різноманітні, то умови оподаткування / неоподаткування потрібно розглядати за кожним видом виплат окремо.

Допомога по тимчасовій непрацездатності з метою оподаткування прирівнюється до зарплати та оподатковується ПДФО – 18% та ВЗ – 1,5%. В

Об'єднаній звітності вона відображається за ознакою доходу 101 «Заробітна плата, нарахована (виплачена)». Допомога по вагітності та пологах не оподатковується ПДФО та ВЗ. В Об'єднаній звітності вона відображаються за ознакою 128 «Соціальні виплати з відповідних бюджетів». Нараховується ЄСВ за ставкою 22%, робітникам-інвалідам – 8,41%. Одноразова допомога працівникам, які виходять на пенсію згідно з чинним законодавством і колективним договором та вихідна допомога при припиненні трудового договору оподатковується за п. 164.2.19 ПКУ на загальних підставах ПДФО в розмірі 18% та ВЗ – 1,5%. В Об'єднаній звітності вони відображаються за ознакою 127 «Інші доходи». Нарахування ЄСВ не здійснюється.

Компенсація моральної шкоди працівникам за рахунок коштів суб'єкта господарювання, яка виплачується за рішенням суду оподатковується на загальних підставах ПДФО в розмірі 18% та ВЗ – 1,5%. В Об'єднаній звітності вона відображається за ознакою 120 «Неустойки, штрафи або пеня». ЄСВ не нараховується. П. 165.1.39 ПКУ [3] передбачено звільнення від оподаткування ПДФО та ВЗ частини вартості подарунків до свят і квитків на видовищні заходи для дітей робітників у розмірі 25% МЗП на початок року. Сума перевищення оподатковується ВЗ та збільшена на натуральний коефіцієнт ПДФО. Також оподатковується вартість подарунку, що надається у грошовій формі, та якщо вони будуть роздаватися персоналізовано. Якщо дохід не оподатковується, то у Об'єднаній звітності подарунки відображають за ознакою доходу 160 «Вартість дарунків (а також призів переможцям та призерам спортивних змагань)»; якщо дохід є оподатковуваним, то за ознакою доходу 126 «Додаткове благо». Нарахування ЄСВ не здійснюється. Згідно ст. 169 ПКУ не оподатковується сума нецільової благодійної допомоги, в тому числі матеріальної, що надається впродовж податкового року в розмірі, що не перевищує місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн. Сума перевищення підлягає оподаткуванню ПДФО та ВЗ. Якщо допомога надається в негрошовій формі, то базою утримання ПДФО є сума перевищення вартості допомоги, збільшена на натуральний коефіцієнт. Суми нецільової благодійної допомоги в Об'єднаній звітності відображається: за ознакою 169 «Благодійна, у тому числі гуманітарна, допомога» – у межах неоподаткованої суми; за ознакою 126 «Додаткове благо» – в частині перевищення з утриманням ПДФО та ВЗ. Нарахування ЄСВ не здійснюється.

Згідно п. 165.1.19 ПКУ не оподатковуються кошти чи вартість майна (послуг), що надаються як допомога на лікування та медобслуговування не тільки робітника, але й членів його сім'ї першого ступеня споріднення або дитини, яка перебуває під його опікою. За наявності медвисновку, рахунку на оплату лікування, договору на лікування, розрахункових та інших документів, ця вартість компенсується робітнику в вигляді витрат та не підлягає оподаткуванню ПДФО та ВЗ, не нараховується й ЄСВ. В звітності допомога відображається за ознакою 143 «Допомога на лікування та медичне

обслуговування». Якщо робітник не подав підтвердних документів, допомога обкладатиметься ПДФО як додаткове благо. Відповідна утримується й 1,5% ВЗ. В Об'єднаній зарплатній звітності виплата відображається за ознакою 126 «Додаткове благо». Також відповідно до ст. 170 ПКУ [3] не оподатковується цільова благодійна допомога, що надається в будь-якій вартості платних послуг з лікування закладу охорони здоров'я. Наданий перелік послуг, ліків та медичних виробів, за якими дозволено здійснювати цю цільову допомогу, та перелік послуг, на які заборонено спрямовувати цю допомогу. Вона може надаватися як робітнику, так й членам його сім'ї першого ступеня споріднення. Для неоподаткування потрібно мати підтвердні документи: медичні висновки, що підтверджують потребу в лікуванні та медичному обслуговуванні, договір з медичним закладом, платіжні і розрахункові документи, акти надання послуг тощо. В Об'єднаній зарплатній звітності матеріальна допомога відображається за ознакою 169 «Благодійна, у тому числі гуманітарна, допомога». За відсутністю підтвердних документів допомога розглядається як додаткове благо та підлягає оподаткуванню: ПДФО – 18%, ВЗ – 1,5%. В звітності відображається за ознакою 126 «Додаткове благо». За Переліком № 1170 витрати на оплату послуг з лікування працівників на користь медичних закладів не є базою для нарахування ЄСВ.

Згідно ст. 165 ПКУ не оподатковується допомога на поховання померлого працівника, яка виплачується за його останнім місцем роботи в розмірі, що не перевищує подвійний розмір суми, визначеної ст. 169 ПКУ. В Об'єднаній звітності допомога відображається за ознакою 146 «Допомога на поховання». Сума перевищення оподатковується ПДФО в розмірі 18% та ВЗ – 1,5%. В Об'єднаній звітності вона відображається за ознакою доходу 126 «Додаткове благо». Нарахування ЄСВ не здійснюється.

Висновки. Отже, можемо надати авторське тлумачення поняття «виплати, відмінні від заробітної плати» з позиції обліку та оподаткування: це виплати, що не входять до фонду оплати праці, яким притаманна несистематичність, їх функціональне навантаження відмінне від функції заробітної плати та немає прямого відношення до праці робітника. Для того щоб більшість виплат працівникам, відмінних від заробітної плати, не класифікувати як дохід у вигляді додаткового блага та не оподатковувати, потрібно не перевищувати граничні розміри та мати підтвердні документи.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р №108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету статистики від 13.01.2004 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>.

ПЕТРЕНКО А.А., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ОСТАПЕНКО В. М.**, к.е.н.,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА МИТНОЇ ОЦІНКИ ТОВАРІВ

Актуальність. На сучасному етапі Україна розвиває економічні зв'язки у міжнародній торгівлі, тому виникає необхідність у регулюванні визначення ціни торговельних операцій компаній, які пов'язані між собою. Такі операції контролюються Державною митною службою України (ДМСУ) для визначення митної вартості та стягнення митних платежів, а також Державної податковою службою України (ДПСУ) задля стягнення податку на прибуток.

Відмінності методів визначення митної вартості та трансфертного ціноутворення спричиняють те, що встановлення єдиної ціни для прямих та непрямих податків по одним і тим самим операціям буде негативно впливати на загальні результати податкових зобов'язань у кожній з цих юрисдикцій. Митні органи зобов'язані забезпечити, щоб вартість імпортованих товарів точно відображала всі елементи витрат, що підлягають оподаткуванню, тоді як мета органів податкової служби – переконатися, що вартість не викривлена і точно відображає дохід.

Результати досліджень. Базовим документом, на якому засноване податкове законодавство з регулювання трансфертного ціноутворення в багатьох країнах світу, включаючи Україну, є Керівництво ОЕСР з трансфертного ціноутворення. Митна оцінка товарів в країнах-членах СОТ базується на іншому документі, а саме – на Угоді про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року [5].

Для цілей оподаткування трансфертне ціноутворення визначає суму доходу, який отримує кожна сторона, і, отже, суму податку на прибуток, що підлягає сплаті як у країні експорту, так і в країні імпорту. Вища трансфертна ціна може зменшити оподатковуваний дохід у країні імпорту та збільшити оподатковуваний дохід у країні експорту. Нижча трансфертна ціна має протилежний ефект.

Для митних цілей трансфертна ціна безпосередньо впливає на визначення митної вартості. Чим нижча трансфертна ціна, тим нижча митна вартість і митні збори. В свою чергу, для компанії бажаним є застосування нижчої митної вартості імпортованого товару та одночасно високої трансферної ціни товару.

На перший погляд методи визначення звичайної ціни та митної вартості мають багато спільного. Серед багатьох методів митної оцінки зазвичай на практиці митниця зосереджується на методі «ціни угоди», а інформація з документації про трансферне ціноутворення, як вбачається, може бути

використана саме в контексті цього методу. Так, згідно з указаним Керівництвом ОЕСР визначення звичайної ціни базується на принципі «витягнутої руки», котрий передбачає, що трансфертна ціна має бути такою, якою вона була б за умови незалежності одна від одної двох компаній, що здійснюють контрольовану операцію. На методологічному рівні трансфертне ціноутворення та митна оцінка товарів мають такі відмінності (табл. 1).

Таблиця 1

Основні відмінності між митною оцінкою товарів і трансфертним ціноутворенням в Україні [1]

Показник	Трансфертне ціноутворення	Митна оцінка товарів
Предмет оподаткування	Товари, послуги та майно	Тільки для визначення вартості товарів
Періодичність	Застосовується на агрегованій основі / річних показниках	Для окремих операцій
Об'єкт застосування	Визначається прибуток за певний період часу, що відповідає ринковому рівню	Визначається ціна для кожної імпоротної операції, що відповідає ринковому рівню
Порядок застосування методів	Чітка ієрархія відсутня. Методу неконтрольованої порівнюваної ціни надається перевага, а якщо його застосування неможливе, то метод ціни перепродажу та метод "витрати плюс" мають пріоритет порівняно з іншими методами	Чітка ієрархія методів визначення митної вартості
Ризики для бюджету	Зацікавленість імпортера в завищенні вартості для зменшення зобов'язань з податку на прибуток	Зацікавленість імпортера в зменшенні митної вартості для зниження суми мита при імпорті

Ціна транскордонних транзакцій є відправною точкою для оцінки митних зборів і для визначення прибутку, що виникає для кожної залученої сторони, а отже, і для розподілу бази оподаткування між країнами. Операції між пов'язаними підприємствами не завжди підпорядковані тим самим ринковим силам, що й операції між незалежними суб'єктами. Як наслідок, існує потенціал для маніпулювання, шляхом заниження або завищення ціни, бази митних зборів і розподілу оподаткованого прибутку.

Існуючі методи оцінки митної вартості товарів передбачають коригування «договірної (контрактної) вартості» імпортованих товарів з метою оподаткування. Такі відповідні коригування усувають механізми трансфертного ціноутворення та здійснюються відповідно до принципу об'єктивного формування ринкових цін, але в світовій практиці прийнято вважати, що трансфертні ціни – це ціни, які відхиляються від ринкових. Вони використовуються в середині компаній як спосіб уникнення від оподаткування [4].

Можливість попереднього узгодження ціни у контрольованих операціях передбачена п. 39.6 ст. 39 ПКУ [2], а порядок такого узгодження визначено

Постановою КМУ «Про затвердження порядку попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях, за результатами якого укладаються договори, що мають односторонній, двосторонній та багатосторонній характер, для цілей трансфертного ціноутворення» [3], який було удосконалено та оновлено у 2018 році. Отже, великий платник податку може звернутися до Державної податкової служби України зі заявою про проведення процедури узгодження цін в контрольованих операціях, в ході якої обидві сторони досягають згоди щодо предмета такої процедури, методу визначення цін, критеріїв визначення відповідності умов контрольованої операції принципу “витягнутої руки”, джерел інформації, строку такого узгодження, допустимого відхилення від встановленого рівня економічних умов здійснення контрольованих операцій тощо.

Висновки. Не зважаючи на це ДПСУ та ДМСУ не визначають чіткий порядок дій у повному обсязі у разі пропорційного коригування трансфертної ціни та митної вартості товарів в зовнішньоекономічних контрольованих операціях, яка може бути, як збільшена, так і зменшена. Протягом останніх років поєднання цих двох систем ціноутворення є предметом дискусій, вирішити цю проблему вдасться за допомогою врегулювання у вітчизняному законодавстві усіх невідповідностей у процедурах визначення трансфертних цін і митної вартості. Налагодження тісної співпраці між податковою та митною службами у цій сфері дозволить платникам податків оптимізувати роботу щодо підготовки документації по контрольованих операціях і для митного оформлення товарів, що, своєю чергою, сприятиме зменшенню конфліктів з цими інституціями, але й знизить ризики щодо повноти сплати податків до бюджету підприємствами України.

Список використаних джерел:

1. Булана О. О. Вплив трансфертного ціноутворення на здійснення митної оцінки товарів. 2015. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_15_2_59_uk.pdf.
2. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про затвердження порядку попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях, за результатами якого укладаються договори, що мають односторонній, двосторонній та багатосторонній характер, для цілей трансфертного ціноутворення: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2015 р. № 504. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2015-п#Text>
4. Приймак І.І., Кміть В. М., Гришишин Ю. В. Проблеми узгодження митної вартості товарів та трансфертної ціни у зовнішньоекономічних контрольованих операціях підприємств України. 2019. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1183/1/4125-12193-1-PB.pdf>.
5. Угода про застосування статті VII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року. Світова організація торгівлі (СОТ). 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_011#Text.

ПЕТРИК І. В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **СІРЕНКО О. В.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку і оподаткування
 Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Актуальність. Будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з нарахуванням та сплатою податків та зборів, а діяльність податкових органів зі збиранням, пошуком, перевіркою інформації, передаванням її третім особам, захистом та охороною персональних даних платників податків чи інших відомостей конфіденційного характеру тощо [1].

Суб'єкти господарювання нерідко застосовують як нелегальні, так і законні шляхи скорочення податкових платежів. Ухилення від сплати податків (Tax evasion) є нелегальним шляхом зменшення податкових зобов'язань за податковими платежами, засноване на свідомій, кримінально карній дії згідно з Кримінальним кодексом України. А отже, факт невиконання податкового обов'язку стає ознакою податкового правопорушення.

Результати. Обов'язком суб'єктів, як платників податків, є обчислення, декларування та/або сплата суму податку та збору в порядку і строки, визначені ПКУ. Ст. 16.1. ПКУ визначає обов'язки платників податків. Узагальнимо їх наступним чином:

- обов'язок з ведення податкового обліку (16.1.1. стати на облік у контролюючих органах, 16.1.2. вести в установленому порядку облік доходів і витрат; 16.1.12. забезпечувати збереження документів, пов'язаних з виконанням податкового обов'язку, протягом строків, установлених ПКУ);

- обов'язок зі сплати податків і зборів (16.1.4. сплачувати податки та збори в строки та у розмірах, встановлених ПКУ);

- обов'язок з податкової звітності (16.1.2. скласти звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів, 16.1.3. подавати до контролюючих органів декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів);

- обов'язок до взаємодії з контролюючими органами (16.1.5. подавати на письмову вимогу контролюючих органів документи з обліку доходів, витрат та інших показників, первинні документи, реєстри бухобліку, фінансову звітність, інші документи, пов'язані з обчисленням та сплатою податків та зборів; 16.1.6. інформацію, відомості про суми коштів, не сплачених до бюджету в зв'язку з отриманням податкових пільг (суми отриманих пільг) та напрями їх використання; 16.1.8. виконувати законні вимоги контролюючих органів щодо усунення виявлених порушень законів з питань оподаткування та митної справи і підписувати акти (довідки) про проведення перевірки; 16.1.9. не перешкоджати законній діяльності посадової особи контролюючого органу під

час виконання нею службових обов'язків, виконувати законні вимоги посадової особи тощо) [2].

Для платників податків податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених ПКУ та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [2].

На нашу думку, найбільш вразливими для підприємств є податкові правопорушення, пов'язані з невиконанням податного обов'язку, а саме з веденням податкового обліку, правильністю розрахунків податків та зборів, формуванням фінансової звітності. Ризики, які виникають при цьому, характеризують як фінансову діяльність, так і репутацію підприємств [3].

З одного боку, підприємство може зазнати фінансових втрат у вигляді донарахування йому податків і зборів, пені, штрафів за результатами податкової перевірки. Зокрема, відповідальність платників податків у частині невиконання податкового обов'язку представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація податкових правопорушень за обов'язками платників податків*

Порушення	Відповідальність
<i>Обов'язок платника податків - ведення податкового обліку</i>	
встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) у контролюючих органах	на самозайнятих осіб - 170 гривень, на юросіб - 510 гривень.
строків реєстрації податкової накладної та/або розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних та допущення помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної	10 % суми ПДВ, зазначеної в податкових накладних - у разі порушення строку реєстрації до 15 к.д.; 20 % - від 16 до 30 к.д.; 30 % - 31 до 60 к.д.; 40 % - від 61 до 365 к.д.; 50 % - на 366 і більше к.д.
порядку реєстрації акцизних накладних та розрахунків коригування до таких акцизних накладних в Єдиному реєстрі акцизних накладних	2 % від суми АП з відповідних обсягів пального, зазначених у таких акцизних накладних/розрахунках коригування, - у разі порушення терміну реєстрації до 15 к.д.; 10 % - від 16 до 30 к.д.; 20 % - від 31 до 60 к.д.; 30 % - від 61 до 90 к.д.; 40 % - на 91 і більше к.д..
встановлених строків зберігання документів з питань обчислення і сплати податків і зборів	штраф - 510 гривень.
правил обліку, виробництва та обігу пального на акцизних складах	в розмірі 1 розміру п.м.п.о. на 01.01 податкового (звітного) року, за кожний кубічний метр об'єму резервуарів, на яких не встановлено витратомірів-лічильників та/або рівномірів-лічильників, але не менше 15000 гривень.

Порушення	Відповідальність
<i>Обов'язок платника податків - зі сплати податків і зборів</i>	
правил сплати (перерахування) податків	при затримці до 30 к.д. включно, наступних за останнім днем строку сплати суми грошового зобов'язання, - у розмірі 10 % погашеної суми податкового боргу; більше 30 к.д., - у розмірі 20 %.
правил нарахування, утримання та сплати (перерахування) податків у джерела виплати	25 % суми податку, що підлягає нарахуванню та/або сплаті до бюджету.
<i>Обов'язок платника податків - з податкової звітності</i>	
неподання або несвоєчасне подання податкової звітності	- 170 грн, за кожне таке неподання або несвоєчасне подання
невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності	5 % від суми самостійно нарахованого заниження податкового зобов'язання. При самостійному донарахуванні штрафи не застосовуються.
<i>Обов'язок платника податків - до взаємодії з контролюючими органами</i>	
Порушення платником податків порядку подання інформації про фізичних осіб - платників податків	85 гривень.
Порушення строку та порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків	340 гривень за кожний випадок неподання або затримки.

*узагальнено на підставі [4]

З іншого боку, в деяких особливо серйозних випадках, неправильна податкова політика підприємств може стати причиною притягнення до кримінальної відповідальності посадових осіб. Податкові спори з контролюючими органами щодо донарахування податків, відкриття кримінальних проваджень проти посадових осіб підприємств у частині ухилення від сплати податків, підприємство несе репутаційні ризики. [4].

Результати. Отже, всі елементи й ознаки складу податкового правопорушення розкривають, доповнюють і характеризують суспільну небезпеку, протиправність і винність діяння. Загальними ознаками, притаманними для всіх видів податкових правопорушень є: 1) суспільна небезпека (або шкідливість) діяння, посягання на публічно-правовий обов'язок; 2) винне діяння: дія або бездіяльність; 3) протиправні наслідки такого діяння; 4) невиконання чи неналежним виконанням податкового обов'язку; 5) наявність відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Лега О. Використання податкової інформації у розрахунках з бюджетом. *Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 2. No. 3. Pp. 63–74. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/318/1/120-279-1-SM_Стаття.pdf (дата звернення 05.03.2023).

2. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 05.03.2023).
3. Сіренко О. В. Податкові правопорушення: сутність та класифікаційні ознаки. *Інфраструктура ринку*. Випуск 53. 2021. № 8. С. 178–184.
4. Соловйова Т. Як бізнесу ефективно управляти податковими ризиками. URL: <https://juscutum.com/ru-tatyana-soloveva-kak-biznesu-yeffek/> (дата звернення 05.03.2023).

РЕХМАН В. О., здобувач освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»

Науковий керівник – **МЕЛЬНИЧУК І. І.**, к.е.н.,

доцент кафедри обліку, аудиту і фінансів

Університет економіки та підприємництва, м. Хмельницький

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ

Актуальність. У сучасних реаліях спрощена система оподаткування (ССО) є головним інструментом підтримки малого бізнесу країни. З моменту своєї реалізації в Україні ССО довела, що є доволі таки важливим засобом підтримки соціальної стабільності та заохоченням розвитку для підприємств. ССО допомагає як і підприємцям, так і юридичним особам сплачувати податки належним чином. Ця система передбачає тільки один вид податку – єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету. Наразі в Україні війна, тому з'явилися своєрідні нововведення, які, в свою чергу, полегшують роботу для більшості платників податків [5].

Результати дослідження. На початку війни були прийняті зміни до податкового законодавства, а саме було надано пільги для платників податків, які знаходяться на ССО. З 1 квітня 2022 року, платники єдиного податку 1-ї та 2-ї групи мають право, до кінця воєнного стану, не сплачувати цей податок. Також, зміни торкнулись і 3-ї групи платників єдиного податку, у яких змінилась його ставка на період воєнного стану. Крім того, такі суб'єкти звільняються від обов'язку сплати, нарахування та подання податкової звітності з постачання різних послуг в Україні. Зміни також торкнулись адміністрування деяких податків на період війни, наприклад, для платників єдиного податку 3-ї групи не застосовувати обмеження щодо обсягу їхніх доходів на рік [1; 2].

На період дії воєнного часу скорочений перелік вимог для обрання спрощеної системи оподаткування є обмеженим та вичерпним. Також 1 квітня були прийняті особливості для платників податків, які перебувають на ССО, а саме:

- зняті обмеження з приводу кількості найманих робітників;
- платники звільняються від сплати ЄСВ за себе;
- декларацію потрібно подавати кожного щомісячно, вказуючи помісячні доходи;
- звітний період – календарний місяць;
- єдиний податок має оплачуватись кожного місяця [3; 4].

Не менш важливим під час війни є те, що перевірки бізнесу не проводилися, що дозволило зосередити увагу на бізнес-процесах суб'єктів господарювання.

Проте, усі діючі зміни хоча і стали дієвим інструментом підтримки бізнесу під час війни, однак, все ж вичерпали себе. Це передусім пов'язано з тим, що

лева частка суб'єктів господарювання скористалася такими можливостями, в результаті чого держава втратила значні кошти. Тому, уже з 01 липня 2023 р. буде скасовано 2% податок для підприємців, який ввели у березні 2022, коли вся економіка перебувала в шоковому стані від війни [5].

Крім того, важливо переглянути умови сплати ЄСВ для суб'єктів платників єдиного податку 3-ї групи, оскільки вони звільняються від його сплати не лише на час війни, а ще протягом року, після закінчення воєнного стану. Оскільки такі суб'єкти мають змогу співпрацювати з юридичними особами, обсяги їхніх доходів дозволяють сплати даний внесок до пенсійного фонду, який уже довгий час має дефіцитний бюджет і потребує значних коштів для забезпечення можливості виконання своїх функцій.

Зважаючи на вище зазначене вважаємо, що на час воєнного стану спрощена система оподаткування також залишається актуальною, так як саме завдяки їй, платники заощаджують більше коштів. Крім того, вона є актуальною у використанні, про що свідчить динаміка кількості фізичних осіб, а саме суб'єктів підприємницької діяльності.

Висновки. Таким чином, діяльність суб'єктів господарювання-юридичних осіб та ФОП під час бойових дій суттєво відрізняються від їх діяльності за звичайних умов. Негативні наслідки воєнного стану в країні засвідчили можливості застосування ліберальних умов оподаткування, які здатні швидко адаптуватися до потреб бізнесу та принести свої «плоди». Проте, як свідчать результати застосування ССО у досліджуваному періоді, окремі суб'єкти, маючи значні доходи, теж скористалися пільговими умовами, в результаті чого держава втратила значні ресурси.

Список використаних джерел:

1. База знань – Спрощена система оподаткування. *TAXER*. URL: <https://taxer.ua/uk/kb/usn> (дата звернення: 21.01.2023).
2. Бачило В. Оновлені правила спрощеної системи оподаткування на період воєнного стану. *LIGA ZAKON*. 28.03.2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210219_onovlen-pravila-sproshcheno-sistemi-opodatkuвання-na-perod-vonnogo-stanu (дата звернення: 21.01.2023).
3. Татарова М. Податки під час війни: все, що треба знати бізнесу. *Економічна правда*. 07.04.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/7/685375/> (дата звернення: 21.01.2023).
4. Податки під час війни. Територіальні органи ДПС у Тернопільській області. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення: 21.01.2023).
5. Віннічук Ю. Уряд планує скасувати податкові пільги. Мінфін розробив законопроект. *БІЗНЕС ЦЕНЗОР*. URL: https://biz.censor.net/resonance/3392457/uryad_planuye_skasuvaty_podatkovi_pilgy_minfin_rozrobyv_zakonoprojekt (дата звернення: 24.01.2023).

РЯБОВ М.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ПІХНЯК Т.А.**, к.е.н, доцентка, доцентка кафедри
менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький*

МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Актуальність. На сучасному етапі розвитку наша країна перебуває у фінансовій кризі, де зменшується добробут населення та збільшується рівень інфляції. Це все відбувається у зв'язку з війною, яку відчуває кожний громадянин нашої країни, саме тому постає питання врегулювання економічної ситуації.

Одним із важелів регулювання економіки є податки, а саме оподаткування майна. На сьогодні в кожній розвиненій соціально-економічній країні майнові податки відіграють важливу роль в системі регулятора розвитку країни.

Результати дослідження. Для того, щоб проаналізувати та оцінити можливості розвитку майнового оподаткування, спочатку потрібно розглянути його сутність. Майнове оподаткування характеризує сукупність податків, що стягуються з наявного чи рухомого майна, незалежно від того, чи приносить воно власникові дохід.

Майнове оподаткування зумовлює зменшення нагромадження надлишкового майна, що не використовується в процесі господарської діяльності, зменшують вплив одноосібної власності [1, с.71].

Як і будь-які податки, податки на майно мають вагому кількість переваг:

- податок стимулює кожного власника використовувати своє майно ефективніше, або продати його;
- стимулює формування та ведення бізнесу на територіях;
- передбачає штрафи, або арешт у разі ухилення сплати податку;
- зменшує кількість корупції та інших злочинів.

Серед основних недоліків майнових податків можна виокремити:

- ставка податку є чітко встановленою, саме тому власники майна повинні сплачувати його навіть, якщо їх діяльність принесла збиток;
- територіальні проблема, великі підприємства, що займають значну площу та орієнтуються на капіталомісткості сплачують більший податок ніж інтелектуальні підприємства, що можуть займати набагато меншу площу;
- недостатнє адміністрування надходження податку до бюджету.

На сьогодні, до системи майнового оподаткування входять такі складові, як: транспортний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плата за землю.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки сплачують власники об'єктів житлової, або нежитлової нерухомості, розмір даного

податку залежить від загальної площі об'єкта оподаткування.

Щодо транспортного податку, його повинні сплачувати усі власники легкових автомобілей, з-за умови, що вартість автомобіля становить більше ніж 375 розмірів мінімальної заробітної плати, а також що з дня, коли автомобіль був випущений пройшло не більше 5 років. Терміном сплати податку вважається 60 днів після одержання повідомлення про податок.

Плата за землю стосується не тільки власників, але користувачів земельних ділянок, для отримання розміру податку, що необхідно сплатити, потрібно звернутися до відповідних контролюючих органів, що знаходяться за місцем знаходження земельної ділянки [2].

На сьогодні, оподаткування майна залежить від ставок, що складається з єдиної ставки податку та диференційованих ставок, які враховують тип, вартісні характеристики, особливості, місцеперебування об'єкта оподаткування [3, с.206].

На жаль, в багатьох об'єднаних територіальних громадах податкові ставки на майно не досягають свого максимального рівня, що спричиняє нестачу в державному бюджеті. Цьому сприяє два основних фактори: по-перше, зростання майнових ставок в умовах сьогодення може спричинити обурення жителів громади; по-друге, велика кількість депутатів в громадах очолюють місцеві бізнеси, саме тому підвищення майнових ставок шкодить їм самим.

Ще однією із проблем є податок на нерухоме майно, відмінне від земельних ділянок, а саме його спосіб обчислення, так в багатьох зарубіжних країнах, вартість об'єкту нерухомого майна обчислюється за ринковою вартістю, а вітчизняна система нарахування враховує площу майна, що унеможлиблює врахування місця розташування нерухомості в межах оподаткування [4, с.181].

Саме тому, починаючи з початку повномасштабної війни система майнового оподаткування потребує перегляду, реформування та вдосконалення шляхом запозичення зарубіжного досвіду. Кожна економічно-розвинута країна має свою власну систему оподаткування майна, але в загальному їх майнові податки можна поділити на чотири основні групи(табл. 1).

Таблиця 1

Види майнових податків*

Види	Характеристика
Податки на окремі види майна	Податки на землю, нерухомість, транспортні засоби та інші види майна
Податки на чисті активи	Оподаткування землі, транспортних засобів, товарно-матеріальних активів – оподаткування вартості персональних активів, що були зменшені на суму зобов'язань цими активами.
Податки на передачу прав власності на майно	Спадщина, дарування, купівля-продаж, тобто податок на майно, що перейшло у власність
Податок на приріст капіталу	Податок різниці між ціною реалізації майна та вартістю його придбання, зменшеної на суму витрат на його утримання

*Примітка. Складено автором за даними [5, с.67]

Як бачимо, зарубіжні країни мають такі податки, як на окремі види майна, на приріст капіталу, податок на передачу прав власності на майно, чисті активи, тощо.

Судячи із зарубіжного досвіду, систему майнового оподаткування можна реформувати у різних напрямках, однак, вважаємо, що особливої уваги потребує саме податок на нерухоме майно. На сьогодні, податок не враховує рівень урбанізації території, де розташовується об'єкт оподаткування, також кожне нерухоме майно має власний рівень фізичного зносу, але при оподаткуванні цей фактор не враховують [5, с.67].

Запозичення зарубіжного досвіду, такого як у Швеції, де розмір податків на майно проводиться шляхом оцінювальної вартості, житлові будинки, що розраховані на одну чи дві сім'ї вважаються приватною власністю, або можливо, як в Голландії, де оподаткування стягується з власників та користувачів нерухомості та проводиться щорічно, дозволить Україні збільшити свій економічний потенціал [3, с.208].

Висновки. Отже, сучасна вітчизняна система майнового оподаткування відіграє одну із основних ролей формування бюджету країни, але механізм нарахування потребує удосконалення шляхом врахування ринкової вартості об'єкту, ступінь зносу, проведення оцінки земель з врахуванням грошової індексації, тощо. Основним методом вдосконалення вітчизняного майнового оподаткування є використання зарубіжного досвіду, що надасть можливість збільшити розмір бюджету країни, зменшить випадки корупції, розмір створення фіктивних підприємств та дозволить Україні стати однією із найрозвинутіших країн Європи в сфері «економіки».

Список використаних джерел:

1. Габрись О. Переваги та недоліки майнового оподаткування в Україні. *Jurnalul juridic national: teorie i practica*. 2018. № 3-2. С. 70-73.
2. Податковий Кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Дмитрів В. Економічна сутність і роль майнових податків в Україні. *Світ фінансів*. 2021. № 1(66). С. 201–209.
4. Хомутенко А. Фіскальна роль місцевих податків в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 2. С.169-187
5. Проць В. І. Особливості майнових податків та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 1. С. 66-70.

САВЧЕНКО О.С., аспірант

Науковий керівник – **КОЛОСОВ А.М.**, д.е.н., професор
професор кафедри менеджменту,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Полтава

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У СЕЛИЩНИХ І СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ З МЕТОЮ ЗБІЛЬШЕННЯ ЇХ ДОХОДІВ

Актуальність. Внаслідок повномасштабної агресії РФ сільське господарство України, як і в цілому її економіка, зазнали величезних втрат. За попередньою оцінкою FAO (продовольчої та сільськогосподарської організації ООН) лише прямі втрати активів сільськогосподарської галузі можуть скласти 6,5 млрд. дол. США, пошкоджено близько 5% земель сільськогосподарського призначення, втрачено понад 25% посівних площ, з них зрошуваних земель – понад 70%, ягідників – близько 25%, садів – 20%. Це визначає величезні завдання з післявоєнного відновлення сільського господарства України. Очевидно, що головним суб'єктом як відновлювальних робіт, так і використання їх результатів, стануть територіальні громади, перш за все, сільського і селищного типів, основою життя й діяльності яких є сільське господарство. Скоріше за все, територіальні громади найімовірніше переслідуватимуть ціль не просто відновлення свого господарства у передвоєнному стані, а й значно підвищити свою спроможність, зокрема, шляхом збільшення своїх доходів. У той же час спроможність територіальних громад селищного і сільського типів страждає через норму діючого законодавства, за якою місцем стягування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) є місце їх праці, а не проживання, що зменшує надходження до бюджетів громад частки ПДФО мешканців, які, мешкаючи в одних громадах, працюють в інших, зокрема, у містах.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні, вже опираючись на досвід двох-трьох років повноцінного функціонування раніше створених територіальних громад (ТГ), можна констатувати, що економічні успіхи ТГ доволі розрізняються, особливо, в частині їхньої здатності наповнювати власні бюджети і фінансувати видатки, які поліпшують життя громад. Так, за підсумками роботи ще за 2018 рік найбагатша сільська громада заробила майже 18 000 грн власних доходів у розрахунку на одного мешканця, хоча середній показник серед всіх існуючих на той момент сільських ТГ становив лише 2700 грн. на одного мешканця. Лише в 12-ох ТГ (це менше 2% всіх ТГ країни на той час) дохід на одну особу перевищував 10 000 грн. Ця тенденція продовжується і надалі. Так, вже за підсумками роботи за 2021 рік величезну різницю власних доходів демонструють територіальні громади, наприклад, Полтавської області.

Так, три найбагатші громади заробили власних доходів у розрахунку на одного мешканця [1]:

Сенчанська – 26818,29 грн.;
Мартинівська – 24165,08 грн.;
Коломацька – 21190,04 грн.;
а три найбільш бідніші:
Кам'янопотоцька – 2606,52 грн.;
Градизька – 4677,66 грн.;
Терешківська – 4951,46 грн.

Дані стосовно отриманих власних доходів ТГ у розрахунку на одного мешканця доволі розрізняються і вже стає зрозумілим, які чинники на це впливають. Так, найбільш корисним для ТГ є наявність на її території великих підприємств, а також і бюджетних установ, оскільки податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) забезпечує загалом більше як 50% усіх власних доходів ТГ. І чим вище заробітна плата працівників підприємств та установ, тим більше сума відрахувань до бюджету громади. Тобто, у виграшному становищі виявилися ТГ, на території яких діють великі підприємства. Навпаки, для інших ТГ негативним чинником є їхня близькість до великих промислових міст, на яких працюють мешканці сільської або селищної ТГ. Загалом, створені ТГ розподіляються на такі, що приваблюють до себе увагу та участь у своїй діяльності мешканців інших ТГ (назвемо їх ТГ-реципієнтами), і на такі, частка мешканців яких працює за межами ТГ, в яких проживають (назвемо їх ТГ-донорами).

У результаті такої диференціації ТГ створюються суттєві тенденції до зuboжіння ТГ-донорів і, навпаки, збагачення ТГ-реципієнтів. Тобто, звичайна як за умов минулого адміністративного устрою, участь мешканця будь-якого населеного пункту у діяльності іншого, ніяким чином не враховувалася при формуванні місцевих бюджетів. Фактично в ТГ формується принципово нова парадигма положення людини як члена громади, що не мала аналогів в системі колишньої адміністративної моделі: район – населений пункт – особистість.

Загальна реформа самоврядування в Україні із створенням ТГ є одночасно реформою фінансової децентралізації шляхом передачі бюджетно-правових повноважень з національного і регіонального рівнів на рівень кожної ТГ. Втім, система оподаткування в країні не змінилася, зокрема, ПДФО в Україні стягується за місцем реєстрації місця роботи людини, а не за місцем її мешкання. Отже, робота мешканців сіл і селищ, прилеглих до більш значних населених пунктів, у тому числі міст, за межами ТГ, означає сплату ними податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) до бюджету ТГ-реципієнта. Одночасно придбання ними палива, інших товарів та послуг за межами ТГ-донора також збільшує надходження до бюджету ТГ-реципієнта у вигляді частки акцизів і податків. У той же час мешканці ТГ-донора користуються результатами діяльності громади за рахунок власних зароблених коштів. Покажемо схемою на рис. напрямки участі мешканців одних ТГ в діяльності інших, що впливає на порядок утворення їх бюджетів.

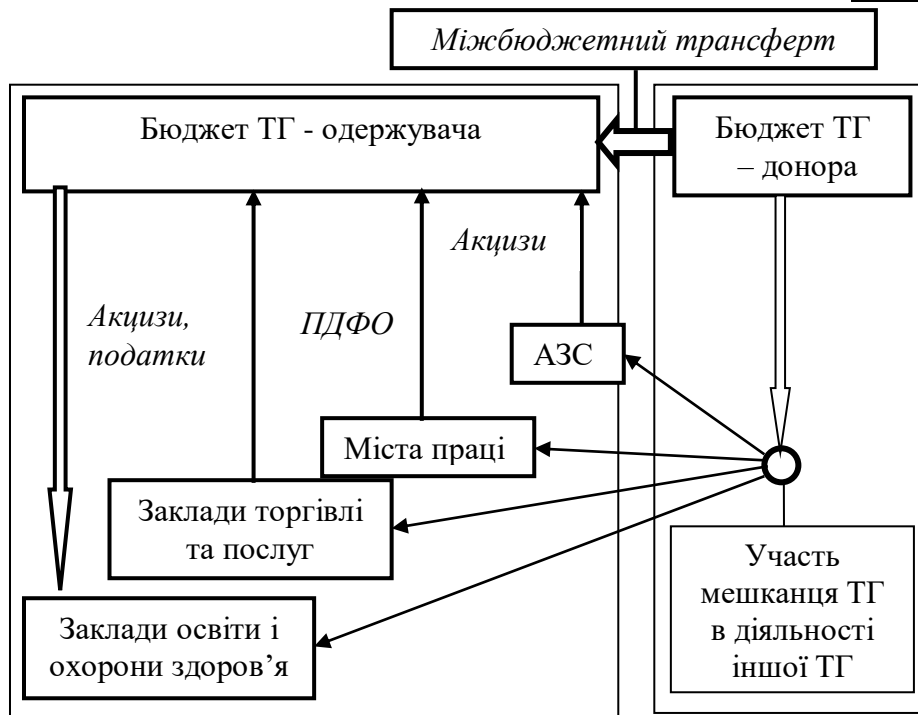

Рис. 1. Схема участі мешканців одних ТГ у діяльності інших та їхній вплив на характер взаємовідносин бюджетів ТГ: АЗС – автозаправні станції, ПДФО – податок на доходи фізичної особи.

Порівнюючи діючу систему оподаткування ДФО в Україні і Польщі, досвід якої найбільше застосований у адміністративній реформі України, бачимо суттєву різницю, а саме: місце стягування податку на доходи фізичних осіб здійснюється в Польщі за місцем проживання, а не праці [2]. Перехід на таку парадигму оподаткування зміг би захистити ТГ-донори, мешканці яких, що працюють в інших ТГ, перераховували би ПДФО до центрального і місцевого бюджетів за місцем їх проживання в ТГ.

Висновки. Зміна парадигми оподаткування доходів фізичних осіб зі стягування податку за місцем проживання замість місця роботи урівняла би умови формування бюджетів ТГ, мешканці яких працюють в інших громадах.

Список використаних джерел:

1. Основні фінансові показники громад, – експерти створили дашборд. Децентралізація. 20 березня 2023 URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13835>
2. Колосов А., Глінковська-Краузе Б., Чеботарьов Є., Чеботарьов В., Савченко О. Формування спроможності сільських та селищних об'єднаних територіальних громад в Україні: використання досвіду Польщі. «Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal». Vol 6 # 4 (2020). Web of Science Core Collection (ESCI). 2020. Vol. 6, № 4. С. 118–143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2020_6_4_9

СИНЧАК В. П., д. е. н., професор,
професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький

ЗМІНА СТРОКІВ СПЛАТИ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ТРЕТЬОЇ ГРУПИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Одним із важливих завдань в умовах воєнного стану, що запроваджений відповідними указами Президента України і продовжений наступними законами України (більш предметно див. [1]), є збереження звичної для мирного часу синхронізації бюджетних ресурсів завдяки своєчасності надходження податків і зборів до бюджетів. Останнє в повній мірі стосується спрощеної системи оподаткування з характерними їй чотирма групами платників єдиного податку (ЄП). Тому в умовах воєнного стану, як показує аналіз змін у строках сплати ЄП, актуальність вказаної проблеми не зменшується, що дозволило сформулювати тему публікації та окреслили мету дослідження.

Результати дослідження. З огляду на мету дослідження, зауважимо, що означені два напрями (синхронізація і своєчасність), з одного боку, є передумовою рівномірного бюджетного фінансування видатків, а з іншого – результатом податкової політики воєнного часу та показують наскільки платники податків адаптовані до виконання своїх податкових обов’язків, що в умовах війни посилюються і внутрішньою мотивацією. Адже, зважаючи на неспровоковане, а відтак і з погляду цивілізованого світу безпідставне, загарбницьке, широкомасштабне російське вторгнення, що за своїм змістом може прирівнюватися до дій, характерних для первісного суспільства, цілком слушно пригадати політико-філософський трактат “Левіафан” (1651). У цій праці, відомий англійський філософ Томас Гоббс (1588-1679), аналізуючи воєнні кампанії того періоду як «війну всіх проти всіх», доводить, що «...для усунення такого явища люди створили державну владу, представники якої мають утримуватися із загального фонду, ...а тому податки є ціною суспільного спокою» [2, с. 32], або, як згодом зауважував П’єр Жозеф Прудон (1809–1865), «питання про податок є питанням про державу» [2, с. 17]. Відтак в умовах російсько-української війни своєчасна сплата податків та зборів до бюджетів і соціальних позабюджетних фондів є першочерговим питанням фінансового забезпечення обороноздатності держави та її соціально-економічної життєдіяльності.

Однак синхронізація та своєчасність розрахунків із бюджетами у значній мірі залежить від податкових (звітних) періодів з урахуванням яких відбувається як обчислення, так і сплата окремих видів податків і зборів. До того ж, після завершення установленого податкового (звітного) періоду для перерахування податкових зобов’язань до бюджетів Податковим кодексом

України (ПК України) установлені різні строки сплати «для кожного податку окремо» (пункт 31.3), що враховують особливості оподаткування суб'єктів господарювання.

З цієї точки зору, зауважимо, що до повномасштабного військового вторгнення для платників ЄП третьої групи за ПК України податковий (звітний) період дорівнював календарному кварталу. Натомість, з прийняттям 15 березня 2022 року Закону №2120-ІХ [3] та із запровадженням ним особливостей оподаткування на період воєнного стану, для вказаної групи платників, які обрали такі податкові особливості, звичний для них квартальний податковий період зберігався, про що додатково наголошувалося у підпункті 9.6 пункту 9 підрозділу 8 перехідних положень ПК України. Проте, з прийняттям 24 березня 2022 року Закону №2142-ІХ [4], для платників ЄП третьої групи, які обрали особливості оподаткування в умовах воєнного стану, було змінено редакцію вказаного підпункту 9.6 і запроваджено місячний податковий (звітний) період.

Безумовно, такі часті зміни у податкових (звітних) періодах можуть свідчити про підбір законодавцем найбільш сприятливих строків сплати для підтримки платників ЄП третьої групи в умовах воєнного стану. Дотримуючись означеного підходу, зауважимо, що за звичних умов і набутій у мирний час практиці, завдячуючи і впливу показника «Кількість платежів за рік», що оцінюється за рейтингом Світового Банку, вказаній вимозі більше відповідали строки, які діяли при квартальних податкових періодах із періодичністю сплати один раз у квартал, на відміну від здійснення щомісячних платежів. Причому, такий підхід важливий з погляду відстоювання інтересів платників податків, що у податковій теорії розглядається як зручність сплати. Остання в якості принципу оподаткування обґрунтовувалася ще з часів Адама Сміта (1723-1790) та у більшій мірі ґрунтувалася на постулатах властивих для мирного часу, хоча, як показує вітчизняний досвід нормотворчої роботи в умовах воєнного стану, вагомість зручності розрахунків з бюджетами для платників податків не лише не зменшується, а ще більше поглиблюється.

Проте, із уведенням менш ніж у десятиденний термін (кількість днів між прийняттям Закону №2120-ІХ [3] і Закону №2142-ІХ [4]) місячного податкового (звітного) періоду для платників ЄП третьої групи, які за воєнного стану використовують особливості оподаткування, стало очевидним, що зручність, як важлива умова для платників податків, поступилася еластичності сплати, тобто здатності адаптуватися до державних потреб. Нагадаємо, що на вагомості останнього, як одного із принципів оподаткування, наголошував у свій час представник німецької історичної школи ХІХ сторіччя Адольф Вагнер (1835-1917), який розглядав його з точки зору інтересів бюджету.

Продовжуючи аналіз у цьому ж напрямку, наголосимо на практичних відмінностях у застосуванні щомісячних і квартальних податкових (звітних) періодів, і, визначених згідно з ними строків сплати єдиного податку. Так відповідно до пункту 295.3 статті 295 ПК України [5] при квартальному

податковому періоді платники ЄП третьої групи повинні сплачувати єдиний податок «протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації» (подається протягом 40 днів, що настають за останнім днем звітного кварталу (пункт 49.18.2)). Нагадаємо, що такий порядок сплати характерний для мирного часу та для платників ЄП третьої групи, які не використовують особливості оподаткування в умовах воєнного стану.

Натомість, платники єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування в умовах воєнного стану, здійснюють розрахунки з бюджетом за ЄП протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за місячним податковим періодом. При цьому, такі особи подають до контролюючого органу податкову декларацію платника єдиного податку протягом 20 календарних днів, що настають за останнім днем звітного місяця (пункт 49.18.1) [5].

Тому з позиції прийняття рішень у формуванні державної податкової політики в умовах воєнного стану на прикладі ЄП, важливо встановити, на якому етапі доцільно надати перевагу одному із зазначених підходів до встановлення строків його сплати або як знайти та дотриматися оптимуму між інтересами платників податків і держави. Адже навіть у мирний час реалізація таких завдань вважається складним питанням для фіскальної теорії та практики.

Однак, завдячуючи оперативним заходам у нормотворчій роботі, для платників єдиного податку третьої групи у чинному ПК України вдалося зафіксувати диференційований підхід з можливістю альтернативного вибору між звичним оподаткуванням (характерним для умов мирного часу і можливістю його використання в умовах воєнного стану) та особливостями оподаткування (передбаченими лише для умов воєнного стану). Реалізації альтернативності двох підходів сприяють гнучкі строки сплати ЄП, що підібрані у результаті внесення змін до ПК України та враховують обидва варіанти оподаткування. Причому у кожному із варіантів простежується його гнучке призначення. Так у варіанті зі звичним оподаткуванням спостерігається підхід, що більше враховує інтереси платників єдиного податку третьої групи, тоді як у другому – пріоритет надається потребам бюджету, що є перевагою державної податкової політики в умовах воєнного стану.

Разом із цим, вважаємо, що на період дії воєнного стану доцільно розширити право платників ЄП третьої групи, віднесених нами до першого варіанту зі звичним оподаткуванням, на зміну строків сплати єдиного податку у формі відстрочки та/або розстрочки, що передбачені пунктом 32.2 статті 32 ПК України [5]. На нашу думку, про таке право необхідно додатково наголосити в окремому абзаці підпункту 9.6 пункту 9 підрозділу 8 перехідних положень ПК України, що дозволить врахувати можливі складні періоди діяльності платників єдиного податку третьої групи в умовах воєнного стану.

Висновки. Таким чином зміни у податкових (звітних) періодах на початку запровадження воєнного стану дозволили сформувати для платників єдиного податку третьої групи гнучкі строки, що сприяють дотриманню зручності й

еластичності сплати, дали можливість виділити у складі цієї групи два альтернативних варіанти розрахунків із бюджетами за ЄП зі звичним умовами та з особливостями оподаткування. Перевагою двох альтернативних варіантів є врахування ними інтересів платників ЄП та потреб бюджету з можливістю зміни строків сплати у формі відстрочки та/або розстрочки, на чому запропоновано додатково наголосити у ПК України, що нівелюватиме складнощі у розрахунках, надаватиме їм додаткової гнучкості в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Синчак В. П. Вплив ставок єдиного податку на підприємців – платників ПДВ в умовах воєнного стану. Зб. тез XI Всеукр. наук.-практ. конф. «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (м. Хмельницький, 7 грудня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 88-90.
2. Синчак В. П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика: Монографія. Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2008. 476 с.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022р. №2120-IX. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#n5](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#n5)
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022р. №2142-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI (із змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9#w1_2

СЛИВА А.В., ПОМАРАНСЬКА О.О., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **ЛОПАТОВСЬКИЙ В.Г.**, к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування ім. М.П. Войнаренка,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Актуальність. Восени 2022 року більшість із вітчизняних підприємств зіткнулися із проблемами зупинення реєстрації податкових накладних. Блокування здійснюється за допомогою системи моніторингу критеріїв оцінки ризику. Алгоритм реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН) та дії системи є наступними. Для того, щоб система безперешкодно ухвалила рішення щодо реєстрації у ЄРПН, здійснювана операція повинна пройти етапи оцінки за критеріями безумовної реєстрації, мати прийнятну контролюючим органом таблицю даних, не відповідати критеріям ризиковості платника, мати позитивну податкову історію та не відповідати критеріям ризиковості здійснення операцій.

Результати дослідження. Згрупуємо актуальні зміни до діючого Порядку зупинення реєстрації, що були прийняті 12 жовтня 2022 року та вступили в дію з 14 жовтня 2022 року у наступні групи [1, 2]:

1. Зміни у застосуванні автоматизованого моніторингу на відповідність безумовній реєстрації до розрахунків коригування (складених на платника ПДВ на зменшення суми компенсацій; складених на неплатника ПДВ).

2. Зміни у частині критеріїв ризиковості здійснюваної операції у випадку перевищень залишків товарів у 1,5 рази.

3. Зміни у порядку зупинення реєстрації покупцем розрахунків коригування на зменшення.

4. Зміни у розширенні повноважень комісії ДПС стосовно неврахування раніше прийнятої таблиці платника ПДВ (у випадку відповідності критеріям ризиковості 1-5, наведеним у Додатку 1 до Порядку; у випадку невідповідності відомостей таблиці даних фактичній діяльності).

Вищенаведені зміни мають на меті викорінення неправомірних відображень податкового кредиту з метою зменшення податкових зобов'язань та ухилення від сплати ПДВ. Менше з тим, ці зміни зачепили велику кількість чесних та сумлінних платників ПДВ, що зараз також повинні доводити правдивість здійснюваних операцій у своїй діяльності.

Пропонуємо розглянути приклад діяльності підприємства, реальність операцій якого викликає великі сумніви і проаналізувати причини цього твердження. Умовне ТОВ «ТД» купує у постачальників продукцію тваринництва та вантажний автомобільний транспорт, що становить основну частку від суми його податкового кредиту. При цьому відображає продаж

зернових культур, обладнання та надання послуг. Виходячи із цих даних, можна швидко зрозуміти що така інформація не може відбуватися у реальних господарських операціях, адже для вирощення зернових потрібно, як мінімум, придбати насіння, а для продажу обладнання потрібно придбавати його комплектуючі. Крім цього, на електронний рахунок ПДВ не надходять кошти на поповнення рахунку ТОВ «ТД», а його реєстраційний ліміт формується в результаті коригувань від неплатників. Також є сумніви у правдивості наявності працівників, основних засобів та земельних ділянок.

Аналізуючи діяльність вітчизняних підприємств, слід відзначити, що продукція, яка реалізується ними, наприклад, за видами діяльності 01.24 (свіжі яблука й груші) та 03.22 (живі коропи) також вважається ризиковою. До прийняття Постанови №1154 сумлінні підприємства ніколи не мали проблем із блокуванням та завжди вчасно розраховувалось зі своїми зобов'язаннями перед бюджетом, у зв'язку із цим його керівник та бухгалтер ніколи й не замислювались над поданням таблиці даних платника податків, адже не вбачали у цьому потреби. Після 14 жовтня 2022 року, навіть при наявності бездоганної податкової історії, підприємства зіштовхнулись із тотальним блокуванням усіх своїх податкових накладних та більшості податкових накладних складених постачальниками.

Тому найвірнішим рішенням підприємства щодо покращення адміністрування ПДВ було створення та подання таблиці даних платника податків на додану вартість. Таблицю дозволяється подавати як після факту зупинення, так і заздалегідь з метою подальшого уникнення блокування податкових накладних у частині зобов'язань. Вона заповнюється інформацією щодо актуальної діяльності платника за фактом якої реєструються податкові накладні. Таблиці можна подавати у необмеженій кількості, тому рекомендується подавати окремі таблиці на кожен із видів діяльності.

У верхній частині документу вказують інформацію про тип особи, індивідуальний податковий номер, ЄДРПОУ.

У самій табличній частині таблиці даних платника податків на додану вартість зазначають: порядковий номер; код діяльності згідно КВЕД; код товарів чи послуг що купуються (отримуються); код послуг чи товарів що продаються (надаються).

У стовпчиках 3 та 4 наводиться інформація про куплені та реалізовані послуги й товари, яка зазначається за допомогою кодів Української класифікації товарів ЗЕД, що встановлені згідно із Порядком ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності [3].

У стовпці 3 таблиці даних платника ПДВ заповнюються коди товарів чи послуг – усіх складових товарів чи послуг для виробництва продукції, з яких складається їхня собівартість – наприклад, для сільськогосподарських підприємств при вирощуванні яблук це можуть бути засоби захисту рослин, пальне для тракторів, саджанці – цю колонку обов'язково потрібно заповнити інформацією, адже якщо не буде відображено вхідних даних, то таблиця не

зможе вберегти від блокування, адже завданням таблиці є довести реальність здійснюваної операції, наприклад, продажу яблук, що неможливо без відображення товарів та послуг, що потрібні для їхнього вирощування.

У останньому стовпчику таблиці даних платника податків на додану вартість заповнюється код продукції, яка реалізується.

До таблиці додаються документи вільного формату – пояснення із детальним описом обраної діяльності та підтверджуючі документи. Такими документами є підтвердження володіння нерухомим майном та основними засобами, штатний розпис, статистичні звіти за формами №4-сг та №29-сг, виписки з банку, договори, видаткові накладні, товарно-транспортні накладні, акти звірок, картки рахунку 631 із постачальниками, акти про використання засобів захисту рослин, акти на списання палива, подорожні листи тощо.

Подається така таблиця за основним місцем обліку до контролюючого органу за допомогою електронного кабінету платника податків або за допомогою наявної програми адміністрування податків (наприклад, програми «М.Е.doc»), а відповідь про врахування чи неврахування надходить від Головного Управління ДПС України у термін до 5 робочих днів.

Висновки. Для покращення адміністрування ПДВ необхідно мати усі первинні документи для доведення достовірності господарських операцій з купівлі і продажу а також мати таблицю даних платника податку за кожним видом діяльності, а також намагатися не залишати на останні дні реєстрацію податкових накладних та подачу звітності до контролюючих органів у зв'язку із теперішніми реаліями здійснення господарської діяльності при частих випадках відсутності електроенергії, щоб у зв'язку із цим не наражатися на штрафні санкції. На підприємницькому рівні для покращення адміністрування потрібно подати таблицю платника, де чітко зазначити усі вхідні товари, послуги згідно яких формується вартість реалізованих робіт, послуг, вчасно розраховуватися із бюджетом, завчасно, в умовах проблем енергетичної структури, реєструвати свої зобов'язання та звітувати за встановленими термінами, оскільки у цьому пункті поки що не передбачено жодних поступок, що також було би важливим тимчасовим заходом поліпшення адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних. Постанова Кабінету Міністрів України № 1165 від 11.12.2019. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text>.

2. Про внесення змін до Порядку зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в ЄРПН. Постанова Кабінету Міністрів України № 1154 від 12.10.2022. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1154-2022-%D0%BF#Text>.

3. Порядок ведення Української класифікації товарів ЗЕД. Постанова Кабінету Міністрів України № 428) від 21.05.2012. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428-2012-%D0%BF#Text>.

СТЕЦЕНКО О. В., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **КОНДРАТЮК О. М.**, доцент кафедри обліку і оподаткування, кандидат економічних наук, доцент

Державний університет економіки і технологій, м. Кривий Ріг

ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Актуальність. Презумпція невинуватості є одним з основних правових принципів, який гарантується Конституцією України та міжнародними договорами, цей принцип також зазначений в Європейській конвенції з прав людини, ст.6.2: «Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку» [1]. Він передбачає, що обов'язок доведення вини особи покладається на державу. Презумпція невинуватості застосовується не тільки у кримінальному процесі, але й у сфері податкових правовідносин. Однак в Україні не існує спеціального законодавчого акту, який би визначав презумпцію невинуватості платників податків і їх захист від незаконних дій контролюючих органів. Але варто зазначити про спроби законодавців запровадити норму, яка за змістом дещо нагадує зміст презумпції невинуватості. Так, у 2020 р. Закон України № 466-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» частково покращив ситуацію у цій сфері. Зокрема, відповідальність платників податків за вчинення податкових правопорушень, має ґрунтуватися на встановленні й доведенні контролюючими органами вини платника податків та наявності умислу при вчиненні податкового правопорушення із врахуванням обставин, що пом'якшують відповідальність особи за вчинення такого правопорушення чи звільняють від відповідальності, проте такі законодавчі зміни є точковими і не створюють самостійне право платника податків на презумпцію невинуватості і не закріплюють окрему засаду податкового права [2].

Тому зараз в Україні діє так звана «Презумпція вини» платника податків, що суперечить меті економічного зростання. Адже зобов'язання доведення невинуватості покладено на платника податків. Тим самим вартість доведення своєї невинності, на щоденній основі, лягає на плечі бізнесу. При цьому податкові та правоохоронні органи мають широке поле інструментів, щоб зупинити діяльність підприємця, якщо вони вважають, що підприємець недоплачує в бюджет. І це відкриває великі можливості для корупції. Особливо від цього страждає бізнес, що веде до наслідків в цілому у всій економіці країни.

Результати дослідження. Найбільш вираженою ця проблема постає у питанні податкових накладних. Податкова накладна представляє собою електронний документ, який подають платники ПДВ. Вона містить дані про компанію або фізичну особу, опис та кількість товарів, що реалізуються, та дані про покупця. Реєстрація такої накладної у Єдиному реєстрі податкових

накладних є обов'язковою умовою отримання податкового кредиту – суми, на яку платник ПДВ має можливість зменшити податкове навантаження [3]. Блокуючи податкові накладні держава дуже сповільнює всі процеси особливо у малого підприємництва.

Ведення принципу невинуватості платників податків може мати кілька позитивних наслідків для системи оподаткування та економіки в цілому:

1. Збільшення довіри до державних органів. Коли платники податків відчують, що їх права та свободи захищені, вони більше довіряють державним органам та більше всеохоплююче взаємодіють з системою оподаткування.

2. Зменшення ризику корупції та зловживань з боку податкових органів. Якщо платникам податків буде гарантовано презумпцію невинуватості, це зменшує можливість тиску на них з боку податкових органів та ризику корупції.

3. Покращення бізнес-клімату. Якщо платники податків відчують, що їхні права та інтереси захищені, це може покращити бізнес-клімат та стимулювати підприємницьку активність та економічний зріст.

4. Збільшення відповідальності податкових органів. Якщо податкові органи знають, що їхні дії можуть бути оскаржені та перевірені в суді, вони будуть більш уважнішими та обачними в процесі здійснення своїх функцій та зобов'язань.

Але для раціонального введення презумпції невинуватості платників податків в законодавче регулювання податкових правовідносин необхідним є створення відповідної бази та інфраструктури, які б дозволили зберегти ефективність реалізації фіскальної функції держави та забезпечити своєчасність здійснення правосуддя. Окрім того, ця система має виключити можливість зловживань зі сторони платників податків.

Тому нещодавно було зареєстровано петицію президенту України, щодо визнання права платника податків (податкового агента) на презумпцію невинуватості. В якій зазначається що робота держави, в першу чергу полягає у побудові ефективної системи верховенства права та заявляється про те, що держава не має права перекладати свою неспроможність забезпечити невідворотність покарання на плечі підприємців. Робота підприємців – створювати робочі місця і розвивати економіку. Робота держави – слідкувати за законністю і не заважати підприємцям робити свою справу. 20-го січня 2023р. Президент України Володимир Зеленський надав відповідь на петицію про визнання права платника податків (податкового агента) на презумпцію невинуватості, в якій зазначено, що ефективна система гарантій забезпечення прав платників податків є важливим компонентом у сукупності передумов зміцнення економічного потенціалу держави, а її розбудова – одне із пріоритетних завдань державної влади у відповідній сфері. Водночас питання розбудови сприятливого податкового середовища для сумлінних платників податків залишається вкрай актуальним, про що свідчить і підтримка понад 25

тисячами громадян петиції, що розглядається. Виходячи з конституційних повноважень, а також згідно з Законом України "Про Кабінет Міністрів України" Уряд України забезпечує проведення державної економічної, фінансової, податкової та правової політики, вживає заходів щодо запобігання і протидії корупції, спрямовує та координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснює контроль за їх діяльністю, додержанням законодавства органами виконавчої влади, їх посадовими особами. З огляду на викладене Прем'єр-міністру України Д. Шмигалю запропоновано забезпечити всебічне опрацювання згідно з компетенцією порушених в електронній петиції питань, включаючи проведення аналізу міжнародного досвіду у відповідній сфері, та вжити за результатами необхідних заходів, у тому числі спрямованих на посилення захисту прав платників податків під час практичного застосування нормативно-правових актів [4].

Висновки. Отже, ведення принципу невинуватості платників податків може мати позитивний вплив на систему оподаткування та економіку в цілому, забезпечуючи більш ефективну та справедливу взаємодію між платниками податків та державними органами. Цей крок може підняти рівень довіри до державної влади, а також готовність платників податків дотримуватися податкового законодавства та сприяти розвитку економіки. Крім того, ведення презумпції невинуватості платників податків може зменшити кількість помилкових відповідальних рішень, які можуть бути прийняті державними органами. Це може допомогти зменшити кількість судових справ, пов'язаних з порушеннями податкового законодавства, та забезпечити більш ефективне використання ресурсів держави. В цілому ведення принципу презумпції невинуватості платників податків є важливим елементом правової системи, який забезпечує захист прав платників податків та може мати позитивний вплив на ефективність та справедливість системи оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Європейська конвенція з прав людини {Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97} з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11, 14 та 15 з Протоколами № 1, 4, 6, 7, 12, 13 та 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5526> (дата звернення: 21.03.23).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 32, ст.227) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (дата звернення: 21.03.23).
3. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5526> (дата звернення: 21.03.23).
4. Електронна петиція № 22/165654-еп "Визнати право платника податків (податкового агента) на презумпцію невинуватості", розміщена на вебсайті Офіційного інтернет-представництва Президента України 06.10.2022 громадянином Д. Є. Боярчуком. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/165654> (дата звернення: 21.03.23).

ФЕРБЕЙ Г. М., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **РИЄСВ С. В.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
*Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету, м. Чернівці*

ЗАГАЛЬНІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ РЕЗИДЕНТІВ

Актуальність. З 2020 року серед бізнесу та уряду стало актуальним питання щодо впровадження електронного резидентства, яке вже впроваджується у інших державах.

E-residency – це віртуальне резидентство, яке дає доступ до державних послуг та спеціальних програм окремої країни за відсутності фактичного громадянства.

Важливо розуміти, що цифрове резидентство – це не громадянство, не дозвіл на проживання і навіть не віза. E-residency потрібно лише для того, щоб вести діловодство – відкрити фірму в онлайн-форматі в обраній країні, користуватися державними та комерційними послугами для бізнесу, проводити транзакції. Воно може бути корисним для тих, хто має юридичні та бухгалтерські труднощі при роботі з іноземними клієнтами у своєму регіоні.

Іноземцю отримання такого статусу дозволяє проводити бізнес-діяльність в іншій країні через онлайн-режим та на пільгових умовах сплачувати податки.

Нарізі програми цифрового резидентства є у трьох країнах: Естонії, Литві та в Україні.

Результати дослідження. Верховна Рада України Законом від 06.10.2022 р. за № 2654-IX ВРУ затвердила зміни до Податкового кодексу України в розрізі оподаткування е-резидентів. Зміни набирають чинності з 01.04.2023 р. [1].

Е-резидентом має право стати, згідно із законом, повнолітній іноземець, який не є податковим резидентом нашої держави, не має українського ІПН, не має права на проживання у нашій державі постійно, не має доходів з нашої держави (пасивні є винятком) та не є громадянином чи резидентом України. Також обов'язково потрібно бути зареєстрованим у спеціальній системі, яка називається «Е-резидент», і бути платником єдиного податку III групи за ставкою 5 % [2].

Отримання статусу е-резидента має низку переваг. Зокрема, проведення бізнес-діяльності у нашій країні через онлайн-режим, сплата податків у розмірі 5% від доходу, відкриття рахунків в банку та управління ними (їздити в Україну для цього не потрібно, такі операції проводяться онлайн), отримання електронного підпису.

Податкова адреса платника податку е-резидента, згідно з Податковим кодексом України, – його електронна адреса.

Протягом календарного року з дати набуття свого статусу е-резиденти не

мають право: наймати українців; мати доходи з України (пасивні є винятком); дохід має бути не більшим 7 млн. 818,9 тис. грн [3].

Якщо дохід іноземця перевищує вищевказаний, то іноземець буде сплачувати податок у розмірі 15 %, а не 5%.

А податковий агент (банк, у якому електронний резидент відкрив поточний рахунок) повинен стягувати податок з кожної суми, яка зараховується.

Міністерством цифрової трансформації України буде встановлено перелік держав, громадяни чи резиденти яких будуть мати право отримати статус е-резидента. Але точно відомо, що країна-агресор буде включена до «чорного списку», тому росіяни такої можливості мати не будуть.

Також у списку не будуть ті держави, де процвітає корупція, великі ризики щодо відмивання доходів, фінансується ворожа країна.

Щоб стати електронним резидентом іноземець має пройти такі етапи: подання заяви в інформаційній системі «Е-резидент», яка в свою чергу є частиною порталу Дія; проходження ідентифікації; отримання індивідуального податкового номеру та підпису у Дії; реєстрація як фізична особа-підприємець III групи; відкриття поточного рахунку в банку України [3].

Загалом доступно декілька видів економічної діяльності за такою програмою і всі вони пов'язані зі сферою інформаційних технологій: комп'ютерне програмування, видання іншого програмного забезпечення, комп'ютерних ігор, інша діяльність у сфері ІТ.

Висновки. Для іноземців, які працюють у ІТ сфері, е-резидентство є дуже вигідним статусом. Завдяки йому іноземці можуть проводити бізнес-діяльність у ІТ сфері на Україні законно, сплачуючи податки на пільгових умовах та не відвідуючи Україну, оскільки всі операції можна зробити онлайн. Крім того, таким особам потрібно подбати про усунення подвійного оподаткування.

А для України позитивною стороною є наповнення державного бюджету податками, які сплачують е-резиденти.

Загалом, прийняття закону про е-резидентство стає досить важливим та вигідним як для України, так і для бізнесменів-іноземців.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо особливостей оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів : Закон України від 06.10.2022 р. № 2654-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-20#Text> (дата звернення: 23.02.2023)
2. З 1 квітня 2023 запрацює законодавство про е-резидентство // Дебет-Кредит. Дата розміщення: 23.03.2023. URL : <https://news.dtkr.ua/accounting/reposts/82464-z-1-kvitnia-zapraciuje-e-rezidentstvo> (дата звернення: 24.03.2023)
3. Демченко К. Е-резидентство: що дає іноземцям та як отримати статус? Офіц. сайт Компанії «Smart Solutions». Дата розміщення: 27.12.2022. URL : <https://smartsolutions.ua/e-rezidentstvo-shho-daie-inozemcjam-ta-jak-otrimati-status/> (дата звернення: 23.02.2023)

ХОДОВА К. О. здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КАРПОВА В. В.**, к.е.н,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця,
м. Харків*

МЕТОДИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність. У сучасних умовах динамічного розвитку міжнародного середовища та лібералізації зовнішніх ринків перед країнами гостро постають питання забезпечення національної безпеки, захисту національних ринків та виробників від надмірної експансії імпорту. За таких умов особливої актуальності набуває використання заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Водночас треба зауважити, що до їх використання необхідно підходити із обережністю та обґрунтовано, оскільки, як показує в окремих випадках практика, реальні наслідки можуть не співвідноситися із очікуваними.

Методи нетарифного регулювання є дієвим заходом митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який може застосовуватися державою в різних формах для досягнення різноманітних цілей. Тому актуальним є дослідження методів нетарифного регулювання, які в останні роки застосовувалися в Україні.

Результати дослідження. Згідно із даними порталу Trains [0] – глобальної бази даних щодо заходів нетарифного регулювання, кількість нетарифних заходів, які використовували різні країни світу до всіх товарних груп станом на 17.09.2021 року, різнилася за трьома укрупненими напрямками. Найчастіше використовувалися технічні заходи, пов'язані з імпортом, зокрема, санітарні та фітосанітарні заходи (29750), технічні бар'єри торгівлі (25772), а також заходи, пов'язані із експортом (7804), кількісні обмеження (6438). Найрідше застосовували нетехнічні заходи, пов'язані із імпортом, зокрема заходи із захисту торгівлі, що можуть застосовуватися за певних умов (332).

Статистичні показники, представлені на порталі Trains [0], свідчать про те, що санітарні та фітосанітарні заходи країни найчастіше застосовують до трьох товарних розділів:

II – продукти рослинного походження (8731);

I – живі тварини; продукти тваринного походження (6762);

IV – готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої та оцет; тютюн та його замітники (5835).

Водночас технічні бар'єри у торгівлі країни світу в 2021 р. найчастіше застосовували до товарних розділів:

1) VI – продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості (6841); найширше використовували ці заходи у 2021 р. Нова Зеландія (1195),

Китай (1042), США (585);

2) XVI – машини, обладнання та механізми (4738), а найширше використовували ці обмеження Китай (1340), США (630), Таїланд (279), Індія (268), Японія (234).

Аналіз динаміки застосування заходів нетарифного регулювання в Україні наведено у таблиці:

Таблиця 1

Аналіз динаміки застосування заходів нетарифного регулювання в Україні протягом 2012–2021 рр.*

Показник	Роки								
	2012	2013	2014	2015	2017	2018	2019	2020	2021
Санітарні та фітосанітарні заходи	5	2	3	3	3	—	11	8	15
Технічні бар'єри в торгівлі	19	6	4	5	5	18	14	15	18
Антидемпінгові заходи	3	2	2	2	1	3	3	8	—
Компенсаційні заходи	—	—	1	—	—	—	1	—	—
Гарантійні заходи	—	1	—	1	—	—	—	3	—
Спеціальні гарантії	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Тарифні квоти	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Експортні субсидії	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кількісні обмеження	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Разом	27	12	11	11	9	21	29	34	33

*Розраховано за даними порталу Trains [0]

Наведені в таблиці статистичні дані свідчать про те, що Україна є поміркованим ініціатором використання методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, оскільки найбільша сукупна кількість усіх заходів нетарифного регулювання становила 34 у 2020 р. та 33 в 2021 р. Зазначимо, що у застосуванні заходів нетарифного регулювання простежується аналогія із розвиненими країнами, оскільки найбільшу частку серед них в 2021 р. становили технічні бар'єри в торгівлі – 18, санітарні та фітосанітарні заходи – 15. Спостерігається також використання й інших методів нетарифного регулювання протягом досліджуваного періоду, зокрема, антидемпінгових, гарантійних заходів, кількісних обмежень.

До використання засобів нетарифного регулювання необхідно ставитися із обережністю, оскільки вони не позбавлені дуалізму та можуть мати суперечливі наслідки, а також викликати аналогічну відповідь з боку країн-партнерів. В якості прикладу можна навести імпортного збору на товари, що ввозять на митну територію України для вільного обігу, незалежно від країни походження, який був введений у 2015 р. за ставками: 10 відсотків для товарних груп 1–24 та 5 відсотків відповідно для товарних груп 25–97 згідно з УКТЗЕД [0]. Цей захід був погоджений із країнами-членами СОТ та Міжнародним валютним фондом і мав на меті забезпечити стабілізацію платіжного балансу, нарощення золотовалютних резервів, збільшення надходжень до Державного бюджету в зв'язку зі зростанням обсягів іноземної валюти від ввізного мита та

запровадження додаткового імпортного збору, покращення сальдо торгового балансу. Але, на жаль, очікуваних ефектів не було досягнуто, натомість запроваджений захід лише поглибив диспропорції стосовно зменшення реального ВВП країни, призвів до зменшення експорту та втрати позицій товаровиробників на традиційних ринках збуту через зниження їхньої конкурентоспроможності.

Висновки. На підставі проведеного аналізу заходів нетарифного регулювання, які застосовувалися в Україні на протязі останніх років, можна дійти висновку, що в митному законодавстві має бути чітко регламентовано конкретний перелік методів нетарифного регулювання ЗЕД. Окрім того, в умовах дефіциту бюджетних коштів доцільно повернути в українське законодавство норму щодо справляння плати за видачу ліцензії на право імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що має дозволити з одного боку захистити національних товаровиробників, а з іншого – наповнити бюджет.

Список використаних джерел:

1. TRAINS Portal. URL: <https://trainsonline.unctad.org/home>.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2015 р. № 119-р «Про завершення консультацій з міжнародними фінансовими організаціями стосовно запровадження тимчасових заходів щодо стабілізації платіжного балансу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-2015-%D1%80#Text>.

ШАПІНКО В. О., ПОМОЗОВА О. В., здобувачі вищої освіти
Науковий керівник – **ПІХНЯК Т. А.**, к.е.н., доцент,
доцентка кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. У той час, коли у країнах відбуваються військові дії, податки виступають одним із основних фінансових інструментів у регулюванні відносин між підприємствами та державою. В умовах війни, функціонування українських підприємств, як великих так і малих, має особливе значення як вагоме джерело надходжень до державного бюджету та створення робочих місць. Малі, середні та мікропідприємства (далі МСП) є найбільш активними у всіх соціально-економічних процесах, так як вони можуть швидко адаптуватися до ситуації, що склалася, заповнити ніші, що виникають у сфері послуг, мінімізувати збитки для себе та внутрішнього ринку в цілому. Тому для України важливо сформулювати та реалізувати обґрунтовану, ефективну національну політику підтримки розвитку суб'єктів господарювання.

Результати дослідження. Протягом тривалого часу обговорюється застосування спрощеної системи оподаткування щодо її вдосконалення. Досвід США, Європейського Союзу та Японії показує, що МСП безпосередньо впливають на показники економічного розвитку країни. Вони приносять доходи до бюджету, створюють робочі місця та працюють в сегментах ринку, до яких великим підприємствам важко адаптуватися. На цьому фоні країни Заходу активно підтримують і сприяють розвитку МСП шляхом спрощення процедур реєстрації, надання кредитів на пільгових умовах, запровадження спеціальних систем оподаткування та надання іншої фінансової допомоги [1].

Наразі Україна знаходиться у стані пошуку найоптимальнішої спрощеної системи оподаткування, яка б забезпечила податкові надходження до всіх рівнів бюджету, пожвавивши економічну діяльність і підтримку малих та середніх підприємств.

Згідно з частиною першою ст. 297 Податкового кодексу України спрощена система оподаткування, обліку та звітності передбачає заміну окремих податків і зборів єдиним податком із одночасним впровадженням спрощеного обліку та звітності [2].

Саме спрощена система оподаткування передбачає такі переваги, як: звільнення від сплати певних видів податків (податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, рентна плата та ін.); можливість права вибору сплати податку на додану вартість; спрощене ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Натомість, передбачається сплачувати суб'єктами підприємництва до

місцевих бюджетів лише один вид податку – єдиний податок. Проте, окрім єдиного податку, підприємці сплачують також єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що перераховується на рахунки Державної податкової служби. Спрощена система оподаткування виділяє чотири групи платників єдиного податку, а також встановлює обмеження щодо кількості працівників, рівня їх доходу, виду діяльності та ставки податку (табл. 1).

Таблиця 1

Оподаткування суб'єктів господарювання за спрощеною системою в умовах воєнного стану на 2023 р. *

Ставка єдиного податку	1 група	2 група	3 група	4 група
	ФОП	ФОП	ФОП; юр. особи	Сільсько-господарські товаровиробники
	до 10% від прожиткового мінімуму	до 20% від мінімальної заробітної плати	5% від доходу	відповідно до п. 293.9 ст. 293 Податкового кодексу України
Ставка єдиного податку для платників ПДВ	–	–	3% від доходу	відповідно до п. 293.9 ст. 293 Податкового кодексу України
На період воєнного стану	–	–	2% від доходу	
Обсяг доходу	1 085 500 грн.	5 421 000 грн.	7 585 500 грн.	75% (або більше) частка сільсько-господарського товаровиробництва
На період воєнного стану			обсяг доходу не перевищує 10 млрд. грн.	
Найменші працівники	–	до 10 осіб	без обмежень	без обмежень
Період оподаткування	1 рік	1 рік	1 квартал	1 рік
Види економічної діяльності	«роздрібний продаж» і «побутові послуги для населення»	«послуги», «виробництво/ продаж товарів» та «ресторанне господарство»	Будь-які види, що дозволені на спрощеній системі	

*Примітка. Складено авторами на основі джерела: [3]

Організація фінансової допомоги МСП є найважливішим кроком державної допомоги. На національному рівні прийнято Закон України від 12 січня 2012 року №4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», згідно з яким держава гарантує підтримку МСП, в тому числі у сфері інновацій, наукового, промислового

виробництва, підтримка у сфері експортної діяльності, підтримка у сфері підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і підприємців [4].

Основним завданням держави щодо підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в умовах війни є вдосконалення спрощеної системи обліку і звітності. Щоб підтримати підприємництво, уряд запровадив нові правила для полегшення вимог до бізнесу. Зокрема, у період дії воєнного стану значно розширено можливості платників податків щодо застосування спрощеної системи оподаткування: платники податків, чий дохід не перевищує 10 млрд грн, зможуть переходити до 3 групи за ставкою податку 2%, а торговці підакцизними товарами зможуть перебувати в 3 групі (при цьому для такого платника єдиного податку реєстрація як платника ПДВ буде призупинена); ФОП – платники єдиного податку 1 та 2 групи мають право не сплачувати єдиний податок та відповідно не подавати звіт за період несплати.

Крім того, необхідно прискорити прийняття Закону України «Про малий бізнес», щоб вирішити питання оподаткування українських малих підприємств. Цей закон визначає та узагальнює організаційну, правову та економічну основу допомоги малому бізнесу, надає чіткі та описові пояснення ключових термінів, а також визначає національні правила та основні сфери допомоги.

Висновки. Отже, державна підтримка та стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва є запорукою економічного зростання, зокрема на період воєнного стану – одним із вагомих джерел фінансування державного бюджету. Саме тому, важливо є продовження діяльності малими підприємствами, а головним завданням держави - створення комфортного середовища для їх функціонування.

Актуальною залишається проблема посилення національних систем підтримки, таких як: надання інформації, консультацій, з метою сприяння розвитку малих підприємств.

Список використаних джерел:

1. Буй Т. Г., Прімерова О. К. Податкове стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6533> (дата звернення: 06.02.2023).
2. Податковий кодекс України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 06.02.2023).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. Закон України від 15.03.2022 №2120-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-%D0%86%D0%A5#Text> (дата звернення 06.02.2023).
4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України від 12.01.2012 №4618-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17/ed20230331#Text> (дата звернення 06.02.2023).

ЯРЕЦЬ Я.В. здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **МАЦУКА В.М.**, к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту та фінансів
Маріупольський державний університет, м. Київ

ПРОБЛЕМА ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ, ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПРИКЛАДАХ США, ЄС ТА ІТАЛІЇ

Актуальність. Оскільки крипто валюта займає все тісніше позицію взаємодії із нашим життям, постає питання правильності трактування даного фактору і оскільки законодавчі оподатковані бази не пристосовані до цього явища, необхідно проаналізувати, як різні країни та організації на прикладі США, Італії та ЄС вирішують дане питання. Метою дослідження є розкрити основні питання, які пов'язані із оподаткуванням крипто валютою та цією діяльністю.

Результати дослідження. Відразу необхідно звернути увагу на трактування крипто валют. На відмінну від розуміння концепції крипто валюти, надати їй певне, конкретне чітке визначення, яке б відповідало юридичній незаперечності досить складно. Спираючись на слова окружного суду Техасу «зрозуміло, що біткойн можна використовувати як гроші», оскільки «Біткойн можна використовувати для придбання товарів або послуг і використовувати для оплати індивідуальних витрат на життя, біткойн є валюта або форма грошей» [1]. Але у той самій час біткойн не може бути грошима, оскільки не відповідає таким показникам, як:

- офіційного випуску хоча б якоюсь визнаною державою;
- не має паперового сліду;
- він не має зв'язку із банками чи державними органами.

ЄЦБ визнав Біткойн на грошима, а лише засобом обміну.

За деякими даними біткойн виступає як фінансовий інструмент у вигляді інвестиції та сировини. Але кожне ми спостерігаємо що він не може повністю задовольнити усі необхідні характеристики для кожного із наведених категорії оскільки для віднесення його до категорії «інвестицій», необхідний інвестиційний контракт, якого не має, а для категорії «Сировини» він не відповідає оскільки задовольняють принципово різні потреби.

Це є однією із причин створення нових законодавчих інструментів, які зможуть управляти явищем крипто валют.

Розглянемо на прикладі підходів США, Європейського Союзу та Італії до регулювання крипто валюти з боку оподаткування.

Підхід США щодо оподаткуванні

США надали законного трактування до криптовалюти при цьому процедуру за якою здійснювалось би оподаткування прибутку не було введено в частоті у вигляді федеральних податків через те, що крипто валюта не розглядалась як майно [2]. Це було встановлено через проблему віднести його

не лише до категорії «власність», а й до категорії «валюти». Врешті решт перевагу віднесення до категорії «валюти» було обумовлено тим що:

- анонімність власників такого «майна», робило би неможливим перевірки отримання платником податків за прибуток чи навпаки збитків;
- дуже сильно розгалужена ціна крипто валюти у різних місцях та часі;
- була б необхідність зміни процедури, яка визначає права власності у відношенні до законодавства штатів та федеральних законів.

Отже, крипто валюти визнані такі, що відіграють таку ж саму роль що і іноземні валюти та функціонує як цифрове представлення вартості і здійснюється за як: засіб обміну; засіб розрахунку; засіб збереження вартості.

Підхід ЄС щодо оподаткування. ЄС може компетенцію лише у сфері ПДВ, тому усі рішення були у цьому напрямі, а не прямо у оподаткуванні. ЄС вирішив звільнити крипто валюти від оподаткування ПДВ, відповідно до ст. 2 Директиви про ПДВ [3].

Причини такого рішення: біткойн виступає засіб платежу та у цьому вигляді сприймається певними операторами; обмін біткойнами виступає операцією послуг.

Підхід Італії щодо оподаткування. Італія стверджує що такі операції як покупка та продаж крипто валют та власне операції із їх обміну на більш традиційні валюти відповідають тієї діяльності, яка має бути оподаткованою. Тобто податок буде йти від доходу, який було отримано в результаті різниці покупці й подальшого продажу за більш високою ціною, оскільки такий дохід розглядається як отриманий в результаті фінансових послуг.

Якщо данні операції були здійснені не комерційним підприємством, то воно підпадає у категорію оподаткування «інших доходів» .

Італія розглядає даних суб'єктів як фінансових операторів, прирівнюючи їх до обмінників та постачальників гаманців.

Висновки. Ми можемо спостерігати, що крипто валюта, як представник «віртуального світу» все більше і більше впливає на наше життя і потребує дійсної уваги зі сторони держави, оскільки її вплив ще невідомий. Для зменшення ймовірності використовувати її у шкідливий напрямок(корупції, відмивання коштів, обхід податкової системи) необхідно запровадити правові механізми її регулювання. На прикладі оподаткування ми бачимо, що важко віднести явище крипто валюти під існуючі категорії, що призводить до з'явлення різних підходів до неї. Вважаємо, що необхідним є створення нової системи законодавства, власне у сфері оподаткування, а не традиційно намагатися відносити це явище під вже традиційно визначені категорії.

Список використаних джерел:

1. SEC v Shavers, 2013, U.S. District. LEXIS 110018 (E.D. Texas August 6, 2013).
2. Virtual Currency Tax Reform Act, H.R. 4602, May 7th, 2014. Curiously, this statute was proposed by MP Steve Stockman (Texas), who was the first member of the U.S. Congress who accepted funds in Bitcoin for his election campaign.
3. Case C-264/14 Hedqvist v Skatteverket, ECJ 5th Section, October 22nd, 2015. <http://surl.li/ftxtk>.

ЯРМОЛЕНКО Ю.Ю., к.е.н., м. Хмельницький,

СИНЧАК В. П., д.е.н., професор,

професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,

м. Хмельницький

УЗГОДЖЕННЯ РІШЕНЬ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК З ПДВ

Актуальність. Взаємовідносини платників податку на додану вартість з контролюючими органами в особі представників податкової служби завжди залишатимуться в центрі уваги громадськості, наукової спільноти, практикуючих експертів, органів законодавчої та виконавчої влади. Причому зі зміною податкового законодавства зазначені відносини ще більше актуалізуються та потребують дослідження окремих питань, серед яких узгодження рішень податкових органів за результатами проведених перевірок з ПДВ. Тому податковим перевіркам присвячена значна кількість публікацій науковців та практиків. Зазначимо наукові доробки О.В.Леги [1], Т.В. Фоміної і О.Б. Пугаченко [2], К.П. Проскури [3], Л.В. Синявської [4] та інших авторів. Віддаючи належне науковим пошукам дослідників у питаннях податкового контролю, наголосимо на недостатності наукових публікацій щодо вирішення проблеми узгодженості податкових повідомлень-рішень (далі – ППР) за результатами податкових перевірок з відшкодування ПДВ.

Результати дослідження. Податкові перевірки завжди викликали певні незручності для будь-яких суб'єктів господарської діяльності. Однак, якщо планові перевірки регламентовано і вони завчасно податківцями доводяться до зацікавлених сторін, то за інших їх видів платник податків може і не знати про їх початок (наприклад, камеральні якщо порушень не встановлено) або дізнаватися про них у телефонному режимі. Причому документальні виїзні перевірки розпочинаються відразу під час відвідування працівниками податкової служби об'єкта контролю, як правило без будь-яких попереджень, звісно, із наданням відповідних документів.

Після завершення перевірки платник податків отримує акт, якщо податківцями встановлено порушення або за відсутності останніх – довідку виїзної перевірки. Після отримання від контролюючого органу акта перевірки відповідно до Податкового кодексу України встановлено 10 робочих днів на можливість його оскарження та передбачено додатково 5 днів на прийняття податкового повідомлення-рішення (за умови, що суб'єкт господарювання не планує оскаржувати матеріали перевірки). Зазначимо, що оскаржити акт перевірки без прийнятого податкового повідомлення-рішення, практично неможливо навіть у судовому засіданні, оскільки судові інстанції не розглядають матеріали перевірки як окремих нормативно-правовий акт.

Проте, навіть отримавши податкове повідомлення-рішення, платнику ПДВ

не завжди вдається спрогнозувати його наслідки. Це пов'язано із тим, що у податковому законодавстві не чітко прописано порядок узгодженості дій за результатами перевірок.

Зупинимось на зазначеному питанні більш предметно з погляду проведення камеральних і документальних позапланових перевірок, що стосуються правильності заявленого бюджетного відшкодування ПДВ. Умовно позначимо платника ПДВ ТОВ «Світло», яким за грудень 2022 року визначено різницю між податковим зобов'язанням та податковим кредитом (як від'ємне значення) в обсязі 100 000 грн. Із вказаного обсягу за декларацією платника 30 000 грн. – це кошти, що оплачені постачальникам, а тому заявлені як бюджетне відшкодування на поточний рахунок ТОВ «Світло». Залишок коштів в обсязі 70 000 грн (100000 - 30000) ТОВ «Світло» задекларовано до складу наступного податкового (звітного) періоду (у нашому випадку за січень 2023 року). Декларацію подано 19 січня 2023 року.

Суб'єкт господарювання отримав акт камеральної перевірки 23 лютого 2023 року. Потрібно визначити подальші дії платника та встановити дату узгодження податкових-повідомлень рішень податкового органу.

За результатами камеральної перевірки ТОВ «Світло» з питань достовірності заявленого до відшкодування ПДВ за грудень 2022 року (акт від 16 лютого 2023 року), контролюючим органом встановлено наступне:

- платник не має права на бюджетне відшкодування ПДВ на поточний рахунок в обсязі 15 000 грн. (ППР форма В3). Так ТОВ «Світло» віднесено до податкового кредиту за грудень податкові накладні, що виписані постачальником у листопаді 2022 року на суму 15 000 грн. Зазначену суму включено у розрахунок бюджетного відшкодування (додаток 3 до декларації), але помилково зазначено період виникнення від'ємного значення «листопад 2022 року» замість грудня 2022 року;

- платником завищено від'ємне значення на 20 000 грн., що задеклароване до складу наступного податкового (звітного) періоду (ППР форма В4). Так до складу податкового кредиту грудня 2022 року віднесено податкову накладну від одного з постачальників на суму ПДВ в розмірі 35 тис.грн. Однак ТОВ «Світло» помилково в індивідуальному податковому номері (Додаток 1 до декларації) не правильно вказало код платника ПДВ - постачальника. Це дало підставу працівникам контролюючого органу робити висновок, що платник ПДВ – постачальник не виписував заявнику податкову накладну, чим завищено від'ємне значення на 20 000 грн (35000-15000).

У даному випадку ТОВ «Світло» доцільно було б у лютому 2023 року подати уточнюючий розрахунок, виправивши помилки у додатку 1 та 3 до декларації за грудень. Зазначені суми згідно встановлених вимог платник мав би включити в рядок 16.2 декларації за лютий 2023 року (граничний термін подання декларації – 20 березня 2023 року), не очікуючи рішень податкових органів. У разі отримання ТОВ «Світло» від податкових органів у березні 2023 року податкових повідомлень-рішень (без подання уточнюючих розрахунків),

товариство мало б право включити результати перевірки за грудень 2022 року лише у квітні 2023 року, подавши декларацію за березень 2023 року.

Зазначимо, що деякі практикуючі експерти пропонують платникам ПДВ не подавати уточнюючі розрахунки у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок, після отримання актів перевірок. На їх погляд, «результат такої перевірки включається до поточної декларації з ПДВ до рядка 16.3 з одночасним заповненням таблиці до цього рядка» [5]. Однак, причини, за якими контролюючим органом визначено порушення законодавства з ПДВ, можуть бути різними. Саме на їх різнобічності нами акцентовано увагу вище. Тому із вказаним висновком щодо неподання уточнюючого розрахунку доцільно погодитися, якщо помилки за результатами перевірки неможливо виправити. У разі якщо результатом порушень стали несуттєві помилки у звітності, то тоді, на нашу думку, доцільно подати уточнюючий розрахунок, не чекаючи рішень податкового органу.

Висновки. Розглянуті нами пропозиції щодо проблемного питання узгодженості рішень податкових органів надаватиме можливість платникам ПДВ оперативно приймати відповідні управлінські рішення по усуненню перешкод у виправленні помилок, а також зайвого часового лагу при поверненні заявленого ними до відшкодування ПДВ. Крім цього подання уточнюючих розрахунків платником є більш сприятливим заходом, оскільки усуває можливість складання протоколів за порушення ведення податкового обліку, що не тільки позбавляє накладання адміністративних штрафів судами на посадових осіб, але й сприятиме позитивним результатам фінансової діяльності господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Лега О.В. Податкова перевірка як форма реалізації податкового контролю. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/90.pdf>
2. Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б. Організація і методика податкових перевірок: навчальний посібник. Дніпро : Середняк Т. К., 2020. 292 с.
3. Проскура К. П., Лукова О.С. Особливості призначення та проведення економічних експертиз і експертних досліджень при проведенні податкових перевірок та оскарженні їх результатів. Міжвідомчий науково-методичний збірник «Криміналістика і судова експертиза».2020. Випуск 65. С.525-533.
4. Синявська Л.В., Петрів М. Особливості податкових перевірок в умовах воєнного стану. Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій України та країн V-4. Improvement of the financial and credit mechanism for ensuring innovative development of the agricultural sector of economy, rural territories of Ukraine and countries V-4: збірник тез міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Частина II. Дубляни: ЛНУП, 2022. С.50-55.
5. Коваль О. Зменшення від'ємного значення ПДВ за наслідками перевірки. URL: tax-expert.in.ua/uk/publications/zmenschennia_vidiemnoho_znachennia_pdv_za_naslidkamy_perevirky/

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ

ALEKSEYENKO LYUDMYLA, Dr. of Econ., Prof.,
Head of the Department of Management and Administration,
*Ivano-Frankivsk Education and Research Institute
of Management of the Western Ukrainian National University, Ivano-Frankivsk*
TULAI OKSANA, Dr. of Econ., Prof.,
Head of the Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil

INFORMATION SUPPORT FOR THE MANAGEENT OF LABOR RESOURCES IN THE CONDITIONS OF THE GLOBAL COST OF LIVING CRISIS

Topicality. Global economic activity is accompanied by high inflation, a crisis in the cost of living, and the rigidity of financial conditions in most regions of the world [1]. In Ukraine, under the conditions of martial law, the trajectory of economic development requires reinvesting economic assets in preserving the quality of citizens' life. This requires the possibility of improving work activities and harmonizing the economic interests of employees in the context of promoting the creation of new jobs and the growth of business activity. It is important, firstly, to determine the ways of socialization of the labor potential, taking into account the capabilities of the state; secondly, assessment of demographic processes, dynamics of the number and composition of the economically active population; thirdly, to promote the development of the labor potential of territorial communities.

Research results. The essence of financing the development of labor resources was substantiated by such scientists as V. Bazilevich, V. Demyanishyn, M. Zabashtanskyi, I. Kaul, N. Cole, A. Lerner, Z. Lobodina, I. Kaul, N. Cole, A. Lerner, V. Ostroverkhov, P. Manasse, and E. Fama. In the conditions of martial law, ensuring the preservation and development of the national labor potential requires taking into account the challenges of the international labor market [2, pp. 1-8].

The research company Gradus Research analyzed the dynamics of Ukrainians' migration attitudes and found that almost half of those who left their place of permanent residence have already returned. In addition, military aggression fundamentally or strongly changed the life of the vast majority of the population – this is declared by 82% of respondents [3]. Therefore, it is important to focus on the formation of labor resources in the conditions of cyclical crisis, to identify the tools for evaluating the financial support of the labor potential; diagnosing the impact of demographic processes on the formation and use of labor potential, the practice of savings in financial institutions from the standpoint of their impact on the quality of employee financing.

Financial provision of the labor potential should contribute to the optimization of funding sources by intensifying cooperation between stakeholders and the labor potential of the territorial community in order to obtain a synergistic effect. Specialists of the National Institute of Strategic Studies recognize that Ukrainian communities not only pass their own crash test in absolutely harsh and dangerous conditions, but also implement in practice the principles and standards of the main international documents in the field of local self-government - especially important during the war [4, p. 5].

Special attention should be paid to the improvement of the system of economic relations regarding the accumulation of financial resources at the expense of budget allocations, credit resources, investment resources of households, funds of international financial aid with the aim of their targeted use for the development of the labor market. It is important to track changes in the sex-age structure of the population, the parameters of population reproduction and the specific weight of age groups of the population in certain regions of Ukraine, indicators of the demographic burden, which take into account the number of people before and after working age, the dynamics of the number and composition of the economically active and economically inactive population, the structure of economically active population by level of education. We share the point of view that the threatening demographic situation in the country requires appropriate assessments of stability and, first of all, determination of boundary criteria and conducting practical assessments [4, p. 13]. In this context, it is important to take into account the increase in emigration, primarily of experienced qualified specialists and young people. Therefore, it is necessary to assess the resilience of regions and communities to these threats, identify weak points, develop and effectively implement a set of measures aimed at increasing the resilience and, accordingly, the security of regions and territorial communities.

The reconstruction of Ukraine will require an economically active population with an appropriate level of education. In Ukraine, the project of the World Bank and the Ministry of Education and Science of Ukraine "Improving higher education in Ukraine for the sake of results" is being implemented [5]. This is the only investment project of international financial organizations that provides comprehensive support to the reform of the higher education sector of Ukraine. We believe that in the process of implementing this project, the process of state regulation of the transfer of scientific knowledge will ensure that the skills and knowledge of graduates of higher education institutions meet the requirements for the reconstruction of Ukraine. In addition, for 2023, the World Bank plans to implement this investment project to develop educational programs and start training academic managers of higher education institutions, whose competencies will correspond to the "transfer of knowledge" as a factor in the innovative development of the national economy.

Conclusions. Summarizing, we note that the interpenetration and complementarity of political and economic processes in the labor market requires optimization of the tax component, the formation of population savings and the determination of the scenario of choosing social benefits for employees. The use of

financial incentives and the implementation of public-private programs are priorities for the development of labor potential in Ukraine.

References:

1. Countering the cost-of-living crisis. URL: <https://www.imf.org/ru/Publications/WEO/Issues/2022/10/11/world-economic-outlook-october-2022>.
2. Alekseyenko L. M., Tulai O. I., Alekseyenko M. D. Modern Trends in Labor Migration in the Context of Global Challenges / The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 1436 p.
3. Кожен третій українець став мігрантом за 11 місяців війни. Дослідження Gradus Research. URL: https://lb.ua/society/2023/02/02/544550_kozhen_tretiy_ukrainets_stav.html
4. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, В. О. Баранник, Н. В. Бахур та ін.] ; за ред. В. Г. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 54 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.02>.
5. Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/udoskonalennya-vishoyi-osviti-v-ukrayini-zaradi-rezultativ-andrij-vitrenko-prezentuvav-aktualnu-informaciyu-shodo-realizaciyi-proyektu>.

АНДРОС С.В., д.е.н, доцент, провідний науковий співробітник
відділу фінансово-кредитної та податкової політики,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ

ГЕРАСИМЧУК В.Г., д.е.н., професор,
професор кафедри міжнародної економіки,
Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ ІЗ БАНКІВСЬКИМИ АКТИВАМИ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ

Актуальність. Пандемія і російська агресія та пов'язані з ними заходи політики вплинули на фінансове становище домашніх господарств, підприємств, урядів. Мораторій на платежі та примусове виконання підтримали позичальників, дозволивши тимчасово призупинити виконання своїх банківських зобов'язань щодо погашення кредитів. Застосовуючи мораторій, банки змогли допомогти пом'якшити економічні наслідки коронавірусу та війни для домашніх господарств. Складно сказати, які позичальники постраждали від пандемії і війни безповоротно та як боржники пристосовуватимуться до структурних змін в економіці. Однак очевидно, що багато позичальників стикаються з фінансовими труднощами, які виходять за межі дефіциту ліквідності. Ця ситуація є безпрецедентною проблемою для банків та органів банківського нагляду, оскільки масштаби потрясіння, що тривають, невизначеність повоєнних наслідків, а також подальша державна підтримка надзвичайно утруднили перевірку, моніторинг та управління ризиками.

Результати дослідження. Тяжке становище позичальників призводить до збільшення непрацюючих кредитів у банківському секторі. Дані свідчать, що у 2022 р. відношення заявлених проблемних кредитів до загальної суми кредитів в Україні було не стабільним. Натомість у Польщі за аналізований період спостерігається загальна тенденція до зменшення проблемних активів (рис. 1). Мораторій та інші заходи підтримки позичальників діють в Україні до тепер, одночасно як і фіскальні та монетарні інтервенції, спрямовані на пом'якшення впливу пандемії і російської агресії на домогосподарства та підприємства. Відносно спокійні міжнародні фінансові ринки також впливають на внутрішні умови фінансування України, особливо через послаблення тиску на рефінансування державного боргу.

Незважаючи на, здавалося б, відносно позитивні дані, банкіри та політики очікують, що проблемні кредити значно зростуть, коли уряд скасує мораторій, а позичальники зобов'язані будуть виплачувати свої кредити згідно з початковим графіком погашення. В Україні вже спостерігається значне збільшення позик спеціального згадування (кредити з потенційно слабкими перспективами погашення, але ще не вважаються непрацюючими) та прискорення превентивної реструктуризації позик, що може затримати визнання кредитних збитків. Вказане свідчить про те, що відбувається зростання тиску на якість активів.

Банки контролюють процеси управління проблемними кредитами в ході звичайної діяльності, але масштаб і складність очікуваного збільшення

проблемних кредитів може перевищити спроможність банківської системи, створюючи тиск, який вплине на економіку в період повоєнного відновлення.

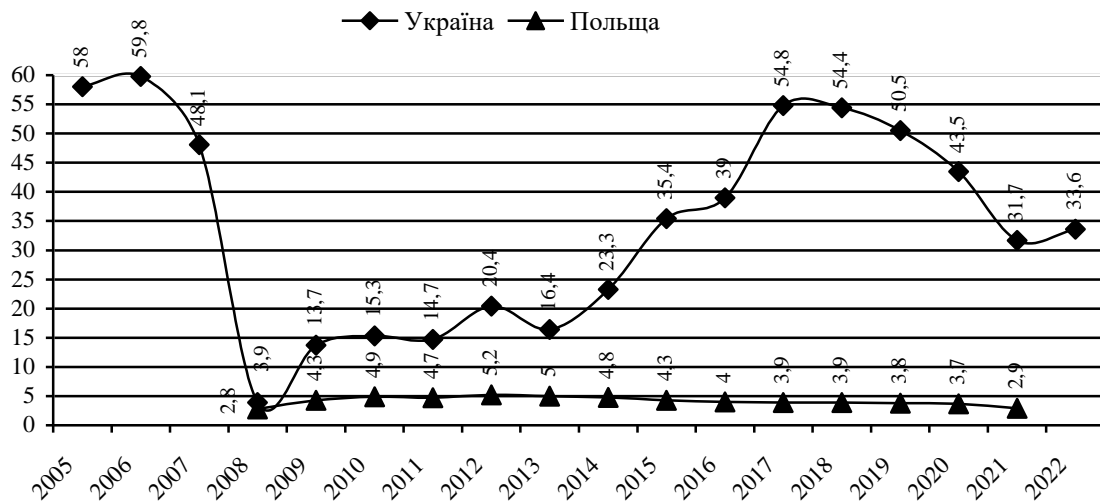

Рис. 1. Частка непрацюючих кредитів банків до загальної суми валових кредитів в Україні та Польщі, 2005-2022 рр., %

Примітка. Складено за [1].

Так, маючи справу з великими та зростаючими обсягами проблемних кредитів, банки часто припиняють фінансувати як сторону пропозиції в економіці, відмовляючи в позиках життєздатним підприємствам для інвестицій та оборотного капіталу, так і сторону попиту, відмовляючись фінансувати споживання та кредитування домашніх господарств. Для банків, які сильно схильні до повільно зростаючих і низькопродуктивних підприємств, капітал може бути прив'язаний до низько ефективних секторів за рахунок тих, що швидко зростають. Отже, якщо дивитися на майбутнє, то зростання проблемних кредитів може вплинути на здатність вітчизняного банківського сектору підтримувати повоєнне відновлення економіки за допомогою нових кредитів, одночасно збільшуючи ризик банкрутства банків.

Вплив кризи COVID-19 і війни на якість активів у банківському секторі України залежить від складної взаємодії факторів, включаючи серйозність пандемії і війни, тривалість та суворість заходів стримування, важливість сильно постраждалих секторів економіки, а також фінансові можливості банків покривати кредитні збитки, що зростають, та їх оперативна готовність працювати зі зростаючими обсягами безнадійної заборгованості.

Таким чином, високий рівень проблемних кредитів може серйозно загальмувати повоєнне відновлення. Щоб зберегти капітал і впоратися з невизначеністю в періоди фінансової кризи, кредитні посередники зацікавлені в тому, щоб нормувати кредит, наданий позичальникам з вищим ризиком, таким як мікро-, малі та середні підприємства (ММСП) та вразливі домогосподарства з недостатнім рівнем обслуговування. Так само міжнародне кредитування прикордонних ринків з низьким доходом, які особливо сильно постраждали від пандемії, також може вичерпатися, оскільки потенційні кредитори знижують свою схильність до ризику, щоб зберегти свій капітал. Вчасне вжиття рішучих заходів

для усунення проблемних кредитів і підтримки, а в разі необхідності відновлення міцності банківської системи має вирішальне значення для того, щоб банки та інші кредитори мали достатній капітал для фінансування повоєнного відновлення.

Високий рівень банківських проблемних активів обтяжує всі рівні економіки. Для позичальників неспроможність повернути борг може призвести до втрати активів і можливостей для бізнесу, а також поставити під загрозу доступ до кредиту в майбутньому, що негативно позначиться на економіці в цілому. Для банків проблеми з якістю активів можуть призвести до неправильного розподілу капіталу, вищих витрат на фінансування та зниження прибутковості. Ці проблеми можуть підвищити вартість фінансування для позичальників і погіршити здатність банку вести життєздатний і стабільний бізнес. Банки можуть реагувати на це зменшенням обсягів кредитування, що призводить до виключення таких груп підвищеного ризику, які недостатньо обслуговуються (ММСП, жінки та бідні).

На агрегованому рівні високий рівень проблемних кредитів стримує повоєнне відновлення. Через те, що капітал прив'язаний до секторів із низьким рівнем ефективності, розвинуті сектори можуть мати обмежений доступ до нового капіталу, а тому довіра до ринку страждає. Банки з високим ризиком проблемних кредитів і вузькими резервами капіталу можуть бути схильні скорочувати надання кредитів і продовжувати фінансувати слабкі банки або неплатоспроможних позичальників – так зване зомбі-кредитування. Коли банківський капітал заблокований у проблемних секторах і підприємствах, можна запобігти деяким вторинним крахам бізнесу, але це також відволікає кошти з більш продуктивних секторів економіки.

Висновки. Таким чином, неефективні підприємства можуть мати домінуючий вплив на функціонування ринків ресурсів і продукції, що призводить до зниження економічного виробництва, інвестицій і зайнятості. Проблема стає особливо гострою у період повоєнного відновлення, коли вразливість банків до проблемних активів зберігається на підвищених рівнях через відсутність стимулів і механізмів для їх вирішення. Наступне слабке зростання, у свою чергу, скорочує нове кредитування та уповільнює скорочення проблемних кредитів.

Для банківського сектору, вразливого до швидкого зростання проблемних активів, наступні своєчасні коригувальні заходи для збереження фінансової стабільності допоможуть підтримати продовження надання кредитів: 1) забезпечення чітких і послідовних практик звітування про якість активів, які забезпечуються ефективним наглядом і сильними стимулами для заохочення швидкості та прозорості; 2) розвиток спроможності управляти непрацюючими кредитами, щоб уникнути швидкого зростання проблемних кредитів, що погіршує здатність банків фінансувати реальну економіку; 3) швидка робота з проблемними банками, щоб запобігти масовій кризі у фінансовій системі, неправильному розподілу фінансових ресурсів і ненаданню кредитів.

Список використаних джерел:

1. Bank nonperforming loans to total gross loans (%). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FB.AST.NPER.ZS?view=chart&locations=UA>

БАБІЙ І.В., БОВКУН Н.М.,

вища кваліфікаційна категорія, викладачі –методисти

Відокремлений структурний підрозділ «Уманський фаховий коледж технологій і бізнесу Уманського національного університету садівництва», м.Умань

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ ІНКЛЮЗІЇ» У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ

Актуальність. Дослідження змісту та особливостей інклюзивного розвитку економіки і можливостей його досягнення у країнах з різним рівнем соціально - економічного розвитку перебували в центрі наукового пошуку багатьох країн та міжнародних інституцій, серед яких Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Програма розвитку ООН (ПРООН), Європейська комісія, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Всесвітній економічний форум (ВЕФ), Світовий банк, Міжнародний центр політики інклюзивного зростання [4]. Інклюзивність, зокрема, визначено одним із ключових пріоритетів у стратегії економічного зростання «Європа-2020».

Результати дослідження. Уперше термін інклюзії було застосовано в 1970-х роках у США, але тоді виділяли лише соціальну інклюзію (процес збільшення ступеня участі усіх громадян у соціумі через доступ до можливостей і справедливий розподіл результатів праці), але з плином часу поняття набуло поширення вже в економічному просторі [1; 28].

Інклюзивне зростання - це концепція, яка забезпечує справедливості та рівноправ'я для економічних учасників, що супроводжується вигодами, принесеними кожному сектору економіки та різним верствам суспільства. Концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби. Інклюзивне зростання економіки є передумовою гуманного розвитку суспільства, тому він є багатофакторним і багаторівневим процесом, бо основою його є економіка максимальної зайнятості і взаємодії усіх суб'єктів. [1].

Отже, концепція інклюзивного зростання розширює традиційні моделі економічного зростання, зосереджуючи увагу на рівності людського капіталу, рівня та якості життя людей, якості навколишнього середовища, соціального захисту, продовольчої безпеки, доступу до ключових ресурсів, розподілу доходу та багатства [2].

Фінансова інклюзія досить нове поняття, точний зміст якого до цих пір не визначено. На думку деяких експертів, фінансова інклюзія - це рівний доступ та використання фінансових продуктів та послуг, які прийнятні за ціною, відповідають потребам домогосподарств та підприємств, доступні для всіх сегментів суспільства незалежно від доходу та місця проживання, надаються представниками фінансового сектору відповідально та екологічно для усіх учасників процесу.

Отже, загалом сутність фінансової інклюдії полягає у залученні населення, особливо слабо розвиненій його частині з низьким рівнем доходу, до певних фінансових продуктів у відкритій формі за допомогою різноманітних фінансових організацій та фінансової інфраструктури задля забезпечення. За даними Світового банку, більше 100 країн світу мають або вже розроблену національну стратегію з фінансової інклюдії. На жаль в Україні рівень фінансової інклюдії залишається на доволі низькому рівні.

Підвищення рівня фінансової інклюдії є важливим для:

- для регуляторів та держави загалом, оскільки залучає усі верстви населення до економічної системи, що у результаті сприяє зростанню економіки через мобілізацію заощаджень населення, інвестування у розвиток економіки держави, диверсифікацію фінансової системи;

для провайдерів фінансових послуг, оскільки збільшує кількість споживачів фінансових послуг;

для споживачів, оскільки вони можуть ефективніше та зручніше використовувати сучасні фінансові послуги, підвищуючи особистий добробут.

Висновки. Впровадження фінансової інклюдії в країні забезпечує: прибуткові іноземні інвестиції, розвиток експорту та імпорту, продовольчу безпеку, зростання туризму, підвищення рівня доходів, зростання підприємництва та розвиток малого та середнього бізнесу, зростання середнього класу, зменшення корупції, шахрайства та розкрадання [3].

Зростаючий обсяг досліджень виявляє багато потенційних користі від розвитку фінансової інклюдії - особливо через використання цифрових фінансових послуг, включаючи послуги за допомогою мобільних грошей, платіжних карток та інших фінансових технологій [4].

Список використаних джерел:

1. Базилюк А.В., Жулин О.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. К.: НТУ, 2015. Вип. 1.
2. Бобух І.Н., Щегель С.М. Стратегічні орієнтири економічного зростання в Україні. Інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник НАН України*. 2018. №7. С.55-70.
3. Стратегія Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64754192>.
4. Фінансова грамотність, обізнаність та інклюдія в Україні. Звіт про дослідження. Додатковий проект IP-FSS в Україні. Проект регіонального економічного зростання. листопад, 2017 р. *Фінансова інклюдія* // Офіційний веб-сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article>

БАЄВА А.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ТИЩЕНКО В. Ф.**, д.е.н, доцент,
завідувач кафедри митної справи та фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця,
м. Харків*

СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Реалії сьогодення показують світові, що нічого не буває стабільним та прогнозованим. Збільшена увага до одного відповідного сектору не дає сто відсоткової гарантії її продуктивної віддачі, тому держава повинна завжди розфокусувати фінансування та увагу на якомога більші галузі життя. Так, воєнні дії не були прогнозовані та внесли сильні зміни у соціальне, психологічне життя українців, а також економічне. Одним з головних джерел наповнення державного бюджету є сплата митних платежів. Зі частими змінами у митному та податковому законодавстві було внесено чимало умов, які спрощують проведення митних операцій та сплату платежів, введено перелік товарів, на які не розповсюджується митні обов'язки та звільнюють від оподаткування. Через соціальні, політичні фактори та аспекти щодо безпеки тимчасово, частково або повністю було припинено зв'язки з іноземними постачальниками. Експортно-імпортні зв'язки зазнали великої напруги. Зміна структури проведення митних операцій та її умов вплинула на фінанси. Все це призвело до різкого скорочення надходжень до бюджету України від митних органів.

Результати дослідження. Митні платежі слугують одним з економічних інструментів, які спрямовані на регулювання сплата мита та його обсягів. Так, близько 30% коштів, які надходять до бюджету України саме від проведення митних операцій. Воєнний стан в Україні вносить свої корективи не тільки на соціальне життя громадян, але неабияк завдає змін економіці країни. Будь-яка можливість, яка легально може наповнити державний бюджет має цінність та місце на існування. Так, сплата податків слугує одним з критеріїв підтримання економіки країни. розглядаючи митні платежі виокремимо: мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), а також податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції). Динаміка надходжень протягом 2015 – 2018 рр. щорічно зростання спостерігала на 21 – 26 %, станом на 2018 – 2022 рр. ситуація не стабільна.

З 2015 по 2021 роки серед митних платежів найбільшу частку займала сплата податку на додану вартість з імпортних товарів, відсоток корелювався від 25,4% до 31,8% від загального обсягу бюджету. Тим самим, вказала на значущість міжнародних зв'язків та справляння платежів для країни. У 2022 році значно змінилася ситуація. Так, ПДВ з ввезених товарів різко скоротився з 29% до 14% майже прирівнявшись до сплати ПДВ з вітчизняної продукції. У

2022 р. справляння митних платежів посіло друге місце у структурі доходів Державного бюджету України [0]. Внаслідок окупації земель, де вироблялася основний обсяг експортної продукції, експорт зменшився на 30-35% порівнюючи дані 2022 та 2021 рр., а обсяг імпорту на 16-20%.

Рис. 1. Динаміка надходження митних платежів до Державного бюджету України

Головним чинником різкого зменшення митних платежів слугують військові дії по всій території України. Напружений стан впливає на всі сфери життя. Міжнародне авіасполучення відсутнє, тому повітряні перевезення неможливі, так само як і водні, тим самим перекладаючи весь тягар на сухопутні перевезення. Саме через військові умови, українцям довелось переорієнтувати звичні схеми транспортування. Український автотранспорт значно зміцнив своє місце у міжнародній торгівлі, підтвердження цьому слугують нові підписання дозволів між Україною та Казахстаном. Судячи зі звітів вантажівками було транспортовано третину експорту з України та майже дві третини імпорту до Казахстану [0]. Через небезпеку, зруйнованість та загрозу життю більшість підприємств та бізнесів вимушені були закритися, митні кордони працюють здебільшого для міграційного потоку та забезпечення необхідних для життя перевезень, таких як гуманітарна допомога речей, продуктів та військової техніки, а також намагаються зберегти стабільні міжнародні зв'язки з партнерами.

Війна вимагає реформ в тому числі і у митній сфері. Протягом року спостерігаються постійні зміни і законодавчій базі. Так наприклад, Верховна Рада України прийняла законопроекти про звільнення від ПДВ та митних платежів на час воєнного стану для платників єдиного податку, в т.ч. для ЄП 2%, також фізосіб по транспортних засобах (Закон № 2142-IX п. 69.23 – 69.24 від 24.03.2022 р. в дії з 05.04.2022 р.) [0]. Вже від 30.05.2022 ВРУ ввела в силу законопроект № 7418 від 30.05.2022 р. який виключає норму щодо звільнення

від оподаткування ввізним митом товарів, що імпортуються. Такі нововведення ведуть за собою до зменшення надходжень митних платежів, а отже і фінансів до держбюджету.

Висновки. Зменшення товарообігу призвело до зменшення надходжень до державного бюджету від оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. Також, на скорочення надходжень впливає ефективність контролю митних органів. В умовах воєнного стану безпека громадян дуже важлива. Для здійснення якісного контролю потрібно багато часу та спеціальні пристрої, які полегшують такі процедури. Час є головною формою платежу для людини, тому держава спрямовує всі сили на його збереження і забезпечення якомога комфортного проходження потрібних операцій, що й призводить до скорочення терміну проведення контролю. Постійна зміна законодавства так само нестабільно впливає і на надходження платежів. Налагодження мирного стану в країні призведе до гармонізації усіх сфер життя, а отже і забезпечення високого рівня економіки. На даний час, держава створює сприятливі умови для громадян у митній сфері, але тим самим обмежуючи такими діями інші ніші життя.

Список використаних джерел:

1. Бикова А. Україна та Казахстан домовилися про збільшення міжнародних дозволів на 2023 рік. *Logist today*. 2023. URL: https://logist.today/uk/dnevnik_logista/2023-01-26/ukraina-i-kazahstan-dogovorilis-ob-uvelichenii-mezhdunarodnyh-dozvolov-na-2023-god/.
2. Доходи держбюджету України // Український портал про фінанси і інвестиції. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану. Закон України № 2142-IX від 24.03.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-%D0%86%D0%A5#Text>.

БАРАБАШ Л.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Актуальність. З 2021 року в Податковому кодексі України з'явилися норми, що відповідають за оподаткування інтернет-послуг. Дані нововведення викликали резонанс як серед платників податків, так і проміж науковців і власників бізнесу, адже корективи були внесені до податку на додану вартість, а відтак і нові зміни означали, що податковий тягар збільшує вартість послуг для кінцевих користувачів й обмежує певним чином їх спектр споживання.

Результати дослідження. Практика оподаткування інтернет-послуг, зокрема реклами з продажу, що провадиться в Україні з 2022 року, не є новою, адже присутня у податкових системах багатьох держав, зокрема країн Європи. В Україні під правове поле поправок до розділу III «Податок на додану вартість» Податкового кодексу України за № 1525 від 03.06.2021р. потрапили нерезиденти, що з 01 січня 2022 р. зобов'язані зареєструватися платниками ПДВ, що постачають електронні послуги: завантаження фільмів, книг, журналів; доступи до баз даних, телевізійних каналів, електронних ресурсів; послуги з дистанційного навчання; хмарні послуги; постачання програмного забезпечення; надання рекламних послуг в Інтернет. Таким чином, коло платників ПДВ поширилося на корпорації, що не були зареєстровані в Україні як платники податків і не мали власних представництв [1].

Очікуваним наслідком запровадження змін, спрямованих на розширення джерел доходів державного бюджету, стало підняття вартості послуг для кінцевих споживачів, тобто громадян. Однак для вітчизняних підприємств, що працюють в ІТ-сфері, запровадження ПДВ-оподаткування збалансувало ринок, адже сприяло створенню рівних конкурентних умов для всіх учасників ринку інтернет-послуг.

Започаткування оподаткування інтернет-послуг в Україні передбачало поповнення державної скарбниці на суму, наближену до 3 млрд грн щорічно [2]. Наразі ж, станом на 10 серпня, до бюджету від сплати даної частини ПДВ, за свідченням Д. Гетьманцева, надійшло 76 млн дол. від 53 великих компаній, зокрема Google; Apple; Facebook; Instagram; Onlyfans [3]. А саме оподаткування інтернет-послуг стало одним з важливих кроків до гармонізації податкової системи України з оподаткуванням у державах Європейського Союзу.

Гармонізація, або іншими словами узгодження норм податкового законодавства, всередині ЄС розпочалася у 1992 р. підписанням Маастрихтського договору, що мав на меті «... розробку загальної стратегії країн у сфері оподаткування на відповідному етапі інтеграційної взаємодії, координацію податкової політики, систематизацію та уніфікацію окремих податків і податкових систем країн, що входять до складу міжнародних

регіональних об'єднань» [4]. І найбільше зауважень, пов'язаних з гармонізацією податкового законодавства, стосуються саме непрямих податків, зокрема акцизного та податку на додану вартість, як таких, що відзначаються вагомим впливом на рух капіталів різних країн. А от уже в частині ПДВ значну увагу приділено саме гармонізації оподаткування інтернет-послуг. Пояснюється це тим, що інтернет-торгівля, електронна комерція й електронні гроші увійшли до переліку «фінансових термітів», що, за визначенням В. Танці, очільника Податкового департаменту МВФ у 1981–2001 рр., послаблюють і роблять неефективними податкові системи та фінансові механізми держав [4].

Висновки. Оподаткування інтернет-послуг ПДВ вже не є крайньою точкою гармонізації податкової системи: у червні 2022 р. країни «Великої сімки» дійшли згоди щодо впровадження податку на прибуток за ставкою 15% для транснаціональних корпорацій, до яких відносяться як інтернет-провайдери, так і великі компанії, що здійснюють електронну торгівлю та надають інші послуги, використовуючи мережу Інтернет. Зокрема, потенційними платниками нового податку мають стати згадувані вище Google, Amazon, Facebook, Viber, Apple, Netflix

Водночас суттєвим недоліком впровадження оподаткування інтернет-послуг в Україні є те, що його нормативна база наближена до аналогу російської федерації і білорусі, а не європейських країн. А тому гармонізація у даному сегменті має бути переглянута та збалансована відповідно вимог європейських податкових систем.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати на виробництво та/або розповсюдження реклами, та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам: закон України № 1525 від 03.06.2021 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t211525>.
2. Некрасов В. Зеленський підписав "податок на Google": чи подорожчає для українців Netflix, Apple, Google та Facebook. Економічна правда. 22 лютого 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/02/22/671239/>.
3. «Податок на Google» приніс бюджету близько 76 мільйонів доларів. Економічна правда. 10 серпня 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/08/10/690236/>
4. Юрченко В.В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу. Вектори для України. Ефективна економіка. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2651>

БІЛЕНЬКА А.О. здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ЛЕВКОВЕЦЬ Н.П.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри фінанси, облік і аудит
Національний транспортний університет, м. Київ

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК НАПРЯМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Актуальність. У сучасних умовах підвищення рентабельності підприємств є дуже важливим і складним завданням. У зв'язку ситуацією, викликаною пандемією COVID-19, українські підприємства у 2020 – 2021 рр. опинилися на межі виживання. Спад економіки, скорочення купівельної спроможності, відсутність підтримки (або її неефективність) з боку держави призвели до скорочення виробництва, або навіть зупинки цілих галузей господарства. Як наслідок, багато підприємств в Україні працюють нерентабельно, тобто є неприбутковими чи мають надто низьку рентабельність. Актуальність даної теми полягає у тому, що резерви забезпечують стабільний та ефективний виробничий процес підприємства при виникненні постійних ризиків; реальну оцінку статей активу балансу; відповідність між доходами та витратами підприємства; уточнення оцінки капіталу та зобов'язань підприємства

Результати дослідження. Важливим етапом аналізу рентабельності діяльності підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності та ефективності діяльності підприємства. Рентабельність – це відносний економічний показник, що характеризує ефективність виробництва та розраховується як відношення прибутку до витрат, тобто є нормою прибутку. [1] Показники рентабельності – це основні показники, які характеризують фінансові результати й ефективність діяльності підприємства. [2] Вони визначають прибутковість підприємства з різних позицій і формуються у групи відповідно до інтересів всіх учасників фінансово-економічного процесу та ринкового обміну.

Враховуючи актуальність та прикладне значення пошуку джерел підвищення рентабельності підприємства, науковці пропонують заходи, які забезпечать підвищення показників рентабельності підприємства. Гаватюк Л.С., Дембіцька А.В. [3] стверджують, що «для збільшення рівня рентабельності підприємству необхідно вдаватися до певних заходів, таких, як створення нової і підвищення якості продукції, що випускається; механізація, автоматизація, комп'ютеризація виробництва; стандартизація та сертифікація продукції; реінжиніринг бізнесу; економічне стимулювання персоналу; фінансування інвестицій; скорочення кількості автомобілів, які обслуговують адміністративний персонал; підвищення питомої ваги перевезень сировини та готової продукції залізничним транспортом».

Одним з подібних шляхів збільшення рентабельності на підприємстві є

фінансовий контролінг. Дана система забезпечує зосередження вирішальних дій з головних напрямків фінансової системи підприємства, яка дозволяє виявити відхилення фактичних результатів від нормативних, і використання грамотного менеджменту з метою підвищення ефективності діяльності підприємства. Саме контролінг забезпечує керівництво організації потрібними інформаційними даними. На будь-якому підприємстві контролінг включає такі елементи як планування, постановка цілей, контроль за виконанням, а також прийняття рішень.

Підвищення ефективності виробництва може здійснюватися двома шляхами: на основі ліквідації непродуктивних витрат, а також внаслідок прискорення науково-технічного прогресу, впровадження нової технології і техніки. З одного боку значні виробничі запаси – це омертвіння грошових засобів, які в них вкладені, недоотримання прибутку, з іншого великий запас створює можливості безперервного виробництва, і дає змогу отримати підприємству знижки на велику закупку від постачальників. Механізм пошуку резервів передбачає комплекс досліджень, пов'язаний з утворенням, виявленням і використанням резервів. Важливе місце в цьому займає класифікація резервів підвищення ефективності виробництва. [4]

Для зниження загального рівня витрат на виробництво і реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг), як свідчить зарубіжний досвід, дуже важливе значення має систематичний аналіз на кожному підприємстві, у галузі, у регіоні рівня безбитковості підприємств з поділом витрат на постійні та змінні. Тільки систематичне здійснення такого аналізу надасть можливість знайти резерви зниження витрат та оптимізації їх структури.

Крім того, це дозволить обґрунтовано планувати загальний обсяг витрат та їх структуру, відслідковувати тенденції у змінах питомих витрат на виробництво і реалізацію продукції (тобто витрат на кожен гривню виробленої і реалізованої продукції). Також, це дозволить приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення щодо планування, прогнозування та управління витратами і прибутками підприємств.

Для пошуку й підрахунку резервів зростання прибутку за рахунок зниження собівартості аналізують звітні дані щодо витрат на виробництво за калькуляціями, користуючись методом порівняння фактичного рівня витрат з прогресивними науково обґрунтованими нормами і нормативами за видами витрат (сировини і матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів), нормативами використання виробничих потужностей, обладнання, нормами непрямих матеріальних витрат, капітальних вкладень тощо.

Висновки. У сучасних умовах виживання підприємства в конкурентному середовищі та при складних економічних умовах країни залежить від його фінансової стійкості, яка досягається завдяки підвищенню ефективності виробництва на основі економічно грамотного використання всіх видів ресурсів, зниження витрат, виявлення наявних резервів та нових методів підвищення виробництва продукції і збільшення прибутку. Резерви

виробництва виступають науково обґрунтованим запасом виробництва та продажу продукції з метою дотримання договору поставки та фінансового плану, а також як невикористані можливості виробництва продукції, що можуть призвести до збільшення кінцевих фінансових результатів підприємства. Науково-технічний прогрес, вдосконалення організації виробництва, праці й менеджменту створюють постійний вплив на резерви випуску і реалізації продукції. Невикористані можливості виробництва та реалізації продукції є основним об'єктом аналітичного пошуку, оскільки не лише визначається втрачена вигода, а й оцінюються можливості та доцільність їх мобілізації. Резерви надають можливість щодо зростання ефективності виробництва, збільшення обсягу продукції і підвищення її якості за рахунок кращого використання ресурсів. Саме тому резерви постають основою, завдяки якій підприємство здійснює свою діяльність.

Список використаних джерел:

1. Алексєєнко В. Рентабельність підприємства в умовах трансформації ринкових процесів. URL: <http://www.nbuu.gov.ua>
2. Бочкарьова Т.О., Кулинич Р.О., Пігуль Н.Г. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. с. 188-193
3. Гаватюк Л.С., Дембіцька А.В. Оцінка рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в сучасних умовах господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 3. Том 1. с. 15-19.
4. Levkovets, N., Ilchenko, V., Boiko, S., Masalitina, V., Tesliuk, N. (2023). Risk-Oriented Approach to Financial Security of Motor Transport Enterprises. In: Alareeni, B., Hamdan, A. (eds) *Explore Business, Technology Opportunities and Challenges After the Covid-19 Pandemic*. ICBT 2022. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 495. Springer, Cham.

БЛИК Ю. С., аспірантка

Науковий керівник – **МАРДУС Н.Ю.**, д.е.н, доцент,
професор кафедри обліку і фінансів,

*Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут,
м. Харків*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ»

Актуальність. На сьогоднішній день актуальним та важливим є питання, пов'язане з визначенням фінансової стабільності місцевого бюджету. Фінансова стійкість бюджету відображає здатність органів місцевої влади реалізовувати покладені на них завдання та дозволяє мати комплексне уявлення про міцність фінансових основ діяльності органів місцевої влади, що є одним з пріоритетних завдань реалізації політики децентралізації фінансових ресурсів.

Результати дослідження. В науковій літературі на сьогоднішній день не існує єдиного підходу щодо визначення сутності поняття фінансової стійкості місцевого бюджету. Під стійкістю будь-якого об'єкта можна розуміти його здатність протистояти діям спрямованим на виведення його зі стану статичної або динамічної рівноваги.

У теорії фінансів і практичній фінансовій діяльності поняття стійкості часто ототожнюється з поняттям збалансованості, стабільності та рівноваги. В економічній літературі термін "фінансова стійкість" прирівнюється до таких термінів як: "фінансова стабільність", "фінансова безпека", "фінансова гнучкість", "фінансова рівновага". Але кожний із цих термінів має свої власні індивідуальні характеристики.

Погляди економістів та на проблему визначення фінансової стійкості не є однозначними. Дослідивши погляди вітчизняних дослідників на категорію «фінансова стійкість регіону», узагальнюємо за такими напрямками:

1. Фінансова стійкість місцевого бюджету - здатність стабільно розвиватися і при цьому протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам. Цієї позиції дотримуються такі науковці: О.М. Крук, Г. Михайлів, І. Микитюк, Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко, Ю.М. Воробйов, І.А. Когут, М. Козоріз.

2. Під фінансовою стійкістю місцевого бюджету розуміють здатність органів місцевої влади сплачувати свої фінансові зобов'язання (платоспроможність). Представниками цієї теорії являються: Т.Ю. Коритько, І.М. Боярко, О.В. Люта, Н.Г. Пігуль, І.М. Вахович, В.І. Щербакова.

3. Фінансова стійкість місцевого бюджету – це збалансованість доходів та витрат. Автори, які виловлюють цю думку: С.Я. Бугіль [1], О.П. Пантелєєв, С.П. Халява, В.Є. Панікін, В.Г. Боронос, Н. Старостенко, Л.А. Костирко, Н.Ю. Велентейчик [2].

4. Фінансова стійкість місцевого бюджету - фінансова можливість за рахунок власних фінансових ресурсів забезпечити соціально-економічний розвиток території (фінансова незалежність та самостійність).

На цій позиції стоять А.М. Поддерьогін, Л.Ю. Наумова, О.П. Кириленко,

М.І. Адаменко[3], К.Ю. Василькова, А.А. Янцевич.

Також зустрічаються окремі авторські позиції, які розглядають фінансову стійкість місцевого самоврядування через такі складові:

- платоспроможність (здатність органів влади сплачувати свої фінансові зобов'язання);
- зростання (проведення стимулюючої фіскальної політики для економічного зростання);
- стабільність (спроможність місцевого самоврядування виконувати майбутні зобов'язання з існуючим податковим тягарем);
- справедливість (здатність платити поточні зобов'язання, не змінюючи витрати на майбутні періоди);
- саморозвиток (забезпечення системи за рахунок відкриття нових джерел фінансування, доданих до традиційного бюджетного фінансування).

Аналізуючи наукові дослідження з цього питання, ми виявили, що досить часто поняття бюджетної стійкості розглядається науковцями виключно з точки зору висвітлення окремих елементів цього комплексного явища .

На нашу думку, сутність поняття „фінансова стійкість бюджету” потрібно розглядати як комплексне поняття, яке поєднує в собі всі вище наведені підходи (фінансова стійкість як збалансованість, стабільність, платоспроможність чи соціально- економічний розвиток).

Встановлено, що в науковій літературі виділяють певні типи фінансової стійкості місцевих бюджетів: абсолютна фінансова стійкість, нормальна стійкість фінансового стану, нестійкий фінансовий стан (передкризовий фінансовий стан), кризовий фінансовий стан. Фінансову стійкість місцевого бюджету можна розглядати з позиції поточної та довгострокової стійкості. Поточна стійкість пов'язана зі здатністю бюджету адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища, а також із забезпеченням виконання зобов'язань; довгострокова стійкість бюджету орієнтована на формування бюджетного потенціалу у зв'язку із стратегією розвитку бюджетної системи. Для місцевих бюджетів важливо досягнення як поточної, так і довгострокової стійкості.

Крім того, розглядаючи поняття «фінансової стійкості» вчені також виділяють реальну та уявну фінансову стійкість. Під реальною фінансовою стійкістю розуміють той рівень стійкості, який є наявним на даний момент, тобто це є фактичний показник. Розглядаючи уявну фінансову стійкість, говорять про бажаний показник, до якого прагне суб'єкт господарювання [4, с.474].

Розгляд та систематизація праць зазначених вище авторів дозволила встановити комплекс характеристик, що властиві фінансовій стійкості:

- бюджетна самостійність і платоспроможність, що проявляється можливості мобілізувати фінансові ресурси до бюджету без фінансової допомоги ззовні;
- фінансову здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім негативним

факторам, які впливають на соціально-економічний розвиток;

– збалансованість доходів і видатків бюджету;

– фінансову здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім негативним факторам, які впливають на соціально-економічний розвиток;

– високий рівень ліквідності активів бюджетної системи;

– наявність грошових резервів;

– орієнтація бюджету на позитивну динаміку стабільного розвитку, ефективність та результативність використання бюджетних ресурсів;

– здатність місцевих органів влади своєчасно забезпечувати фінансування покладених на них зобов'язань, зберігаючи свою фінансову безпеку в умовах додаткового рівня ризику.

– забезпечення інвестиційних потреб території в капітальних витратах на об'єкти соціально-культурної та побутово-комунальної сфери, охорони здоров'я, освіти, державного управління [5].

Висновки: Дослідивши існуючі сучасні підходи щодо поняття фінансової стійкості місцевих бюджетів з боку вітчизняних вчених, дійшли висновку, що на даний момент не розроблено єдиної класифікації щодо поняття фінансової стійкості саме місцевих бюджетів, так як проблема визначення сутності поняття бюджетної стійкості є досить суперечливою, що передбачає необхідність у поглибленому вивченні даного поняття в сучасній українській економічній літературі для практичного застосування.

Зміст категорії «фінансова стійкість місцевого бюджету» розуміється нами як комплексне поняття й означає стан збалансованості доходів та видатків місцевих бюджетів, за якого створюється можливість ефективного, повного і своєчасного фінансового забезпечення виконання своїх функцій та зобов'язань перед місцевим населенням, що забезпечують формування й розподіл фінансових ресурсів місцевих бюджетів у коротко-, середньо- та довгостроковому періодах, а також здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім факторам.

Список використаних джерел:

1. Бугіль С.Я. Фінансова стійкість та безпека місцевих бюджетів в умовах обмеженості фінансових ресурсів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип.1. С. 55-60.
2. Костирко Л.А., Велентейчик Н.Ю. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Фінансовий простір*. 2016. № 1 (21). С. 83–902.
3. Адаменко М.І., Василькова К. Ю., Янцевич А. А Внутрішні та зовнішні фактори фінансової стійкості монопродуктової компанії. *Бізнес Інформ*. 2017. № 3. С. 312-319.
4. Лисяк Л. В., Кушнір А.І. Фінансова стійкість місцевих бюджетів: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2019. № 1. С. 472–475.
5. Мардус Н.Ю., Брік С.В. Теоретико-методичні аспекти розвитку фінансово-економічних систем. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. = Financial and credit activity: problems of theory and practice: coll. of sci. pap.*; гол. ред. А. Кузнецова. Харків: УБС, 2020. Т. 3, № 34. С. 303-311.

БОДНАР О. А., к.е.н,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

БАГАТОВИМІРНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ ЦИФРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах цифровізації має базуватися на цифровій безпеці – тобто формуванні якісно нових факторів участі підприємств в єдиній інформаційній системі для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств та зниження зовнішніх і внутрішніх ризиків. Звідси виникає потреба в окресленні основних вимог до концепції цифрової безпеки підприємства.

Результати дослідження. Враховуючи багатфакторність та багатовимірність концепції цифрової безпеки підприємства, доцільно розглянути відсутність єдиного визначення та визнати можливість різних інтерпретацій цього поняття. При цьому в даному випадку виникає ще одна проблема: таке розмаїття концепцій породжує різноманітність методологічних підходів до визначення цифрової безпеки підприємств. Оцінка цифрової безпеки підприємства є відносним показником, що відображає стан цифровізації, дає змогу забезпечити економіку підприємства, виміряну за певний період.

Для зручності та цінності практичного використання методичний підхід має відповідати ряду вимог [1]:

- відображувати ключові фактори цифрової трансформації в контексті сучасних економічних умов;
- забезпечувати простоту розрахунків та економічну інтерпретацію отриманих оціночних значень;
- не викликати труднощів щодо значень окремих показників, які входять до підсумкового показника;
- виключити зайвий суб'єктивізм у розрахункових значеннях.

Орієнтуючись на виконання вищевказаних вимог до оцінки цифрової безпеки підприємств, можна використовувати коефіцієнтний метод оцінки. Його суть полягає в розрахунку конкретних показників, що характеризують ефективність застосування елементів цифровізації підприємств. У цьому випадку кінцевий показник виходить як середнє арифметичне відповідних коефіцієнтів. Відповідно до цього підходу розраховуються показники цифрової безпеки підприємств країн-членів ЄС [2].

Досліджуючи частку компаній, які проводять оцінку ризиків цифрової безпеки, було встановлено, що показник зростає зі збільшенням розміру компанії (менше 1/3 серед малих компаній, наближається до 3/4 серед великих).

Передача ризику (страхування) складає від 4 % у Литві до понад 56 % у Данії. В більшості країн ЄС схильність до передачі ризику зростає з розміром

підприємств.

Частка підприємств, на яких працюють люди, які знають про свої зобов'язання щодо безпеки ІКТ коливається від 1/3 у Греції до понад 3/4 в Ірландії, де також спостерігається висока концентрація бізнесу в секторі ІКТ. Ця частка також зростає з розміром підприємств: менше 60% серед малих підприємств, але більше 90% серед великих.

У Європейському Союзі, згідно з даними ОЕСД на основі Eurostat, методи оцінки ризиків цифрової безпеки для підприємств тісно пов'язані з тестами безпеки або процедурами резервного копіювання. У цілому можна зробити висновок, що великі компанії здійснюють цю діяльність в середньому набагато частіше, ніж малі.

Загалом тенденцію до страхування можна розглядати як ознаку серйозного ставлення компанії до цифрової безпеки. Однак це також залежить від наявності в країні страхових полісів, що покривають ризик цифрової безпеки. Традиційні страхові поліси або індивідуальні поліси кіберстрахування можуть покрити ризики. Створення середовища для цифрової трансформації підприємств, що працюють у традиційних секторах економіки, має включати низку спеціалізованих технологічних та бізнес-консультацій, які можуть проводитися відповідними центрами компетенції. Існує також попит на державно-приватну співпрацю щодо загальнонаціональних ініціатив (тобто, розвиток навичок і спільних стандартів) і комплексну фінансову структуру для підтримки підприємств. [3].

Висновки. Впровадження цифрових технологій в бізнес-процеси підприємств несуть нові ризики та загрози, не властиві традиційним (нецифровим) процесам; вони зумовлені новими технологіями та особливостями цифрової економіки. Виявлення можливих ризиків і загроз є однією з найважливіших цілей забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки. Підхід до аналізу ризиків і загроз підприємства в цифровій економіці має бути комплексним, що обумовлено багатомірністю концепції цифрової безпеки підприємства та її залежністю від внутрішніх та зовнішніх факторів впливу.

Список використаних джерел:

1. Samoilenko, Y., Britchenko, I., Levchenko, I., Lošonczi, P., Bilichenko, O. and Vodnar, O. (2022). Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. *Econ. Aff.*, 67(04): 619-629.
2. Eurostat (2022). Digital Economy and Society Statistics, Comprehensive Database. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society>. (дата звернення: 10.03.2023).
3. Яниогло А.И. Проблемы обеспечения экономической безопасности на предприятии // *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*, 1-2'2018 [73]. С. 201-211.

БОМОК А.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЛОПАТОВСЬКА О.О.**,
викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Фінансові відносини на підприємствах будь-якої форми власності тісно пов'язані з реалізацією функцій фінансового механізму, який відповідно являє собою систему управління фінансовими ресурсами підприємств з метою побудови ефективних фінансових відносин та впливу на кінцеві результати діяльності підприємства.

Діяльність підприємства супроводжується постійним кругообігом грошових коштів, який відбувається у формах витрат ресурсів і одержання доходів, їх розподілу і використання. Разом з тим, визначаються джерела фінансових ресурсів, напрями і форми фінансування, здійснюється оптимізація структури капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами з сплати податків, персоналом підприємства тощо. Такі грошові відносини складають зміст фінансової діяльності підприємства, в якій ключова роль відводиться саме фінансовим ресурсам [1, с. 158-161].

Результати дослідження. Як свідчить аналіз літературних джерел, в економічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення поняття «фінансові ресурси підприємства». Проаналізувавши різні визначення, вважаємо за доцільне фінансові ресурси трактувати як сукупність грошового капіталу підприємства, який використовується у фінансовій діяльності підприємства з метою отримання прибутку.

Використання фінансових ресурсів одним підприємством – це формування фінансових ресурсів для іншого. У подальшому отримані і сформовані фінансові ресурси інших суб'єктів знову ж таки будуть використані для зростання фінансових результатів діяльності. Відомо, що будь-які ресурси обмежені і досягти бажаного ефекту можна не тільки регулюванням їхнього обсягу, а й через установаження їх оптимальної структури.

Фінансові ресурси виступають основою для створення необхідних для нормальної господарської діяльності грошових фондів: статутного капіталу, резервного капіталу, фонду накопичення та споживання, фонду оплати праці, амортизаційного фонду тощо. Таким чином, підприємство може функціонувати на основі:

- 1) власних ресурсів, якщо їхня питома вага становить не менше 75-80%;
- 2) за рахунок залучених та позикових ресурсів, якщо їх питома вага не перевищує 55-60% загальної ресурсної бази;

3) змішаного фінансування – частки власних та залучених фінансових ресурсів майже рівні [2, с. 72-73].

Отже, у процесі формування фінансових ресурсів підприємств важливу роль відіграє визначення оптимальної структури їхніх джерел. Підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства, але і разом з тим дає поштовх до активізації та розвитку.

Як свідчить студіювання наукових джерел та сучасна фінансова практика [1-5], джерела формування фінансових ресурсів поділяються на власний та позиковий капітал. До власного капіталу відносяться: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток [3, с. 14-16].

Висновки. Кожне джерело формування фінансових ресурсів має певні позитивні та негативні ознаки. Власним фінансовим ресурсам підприємства притаманні простота та швидкість залучення, забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, зниженням ризику банкрутства, збереженням повного управління і контролю з боку засновників. Обсяги залучення власних фінансових ресурсів підприємства обмежені. Це залежить від ефективної діяльності підприємства у попередньому періоді та його фінансових можливостей.

Без сумніву, саме фінансові ресурси – це база функціонування підприємств різних галузей та форм власності. За їх правильного формування та використання в умовах нестабільної політичної та економічної ситуації в Україні суб'єктам господарювання слід враховувати суттєвий обсяг внутрішніх і зовнішніх чинників за для подальшого менеджменту фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Яременко В.Г. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. 2018. №19/3. С. 158–162.
2. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С.71 – 74
3. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. *Агросвіт*. 2020. №6. С. 14–21.
4. Стецюк П.А. Методичні аспекти оцінки ефективності фінансових ресурсів телекомунікаційних підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 2. С. 28–31.
5. Абдуллаєва А.Є. Особливості здійснення стратегічного управління фінансовими ресурсами на вітчизняних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 188–191.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Актуальність. Розвиток інноваційних технологій у фінансовій сфері потребує змін грошової системи, зокрема використання в розрахунках нових платіжних інструментів, важливе місце серед яких займають електронні гроші. На сьогоднішній день електронні гроші активно розвиваються, як важливий елемент фінансової інфраструктури будь-якої країни є перспективним та зручним платіжним інструментом; значно спрощують грошовий оборот в країні, скорочують транзакційні витрати на реалізацію товарів і послуг.

В Україні електронні гроші почали використовуватися вітчизняними економічними агентами для розрахунків в мережі Інтернет. Однак, запровадження і використання електронних грошей, має певні труднощі, що пов'язано, перш за все, з недостатнім досвідом роботи підприємств, державних органів та споживачів з системами електронних коштів і платежів. Саме тому сьогодні актуальним питанням залишається вивчення сфери використання електронних грошей, їх переваг та недоліків.

Результати дослідження. Для об'єктивного дослідження перспектив впровадження електронної валюти в Україні першочергово конкретизуємо досліджуване поняття як елемент фінансової системи. Слід розпочати із дефініції електронних грошей. У ст.1 п.14 Закону України «Про платіжні послуги» електронні гроші визначено як одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей.[1]

Іншими словами, електронні гроші є нічим іншим, як особливий запис на електронному рахунку їх емітента (тобто, банку), який підкріплений наявністю реальних фізичних грошових засобів. Електронні гроші, за вимогою власника рахунку, у будь-який момент можуть бути обміняні на їх паперовий еквівалент, а також, за наявності необхідної технічної бази, допускаються до використання власником у платіжних операціях.

Електронна валюта становить окремий вид електронних грошей, а разом і нову галузь досліджень, оскільки є цілковитим новаторством у сфері державних фінансів. За своєю природою цей вид грошей є найближчим до поняття криптовалюти, проте фактично базується на системі CBDC (Central Bank Digital Currencies). Таким чином, головну відмінність складає особа емітента – на відміну від криптовалютного майнінгу, яким може займатися будь-який зацікавлений суб'єкт, що володіє необхідним технічним забезпеченням (фінтех корпорації), випуск електронної валюти є виключною

прерогативою центрального банку країни, що планує запустити її в обіг. Генеральна ідея полягає у наданні національній електронній валюті статусу цілковитого еквівалента фідуціарних грошей, який, за бажання власника, може бути використаний у будь-якій трансакційній операції.

Запровадження електронної валюти відкриває перед центральними банками широкий спектр як переваг та важелів впливу на економіку, так і ризиків.

По-перше, це підвищення рівня операційної стійкості грошей. За неможливості використання готівки, електронна валюта може створити гідну їй альтернативу, а до того ж рівень зручності їх використання є куди більшим. Проте постає питання автономізації CBDC-систем: за умови перевищення попиту на електронну валюту перед традиційною, проблема залежності від електропостачання та інтернет-зв'язку викликають занепокоєння. Важливо підкреслити і ймовірність зростання кібер-ризиків, адже від надійності механізмів захисту у кібер-просторі безпосередньо залежить користувацька безпека грошових резервів.

По-друге, електронна валюта здатна створити умови для зростання рівня фінансової інклюзії. Запуск електронної валюти може значно розширити спектр доступу населення до фінансових послуг, проте існує ризик, що частина залишиться поза межами диверсифікації діджитал систем в силу різних суспільно-економічних факторів та особливостей, притаманних конкретній країні. Втім, очевидним є той факт, що вкладені в розвиток CBDC кошти і потреба забезпечення рівня їх корисності створять стимули для реформування і інших соціо-фінансових сфер. [2]

По-третє, використання цифрової валюти дозволить відслідковувати трансакційні операції та динаміку грошового обороту в режимі реального часу, що неможливо у випадку готівкових грошей. Це дозволить розширити рамки фінансової звітності та надасть центральним банкам додаткову опорну базу даних для вирішення поточних і прогнозування майбутніх проблем. Однак постає питання, чи виникне попит на цифрову валюту серед населення країн, економіки яких зазнають згубного впливу корупційних та бюрократичних процесів, уникнення оподаткування? В рамках такої ситуації існує два варіанти розвитку подій: цілковита модернізація фінансової та грошово-кредитної системи країни або ж відмова від ідеї CBDC як потенційно перспективної.

Окрему увагу слід приділити розвитку галузі цифровізації національної валюти в Україні. Національний банк України із 2016-го р. досліджував потенціал та технологічні можливості України у створенні е-гривні. Зауважимо, що західні експерти оцінюють український грошовий ринок найбільш підготовленим до впровадження цифрової валюти серед усіх інших країн Європи, котрі працюють над подібними проектами. Втім, розпочати слід із характеристики, так званого, платіжного ландшафту в Україні.

За даними НБУ, впродовж 2018-2020рр. кількість платежів та переказів через СЕП НБУ, карткові перекази та системи переказу коштів зросла на 44

млн. шт., 1366 млн. шт. і 123 млн. штук відповідно. Така динаміка безперечно свідчить про зростання ролі безготівкових переказів серед користувачів.

Якщо ж розглядати той же період обсяг платежів, то цілком очевидно, що превалюючу частку займає саме СЕП НБУ. До слова, це єдина в країні система міжбанківських переказів, яка забезпечує 97% міжбанківських переказів в нац. валюті.

Найбільше операцій в Україні здійснюється у карткових платіжних системах із застосуванням платіжних карток. За 2021 рік кількість емітованих платіжних карток в Україні зросла на 21,3% – із 73,4 млн шт. до 89,1 млн шт.

Станом на сьогодні у доробку НБУ існує два варіанти моделі випуску е-гривні: централізована і децентралізована. Централізована модель передбачає, що єдиним можливим емітентом е-гривні є НБУ. Відповідно, реєстраційні, облікові та валідаційні процеси стануть його виключною централізованою прерогативою. У цьому випадку комерційні банки виконуватимуть посередницьку роль агента розповсюдження цифрової валюти серед користувачів. До речі, використання електронних гаманців розглядається також у двох варіантах – ідентифікаційне та анонімне. Переваги централізованої моделі цифровізації гривні полягають, в першу чергу, у зменшенні кількості готівкових грошей в обороті, регуляторної і статистичної прозорості проекту, а також у зниженні витрат приватного банківського сектору – підтримка та модернізація блокчейн-платформи коштуватиме менше за випуск в обіг пластикових карток. Втім, виникають питання стосовно того, як швидко НБУ зможе пристосуватися до цілковито нової сфери грошового управління. Також викликає занепокоєння проблема високих витрат на повноцінний запуск електронної Платформи, які, вочевидь, повністю залежатимуть від ресурсів НБУ, а їх нестача може спровокувати гальмування розвитку проекту.

Попри те, що однією із основних цілей впровадження е-гривні НБУ вбачає скорочення обсягу готівки, на думку експертів, найбільш перспективною є альтернатива заміщення цифровізованою валютою саме електронних грошей. Готівка ж у пріоритетному ряді респондентів займає третє місце. [3]

Висновки. Станом на сьогодні, з об'єктивних причин, через повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації від 24-го лютого 2022 року НБУ був змушений тимчасово заморозити проект. Проте перспективи його розвитку не доцільно вважати нівельованими – по закінченню геополітичної кризи, створеної росією, дослідження цієї галузі модернізації української національної грошової одиниці буде поновлено.

Список використаних джерел:

1. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Central bank digital currencies: foundational principles and core features. <http://www.bis.org/>, 2020. 21 p. URL: <https://www.bis.org/publ/othp33.pdf>.
3. Результати опитування щодо можливості запровадження е-гривні. Київ: Нац. банк України, 2021. 20 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Ehryvnya_2021.pdf?v=4

БУРМІНОВА М. В., здобувачка вищої освіти
 Науковий керівник – **ЄГОРОВА О. В.**, к. е. н., доцент,
 доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Рентабельність показує наскільки ефективною є економічна діяльність підприємства, тому її визначення допомагає власникам бізнесу зрозуміти, як покращити роботу й зробити своє підприємство краще та відповідно отримати більші прибутки. Пошук шляхів підвищення рентабельності є однією з найважливіших завдань економічного аналізу, актуальність дослідження цього об'єкта посилюється в умовах нестабільності.

Результати дослідження. Рентабельність підприємства є відносним показником його економічної ефективності й відображає, наскільки результативною є діяльність та чи продуктивно використовуються ресурси суб'єкта господарювання [2]. Рентабельність характеризує прибутковість підприємства з урахуванням його розмірів та можливостей.

Щоб розрахувати рентабельність, слід зробити розрахунки та проаналізувати як певні показники впливають на підприємство.

Серед основних показників рентабельності виділяють:

- показники рентабельності капіталу (рентабельність сукупного капіталу та рентабельність власного капіталу);
- показники рентабельності активів (рентабельність активів, необоротних активів, основних засобів, оборотних активів);
- показники рентабельності реалізації (рівні валового, операційного та чистого прибутків);
- витратні показники рентабельності (рентабельність операційних витрат, витрати звичайної діяльності) [1].

Усі ці показники допомагають підприємству: зрозуміти, чи потрібне залучення кредитних коштів; прослідкувати, чи правильним є рішення щодо спрямування ресурсів; визначити розмір необхідних інвестицій; проаналізувати, чи принесе діяльність прибуток тощо.

Одні з основних резервів підвищення рентабельності – збільшення обсягу реалізації прибутку при зниженні собівартості, однак якість продукції повинна залишатися на тому ж рівні, що й була або навіть підвищуватися.

Тому, щоб підвищити рентабельність, необхідно раціонально розподіляти потенціал підприємства та намагатися оптимізувати витрати. Але не слід забувати про вчасну заміну обладнання й підвищення якості його ремонту, залучення нового кваліфікованого персоналу або підвищення знань робітників за допомогою курсів, тренінгів, нових завдань тощо. Слід покращувати роботу управління, заохочувати працівників виконувати роботу краще та старанніше, завдяки чому також збільшиться окупність витрат на оплату праці.

Однак, якщо підприємство хоче заощадити на оплаті праці та зменшити час, відведений на виконання завдань, потрібно застосовувати інноваційні методи для скорочення експлуатації робочого часу персоналу [2].

Важливим є покращення якості сировини та матеріалів, модернізація й автоматизація виробництва, правильний розподіл навантаження на потужності підприємства. Тобто підприємству потрібно проводити як організаційні, так і технічні й економічні заходи щодо підвищення рентабельності.

Усі ці зміни несуть за собою витрати, але варто пам'ятати, що вкладені кошти, за правильного виконання завдань і цілей, повернуться й збільшать прибуток.

Підприємству необхідно збільшувати свої доходи й робити це можна за допомогою продажу чи здачі майна в оренду, випуску акцій, залучення інвестицій та іншої діяльності.

Вагомим є і правильний розрахунок цін, які підприємство встановлює на свою продукцію, адже від них залежить як обсяг прибутку й ліквідність, так і загальна платоспроможність.

Зниження вартості призведе до залучення нових клієнтів і допоможе переманити їх у конкурентів [2]. У цьому можуть допомогти як цінові стратегії, так і маркетингові заходи, по типу реклами.

Надзвичайно важливим під час підвищення рентабельності є:

- правильний план дій;
- прогнозування покращень;
- передбачення негативних наслідків;
- контроль за виконанням завдань;
- коректне та пропорційне використання резервів;
- точні дії й вчасні зміни, якщо з'являються ситуації, через які нововведення не приносять результатів.

А щоб продовжувати працювати навіть у складні часи, коли економіка потерпає, підприємству слід налагоджувати систему збуту раціонально витратити ресурси та робити продукцію конкурентоспроможною, а саме підприємство мобільним, наскільки це можливо.

Висновки. Отже, рівень рентабельності є показником, який дає змогу оцінити, наскільки правильними є дії підприємства, а аналіз даних та прогноз на його основі допоможуть розробити ефективні резерви для покращення роботи підприємства, які вдосконалять його роботу та збільшать прибуток.

Список використаних джерел:

1. Курочкіна О. Рентабельність підприємства як основний показник ефективності його діяльності. ЛОГОС. 2020. URL : <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.43.html> (дата звернення: 22.03.2023).
2. Рентабельність підприємства. Школа бізнесу. Нова пошта. URL : <https://online.novaposhta.education/blog/rentabelnist-pidpriemstva> (дата звернення: 22.03.2023).

БУГА Є. Р., здобувачка вищої освіти
ЛАРІОНОВА К. Л., к.е.н.,
 доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. 24 лютого 2022 року вся українська економіка зіштовхнулася з величезними викликами, спричиненими повномасштабним вторгненням російської федерації на територію нашої держави. Ця війна призвела до гуманітарної, економічної, демографічної та інфраструктурної кризи і є головним джерелом загроз для безпеки економічної системи України та впливає на всі сфери національної економіки. До таких загроз можна віднести скорочення ВВП через зменшення обсягів експорту, сплачених податків, прибутковості бізнесу, різкий відтік населення за кордон, дефіцит фінансових ресурсів у банківській системі тощо. У сучасних умовах численних викликів, ризиків та загроз страхові послуги відіграють важливу роль в управлінні ризиками. Страховий ринок як частина фінансового ринку мінімізує загрози економічній та фінансовій безпеці як на мікро, так і макрорівні, посткризовому відновленню та економічному розвитку [1].

Оскільки страховий ринок є одним з найважливіших складових економіки країни, то дослідження його проблем та перспектив розвитку є головною умовою для проведення стратегічної політики, яка дозволить забезпечення найефективнішої страхової діяльності.

Результати дослідження. Повномасштабна війна, розв'язана росією, призвела до серйозних викликів в економічній стабільності України і призвела до відчутних змін у діяльності всієї нашої економіки, зокрема й страхового ринку. Незважаючи на всі складнощі, ринок страхування продовжує працювати. Більшість страховиків організували свою роботу, здійснивши евакуацію співробітників у безпечніші регіони, забезпечивши віддалену роботу персоналу, збереження технічних засобів та баз даних. Про це свідчать результати опитування страховиків, проведеного Національним банком України у березні 2022 року. Водночас страхові компанії зіткнулися з серйозними викликами [3]. У зв'язку з тимчасовим захопленням територій, фізичним знищенням об'єктів нерухомості, переміщенням суб'єктів бізнесу, скорочується кількість центрів обслуговування клієнтів страховиків. Для ризикового страхування проблемними є організація врегулювання страхових випадків у регіонах, де ведуться бойові дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригіналів документів для подання страховику з метою отримання страхової виплати, виклик поліції на місце ДТП тощо. Водночас компанії, що займаються страхуванням життя, повідомляють про суттєве зниження страхових внесків та фіксовані обмеження діяльності,

пов'язані з труднощами організаційної комунікації та роботи співробітників, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів. Усе це робить процес здійснення страхових виплат важким і довшим, особливо у випадках, пов'язаних із смертю застрахованих осіб на окупованих територіях [1].

За статистичними даними НБУ станом на 01.09.2022 року на ринку нон-лайф працює 140 страховиків, з них 13 - компанії зі страхування життя (таблиця 1).

Таблиця 1

Зміни у складі учасників страхового ринку (страховиків) у 2022 році

Кількість страховиків в у ДРФУ	01.01.2022		01.03.2022		01.09.2022	
	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати
Всього, з них:	156	144	145	142	140	140
non-life	143	131	132	129	127	127
life	13	13	13	13	13	13

Джерело: [5]

У січні-лютому 2022 року з ДРФУ виключені 10 страховиків-неліцензіатів, які були зареєстровані в зоні ООС та АР Крим, а також 1 страховик – після анулювання йому ліцензій.

З початку військової агресії страховий ринок зменшився на 5 учасників сегменту non-life, а саме на 3 страховики – після анулювання ліцензій (як захід впливу), на 1 страховика – після анулювання ліцензій за заявою та на 1 страховика, який був у січні 2022 року включений до ДРФУ, проте так і не отримав жодної ліцензії на здійснення страхової діяльності [5].

Також згідно опитування страховиків-учасників Асоціації «Страховий бізнес» лише 5% компаній стабільно та без проблем продовжують роботу. Біля 60% працюють, проте мають певні труднощі. Майже 30% стикнулись з вимушеним перериванням діяльності і лише частково відновили роботу, а 10% взагалі ще не можуть відновити операційну діяльність. Наслідками воєнних дій є падіння рівня життя та доходів громадян, необхідність відновлювати та ремонтувати житло, купувати нову побутову техніку, автомобілі замість знищених або викрадених окупантами потребуватиме великих коштів, що зробить витрати на страхування певної «розкішно» для українців у повоєнний період.

Повоєнний час диктуватиме певні тенденції страховому ринку та швидше за все, зазнає певних змін. Перевага буде належати обов'язковим видам страхування, банківським страхуванням (іпотека, застава, нещасні випадки), страхуванням каско автомобілів та добровільне медичне страхування. Для подальшого розвитку майнового страхування, страховикам в певній мірі необхідно буде доопрацювати правила страхування, включати ризики втрат та пошкоджень майна внаслідок вибухів військових снарядів на звільнених територіях (вибухів мін у полях та у лісах з пошкодженням техніки, смертям

або інвалідності громадян) й тощо. Скоріше за все з'явиться необхідність у вузько спеціалізованих видах страхування, пов'язаних з страхуванням ремонтно-відновлювальних та будівельно-монтажних роботах, запроваджені страхування некапітальних будівель для переселенців, розроблення щомісячних розстрочок з оплати страхових платежів та в цілому переглянути цінову політику внаслідок суттєвого зниження платоспроможного попиту. Головний наслідок війни та ризик — різке падіння попиту майже на всі види страхування, особливо в сегменті фізичних осіб. Для того, щоб страхова галузь була спроможна пережити війну та відновитись, а отже — надавати страховий захист українцям, необхідно запровадити системні рішення на державному рівні, а саме:

1. Зменшення податкового навантаження на страхові компанії — ініціювати перед Верховною Радою відміну подвійного оподаткування у страхуванні - скасування оплати 3% від всіх страхових платежів, залишивши тільки звичайний для всіх юридичних осіб в країні податок на прибуток.

2. Створення механізму свого роду «миттєвого рефінансування» за допомогою НБУ та банків, в першу чергу державних.

3. Можливість пільгового кредитування під строкові депозити, розміщені в українських банках, та наявні у страховиків ОВДП, у яких знаходяться резерви.

4. Часткове вивільнення коштів страховиків з додаткових гарантійних фондів МТСБУ, що підуть на виплати постраждалим у ДТП громадянам.

5. Перегляд Положення НБУ щодо провадження діяльності зі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою для зняття обмежень на участь страховиків у такому страхуванні.

6. Стимулювання внутрішнього перестрахування.

Такі кроки мають бути зроблені в першу чергу для того, щоб забезпечити можливість страховиків здійснювати виплати, надаючи підтримку громадянам. Українські страхові компанії категорично відхилили рекомендації закордонних колег щодо визнання поточної ситуації форс-мажором і відмові у виплатах на цій підставі до закінчення війни. Тим страховикам, що фізично зараз не можуть підготувати документи для виплат, інші страхові компанії за символічну плату допомагають із збором пакету документів і підготовкою розрахунку розміру шкоди, щоб постраждалі отримали компенсацію якомога скоріше [4].

Висновки. Страховий ринок зацікавлений в широкому та системному підході до відновлення, на створення умов для повоєнного розвитку галузі за рахунок дерегуляції, виключення будь-якої дискримінації на страховому ринку та заходів, що сприятимуть зростанню попиту на страхові послуги. В першу чергу, допомога з боку держави на рівні регуляторних рішень потрібна невеликим та середнім страховим компаніям, компаніям, які значно постраждали від бойових дій, та національному бізнесу. В умовах війни НБУ, як регулятор має сконцентруватись на розробленні ефективного та діючого плану, щодо підтримки страхової галузі [2].

Список використаних джерел

1. Маслій О.А. Тенденції на страховому ринку України в умовах воєнного стану. Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 09 черв. 2022 р. – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. С. 148-150.
2. Маршук Л. М. Виклики ринку страхування в Україні у воєнний період = Challenges of the insurance market in Ukraine. *Modern engineering and innovative technologies*. 2022. Iss. 21. P. 2. P. 26-29.
3. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати - результати опитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voynnogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>
4. Черняхівський В. План Маршала для українського страхового ринку. URL: <http://www.insurancebiz.org>
5. Огляд страхового ринку України за I півріччя 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-strahovogo-rinku-ukrayini-za-i-pivrichchya-2022-roku>

ГЛАДУН Ю.І., здобувачка вищої освіти,
Науковий керівник - **СИНЧАК В. П.**, д.е.н, професор,
професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської
справи та страхування,
*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький*

МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка проблеми. Із початком російсько-української війни економіка України потребувала суттєвої підтримки, одним із першочергових завдань стало перешкодження її падінню та підтримка фінансової стійкості загалом. У такій надзвичайно складній ситуації важливим джерелом наповнення бюджету та покриття витрат стала міжнародна фінансова підтримка. Однак надходження нових траншів фінансової допомоги, з одного боку, є свідченням зростання міжнародної фінансової підтримки, а з іншого – збільшення її обсягів, у складі якої є й кредитні ресурси, що може призвести до зростання ризику боргової кризи, що є досить вагомою проблемою. Тому, наше завдання полягає в аналізі даних міжнародної фінансової допомоги іноземними партнерами, а відтак й у запропонованні заходів, задля запобіганню боргової кризи в Україні, спричиненою надлишковими іноземними кредитними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень. Питання обсягів міжнародної фінансової допомоги Україні та наслідків за її використання досліджували у своїх наукових працях такі автори, як: Самойлюк М., Богдан Т. та інші. Проте через наявність означеної вище проблеми, щодо загрози виникнення боргової кризи, питання наданої міжнародної фінансової допомоги та її видів й надалі є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу. На разі, в умовах воєнного стану, міжнародна фінансова підтримка для України відіграє достатньо важливу роль. Завдяки міжнародній допомозі покривається значна частина бюджетних потреб, утримується зовнішня стійкість економіки та підтримується процес гальмування інфляційних процесів. Проте, слід враховувати й переважання кредитних джерел у цій допомозі, для нівелювання яких необхідне збільшення частки безвідшкодованої допомоги (грантів).

Для дослідження нашого питання спершу доцільно розглянути головних іноземних донорів, які з початку повномасштабного вторгнення надали фінансову допомогу Україні та види їх допомоги (рис. 1). Міжнародним партнером, який надав найбільше фінансових ресурсів Україні за 2022 рік є Сполучені Штати Америки. Так отримана допомога станом на грудень 2022 року становила понад 10 мільярдів доларів США. Зауважимо, що фінансова допомога США є грантовою, тобто не потребує повернення, що є дуже важливим.

Наступних понад 7,4 мільярдів євро надійшло від Європейського Союзу. При цьому лише 8% фінансової допомоги ЄС є грантами, а решта – кредитними ресурсами, які необхідно повертати.

Міжнародний валютний фонд надав Україні фінансову підтримку у розмірі понад 2,7 мільярди доларів кредиту. Крім цього наша держава все ще винна фонду 2,3 мільярди доларів за минулими боргами. В свою чергу Європейський інвестиційний банк виділив Україні фінансову допомогу у розмірі понад 1,7 мільярди доларів. Також підтримку надав Світовий Банк, який направив на допомогу майже 1 мільярд доларів.

Серед інших країн слід виділити Німеччину, яка надала нашій державі більше ніж 1,6 мільярди доларів, з яких 1 мільярд – грант. Наступною за рейтингом іде Канада, яка надала понад 1,5 мільярди доларів грантом. Велика Британія в свою ж чергу виділила Україні близько 1,1 мільярда доларів. Сума грошової допомоги Японії склала близько 600 мільйонів доларів, що теж є вагомим внеском. Франція ж надала Україні близько 500 мільйонів доларів. Не залишилися осторонь й інші країни світу, які також здійснили певні внески задля підтримки фінансового сектору України, а саме отримана допомога від них становить близько 700 мільйонів доларів [2].

Рисунок 1. Головні іноземні донори державного бюджету України в 2022 році.
Джерело: [1].

Задля повної оцінки можливих ризиків зростання боргової кризи нам необхідно проаналізувати загальну кількість іноземних надходжень та обсягів їх видів у державний бюджет України. Для цього ми спиратимемося на вищенаведені дані, а також на дані офіційних джерел, згідно яким, ми можемо стверджувати, що від початку повномасштабного вторгнення до кінця 2022

року міжнародна фінансова допомога Україні склала близько 32,1 мільярди доларів США, з яких 45 % – грантові кошти. В цілому міжнародна підтримка допомогла покрити нашій державі 55% потреб у дефіциті бюджету та погашенні боргів. Звичайно ж плануються й майбутні надходження фінансових ресурсів від міжнародних партнерів, проте все ж більша частка саме у формі кредиту. Як ми бачимо, обсяги кредитного фінансування все ж переважають, тим самим, провокуючи зростання такого негативного явища для економіки України, як боргова криза[3].

В результаті дослідження, проаналізувавши рівень міжнародної фінансової підтримки України її роль та вплив на майбутню економічну ситуацію в країні, наше наступне завдання полягає у запропонуванні деяких заходів, які допоможуть запобігти зростанню державного боргу та боргової кризи загалом. Отож, на нашу думку, необхідним є: зменшення витрат на неперіоритетні проєкти та програми, зокрема забезпечити ефективну бюджетну дисципліну, що допоможе зменшити потребу в іноземних позиках; розробка стратегії залучення іноземного фінансування, зокрема, залучення довгострокових інвестицій та кредитів на більш вигідних умовах задля їх ефективного використання; зменшення залежності України від міжнародного фінансування, збільшуючи внутрішні інвестиції та розвиваючи внутрішні ресурси; вивчення можливостей реструктуризації боргів, що зможе допомогти зменшити навантаження на державний бюджет.

Висновки: Таким чином, дослідження міжнародної фінансової підтримки України в умовах воєнного стану дало нам змогу визначити особливості цієї допомоги, обсяги та результати її надання. Адже проаналізувавши кількість фінансових надходжень від іноземних партнерів, а також їх форму (кредит чи грант) ми визначили, що при збільшенні частки обсягів міжнародного кредитування України зростає ймовірність розвитку такого негативного явища як «боргова криза». Тому, нами були запропоновані основні заходи, які допоможуть запобігти зростанню державного боргу та розвитку боргової кризи загалом. Відтак це дасть змогу використовувати міжнародну фінансову допомогу більш ефективніше та без надмірного зростання боргових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Економіка України під час війни: грудень 2022 та підсумки року – Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/economy-of-ukraine-during-the-war-december-amndhe-results-of-the-year>
2. Скільки грошей отримала Україна від партнерів за 2022 рік. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/skilky-groszej-otrymala-ukraina>
3. Фінансова допомога від міжнародних партнерів. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/6/691164/>

ГОЛОБОРОДЬКО В.В., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **АРАНЧІЙ Д. С.**, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Особливості соціально-економічних процесів та перетворень, які зараз відбуваються в Україні, зумовлюють актуальність проблеми формування структури капіталу, яка б забезпечувала безперербійне функціонування підприємства, ліквідність та платоспроможність, фінансову стійкість та прибутковість. Фінансові менеджери та керівники мають забезпечувати оптимальну структуру капіталу шляхом ефективного управління та контролю, але сучасна економічна теорія не надає однозначної відповіді на питання щодо визначення оптимальної структури фінансових ресурсів, що створює передумови для подальших досліджень.

Результати дослідження. Ефективне формування і використання фінансових ресурсів є основою фінансової стабільності та зростання як самого підприємства зокрема, так і економіки в цілому. Низький рівень ефективності використання фінансових ресурсів може спричинити погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання, появу підприємницьких ризиків та можливість залучення зовнішніх джерел формування капіталу – і як наслідок, втрату фінансової незалежності.

Обсяг фінансових ресурсів, їх структура та джерела формування мають вагомий вплив на виробничо-господарську діяльність суб'єкта господарювання. Достатній обсяг фінансових ресурсів є необхідною умовою безперервності виробничої діяльності підприємства, а оптимальна структура та стабільні джерела формування впливають на рівень конкурентоспроможності продукції та платоспроможності. Основною метою оптимізації капіталу є пошук оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом. Основними завдання оптимізації структури капіталу є [5, с. 236]:

- 1) пошук такої структури капіталу, яка б забезпечила підприємству стале функціонування та розвиток;
- 2) створення умов, за яких підприємство отримуватиме максимальний прибуток.

На нашу думку, необхідність оптимізації структури капіталу підприємства полягає в тому, що саме співвідношення власних та залучених коштів впливає на результат діяльності підприємства в майбутньому. Слід додати, що оптимальна структура капіталу визначається для кожного підприємства індивідуально, в залежності від видів діяльності, його фінансового стану та цілей.

Таким чином, оптимізація структури капіталу – це пошук та визначення

такого співвідношення між власними та залученими коштами, за якого підприємство функціонуватиме максимально ефективно.

Більшість науковців виділяють три основні методи оптимізації капіталу, характеристика яких наведена на рис. 1. Слід додати, що кожен з наведених методів потребує подальшого дослідження та вдосконалення, адже кожен з них має як переваги, так і недоліки.

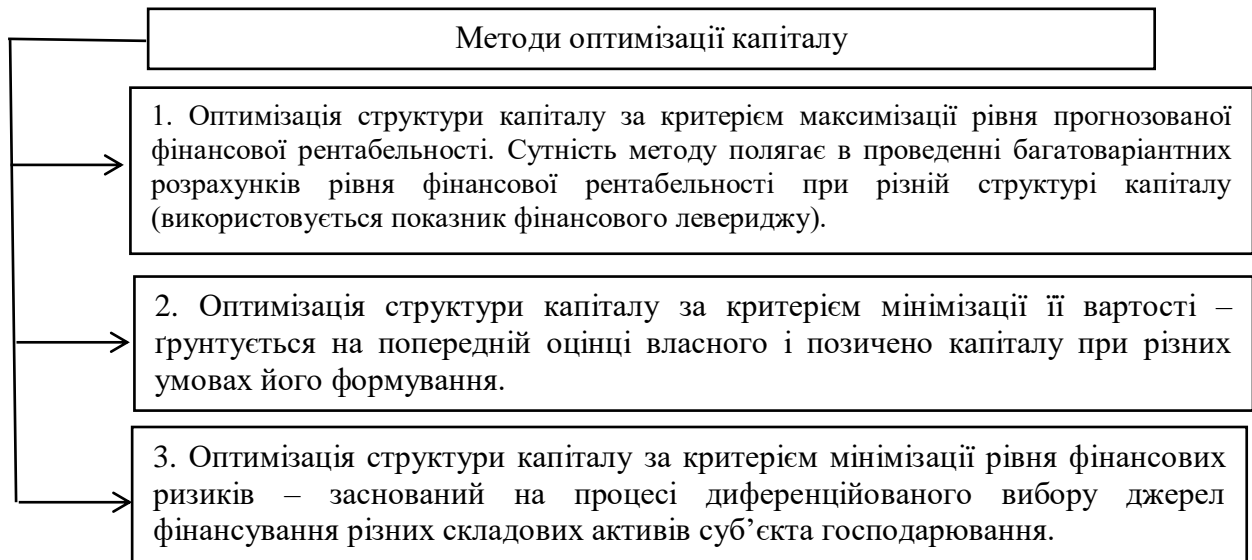

Рис. 1. Методи оптимізації структури капіталу підприємства

Джерело: побудоване автором на основі [1,2].

На думку, О.Д. Щербаня, О.В. Насібової та Р.В. Сухорукова, найбільш раціональним щодо досягнення оптимального співвідношення структурних елементів капіталу компанії може бути метод, в основі якого відбувається одночасна максимізація зростання рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості. Мають бути конкретизовані послідовні кроки формування оптимальної структури капіталу за критерієм забезпечення фінансової стійкості компанії, прогнозованої рентабельності власного капіталу [4, с. 88].

При формуванні капіталу підприємств слід враховувати такі фактори, що впливають на рішення щодо структури капіталу [3, с. 49]:

- характер попиту на продукцію та стабільність виручки від реалізації;
- структура активів та витрат;
- асиметрія ринкової інформації; рентабельність;
- ставка податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб;
- розмір капіталу компанії;
- частка державного майна;
- ставлення власників та менеджерів до ризику;
- ставлення кредиторів до підприємства; наявність можливості збільшення статутного капіталу.

Організація ефективного управління фінансовими ресурсами сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства, збільшенню його ринкової вартості, зниженню загрози банкрутства чи фінансової кризи,

збільшенню рівня прибутковості та рентабельності діяльності підприємства. Для ефективності формування та використання фінансових ресурсів необхідно застосовувати та вдосконалювати наявні підходи та розробляти нові, які відповідатимуть стану національної економіки.

Оптимізацію структури капіталу підприємства необхідно проводити у такій послідовності:

- 1) провести аналіз структури капіталу;
- 2) ідентифікувати та оцінити основні фактори, які впливають або можуть впливати на структуру капіталу (для даного підприємства даними факторами можуть бути структура та ліквідність активів, плата за користування залученими ресурсами і т.д.);
- 3) оптимізувати структуру за допомогою обраного методу оптимізації.

Висновки. В умовах постійних трансформаційних змін економіки, які характеризуються низьким ступенем розвитку фінансового ринку, керівники та фінансові менеджери мають дотримуватися комплексного підходу при виборі джерел та структури формування фінансових ресурсів. Досягти оптимального поєднання власних та зовнішніх джерел коштів можливо лише враховуючи стан фінансового ринку, фінансові показники діяльності самого підприємства та стан економіки в цілому тощо.

Ефективне управління капіталом створить передумови для реалізації суб'єктом господарювання, в повній мірі, цілей та завдань, що стоять перед ним. Кінцевим результатом процесу управління капіталом має стати обґрунтування на плановий період найбільш прийнятної структури капіталу.

Список використаних джерел:

1. Алескерова Ю.В., Червань О.Г. Управління капіталом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 265-271. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2019/33_2019_ukr/41.pdf
2. Бланк И.А. Управление формированием капитала. Киев : "Ника Центр", 2000. 512 с.
3. Макаренко Ю.П., Клименко Д.О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 45-49. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/10.pdf.
4. Щербань О.Д., Насібова О.В., Сухоруков Р.В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. *Економіка і держава*. 2017. № 12. С. 82–88.
5. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 3. Т. 2. С. 236-240.

ГРИШКО Р.С., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ЧКАН І.О.**, к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

РОЛЬ БАНКІВ В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ

Актуальність. Невпинний розвиток суспільства разом з оновленим життям провокує появу і нових негативних проблем. Однією з таких гострих проблем глобального значення є відмивання грошей злочинним шляхом, що завдає значної шкоди економіці кожної країни. Протидіяти таким злочинам беруться всі, хто страждає від такого злочину. Саме банківські та інші фінансові установи схильні цим загрозам і є головними в боротьбі з відмиванням коштів. Тому уповноважені міжнародні інститути висувають вимоги до кожного банку щодо ідентифікації клієнтів і максимальної пильності, оскільки це важливий контрольний захід у запобіганні проникненню злочинців у легальну економіку.

Фінансові установи, які здійснюють операції з фінансовими ресурсами, законодавчо є учасниками системи протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і відіграють важливу роль у запобіганні та виявленні фактів відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та передачі даних компетентним органам, у тому числі правоохоронним. Проте в Україні однією з головних проблем у протидії відмиванню грошей є відсутність міцних міжвідомчих зв'язків між правоохоронними органами та фінансовим сектором. Тісніша взаємодія могла б суттєво пришвидшити процес розслідування відмивання грошей, що сприяло б ефективнішій протидії цьому негативному явищу.

Результати дослідження. В останні десятиліття уряди, організації та установи в усьому світі виявили великий інтерес до явища відмивання доходів в результаті незаконної діяльності, особливо після того, як це явище загострило та ускладнило схеми та методи відмивання грошей за допомогою банківського сектора. Необхідність взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами для боротьби з відмиванням грошей була визнана на міжнародному рівні.

Роль банків у системі запобігання відмиванню грошей дуже важлива, оскільки працівники банків першими мають інформацію про підозрілі операції, підозрілих клієнтів, які використовували будь-яку зі схем введення брудних грошей у фінансову систему. Своєчасне подання інформації про підозрілу операцію чи підозрілу діяльність є ключовим елементом виявлення, з'ясування та доказів злочину, внаслідок якого отримані злочинні доходи.

В Україні Національному антикорупційному бюро, згідно законодавства, надано право ініціювати моніторинг банківських рахунків в рамках проведення негласних слідчих дій. Банк зобов'язаний надавати Національному

антикорупційному бюро України актуальну інформацію про операції, що здійснюються за банківськими рахунками тим самим фактично розкриваючи банківську таємницю.

Державна служба фінансового моніторингу України координує обмін інформацією між правоохоронними органами та фінансовими установами, оскільки служба володіє великою кількістю інформації про фінансові операції, які можуть бути пов'язані з відмиванням коштів, одержаних іншим злочином. Таку інформацію отримує Державна служба фінансового моніторингу України від фінансових установ, які є суб'єктами первинного фінансового моніторингу, та надає його правоохоронним органам у вигляді узагальнених матеріалів як повідомлення про кримінальне правопорушення та одночасно підставу для початку досудового розслідування [1].

Як звітує Держфінмоніторинг [2] за 2022 рік від суб'єктів первинного фінансового моніторингу взято на облік 1 179 392 повідомлення про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з них:

- 52 123 повідомлення про підозрілі фінансові операції (діяльність);
- 1 117 829 повідомлень про порогові операції;
- 194 повідомлення про порогові та підозрілі операції (діяльність);
- 9 246 повідомлень на запит про відстеження фінансових операцій.

Із зазначеної загальної кількості повідомлень, у період воєнного часу (за період з 24.02.2022 по 31.12.2022 р.), від суб'єктів первинного фінансового моніторингу Держфінмоніторингом взято на облік 928 471 повідомлення про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з них:

- 43 953 повідомлення про підозрілі фінансові операції (діяльність);
- 875 208 повідомлень про порогові операції;
- 147 повідомлень про порогові та підозрілі операції;
- 9 163 повідомлення, отриманих на запит на відстеження.

Висновки. Найпоширенішою схемою відмивання грошей є використання фінансових установ (банків, компаній, що надають фінансові послуги), які є скелетом всієї, органічно включеної в міжнародну, економічної системи країни. Тому важливим питанням вдосконалення системи протидії відмиванню доходів є обмін інформацією з уповноваженими державними захисними інститутами. Також доцільно проводити роз'яснювальну роботу з працівниками та обмінюватися досвідом процесів виявлення та розслідування фінансово-економічних злочинів.

Список використаних джерел:

1. Стеблянка А. В. Обмін інформацією як основна форма координації між правоохоронними органами та фінансовими установами під час їх взаємодії у сфері протидії легалізації злочинних доходів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019, 1(26). С. 177-180.
2. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2022 рік. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-2022-rik.html>

ГРИЗУНОВА І.Є., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ЄВДОКІМОВА М.О.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ В ОРГАНІЗАЦІ ГРОШОВИХ КОШТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Функціонування підприємства неможливе без використання фінансових ресурсів. Основне місце серед вказаної сукупності займають грошові кошти. Їх надходження та витрачання формується в результаті господарських операцій і вимагає суворого цільового спрямування на досягнення поставлених господарських завдань підприємства. Грошові кошти в господарському процесі виконують функції міри вартості, засобу обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу. Вони є абсолютно ліквідним активом, здатним легко і швидко перетворюватися в будь-які види матеріальних цінностей [1]. Грошові кошти є одним з вагомих факторів, що визначають фінансове становище підприємства, його життєздатність.

Результати дослідження. Гроші – це одне з найбільш грандіозних відкриттів людства на протязі його існування. Являючись найбільш вагомим чинником стабільного функціонування ринкової економіки, гроші прямо впливають на стабільність економічного розвитку країни, сприяючи максимальному використанню потужностей підприємств, повній зайнятості населення тощо. Саме ефективно діюча грошова система є та платформа, на якій тримається весь кругообіг доходів та видатків, як економіки країни на макрорівні так і економіки підприємств на мікрорівні.

Даючи визначення сутності грошових коштів слід звернути увагу на те, що в економічній літературі виділяють поняття «гроші» як загальноекономічну категорію і «грошові кошти» як суто бухгалтерську категорію. К. Маркс визначає гроші як специфічний товарний вид, з натуральною формою якого суспільно зростається еквівалентна форма, та стає грошовим товаром, або функціонує як гроші [2].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» визначає грошові кошти як готівку в касі та депозити до запитання [3].

Л. В. Івченко розглядаючи сутність понять «грошові кошти» та «грошові потоки», зазначає, що до сьогодення в економічній науці існує неоднозначне тлумачення цих категорій різними науковцями, оскільки кожна особа має власні наукові підходи до визначення цих категорій. Крім того, відсутній єдиний науковий підхід до ознак і видів класифікації грошових потоків [4].

Згідно позиції професора М. І. Савлука [5] „Гроші – одне з найдавніших явищ у житті суспільства – відіграють важливу роль у його економічному і

соціальному розвитку”. Як пише Л. А. Дробозіна „Гроші – історична категорія, притаманна товарному виробництву, відомі з далекої давності, і з’явилися вони як результат більш високого розвитку виробничих сил і товарних відносин” [6].

Згідно статті 177 Цивільного кодексу України до об’єктів цивільних прав відносяться речі, включаючи гроші. Саме банкноти і монети, згідно ст. 35 Закону України „Про Національний банк України” є єдиним законним платіжним засобом на території України, приймаються усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України за всіма видами платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Проаналізувавши поняття „грошові кошти”, висновок наступний: найбільш точне визначення грошових коштів – це готівка в касі, електронні гроші, залишки коштів на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані господарюючим суб’єктом упродовж будь-якого моменту часу для розрахунків під час здійснення господарських операцій.

Роль і значення організації грошових коштів особливо підвищилися з розширенням міжнародних економічних відносин України та прийняттям владою відповідних законів та положень. За цих умов на перший план виходить прийняття рішень тактичного та стратегічного характеру щодо управління грошовими коштами, якість яких безпосередньо залежить від особи, що їх приймає та її особистих характеристик: рівня знань, досвіду і таланту. Останні базуються на інформації, яка узагальнюється різноманітними службами підприємства, центральне місце серед яких займає бухгалтерська та фінансова. Таким чином, грошові кошти, як найбільш ліквідна частина оборотних активів є однією з основних ланок управлінського процесу, спрямованого на забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.

Грошові кошти сільськогосподарського підприємства виступають складовою частиною його оборотних активів. Вони необхідні суб’єкту господарювання щоб здійснювати розрахунки з постачальниками та підрядниками, розраховуватися з бюджетом, з кредитними установами, для видачі працівникам заробітної плати, премій, для здійснення інших видів виплат.

Грошові кошти надходять на сільськогосподарське підприємство від покупців та замовників за продані товари та надані послуги, від банків у вигляді позик, від установ та організацій у порядку тимчасової допомоги.

Базою грошових коштів сільськогосподарського підприємства є його господарські взаємовідносини з різними організаціями та установами які пов’язані з реалізацією робіт, послуг і здійсненням інших господарських операцій. Грошові кошти знаходяться в касі підприємства у вигляді готівки, грошових документів, на рахунках у банку - у виставлених акредитивах, векселях, відкритих особливих рахунках та ін.

Основна частина розрахункових операцій здійснюється на

сільськогосподарському підприємстві в безготівковій формі та шляхом перерахування грошей зі свого рахунку на рахунок постачальника, або отриманням грошей від покупців за товари, роботи, послуги. Розрахунки здійснюються через обслуговуючі сільськогосподарські підприємства банки. Розрахунки готівкою здійснюються суб'єктами господарювання з працівниками з оплати праці, з підзвітними особами, депонентами, дебіторами, кредиторами - по платежах, які відповідно до чинного законодавства можуть не проводитися через установи банків. Організація обороту готівкових коштів передбачає також забезпечення постійного дотримання правил приймання, схоронності і використання готівки підприємством. Чинне законодавство передбачає, що підприємство повинно зберігати свої вільні кошти на рахунках у банку. З метою максимального зменшення зустрічних оборотів готівки підприємствам дозволено залишати у своїх касах готівку в межах установлених лімітів. Ліміт залишку готівки в касі встановлюються самостійно на основі розрахунку установлені форми й за необхідності ліміт каси може протягом року переглядатися.

З метою максимального зменшення зустрічних оборотів готівки установам дозволено залишати у своїх касах готівку в межах установлених лімітів. Ліміт залишку готівки в касі встановлюються установою

Встановлення внутрішнього контролю на сільськогосподарських підприємствах перебуває у сфері інтересів самих підприємців. Державою ця частина діяльності суб'єктів господарювання не контролюється і не регулюється.

Висновок. Організація грошових коштів полягає у забезпеченні збереження грошових коштів у касі підприємства та на рахунках у банках, контролю за їх цільовим використанням відповідно до законодавчо-нормативних актів; повному та своєчасному документуванні всіх операцій по руху грошових коштів в касі підприємства і на рахунках у банках; дотриманні фінансової і розрахункової дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік : в 2-х частинах. 2-е вид., доп. і перероб. Житомир : Рута, 2009. 512 с.
2. Маркс К. К критике политической экономии / К. Маркс; пер. с нем. М. Порша под ред. Е. Касяненко. Харків. Державне видавництво України. 1926. – 204 с.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» URL: http://dipifr.info/lib_files/standards/ukr/standards_010109/IAS_7.pdf.
4. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення / *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 798-803.
5. Гроші та кредит: підручник / за заг. ред. М.І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2001. – 602с.
6. Финансы. Денежное обращение. Кредит : учебник для вузов / [Дробозина Л.А., Окунева Л.П., Андросова Л.Д. и др.] ; под ред. Л. А. Дробозиной. М. : Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 479 с.
7. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 224 с.

ГУЗЕЙ О. П., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ДРАНУС В. В.**, к.е.н,
 доцент кафедри фінансів та кредиту,
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Зростання державного боргу країни – це сучасна проблема багатьох країн. Зазвичай значне зростання обсягу боргу є передумовою серйозних проблем в країні, що сповільнюють розвиток економіки. Але з іншого боку, при правильному розпорядженні залученими кредитними коштами, можна здійснити ефективні перетворення, що дозволять покращувати стан економіки країни. Завдяки залученим на внутрішньому або зовнішньому фінансових ринках коштам держава покриває дефіцит бюджету, спрямовує додаткові ресурси на необхідні напрямки розвитку економіки країни, соціально-економічного розвитку, тому наявність державного боргу є цілком прийнятним явищем.

Результати дослідження. Запозичення складають велику частку інвестицій в економіку, дозволяють підтримувати рівновагу на грошово-кредитних ринках. Ці кредитні кошти можуть значно стимулювати розвиток країни, збільшуючи розмір національного доходу. Однак ці запозичення не несуть великої загрози, якщо раціонально та оптимально використовувати їх, але якщо брати нові і нові кредити для покриття старих, то це призведе до значного зростання заборгованості та підриву боргової безпеки країни. Проаналізуємо динаміку державного боргу України з 2008 по 2022 роки (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка зовнішнього та внутрішнього боргу України в період з 2008 по 2022 рік

Роки	Державний внутрішній борг, млрд грн	Державний зовнішній борг, млрд грн	Загальний державний борг, млрд грн	Темпи зростання загального державного боргу, у % до попереднього
2008	44,70	86,00	130,70	-
2009	91,10	135,91	227,01	73,68
2010	141,70	181,83	323,54	42,51
2011	161,51	195,82	357,32	10,45
2012	190,50	208,90	399,40	11,78
2013	257,00	223,31	480,31	20,26
2014	461,01	486,02	947,03	97,17
2015	508,02	825,94	1333,91	40,86
2016	670,60	980,22	1650,82	23,76
2017	753,42	1080,30	1833,70	11,08
2018	761,10	1099,41	1860,54	1,46
2019	829,51	931,87	1761,40	-5,33
2020	1000,73	1258,50	2259,21	28,26

Роки	Державний внутрішній борг, млрд грн	Державний зовнішній борг, млрд грн	Загальний державний борг, млрд грн	Темпи зростання загального державного боргу, у % до попереднього
2021	1062,56	1300,12	2362,68	4,58
2022	1389,69	2325,43	3715,12	57,24

Джерело: сформовано автором на основі джерела [1]

Як свідчать дані таблиці, тенденція зміни державного боргу є негативною. У середньому щороку протягом досліджуваного періоду державний борг зростає на 26,7%. Найбільший темп зростання у 2014 році відносно 2013: зростання аж на 97,2%. До такого значного зростання призвела фінансово-економічна криза та початок агресії Російської Федерації проти України, окупація АР Криму та східних регіонів України. Але варто зазначити і за 2019 рік, коли державний борг зменшився. Це відбулося через погашення багатьох зобов'язань, облігацій. Так само і скоротився гарантований державою борг, який до цього зростає. У цьому році зміцнилася гривня, збільшилися інвестиції в країну. Зовнішній державний борг має набагато більшу частку у загальному борзі, ніж внутрішній. Через це збільшуються ризики зростання темпів інфляції, валютні та відсоткові ризики.

Розглянемо теоретичні підходи до вирішення цієї проблеми.

По-перше, необхідно раціонально використовувати надані кредитні кошти як від внутрішніх, так і зовнішніх кредиторів. Держава бере участь в інвестиційному процесі, тому варто спрямовувати частину коштів у інвестиції в перспективні сфери економіки з метою розширення кількості робочих місць та підвищення фінансової віддачі.

По-друге, для економічної безпеки країни краще, коли вона вдається до внутрішніх запозичень та не залежить так сильно від зовнішніх кредиторів. Також такі запозичення не будуть значно підвищувати темпи інфляції, як це буває за значних залучень кредитних коштів від міжнародних кредиторів. Окрім цього, внутрішні запозичення дадуть розвиток ринку державних запозичень в країні, що покращить ефективність грошово-кредитної політики країни.

По-третє, створення умов для залучення іноземних інвестицій. Створення ефективної системи залучення іноземних інвестицій в Україні можна досягти за такими напрямками:

- покращення правового середовища;
- розбудова інвестиційної інфраструктури;
- покращення інвестиційного іміджу України шляхом досягнення якості змін в інвестиційному кліматі;
- створення інституційної системи страхування інвестиційних проєктів з метою диверсифікації ризиків, що надасть впевненість інвесторам у захисті їх інвестиційних прав та стабільної діяльності на території України та інші [2].

По-четверте, застосовувати фінансові пільги, податкові пільги, які стимулюватимуть зростання ВВП та дохідної частини державного бюджету.

Високі податки не будуть приносити більших доходів, а навпаки підприємства будуть ухилятися від їх сплати, що призведе до ще більшого зростання тіньової економіки України.

По-п'яте, встановити рівномірний графік погашення боргових зобов'язань з подовженням їх термінів і збільшити середню строковість боргових зобов'язань; продовжити і поглибити співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями та урядами іноземних країн щодо пільгового фінансування; створити Агентство з управління державним боргом, діяльність якого дозволить зменшити боргове навантаження та знизити вартість обслуговування державного боргу [3].

Комплексно усі ці методи зможуть покращити загальноекономічну ситуацію в Україні, а також тримати на допустимому рівні або навіть поступово зменшувати державний борг України.

Висновки. Отже, проблема державного боргу є актуальною наразі. Темпи зростання боргу в Україні значні. Залучені кредитні кошти можуть як пришвидшувати темпи розвитку економіки, так і гальмувати. Усе залежить від ефективності їх використання та врахування довгострокових перспектив. Для покращення ситуації з державним боргом необхідно застосувати комплексно ряд методів серед яких раціональний розподіл наданих кредитних коштів, покриття дефіциту за рахунок залучення коштів внутрішніх кредиторів, а не зовнішніх, оскільки внутрішні запозичення є більш економічно доцільними; використання фінансових, податкових пільг, які стимулюватимуть зростання ВВП та дохідної частини державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України. Режим доступу: <https://mof.gov.ua/> (дата останнього звернення: 05.02.2023)
2. Жукова Л. М. Вплив бюджетного дефіциту на фінансову безпеку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 23. С. 11–16. Режим доступу: URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan>
3. Стойко О. Я., Шубенко І. А.. Оцінка стану державного боргу України та напрями його оптимізації. *Проблеми економіки*. 2021. №1 (47). С. 123–133. URL: <https://www.problecon.com/>

ДОЛЮК А.В., к.е.н,
викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий інститут Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця

ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Актуальність. Публічні закупівлі - це інструмент забезпечення економічного зростання країни. Система Prozorro дозволяє забезпечити справедливе та прозоре використання бюджетних коштів, однак введення воєнного стану на території змусили змінити підходи до проведення державних закупівель. На державних замовниках наразі велика відповідальність – усі вони мають вчасно забезпечити потреби держави. При цьому в максимально короткі терміни й оптимально використати бюджетні кошти. Державні закупівлі є основою у діяльності державних замовників.

Результати дослідження. Головний Закон «Про публічні закупівлі України» (далі - Закон), цей правовий акт не припиняв свою дію і продовжує бути чинним [1]. У зв'язку із введенням воєнного стану в Україні, сфера публічних закупівель зазнала відповідних змін: з'явилися нові, особливі акти цього періоду, та доповнені існуючі.

Публічні закупівлі у 2022 році можна розділити на три основні періоди:

I - Поза Prozorro

(із кінця лютого - до кінця червня 2022р.)

II – Часткове повернення у систему Prozorro

(з кінця червня до середини жовтня 2022р.)

III – Конкуренція у Prozorro за спеціальною процедурою

(від 19.10.2022р. – до сьогодні)

Рис. 1 Основні періоди проведення публічних закупівель у 2022 році

1. Поза Prozorro - із кінця лютого до кінця червня. Відповідно до Постанови від 28.02.2022р.№169“Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану” зі змінами (далі – Постанова) [2]. Згідно якої протягом 4 місяців бюджетні установи могли купувати все необхідне напряму і не звітувати про це в системі аж до закінчення воєнного стану. Такі правила ввели, щоб закупівлі відбувалися, і відбувалися швидко - на початку повномасштабної війни 85%

бізнесів скоротили або зупинили діяльність, логістичні ланцюжки були зруйновані, люди вимушено переїжджали в більш безпечні місця країни [4].

2. Часткове повернення закупівель у систему - Постанова від 28.02.2022р.№169“Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану” у період з 28 лютого по 29 червня 2022 року змінювалася 9 раз, та чергові зміни, що вступили в силу 29 червня 2022 року (затверджені ПКМУ від 24 червня 2022р №723). Тоді замовників зобов'язали використовувати спрощені закупівлі, тобто полегшену версію стандартних тендерів. Вони існували і раніше, для закупівель на невеликі суми. При цьому у правилах залишалось ще вдосталь підстав підписувати договори напряму, і звітувати про це публічно вже після перемоги.

3. Конкуренція у Prozorro за спеціальною процедурою — Постанова від 12 жовтня 2022р. №1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування. Тоді в публічних закупівлях з'явився окремий комплекс правил, розроблений спеціально для воєнного часу [3]. Фактично, до цього були лише правки в основні документи, щоб врегулювати ситуацію.

Так, у жовтні уряд запровадив **відкриті торги з особливостями** — варіацію тендерів, яку адаптували під закупівлі на час війни. Вони швидші, простіші та відбуваються навіть із одним учасником — раніше система автоматично скасовувала торги, якщо там було менше 2х пропозицій. Також тоді з'явилася вимога звітувати про договори, що підписують напряму, не чекаючи закінчення воєнного стану. Замовники можуть не публікувати договір і деталі закупівлі, які вони вважають чутливими, але зобов'язані оприлюднити сам факт її проведення протягом 10 днів після укладання контракту. Ще одна важлива зміна — 03.01.2023 р. були внесені зміни до Постанови КМУ №1178, яка затвердила особливості здійснення публічних закупівель, а саме йдеться про тимчасове скасування трираундових аукціонів у січні 2023 року. Наразі переможця вибирають за ціною початкової пропозиції, без додаткового пониження. Мінекономіки пояснило таку зміну відключеннями електроенергії, через що бізнесу без світла та стабільного зв'язку може бути важко під'єднатися до аукціону.

На початку повномасштабного вторгнення така втрата інформації була обґрунтованою. В умовах хаосу та невизначеності важливіше було проводити закупівлі хоч якось, щоб забезпечувати лікарні медикаментами, громади — продуктами та додатковими товарами і так далі. Щоб країна продовжувала працювати, публічні закупівлі не можна було зупиняти. Водночас повернення конкуренції було лише питанням часу, і цей досвід дав нам змогу вивчити три важливі уроки.

По-перше, нам потрібні окремі правила для закупівель у кризових ситуаціях. Це дозволить і працівникам бюджетних установ, і бізнесу

підготуватися завчасно та діяти більш злагоджено й ефективно.

По-друге, місяці без Prozorro ще раз показали нам, що навіть у таких складних умовах потрібно повертатися до прозорості та конкуренції. Наприкінці березня 2022 року Prozorro проводили опитування бізнесу - 49% респондентів відзначили, що повернення конкурентних спрощених закупівель допомогло б їм отримувати нові замовлення. За результатами декількох місяців такої роботи, на аукціонах в середньому змагалися 3,5 учасники, а економія сягнула 22,1%. Прозорі публічні закупівлі допомагають бізнесу продовжувати працювати і виборювати контракти на рівних умовах, а державі - знаходити якомога якісніші товари за вигідними цінами.

По-третє, публічність закупівель допомагає запобігти корупції. Навіть в умовах нестачі інформації журналісти та громадські активісти знаходять випадки потенційних зловживань, але зробити це набагато важче, і вдається вже на більш пізніх етапах [5].

Висновки. Все це зумовлює необхідність у Законі України «Про публічні закупівлі» закріпити механізми, які дозволять ефективно здійснювати швидкі, відкриті та конкурентні процедури в екстремальних умовах, таких як війна, пандемія або стихійне лихо.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про публічні закупівлі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text>
2. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова КМУ від 28 лютого 2022 року №169 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text>
3. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова від 12 жовтня 2022р. №1178. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-osoblyvostei-zdiiso-skasuvann-a1178>
4. Діагностування стану українського бізнесу під час повномасштабної війни росії з Україною. URL: https://gradus.app/documents/188/BusinessInWar_Gradus_KSE_Report_30032022_u_a.pdf
5. Публічні закупівлі протягом першого року повномасштабної війни. URL: <https://dozorro.org/blog/koli-na-terezah-shvidkist-i-prozorst-yakim-buv-cej-rik-dlya-publichnih-zakupivel>

ДРОБОТЯ Я. А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
ДОРОШЕНКО О.О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Актуальність. Інвестиції – це можливість залучення вітчизняного та іноземного капіталу для здійснення діяльності, її розширення, формування нових проектів, введення нових технологій тощо. Однак, інвестиційна діяльність – фінансовий та реальний ризик. Дані ризики провокуються досить значним колом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Окреслення цих чинників, з нашого погляду, дозволить вчасно виявити вузькі місця в управлінні та швидко зреагувати з метою коригуючого управлінського впливу. Саме тому, вважаємо актуальним питання дослідження чинників формування інвестиційних ризиків.

Результати дослідження. Варто відзначити, що за інвестування коштів неефективне вкладення, невчасне реагування на ймовірні загрози може викликати втрати, дані втрати підсилюються значним часовим лагом між вкладенням і поверненням коштів, невизначеністю відносно економічної ситуації та поведінки людей в майбутньому. А тому, інвесторам досить важливо вчасно окреслювати, досліджувати та оцінювати ймовірний вплив чинників на інвестиційні ризики.

Чітке окреслення чинників впливу на інвестиційний ризик – можливість вчасного застосування управлінських заходів стосовно нейтралізації ризику, а за неможливості нейтралізації – його мінімізації [1-2]. Варто відзначити, що чинників котрі провокують інвестиційні ризики досить багато і досліджуючи погляди науковців стосовно чинників впливу на інвестиційні ризики [1-2] вважаємо за доцільне здійснити їх розподіл на: 1) систематичні, тобто зовнішні; 2) несистематичні, тобто внутрішні. Зовнішні чинники – чинники, на які окремих інвестор не має впливу, він може лише пристосуватись до них. Внутрішні чинники – чинники, котрі безпосередньо залежать від дій інвестора.

Детальний розподіл даних чинників поданий нами в межах табл. 1.

Інвестиційна діяльність як різновид комерційної діяльності має ряд особливостей, котрі необхідно враховувати при визначенні інвестиційного ризику:

1) інвестиції можуть спрямовуватись у різні галузі, види діяльності, які варіюють як за ступенем дохідності, так і ризику, а тому виникає необхідність оптимізації портфеля інвестицій за певними критеріями;

2) результативність інвестиційної діяльності залежить від різноманітних чинників, які варіюють за невизначеністю та ступенем впливу на рівень ризику;

Чинники впливу на інвестиційний ризик

Чинники	Конкретизація чинників
Зовнішні чинники	
Опосередковані	<ul style="list-style-type: none"> - політична ситуація в країні; - економічна ситуація в країні; - демографічна ситуація в країні; - соціальна ситуація в країні; - екологічна ситуація в країні; - стихійні лиха; - міжнародні економічні зв'язки; - інфляція; - науково-технічний прогрес
Безпосередні	<ul style="list-style-type: none"> - законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють господарську та підприємницьку діяльність; - бюджетна, фінансово-кредитна та податкова система; - дії органів влади; - дії економічних контрагентів; - розвиток фінансового ринку; - розвиток товарних ринків; - конкуренція
Внутрішні чинники	
Загальні	<ul style="list-style-type: none"> - стратегія розвитку; - маркетинг; - технології; - кадри та мотивація трудової діяльності; - система управління; - місце розташування; - інжиніринг; - наявність посередників під час здійснення інвестиції; - моральні та етичні чинники
Окрема інвестиція	<ul style="list-style-type: none"> - довготривалість інвестиційного циклу; - галузь вкладення; - нездатність до створення адекватного грошового потоку по інвестиції; - несвоєчасна підготовка інвестиційного проекту, несвоєчасне виконання проектно-конструкторських, будівельно-монтажних робіт; - несвоєчасне, неякісне впровадження новітніх технологій; - втрата зацікавленості до проекту, робіт; - несвоєчасне відкриття фінансування по проекту; - втрата інвестиційної привабливості проекту в зв'язку з можливим зниженням його ефективності
Інвестиційний портфель	<ul style="list-style-type: none"> - надмірна концентрація - зосередження інвестицій в одному із секторів економіки; - надмірна диверсифікація, котра призводить до погіршення якості управління за відсутності достатньої кількості висококваліфікованих фахівців зі знаннями особливостей багатьох галузей економіки; - валютний ризик портфеля; - недосконала структура портфеля, якщо його сформовано лише з урахуванням потреб клієнтів; - недостатня кваліфікація персоналу юридичної особи

3) варіація життєвого циклу інвестиційного проекту, яка може бути досить значною за лагом, при цьому досить складно врахувати всі ймовірні чинники та їх вплив на прибутковість і обсяг ймовірного ризику інвестицій.

Висновки. Інвестиційний ризик присутній та властивий будь-якій окремій інвестиції та інвестиційному портфелю вцілому, однак вчасне і чітке окреслення чинників, що формують інвестиційний ризик дозволить швидко реагувати на зміни, що провокують ризик тим самим зводячи цей ризик до мінімуму.

Список використаних джерел:

1. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
2. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» / З.Д. Калініченко. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.

ЄВДОКІМОВА М.О., к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

Актуальність. Розвиток ринкових відносин у Україні довів, що планування є необхідною передумовою підприємницької діяльності. Для будь-якого підприємства, організації, фінансової установи є необхідним план як динамічний процес, який дозволяє передбачати та враховувати зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі, адаптувати внутрішні фактори господарчої діяльності для свого розвитку й подальшого зростання. Місце фінансового планування в ринковій економіці визначається, поперед усього, тим, що планування є однією з функцій управління, яка повинна забезпечити підприємству нормальне функціонування. Таким чином можна стверджувати, що фінансове планування – це функція управління фінансами [1].

Конкуренція в банківському секторі, розвиток інформаційних технологій, зниження темпів збільшення фінансових ресурсів підвищують роль фінансового планування, і тим самим, висувають нові вимоги до обґрунтування планових фінансових рішень, його видів та форм. Це спонукає до застосування нових підходів щодо планування банківської діяльності, яке необхідне для зміцнення банківської системи країни, саме ефективна реалізація обґрунтованих комплексних планів дасть змогу комерційним банкам протистояти впливу негативних чинників.

Результати досліджень. Фінансовому плануванню відводиться одне з головних місць у системі управління фінансовою діяльністю банку, воно забезпечує його фінансовими ресурсами, що прогнозує стабільний розвиток та підвищує прибутковість банку. Сучасні перетворення у банківському секторі служать приводять до виникнення в ньому конкурентного середовища, тому ефективне функціонування банку вимагає високого рівня управління, без якого неможливо забезпечити ефективний розвиток та конкурентоспроможність установи.

Фінансове планування банку – орієнтований у майбутнє процес управління щодо розроблення системи фінансових планів, нормативів і показників, реалізації комплексу заходів для забезпечення банку необхідними фінансовими ресурсами та підвищення ефективності його фінансової діяльності [2].

Об'єктами фінансового планування в банках виступають активи і пасиви, а також доходи та витрати, пов'язані з ними. Інструментом забезпечення фінансового розвитку банку є його фінансова стратегія, яка, своєю чергою, є підсистемою корпоративної стратегії розвитку у вигляді довгострокової програми конкретних дій із формування та використання фінансових ресурсів банку для досягнення позитивного результату.

Фінансовий план банку, що складається з двох частин: плану портфеля активів, пасивів і послуг та плану доходів і витрат, відображає й виробничі, й портфельні функції банку. Фінансовим планом банку є засіб реалізації фінансової стратегії банку, яка є пріоритетною серед низки функціональних стратегій, спрямованих на досягнення стратегічних цілей діяльності банківської установи [3].

Основні методи фінансового планування в банку можна поділити на дві групи, перша – методи розрахунку окремих фінансових показників – це нормативний, коефіцієнтний метод, розрахунково-аналітичний, метод оптимізації планових рішень; друга група – загальні методи побудови фінансового плану в цілому – це економічний аналіз, балансовий метод, метод сценаріїв, прогнозний метод. [4] Аналізуючи практику їх застосування бачимо, що лише комплексне застосування даних методів дає можливість порівнювати різні сценарії розвитку фінансової діяльності банку і на основі отриманої інформації обирати оптимальні шляхи розвитку установи, уникати з прогнозованих загрози та випереджати негативні наслідки обраних шляхів.

Система загального планування банку включає фінансове планування, яке поділяється на стратегічне, тактичне та оперативне. Кожний вид планування охоплює визначений період і має свої форми реалізації. Усі системи при цьому функціонують у певній послідовності та взаємопов'язані між собою. Стратегічне планування (до трьох років) – це система довгострокових цілей фінансової діяльності банку, що визначаються фінансовою політикою банку та найбільш ефективні шляхи їх досягнення. Тактичне планування (до року) – це розроблення конкретних видів фінансових планів, що дають змогу визначити джерела формування ресурсів банку, напрями їх використання, сформувати структуру доходів та витрат, забезпечити ліквідність та платоспроможність банку. Основні види тактичних планів: план доходів та витрат; балансовий план; план надходження та використання ресурсів банку. Оперативне планування (місяць, квартал) – це розроблення комплексу короткострокових планових завдань із фінансового забезпечення основних напрямів діяльності банку. Основні форми оперативних фінансових планів: бюджети та платіжні календарі [5].

Фінансова політика виступає основою фінансового планування в банку як складова частина загальної політики банку. Зміст фінансової політики визначається концепцією розвитку фінансів, яка розкриває основні напрями формування, розподілу і використання фінансових ресурсів та сукупністю заходів, які здійснюються органами управління для досягнення поставлених цілей. Процедура фінансового планування діяльності банку забезпечує яскраве бачення проблем і перешкод, що виникають у процесі втілення в реальність стратегії і тактики банку; визначення конкретних фінансових показників для досягнення стратегічних цілей і тактичних завдань банку; пошук нових тактичних шляхів для досягнення стратегічних цілей; ефективне оперативне планування; усвідомлення витрат на діяльність банку, що дає можливість

менеджерам кількісно обґрунтовувати свої плани та усвідомити витрати, пов'язані з їх виконанням та визначити найбільш ефективні способи використання ресурсів; мотивацію діяльності працівників через орієнтацію на досягнення цілей банку, що можна використовувати як основу для розроблення плану матеріального і морального заохочення; виконання вимог нормативних документів і контрактів [5].

До факторів, що обмежують використання фінансового планування в сучасних умовах ведення бізнесу можна віднести: високий ступінь невизначеності на українському ринку, що пов'язано з існуючими глобальними змінами у всіх сферах громадського життя; відсутність ефективної діючої нормативно-правової бази в сфері фінансового планування; обмеженість фінансових можливостей для здійснення фінансових розробок у галузі планування; недовіра до методів і прийомів фінансового планування.

Недостатній рівень кваліфікованих працівників виступає значною проблемою з якою зіштовхуються сучасні вітчизняні підприємства це, в свою чергу, створює загрозу нормальному функціонуванню підсистем планування та прогнозування. Головним завданням держави є підтримка системи бізнес-освіти для отримання базових знань у сфері планування та прогнозування.

Висновки. Фінансове планування діяльності банку є орієнтований у майбутнє процес управління банком. Фінансове планування забезпечує діяльність банку фінансовими ресурсами, вирішує існуючі фінансові суперечності у фінансових відносинах, здійснює контроль за дотриманням фінансової дисципліни, який націлений на подальший розвиток банку та досягнення його стратегічних цілей. Ефективне фінансове планування – це процес аналізу фінансової політики, її впливу на оточення банку, прогнозування результатів діяльності та прийняття відповідних рішень щодо допустимого рівня ризику та вибору кінцевих варіантів фінансових планів. Фінансове планування займає головне місце у системі управління фінансами банків, лише процес фінансового планування забезпечує головну функцію фінансового менеджменту банку – пошук додаткових фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Ставерська Т.О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. Х. : Іванченко І.С., 2013. 146 с.
2. Хрипко І.С., Азаренкова Г.М. Фінансове планування як основний елемент управління фінансовою діяльністю банку. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 5(16), 2019. С. 324-328.
3. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент в банку : підручник. К : КНЕУ, 2004. 468 с.
4. Зянько В.В., Коваль Н.О., Спіфанова І.Ю. Банківський менеджмент : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2018. 126 с.
5. Киркач С.М. Забезпечення процесу реалізації фінансового планування діяльності банку. *Економіка. Фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2014. № 3. С. 345-350.

ЄФІМЕНКО А.Ю., аспірант
 Науковий керівник – **ДІДЕНКО І.В.**, к.е.н,
 старший викладач кафедри економічної кібернетики
 Сумський державний університет, м. Суми

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ЗВ'ЯЗКУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ З МАКРОЕКОНОМІЧНОЮ СТАБІЛЬНІСТЮ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ

Актуальність. На сучасному етапі розвитку світової економіки однією з ключових викликів для банківської системи є підтримка її фінансової стабільності та надійності. Саме це є основою для подальшого виконання банками своїх функцій щодо безперебійного грошового обігу.

Основним чинником, що має можливість позитивно впливати на економіку розширюючи спектр банківських послуг та їх якість та є саме достатній рівень капіталізації.

Проблематика дослідження впливу капіталізації банківської системи на макроекономічну стабільність актуальна як в Україні, так і в світі в цілому, оскільки однією з основних умов економічного зростання держави є саме фінансово стійка банківська система.

Результати дослідження. Відповідно до визначення Базельського комітету капітал є показником відстані банку від дефолту, достатній обсяг якого є буфером поглинання збитків [2]. Це зумовлює оцінку впливу капіталізації на макроекономічну стабільність, оскільки банки є основними фінансовими посередниками на ринку.

Для оцінки зв'язку параметрів капіталізації: обсяг капіталу, активів банку та норматив достатності регулятивного капіталу Н2, та макроекономічної стабільності: ВВП, рівень інфляції та обсяг доходів населення, використаємо канонічний аналіз у пакеті Statistica. Для аналізу використовуємо квартальні дані України протягом 2015-2020 рр [3-4].

Канонічний аналіз дозволяє досліджувати залежність між двома наборами змінних та застосовується для перевірки гіпотез. Серед переваг даного методу можна виділити можливість визначення впливу множини чинників на декілька показників. Першочергово за допомогою Statistica розглянемо кореляції між зазначеними індикаторами.

Сильний зв'язок спостерігається між обсягом ВВП та капіталу банків, що становить 0,791, між ВВП та нормативом Н2 – 0,851. Між ВВП та рівнем доходів населення кореляція становить 0,973, тобто 97,3% зміни доходів пояснюється коливанням ВВП. Також сильний зв'язок спостерігається між обсягом капіталу банків та доходів населення – 0,835

Також більш детально було проаналізовано кореляції між та всередині множин, що дає змогу визначити тісноту зв'язку між показниками.

У таблиці 1 відображено кореляції лівої та правої множин даних, а також міжгрупові кореляції.

Кореляції лівої та правої множин даних, міжгрупові кореляції (авторська розробка)

Показник	Капітал	Активи	Н2
	Ліва множина		
Капітал	1,000	0,645	0,901
Активи	0,645	1,000	0,647
Н2	0,901	0,647	1,000
Показник	Права множина		
	ВВП	Рівень інфляції	Доходи населення
ВВП	1,000	-0,472	0,973
Рівень інфляції	-0,472	1,000	-0,541
Доходи населення	0,973	-0,541	1,000
Показник	Міжгрупові кореляції		
	ВВП	Рівень інфляції	Доходи населення
Капітал	0,790	-0,670	0,834
Активи	0,631	-0,287	0,627
Н2	0,850	-0,685	0,913

Підтверджується сильний зв'язок між обсягом капіталу на нормативом Н2. Також спостерігається сильний зв'язок між ВВП та доходами населення. Також підтверджується зв'язок між капіталом та доходами населення, Н2 та доходами населення, ВВП та Н2.

Тіснота зв'язку між канонічними величинами визначається канонічним коефіцієнтом детермінації R^2 , тобто 90,08% зміни індикаторів макроекономічної стабільності України пояснюється коливанням капітальних показників.

Три корені описують 100% дисперсії множини капітальних показників та 100% – множини індикаторів макроекономічної стабільності. Використовуючи значення капітальних показників та отриманих канонічних коренів, можна пояснити в середньому 68,79% дисперсії змінних у лівій множині та 70,37% мінливості у правій множині. Ці результати вказують на залежність між змінними двох множин.

Було отримано таку канонічну функцію зв'язку банківської капіталізації з макроекономічною стабільністю (1):

$$0,120 * \text{Капітал} - 0,080 * \text{Активи} + 0,940 * \text{Н2} = -0,512 * \text{ВВП} - 0,273 * \text{Рівень інфляції} - 1,282 * \text{Доходи населення} \quad (1)$$

Таким чином, капітальні показники банків: активи, капітал та Н2, впливають на макроекономічну стабільність, що підтверджується канонічним коефіцієнтом детермінації 0,949 та коефіцієнтом кореляції 0,9.

Висновки. Отже, визначено тренд взаємозв'язку основних параметрів дослідження: ефективне функціонування банків, а саме: дотримання показників капіталізації: Н2, обсягу капіталу та активів, впливає на макроекономічну стабільність, що визначається обсягом ВВП, доходів населення та рівнем інфляції.

Провівши кореляційний аналіз було визначено, що є значний зв'язок між такими показниками: ВВП та капітал банків, ВВП та норматив Н2, ВВП та доходи населення.

Розглянувши різні комбінації капітальних показників та індикаторів макроекономічної стабільності можна зробити висновок, що капітальні показники банків: активи, капітал та Н2, впливають на МС, що підтверджується канонічним R 0,949 та коефіцієнтом кореляції 0,9.

Побудована канонічна модель є адекватною, що підтверджується коефіцієнтами кореляції, детермінації, χ та рівнем надлишковості.

Розроблена канонічна модель впливу капітальних показників на макроекономічні має практичне значення. Банки можуть оцінювати вплив рівня капіталізації на макроекономічну стабільність, а саме на доходи населення, рівень інфляції, що є індикаторами платоспроможності потенційних клієнтів. Також установи відповідно до отриманих результатів моделювання можуть коригувати політику своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. The Basel Process – overview. *Basel committee on banking supervision*. URL: https://www.bis.org/about/basel_process.htm?m=1%7C392.
3. Показники банківської діяльності. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/>.
4. Макроекономічні показники України. *Державна служба статистики*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ЗАДОРЖНА О. В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **БУРКОВСЬКА А.І.**, PhD,
асистент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність. В умовах політичної та економічної невизначеності особливе значення мають заходи, спрямовані на зміцнення всіх підсистем фінансової безпеки, забезпечення ефективного захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз, які передбачають концентрацію фінансових ресурсів на найбільш пріоритетних галузях економіки і сферах суспільного життя з метою зміцнення фінансової незалежності країни і зміцнення її економічного суверенітету.

Результати дослідження. Під фінансовою безпекою розуміється такий рівень стану фінансової системи, який забезпечує створення сприятливих умов для економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності економіки, шляхом формування стійкості до зовнішніх і внутрішніх негативних впливів у сферах бюджетної, боргової, інвестиційної, валютної та грошово-кредитної політики [1].

Мінливі екологічні умови, зокрема, і наслідки пандемії, з якими стикаються всі країни світу, політичні та військові конфлікти призводять до необхідності постійного виявлення і моніторингу всіх процесів, що відбуваються у фінансовій сфері. Постійний аналіз подій, що виникають у фінансовій безпеці, необхідний для перегляду та коригування своїх стратегічних цілей і тактичних завдань. У зв'язку з цим актуальність досліджень, спрямованих на оцінку рівня фінансової безпеки, виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз, а також розробку рекомендацій щодо їх зниження зростає.

На фінансову безпеку України регулярно негативно впливає зовнішнє і внутрішнє середовище, що обумовлює необхідність виявлення факторів, що впливають на зміни стану її підсистем. Таким чином, стабільність функціонування фінансової системи країни безпосередньо залежить від характеру кредитно-фінансової політики, розподілу фінансових ресурсів, політичного клімату в країні, а також ступеня опрацювання правового забезпечення управління фінансовими процесами.

Загрози, що впливають на фінансову безпеку України, також поділяються на внутрішні і зовнішні. Внутрішні загрози найчастіше викликані недалекою або ірраціональною фінансовою політикою, здійснюваною фінансовими державними установами, які встановлюють основні «правила гри» на фінансових ринках країни в цілому. Особлива увага сьогодні приділяється розгляду інформаційної безпеки щодо фінансових процесів, оскільки функціонування фінансової системи в технічному і технологічному плані

базується на використанні передових інформаційних технологій.

Оскільки метою інформаційної безпеки є захист процесів обробки, зберігання та поширення інформації від зовнішніх загроз, її зв'язок з фінансовою безпекою очевидний. Відсутність планування і поглибленої аналітичної роботи з питань фінансової діяльності з боку влади, економічні злочини, корупція на місцях, слабе правове забезпечення фінансових процесів, все це тягне за собою формування фінансової системи країни, що не відповідає внутрішнім потребам суспільства.

Зовнішні загрози, як правило, визначаються обсягом фінансової допомоги міжнародних фінансових організацій, що впливають на фінансовий суверенітет країни, станом політичної ситуації, що визначається характером відносин держави з іншими країнами, а також політичними інтересами, що реалізуються всередині суспільств.

У сучасних умовах інформаційна безпека безпосередньо і безпосередньо впливає на фінансову безпеку, охоплюючи всі її підсистеми і фактично визначаючи вектор їх розвитку. Інформаційний простір, включаючи інформаційні продукти і технології, служить головною рушійною силою розвитку всіх фінансових процесів.

З огляду на різко підвищений рівень зовнішніх загроз, які спровокували загострення проблем, характерних для фінансової системи країни, необхідно постійно контролювати рівень фінансової безпеки і своєчасно розробляти рекомендації щодо усунення негативних впливів на окремі її підсистеми.

Розглянемо деякі показники, що характеризують рівень фінансового забезпечення кредитно-банківської та боргової підсистем.

Показники, що характеризують рівень фінансової безпеки в банківському секторі, свідчать про досить сприятливе середовище в цій сфері, з урахуванням проблем, з якими зіткнулася банківська система в період гострої пандемії, і заходів підтримки, що надаються державою, активи демонструють стійке зростання, особливо яскраво це проявлялося в 2022 році. Що стосується участі іноземного капіталу в загальному капіталі кредитних організацій, то за досліджуваний період він знизився на 2,21%, що служить непрямим підтвердженням проблеми відтоку капіталу з країни [2].

При дослідженні показників забезпеченості боргу необхідно в першу чергу враховувати ситуацію, що склалася на ринку запозичень.

У 2020 році загальний обсяг державного боргу збільшився на 30% в порівнянні з попереднім роком, що було викликано необхідністю запозичень у зв'язку із загостренням епідеміологічної ситуації в країні [3].

Захід щодо фінансування окремих проектів за пільговими ставками видається недостатнім для пожвавлення економіки. З метою підвищення інвестиційної активності, забезпечення зростання промислового виробництва необхідно формувати стабільні грошові потоки, здатні наситити економіку країни ресурсами. У зв'язку з цим виникає питання про необхідність зниження ключової ставки НБУ, яка обмежує обсяг грошової маси.

Закриття частини публічних даних негативно позначиться на функціонуванні фондового ринку, оскільки значно ускладнить аналіз і оцінку показників, що дозволяють прогнозувати грошові потоки і в цілому негативно позначиться на процесі планування фінансово-економічних процесів.

Також слід зазначити про відсутність системи стратегічного економічного планування, що істотно ускладнює концентрацію фінансових ресурсів на досягненні пріоритетних цілей розвитку фінансової системи. Існуючі невирішені проблеми негативно позначилися на фінансовій безпеці країни, економіка якої потрапила під вплив війни. В даний час необхідно не тільки реагувати на нові виклики національній безпеці України, а й вирішувати проблеми у фінансовій сфері, які накопичилися за останні роки в результаті неуваги до фінансової безпеки, половинчастих рішень, прийнятих для усунення загроз, і відсутності системи стратегічного планування. Для того, щоб зміцнити національну економіку, зміцнити фінансову незалежність держави, необхідний комплекс заходів, взаємопов'язаних за цілями і завданнями, спрямованих на розвиток всіх підсистем фінансового забезпечення і виведення їх на якісно новий рівень розвитку.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що до початку 2022 року рівень фінансової безпеки України, що характеризується показниками стану кредитно-банківського сектора і боргового ринку, знаходився в межах допустимих значень. Однак це не означає відсутність системних проблем, які впливають на зниження рівня фінансової безпеки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Гетманець О. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2020. № 3. С. 218–223. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.37> (дата звернення: 31.01.2023).
2. Романів В. В., Дорошенко Н. О. Фінансова безпека України. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 4(90). С. 230–235. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-4\(90\)-230-235](https://doi.org/10.26642/ema-2019-4(90)-230-235) (дата звернення: 31.01.2023).
3. Гбур З. В., Палагусинець Р. В. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. *Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки: світовий досвід і вітчизняні реалії*. 2022. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-252-7-3> (дата звернення: 31.01.2023).

ЗАЙЦЕВ Г.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **РУБЕЖАНСЬКА В.О.**, к.е.н,
 старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
 ДЗ Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Полтава

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ – ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Актуальність. Як джерело фінансових ресурсів банківське кредитування відіграє важливу роль у забезпеченні відтворювальних процесів в економіці, сприяє створенню нових суб'єктів господарювання підприємства, збільшенню кількості робочих місць і зайнятості населення та забезпечує соціально-економічний розвиток та економічне зростання. За таких обставин розвиток банківського кредитування має не тільки виконувати основну роль у процесі перерозподілу капіталу, а й бути ключовим елементом економічного зростання та розвитку національної економіки, що актуалізує розгляд впливу банківського кредитування на діяльність суб'єктів господарювання.

Результати. Згідно з законом України «Про банки і банківську діяльність» під банківським кредитом слід розуміти, будь-які зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [1].

Основні принципи, функції та форми кредиту систематизовані в табл. 1.

Таблиця 1

Характерні особливості кредиту [2]

Характеристики	Принципи	Функції	Форма	Вид (за суб'єктом)
Економічна самостійність учасників	Цільове призначення Платність Строковість Зворотність Забезпеченість	Перерозподільна	Грошова Товарна	Комерційний Банківський Державний
Добровільність і рівноправність, взаємо вигідність кредитних відносин		Створення засобів обігу		
Вартісний характер		Капіталізації вільних грошових доходів		
Нееквівалентність згідно з принципом платності, за яким позичальник повертає власникові більшу масу вартості, ніж одержує		Забезпечення потреб економічних суб'єктів у платіжних засобах		

Характеристики	Принципи	Функції	Форма	Вид (за суб'єктом)
Ефективність використання позичених коштів		Забезпечення ефективного регулювання обороту грошей та макроекономічного зростання		
		Контрольно-стимулююча		

Повноцінне виконання кредитом своїх функцій забезпечує реалізацію ним макроекономічної ролі. Форма її реалізації залежить від цільового призначення позички. Рух кредиту як позички грошей має переважно споживчий характер, а як капіталу – продуктивний. За використання грошей на розширення виробництва, вкладення в основний та оборотний капітал позичальника банківську позику називають позичкою капіталу, а за використання кредиту для здійснення платежів, погашення старих боргових зобов'язань, що не супроводжується розширенням виробництва, – позичкою грошей [3].

Серед основних ознак банківського кредиту слід виділити наступні:

- відображає відповідні економічні відносини між кредиторами (банками) і суб'єктами кредитування (позичальниками); є формою кредитних відносин в економіці, об'єктом яких виступає процес передачі в позику безпосередньо грошових коштів

- заснований на кредитному правочині – умовах кредитного договору; повинен відповідати принципам кредитування: строковість, цільовий характер, забезпеченість та платність кредиту;

- предметом банківського кредиту є додаткова платоспроможність, виражена у грошовій формі; банківський кредит являє собою позичку грошових коштів на умовах їх повернення позичальником;

- є певним зобов'язанням банку(кредитора), що надається в обмін на відповідні зобов'язання боржника (позичальника); зобов'язання кредитора передбачає: надати певну суму грошей, а також гарантію, придбати право вимоги боргу, продовжити строк погашення боргу, зобов'язання боржника – у майбутньому повернути суму боргу та сплатити проценти та інші збори з цієї суми;

- прибуток за цією формою кредиту надходить у вигляді позикового або банківського проценту, ставки якого визначаються за угодою сторін;

- джерелом банківського кредиту є залучені банками на договірній основі і добровільних засадах тимчасово вільні кошти юридичних та фізичних осіб, а також власні кошти банку [4].

Кредитна діяльність комерційних банків безпосередньо впливає на розвиток підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів, підвищення фінансових та виробничих показників яких зумовлює зростання ефективності

функціонування банківських установ, оскільки, через покращення кредитоспроможності позичальників зменшується частка проблемних позик в структурі кредитного портфелю та рівень кредитного ризику. Разом з тим, відбувається цілеспрямований розвиток як виробничого так і банківського секторів, що активізує покращення показників економічного зростання економіки країни.

Ключовими перешкодами на шляху до ефективної підтримки комерційними банками вітчизняних суб'єктів господарювання є:

- висока вартість кредитних ресурсів;
- приховування реальних результатів діяльності потенційних позичальників, які переважним чином працюють у «тіні»;
- відсутність ліквідної застави;
- негативна кредитна історія у позичальників, що в умовах фінансово-економічної нестабільності розповсюджене явище.

Висновки: Отже, банківське кредитування відіграє стимулюючу роль як ключове джерело забезпечення фінансовими ресурсами господарської діяльності підприємств. Економічна криза та інші фактори зовнішнього характеру підривають фінансову стійкість та стабільність підприємств, внаслідок чого спостерігається активне скорочення кількості надійних фірм-позичальників. Однак, враховуючи проблемні фактори стримування економічного потенціалу підприємств, кредитні операції банків залишаються популярним видом активних операцій.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон від 7 груд. 2000 р. № 2121-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Гроші і кредит. Підручник ; за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
3. Грошово-кредитна політика в Україні / Стельмах В. С., Єпіфанов А. О., Гребеник Н. І., Міщенко В. І. [2-е вид., перероб. і доп.]. К.: Знання, 2003. 421 с.
4. Шаранич Р. С. Сфера банківського кредитування як об'єкт криміналістичного дослідження. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. 1(16). №2. С.256-260

ІВАНОВА У.В. здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КУЧЕРКОВА С.О.**, к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИДАТКИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ м. ЗАПОРІЖЖЯ НА 2023 р.

Актуальність. Становлення та розвиток в Україні місцевого самоврядування, розподілення повноважень між центральними та місцевими органами влади в умовах сьогодення є визначальним фактором збільшення ролі місцевих бюджетів у фінансовій системі держави.

Європейський вектор розвитку України передбачає, в тому числі, й наближення до європейських стандартів бюджетної забезпеченості, фінансової децентралізації, удосконалення принципів складання та виконання місцевих бюджетів.

Зокрема, під час воєнного стану питання фінансового самозабезпечення та захищеності територіальних громад стає особливо важливим.

Результати дослідження. Усі країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою втілюють власну політику в напрямі фіскальної децентралізації з метою зміни співвідношення міри впливу центральних органів державної влади та органів місцевого самоврядування на макроекономічну ситуацію. Проте жодна країна не може бути для України взірцем практики реалізації зазначеного процесу. Система влади в Україні залишається централізованою, що певною мірою стримує ініціативу і розвиток місцевих органів влади, зокрема, у фінансових питаннях.

До основних причин, що змушують уряди приймати рішення про проведення децентралізації можна віднести [2]:

- підвищення адміністративної і економічної ефективності розподілу обмежених ресурсів у зв'язку із кращим розумінням місцевих потреб;
- забезпечення прозорості через чіткий зв'язок між бюджетними надходженнями і послугами на місцевому рівні;
- підвищення відповідальності посадовців перед виборцями;
- підвищення рівня колективної участі місцевого населення у діяльності органів влади.

Головною економічною причиною фінансової децентралізації є необхідність зменшення витрат на виконання функцій держави за рахунок їх переносу з центрального на місцевий рівень. У Європейській хартії місцевого самоуправління задекларовано питання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, зокрема, серед них зазначаються такі аспекти:

- органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на свої власні фінансові ресурси;

- фінанси органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів;

- захист більш слабких у фінансовому відношенні органів місцевого самоврядування.

Поняття «місцеві фінанси» є синонімом поняття «фінанси місцевих органів влади». Синонімами останнього поняття можуть бути такі визначення, як муніципальні (комунальні) фінанси, фінанси міста, області, району, селища, села тощо. Ці визначення свідчать, що місцеві фінанси функціонують в різних формах залежно від територіального й адміністративного устрою країни.

Місцевий фінансовий орган щороку спільно з іншими головними розпорядниками бюджетних коштів відповідно до цілей та пріоритетів, визначених у прогностичних та програмних документах економічного і соціального розвитку України і відповідної території, та з урахуванням Бюджетної декларації складає прогноз місцевого бюджету - документ середньострокового бюджетного планування, що визначає показники місцевого бюджету на середньостроковий період і є основою для складання проекту місцевого бюджету. Він визначає обсяги фінансування місцевого бюджету, повернення кредитів до місцевого бюджету та орієнтовні граничні показники видатків місцевого бюджету та надання кредитів з місцевого бюджету на середньостроковий період.

8 грудня 2022 року було прийнято бюджет Запоріжжя, [1].

Загалом, доходи згідно з проектом бюджету Запоріжжя на 2023 рік, мають складати 8,050 млрд гривень.

Доходи зокрема:

ПДФО — 5,350 млрд;

Єдиний податок — 1,050 млрд;

Плата за землю — 872 млн;

Акцизний податок — 425 млн;

Інші податки і збори — 353 млн.

Витрати бюджету міської територіальної громади складуть близько 7,7 мільярдів.

Найбільше грошей виділять на освіту. Щоправда, більшість з цих грошей піде на оплату вчителям: 1,9 млрд. гривень – освіта; 511 млн. грн. – утримання органів місцевого самоврядування; 447 млн. грн. – медицина; 279 млн. грн. – інфраструктура; 173 млн. грн. – соціальний захист (без ВПО); 175 млн. грн. – фізична культура і спорт; 76 млн. грн.- культура

На посилення оборони міста та захист населення виділять 714, 970 млн. грн. З них 242, 588 млн. направлять на підтримку територіальної оборони, 261,142 млн. грн. - на роботу та облаштування ТЦів (їх перетворюють на Пункти Незламності), 64,6 млн. грн. - на роботу рятувальних служб.

Решту грошей направлять на облаштування укриттів, підтримку ВПО та закупку паливно-мастильних матеріалів.

16 грудня 2021 року було висвітлено рішення про бюджет Запоріжжя на

2022 рік. Якщо порівняти доходи та видатки 2022 та 2023 років, можна побачити, як значно змінилися цифри.

Так у бюджеті на 2022 рік доходи затвердили у 9,684 млрд грн – це приблизно на 1,634 млрд грн більше ніж у бюджеті на 2023 рік.

Видатки затвердили у 9,984 млрд грн – це більше за бюджет 2023 року приблизно на 2,284 млрд грн.

Бюджет розвитку є складовою місцевого бюджету і одним з найважливіших інструментів фінансової політики органів місцевого самоврядування в частині реалізації інвестиційних та інноваційних інфраструктурних проектів. Основним призначенням бюджету розвитку є фінансування соціально-економічного розвитку регіонів; виконання інвестиційних проектів; будівництво, капітальний ремонт та реконструкція об'єктів соціально-культурної сфери і ЖКГ; будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів; будівництво і придбання житла окремим категоріям громадян; будівництво та розвиток мережі метрополітенів; придбання вагонів для комунального електротранспорту; збереження та розвиток історико-культурних місць України та заповідників; розвиток дорожнього господарства; придбання шкільних автобусів та автомобілів швидкої медичної допомоги; комп'ютеризація та інформатизація загальноосвітніх навчальних закладів; природоохоронних заходів; інших заходів, пов'язаних з розширеним відтворенням

Що ж з приводу бюджету розвитку на 2023 рік? Бюджет, який планували, його намагаються звести в нуль і його зробили, скажімо так бюджетом потреби. Для всіх підприємств, департаментів, управлінь і поточної діяльності. Тобто бюджету розвитку там не має.

Зараз бюджет розвитку у процесі формування, а його обсяги залежатимуть від підсумків 2022 року та від залишків вільних коштів у поточному бюджеті Запоріжжя. Цей проект повинен розглядатися в березні 2023 року.

Висновки. Таким чином, можна зазначити, що кошти переважно спрямовані на забезпечення базових послуг для населення (освіти, медицини, соціального захисту), роботи міської критичної інфраструктури (підприємств ЖКГ, комунального громадського транспорту), посилення оборони міста та захисту населення (допомога військовим частинам, заходи територіальної оборони, фінансування міських рятувальних служб, облаштування укриттів). На освіту спрямують майже в 4 рази більше, ніж на медицину, та майже в 10 разів більше, ніж на обороноздатність міста.

Список використаних джерел:

1. Бюджет Запоріжжя-2023 прийнято. Запорозька Січ. URL: <https://sich.zp.ua/biudzheth-zaporizhzhia-2023-pryjniato>.
2. Карпишин Н. І., Стоян В. І. Бюджет розвитку громади: досвід та можливості *Ефективна економіка* №6 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5035>.

КЕМЗА Р.Г., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ЄВДОКІМОВА М.О.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність. В процесі функціонування будь-якого підприємства, великого значення займає його фінансова діяльність. Під фінансовою діяльністю підприємства слід розуміти систему використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів [1]. Ефективність організації фінансової діяльності залежить від своєчасної мобілізації фінансових ресурсів, раціонального розподілу отриманого прибутку у процесі здійснення господарської діяльності, виконання власних фінансових зобов'язань.

Фінансове планування виступає важливим фактором підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства, оскільки з його допомогою можна розробити виважену фінансову стратегію підприємства на тривалу перспективу, а також конкретизувати тактичні шляхи поетапної реалізації цієї стратегії. У разі своєчасного розроблення та впровадження заходів, які спрямовані на поліпшення фінансового стану в довгостроковому періоді, такі господарюючі суб'єкти можуть збільшити свій потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість [2].

Результати дослідження. В Україні основними проблемами низького рівня фінансового планування на рівні підприємств є низько-кваліфіковані фахівці та відсутність достатньої уваги до фінансового планування при загальній розробці інноваційної політики підприємства.

У світовому науковому середовищі виділяють такі основні типи фінансових планів: стратегічні, поточні, довгострокові та короткострокові. Особливо важливим при розробці інноваційної політики підприємства є стратегічний план, який розроблюється виходячи з цілей підприємства, макроекономічних процесів (регіональний, державний та міжнародний рівні), законодавчої бази, стану та розвитку фінансових ринків. Поточні фінансові плани, розроблюються в залежності від прогностичних тенденцій у формі балансу доходів та витрат підприємства.

Отже, фінансове планування представляє собою складний процес, який включає в собі різні етапи, елементи та процедури. При правильному його використанні можна створити та внести деякі зміни у політиці підприємства.

До основних етапів фінансового планування відносять: дослідження фінансових результатів підприємства; розробка прогностичних варіантів фінансових звітів в залежності від зміни оперативних показників; визначення потреби підприємства у фінансових коштах при забезпеченні планових завдань;

прогнозування джерел фінансування та їх структури; розроблення та підтримання стійкої системи управління фінансовими ресурсами; розробка процедур оперативної корекції сформованих планів.

Для успішного створення інноваційної політики потрібно чітко знати класифікацію видів фінансового планування. Можна виділити наступну класифікацію:

1. За рівнем структурної ієрархії:

- загально-фірмове фінансове планування – розроблюються зведені фінансові плани для забезпечення досягнення основних цілей підприємства;
- фінансове планування діяльності бізнес-одиниці – розроблюються фінансові плани для конкретного напрямку діяльності;
- фінансове планування діяльності підрозділів або структурних одиниць підприємства, що не є самостійними в плані ведення господарської діяльності та входять у склад підприємства;

2. За рівнем суб'єкта планування:

- фінансове планування на вищому рівні (вищими виконавчими органами управління та централізованими відділами планування);
- фінансове планування на середньому рівні (на рівні бізнес-одиниць);
- фінансове планування на нижньому рівні (на рівні підрозділів).

Важливим елементом фінансового планування діяльності підприємства є вибір методології, від якої залежить ефективність фінансового планування. Проблемою вибору методу фінансового планування на підприємстві займалися Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Іванова В.В.

Для планування фінансових показників та складання фінансових планів використовуються такі основні методи, як балансовий (базується на основі прогнозу надходжень коштів та витрат за статтями балансу), нормативний (використання фінансових норм та нормативів для розрахунку потреби у фінансових ресурсах та визначення джерел їх формування), розрахунково-аналітичний (розрахунок планових показників шляхом коригування фінансових показників у базовому періоді на зміни, що передбачені у плановому періоді та визначення впливу різних факторів на ці показники), програмно-цільовий (комплексний підхід досягнення мети за допомогою особливої програми, в якій передбачається організаційний механізм реалізації цієї програми) та методи економіко-математичного моделювання (дозволяють кількісно виразити тісноту взаємозв'язку між фінансовими показниками та основними факторами, які їх визначають).

У рамках розробки, коригування та контролю інноваційної політики підприємства фінансове планування відіграє основну роль. При правильному аналізі факторів планування можливе внесення змін до існуючої політики підприємства. Проаналізував фактори, класифікацію видів фінансових планів, розробляють планування згідно обраного методу, що підвищує успішну реалізацію інноваційної політики. Підприємство повинно здійснювати як довгострокове фінансове планування так і короткострокове одночасно.

Пошук можливих шляхів розширення інноваційного потенціалу підприємства передбачає проведення патентних досліджень, маркетингових, оцінки тенденцій змін споживчої поведінки. На цьому етапі слід виявити та спланувати фінансові витрати на проведення даного аналізу, а також визначити практичні основи та інструменти щодо модернізації підприємства, враховуючи невідповідність бажань споживачів та можливості підприємства.

Для більш коректного та ефективного проведення фінансового планування підприємства необхідно скласти бізнес-план, в якому враховуються технічні, організаційні і фінансові розділи, які взаємопов'язані між собою. За допомогою бізнес-плану виявляються всі зміни на підприємстві, які плануються, які впливають на дані, що необхідні для фінансового планування. Всі вище перелічені етапи припускають спільну роботу декількох підрозділів для постановки чітко виражених цілей та структури фінансового планування.

Для проведення стратегічного планування необхідно здійснювати прогнози за джерелами фінансування проектів та програм для різних варіантів розвитку інноваційної політики. В даному випадку необхідним є облік фінансових ресурсів, при чому як для позитивної, так і для негативної динаміки розвитку підприємства [3].

Фінальною стадією системи фінансового планування є зведення всіх отриманих даних у бізнес-план – це необхідний організаційно-нормативний документ, який використовується на етапі забезпечення роботи щодо системи управління фінансами і здійснення контролю за реалізацією інноваційної політики підприємства.

Висновки. При стратегічному фінансовому плануванні використовується програмно-цільовий метод, тому що інноваційні підприємства дотримуються науково-технічній програмі, метою якої є вирішення технічних і наукових питань, пов'язаних зі створенням та прискоренням процесу впровадження інноваційного продукту, що в свою чергу приведе до значного фінансового результату. При тактичному фінансовому плануванні використовується балансовий метод розрахунку фінансових планових показників, що дозволяє виявити, оцінити, враховувати елементи доходів та витрат. Нормативний метод слід використовувати на стадії розробки бюджету витрат на прямі трудові витрати, загальні та адміністративні витрати. За допомогою даного методу можна достатньою просто розрахувати необхідні показники ґрунтуючись на нормативах і фактичних показниках.

Список використаних джерел:

1. Поддєрьогін А.М., Білик, М.Д., Буряк М.Д. Фінанси підприємств : підручник, 6-е вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
2. Тешева Л.В., Хохлов М.П., Петрова І.М. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 23. 2018. С314-32.
3. Кірсанова Т.О., Дьяченко Н.А. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві. *Вісник Сумського державного університету. Економіка*. 2011. №. 4. С. 48–57.

КЛИМЕНКО В.О., ГУМЕН О.В., МИРОШНИЧЕНКО М.М.,
здобувачі третього рівня вищої освіти (доктор філософії)
Науковий керівник – **ПРОКОПЧУК О.Т.,** д.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ СТРАХОВОГО РИНКУ

Актуальність. У взаємодії учасників страхового ринку важливу роль відіграють поведінкові аспекти, оскільки вони можуть вплинути на прийняття рішень як щодо безпосередньо страхування, так і на результати означеного процесу. Сутність поведінкових аспектів взаємодії учасників страхового ринку полягає в тому, що кожен з них діє відповідно до своїх інтересів та мотивацій, що може призвести до певних поведінкових реакцій.

Результати дослідження. Основними учасниками страхового ринку є страхові компанії (надавачі страхових послуг) та страхувальники (споживачі страхових послуг), а також посередники, що надають додаткові послуги на страховому ринку. Страхові компанії займаються наданням страхових послуг, а страхувальники – придбанням страхових полісів.

Поведінка страхових компаній може бути спрямована на максимізацію прибутку та зменшення ризиків, пов'язаних з наданням страхових послуг. Останні можуть застосовувати різноманітні підходи до формування тарифів на страхові продукти, залежно від ризиків, які пов'язані з конкретними видами страхування, та від специфіки ринку [1-2].

Страхувальники можуть керуватися різними мотиваціями для придбання страхових полісів, зокрема такими як захист від ризиків, посилення безпеки та спокою душевного, або отримання певних переваг, що надає страхування [3]. Вони можуть бути схильні до вибору тих страхових продуктів, які мають менші ризики та більш прийнятні тарифи, а також до підробки страхових випадків або намагання підвищити свої виплати за страховими випадками.

Взаємодія учасників страхового ринку на основі довіри є важливим аспектом для успішного функціонування страхової галузі. Довіра може бути визначена як очікування стабільної та надійної поведінки учасників страхового ринку.

Взаємодія учасників страхового ринку залежить від поведінкових аспектів, які включають в себе мотивацію, ставлення до ризику, оцінку ризиків, взаємодію зі страховиками та іншими клієнтами, взаємодію з регуляторними органами тощо. Основні поведінкові аспекти взаємодії учасників страхового ринку описані на рис. 1.

За відсутності довіри між страховиками та страхувальниками, відбувається зменшення попиту на страхування, що може вплинути на фінансові результати страхових компаній. Довіра учасників страхового ринку може збільшуватися за рахунок ряду факторів, таких як:

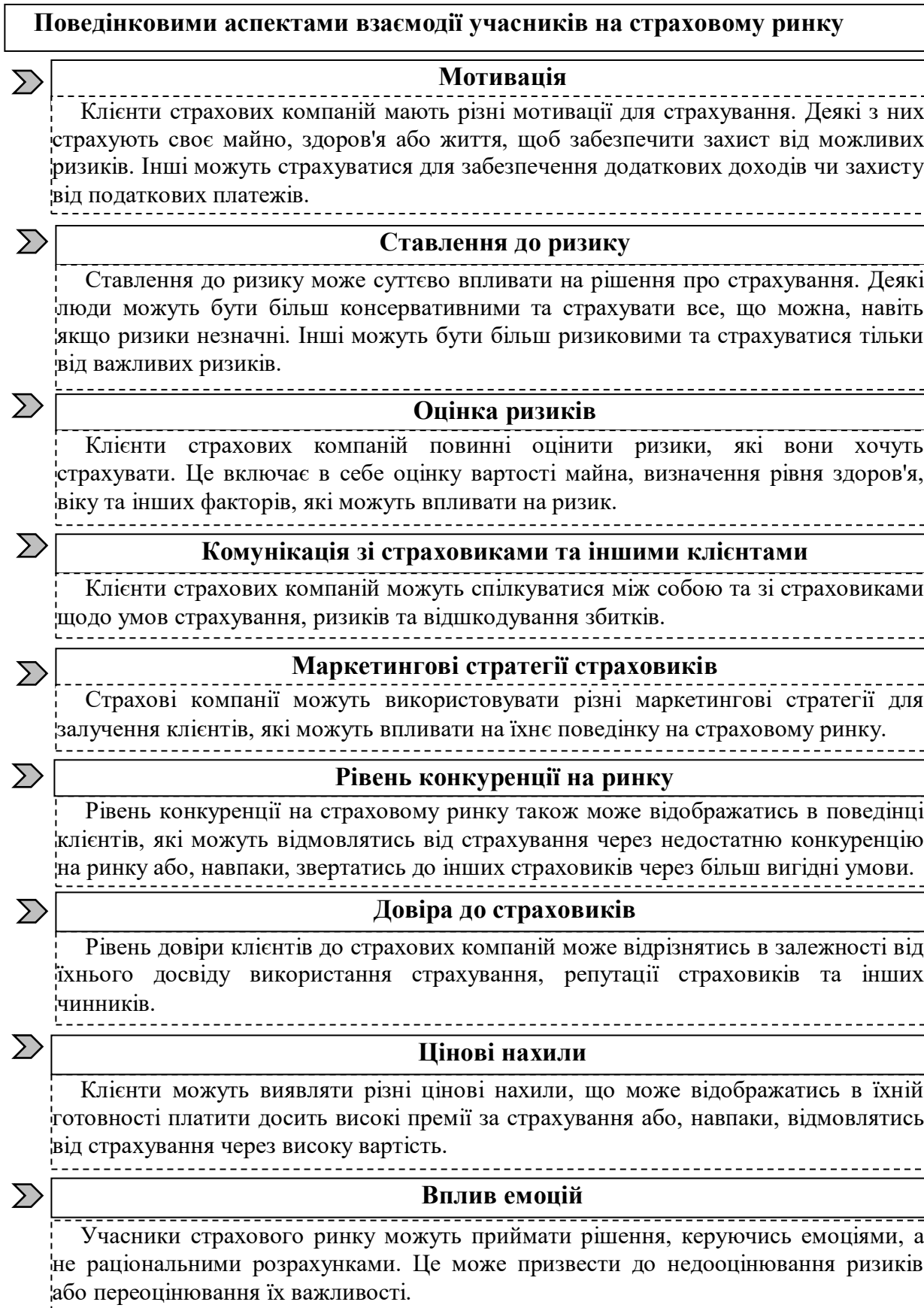

Рис. 1. Поведінкові аспекти взаємодії учасників на страховому ринку
[Авторське узагальнення на основі джерел: 1-3.]

1. Репутація: історія страхової компанії та її репутація можуть мати великий вплив на довіру страхувальників. Якщо компанія має довгу історію успішної роботи, стабільність та добру репутацію, це може збільшити довіру клієнтів.

2. Прозорість: чим більше інформації страхова компанія надає страхувальникам щодо її діяльності та страхових продуктів, тим більше довіри можуть мати страхувальники до компанії.

3. Комунікація: якісна та своєчасна комунікація між страхувальниками та страховиками є важливим фактором для збільшення довіри. страхова компанія повинна відповідати на запити клієнтів швидко та професійно.

4. Надійність: надійність страхової компанії є одним з ключових факторів, що впливають на довіру страхувальників. страхова компанія повинна мати достатній капітал для того, щоб мати можливість виплатити відшкодування у разі настання страхових випадків.

Висновки. Отже, страховий ринок включає в себе взаємодію між різними учасниками, такими як страхові компанії, страхувальники та посередники.

Поведінкові аспекти взаємодії учасників страхового ринку включають мотивації та інтереси сторін, підходи до формування тарифів та страхових продуктів, а також можливість зловживань та шахрайства з боку страхувальників.

Розуміння цих аспектів відіграє важливу роль у формуванні і підтримці ефективного та стійкого функціонування страхового ринку.

Список використаних джерел:

1. Прокопчук О. Т. Комунікації у страховому менеджменті. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2021. Випуск 99. Частина 2, С. 211-222. DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-211-222.
2. Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В., Мирошніченко М. М. Цифрова трансформація страхового ринку України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 101. Ч. 2 : Економічні науки. С. 152-164. DOI: 10.32782/2415-8240-2022-101-2-152-164.
3. Шолойко А. С. Розвиток інфраструктурних елементів із захисту прав споживачів страхових послуг в Україні. *Наук. вісник Міжнар. гуманітарного університету*. Сер.: Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 26. Ч. 2. С. 100-103.

КОВАЛЕНКО Д. О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **СМОЛЯК В. А.**,
доцент кафедри митної справи і фінансових послуг,
*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

СТРАХУВАННЯ СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК РІЗНОВИД СТРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ ДОВІРИ

Актуальність. Страхування відповідальності є однією з найскладніших галузей страхової діяльності. За економічним змістом страхування відповідальності відіграє подвійну роль: з одного боку – захищає майнові інтереси самого страхувальника, а з другого – потерпілого (третьої особи) на випадок неплатоспроможності того, хто завдав збиток.

В основу страхових відносин при страхуванні відповідальності покладено норми вітчизняного та міжнародного права, які закріплені у Законах України та постановах Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, розпорядженнях уряду України, міжнародних конвенціях та угодах.

Метою статті є дослідження поняття, мети, особливостей страхування відповідальності, а також визначення та розкриття теоретичних основ, особливостей митного аспекту управління ризиками в Україні в умовах її адаптації до нових світогосподарських тенденцій.

Результати дослідження. Тему страхування відповідальності та митних ризиків висвітлено у багатьох наукових статтях та посібниках.

Проблемам страхування відповідальності та ідентифікації організації та управління ризиками присвячено значну кількість наукових праць таких учених, як: А. Альгін, В. Гранатуров, Л. Донець, С. Коротун, А. Шапкін, У. Владичин, О. Волков, Є. Жарковська, І. Івченко, І. Бережнюк, П. Бернстайн, О. Борисенко, А. Брендак, О. Павленко, П. Пашко, П. Пісний, В. Ченцов та ін. Однак дане питання залишається актуальним і потребує подальшого дослідження.

Унікальність митниці полягає в тому, що вона є не міжнародною агенцією і не внутрішньою. Тримаючи баланс на міждержавних кордонах, митниця не тільки формує суверенітет держави і забезпечує захист державних митних інтересів.

В останні роки у світі відбуваються глобальні зміни, пов'язані з відкритістю, а також доступністю світових ринків та стрімкого піднесення інформаційних технологій. У такому разі митне регулювання є основною базою, а митницям відводиться ключова роль у даних процесах.

Одним із головних завдань такої трансформації є поліпшення митного контролю на основі використання системи управління ризиками, що призведе до покращення бізнес-клімату у країні, а також активізації зовнішньоекономічної торгівлі.

В основу страхових відносин при страхуванні відповідальності покладено норми вітчизняного та міжнародного права, які закріплені у Законах України та постановах Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, розпорядженнях уряду України, міжнародних конвенціях та угодах. Цивільним кодексом України передбачена відповідальність особи, яка завдала шкоди життю, здоров'ю і майну третьої особи. Законом України "Про страхування" (2001) визначено об'єкт страхування відповідальності, яким можуть бути майнові інтереси, пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну.

Уперше у світі норма з керування митними ризиками в митній справі була створена в 1995 р. Із цим документом поєднують активізацію застосування в практиці митної перевірки такого розуміння «митний ризик». Розглядаючи визначення категорії «ризик», потрібно звернути увагу на законодавчі акти інших країн, а також міжнародних об'єднань щодо трактування поняття «митний ризик».

Ризики у митній сфері не завжди є усвідомленими. Це, зокрема пояснюється тим фактом, що прорахувати, спланувати, передбачити й відповідним чином проаналізувати та оцінити можливо далеко не всі життєві ситуації та «сценарії» розвитку подій, а тим більше виразити їх через кількісні показники, а митна шкода хоча й є наслідком реалізації митного ризику, однак не завжди є в наявності. О. Комаров зазначає, що «митний ризик – це потенційна ймовірність порушення норм митного, а також норм відповідних галузей національного законодавства, що регулюють пов'язані з митними правові відносини. Насамперед ідеться про норми кримінального права, а також трудового та адміністративного.

На основі проведеного аналізу категорії «митний ризик» можна зробити висновок, що в науковій літературі та міжнародному законодавстві його трактують як неодолення бажаного результату, що призводить до митної шкоди.

Висновки. Митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюється митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення додержання норм Митного кодексу України, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановлених законом порядку.

Державна митна служба України стоїть на захисті економічних інтересів держави та здійснює контроль зовнішньоекономічної діяльності, тобто товарообміну між країнами. Таким чином оптимізує умови торгівлі суб'єктів підприємницької діяльності. Для ефективного регулювання зовнішньоекономічної діяльності держава використовує різні інструменти, одним із інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності є Державна митна служба України – це регулювання здійснюється переважно під час митного контролю і митного оформлення.

Митна справа характеризується наявністю різноманітних ризиків, зокрема,

найбільш вагомими є ризики, пов'язані зі зменшенням митних платежів унаслідок зниження митної вартості товарів суб'єктами ЗЕД під час імпорту, або через неправильну класифікацію, дотриманням заходів нетарифного регулювання тощо. Саме тому виникає необхідність удосконалення розгляду процедури митного оформлення товарів групи ризику та розробки рекомендацій щодо їх нейтралізації через призму детального дослідження науковцями та фахівцями.

Список використаних джерел:

1. Пашко П. В. (2015). Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) : моногр. Одеса: Т «ПЛАСКЕ».
2. Ковальова М. Л. (2020). Основи системи управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI»*. № 2, 166–169.
3. Ковальова М. Л. (2021). Особливості системи управління митними ризиками: світовий та український досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*, №35/2021, 42–46.
4. Білуха М. Т. (2016). Митний контроль: організація і методологія. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*, № 1(64), 181–187.
5. Гуцаленко Л., Марчук У., Фабіянська В. (2018). Митний пост-аудит: навч. пос. К.: Центр учбової літератури.
6. Наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 р. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0882-12>.
7. Голинський Ю. О., Муляр В. В. (2018). Митна політика та її вплив на менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. *Молодий вчений*, № 10, 745–749.

КОВАЛЬ П. О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **БОДНАР О. А.**, к.е.н,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет м. Миколаїв

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність. Глобалізаційні процеси здійснюють трансформаційні виклики та загрози фінансовому сектору України шляхом створення взаємозалежності країн сучасного світу. Створення сприятливих умов функціонування фінансової системи України висуває необхідність формування та зміцнення фінансової безпеки самої країни в період глобалізаційних процесів.

Питанням вивчення фінансової безпеки України в період глобалізації досліджували у своїх працях такі вчені: Полторак А. С. [1], Батрак О. О., Ткаленко С. І., Гетманенко О. О. та інші.

Результати дослідження. Глобалізація являється досить суперечливим явищем, що сприяє розвитку більш успішних країн, і навпаки менш розвинених країн підводить до ролі аутсайдерів.

Метою забезпечення фінансової стабільності та стійкості країн є ефективне функціонування фінансової безпеки самої країни. Фінансова безпека є багаторівневою системою, що утворює ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру розвитку. Фінансова безпека забезпечує стан захищеності важливих інтересів країн, регіонів та громадян цих країн у фінансовій сфері під впливом негативних чинників та загроз.

Особливої уваги фінансова безпека набуває в період глобалізаційних процесів, які несуть масштабні зміни у фінансовій системі країни. Задля підвищення фінансової безпеки України потрібно вжити заходи щодо її зміцнення. Серед основних заходів можна виділити наступні:

- впровадження стратегії скорочення бюджетного дефіциту, що забезпечить стійкість фінансової системи бюджету;
- поетапне зменшення зовнішнього боргу України;
- введення стабілізації національної грошової одиниці, зниження рівня інфляції;
- створення сприятливіших умов для національних суб'єктів господарювання з метою припинення або зменшення відтоку капіталу за кордон;
- оптимізація золотовалютних резервів шляхом нарощування частки в них золота;
- розвиток та створення сприятливих умов ринку цінних паперів України;
- залучення інвесторів шляхом розробки ефективної системи державного регулювання ринку капіталу.

Дані заходи повинні забезпечити підвищення та ефективне

функціонування фінансової безпеки України в період глобалізаційних процесів. Створення конкурентоспроможності шляхом зміцнення фундаменту економіки країни, тим самим забезпечивши економічну безпеку України.

На нашу думку, найбільший вплив на фінансову безпеку України має стан банківської системи. Зниження якості кредитного портфеля вітчизняної банківської системи та відволікання коштів на формування резервів мало негативний вплив на показники ефективності діяльності банківських установ — рентабельність активів хоча частково відновлювалась в періоді дослідження, але переважно перебувала в критичній зоні. Слід також врахувати, що зважаючи на негативні тенденції у вітчизняній економіці, найбільший прибуток банківські установи отримують не від кредитування, а від обслуговування клієнтів, здійснення маржинальних операцій на міжбанківському та валютному ринках, тобто є короткостроковою і доволі мінливою, не стабільною — співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів протягом всього період також перебувало в критичній зоні і постійно зростало [2].

Частково цей негатив та ризики нівелюються за рахунок ліквідності банківської системи, а саме співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань водночас, з іншого боку, зростання рівня ліквідності призводить до зменшення прибутковості та рентабельності банківської системи [2].

Висновки. Фінансова безпека України в період глобалізації являється головним чинником забезпечення її стійкості на світовому ринку. Проте, сама Україна на сьогодні перебуває в небезпечній кризовій ситуації через, в першу чергу, залежність економіки країни від економіки інших країн і неможливості захищати національні інтереси та фінансову стійкість як в довгостроковій перспективі, так і в середньостроковій. З метою підвищення фінансової безпеки України запропоновано низьку заходів, які повинні не лише забезпечити фінансову безпеку економіки, а й підвищити конкурентоспроможність країни на міжнародних фінансових ринках. Уряд повинен мінімізувати відтоки капіталу за кордон, ліквідувати тінізацію економіки та держаний борг, вжити необхідні заходи щодо стабілізації та зміцнення фінансової системи. Реалізація цих заходів сприятиме забезпеченню фінансової безпеки в період глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Poltorak Anastasiia, Potryvaieva Natalia, Kuzoma Vitalii, Volosiuk Yurii, Bobrovska Nadia. Development of doctrinal model for state's financial security management and forecasting its level. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2021. №5/13 (113). Pp.26-33. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.243056>.
2. Гетманенко О. О. Сучасний стан та тенденції розвитку фінансової безпеки України в умовах триваючої глобалізації світового господарства. *Економічна наука*, №13-14. 2020. С. 40-49.

КОВАЛЬЧУК К.М., завідувачка відділу економічних досліджень
*Вінницький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС
України, м. Вінниця*

ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ СЕРВІСИ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА

Актуальність. Запровадження в Україні з березня 2020 року низки карантинних обмежень задля запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та введення воєнного стану в лютому 2024 року, безсумнівно, вплинуло на всі сфери суспільного життя. Попри негативні наслідки цих чинників впливу у всьому світі, саме ці детермінанти прискорили переорієнтацію вітчизняної сфери послуг на віртуальне середовище, оскільки традиційні форми обслуговування в умовах дії різноманітних обмежень вже не здатні були задовільнити потреби споживачів. Зростаючий попит на зручне, комфортне та доступне дистанційне обслуговування активізував швидку цифровізацію сфери фінансових послуг. Актуалізується тема дослідження необхідністю аналізу впливу інновацій на ефективність роботи як окремого банку, так і банківської галузі країни. Питання можливих напрямів вдосконалення діяльності банків, розширення технологічних можливостей, відповідно розробки нових пропозицій продуктів / послуг шляхом запровадження інноваційних фінансових сервісів в умовах війни, залишається малодослідженим.

Результати дослідження. В Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки під цифровізацією розуміється насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [1]. Отож, концептуально основну мету цифровізації визначено як трансформацію сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні, отож основне завдання впровадження цифрових технологій - поліпшення різних сфер життєдіяльності людини.

Цифровізація банківського сектору, активне впровадження інноваційних банківських продуктів, незважаючи на повномасштабну війну в країні, мають значний прогрес в Україні. Жорстка конкуренція на ринку фінансових послуг стала каталізатором до впровадження цифрового банкінгу, частка якого сьогодні невпинно зростає.

Спробуємо з'ясувати сутність та відмінні ознаки «банківської інновації» як похідної категорії від більш широкого за значенням терміну «фінансова інновація». З цього приводу заслуговують на увагу дослідження В.В. Лойко. Професорка пропонує наступне визначенні досліджуваного феномену: «... інновація - це результат інноваційної діяльності, пов'язаної із прогресивними якісними змінами у продуктах, послугах, технологіях, процесах, управлінні, які реалізовані та/або впроваджені у діяльність банку, що сприяють підвищенню ефективності роботи банку, його конкурентоспроможності та розвитку....»

Банківськими інноваціями можна вважати як окремі впровадження так і цілі системи організаційних, економічних, управлінських, інституціональних нововведень в будь-якій сфері діяльності банку, які забезпечують позитивний економічний, соціальний і стратегічний ефект, що проявляється як у зовнішньому середовищі: у розширенні клієнтської бази банку і його представницької мережі, зміцненні ринкової позиції, так і у внутрішньому середовищі: скороченні витрат на проведення банківських операцій і підвищенні результативності діяльності банку, в забезпеченні ефективного функціонування та стабільного розвитку ...»[2, с. 68].

Неможливо не погодитись із такою позицією, на нашу думку, банківські інновації, це не лише впровадження нових видів фінансових послуг і сервісів завдяки цифровим технологіям, це цифрова інфраструктура банку, зокрема цифровізації усіх сфер діяльності сучасного комерційного банку (організаційна структура, менеджмент, логістика тощо).

Бурхливий розвиток ринку фінансових інновацій на сучасному етапі пов'язаний із прийняттям Стратегії розвитку фінтеху в Україні до 2025 року (далі - Стратегія), головне завдання якої - сталий розвиток інновацій, розвиток кешлес-економіки, підвищення фінансової грамотності споживачів та бізнесу. Основана мета Стратегії визначена як розбудова інноваційного фінансового ринку з масштабною фінансовою інклюзією (громадян і бізнесу) та зручними й безпечними в користуванні сервісами й продуктами, доступними за ціною та каналами поширення [3].

Сьогодні ми спостерігаємо за швидкою цифровізацією усіх сфер суспільного життя. Подібна цифрова трансформація українського суспільства, бізнесу та державних установ, на нашу думку, стане запорукою відновлення України у воєнний та післявоєнний час. Впровадження нових фінансових сервісів щодо відновлення та соціальної сфери наразі анонсується Мінцифрою України. Нові інноваційні продукти в порталі «Дія» із створення та організація послуг, які стимулюватимуть розвиток фінансової сфери на кшталт підтримки або відкриття рахунків тощо, в майбутньому можуть створити серозну конкуренцію українським банкам.

За інформацією експертів, найбільш актуальними інноваційними фінансовими технологіями та напрямками у 2022-2023 роках є:

1. BNPL та цифрове кредитування;
2. Необанки та суперапи;
3. Штучний інтелект та машинне навчання;
4. Криптовалюти та CBDC;
5. Відкритий банкінг;
6. Метавсесвіт;
7. Вбудовані фінанси;
8. Екосистеми та партнерства;
9. RegTech;
10. Кібербезпека [4].

Якщо подивитися на вищеперераховані найперспективніші напрямки на ринку фінтеху, з точки зору привабливості для інвесторів та клієнтського попиту, тема відкритого банкінгу та відкритих даних, онлайн-кредитування, обігу віртуальних активів залишається в епіцентрі динамічних змін та інтересу до інноваційних фінансових сервісів. Успішне функціонування в Україні абсолютно мобільного банку, який немає жодних структурно відокремлених, територіально віддалених відділень (Monobank), є лише яскравим прикладом ефективної цифровізації банківського сектора.

Активне впровадження нових фінансових сервісів Мінцифрою України та діяльність фінтех-компаній можуть не лише створити конкурентне середовище для комерційних банків, а стати для них потужними конкурентами. На думку фахівців, лише запозичуючи досвід роботи фінтех-компаній, комерційні банки здатні сформувавши репутацію надійного та безпечного банку, використовуючи при цьому інноваційні фінансові сервіси, цифрові технології тощо.

Про необхідність подібної конвергенції свого часу йшлося і в Стратегії: «... водночас фінтех-компанії та традиційні гравці можуть досягти значної синергії: перші можуть створювати клієнтоорієнтовані пропозиції, а банки – масштабувати ці пропозиції на свої бази клієнтів. Але в результаті ринок отримає передовий пул інноваційних фінансових сервісів, а клієнти – конкурентний ринок та якісніші фінансові продукти і сервіси» [3]. Вбачається, що така співпраця буде корисна для усіх учасників ринку фінансових послуг.

Висновки. В ході дослідження ми прийшли висновку, що банківські інновації є невід’ємною складовою фінансових інновацій, але сфера їх реалізації, обмежена спеціальним суб’єктом, тобто це суто банківській сектор економіки.

Проведений аналіз сучасних інноваційних фінансових сервісів, якими активно користуються українці, надав можливість зробити висновок щодо значної конкуренції на ринку фінансових послуг. Сучасні споживачі фінансових послуг потребують якісного, комфортного, швидкого, зарозумілого та лояльного обслуговування. Отож, вітчизняні комерційні банки, щоб залишатися конкурентоспроможними в умовах пандемії та війни, мають швидко адаптуватись до потреб споживачів, активно впроваджуючи інноваційні фінансові сервіси, хмарні технології, технології штучного інтелекту та ін.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Розпорядження КМУ від 17.01.2018 № 67 р. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ad097ec8-d77d-4e1bbb67-94>
2. Лойко В.В., Башкирцева Т.М. Інновації як рушійна сила банківської діяльності. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2018. № 1. С. 67-76.
3. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року: Рішення Правління НБУ від 09.07.2020 р. № 453-рш.
4. Фінтех-тренди 2022: ключові цифри та факти року. URL: <https://fintechinsider.com.ua/finteh-trendy-2022-klyuchovi-czyfry-ta-fakty-roku/>

КОСТЕЦЬКИЙ В. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

СТРАХОВИЙ РИНОК В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ВИХОДУ З КРИЗИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Актуальність. Війна, що зараз триває в Україні, є причиною значних руйнувань. Вона завдає величезної шкоди майну фізичних і юридичних осіб та інфраструктурі країни. Як наслідок, викликає кризу в економіці. Тому, природним є прагнення громадськості та суб'єктів господарювання завчасно уникнути збитків, які заподіяні дією сторонніх обставин, в тому числі й війни. Страхування традиційно належить до універсальних способів з мінімізації ризиків. Своєю чергою, війна та бойові дії змушують вносити принципові зміни та корективи у сфері страхування.

Результати дослідження. Страхувальний ринок продовжує працювати. Більшість страхових компаній зуміли організувати свою роботу шляхом евакуації співробітників та офісів у безпечніші регіони, що дало змогу забезпечити віддалену роботу персоналу, зберегти технічні засоби та бази даних.

Станом на 31 грудня 2022 року загальна кількість страхових компаній на ринку України скоротилася із 155 на ту саму дату роком раніше до 128, серед яких 116 компаній спеціалізуються на ризиковому страхуванні і 12 – на страхуванні життя.

Страхові компанії зіткнулися із надто серйозними викликами. Фінансова спроможність страховиків у воєнний час прямо залежить від якості та структури їхніх активів та запасу капіталу у довоєнний період.

За даними НБУ за 9 місяців 2022 року «активи страхових компаній України за балансом склали 70,9 млрд грн. Власний капітал склав 24,7 млрд грн, у т.ч. обсяг сплачених статутних капіталів 8 млрд грн. Сформовані страхові резерви скоротились до 39,8 млрд грн. Кількість укладених договорів страхування за січень-вересень 2022 року склала 60,38 млн. одиниць, у т.ч. з ризикового страхування та страхування життя.

Валові страхові премії за 9 місяців 2022 року скоротились на 25,5% з 38,1 млрд. грн до 28,6 млрд грн. Зокрема, від страхувальників – фізичних осіб отримано 17,6 млрд грн, від юридичних осіб – 10,1 млрд грн та від перестраховальників – 885,2 млн грн. Валові премії страховиків життя склали 3,5 млрд грн, премії компаній ризикового страхування 25,1 млрд грн.

Валові страхові виплати за цей період скоротились на 29,1% з 13,4 млрд грн до 9,5 млрд грн, з яких 5,1 млрд грн було виплачено страхувальникам – фізичним особам, 4,2 млрд грн – страхувальникам – юридичним особам та 144,3 млн грн – перестраховальникам. Чисті страхові виплати склали 9,3 млрд грн. Валові виплати страховиків життя склали 616 млн грн, виплати компаній

ризикового страхування 8,9 млрд грн. Рівень валових виплат за 9 місяців 2022 року склав 33,3%, рівень чистих виплат 33,7%» [2].

Майже всі компанії потерпають від військових дій на території України. Так, «суттєво знизилися обсяги продажів, особливо через роздрібні канали, є багато запитів від клієнтів на відтермінування чергових платежів та розірвання договорів страхування. У зв'язку з переміщеннями, тимчасовим захопленням територій, фізичним знищенням об'єктів нерухомості скорочується кількість центрів обслуговування клієнтів страховиків. Проблемними є організація врегулювання страхових випадків у регіонах, де ведуться бойові дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригіналів документів для подання страховику з метою отримання страхової виплати» [1].

Водночас страхові компанії повідомляють про досить значне зниження надходжень страхових платежів. Вони фіксують обмеження в своїй діяльності, які пов'язані із труднощами щодо організації зв'язку, роботи персоналу, складним доступом до офісів, а також до оригіналів документів клієнтської бази. Це ускладнює належне здійснення страхових виплат, зокрема внаслідок смерті осіб, які були застрахованими на тимчасово окупованих територіях.

НБУ докладає максимум зусиль, щоб ринок продовжував працювати. Зокрема, ним здійснюється постійний діалог із учасниками ринку для якомога оперативнішого реагування на потреби його суб'єктів.

В умовах воєнного стану регулятор зобов'язаний сконцентрувати всі зусилля на розробці власного «плану Маршалла» з підтримки та розвитку страхової галузі. Представники ринку напрацювали та озвучили регуляторові основні положення такого плану.

Через наслідки війни Україна знаходиться на порозі найбільшої фінансової та економічної кризи за всі роки її незалежної. Наразі є неможливим зробити навіть якісь точні припущення щодо кінцевого впливу війни на українську економіку, розмір ВВП та параметри показників страхового ринку. Частина страхових компаній вже спостерігає зниження розміру платежів на 50-90%. Згідно опитування страховиків-учасників Асоціації «Страховий бізнес» «... лише 5% компаній стабільно та без проблем продовжують роботу. Біля 60% працюють, проте мають певні труднощі. Майже 30% стикнулись з вимушеним перериванням діяльності і лише частково відновили роботу, а 10% взагалі ще не можуть відновити операційну діяльність. Значна частина страховиків вже спостерігає падіння платежів на 50-90%» [3].

Громадяни та представники бізнесу втратили дуже велику кількість об'єктів страхування: житла, приміщень, автомобілів, устаткування тощо. Падіння рівня життя громадян та розміру їхніх доходів, необхідність ремонтувати або відбудувувати житло, купувати автомобілі чи нову побутову техніку, замість знищених або викрадених окупантами спричиняє потребу у великих коштах. Ці фактори для українців у післявоєнний період зроблять витрати на страхування «розкішно».

На відбудову економіки та зруйнованої інфраструктури після війни підуть

роки. Аналіз наслідків від попередніх економічних криз, які мали місце в Україні, показав, що показники діяльності страхового ринку завжди зазнавали більш значного падіння, ніж зниження розміру ВВП. Це пояснюється тим, що страхування не є формуючим компонентом економіки, а лише похідним інструментом від неї. Таким чином, протягом перших повоєнних років рівень страхування буде відставати від темпів відновлення економіки та покращення добробуту домогосподарств.

Післявоєнний спектр послуг страхового ринку, на наш погляд, зазнає значних змін. Пріоритет мав би бути за обов'язковими видами страхування, страхуванням автомобілів (КАСКО), банківським страхуванням та добровільним медичним страхуванням. Проте, наскільки зміниться структура страхових продуктів на страховому ринку, наскільки він готовий до забезпечення від ризиків, пов'язаних із наслідками військових подій, таких як вибухи мін з пошкодженням майна, техніки, інвалідністю громадян чи їх смертю, поки що оцінити не можемо.

Можливо, появиться необхідність у страхуванні некапітальних будівель для переселенців ремонтно-відновлювальних і будівельно-монтажних робіт та інших актуальних на часі видів діяльності, пов'язаних із відбудовою домогосподарств. Страховикам слід буде переглянути цінову політику на свої продукти, оскільки суттєво знизиться платоспроможний попит потенційних страхувальників.

Для того, щоб страхових бізнес був спроможним пережити війну й відновитись, потрібно здійснити цілу низку системних рішень на державному рівні. Щоб ринок зміг пережити війну, належним чином відновитися та продовжувати надавати якісний страховий захист українцям, слід запровадити значні системні рішення на рівні держави. Це можна назвати внутрішнім «планом Маршалла» у страховій індустрії.

Серед пропозицій щодо шляхів виходу з кризи у повоєнний період можна виокремити:

- пом'якшення регуляторних вимог та перегляд в бік зниження низки обов'язкових нормативів;
- зменшення розміру податкового навантаження на страховиків;
- створення дієвого механізму пільгового кредитування за участю НБУ та державних банків;
- стимулювання внутрішнього перестраховання.

Зазначені кроки слід зробити для того, щоб забезпечити можливість страхових компаній здійснювати виплати та надавати підтримку страхувальникам.

Висновки. Вважаємо, що доцільно запроваджувати більш широкий системний підхід, який має бути націленим на створення умов для належного розвитку страхової галузі у післявоєнний період. Стратегічним завданням держави в особі регулятора за сучасних умов має стати здійснення ефективного регуляторного впливу, що сприятиме активізації розвитку страхової діяльності

та зростанню попиту на страхові послуги.

Список використаних джерел:

1. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати – результати опитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>
2. Підсумки страхового ринку України за 9 місяців 2022. URL: <https://forinsurer.com/news/22/12/15/42136>
3. Черняхівський В. План Маршалла для українського страхового ринку. *НВ Бізнес*. 2022. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vplivula-viyna-na-strahoviy-rinok-ekspert-ostanni-novini-50237940.html>

КУЗЬМІНСЬКА А.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **БОДНАР О. А.**, к.е.н,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність. Сьогодні український банківський сектор перебуває у складній ситуації. Запропонована Національним банком України програма реформування банківської системи призвела до суттєвого скорочення кількості банків і принципової зміни роботи найважливіших системних банків. Описаний процес обумовлює об'єктивну необхідність дослідження сучасного стану банківського сектора України та перспектив його подальшого розвитку.

Результати дослідження. Важливу роль у формуванні економічних відносин між суб'єктами грошового ринку відіграє банківська система. Це пояснюється тим, що банки є одним із найважливіших елементів економічної структури з точки зору організації фінансових потоків. Вони складають основу національної кредитної системи і концентрують основну частину ресурсів країни. Банківська система є галуззю діяльності, яка є найбільш динамічною та відображає всі позитивні та негативні явища, що відбуваються в економіці [1].

До позитивних сторін банку можна віднести: швидке та ефективне впровадження передових банківських методів, підвищення якості кредитного аналізу, збільшення обсягів кредитних ресурсів, розширення спектру якісних послуг, зниження цін на банківські послуги, впровадження системи страхування банківських послуг, підвищення привабливості дешевих ресурсів [2].

Банківська система України є одним із найрозвиненіших елементів економічного механізму, оскільки її реформування розпочалося раніше за інші сектори економіки України. Однак, незважаючи на ці позитивні явища, все ще залишаються невирішеними питання, а саме:

1. Рівень капіталізації комерційних банків низький. За цим показником вітчизняні банки суттєво відстають від іноземних. Причиною цього є те, що велика кількість нових кредитних установ була створена для вирішення проблем групи фінансової промисловості. Метою інших банків є забезпечення торговельно-посередницьких і валютно-обмінних операцій із швидким обертанням капіталу.

2. Відсутність довіри населення до банків зменшує мобілізацію банками ресурсів порівняно з потенційними можливостями. Довіра населення України до банків все ще значно нижча, ніж у країнах із високорозвиненою ринковою економікою та банківською системою [3].

3. Капітал сильно зосереджений у великих банківських групах (така практика може призвести до розширення угод і змови між великими банками

при здійсненні такої діяльності, як встановлення цін на банківські послуги).

4. Кадрові проблеми - недостатній рівень кваліфікації керівників і спеціалістів, брак досвіду кадрового персоналу. Низька заробітна плата не сприяє залученню молодих спеціалістів у банківську сферу [4].

Для вирішення вищезазначених проблем рекомендується:

1. Підвищення надійності та фінансової стійкості банків шляхом: оптимізації податкового законодавства; розвитку іпотечного фондового ринку.

2. Не допустити зниження рівня капіталізації банку та підвищити його конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках шляхом: забезпечення пропорційного зростання регулятивного капіталу та його обсягу; розробки плану заходів щодо підвищення рівня капіталізації; більш агресивне застосування процедур реструктуризації та реструктуризації банків.

3. Для недокапіталізованих банків НБУ передбачає такі заходи впливу: зобов'язання з продажу акцій; заборона на виплату дивідендів; обмеження на рівень процентної ставки боргу; запровадження певних пільг щодо оподаткування його частки прибутку з метою збільшення капіталу банку; заборона виплачувати надмірну винагороду керівництву та приймати депозити від банків-кореспондентів [5].

Слід зазначити, що в українській банківській системі залишається багато проблем, які пов'язані з об'єктивним уповільненням темпів експансії у зовнішньому середовищі, що призводить до посилення конкуренції, зниження активності та ефективності управління системи, вплив процесів глобалізації та ін. У цьому контексті необхідно визначити пріоритети, які забезпечуватимуть сталий розвиток банківського сектору та економіки в цілому, та сформулювати заходи для досягнення цих цілей, що уповільнить монополію в банківському секторі.

Список використаних джерел:

1. Холодна Ю.Є., Рац О. М. Банківська система: навч. посіб. Х., 2013. 315 с.
2. Деревська О.Б. Тенденції та перспективи розвитку банківської системи України // *Вісник університету банківської справи Національного банку України*. 2010. №6. С. 26-31.
3. Д'яконова І. Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків // *Вісник НБУ*. №2, 2008. С. 26-31.
4. Смага Л., Гнатів О. Вплив макроекономічних чинників на кредитну діяльність банків // *Вісник Української академії банківської справи*. №1(24), 2008. С. 21-27.
5. Патрікац Л., Бойчук М. Глобалізація і банки: проблеми, перспективи // *Вісник НБУ*. №1, 2008. С. 46-49.

КУЦЕПАЛОВА К.Ю., здобувачка вищої освіти
 Науковий керівник – **ТКАЧУК Н.М.**, к.е.н, доцентка, доцентка
 кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
*Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова,
 м. Хмельницький*

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Актуальність. Інфляція є однією з найбільш гострих та актуальних проблем сучасного розвитку економіки багатьох країнах світу, в тому числі, й України. Її високий рівень створює серйозну перешкоду для виробництва, послаблює національну валюту, підриває можливості фінансування державного бюджету, а також спричиняє економічну та соціальну напруженість у суспільстві, тобто негативно впливає на всі сторони життя населення.

Результати дослідження. Загалом, інфляція - це те, що вчені називають процесом знецінення грошей внаслідок переповнення сфери обігу грошовими знаками понад дійсну потребу економіки. Під час інфляції ціни на різні групи товарів зростають нерівномірно, внаслідок чого змінюється структура цін і національний дохід перерозподіляється не лише між сферами відтворення та галузями економіки, але й між групами населення [1, с. 298].

Інфляція має багатоскладовий та багатофакторний характер, на неї діють як зовнішні, так і внутрішні фактори. До основних зовнішніх факторів можна віднести: зростання цін на світових ринках, скорочення грошових надходжень від зовнішньої торгівлі, від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу. Серед внутрішніх факторів можна виділити негрошові (немонетарні) та грошові – монетарні. Негрошові фактори – це порушення пропорцій суспільного виробництва, циклічний розвиток економіки, монополізація виробництва, незбалансованість інвестицій, кредитна експансія тощо. До грошових відносять: значне зростання дефіциту державного бюджету і державного боргу, зумовлених непродуктивними державними витратами; збільшення податкового тягаря на товаровиробників; емісія грошей, а також збільшення кредитних знарядь обігу внаслідок розширення кредитної системи, збільшення швидкості обігу грошей тощо [1, с. 299].

Щодо причин відчутного зростання інфляційних процесів, що спіткали Україну в 2022 році, то вони переважно мали немонетарний характер, передусім, – це повномасштабна війна росії проти України, коли значною мірою відбулося підвищення цін на оброблені продовольчі товари: м'ясні та рибні продукти, яйця, цукор та борошняні вироби. Також подорожчали гречка, рис та інші продукти переробки зернових внаслідок вичерпання наявних запасів та скорочення постачань.

Отож, з огляду на вищезазначене, доцільним буде розглянути динаміку інфляційних процесів в Україні впродовж 2022 року (рис. 1).

Як видно з наведених на рис. 1 даних, упродовж 2022 року спостерігається

зростаюча тенденція базової та споживчої інфляції. Найбільше зростання відмічається в червні, коли рівень споживчої інфляції зріс із на 3,5% (з 18% до 21,5%). Таке стрімке прискорення було зумовлене, насамперед, шоками пропозиції, спричиненими повномасштабною війною. Мова, зокрема, йде про скорочення пропозиції певних товарів, а також перешкоди у їх постачанні, пошкодження об'єктів інфраструктури внаслідок терористичних дій росії та окупації окремих територій [2].

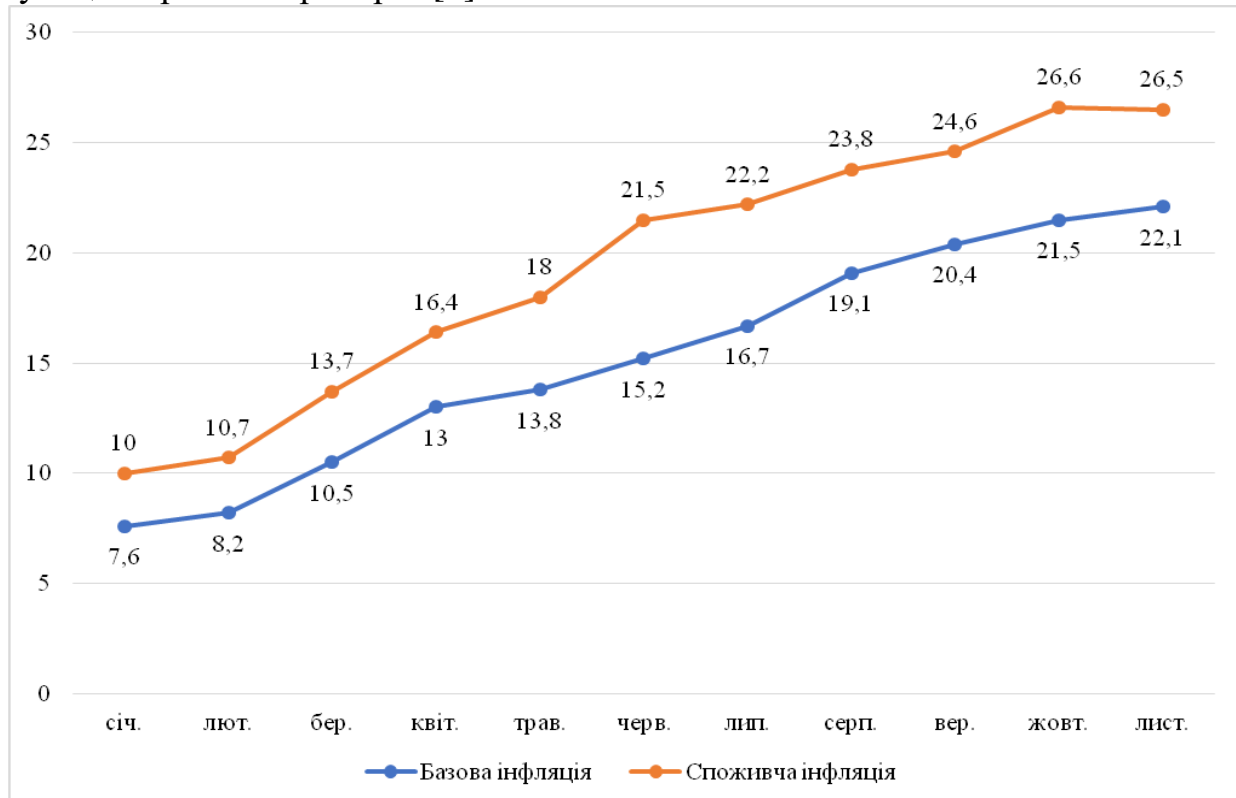

Рис. 1. Динаміка базової та споживчої інфляції в Україні у 2022 р., % [2].

За офіційними даними НБУ, вагомий вплив на зростання цін мало також і здорожчання алкогольних напоїв, що зумовлено послабленням обмежень на продаж алкоголю в різних регіонах України та збільшенням його попиту й, водночас, звуженням пропозиції. Поряд з тим, зростання тарифів на комунальні послуги сповільнилося, адже уряд вирішив залишити без змін ціни на газ для населення, а також у квітні 2022 року було ухвалено рішення «заморозити» тарифи на електроенергію [3].

Слід також зазначити, що в листопаді 2022 року рівень споживчої інфляції в річному вимірі майже не змінився в порівнянні з попереднім місяцем і становив 26,5% (26,6% у жовтні). Це, перш за все, пов'язано зі звільненням низки населених пунктів, зміцненням курсу гривні та розширенням пропозиції продовольчих товарів.

Загалом такий високий рівень інфляції у 2022 році спричинений саме прямими та опосередкованими наслідками війни. Було зруйновано низку виробничих потужностей України та об'єктів її інфраструктури, постраждало сільське господарство, відбулось скорочення пропозиції товарів та послуг,

порушено ланцюги постачання та низка інших факторів, які безпосередньо вплинули на рівень інфляції нашої країни. Не менш важливою причиною інфляції є також масова міграція українців за кордон (понад 14,5 млн. громадян виїхали за межі Батьківщини, а 4,7 млн. українців зареєстровані як внутрішньо переміщені особи) та зростання числа безробітних, що призвело до масових втрат податкових надходжень держави [4].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене відзначимо, що війна в Україні мала неабиякий вплив на інфляційні процеси в країні, вона завдала великої шкоди для економіки та життя кожного пересічного громадянина. Це проявляється, насамперед, у значному підвищенні цін, скороченні пропозиції окремих товарів та послуг, зростанні рівня безробіття та ін. Проте, за прогнозами Національного банку України, наступного року інфляція почне сповільнюватися, а економіка країни – зростати помірними темпами виключно за умови втішної ситуації на фронті.

Список використаних джерел:

1. Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.
2. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції – новини: медіа-простір. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Тарифи на комуналку у воєнний час: скільки платитиме населення з 1 червня. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/tarifi-na-komunalku-u-vojennij-chas-skilki-platitime-naselennja-z-1-cheravnja.html>
4. Скільки українців від 24 лютого виїхало з країни: відповідь омбудсмена. URL: <https://lviv.media/ukraina/60590-skilki-ukrayinciv-vid-24-lyutogo-viyihalo-z-krayini-vidpovid-ombudsmana/>

ЛАРІОНОВА К. Л., к.е.н.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Сучасний стан розвитку вітчизняної банківської системи пов'язаний насамперед із зовнішніми загрозами, які становлять війна з росією, падіння реального сектору економіки, зниження доходів населення, зростання безробіття, нестабільність на валютному ринку тощо. У цих складних умовах банківські установи змушені вести агресивну політику ведення бізнесу з метою збереження фінансово стійких та конкурентних позицій на банківському ринку.

В умовах військового стану, банки втратили значну частину клієнтської бази, банківські операції спрямовані в більший мірі на обслуговування грошових потоків. Банки змушені застосовувати пролонгацію погашення кредитної заборгованості, джерела щодо формування власних ресурсів значно скоротилися [1].

Тому проблема забезпечення фінансової безпеки вітчизняної банківської системи є досить актуальною і має розглядатися як головна складова національної безпеки держави.

Результати дослідження. Повномасштабна війна в Україні призвела до глибокої кризи, що матиме далекосяжні наслідки для банківської системи. Проте банківська система успішно протистоїть викликам війни: банки працюють безперебійно, зберігають ліквідність та продовжують кредитувати. Це стало можливим завдяки злагодженим зусиллям банків та своєчасній реакції Національного банку на зовнішні загрози.

Однак необхідно також зазначити, що ВВП значно впало, інфляція в рази перевищує запланований рівень. Неконтрольованої девальвації вдалося уникнути завдяки тимчасовій фіксації обмінного курсу. Водночас, на початку війни, НБУ вимушений був запровадити жорсткі обмеження на валютні операції та транскордонні потоки капіталу. Для збалансування валютного ринку НБУ проводить значні інтервенції з продажу іноземної валюти. Рекордно великий дефіцит бюджету частково покривається шляхом прямого викупу Національним банком ОВДП у Міністерства фінансів. Такий підхід є тимчасовим, і поступово обсяги монетизації Національним банком дефіциту бюджету мають бути мінімізовані та заміщені ринковими залученнями [2].

Прибутки банків протягом 2022 року скоротилися більш ніж у сім разів. А продовження воєнних дій у 2023 році означає, що без низки антикризових заходів – докапіталізації з боку акціонерів чи програм державної підтримки – банківський сектор чекає низка банкрутств (у 2022 році кількість діючих банків скоротилася на 4 од.).

Однак, навіть під час війни банки надають нові кредити, проте таке кредитування має свої особливості. Кредитний попит населення та бізнесу

значно послабився, збільшення фінансування потребують лише окремі підприємства та галузі, зокрема сільське господарство. Щоб зберегти їхній доступ до кредитів, уряд розширив програми державної підтримки. Тож невеликі позичальники і надалі отримують дешеві кредити, а банки ділять кредитні ризики з урядом. З початку повномасштабної війни чисті гривневі кредити бізнесу зросли – це зростання переважно забезпечено державними програмами підтримки. Зважаючи на невизначеність макроекономічних умов та фінансового стану позичальників, масове кредитування бізнесу зараз є неможливим.

Індикатори рівня фінансової безпеки банківської системи підтверджують поглиблення кризових явищ та їх дестабілізуючий вплив на фінансову безпеку вітчизняних банків (табл. 1).

Таблиця 1

Індикатори рівня фінансової безпеки банківської системи України
за 2020-2022 роки

Показники	Порогові значення	Роки			Відхилення (+,-)	
		2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	50	41,00	30,02	33,63	-10,98	+3,61
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	20-25	37,41	36,37	35,12	-1,04	-1,25
Рентабельність активів, %	1-1,15	2,44	4,09	1,02	1,65	-3,07
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	90	89,13	89,36	88,80	0,23	-0,56
Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	50	61,01	55,41	59,85	-5,6	+4,44
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	100	167,18	151,28	118,28	-15,9	-33,0
Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів, разів	3	2,15	2,78	16,74	+0,63	+13,96

Джерело: систематизовано автором на основі [4]

Аналіз індикаторів рівня фінансової безпеки банків дає змогу виокремити основні загрози, характерні для банківської системи під час військового стану. А саме, підвищення частки простроченої заборгованості в загальному обсязі кредитів є явищем негативним і становить загрозу фінансовій безпеці банків. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків теж суттєво перевищували верхню межу оптимальності і становили 35,12 % у 2022 р.

Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань свідчить про значно вищі значення даного індикатора, які сягнули у 2022 р. критичного рівня і загрожують фінансовій безпеці банків України (59,85 %).

Протягом дії воєнного стану Національний банк України продовжує реалізацію заходів, спрямованих на підтримання фінансової безпеки банківської діяльності.

Починаючи з 11 січня 2023 р., банкам надано можливість покривати до 50% від загального обсягу обов'язкових резервів за рахунок облігацій внутрішньої державної позики (далі – ОВДП). Отже, при формуванні обов'язкових резервів, банки отримали змогу залучати до їх покриття бенчмарк-ОВДП, що вперше були розміщені Міністерством фінансів на первинному аукціоні, який відбувся 3 січня 2023. За оцінками НБУ, такий крок сприятиме активнішій участі банків на первинному ринку ОВДП, уникненню емісійного фінансування дефіциту бюджету та абсорбції частини вільної ліквідності банківської системи [3].

Крім того, з 11 лютого додатково підвищуються на 5 в. п. нормативи обов'язкового резервування за коштами на вимогу та коштами на поточних рахунках. Натомість за строковими коштами на рахунках юридичних та фізичних осіб норматив обов'язкового резервування не зміниться та в національній валюті залишиться на рівні 0 %, а в іноземній – на рівні 10 %.

За оцінками НБУ, загальний обсяг обов'язкових резервів, який банки повинні формувати, збільшиться орієнтовно на 73 млрд грн. Такий крок сприятиме зниженню профіциту ліквідності в банківській системі, що спонукатиме банки до активнішої конкуренції за строкові кошти вкладників. Національний банк також очікує, що у результаті зросте частка строкових депозитів у банківській системі.

Висновки. Забезпечення фінансової безпеки банківської системи під час воєнного стану в Україні вимагає як від самих банків, так і з боку НБУ кардинальних трансформаційних заходів, які повинні бути направлені на: урегулювання нормативно-правового поля щодо фінансової безпеки; деталізації загроз, які виникли під час воєнної агресії з боку росії; перегляду методичних підходів щодо оцінювання фінансової безпеки банків; підтримку з боку держави і регулятора кредитної діяльності банків; розробка програм мінімізації ризиків.

Список використаних джерел:

1. Коваленко В. В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. *Економічний форум*. 2022. №2. С. 141-151.
2. Звіт про фінансову стабільність 2022. *НБУ*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4
3. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voynnoho-8>
4. Грошово-кредитна статистика України. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms>.

ЛОПАТОВСЬКА О.О., викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В НАПРЯМКУ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЛІКВІДНОСТІ

Актуальність. Одним з найважливіших елементів успішного функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є оборотні активи. Якщо обсяг наявних оборотних активів є недостатнім, підприємство стає неспроможним виконувати свої зобов'язання перед різним контрагентами в повному обсязі. Наявність оборотних активів на підприємстві не гарантує своєчасного погашення боргів, адже для цього підприємство повинне мати в своєму розпорядженні певну суму найбільш ліквідних активів. Це вказує, що підприємство не достатньо уваги приділяє організації та реалізації ефективного управління його оборотними активами, одним із завдань якого є оптимізація структури оборотних активів підприємства.

Результати дослідження. Науковці під управлінням оборотними активами розглядають окремий сегмент загальної фінансової стратегії підприємства, який спрямований на забезпечення необхідної потреби в оборотних активах та джерелах їхнього фінансування, з метою забезпечення стабільної ефективності господарської діяльності та фінансової самостійності суб'єкта господарювання [1, с. 574].

Погоджуємося із твердженням, що система управління оборотними активами підприємства являє собою цілеспрямовану організовану взаємодію між суб'єктом та об'єктом управління, що ґрунтується на базових принципах управління і забезпечує за допомогою відповідних функцій, методів та інструментів досягнення цілей, з урахуванням впливу ендогенних та екзогенних факторів [2, с. 28-29].

Отже, система управління оборотними активами підприємства повинна бути органічно інтегрована в його загальну систему управління, так як прийняття управлінських рішень прямо чи опосередковано впливає на рівень прибутку, який в свою чергу, є основним джерелом фінансування подальшого розвитку підприємства.

Складовими елементами системи управління оборотними активами є: суб'єкти та об'єкти, мета та завдання, функції та принципи, методи та фактори впливу.

До суб'єктів управління оборотними активами підприємства відносяться загальні збори засновників, правління, фінансові, комерційні та інші структурні підрозділи підприємства, а також окремий персонал, який має повноваження приймати управлінські рішення щодо ефективного функціонування оборотних активів.

Об'єктом управління виступають безпосередньо оборотні активи. Ефективне управління ними здійснюється у відповідності до їхнього елементного складу (запаси, різні види дебіторської заборгованості, грошові кошти та поточні фінансові інвестиції) шляхом реалізації взаємопов'язаних процесів формування, фінансування та використання.

Взаємозв'язок суб'єктів та об'єкта управління оборотними активами підприємства представлено на рис. 1.

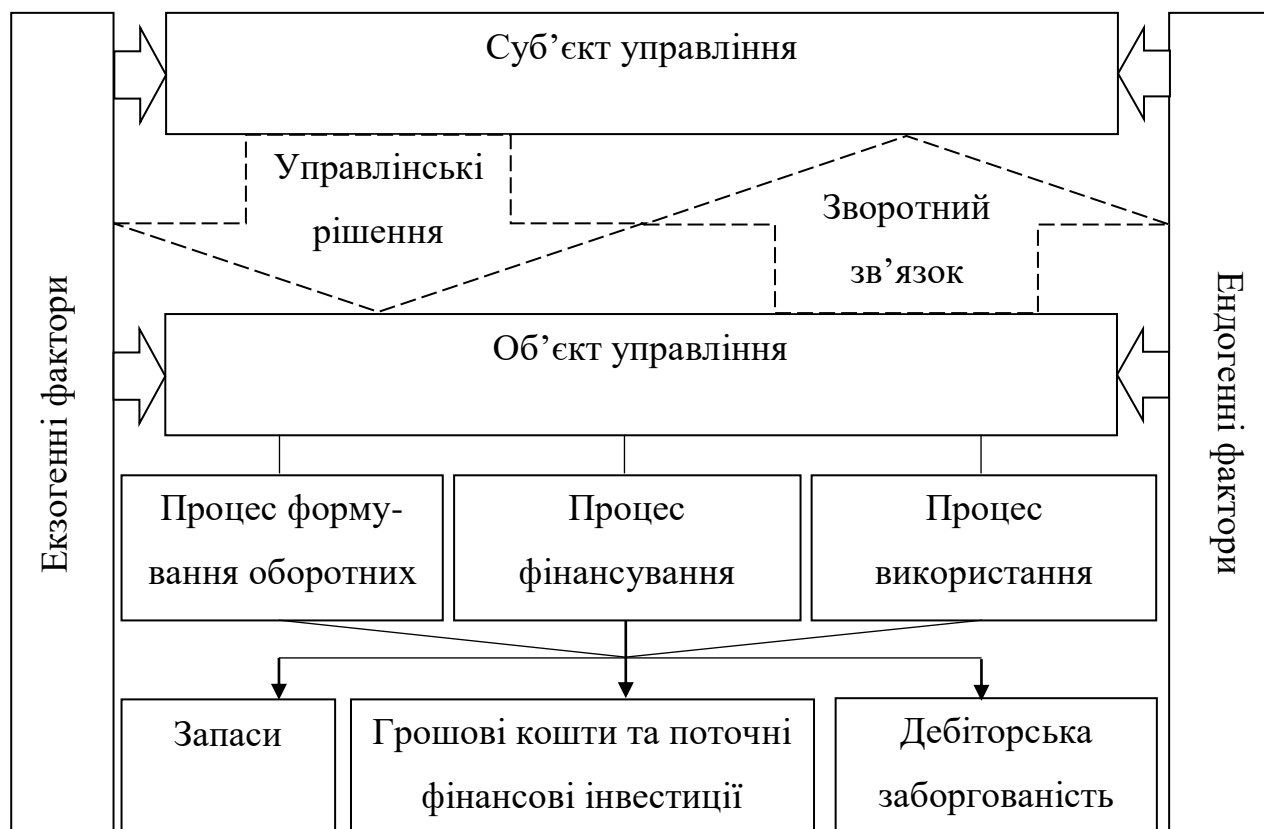

Рис. 1. Взаємодія суб'єктно-об'єктної складової системи управління оборотними активами підприємства [на основі: 2, с. 29]

Обсяг оборотних активів, необхідних для нормальної роботи будь-якого підприємства, знаходиться під впливом цілої системи факторів, які можна поділити на екзогенні та ендогенні. До екзогенних відносяться фактори, які не контролюються суб'єктами управління підприємства та формуються поза його межами. В свою чергу, ендогенні фактори формуються безпосередньо на підприємстві під впливом управлінських рішень його суб'єктів. Ендогенні фактори поділяються на виробничі, управлінсько-організаційні, економічні та соціальні [2, с. 29].

Метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їхнього фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня ліквідності, платоспроможності та рентабельності [1, с. 574].

Запровадження процесу управління оборотними активами в систему

фінансового менеджменту підприємства дозволить забезпечити вирішення наступних завдань:

- формування джерел фінансування оборотних активів з врахуванням вимог забезпечення його фінансової стійкості;
- формування достатнього обсягу оборотних активів в напрямку забезпечення поточної ліквідності і платоспроможності;
- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;
- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності підприємства [3].

Висновки. Отже, з метою підвищення якості фінансового менеджменту в підприємства, запропоновано систему управління оборотними активами. На наше переконання, ця система має комплексний характер формування управлінських рішень, орієнтована на стратегічні цілі підприємства, інтегрована в загальну систему управління цим підприємством, має високий динамізм та багатоваріантність підходів до розробки та реалізації окремих управлінських рішень. Її запровадження надасть цьому підприємству можливість визначати оптимальну величину оборотних активів, їхнє ефективне використання та розробку варіантів фінансування оборотних активів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Черноус Т. М. Управління оборотними активами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. №8. С. 572-578. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/index.php/journal-8>.
2. Мордань Є. Ю., Сумченко А. О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 24-34. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76920/1/Mordan_Sumchenko_Metodychnyi.pdf
3. Голубко А. І. Управління оборотними активами підприємства. *Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р.* 2018. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/195352865.pdf>

МАЛИШ В.О., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **ЄГОРОВА О. В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙ У КРИПТОВАЛЮТУ

Актуальність. Криптовалюта є інноваційним інструментом збереження та накопичування грошей як для юридичних осіб, так і для приватних інвесторів. За період з червня 2021 по липень 2022 року найбільше поширення криптовалют відбулося у Східній Європі. Протягом цього періоду Україна отримала криптовалют на суму 120 млрд. доларів. У 2021 році українські інвестори отримали прибуток від інвестицій у цифрові активи у розмірі майже \$2,8 млрд (13-е місце у загальному світовому рейтингу). Проте такий спосіб збереження грошей має велику кількість ризиків.

Результати дослідження. Криптовалюту досліджує велика кількість економістів всього світу, тому цей термін має різноманітні визначення. У деяких джерелах термін криптовалюта визначається як вид цифрової валюти, створений у процесі історичної еволюції грошової системи для обміну цифровою інформацією з використанням новітніх технологій. У вітчизняних джерелах криптовалюта визначається як засіб розрахунків, який не має матеріальної форми, а існує у виді програмного коду.

Використання криптовалют супроводжується не лише зростанням прибутковості, а й ризиковістю інвестиційного портфеля. Ризики виникають, зокрема, через те що віртуальних валют стає все більше й більше.

Противники криптовалют вважають, що вони пов'язані з відмиванням грошей, фінансуванням незаконної діяльності та відсутністю центрального емітента, тобто юридичної формальної особи, яка б відповідала за банкрутство. У цьому сенсі криптовалюта не є життєздатною електронною валютою, демонструє волатильність цін, а також знижену грошову вартість. Крім того, криптовалюта не має центрального емітента, тому відсутня її фінансова чи економічна основа.

Проаналізувавши ринок функціонування криптовалют можна виділити такі ризики його інвестування:

1. Крадіжка або втрати по необережності.

Доступ до криптогаманця можна загубити, наприклад, видаливши з гаджету відповідний файл або диск, де вони зберігаються, якщо зламається чи злочинці викрадуть смартфон і отримають всю інформацію. Тому щоб цього уникнути потрібно зберігати усю інформацію в надійному місці і ставити надійний пароль.

2. Ризики пов'язані з кіберзлочинцями.

Професійні хакери можуть зламати чи не будь-який сайт. Зафіксовано багато випадків, коли хакери намагалися зламати криптовалютні біржі, через

це деякі біржі збанкрутували. У 2020 р. хакери здійснили 122 атаки і викрали \$3,8 млрд, а з 2017 по 2020 р. хакерами було викрадено криптовалют на суму приблизно \$9,8 млрд [2, с. 15]

Також загрозою є шкідливі програми, найбільш розповсюдженими серед яких є віруси, програми-вимагачі, фальшиві посилання та несанкціонований доступ до особистої інформації. Для захисту своїх надбань обов'язково потрібно використовувати антивірусний захист та завжди перевіряти адрес різних посилань.

3. Відсутність захисту прав користувача.

Після проведення транзакцій їх неможливо скасувати. Можна лише спробувати переконати отримувача коштів добровільно їх повернути.

4. Відсутність страхування власників криптогаманців.

Криптовалютні інвестори у випадку втрати своїх активів не отримають відшкодування, оскільки криптовалюта є нематеріальними активами, на які не розповсюджуються захищене законодавством право власності. У такому випадку власник не дізнається ніякої інформації про злодія через його анонімність.

5. Невизначена вартість криптовалют.

Волатильність криптовалюти дуже висока порівняно з іншими інвестиційними активами. Неможливо передбачити, яка буде вартість завтра або за кілька років.

6. Відсутність правового регулювання .

Велика ймовірність втратити власні активи, які заходяться на рахунках крипто валютних бірж. Оскільки ці біржі можуть збанкрутуватися через недостатню прибутковість.

Висновки. Криптовалюта є досить дохідним та популярним, але ризиковим способом заробітку. Тому цей фінансовий інструмент необхідно використовувати обережно, по можливості використовувати диверсифікацію інвестиційного портфеля.

Список використаних джерел:

1. Chainalysis. Платформа даних Blockchain
[URL:https://go.chainalysis.com/geography-of-crypto-2022-report.html](https://go.chainalysis.com/geography-of-crypto-2022-report.html)
2. Ребрик М.А. Криптоактиви: міфи vs факти та потенційний вплив на монетарну сферу. Національний банк України: Семінар для викладачів ЗВО. 29 травня 2021 р. 56 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Rebryk_2021-2905.pdf?v=4.
3. Стремительный рост Bitcoin, Ethereum, Shiba Inu и многих других криптовалют. IXBE.COM. 08 августа 2021 г. URL: <https://www.ixbt.com/news/2021/08/08/bitcoin-ethereumshiba-inu.html>.

МАНІЯК О.С., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – Дранус В. В., к.е.н, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв

НЕДОЛІКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Актуальність дослідження. Податкова система відіграє вагомую роль в економіці країни та є важливою складовою ефективного функціонування держави. Податки є основним джерелом доходів та забезпечують фінансування соціальних та економічних потреб держави. Податкова система впливає на розвиток господарства, соціальну сферу, а також на поведінку бізнесу та інвесторів. Протягом тривалого часу відбуваються постійні зміни у законодавстві про оподаткування з метою поліпшення податкової системи, що вказує на значну нестабільність вітчизняної системи оподаткування. Повномасштабне вторгнення на територію нашої держави ще більш поглибило питання наповнення державного бюджету. Відповідно виникає необхідність дослідження наявних недоліків податкової системи та шляхів їх усунення задля подальшого економічного розвитку країни.

Результати дослідження. Питанням недосконалості податкової системи та її сучасного стану займалася значна кількість вчених, зокрема: Гречко А.В, Круковська О.В., Мельничук Ю.М., Бурко Л.Н та інші. Однак, в умовах політичної, соціально-економічної нестабільності виявлення недоліків податкової системи набуває ще більшої гостроти та актуальності, оскільки саме податки виступають ефективним інструментом в стабілізації економіки країни та врегулюванні економічних процесів в цілому.

В загальному, під терміном «податкова система» розуміють сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету України і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку [1]. З одного боку, податкова система забезпечує державі фінансову базу, а з іншого - є основним інструментом реалізації економічної стратегії держави. Однак сучасна податкова система має ряд недоліків, які визначають її надто низькі конкурентні позиції. До головних негативних чинників належать:

- **Нестабільність податкового законодавства і його неузгодженість.** Податкова система України ще з часів незалежності стикається з даною проблемою. Це підтверджується наявністю безлічі нормативно-правових актів, які ускладнюють податковий механізм та не виконують своєї основної мети - регулювання податкових відносин [2, с. 622].

- **Нескоординована структура податків.** Існування великої кількості податків і зборів призводить до того, що питома вага багатьох з них в податкових платежах становить менше 1%. Ці податки не сильно впливають на поповнення бюджету, а тільки є додатковою статтею витрат на їх збір [3, с. 651].

- Виконання операцій зі збору окремих податків вимагає значних витрат, що можуть перевищувати отримані доходи бюджету від цих податків.

- Високий рівень податкового тягара та нерівномірність його розподілу. Платники податків у країні сплачують значну частину своїх доходів у вигляді різноманітних податків, але це несправедливо розподіляється між різними верствами населення та регіонами країни. Це створює соціальну напругу та обмежує можливості розвитку економіки та бізнесу в країні.

- Податки в Україні не забезпечують покращення конкурентоспроможності країни, що проявляється у тому, що основною метою системи формування державних надходжень є переважання фіскальної функції, при цьому, регулююча функція податків не виконується на достатньому рівні для досягнення стабільного економічного зростання [3, с. 652].

Тож, українська економіка потребує шляхів подолання даних недоліків. Розв'язання існуючих проблем податкової системи України має відбуватися через послідовну реалізацію стратегічних цілей реформування податкової системи України з подальшою інтеграцією в європейське співтовариство [4, с. 47]. Перш за все, слід вдосконалити законодавче забезпечення та поступово адаптувати його до вимог європейських директив та норм. Крім того, необхідно змінити кількість податків та зборів, переосмислити підходи до місцевих податків і зборів, зменшити витрати на систему адміністрування податків, забезпечити оптимальне поєднання прямих і непрямих податків, застосовувати обґрунтовані податкові ставки, що залежать від виду діяльності та рівня отриманих доходів тощо.

Висновки. Отже, податкова система є важливою частиною економіки країни, адже забезпечує доходами бюджет держави. Однак ,в українській податковій системі існує значна кількість недоліків і проблем, які потребують нагального вирішення та належних заходів для модернізації та оптимізації податкової системи України.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Слатвінська М.О. Ключові проблеми податкової системи та напрями їх усунення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. №21. С.621-625.
3. Гушан О.В. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 4 (44).С.651-653.
4. Томчинська М. «Оцінка податкової політики в Україні та її майбутні перспективи». *Економіст*. 2009. № 6. С. 46-54

МАТВІЙЧУК Н. М., к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів,
 Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Збільшення обсягу депозитних ресурсів комерційних банків України є важливою умовою ефективного функціонування національної економіки, адже депозити є основним джерелом утворення кредитних ресурсів. Обсяг банківських депозитів упродовж останніх років постійно збільшується. Навіть під час війни ця тенденція зберігається, незважаючи на досить низькі депозитні ставки, що не покривають рівень інфляції [1, с. 169]. В той же час кошти фізичних та юридичних осіб сьогодні зберігаються переважно на поточних рахунках, а обсяги строкових вкладів зменшилися, що пов'язано з невеликою різницею між ставками за строковими вкладами та депозитами до запитання, нестабільною ситуацією в Україні.

Результати дослідження. Дуже низькі депозитні ставки, що діяли донедавна в усіх банках (5-7 % річних у гривні), були пов'язані із можливістю комерційних банків залучати недорогі ресурси від НБУ % на довготривалій термін. Підвищення облікової ставки НБУ до 25 % з 3 червня 2022 р. зумовило зростання вартості залучення коштів комерційними банками у вигляді рефінансування від НБУ до 27 %. Це спричинило необхідність пошуку інших джерел залучення коштів банками та активізацію депозитної політики через поступове підвищення ставок за депозитами [2]. Однак влітку лише деякі банки піднімали депозитні ставки, а вже продовж листопада-грудня 2022 р. почали робити це активніше. За даними НБУ, найстрімкіше зросли ставки за новими тримісячними депозитами фізичних осіб у гривні – у середньому до 11,3% річних (рис. 1). Різниця між тримісячними та річними депозитами при цьому залишається мінімальною.

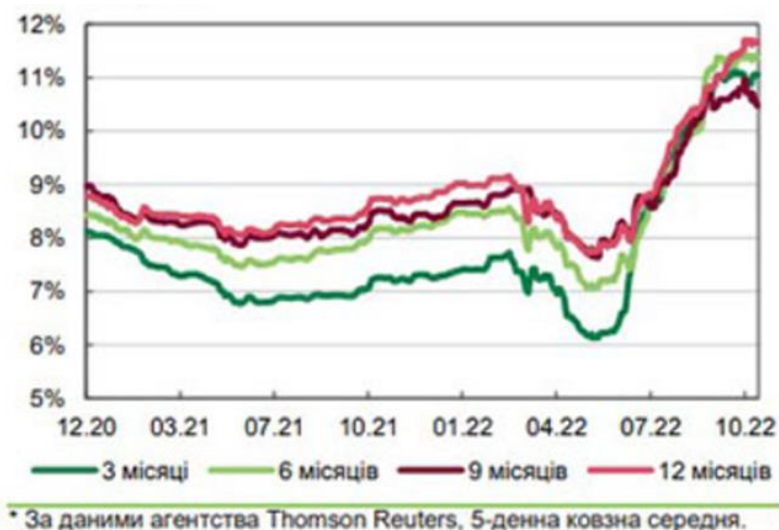

Рис. 1. Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривнях, % річних

Значний запас ліквідності банківської системи стримує підвищення депозитних ставок. Крім того, ліквідність у банківській системі розподілена нерівномірно, що спонукатиме окремі банки й надалі підвищувати ставки. Перш за все це стосуватиметься малих фінустанов, які, як правило, пропонують привабливіші відсотки, щоб залучити якомога більше вкладників. Деякі банки й надалі не мають особливо великої потреби підвищувати депозитні ставки. Наприклад, Приватбанк має на сьогодні одні з найнижчих ставок серед великих банків, суттєво піднявши ставки лише для довгострокових вкладів до 14 % (від 18 місяців), які сьогодні є непопулярними серед населення. Для короткострокових вкладів зростання ставок склало 2,5-3 %. Інші державні банки – Ощадбанк, Укргазбанк, Укресімбанк – підняли ставки ще кілька місяців тому. У цих банках депозит можна розмістити під 12-14% річних [3].

Варто зазначити, що під час війни можливості для вкладення залучених коштів в активні операції, перш за все кредитні, суттєво зменшилися [4, с. 54]. Загальний портфель банківських кредитів цього року має тенденцію до скорочення [3]. Крім того, після підняття облікової ставки НБУ у червні суттєво підвищилася й дохідність депозитних сертифікатів (депозити, які фінустанови тримають в НБУ) – до 23%. Тобто банкам вигідніше вкладати вільні кошти в безризикові депозитні сертифікати замість ризикового в теперішній час кредитування населення та підприємств.

Висновки. Підвищення депозитних ставок майже не корелює з поведінкою вкладників. Тому що реальний приріст депозитних портфелів спостерігається лише в частині вкладів до запитання. Вони зросли з моменту підвищення ставки НБУ на 47 %, що переважно зумовлено значними виплатами грошового забезпечення військовим, які тримають свої гроші на банківських рахунках. Депозити населення становлять лише близько 20 % їх довоєнних річних споживчих витрат. Причина такої ситуації – низький рівень доходів і заощаджень населення, високий рівень безробіття та недовіра до банківської системи.

На сьогодні основними проблемами, що також пов'язані із залученням депозитів в Україні є: невідповідність відсоткових ставок по банківських вкладах темпам інфляції, яка за оцінкою НБУ в 2022 р. складає майже 30 % (найвищі ставки за депозитами становлять близько 17 %) та високий рівень оподаткування відсоткового доходу.

Список використаних джерел:

1. Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Звірко А. О. Сучасна депозитна політика банків України як складова системи управління пасивами. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 2 (35). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-35-2022>
2. Банки рухають депозитні ставки вгору. Що їх до того спонукало і чи вплине це на обсяг депозитних портфелів. URL: <https://delo.ua/banks/banki-ruxayut-depozitni-stavki-vgoru-shho-yix-do-togo-sponukalo-i-ci-vpline-ce-na-obsyag-depozitnix-portfeliv-407935/>

3. Про що свідчить депозитно-кредитне позбавлення. *Урядовий кур'єр*. 14 грудня 2022 р. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/pro-sho-svidchit-depozitno-kreditne-pozhvavlennya/>
4. Матвійчук Н. Проблеми залучення депозитів в Україні в умовах воєнного стану. *Соціально-компетентне управління та безпека підприємницьких структур в умовах воєнної економіки: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (28-29 жовтня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. С. 54-56.*

МЕЛЬНИК А.І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЛОПАТОВСЬКА О.О.**,
викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Актуальність. Кредитування малого та середнього бізнесу в Україні є актуальною та важливою темою, оскільки такі підприємства є основними гравцями економіки, забезпечують значний внесок у формування валового внутрішнього продукту країни та створюють робочі місця.

Проте, малий та середній бізнес часто стикається з різного роду проблемами, зокрема відсутністю власних коштів для достатнього фінансування господарської діяльності. Зазвичай, головним джерелом залучення фінансових ресурсів для розвитку бізнесу в такому випадку є кредитування.

Варто зазначити, що уряд України звертає особливу увагу на підтримку малого та середнього бізнесу (далі – МСБ), що дозволяє сприяти розвитку цього сектору. Наприклад, встановлення спрощеної системи оподаткування, створення кредитних програм для малих та середніх підприємств, підтримка молодих підприємців, підвищення доступності кредитів для цього сектору.

Результати дослідження. Малий та середній бізнес мають важливий вплив на економіку України. В основному такі підприємства фінансуються шляхом доходів від господарської діяльності, особистих коштів засновників та кредитів.

Згідно зі статистичними даними, що узагальнені на рисунку 1, кредити які надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) малому та середньому бізнесу у національній та іноземній валюті мають попит. Порівнюючи період 2017-2021 років, можна дійти висновку, що обсяги кредитів для суб'єктів середнього підприємництва у 2021 році зросли на 1 966 млн грн. Показники кредитування суб'єктів малого підприємництва навпаки зменшились на 38,33% [1].

За даними Національного банку України, у 2020 році кредитний портфель, спрямований на малі та середні підприємства, склав 309,5 млрд грн, що становило 15,8% від загального кредитного портфеля банків України. Тобто, кредитування МСБ є важливим напрямком банківської діяльності України.

Проте, доступність кредитів для малого та середнього бізнесу в Україні залишається проблемою, оскільки банки часто встановлюють клієнтам високі вимоги для кредитування. Більш того, банки можуть відмовити у кредитуванні малого та середнього бізнесу через високі ризики та невідповідність кредитних запитів вимогам банків [1].

Рис. 1. Обсяги кредитів, наданих малому та середньому бізнесу, в національній та іноземній валютах в Україні за 2017-2020 роки, млн грн.

**Сформовано за даними [1]*

У сучасних умовах МСБ бізнес проходить безліч перешкод. Першою з них була пандемія COVID-19, далі - вторгнення росії на територію України та ведення бойових дій. Відтак, пандемія COVID-19 суттєво вплинула на діяльність підприємств в Україні. До наслідків пандемії, що мали вплив на діяльність МСП, можна віднести наступні:

- зменшення виробництва та продажів. У результаті карантинних обмежень та зниження попиту на товари та послуги очільники бізнесу зазнали значного зменшення виробництва та продажів;
- зниження прибутку та фінансових результатів. За результатами статистичних досліджень виявлено, що майже 60% МСП зазнали збитків у 2020 році, а у 25% суттєво зменшилися статті доходів;
- зниження зайнятості. Унаслідок кризи COVID-19 керівники бізнесу були змушені зменшувати обсяги виробництва, що було пов'язано зі значним зменшенням попиту на товари та звільняти частину працівників, що призвело до зниження зайнятості в Україні;
- проблеми з отриманням фінансування. Малий та середній бізнес став залежним від державної фінансової підтримки для збереження власної діяльності, оскільки виникли труднощі з отриманням кредитів в банках та залученням інвестицій ззовні [2].

Варто зазначити, що банки України підтримують МСБ знижуючи відсоткові ставки та створюючи спеціальні кредитні продукти. До речі, уряд встановлює програми державної фінансової підтримки МСБ, які банки можуть використовувати для надання кредитів зі зниженими відсотковими ставками. Також, ряд банків (Приватбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Кредобанк) має

програму «Доступні кредити 5-7-9%», яка передбачає надання кредитів на розвиток МСБ з відсотковою ставкою до 9% річних.

Наприклад, Укрексімбанк є одним із учасників такої програми («Доступні кредити 5-7-9%»). Крім того, банк активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), для отримання додаткових ресурсів для фінансування МСБ. Дані програми зараз спрямовані на підтримку та розвиток МСБ в Україні в умовах воєнних дій [3].

Висновки. Малий та середній бізнес є важливим елементом у розвитку економіки України. Проте, його розвиток гальмується недостатньою кількістю доступних джерел фінансування, серед яких важливе значення належить банківському кредитуванню.

Банки ставляться до видачі кредитів МСБ дещо обережно через високу ризиковість та низьку рентабельність таких операцій для банківських установ. Проте, нестача фінансових ресурсів та необхідність їх поповнення шляхом залучення банківських кредитів набула особливої актуальності у представників бізнесу.

Україна також користується програмою «Доступні кредити 5-7-9%», яка надає представникам малого бізнесу можливість отримати кредити на пільгових умовах. Однак, розвиток кредитування малого бізнесу в Україні потребує додаткових зусиль уряду та банківських установ для підтримки розвитку цього важливого сектору економіки.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Інститут соціології ім. І. Ф. Кураса НАН України, Український інститут дослідження економіки та прогнозування (2021). Соціально-економічні наслідки ковід-кризи в Україні та шляхи подолання. Разумковий центр. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_Socialno-Ekonomichni_naslidky_koronakryzy.pdf
3. Офіційний сайт АТ "Укрексімбанк". URL: <https://www.eximb.com/>.

МИКОЛЮК Ц. Є., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЛОПАТОВСЬКА О.О.**,
викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ОСНОВА ГАРАНТІЇ ЙОГО УСПІШНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність. Статутний капітал підприємства одна із основ фундаментальних економічних категорій, сутність якої науковці досліджують упродовж цілих століть. Термін “капітал” з’явився у XII-XIII століттях та трактується, як засоби, певні суми коштів, склади товарів, гроші позичені під процент. Надалі вживався у вужчому колі – грошове багатство купця або виробника[1].

У наше сьогодення статутний капітал підприємства виступає як виробничий та інвестиційний ресурс, активи, об’єкт управління, джерело доходу [1].

Результати дослідження. Статутний капітал є складовою власного капіталу, його визначають як зафіксовану в установчих документах загальну вартість активів, що є внеском учасників до капіталу підприємства.

Саме він належить до важливих фінансових показників суб’єкта господарювання, оскільки характеризує ступінь його забезпеченості коштами для функціонування, кредитоспроможність та платоспроможність [2].

Для того щоб підприємство успішно функціонувало необхідно проводити ретельні роботи над побудовою ефективних систем ведення бухгалтерського обліку, складання звітності та вводити ефективне управління власним капіталом підприємства, що в свою чергу допоможе у підвищенні рівня рентабельності підприємства і максимізує прибуток.

Через функції власного капіталу проявляється сутність гарантії власного капіталу. Розглянемо основні з них:

- заснування та початок роботи підприємства - фінансовим інструментом є частина статутного капіталу для запуску в дію нового суб’єкта господарювання;

- відповідальність та гарантія - статутний капітал є кредитним забезпеченням для кредиторів підприємства. Сумі власного капіталу в пасиві балансу відповідає певна сума активів в активній частині балансу;

- захисна функція демонструє, яке значення статутний капітал має для власника. Чим більший власний капітал, тим платоспроможнішим є підприємство, і тим краще застраховане від впливу негативних факторів та загрози банкрутства, оскільки за рахунок власного капіталу підприємство зможе покривати можливі збитки. Якщо в результаті збитків підприємство витратить весь капітал йому загрожує банкрутство;

- фінансування та забезпечення ліквідності. Внески господарських засобів

у статутний капітал: основні засоби, нематеріальні активи, запаси, кошти. Вони можуть застосовуватися для фінансування операційної та інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання, а також для погашення заборгованості за позичками. В певній мірі це підвищує ліквідність підприємства та потенціал довгострокового фінансування.

- база нарахування дивідендів - одержаний прибуток відображається в балансі у складі власного капіталу підприємства (нерозподілений прибуток) і може мати певні напрями розподілу та виплачується власником корпоративних прав у вигляді дивідендів чи тезаврується, таким чином, збільшує капітал інвестуючи у власне господарювання.

- управління та контроль. Власники підприємства можуть згідно із законодавством брати участь в його управлінні. Так, власник контрольного пакету акцій акціонерного товариства має право приймати стратегічні управлінські рішення.

У таблиці 1 продемонстровано функції статутного капіталу підприємства та цілі їх прояву.

Таблиця 1

Функції статутного капіталу та цілі їх прояву

Цілі зменшення статутного капіталу	Функції статутного капіталу	Цілі збільшення статутного капіталу
згорання діяльності	заснування та введення підприємства в дію	реалізація інвестиційного проекту
підвищення ринкового курсу корпоративних прав	відповідальність і гарантії (забезпечення кредитоспроможності)	виконання вимог щодо мінімального розміру статутного капіталу
санація балансу (одержання санаційного прибутку)	захисна функція	проведення санації
концентрація капіталу в руках активних власників	управління та контролю	поглинання чи придбання контрольного пакета інших підприємств
приведення у відповідність обсягів власного капіталу та майна	фінансування та забезпечення ліквідності	поліпшення ліквідності та платоспроможності
вирішення конфліктів між власниками	рекламна (репрезентативна) функція	модернізація чи розширення виробництва
проведення певної дивідендної політики	база для нарахування дивідендів	оптимізація дивідендної політики

Виділимо основні характеристики, які відображають вагоме значення капіталу у виробничо-господарській діяльності підприємства:

- капітал – це грошові матеріальні та нематеріальні, а також людські ресурси;

- капітал охарактеризує склад фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності;

- капітал є основним фактором і базою виробництва, що впливає на подальший розвиток підприємства;

- розмір капіталу та його динаміка характеризують рівень ефективності ведення господарської діяльності підприємства;

- капітал є головним джерелом формування добробуту, як у поточному так і в перспективному періоді [3].

Висновки. Власний капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів та є найважливішою складовою фінансових ресурсів підприємства.

Розмір власного капіталу визначають його складові: статутний, резервний, додатковий, пайовий, вилучений, неоплачений капітал, нерозподілені прибутки та непокриті збитки.

В свою чергу, статутний капітал є основним елементом власного капіталу і відображає вклади власників та учасників підприємства у формування його активів для здійснення господарської діяльності. Абсолютна та відносна величини статутного капіталу успішного підприємства залежить від фінансових можливостей підприємства та обраної ними корпоративної політики щодо структури капіталу та збільшення його розмірів.

Список використаних джерел:

1. Бобяк А.П. Власний капітал підприємства, як економічна категорія, та його облік. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2011_1/5.pdf
2. Боримська К.П., Варічева Р.В. Удосконалення організаційних засад проведення аналізу формування та змін власного капіталу в корпоративних підприємствах. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2011_3/2.pdf
3. Управління процесом росту власного капіталу підприємства: моногр. / Л.М. Малярець, Н.М. Пономаренко. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 132 с.

НЕБЖИЦЬКИЙ Б. Ю., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **НІКОЛЬЧУК Ю.М.**, к.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Фінансова стійкість підприємства вважається однією з найважливіших характеристик оцінки його фінансового стану, яка визначає ефективне фінансове управління підприємством. Визначальне місце в проблемі управління фінансовою стійкістю підприємства належить завданню підвищення ефективності оцінки та аналізу її рівня.

Результати дослідження. Фінансова стійкість підприємства визначається ступенем ефективного управління фінансовими ресурсами і залежить від того, на скільки є оптимальною структурою активів, оптимального співвідношення власних і позикових коштів, оптимального співвідношенням активів та джерел їх фінансування [1, с. 135].

Метою оцінки фінансової стійкості підприємства виступає об'єктивний аналіз величини структури його активів і пасивів із визначенням на цій основі рівня його фінансової стабільності і незалежності, а також на скільки фінансово-господарська діяльність підприємства відповідає цілям його статутної діяльності [2].

Головною метою аналізу фінансової стійкості підприємства виступає визначення його спроможності протистояти негативній дії зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на його фінансовий стан [3, с. 42]. Для досягнення цієї мети необхідно визначити:

- 1) ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування;
- 2) тенденція зміни рівня цієї незалежності;
- 3) відповідність стану майна і джерел формування капіталу завданням фінансово-господарської діяльності підприємства [4, с. 108].

Під час проведення аналізу фінансової стійкості підприємства використовуються такі методи дослідження, як горизонтальний, вертикальний, порівняльний, факторний та метод фінансових коефіцієнтів.

Для аналізу фінансової стійкості основним джерелом інформації виступає фінансова звітність підприємства, яка представлена сукупністю форм звітності, складених на підставі даних фінансового обліку з метою представлення користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для прийняття ними управлінських рішень [5, с. 122].

Результат аналізу фінансової стійкості має вигляд висновку про спроможність суб'єкта господарювання здійснювати ефективну господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності,

готовність до погашення своїх боргів, а також щодо ймовірності збереження такого стану в майбутньому.

До користувачів результатів аналізу фінансової стійкості можна віднести засновників підприємства, його менеджмент, ділових партнерів, банківські установи, інвестори тощо. Досліджуючи фінансову стійкість підприємства, можливим стає формування певного висновку залежно від поставленої перед цим дослідженням мети:

- власники підприємства (акціонери, інвестори та інші особи, що зробили внески в зареєстрований (пайовий) капітал) допускають зростання частки позикових коштів в межах розумного;

- кредитори (постачальники ресурсів, банки, що надають кредити), навпаки – надають перевагу господарюючим суб'єктам з високою часткою власного капіталу [4, с. 108].

Важливою економічною проблемою виступає необхідність визначення меж фінансової стійкості. Адже, недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності, відсутності коштів для розвитку виробництва та ефективної діяльності в цілому. В той же час, надлишкова фінансова стійкість також має негативний вплив на виробничо-фінансову діяльність, так як гальмує її розвиток унаслідок збільшення витрат підприємства на створення надлишкових запасів і резервів [3, с. 42].

Існування великої кількості факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, значною мірою обумовлює відсутність в економічній літературі єдиного підходу до її визначення та оцінювання. У зв'язку із цим, в Україні фінансову стійкість підприємств оцінюють за допомогою різних методик.

Аналіз фінансової стійкості підприємства зазвичай проводиться за такими напрямками (рис. 1):

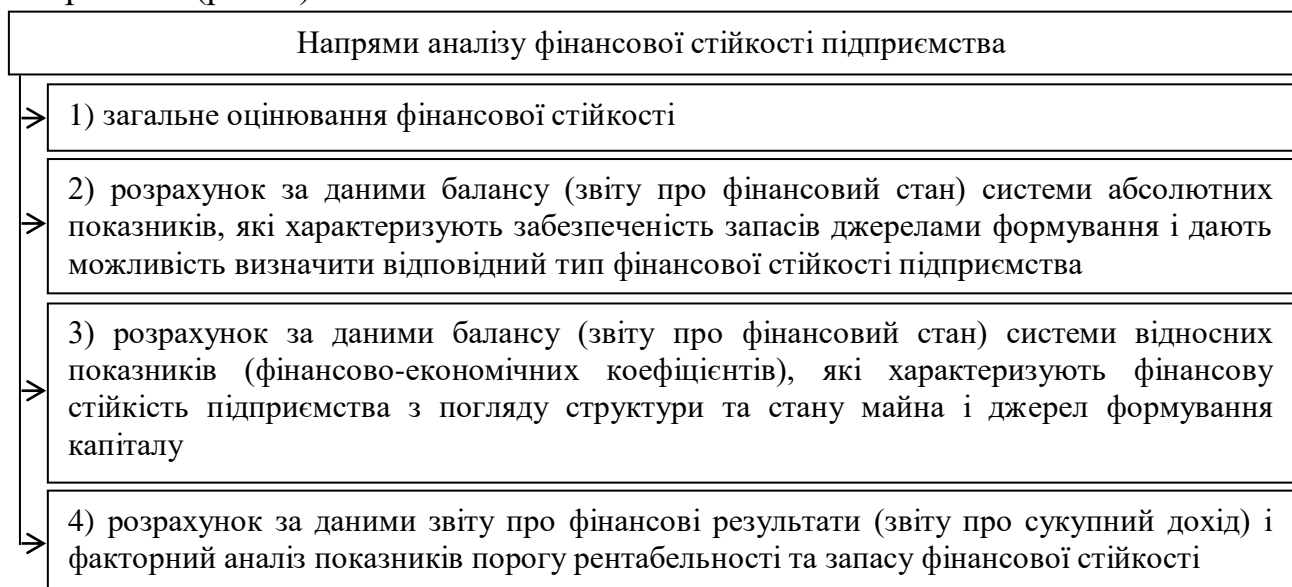

Рис. 1. Напрями аналізу фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [3, с. 42]

При загальному оцінюванні фінансової стійкості підприємства рекомендованим є визначення: стійкості джерел формування капіталу; ресурсної стійкості; стійкості управління.

За результатами дослідження структури пасиву балансу стає можливим встановлення можливих причин фінансової стійкості (нестійкості) підприємства. Так, збільшення питомої ваги власного капіталу за рахунок будь-якого з джерел сприяє підсиленню фінансової стійкості підприємства.

Дослідження ресурсної стійкості в складі фінансової стійкості охоплює наступні аспекти:

- рівень співробітництва підприємства із суб'єктами ринкової інфраструктури;
- ступінь інтегрованості підприємства в системі виробничих відносин;
- залежність ефективності діяльності підприємства від стану економіки країни;
- спроможність підприємства до залучення коштів;
- контроль грошових потоків.

Стійкість управління (організаційно-функціональну стійкість) аналізується для визначення відповідності організаційної та виробничої структури підприємства обраній стратегії розвитку і ринковій кон'юнктурі [3, с. 42-43].

Висновки. Отже, існує ряд методик, за допомогою яких здійснюється дослідження фінансової стійкості підприємства. Тип фінансової стійкості визначається за допомогою порівняння сум запасів і витрат підприємства з можливими джерелами фінансування. Відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості визначаються як співвідношення між окремими статтями балансу підприємства. Показники порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості дають можливість проаналізувати фактори, які характеризують стабільність функціонування підприємства з точки зору забезпечення прибутковості його операційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.
2. Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Нам Г. Г., Павліковський А. М., Павловська О. В., Потій В. З., Куліш А. П., Терещенко О. О., Шульга Н. П., Булгакова С. А. Фінанси підприємств : підруч. / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2000. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/3/54/>.
3. Кондратенко Н. О., Великих К. О. Фінансовий аналіз : конспект лекцій для студентів бакалавріату усіх форм навчання спеціальності. Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
5. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

НЕПОЧАТЕНКО З.В., КРАВЧЕНКО С.В., ЗАБЛОЦЬКА А. О.,

здобувачі другого рівня вищої освіти (магістр)

Науковий керівник – **ПРОКОПЧУК О.Т.,**

д.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Актуальність. Страховий ринок є важливою складовою економіки будь-якої країни і відіграє важливу роль в забезпеченні фінансової стабільності та захисту інтересів громадян і підприємств. Основним завданням розвитку страхового ринку є забезпечення страхувальників якісними та доступними страховими послугами, а також збільшення його обсягів та покращення ефективності функціонування останнього в цілому.

Результати дослідження. Основні напрямки розвитку страхового ринку включають:

1. Розширення асортименту страхових послуг. Страховики повинні пропонувати широкий спектр послуг, що включає не лише традиційні види страхування, такі як автострахування, медичне страхування, страхування майна та життя, але і нові продукти, що відповідають потребам страхувальників на сучасному етапі розвитку страхового ринку.

2. Покращення якості страхових послуг. Для забезпечення якості послуг страховикам потрібно постійно удосконалювати технології обслуговування клієнтів, підвищувати кваліфікацію працівників та забезпечувати високий рівень обслуговування.

3. Збільшення прозорості та надійності страхового ринку. Для забезпечення довіри клієнтів до страхового ринку необхідно забезпечувати прозорість умов договорів страхування, а також забезпечувати надійність страховиків за рахунок дотримання стандартів фінансової стійкості [1-2].

4. Розвиток цифрових технологій у страхуванні. Використання цифрових технологій дозволяє значно покращити якість обслуговування клієнтів [3].

Слід зауважити, що саме розвиток цифрових технологій на даному етапі має значний вплив на страхову індустрію, дозволяючи страховим компаніям більш ефективно обслуговувати клієнтів та оптимізувати свої процеси. Деякі з найбільш важливих цифрових технологій, що використовуються в страхуванні, включають наступні:

- мобільні додатки. Мобільні додатки дозволяють клієнтам страхових компаній звертатися за допомогою з будь-якого місця та в будь-який час. Вони можуть подавати заявки на страхування, відстежувати свої поліси, здійснювати оплату та отримувати повідомлення про свої страхові виплати.

- Аналітика даних. Страхові компанії використовують аналітику даних для оцінки ризиків та встановлення цін на страхові поліси. Це дозволяє їм виявляти потенційні проблеми та ризики, що можуть призвести до збитків для компанії,

та вживати заходів для їх уникнення.

- Штучний інтелект та машинне навчання. Штучний інтелект та машинне навчання можуть бути використані для автоматизації процесів, які раніше виконувалися вручну, таких як перевірка даних клієнтів та розгляд заявок на страхування. Вони також можуть допомогти виявляти підроблені документи та небажані ризики.

- Інтернет речей. Інтернет речей, зокрема такі його елементи як смарт-будинки та смарт-автомобілі, можуть бути підключені до систем страхових компаній для моніторингу та аналізу ризиків.

Страховий ринок постійно розвивається, змінюється та адаптується до нових викликів та можливостей. Ключові тенденції у розвитку страхового ринку згруповані та відображені на рис. 1.

Рис. 1. Ключові тенденції у розвитку страхового ринку України
[Авторське узагальнення на основі джерел: 1-3.]

Висновки. Отже, розвиток страхового ринку потребує розробки комплексної стратегії, яка включає в себе ряд складових, зокрема підвищення рівня страхової культури, розвиток нових страхових послуг, підвищення рівня конкуренції на ринку, використання новітніх технологій та ефективне

регулювання страхової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мальований М. І., Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В. Діджитал-технології у соціальному забезпеченні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 100. Ч. 2 : Економічні науки. С. 293-300. DOI: 10.31395/2415-8240-2022-100-2-291-29.
2. Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В., Мирошниченко М. М. Цифрова трансформація страхового ринку України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 101. Ч. 2 : Економічні науки. С. 152-164. DOI: 10.32782/2415-8240-2022-101-2-152-164.
3. Прокопчук О. Т., Пенькова О. Г., Харенко А. О. Теоретичні засади управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 101. Ч. 2 : Економічні науки. С. 120-130. DOI: 10.32782/2415-8240-2022-101-2-120-130.

НІКОЛЬЧУК Ю.М., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ

Актуальність. Повномасштабна війна в Україні, яку розв'язала росія потрясла весь цивілізований світ. Напряма і пріоритети зміщуються на забезпечення держави до захисту від збройної агресії та вирішення гуманітарних проблем, спричинених війною. Це величезні позапланові кошти, які змушують шукати додаткові джерела фінансування бюджетів усіх рівнів.

Військові облигації є цільовими державними борговими цінними паперами, які призначені для запозичень на ринку з метою фінансування потреб Збройних сил України та держави в умовах війни.

Результати дослідження. Із перших днів повномасштабного вторгнення агресора в Україну в наших громадян з'явилася додаткова можливість підтримати країну й армію у воєнний час – придбати військові облигації. Чиновники Мінфіну позиціонують цей фінансовий інструмент як найкращу на сьогодні можливість інвестувати з гарантованою дохідністю.

Військові облигації – це цільові державні боргові цінні папери, призначені для запозичень на ринку для фінансування потреб ЗСУ та держави в умовах війни. Аукціони з продажу військових облигацій відбуваються щовівторка за участі первинних дилерів – українських банків. Громадяни й бізнес можуть придбати військові облигації через банки або ліцензовані інвестиційні фірми [1].

Вартість однієї військової облигації 1000 грн. Однак у разі купівлі продавцями встановлюється мінімальна сума інвестицій. Приміром, у «Райффайзен Банку» і «ОТП Банку» придбати військові облигації можна від 500 тис. грн (500 облигацій), у Таскомбанку – від 300 тис. У Приватбанку можна купити не менш як 100 облигацій, в Ощадбанку – від 50. Утім, низка банків і інвестиційних фірм готові продавати й по одній облигації. Нині найпростіший спосіб купівлі – мобільні додатки. Таку послугу, серед іншого, пропонують Укргазбанк, ПУМБ, Монобанк, брокери ІСУ, «Універ Капітал», «БТС Брокер».

Реальна дохідність інвестування в облигації з урахуванням витрат на відкриття та обслуговування рахунку, а також комісійних продавцеві, при вкладеннях від 100 до 200 тис. грн може бути навіть меншою за нинішні ставки по депозитах (до 6%). Наблизитися навіть до номінальної дохідності реально лише при купівлі облигацій на суму понад мільйон гривень.

Єдиний реальний плюс військових облигацій – повернення вкладених коштів разом із відсотками гарантується державою в повному обсязі й не обкладається податками. В умовах війни це значна перевага, але навіть зберегти свої заощадження вона сьогодні не дозволяє [2].

Розміщуючи здебільшого короткострокові військові облигації, уряд у такий

спосіб намагається створити максимально привабливі умови для залучення якомога ширшого кола приватних осіб. З точки зору психології недосвідчених інвесторів відносно нетривалий строк позики сприймається ознака її безпечності, що робить початківців більш сміливими.

Окрім досить простої процедури придбання військових облігацій у період воєнного стану, держава пропонує інвесторам пристойні правові та фінансові умови [3]:

- гарантованість державою;
- дохід фізичних осіб від інвестування в державні облігації не оподатковується;
- дохідність військових облігацій;
- ліквідність.

Зазначимо, що інвестування у військові облігації – це інвестування в незалежне майбутнє нашої країни, яке зараз відстоює народ України. І сьогодні він є одним із найбільш дієвих та надійних способів наблизити нашу спільну перемогу.

Висновки. Купуючи військові облігації, фізичні та юридичні особи допомагають зміцнити фінансовий фронт України. Кошти від облігацій використовуються для безперервного забезпечення фінансових потреб держави в умовах воєнного стану – соціальних та оборонних. Це важливо для того, щоб і надалі чинити опір повномасштабній збройній агресії росії, а також підтримувати громадян України. Міністерство фінансів України вчасно і в повному обсязі виконує власні зобов'язання.

Список використаних джерел:

1. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації»: постанова Кабінету Міністрів України від 25.02.2022 р. № 156. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP220156?an=1>
2. Чорний О. Все, що треба знати про військові облігації: переваги, ризики та допомога у війні. Delo.ua: Офіційний сайт. URL: <https://delo.ua/uk/finance/vse-shho-treba-znati-pro-viiskovi-obligaciyiperevagi-riziki-ta-dopomoga-u-viini-395657>
3. Військові облігації: інвестиція з гарантованою дохідністю чи лише спосіб зменшити знецінювання заощаджень від інфляції? URL: <https://zn.ua/ukr/finances/vijskovi-oblihatsiji-investitsija-z-harantovanoju-dokhidnistju-chi-lishe-sposib-zmenshiti-znetsinjuvannja-zaoshchadzhen-vid-infljatsiji.html>

НОВАК К.С., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ДАНІК Н.В.**, к.е.н., доцент,
 завідувач кафедри економіки, менеджменту та фінансів,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського,
м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Актуальність пошуку інноваційних підходів до управління фінансовою стійкістю комерційних банків зумовлена активним розвитком технологій та зміною умов ведення бізнесу в сучасному світі, отже, банки стикаються з новими викликами та можливостями. На сьогоднішній день банківський сектор переживає значні зміни, спричинені як зміною потреб та побажань клієнтів, так і новими регуляторними вимогами. До того ж, конкуренція в галузі банківських послуг стає все більш жорсткою, що змушує банки шукати нові шляхи для підтримки своєї фінансової стійкості та підвищення своєї ефективності.

Результати дослідження. За словами Олени Мащенко "традиційні підходи до управління фінансовою стійкістю банків вже не є достатніми для забезпечення ефективного управління банками в умовах сучасної економічної ситуації"[1]. Олександр Клименко відзначає, що "використання традиційних методів управління ризиками та фінансовою стійкістю може бути недостатнім для покриття широкого спектру ризиків, які виникають в сучасному банківському секторі"[2]. У зв'язку з цим, у дослідженні Леоніда Болгарова та Івана Губського, директора департаменту банківського нагляду Національного банку України, зазначено, що "в умовах швидкого розвитку цифрових технологій, зміни в кредитному процесі, широкого впровадження ризик-орієнтованого підходу та низької рівня готовності до фінансових криз, традиційні підходи до управління фінансовою стійкістю банків втрачають свою ефективність"[3]. У статті Оксани Стрельцової, зазначено, що "інноваційні підходи до управління ризиками в банківському секторі стають все більш актуальними через те, що вони дозволяють ефективно управляти ризиками та забезпечувати фінансову стійкість банку" [4].

На основі цитат українських авторів, що були наведені раніше, можна зробити висновок, що традиційні підходи до управління фінансовою стійкістю комерційних банків вже не є достатніми для ефективного управління банками в умовах сучасної економічної ситуації. Дослідження інноваційних підходів до управління фінансовою стійкістю комерційних банків може допомогти встановити їх ефективність та знайти способи для їх впровадження в практику банківської діяльності.

Розглянемо таблицю 1, в якій наведена інформація про динаміку витрат на інноваційні підходи до управління фінансовою стійкістю в українських банках. Дані для таблиці були взяті з річних звітів банків, опублікованих на офіційних

веб-сайтах Національного банку України [5].

В таблиці наведена інформація про п'ять українських банків, а саме: ПриватБанк, Ощадбанк, Укрсоцбанк, А-Банк та Кредобанк. Для кожного банку наведено витрати на інноваційні підходи до управління фінансовою стійкістю за період з 2017 по 2021 рік.

Таблиця 1

Динаміка витрат на впровадження інноваційних підходів до управління фінансовою стійкістю в банківському секторі за 5-ти річний період (млн. грн.)

Рік	ПриватБанк	Ощадбанк	Укрсоцбанк	А-Банк	Кредобанк
2017	1529	886	482	325	288
2018	1743	1043	502	398	312
2019	2011	1176	550	432	346
2020	2389	1432	632	478	398
2021	2687	1568	670	512	423

Аналізуючи таблицю 1 можна зробити наступні висновки:

1. Українські банки, представлені в таблиці, збільшили витрати на впровадження інноваційних підходів до управління фінансовою стійкістю протягом п'ятирічного періоду.

2. Найбільші збільшення витрат відбулося у ПриватБанку (з 1,5 млрд гривень у 2017 році до 2,7 млрд гривень у 2021 році).

3. Ощадбанк, Укрсоцбанк та А-Банк також збільшили свої витрати на інноваційні підходи, проте вони залишаються значно нижчими порівняно з ПриватБанком.

4. Кредобанк збільшив свої витрати на інноваційні підходи до управління фінансовою стійкістю протягом п'ятирічного періоду з 288 млн гривень у 2017 році до 423 млн гривень у 2021 році, проте витрати Кредобанку залишаються найнижчими серед усіх банків, що представлені в таблиці.

5. Загалом, збільшення витрат на впровадження інноваційних підходів свідчить про те, що українські банки вкладають зусилля в розвиток нових технологій та підходів до управління, що може мати позитивний вплив на їхню фінансову стійкість та конкурентоспроможність на ринку.

Однією з можливих стратегій для управління фінансовою стійкістю комерційних банків з використанням інноваційних підходів може бути наступне:

1. Розробити та впровадити систему моніторингу фінансової стійкості, яка буде базуватися на сучасних аналітичних методах та інформаційних технологіях.

2. Запровадити нові технології щодо аналізу та оцінки кредитного ризику, які дозволять банку забезпечити більш точне прогнозування ризиків та ефективне використання своїх ресурсів.

3. Розвинути цифрові банківські сервіси та продукти, які дозволять банку забезпечити зручність та швидкість обслуговування клієнтів, а також зменшити витрати на управління банком.

4. Забезпечувати постійну роботу з підвищення кваліфікації персоналу та розвивати систему мотивації, що стимулюватиме працівників до інноваційного мислення та підходів у роботі.

5. Постійно вивчати та аналізувати світові тенденції та інноваційні рішення в банківській сфері, щоб завжди бути в курсі технологічних та інноваційних новацій.

Така стратегія може допомогти комерційним банкам забезпечити фінансову стійкість та зміцнити своє конкурентне положення на ринку шляхом використання інноваційних підходів у управлінні.

Висновки. Інноваційні підходи до управління фінансовою стійкістю комерційних банків є ключовим фактором у забезпеченні їх конкурентоспроможності та стійкості в умовах швидкого розвитку технологій та ринку, що постійно змінюється. Традиційні методи управління фінансовою стійкістю банків не завжди ефективні в сучасних умовах, оскільки не враховують інноваційних технологій та потреб клієнтів.

Інноваційні підходи до управління фінансовою стійкістю можуть бути ефективними для зниження ризиків та витрат на управління банком, покращення якості обслуговування клієнтів, збільшення ефективності бізнес-процесів та збільшення прибутковості банку. Такі підходи можуть включати в себе використання новітніх технологій, розвиток інноваційних продуктів та послуг, а також застосування новітніх методів управління та аналізу даних.

Успішне впровадження інноваційних підходів до управління фінансовою стійкістю дозволяє банкам мати перевагу в конкурентній боротьбі та бути більш привабливими для клієнтів та інвесторів. Однак, необхідно звертати увагу на ризики та витрати, пов'язані з впровадженням інноваційних підходів, і забезпечувати належний рівень захисту даних та кібербезпеку.

Список використаних джерел:

1. Мащенко О. Механізми забезпечення стійкості комерційних банків: традиційні підходи та нові виклики. *Банки та банківська справа*. 2017. № 3 (42). С. 156-161.
2. Клименко О. Інноваційні підходи до управління ризиками в банківському секторі. *Економічні науки*. 2019. № 3 (32). С. 258-262
3. Болгаров Л. Оцінка ризиків та проблеми управління фінансовою стійкістю комерційних банків. *Наукові праці Інституту економіки та прогнозування НАН України*. 2019. Т. 37. С. 110-123.
4. Стрельцова О. Інноваційні підходи до управління ризиками в банківському секторі. *Банківська система: проблеми та перспективи*. 2017. № 4 (54). С. 40-44.
5. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>

НОРКА А. М., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ТЮТЮННИК Ю. М.**, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. У теперішніх умовах жодне підприємство не може працювати без необоротних активів, до складу яких належать основні засоби, нематеріальні активи, інвестиційна нерухомість, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові біологічні активи, довгострокова дебіторська заборгованість, довгострокові фінансові інвестиції та інші активи тривалого використання. Необоротні активи – це довготривалі інвестиції, повна вартість яких не буде реалізована за рік.

Результати дослідження. Для правильного сприйняття словосполучення «необоротні активи» необхідно розкрити його сутність. За визначенням необоротних активів з метою оподаткування слід звертатися до міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. За п. 3 розділу I НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», необоротними активами є всі активи, що не є оборотними [1].

Іноземна облікова та економічна практика представляє поняття «необоротні активи» різними значеннями, які мають особливість перекладу. Для прикладу: англійською мовою необоротні активи можуть трактуватися як non-current assets [2].

Слід виокремити такі характеристики необоротних активів (рис. 1).

Рис. 1. Характеристики необоротних активів

Необоротні активи є важливим елементом виробничого підприємства,

важливі показники роботи якого (об'єми виробництва та реалізації, прибутковість, доходність тощо) безпосередньо залежать від наявності й ефективного застосування необоротних активів. Нині однією із ключових проблем у сфері управління необоротними активами є незадовільний їх стан із погляду ефективної експлуатації [3]. Місце необоротних активів в діяльності підприємства неможливо переоцінити, оскільки вони утворюють виробничу і техніко-технологічну основу для всіх господарських процесів, створюють надійний рівень конкурентоспроможності підприємства.

Джерелом аналізу необоротних активів є насамперед форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». При цьому в процесі аналізу також використовуються дані аналітичного обліку, в яких інформація є більш розширеною.

Напрямами здійснення аналізу необоротних активів підприємств є:

- аналіз руху необоротних активів, а саме зміна їх загальної кількості та складу, з'ясування видів необоротних активів, які спричинили зміну їх сумарної кількості;

- визначення темпу зростання загальної кількості необоротних активів, який порівнюють з темпами зростання обсягів виготовлення і реалізації продукції;

- аналізу складу і структури необоротних активів, який передбачає вивчення відповідності їх елементів, тенденцій зміни часток цих складових у загальній сумі необоротних активів підприємства;

- за результатами аналізу формулювання висновку стосовно спрямування підприємства на певний напрям діяльності чи поєднання окремих напрямів розвитку.

У складі матеріально-технічної бази підприємства особлива увага приділяється основним засобам. Вони розрізняються за складом, призначенням, роллю в процесі виробництва. Оскільки фінансовий аналіз і менеджмент представляють основні засоби як об'єкт вкладання капіталу, їх називають основним капіталом, а в податкове законодавстві – основними фондами [4].

За останні роки основні засоби досліджувалися у розрізі проблемних питань, а саме амортизації, оцінки та відновлення стану основних засобів, робилися спроби оновлення методики аналізу основних засобів на основі зближення її з міжнародною практикою.

Важливим видом необоротних активів є нематеріальні активи. У сучасних умовах їх широке використання у фінансово-господарської діяльності сприяє підвищенню ефективності діяльності суб'єктів господарювання, їх конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Нематеріальні активи слід розглядати як можливе джерело отримання економічних вигод, яке приносить підприємству прибутки.

На фінансовий стан підприємства безпосередньо впливає структура покриття активів джерелами формування. Найкраще сформовані необоротні активи дозволяють компанії постійно працювати, підтримувати достатній

рівень платоспроможності, а також мати певний резерв коштів для швидкого реагування на непередбачені ситуації, коли потрібно буде сплатити свої борги.

Необоротні активи є найменш мобільною частиною активів підприємства, які мають низьку ліквідність і маневрність. Попри все, необоротні активи є більш стійкими до інфляційних процесів, можуть приносити додатковий прибуток від здачі їх в оренду, а також не втрачають свою вартість [5].

Висновки. Існують проблеми, які перешкоджають проведенню максимально ефективного аналізу необоротних активів, а саме:

- відсутність нормативного регулювання аналізу необоротних активів та активів рекомендаційного характеру;
- наявна економічно застаріла інформація у багатьох дослідженнях та працях вітчизняних науковців;
- відсутня єдина методика та система коефіцієнтів, які необхідні для проведення аналізу необоротних активів.

У зв'язку з вищенаведеним, на нашу думку, для вирішення проблемних питань, які стосуються аналізу необоротних активів, необхідно:

- удосконалити чинні методики аналізу необоротних активів;
- розробити нормативно-правові акти, які б регулювали проведення аналізу необоротних активів;
- створити та затвердити на державному рівні єдину методику та систему коефіцієнтів для проведення аналізу необоротних активів.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 06.03.2023).
2. Чайка Т. Ю. Коефіцієнтний аналіз необоротних активів: розрахунок по фінансовій звітності НП(С)БО України та сучасні тенденції діагностики / *Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики*. – Дніпро, 2018. – Ч. 2. С. 304-306. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/36326/3/Chaika_Koefitsientnyi_analiz_2018.pdf (дата звернення 06.03.2023).
3. Ітерман Г. А. Фінансове управління необоротними активами підприємства та шляхи його вдосконалення. *Дніпровський державний аграрно-економічний університет*. – Дніпро, 2020. №2 – С. 93. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3884/1/%D0%86%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%20%D0%93.%D0%90..pdf> (дата звернення 06.03.2023).
4. Аналіз необоротних активів. Економічний аналіз торговельної діяльності. URL: https://pidru4niki.com/1311101342601/ekonomika/analiz_neoborotnih_aktiviv (дата звернення 06.03.2023).
5. Дудчик О. Ю., Сальникова Т. В. Сучасний стан та особливості відтворення необоротних активів підприємств України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. № 4. С. 79-83. URL: <http://surl.li/gmelq> (дата звернення 06.03.2023).

ОГРЕНИЧ Ю.О., д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
КОТУХОВ Д. П., здобувач вищої освіти,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. В умовах воєнного стану відбулися суттєві зміни у функціонуванні банківської системи України, яка є важливою складовою фінансового ринку. Від стабільності, надійності, ефективності роботи банківської системи залежить стан, розвиток, конкурентоспроможність економіки та її подальше зростання. Зовнішні чинники мають негативний вплив на функціонування банківського сектору, але поступово банки пристосувалися до роботи в нових реаліях. Зокрема, Національний банк України (НБУ) зумів зберегти курс гривні на відносно стабільному рівні. Водночас питання функціонування банківської системи є досить важливим і актуальним та потребує більш детального розгляду.

Результати дослідження. НБУ відповідає за формування та реалізацію монетарної політики, контроль за фінансовою стабільністю та здійснення регулювання банківської системи. Комерційні банки надають різноманітні банківські послуги, такі як вклади, кредити, розрахункові та інші операції. Банківська система України є досить розвиненою та відкритою, але також є вразливою до різного роду потрясінь. Доцільно було б зазначити, яких саме змін зазнала банківська система, оскільки в умовах війни існує багато ризиків та проблем, які змушують НБУ діяти радикально, зокрема: закрити відділення; встановлювати високі вимоги до клієнтів-боржників; віддавати перевагу короткостроковому плануванню. НБУ також здійснив пом'якшення ряду нормативів, що дозволило стабілізувати роботу комерційних банків та змусило їх змінити бізнес-моделі з фокусуванням на підтримці важливих для української економіки галузей, зокрема аграріїв [4].

Унаслідок повномасштабного вторгнення, НБУ прийняв рішення запровадити обмеження на рух капіталу та інвестиції, заборонивши репатріацію доходів компаній за кордон та дозволивши придбання іноземної валюти тільки для оплати критичного імпорту. Ці кроки допомогли запобігти паніці на фінансовому ринку. Для посилення захисту фінансового сектору та економіки НБУ затвердив додаткові обмеження, зокрема, на платіжні картки та зняття коштів за кордоном. Ще одним заходом було введення НБУ фіксованого обмінного курсу. Всі заходи були спрямовані на забезпечення стійкості та відновлення економіки [1].

«Під час початкової фази кризи не тільки достатність капіталу банків значно перевищувала мінімальні значення, але й якість його складових була високою. НБУ було встановлено суворі вимоги до складових регулятивного

капіталу, вони повинні мати незаперечну здатність вбирати втрати. Крім того, існують жорсткі пруденційні фільтри, які змушують банки виключати зі складу регулятивного капіталу нараховані доходи, які не були отримані від клієнтів» [3].

Виходячи з того, що банківська система пройшла низку випробувань та залишилася у стабільному робочому стані, можна виділити окремі переваги запровадження тих чи інших рішень в умовах воєнного стану, а саме: розвиток електронних фінансових послуг (дозволяють клієнтам банків здійснювати розрахунки та інші операції без відвідування банківських відділень); залучення зарубіжних інвестицій та кредитів для фінансування економіки; збереження стабільності курсу гривні; забезпечення надійності депозитних вкладів. Поряд з цим, слід виділити недоліки та загрози, зокрема: значні ризики, пов'язані з недостатньою кредитованістю в умовах складної економічної ситуації, що призводить до зниження кількості кредитних ресурсів; підвищення відсоткових ставок за кредитами; знищення та пошкодження ворогом інфраструктури; відсутність доступу до банківських послуг у деяких регіонах країни, що призводить до обмеження можливостей як для підприємців, так і для звичайних громадян. Крім того, збільшується кількість неплатоспроможних клієнтів, що може призвести до банкрутства окремих банків та становить загрозу фінансовій стабільності країни [4].

З початку війни головними проблемами для економіки України були обмежені можливості для експорту через блокаду портів, дефіцит рахунків поточних операцій, зростаючий список товарів «критичного імпорту», велике навантаження на державні фінанси та управління державним боргом [1]. За таких умов НБУ намагався посилити контроль за рухом капіталу, розробити стратегії збереження міжнародних резервів та встановити стабільний валютний курс.

Згідно зі звітом НБУ, фінансова система України успішно відповіла на виклики війни та залишається відносно стабільною. Разом з тим, деякі проблеми все ще існують, такі як обмежені можливості для експорту, імпорту критичних товарів та надмірний державний борг. Також прогнозується значне зменшення ВВП країни. З метою забезпечення подальшої стійкості фінансової системи НБУ планує змінити списки критичного імпорту, посилити контроль за рухом капіталу та знайти рішення для зменшення державного боргу [2].

За даними Національного банку України на лютий 2023 року банківський сектор продовжує стабільну роботу. Банки відновлюють роботу в звільнених регіонах, і хоча загальна кількість відділень зменшується, клієнти продовжують довіряти свої кошти банкам. Обсяг чистих активів сектору продовжує збільшуватися, зростають депозитні сертифікати НБУ та кошти на коррахунках в інших банках. У четвертому кварталі 2022 року обсяги чистих активів банків збільшилися на 8.6%, а за весь 2022 рік – на 7.3% (за фіксованим курсом на початок року) (рис. 1) [5].

Обсяг активів українських банків очікувано скоротився у першому

кварталі 2022 року через війну, але почав зростати з третього кварталу. Збільшення активів відбувалося завдяки зростанню вкладень у депозитні сертифікати НБУ та кошти в інших банках, окрім цього зростала частка непрацюючих кредитів, хоча були значні відрахування в резерви. Загальна кількість банківських відділень у 2022 році зменшилась, однак банківський сектор зміг вийти на прибуток за рік завдяки підвищенню процентних та комісійних доходів. Кредитний ризик залишається ключовим, тому НБУ планує провести оцінку стійкості сектору у 2023 році для оцінки якості портфеля та рівня капіталу.

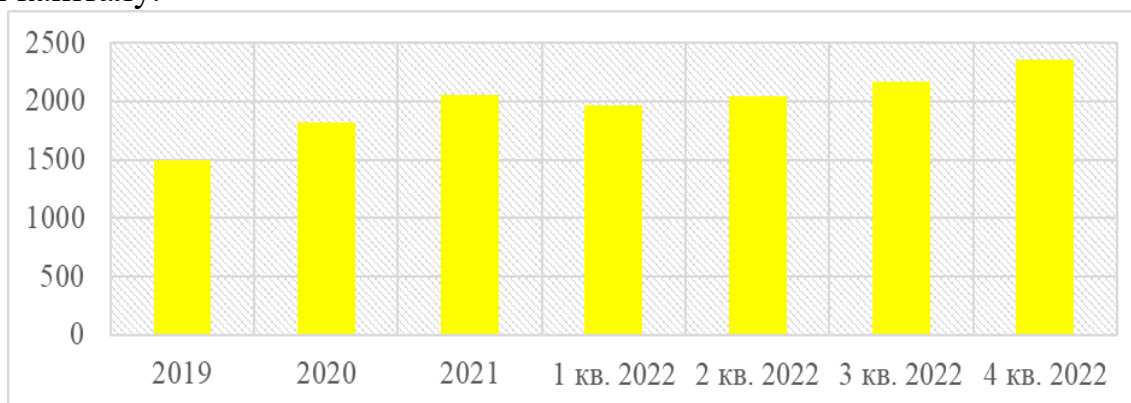

Рис. 1. Загальний обсяг чистих активів у банківській системі України (державні, іноземні, приватні банки та ПриватБанк), млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [5]

Висновки. Таким чином, з початком повномасштабного вторгнення росії, НБУ швидко реагує на виклики сьогодення та відповідно пристосовує свої регуляторні підходи. Було застосовано безліч заходів для зменшення негативного впливу війни на фінансовий сектор. Поряд з цим, НБУ необхідно провести заплановану оцінку стійкості, оцінити якість рівня капіталу та визначити напрямки вдосконалення ведення банківської системи. Доцільним є збільшення обсягів кредитування клієнтів та продовження підвищення рівня доступності банківських послуг в будь-який час та в будь-якому місці, оскільки зараз саме мобільність являється ключовою перевагою, яка підтримує всю систему. Отже, вдосконалення банківської системи, її розвиток забезпечить зростання конкурентоспроможності економіки, буде запорукою відновлення та потребує здійснення оцінки фінансової стабільності, моніторингу численних факторів, здійснення ефективного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Фінансові ринки під час війни та після неї. VoxUkraine / «Вокс Україна». URL: <https://voxukraine.org/finansovi-rynky-pid-chas-vijny-ta-pislya-neyi/> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Фінансова система успішно протистоїть викликам війни – Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyini---zvit-pro-finansovu-stabilnist> (дата звернення: 25.02.2023).

3. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2022 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4 (дата звернення: 25.02.2023).
4. Як війна змінила роботу банківської системи України. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/viy-na-v-ukrajini-yak-zminilas-robot-a-bankivskoj-i-sistemi-11964504.html> (дата звернення: 25.02.2023).
5. Огляд банківського сектору, лютий 2023 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2023-roku> (дата звернення: 25.02.2023).

ОЛЕКСАНДРЕНКО І.В., к.е.н.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ХАМУДА В.І., здобувач вищої освіти, магістр

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Нестабільні умови функціонування сільськогосподарських підприємств в Україні, впливають не лише на фінансові результати їх діяльності, а й негативно відзначаються на різних характеристиках їх розвитку. Зокрема, сучасний стан операційної діяльності аграрних підприємств свідчить про високу собівартість їх продукції та низькі ринкові ціни її збуту. При цьому, висока собівартість продукції власного виробництва зумовлює низьку прибутковість діяльності сільськогосподарських підприємств і веде до погіршення їх ліквідності та порушення фінансової рівноваги, що в сукупності не дає змоги їм підтримувати достатній рівень ділової активності та бути успішними на ринку. Таким чином, виникає необхідність визначення головних аспектів підвищення ділової активності сільськогосподарських підприємств з врахуванням головних фінансових складових її забезпечення.

Результати дослідження. В контексті забезпечення ділової активності сільськогосподарського підприємства, варто детально вивчити її сутність та головні складові її формування, зміна яких чинить вагомий вплив на здатність підприємства ефективно функціонувати. Загалом, ділова активність відображає комплексний результат від взаємодії усіх зусиль певного підприємства, спрямованих на ріст інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності [1, с. 875]. Поряд із цим, ділова активність підприємства є характеристикою яка визначає платоспроможність, фінансову стабільність, забезпеченість певними ресурсами та ефективність їх використання [2, с. 251]. Суб'єкти господарювання, які досягають високого рівня ділової активності, здатні забезпечувати оптимальне використання усіх наявних ресурсів з метою підвищення внутрішнього потенціалу для досягнення успішного розвитку в довгостроковій перспективі [3, с. 342].

З огляду на певні особливості, на нашу думку, під діловою активністю підприємства варто розуміти таку його комплексну характеристику, яка відображає здатність ефективно використовувати наявні ресурси, швидко їх переводити з однієї форми в іншу та забезпечує йому високі конкурентні переваги на різних ринках товарів і капіталів.

Щодо сільськогосподарських підприємств, то головними факторами впливу на рівень їх ділової активності є:

- кредитна політика підприємства;
- маркетингова політика підприємства;
- розмір цін на ринку сировини та готової продукції;

- урожайність та обсяг виробництва продукції;
- обсяг реалізації продукції та рентабельність виробництва;
- джерела фінансування діяльності та їх структура;
- рівень забезпечення різними основними засобами та поточний їх стан;
- структура активів та їх достатність для ефективного функціонування;
- сезонність виробництва, що призводить до збільшення залишків запасів і як наслідок зменшення оборотності обігового капіталу.

З метою виявлення напрямів підвищення ділової активності сільськогосподарських підприємств, варто детально проводити обчислення низки показників, результати розрахунку яких дозволять встановити ключові шляхи вирішення даної проблеми. Для оцінки ділової активності вагомим значення набувають показники, що характеризують швидкість обороту вкладених в підприємство фінансових та матеріальних ресурсів, а саме власного капіталу, оборотних активів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Разом з тим, вагома роль відводиться таким показникам як: тривалість операційного, виробничого та фінансового циклів [4, с. 22].

Разом з тим, варто свідчити, що оцінка ділової активності підприємства є неможливою без встановлення головних фінансових складових її забезпечення. Головні фінансові складові забезпечення ділової активності сільськогосподарських підприємств подано на рисунку 1.

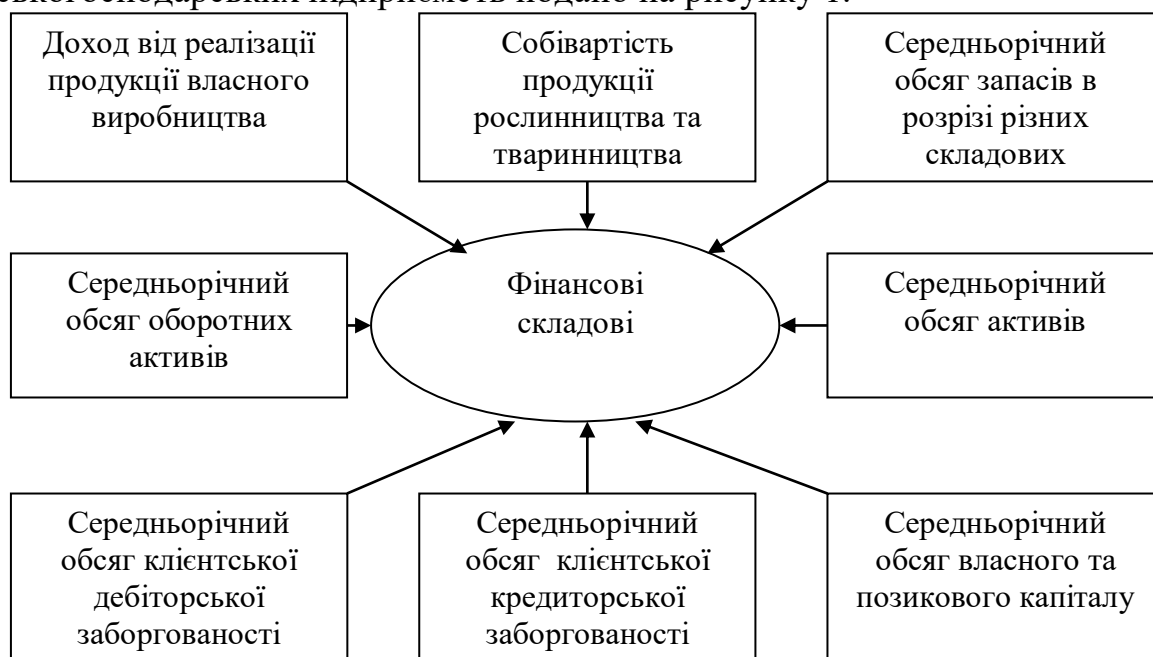

Рисунок 1. Фінансові складові забезпечення ділової активності сільськогосподарських підприємств*

*Авторська розробка

Зважаючи на виокремленні фінансові складові забезпечення ділової активності, її ріст в діяльності сільськогосподарських підприємств можна досягнути завдяки:

- збільшенню обсягів реалізації продукції, використовуючи різні шляхи

розширення географії ринків збуту та кількості покупців;

- досягненню оптимального співвідношення між власними і позиковими коштами;
- зменшенню обсягів простроченої дебіторської заборгованості;
- повному завантаженню усі наявних активів;
- формуванню раціональної структури активів з позиції їх ліквідності;
- зменшенню обсягу кредитів в джерелах фінансування оборотних активів;
- застосуванню різних схем реструктуризації боргів з метою збільшення грошових коштів в обороті.

Разом, для зміцнення ділової активності сільськогосподарських підприємств, необхідно правильно планувати потребу в оборотних активах і сприяти зменшенню залишків виробничих запасів та готової продукції, оскільки це не лише призводить до додаткових витрат (в результаті їх псування), а й до відволікання значної суми власних коштів з обороту і збільшення потреби в позиковому капіталі.

Висновки: Забезпечення високого рівня ділової активності сільськогосподарських підприємств в значній мірі визначається внутрішніми особливостями їх діяльності, про те, вагома роль у даному процесі відводиться також і зовнішнім умовам роботи аграріїв. Тому, у процесі оцінки ділової активності та пошуку шляхів її зміцнення, необхідно нейтралізувати усі негативні фактори впливу та знайти оптимальні рішення, використовуючи різні варіанти та сценарії. Загалом, підвищення ділової активності вітчизняних сільськогосподарських підприємств гарантуватиме їх високий рівень кредитоспроможності та дозволить швидко знаходити фінансові ресурси для покриття потреби у виробничих засобах.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк М.М., Грицак А.В. Удосконалення механізму управління діловою активністю підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 874-877.
2. Дончак Л.Г., Ціхановська О.М. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 250-255.
3. Несторенко Н., Дігтярь О. Ділова активність як невід'ємна частина фінансового стану підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10 (3). С. 340-345.
4. Анісімова О.М. Аналіз ділової активності підприємства як системна оцінка ефективності використання власних ресурсів. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2013. № 2. С. 19-24.

ПАТЕРКО Р.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ТКАЧУК Н.М.**, к.е.н, доцент, доцентка
кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький*

РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ БАНКІВ І ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Актуальність. Банківські установи впливають на економічне зростання та соціальний розвиток країни, оскільки глибоко проникають в усі сфери економіки, зумовлюють трансформацію капіталу, виступаючи посередниками в перерозподілі фінансових ресурсів між економічними суб'єктами. Банки виконують функцію фінансових посередників, що забезпечує концентрацію тимчасово вільних грошових коштів, перерозподіл акумульованих ресурсів згідно з потребами економіки, прискорення, упорядкування та раціоналізацію грошового обороту, а також здійснення збалансованої діяльності, спрямованої на досягнення як власних інтересів, так і інтересів суспільства в цілому [1].

У сучасних умовах функціонування економіки України вагомим значення набуває питання активізації участі банків в інвестиційному процесі, адже банки є важливими фінансовими посередниками, які забезпечують фінансування для підприємств та господарюючих суб'єктів. Наразі в вітчизняні банки активно працюють над розвитком інвестиційної діяльності, здійснення якої дуже часто призводить до зростання ризиків банків на фінансовому ринку. Тому актуальним питанням для банків на сьогодні є пошук шляхів і методів мінімізації ризиків інвестиційного кредитування, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Результати дослідження. Ефективне використання інвестиційних кредитів в банку залежить від його кредитної політики, яка допомагає контролювати ризики та забезпечує захист ресурсів від можливих матеріальних та репутаційних втрат. Одним з ключових завдань банку є мінімізація ризику неповернення запланованих доходів при інвестиційному кредитуванні.

Для оцінки ризику банку необхідно визначити його рівень та вплив на загальні результати. Україна, особливо зараз, у всіх сферах економіки, має мало безризикових інвестиційних проектів, оскільки ризик залежить від різних факторів. Зростання ризику пов'язане зі збільшенням невизначеності та швидкої мінливості економічної ситуації в країні загалом і на інвестиційному ринку зокрема. Це також пов'язано зі збільшенням пропозиції для інвестування приватизованих об'єктів, появою нових емітентів та фінансових інструментів для інвестування та іншими чинниками.

Для управління ризиками на портфельному рівні, банк стандартизує свій інвестиційно-кредитний портфель за класами активів, галузями та сегментами клієнтів. Аналіз ризиків включає оцінку ринкової кон'юнктури та визначення

тенденцій на ринку, оскільки кредитний ризик є важливим чинником у реалізації інвестиційного кредитування. Сегментація ринку є важливою для банку, оскільки допомагає визначити його переваги в порівнянні з конкурентами, знайти цільовий сегмент, визначити основні напрямки співпраці з позичальниками та створити ефективні банківські продукти. Як правило, вона здійснюється на підставі річного доходу від реалізації підприємства, активів, розміру статутного фонду, кількості працюючих та інших даних [3].

Наразі існує кілька підходів до оцінки кредитоспроможності, які суттєво зменшують кредитний ризик. Стандартизований підхід базується на оцінках рейтингових агентств, тоді як інші підходи базуються на використанні рейтингових систем банку і залежать від різних показників діяльності позичальників. Американські банки використовують методичку «5C» (*Character, Capacity, Capital, Collateral, Conditions*) для оцінки ризиків інвестиційного кредитування.

Не менш важливим є коригування банківською установою політики інвестиційного кредитування з урахуванням інтересів кредитора, позичальника та ринкової кон'юнктури. Це можливо здійснити шляхом застосування плаваючих ставок за кредитами, які залежать від ситуації на ресурсному ринку та вартості залучених банком коштів. Це дозволяє банку встановити ціну за довгостроковими кредитами, яка відповідає кредитній політиці та збільшує процентну маржу. При цьому, залучення інструментів ринку деривативів є досить поширеним при оптимізації очікувань від невизначеності процентних ставок у майбутньому.

Під час планування та виконання інвестиційного проекту в будь-якій економічній ситуації потрібно враховувати можливі витрати та доходи, а також оцінювати ймовірні фактори ризику. Але ідентифікація банком усіх ризиків інвестиційного проекту може бути проблематичною через непередбачуваність зовнішнього та внутрішнього середовища. Це може призвести до порушення генерального інвестиційного бюджету, фінансового плану та термінів реалізації проекту, що зумовить зростання банківських ризиків інвестиційного кредитування.

Тому, задля мінімізації можливих ризиків інвестиційного кредитування банків при реалізації інвестиційних проектів потрібно чітко окреслити пріоритетні шляхи, що включають наступні етапи [2]:

- вчасне визначення ризиків банку, які є характерними для конкретного інвестиційних проекту;
- проведення кількісного та якісного аналізу проектних ризиків інвестування;
- формування стратегії «взаємодії» банку з ризиками інвестиційного кредитування (погодження на ризик, контроль або передача ризику іншим суб'єктам, уникнення ризику);
- забезпечення юридичних гарантій можливим ризикам інвестиційного кредитування (створення резервних фондів, застав та депозитів на спеціальних

рахунках, довготермінові контракти, контракти з фіксованою ціною, резервні кредити, вексельні інструменти, форфетування тощо);

- встановлення умов платежів за інвестиційним контрактом, оптимізація структури портфеля інвестиційних проектів тощо;

- забезпечення високої ліквідності інвестиційних проектів, їх диверсифікація та хеджування;

- планування й створення необхідних резервів і запасів, всебічне інформаційне забезпечення проектів, постійний моніторинг ситуації на ринку та ефективна комунікація між учасниками проекту;

- розподіл ризиків інвестиційного кредитування між учасниками проекту, резервування коштів на покриття непередбачуваних збитків від їх здійснення;

- створення служби контролінгу на підприємствах, що здійснюють реалізацію інвестиційних проектів для системного моніторингу інвестування.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що здійснення операцій інвестиційного кредитування банками дуже часто супроводжується ризиками й непередбачуваними подіями для них. Однак, якщо такі ризики вчасно виявляються та ідентифікуються, банки можуть передбачати та коригувати процес реалізації інвестиційних проектів, визначити джерела ризику та зменшувати їх негативний вплив для досягнення позитивного ефекту. Для вітчизняних банків у цьому контексті доцільно використовувати передовий досвід зарубіжних банків і запроваджувати його як основу для зниження ризиків в операціях інвестиційного кредитування.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В.В. Концептуальні засади ризикології у фінансовій діяльності. *Фінанси України*. 2014. С. 3-9.
2. Дарміць Р. З. Вплив ризиків у системі реалізації інвестиційних проектів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. С. 172-177.
3. Дука А. П. Інвестування: теорія та практика інвестиційної діяльності. К.: Каравела, 2015. 246с.

ПЕТРИШАК Д. В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **МИРОНОВ Ю. Б.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У сучасному бізнесі важлива увага приділяється питанням фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент – це стратегічне планування, організація, керівництво та контроль фінансової діяльності, такої як закупівлі та використання коштів підприємств, установ й організацій. Він передбачає застосування принципів управління фінансовими активами організації, а також відіграє важливу роль у фіскальному управлінні.

За своєю суттю фінансовий менеджмент – це практика складання бізнес-плану, а потім забезпечення того, щоб усі відділи працювали у правильному напрямку. Надійний фінансовий менеджмент дозволяє фінансовому директору або віце-президенту з фінансів надавати дані, які сприяють створенню довгострокового бачення, інформують про рішення щодо того, куди інвестувати, і дають уявлення про те, як фінансувати ці інвестиції, ліквідність, прибутковість, готівковий шлях тощо.

Завадський Й. відмічає, що фінансовий менеджмент – це система управління фінансовими ресурсами підприємства чи організації і здійснення впливу на них за допомогою методів, важелів і інструментів фінансового механізму. Який спрямований на управління рухом фінансових ресурсів і фінансових відносин, які виникають між господарюючими суб'єктами у процесі руху фінансових ресурсів [1]. Оскільки загальна ефективність системи фінансового менеджменту будь-якого економічного суб'єкта визначається її спроможністю ефективно функціонувати в нинішніх умовах зовнішнього економічного середовища, тому особливої актуальності набувають питання побудови ефективної системи фінансового менеджменту, враховуючи особливості сучасної економіки та тенденції цифрової трансформації всього суспільства [2].

Актуальність. Фінансовий менеджмент організації визначає цілі, формулює політику, встановлює процедури, реалізує програми та розподіляє бюджети, пов'язані з усією фінансовою діяльністю підприємства. Завдяки налагодженій практиці управління фінансами можна гарантувати наявність достатньої кількості коштів для компанії на будь-якому етапі її діяльності. Важливість фінансового менеджменту можна оцінити, розглянувши його основні вимоги:

- Наявність достатніх коштів;
- Підтримання балансу між доходами та витратами для забезпечення фінансової стабільності;
- Створення та реалізація планів зростання та розширення бізнесу;

- Захист організації від ринкової невизначеності шляхом забезпечення буферних фондів.

Результати дослідження. Останнім часом зростає популярність фінансового менеджменту, після чого бізнеси залишаються свідомими про можливість ефективного управління фінансами. Крім того, розширюють вимоги до фінансового менеджменту з боку інвесторів, які хочуть бачити ефективне використання коштів і доходів компанії. Фінансовий менеджмент також стає популярним серед індивідуальних користувачів, які хочуть контролювати свої фінанси та планувати свої фінансові цілі. На нашу думку, популярність менеджменту залежить від багатьох факторів, основні з яких:

- Зростання ринку бізнес-освіти. З розвитком глобалізації і вільної торгівлі ринок бізнес-освіти стає все більш розвиненим і доступним.

- Розвиток технологій. З розвитком технологій, бізнес-освіта більш доступна для широкого загалу, що сприяє зростанню популярності менеджменту.

- Потреба в кваліфікованих кадрах. У сучасному світі бізнес стрімко зростає і змінюється, тому компанія потребує кваліфікованих менеджерів.

- Розвиток підприємницької діяльності. За останні роки стало дуже популярним займатися підприємницькою діяльністю, зокрема у сфері ІТ та інших технологій. Це зробило менеджмент ще більш популярним, тому підприємці повинні володіти навичками управління своєю компанією.

Отже, популярність менеджменту зростає за рахунок ряду факторів, які включають розвиток бізнес-освіти, потребу в кваліфікованих кадрах, підвищення кар'єрних можливостей, зростання підприємницької діяльності та розвиток корпоративної культури.

У фінансовому менеджменті можуть виникати різноманітні проблеми, які можуть впливати на фінансову стабільність та успішність компанії. Основні з яких:

- Недостатня ліквідність: якщо компанія не має достатньої кількості готових коштів, щоб задовольнити свої поточні зобов'язання, це може призвести до фінансових проблем.

- Надмірна заборгованість: може призвести до того, що компанія не може сплатити свої борги, що може мати серйозні наслідки для її фінансової стійкості.

- Неправильне управління ризиками: може призвести до втрати коштів через непередбачувані події, такі як економічна криза або негативні зміни ризиків ринку.

- Нездатність до прогнозування: це може призвести до нездатності доцільно планувати свої фінанси та до збитків.

- Недостатня ефективність управління активами: це може призвести до недотримання доходів та до збитків.

- Недостатня фінансова прозорість: якщо компанія не надає достатньої інформації про свої фінансові результати та стан, це може призвести до

недовіри від інвесторів та клієнтів.

- Фінансові злочини: фінансовий менеджмент може також стикатися із зовнішніми видами фінансових злочинів, таких як шахрайство, відмивання грошей та крадіжки.

Нарешті, фінансовий менеджмент може стикнутися з проблемою через недостатній рівень автоматизації процесів. Якщо компанія не використовує сучасні інструменти та технології для обробки фінансових даних, це може призвести до помилок та невірних рішень.

Фінансовий менеджмент в Україні є важливою складовою економічного розвитку країни. Україна входить до Європейської Асоціації Вільної Торгівлі (ЄАВТ) і має досить високий рівень інтеграції у світову економіку. Тому фінансовий менеджмент є важливим сектором для забезпечення стабільності економічного розвитку країни.

Україна, як і будь-яка інша країна, має свої власні проблеми в галузі фінансового менеджменту:

- Корупція. Це може призвести до недостатнього фінансового контролю та маніпуляції з бюджетними коштами.

- Низький рівень фінансової грамотності. Може призвести до неправильного управління фінансами в сім'ях та компаніях.

- Невідповідність законодавства ЄС. Україна має домовленості з Європейським Союзом щодо гармонізації свого законодавства із законодавством ЄС. Однак цей процес є складним і тривалим, що може ускладнити фінансовий менеджмент в компаніях, які працюють з ЄС.

- Нестабільність економічної ситуації. Україна має нестабільну економічну ситуацію, що може призвести до незрозумілих ризиків та невпевненості в плануванні та управлінні фінансами.

Висновки. Отже, фінансовий менеджмент має свої виклики та проблеми, але з розумним та ефективним підходом може стати ключовим фактором успіху компанії. Він є важливою складовою бізнесу та особистих фінансів, і його популярність зростає з року в рік.

Загалом, фінансовий менеджмент в Україні має багато перспектив, але також серйозні проблеми, які потребують рішення. Для забезпечення стабільного розвитку фінансового сектору необхідно підвищити рівень фінансової грамотності населення, боротися з корупцією та покращити регулювання фінансового сектору. Такі заходи забезпечують стійкий розвиток фінансового менеджменту в Україні та підвищують конкурентоспроможність країни в світі.

Список використаних джерел:

1. Завадський Й.С. Менеджмент : Management : У 2-х т. / Й. С. Завадський. [2-е вид.]. К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1998. Т. 1. 542 с
2. Максимова М. В. Система фінансового менеджменту в умовах розвитку цифрової економіки. (2019). URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/60.pdf

ПЕТРИЩЕВА К.Г., аспірант,
Науковий керівник – **СЛЕЦЬКИХ С.Я.**, д-р екон. наук, професор кафедри
«Фінанси, банківська справа та підприємництво»,
Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

КОНЦЕПЦІЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ КРИТЕРІЮ ФІНАНСОВОГО РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

Актуальність. Забезпечення фінансової безпеки – складний, багаторівневий процес, головною його проблемою є відсутність єдиного підходу щодо створення механізму, який дозволить вчасно виявляти загрози, ризики щодо діяльності підприємств та створювати умови якісного та безпечного існування. У сучасних умовах побудова механізму фінансової безпеки залежить від визначення його концепції, розробки та обґрунтування його теоретичних основ

Результати дослідження. З метою розробки власної концепції механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства розглянемо підходи провідних вчених-економістів стосовно вказаного питання. Так, Автором Ю.М. Петренко «Обґрунтовано, що всі ризики і загрози, які впливають на ФБП (фінансову безпеку підприємств), залежать від фінансових інтересів стейкхолдерів. Реалізація і втілення зазначених інтересів забезпечується за допомогою вхідних та вихідних потоків ресурсів (в тому числі фінансових), які генеруються на основі КСВ (корпоративної соціальної відповідальності) у процесі діяльності підприємств» [1, с. 7]. Погоджуємось із думкою автора, але забезпечення фінансових інтересів стейкхолдерів вважатимемо вторинним, воно є залежним від правильної координації грошових потоків.

В.І. Фучеджи «Обґрунтовано, що основним каналом реалізації системи управління фінансової безпеки є підсистема антикризового фінансового управління суб'єктами підприємництва» [2, с. 6]. Вказана система управління фінансовою безпекою є найбільш вдалою та може бути взятою за основу, але все ж потребує подальшого вивчення чинників, що призводять до кризи діяльності підприємства.

К.С. Тимощенко зазначає, що «Удосконалення організаційного забезпечення фінансового механізму фінансової безпеки суб'єктів підприємництва може ґрунтуватись на використанні теоретичної моделі мережі взаємодій керівних органів, що створена із врахуванням системності самого механізму, з використанням ієрархії завдань його функціонування (змінної у різних конкретно-економічних умовах), розподілом завдань та функцій механізму між керівними органами різних рівнів відповідальності» [3, с. 200-201], також, автор пропонує систему стратагем управління рівнем фінансової безпеки суб'єкта підприємництва. Звичайно, що визначення ієрархії завдань керівних органів є вкрай важливим для кожного підприємства, але для

фінансової безпеки вирішальне значення мають інші фактори.

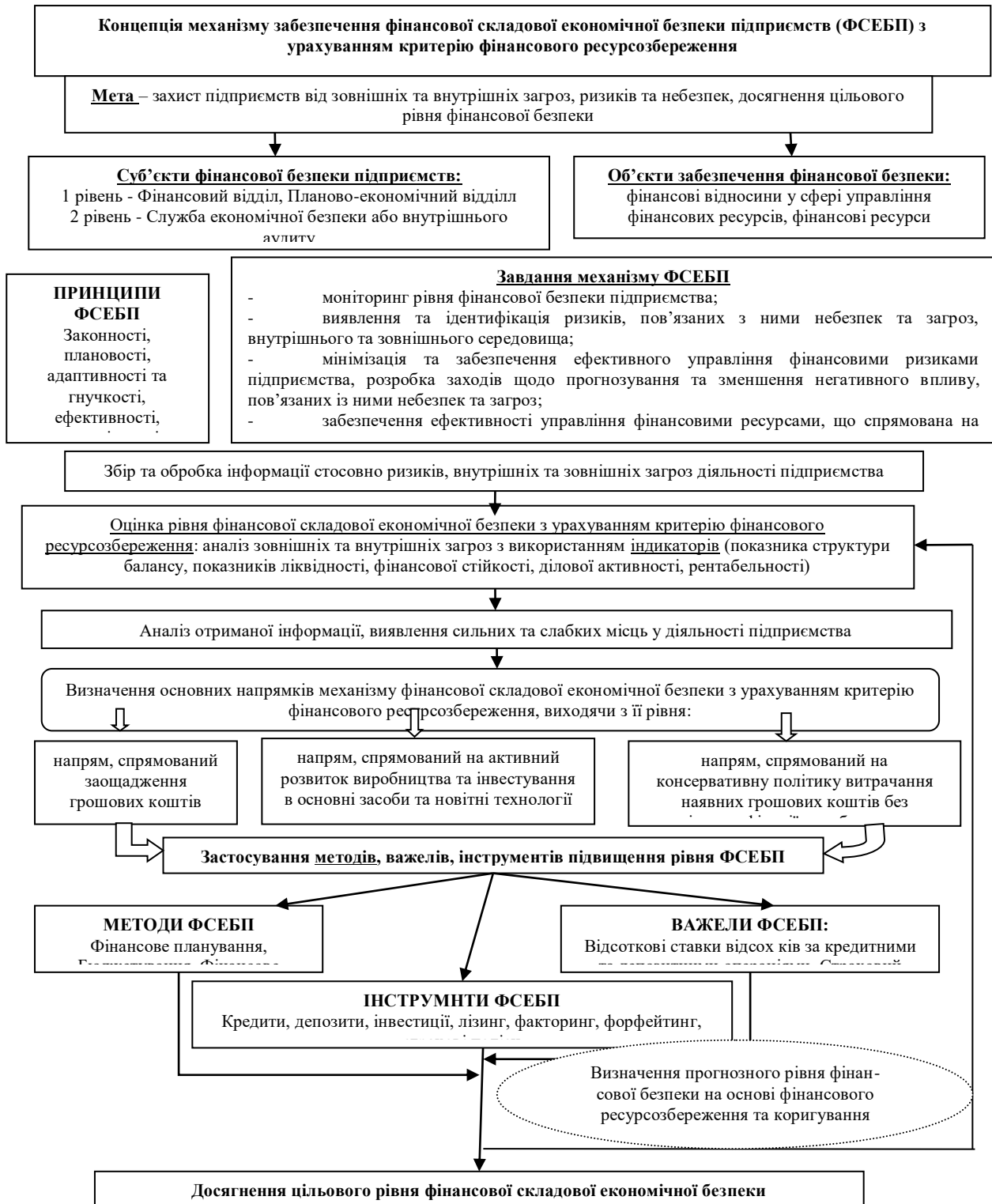

Рис. 1 – Концепція механізму забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства з урахуванням критерію фінансового ресурсозбереження
 Джерело: розроблено автором

«Головною метою стратегії управління фінансовою безпекою є максимізація його ринкової вартості та підвищення ефективності фінансової діяльності за умов зниження рівнів ризиків. Вона досягається шляхом

конкретизації цілей з урахуванням завдань та особливостей майбутнього фінансового розвитку підприємства» [4, с. 154 – 155]. Погоджуємося з Малик О.В. стосовно основних положень механізму досягнення фінансової безпеки, але, на нашу думку, автором не враховано всі аспекти зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на рівень фінансової безпеки.

М.Я. Лотоцький розглядає взаємозв'язок капіталізації та фінансової безпеки підприємства. На нашу думку, процеси капіталізації є важливими, але вони є вже результатом ефективного управління грошовими ресурсами, до того ж автор у своєму дослідженні зазначає, що «... джерелом капіталізації підприємства є його ресурси та здатність їх використання таким чином, щоб створювати нову вартість. Забезпечення фінансової безпеки в процесі фундаментальної капіталізації доцільно здійснювати на етапі перетворення фінансових ресурсів на капітал. На стадії формування капіталу ключовими аспектами фінансової безпеки є: оптимізація структури та вартості капіталу, раціоналізація розподілу фінансових ресурсів у капітальні та оборотні активи» [5, с. 6].

Враховуючи вищевикладене, у загальному вигляді автором розроблена концепція фінансової безпеки з урахуванням критерію фінансового ресурсозбереження та відображена на рис. 1

Висновки. Отже, дослідження фінансово-економічної літератури з приводу вказаного питання свідчить про те, що серед науковців відсутня єдина думка стосовно методів забезпечення фінансової безпеки, що ще раз підкреслює багатоплановість проблематики та необхідність визначити єдиний підхід щодо механізму забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємств. Також, зазначимо, що аналіз досліджень вказує на те, що первинним фактором для досягнення стабільного функціонування, платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості діяльності підприємства за умови припустимого рівня ризику є ефективне управління наявними фінансовими ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Петренко Ю.М. Фінансова безпека підприємств на основі розвитку принципів корпоративного управління: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 Суми, 2013. 22 с.
2. Фучеджи В.І. Управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва України: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 Одеса, 2014. 22 с.
3. Тимощенко К.С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів підприємництва: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Дніпропетровськ, 2015. 310 с.
4. Малик О.В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький, 2015. 263 с.
5. Лотоцький М.Я. Капіталізація в системі фінансової безпеки підприємств України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Чернігів, 2016. 20 с.

ПЕТРОЧЕНКО В.А., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ЧКАН І.О.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ

Актуальність. В умовах сьогодення інформація стала стратегічним ресурсом, основою будь-якого рішення, яке являє собою сукупність знань про факти та зв'язки між ними. Конфіденційна інформація органів державної влади та підприємницьких структур розміщена в інформаційних системах часто містить факти про досягнутий рівень в сфері економіки, техніки, науки, оборони. І належний захист (фізичний, кібернетичний, технічний) забезпечує безперебійну роботу та потенціал розвитку цих сфер та напрямів. Стає зрозумілим, що сьогодні на перше місце виходять проблеми, пов'язані з організацією і розвитком кібербезпеки цифрового підприємництва, використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку економіки на мікро- та макрорівнях та стабілізації соціального розвитку в Україні. Доступність інформації та швидкість отримання послуг є результатом фінансової інклюзії, як можливість отримання широкого спектру фінансових та супутніх послуг й працює на розширення цифровізації економіки в якій громадяни, конкурентоспроможні підприємства, держава націлені на довгострокове економічне зростання.

Результати дослідження. Будь-яка нова технологія проходить період нерозуміння, потім ажіотаж, спад і тільки потім повертається до нормального зростання (наприклад, блокчейн або біткойн). При цьому існувати поза сферою державних регуляторів, розвиватись і самовдосконалюватись.

У липні 2020 року Національний банк України затвердив Стратегію розвитку фінтех в Україні до 2025 року – детальний план ініціалізації в Україні фінтех екосистем із доступними цифровими послугами та інноваційними фінансовими послугами [1]. Стратегія передбачає розвиток фінансового сектору за п'ятьма основними напрямками:

- Розвиток фінансових ринків;
- Зміцнення фінансової стабільності;
- Впровадження інновацій у фінансовому секторі;
- Сприяння макроекономічному розвитку та економічному зростанню;
- Розширення фінансової доступності.

Значною мірою реалізація стратегії також залежить від реалізації супутніх цифрових проєктів. Зокрема, імплементація європейської директиви PSD2, запровадження дистанційної ідентифікації та верифікації, можливість здійснювати миттєві платежі з рахунку на рахунок цілодобово, посилення регуляторного периметру в кібербезпеці та всі інші інноваційні проєкти

центробанку. Сьогодні український ринок фінансових технологій є найбільш розвиненим у сфері платіжних послуг та мікrokредитування.

Стратегія фінансової інклюзії охоплює всі ланки економічної системи. Надзвичайно важливим питанням підвищення рівня власної цифрової компетентності держслужбовців – включає в себе не лише вміння використовувати комп'ютерні засоби в професійній діяльності, а й відповідати викликам кіберризиків, уникати небезпек в цифровому просторі, зберігати конфіденційні дані, вміти ефективно впроваджувати електронні послуги для громадян та вирішувати проблемні ситуації за допомогою цифрових технологій.

Не менш важливим є забезпечення інформаційної безпеки суб'єктів підприємництва. Адже вони володіють цінною інформацією (наприклад, конфіденційною інформацією про бізнес, про ділові якості працівників та персональну інформацію щодо клієнтської бази, ноу-хау та ін.). Досить важливою для суб'єктів підприємництва є інформація про фінансовий стан, конкурентоспроможність продукції, кількісний і якісний склад персоналу. Керівництво має ухвалювати рішення про те, хто і як визначатиме ступінь конфіденційності і важливості інформації.

Інформаційна безпека кожної людини в цифрових системах є ключовою для критично важливих об'єктів інфраструктури. Так як система вміщує в собі персональну інформацію про фізичну особу, то захист спрямований на запобігання несанкціонованих дій з інформацією про фізичну особу. Дані про національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, адреса, дата і місце народження часто використовуються з метою шахрайських дій або навмисне нанесення особистої шкоди, що може створити ланцюг проблем для всіх, з ким пов'язана особа.

Висновки. Проблема ефективної кібербезпеки на мікро- та макрорівнях потребує комплексного вирішення та вимагає скоординованих дій на національному, регіональному та міжнародному рівнях для запобігання, підготовки, реагування та відновлення після кіберінцидентів. Враховуючи актуальні соціально-політичні та інформаційні виклики сьогодення, побудова ефективної системи кіберзахисту в рамках інтегрованого управління кіберзагрозами сприятиме формуванню ефективного механізму протидії загрозам.

Першочерговими напрямками запобігання кіберзагрозам мають бути: захист персональних даних (інтенсивний обмін та використання великих потоків даних знижує ступінь конфіденційності інформації, що використовується, і це створює цифрові загрози); безпека комерційних інформаційних систем; безпека інформаційних систем державних структур; захист виробничого середовища, технологій та засобів.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku>

PONOMARENKO O., PhD student

Supervisor – **PROKOPCHUK O.**, Doctor of Economic Science,
Associate Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Uman National University of Horticulture, Uman

CHANGING THE CULTURE AND MINDSET OF THE INSURANCE INDUSTRY

Relevance of the issue. The history of insurance dates back to the days when merchants along the Mediterranean coast added clauses to their loans so that they would not have to repay their loans if their shipments were lost at sea. Over the centuries since then, the insurance industry has evolved as regulation, globalization, and economic ups and downs have allowed insurers to adapt to market conditions [1]. But for the last several hundred years, insurance has been steady, built around a claims-based, product-centric business model. Nowadays with the emergence of the InsurTech business model which is the combination of insurance and emerging technologies, countless startups have emerged and embraced customer-centric concepts centered on artificial intelligence and behavioral economics. The issue of changing culture and attitudes in the insurance industry is critical in today's business environment. The insurance industry faces a variety of challenges, including increased competition, regulatory changes, evolving customer expectations, and technological disruption. To remain competitive and relevant, insurers must adapt and transform their culture and mindset.

Results of the research. The current culture and mindset of the insurance industry is characterized as traditional, risk-averse, and product-centric. Insurance companies have historically focused on developing and selling standardized products rather than meeting the specific needs of individual customers. As a result, a culture has taken root that emphasizes underwriting and risk management over customer experience and satisfaction [2].

In addition, the insurance industry has been slow to embrace innovation and digitization, with many companies relying on outdated legacy systems and processes. The result is a lack of agility and flexibility, making it difficult for insurers to adapt to changing market conditions and customer expectations.

The insurance industry is traditionally hierarchical and separated, with little collaboration between different departments and teams. As a result, innovation has been stifled and best practices and knowledge have not been shared across the organization.

Overall, the current culture and mindset in the insurance industry focuses more on maintaining the status quo and minimizing risk than on innovation, customer centricity, and agility. However, there are signs that this is beginning to change, as some insurers are beginning to shift their focus to customer-centricity and digitalization in order to remain competitive in a rapidly changing business environment [3].

According to the fact of dynamic changes in society under the influence of internal and external factors, it is appropriate to focus on some of the driving forces that are changing the culture of insurance that are ranked in Table 1.

Table 1

Main drivers for changing the culture and mindsets*

<i>Innovations</i>	Digitalization with new technologies such as artificial intelligence, machine learning, and the Internet of Things (IoT) creating opportunities for innovation and improved customer experiences. Insurance companies need to embrace these technologies to stay competitive.
<i>Customer expectations</i>	Personalized, convenient, and seamless experiences. Insurance companies need to shift their focus from standardized products to customer-centric solutions that meet the specific needs of each individual customer.
<i>Competition</i>	The insurance industry is becoming increasingly competitive, with new entrants disrupting traditional business models. Insurance companies need to innovate in order to remain competitive and retain market share.
<i>Headhunting</i>	Focus on creatively and proactively sourcing the best insurance talent in the market for wide array of Insurance Carrier, Claims, Underwriting and Agency. Attracting and retaining top talent is essential for insurance companies to succeed in today's business environment.
<i>Data analytics</i>	The insurance industry is heavily regulated, and changes in regulations can create opportunities for innovation and new business models. Recent changes in regulations related to data protection and privacy have created opportunities for insurance companies to develop new products and services based on data analytics.

*According to sources [2, 3, 4].

Overall, changing customer expectations, technological advancements, regulatory changes, competition, and talent acquisition are all driving forces behind the need for the insurance industry to change its culture and mindset.

Examples from around the world show a positive movement in this direction. For example, insurance companies that have successfully changed their culture and mindset to become more customer-centered and innovative have taken a comprehensive approach to organizational change. It is worth to mention the digital insurance company *Lemonade* that is known for its innovative approach to insurance. They have a customer-first mindset and use technology to make insurance easy and accessible. *Lemonade* uses AI to process claims quickly, and their policyholders can file claims via their mobile app. Another example can be the company *Allstate* that has made significant changes to become more customer-centric. They have a dedicated customer experience team that uses data and analytics to better understand customer needs and preferences. *Allstate* has also implemented customer-centric design principles to improve the user experience of their website and mobile app. *Aflac* is another insurance company that is known for its innovative approach to product development. The company has a dedicated innovation team that is tasked with exploring new product ideas and bringing them to market quickly. *Aflac* also encourages employees to think creatively and rewards them for their ideas. The company has a culture of continuous improvement, and they use customer feedback

to inform their product development efforts [5].

Conclusion. Insurers that have successfully transitioned to a more customer-centric and innovative culture and mindset have done so by focusing on several key areas, including customer experience, innovation and a culture of continuous improvement. By adopting these principles, these companies have been able to differentiate themselves from their competitors and attract and retain customers who value a customer-centric approach. The insurance industry needs to embrace the new principles as quickly as possible in order to change its culture and mindset and become more customer-centric and innovative. This will help the industry attract and retain customers who are looking for a more personalized and seamless insurance experience.

References:

1. Alex Kopestinsky (2022). The History Of Insurance Industry – American And Global. *Policy Advice*. Retrieved from: <https://policyadvice.net/insurance/guides/history-of-insurance-industry/>
2. Jewel Rana (2022). How to Improve Customer Experience in Insurance Industry. Retrieved from: <https://www.revechat.com/blog/insurance-customer-experience/>
3. Diksha Sharma (2022). 5 Innovative Ways to Deliver Better Customer Experiences in Insurance. Retrieved from: <https://www.leadssquared.com/industries/insurance/customer-experience-in-insurance/>
4. Insurance in digital world: the time is now. (2019). *EY Global Insurance Digital Survey*. EYGM Limited.
5. Investopedia. Retrieved from: <https://www.investopedia.com/best-digital-insurance-5069849>

ПОПЕНКО В. В., здобувач вищої освіти

ЛАРІОНОВА К. Л., к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

ПРОБЛЕМИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Проблеми іпотечного кредитування в умовах війни є надзвичайно актуальними, оскільки війна негативно впливає як на економіку країни так і на фінансові можливості населення. З початку війни в Україні було пошкоджено та зруйновано тисячі будинків та квартир, які були в іпотеці. Позичальники, що укладали договори з банками для отримання житла, тепер опинилися в скрутній ситуації, коли немає житла, а кредит необхідно погашати. Для банків збільшення кількості проблемних кредитів під час війни стало закономірним та очікуваним фактом, однак питання зниження частки таких кредитів і кредитного ризику є досить актуальними і своєчасними.

Результати дослідження. З початком війни українські іпотечні програми не функціонували. Банки навіть запроваджували кредитні канікули на сплату позик на житло. На початку серпня 2022 року ситуація у сфері житлового кредитування змінилася: Ощадбанк оголосив про оновлення схеми іпотечного кредитування, а уряд анонсував надання доступних житлових кредитів для окремих категорій українців. З іншого боку, банки переважно скасували відтермінування іпотечних виплат.

З початку повномасштабної війни в Україні було пошкоджено та зруйновано тисячі будинків і квартир, які були в іпотеці. Позичальники, які уклали з банками договори на отримання житла, зараз опинилися в скрутному становищі, оскільки житла немає, а кредити – це фінансовий тягар. Лише у 2021 році, за даними НБУ, фінансові установи видали 10 тисяч іпотечних кредитів на суму майже 9 млрд грн. Найбільше брали іпотеку в Києві та області, а також у Харкові, де окупанти завдали чимало шкоди житловому фонду [4].

Банки України у 2022 році видали 2009 іпотечних кредитів на загальну суму 1,96 млрд грн. Порівняно з 2021 роком іпотечне кредитування скоротилося у п'ять разів за кількістю договорів та у чотири рази в грошовому вимірі.

Більшість іпотечних кредитів за 2022 рік - дві третини від кількості договорів – видано у січні-лютому, до початку повномасштабної військової агресії росії. У березні-травні іпотечні кредити не надавалися взагалі, влітку видачі були одиничними. Варто зазначити, що з вересня іпотечне кредитування почало поступово відновлюватися, в основному завдяки державним програмам підтримки кредитування «Доступна іпотека» та «ЄОселя». За цими програмами позичальники можуть отримати іпотечні кредити за низькими процентними ставками 7% та 3% річних.

З вересня по листопад 2022 року банки видали 252 іпотечні кредити на загальну суму в майже 280 млн грн, а у грудні – 405 кредитів на 500 млрд грн. Це найвищий місячний показник від початку повномасштабної війни. Про видачу іпотечних кредитів у грудні та січні 2023 року поінформували 8 банків [3].

Банки під час війни кредитують купівлю житла майже виключно на вторинному ринку нерухомості: частка укладених іпотечних договорів у цьому сегменті становила 99% від усіх іпотечних кредитів у червні–грудні 2022 року.

У регіональному розрізі найбільше іпотечних кредитів за цей період видано в Києві та Київській області – 241 договір на загальну суму майже 345 млн грн, у Волинській області – 48 договорів на 60 млн грн, Вінницькій області – 37 договорів на 50 млн грн та Чернігівській області – 54 договори на 47 млн грн (рисунок 1).

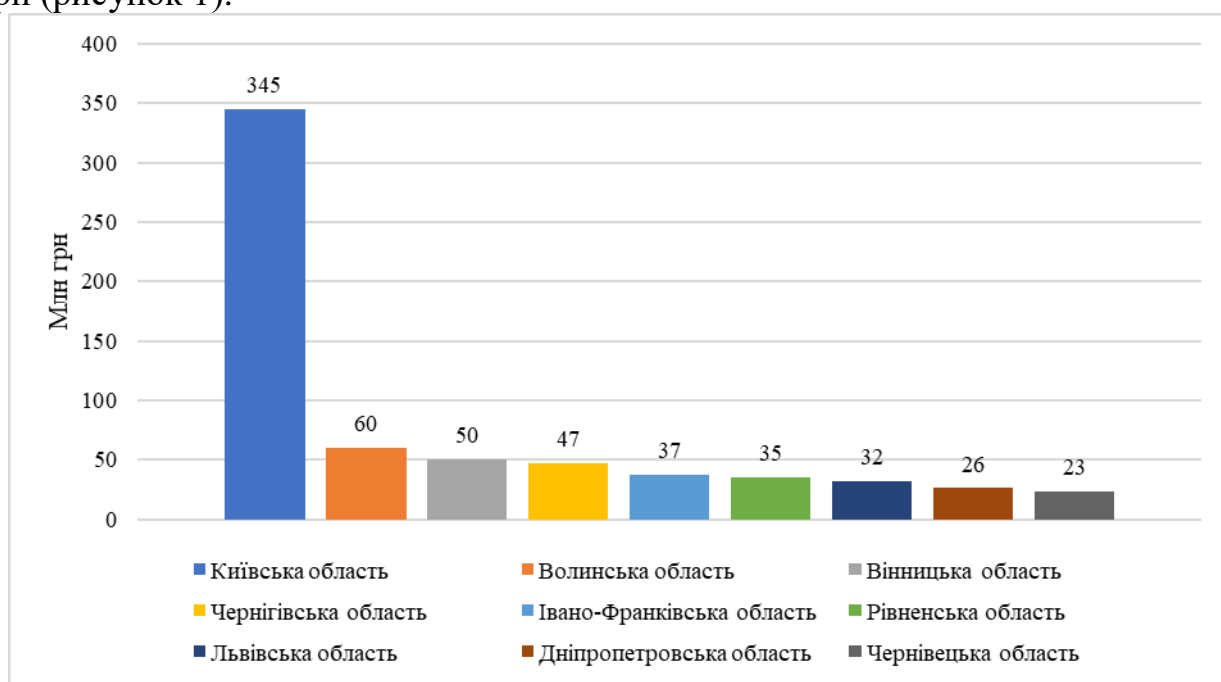

Рисунок 1 – Обсяги виданих іпотечних кредитів у розрізі регіонів у червні–грудні 2022 року

Джерело: систематизовано автором на основі [1]

Також дуже поширене запитання стосовно того, що робити з іпотекою, якщо майно під заставою було знищено або пошкоджено внаслідок збройної агресії росії. 9 липня 2022 року Верховна Рада України прийняла в першому читанні законопроект щодо підтримки позичальників, майно яких було знищене або пошкоджене агресором [2].

У проекті надається два види допомоги для тих, хто постраждав: замороження кредитів та анулювання кредитів.

Існує кілька варіантів замороження кредитів, які плануються надавати позичальникам, які брали кредит на придбання житлової нерухомості або автомобіля:

- у випадку, якщо нерухомість знаходиться на тимчасово окупованій території або на території ведення бойових дій, і якщо позичальник не має

змоги зібрати докази щодо цілісності свого майна і не знає про його стан, кредит може бути заморожений. Після скасування воєнного стану в Україні, позичальник може бути звільнений від сплати боргу на період до дев'яноста днів. Якщо позичальник надає всі документи, які підтверджують знищення або руйнування його майна, він може бути звільнений від сплати кредитного боргу до отримання компенсації від держави. Відсотки, нараховані після 24 лютого будуть анульовані;

- якщо нерухомість належить позичальнику і знаходиться на території, яка перебуває під контролем України, але була пошкоджена або знищена через збройну агресію росії, то за умови, що позичальник подає заяву та документи, які підтверджують знищення або руйнування майна, він може бути звільнений від сплати боргу до того моменту, поки не отримає матеріальну компенсацію за втрачене майно. Відсотки, нараховані після 24 лютого будуть анульовані.

Кредит може бути повністю анульований, якщо єдине місце проживання всієї родини позичальника, а саме житло, було зруйноване внаслідок атаки росії, та його розмір не перевищує певні габарити. Додатково, автомобіль, що був у заставі, повинен бути єдиним авто позичальника з об'ємом двигуна не більше 2500 кубічних сантиметрів. Одним з важливих критеріїв є відсутність простроченої заборгованості станом на 23.02.2022 року. Щодо банку, то у нього є право на отримання компенсації від держави за збитковий кредит [2].

Висновки. Таким чином, головними проблемами іпотечного кредитування під час війни є руйнування житла та нерухомості внаслідок воєнних дій, втрата позичальниками роботи, зниження їх доходів, смерть позичальників, що призводить до зупинки платежів за кредитом, а це негативно впливає на фінансову стабільність банків та призводить до збільшення кредитного ризику. Проте, вітчизняні банки та держава змогли проявити гнучкість та готовність допомогти позичальникам, зокрема шляхом перегляду умов позик та більш лояльного ставлення до позичальників. Доступні іпотечні проекти не тільки допоможуть нашим громадянам придбати власне житло, а й сприятимуть розвитку будівництва в країні й зміцненню економіки.

Список використаних джерел:

1. Іпотечне кредитування поступово відновлюється завдяки державним програмам. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ipotechne-kredituvannya-postupovo-vidnovlyuyetsya-zavdyaki-derjavnim-programam--rezultati-opituvannya>
2. Верховна Рада України прийняла законопроект, який передбачає підтримку позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії російської федерації проти України. Офіційний веб-портал парламенту України, Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/225367.html>
3. Кредити та іпотека під час війни URL: <https://lcf.ua/thought-leadership/litigation/krediti-ta-ipoteka-pid-chas-vijni/>
4. Від початку війни обсяг іпотечного кредитування в Україні впав у п'ять разів URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/vid-pochatku-viyni-obsyag-ipotechnogo-kredituvannya-v-ukrajini-vpav-u-p-yat-raziv-nbu-12147591.html>

ПРОКОПЧУК О.Т., д.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ

Актуальність. Аграрне страхування є важливим інструментом захисту виробників сільськогосподарської продукції від ризиків, пов'язаних із їх діяльністю. Означений вид страхування є важливим інструментом для забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, особливо в умовах непередбачуваних природних умов та інших ризиків, що можуть негативно вплинути на їх доходи та прибутковість.

Результати дослідження. Інституціональні аспекти відносяться до структурних та організаційних аспектів суспільства, що впливають на поведінку людей та їх взаємовідносини. Інституції можуть включати у себе законодавчі органи, суди, політичні партії, релігійні організації, торгові об'єднання та інші організації, які регулюють поведінку людей.

Інституціональні аспекти можуть включати правові норми, закони та політики, які визначають правила та процедури поведінки в різних сферах життя, таких як політика, економіка, фінанси, культура та соціальні відносини [1-2].

В розрізі даного дослідження зупинимось безпосередньо на інституціональних аспектах регулювання ринку аграрного страхування.

Ринок аграрного страхування є складовою частиною страхового ринку загалом і забезпечує страхування ризиків, пов'язаних з сільськогосподарською діяльністю. Аграрне страхування допомагає зменшити витрати та ризики сільськогосподарських підприємств і забезпечує стабільність та надійність виробничого процесу. Інституціональні аспекти регулювання ринку аграрного страхування включають нормативно-правові та організаційні механізми, що регулюють функціонування ринку аграрного страхування.

Одним з інституціональних аспектів регулювання ринку аграрного страхування є законодавство. Уряд повинен прийняти правила та регуляції, що координують аграрне страхування, включаючи вимоги щодо стандартів страхування, умов укладання договорів страхування та виплати страхових відшкодувань. Для цього можуть бути створені спеціальні регуляторні органи, що будуть відповідати за регулювання ринку аграрного страхування та надання консультаційних послуг [3].

Іншим важливим аспектом є створення страхових компаній, що спеціалізуються на аграрному страхуванні. Ці компанії повинні мати необхідні ресурси та фінансову базу для здійснення страхових відшкодувань. Вони також повинні володіти достатньою експертизою, щоб визначати ризики та розробляти програми страхування для підприємств аграрної галузі.

Для підтримки розвитку ринку аграрного страхування можуть бути введені різні заходи підтримки з боку держави. Наприклад, держава може надавати пільгові кредити страховим компаніям, які спеціалізуються на аграрному страхуванні.

Сукупність елементів, що включають інституціональні аспекти регулювання ринку аграрного страхування відображено на рис. 1.

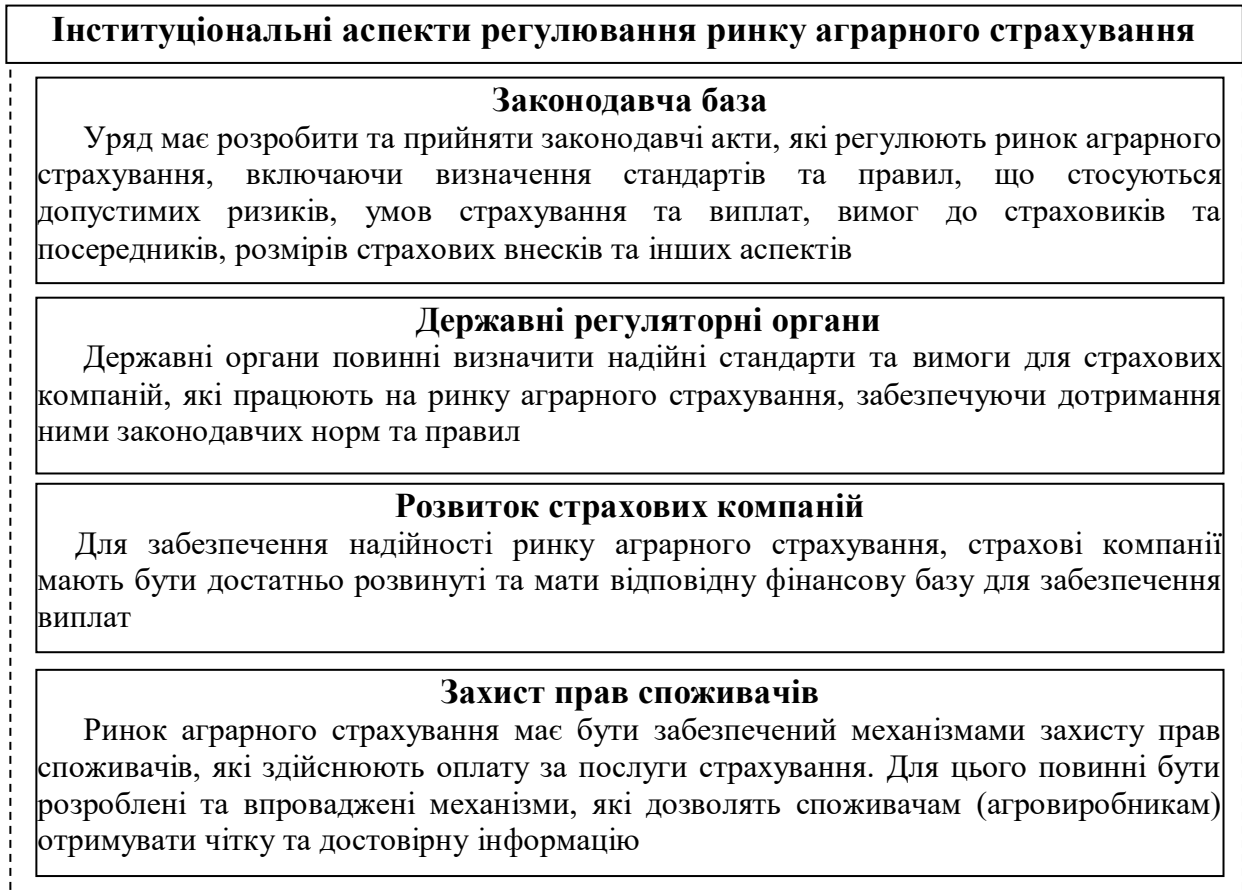

Рис. 1. Інституціональні аспекти регулювання ринку аграрного страхування
[Авторське узагальнення на основі джерел: 1-3.]

Таким чином, інституціональні аспекти регулювання ринку аграрного страхування можуть включати у себе такі елементи, як законодавчі норми, правила та регуляції, що встановлюють загальні правила й процедури для страхових компаній, аграрних продуцентів, посередників та інших учасників означеного ринку.

Одним з найважливіших аспектів є законодавче регулювання страхового ринку, яке визначає правила функціонування страхового ринку та вимоги до страхових компаній. Зокрема, вимоги до фінансової стійкості страхових компаній, правила щодо обов'язкових страхових покриттів та вимоги до збереження даних й інформації про страхові поліси.

Другим аспектом є регулювання відносин між страховиками та аграрними продуцентами. Зокрема, вимоги до змісту договорів страхування, встановлення правил для розрахунку страхових виплат та вимоги до процедур врегулювання

спорів між сторонами.

Третім аспектом є роль держави в підтримці ринку аграрного страхування. Зокрема, фінансування програм державного страхування, підтримку розвитку ринку приватного страхування та інші заходи для забезпечення стійкості та розвитку ринку аграрного страхування.

Важливим аспектом регулювання ринку аграрного страхування є також забезпечення доступу до страхування для аграрних продуцентів.

Висновки. Інституціональні аспекти є важливим елементом аналізу соціально-економічних процесів та розвитку страхового ринку в цілому. Інституціональні аспекти регулювання ринку аграрного страхування включають в себе визначення правил, політик та процедур, що використовуються для координування усіх процесів означеного ринку. Вони описують різноманітні інституції та організації, які відповідають за розробку та реалізацію політик та процедур на означеному сегменті страхового ринку.

Список використаних джерел:

1. Колотуха С.М., Прокопчук О.Т. Особливості страхового захисту в аграрному секторі економіки України. *Банківська справа*. № 1 (151). 2020. С. 26-41.
2. Непочатенко О. О., Прокопчук О. Т., Мальований М. І. Інноваційні підходи до використання потенціалу агрострахування. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. : Умань: Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2021. Випуск 98. Ч. 2. С. 6-20. DOI 10.31395/2415-8240-2021-98-2-6-20.
3. Прокопчук О.Т., Колотуха С.М. Видова сукупність страхових продуктів на агростраховому ринку України. *Банківська справа*. 2021. № 1 (153). С. 85-102.

П'ЯТАК Т. В., к.т.н, доцент, професор кафедри обліку і фінансів,
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА НА ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. В умовах ринкової економіки, самостійності та відповідальності підприємств за результати власної діяльності, виникає об'єктивна необхідність визначення їх перспективних фінансових можливостей та майбутнього фінансового стану, які знаходять своє відображення та реалізацію через фінансове планування. Недооцінка планування діяльності підприємств призводить до економічних прорахунків. Більшість підприємств не мають чіткої методики фінансового планування і тому не можуть якісно планувати, контролювати й управляти фінансовими ресурсами навіть протягом короткотермінового періоду, що призводить до невизначеності майбутнього фінансового стану та збільшує ризик неплатоспроможності.

Вагомий внесок у вивчення теоретичних та прикладних аспектів фінансового планування та прогнозування на підприємстві зробили такі вчені як: М. Д. Білик, І.О. Бланк, В. І. Гриньова, С.Ф. Голов, А.Г. О.О. Дорошенко, І.І. Поддєрьогін, Загородній, М.Н. Крейніна, Р.А. Слав'юк, О.О. Терещенко, М.Г. Чумаченко, В.М. Шелудько, О.Д. Щербань [1–4].

Визначаючи важливість і практичне значення напрацювань у теоретико–методологічній базі стосовно питання реалізації фінансового планування на підприємстві, варто зазначити, що окремі теоретико-прикладні аспекти залишаються недостатньо розробленими. Зокрема, незважаючи на різноманіття підходів до фінансового планування на практиці, слід зазначити, що його функції реалізуються ізольовано по відношенню до організаційної структури підприємства, внаслідок чого знижується можливість досягнення оптимального фінансового результату.

Фінансове планування в більшості випадків спрямоване на періодичний контроль та аналіз динаміки окремих фінансово-економічних показників. Процедура складання фінансових планів є не досить досконалою, вона не враховує проведення попередніх заходів на підприємстві по оптимізації організаційного планування. Забезпечення взаємозв'язків між фінансовим плануванням та організаційним проектуванням можливе при впровадженні інтегрованого підходу. Відзначаючи вагомий внесок науковців у сфері фінансового планування, слід зауважити, що питання взаємодії організаційного та фінансового планування діяльності підприємств потребують подальших досліджень.

Результати дослідження. У ході дослідження проаналізовано сутність взаємозв'язку організаційного проектування та фінансового планування. Встановлено, що незважаючи на різноманіття підходів до фінансового

планування на практиці, його функції реалізуються ізольовано по відношенню до організаційного проектування, внаслідок чого знижується можливість досягнення оптимального фінансового результату.

В роботі визначено, що забезпечення взаємозв'язків між фінансовим плануванням та організаційним проектуванням можливе при впровадженні інтегрованого підходу. Розглянуто ряд завдань, які потрібно вирішити на етапі організаційного та фінансового проектування для побудови інтегральної моделі підприємства.

Запропоновано використати інтегральну модель, яка дає можливість організувати управлінські процеси на основі взаємодії виробничих циклів і організаційної структури підприємства, що дозволить оптимізувати взаємозв'язок організаційного і фінансового планування на підприємстві. Фінансове планування дозволить використати в повній мірі потенційні можливості підприємства для досягнення бажаних фінансових результатів діяльності у плановому періоді.

Управління фінансовими результатами підприємства спрямовано на максимізацію їх розміру, оптимізацію розподілу та ефективне використання. Воно представляє собою багатогранний, комплексний процес розробки та прийняття управлінських рішень керівництвом підприємств за основними видами діяльності. Вирішальним напрямом управління є процес формування фінансових результатів, що спрямований на досягнення необхідного їх розміру за рахунок реалізації всіх резервів, в першу чергу, операційної діяльності, а також за рахунок фінансової та інвестиційної діяльності

На величину фінансових результатів впливає безліч різноманітних факторів, що ускладнює процес управління, спрямований на досягнення необхідного їх розміру, темпів росту, рівня рентабельності. Системне представлення та визначення ступеню впливу різних груп факторів дозволяє більш ефективно управляти процесом формування та використання фінансових результатів на рівні підприємств [5–6].

Представлена модель має модульну структуру. Сукупність взаємодіючих модулів дозволяє врахувати особливості структурної організації і виробничих циклів певного підприємства. Окремі структурні підрозділи та етапи виробничих циклів представлені окремими модулями, що взаємодіють між собою за обраним алгоритмом.

Для побудови модулів елементів структури і складових виробничого циклу використані методи математичного та імітаційного моделювання. Інтегральна модель дозволяє проводити дослідження взаємодії виробничих циклів і структурної організації в двох режимах: мультипроцесному та монопроцесному.

Мультипроцесний режим використовується для дослідження виробничих підприємств, що мають великий асортимент продукції, що випускається. Монопроцесний режим моделювання використовується для дослідження вузькоспеціалізованих підприємств, що мають один виробничий цикл, а також

для підприємств із мультипроцесним режимом роботи для визначення мінімального часу кожного виробничого циклу.

В роботі представлено алгоритм моделювання взаємозв'язку фінансового та організаційного планування, що дозволяє дослідити потребу в трудових, матеріальних та фінансових ресурсах підприємства. Модель дає можливість аналізувати різні варіанти взаємодії структурної організації та виробничих циклів, а також прогнозувати оптимальні економічні показники діяльності підприємства на стадії організаційного проектування та фінансового планування.

Висновки. В ході проведеного дослідження запропонована інтегральна модель підприємства, що може бути використана для оцінки поточної діяльності, а також для формування концепції перспективного розвитку підприємства. Інтегральна модель передбачає впровадження процесів оптимальної взаємодії структури підприємства і виробничих циклів. В ході моделювання визначається потреба в трудових, матеріальних та фінансових ресурсах. Модель дає можливість аналізувати різні варіанти взаємодії структурної організації та виробничих циклів, а також прогнозувати оптимальні економічні показники діяльності підприємства на стадії організаційного проектування та фінансового планування. При цьому, організаційне планування дає можливість узгодити діяльність структурних підрозділів підприємства, спрямовану на досягнення поставлених цілей. Фінансове планування дозволяє встановити очікувані фінансові показники діяльності підприємства на основі вибраної функціонально-необхідної структури підприємства. За рахунок встановленого, за допомогою інтегральної моделі, тісного взаємозв'язку фінансового й організаційного планування, виникає можливість прогнозувати бажані фінансові результати діяльності, використовуючи потенційні можливості підприємства, щодо структурної реорганізації, або створення нової організаційної структури.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д., Белялов Т. Е. *Фінансове планування на підприємстві: навчальний посібник*. Київ: ПанТот, 2015. 435 с.
2. Сіренко Н. М., Бурковська А. В., Бузнік О. О. Фінансове планування складова сталого розвитку підприємства. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2011. Вип. 3. Т.2. С. 214–217.
3. Щербань О. Д. Види та методи фінансового планування на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 6 (46). С. 530–534.
4. Дорошенко О.О., Сорокати В.М. Фінансове планування на підприємстві як метод мінімізації фінансових ризиків. *Ефективна економіка*, 2021. № 10. С.97–108.
5. П'ятак Т.В., Борзенко В.І. Системний підхід щодо планування фінансових результатів діяльності підприємства. *The II International Science Conference «Issues of practice and science»*, 2021, London, Great Britain. p.52–53.
6. Власова Н.О., П'ятак Т.В. *Фінансові результати підприємств промисловості: фактори формування [монографія]*. Chisinau: GlobeEdit, 2021. 60 с.

РОМАШ Д.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ЄГОРОВА О.В.**, к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

КРАУДФАНДИНГ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ

Актуальність. Сьогодні складно переоцінити роль бізнесу в економіці держави. Саме підприємства приносять велику частину доходів держави, створюють робочі місця та забезпечують дохід значної частини населення. Однак, для їх ефективного функціонування необхідно мати в розпорядженні достатню кількість фінансових ресурсів. Особливо це актуально для малого та середнього бізнесу із новими, інноваційними ідеями, які потребують фінансування ранніх стадій розвитку. Як правило, для них є складним залученням коштів інвесторів та короткострокових і довгострокових кредитів. Тому важливо досліджувати нові форми фінансування бізнесу, можливості їх реалізації в Україні, перспективи та недоліки. Однією із таких форм є краудфандинг.

Результати дослідження. За однією з версій, краудфандинг зародився ще у 1949 році, коли за 16 годин було зібрано понад 100 тис. доларів для підтримки Фонду досліджень раку імені Д. Раніона [1, с.132]. Однак значного поширення він набув лише у 2008-2009 роках. Його початковою формою була підтримка некомерційних проектів, різного роду мистецьких та благодійних заходів. Отримавши успіх, краудфандинг почав укорінюватись та все більше поширюватись світом.

Науковці по-різному трактують термін «краудфандинг», що пов'язано із його формами. На думку Rubinton B.J, краудфандинг – це процес фінансування проекту ініційований однією стороною, шляхом запиту та отримання невеликих внесків від багатьох сторін в обмін на щось, що має цінність для цих сторін. Schwienbacher A. і Larralde вважають, що краудфандинг – це відкритий заклик для надання фінансових ресурсів або у вигляді пожертвувань, або в обмін на якусь форму винагороди та/або права голосу в цілях підтримки ініціатив для конкретних цілей [2, с.3].

На нашу думку, краудфандинг – це метод збору коштів, які мають цільове призначення, через залучення великої кількості людей.

На сьогодні краудфандинг здійснюється у різних формах, ми вважаємо, що до основних належать: краудфандинг винагорода, краудфандинг борг та краудфандинг благодійність.

Краудфандинг винагорода вважається найбільш популярною формою. Після реалізації проекту інвестори отримують винагороду у вигляді, наприклад, самих винаходів.

Краудфандинг борг передбачає для інвесторів отримання частки бізнесу в майбутньому чи гарантію повернення інвестицій.

Остання форма, краудфандинг благодійність, передбачає надання

фінансових ресурсів для реалізації проекту на безповоротній основі.

Всі наведені типи краудфандингу мають подібну форму реалізації, із використання краудфандингової платформи, яка являє собою спеціально розроблену платформу у мережі Інтернет, що дає можливість збирати, обробляти, зберігати та передавати значні обсяги даних, грошових коштів, які надходять від інвесторів [4]. У спрощеному вигляді процес реалізації відбувається так:

1. Краудфандингова компанія перевіряє ідею на правомірність, актуальність, визначає ризики та можливості її реалізації.
2. Якщо ідея схвалена, створюється проект, оголошується сума та терміни на її збір.
3. Інформація розміщується на платформі та поширюється серед населення.
4. Процес збору коштів.
5. Реалізація проекту, за умови досягнення необхідної суми.
6. Розрахунки із інвесторами, на умовах відповідної форми краудфандингу.

На нашу думку, краудфандинг має багато переваг: можливість інвестувати невеликі суми у будь-який проект, чим забезпечується нижчий рівень ризиковості; доступ до інвестування; безповоротність фінансування, або вигідніші умови повернення; також важливе значення має можливість розповсюджувати інформацію про інноваційний проект до його появи на ринку та відстежити попит на нього. Але, звичайно, така форма фінансування має й свої недоліки, перш за все, це доступ до повного опису стартапу, що загрожує його копіюванням чи використанням конкурентами; недостатня розповсюдженість форми краудфандингу, що не дозволяє зібрати великі суми грошових ресурсів, зокрема в Україні.

Завдяки краудфандингу українці можуть представляти свої бізнес-ідеї на іноземних майданчиках та залучати іноземний капітал. Наприклад, варто згадати про креативні ідеї, які зібрали сотні тисяч доларів: Petclub, Lametric, iBlazr. Хоча такі можливості є дещо обмеженими, через наявність специфічних умов на деяких платформах, наприклад, наявність рахунку на Amazon Payments; наявність у команді представника із США або однієї з країн, де офіційно запущений Kickstarter – умови платформи Kickstarter [3, с. 238].

Найпоширенішими іноземними платформами нині є Kickstarter (США), Indiegogo (США), Crowdculture (Швейцарія), Goteo (Іспанія), Derev (Італія) та Kiva (США), кожна із них спеціалізується на різних тематиках фінансування: нові технології, творчі проекти, благодійність, соціальність, культурні, освітні проекти тощо.

Для України важливим є розвиток власних платформ, які б давали змогу здійснювати фінансування стартапів за допомогою краудфандингу.

Серед українських майданчиків досить популярними є Na-Starte; GoFundEd (створена для реалізації освітніх ідей); Моє місто; Спільнокошт (фінансування фестивалів, радіо, медичних та міських проектів).

Не зважаючи, на досить значну кількість успішних майданчиків, краудфандинг в Україні розвивається повільними темпами, а особливо фінансування комерційних проектів. Перш за все це пов'язано із відсутністю законодавчої бази регулювання краудфандингу; спрямуванням фінансування лише на соціальні проекти; недовірою населення до нової форми фінансування; низьким рівнем знань про здійснення інвестиційної діяльності на базі краудфандингових платформ; незначним обсягом коштів, залучених українськими платформами.

Висновки. Отже, дослідивши краудфандинг як джерело фінансування бізнесу, можемо сказати, що така форма фінансування має великий потенціал стати однією із найкращих форм фінансування бізнес проектів на їх старті. Ключовою перевагою краудфандингу є прозорий та ефективний механізм народного фінансування сучасних, інноваційних бізнес-ідей.

Щодо України, то безперечно, ця форма є та буде розвиватись тут, однак необхідно сприяти вдосконаленню законодавчої бази; підвищити рівень довіри населення до такої форми інвестування; зацікавити його, поширюючи інформацію про переваги та користь таких форм фінансування; створити певні консультаційні служби які б могли допомагати як потенційним інвесторам у здійсненні фінансування, так і розробникам у створенні проектів.

Список використаних джерел:

1. Гвоздь М., Бондаренко Ю., Кулиняк І. Краудфандинг як інструмент залучення коштів для фінансування стартап-проектів: аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. № 43. С. 132.
2. Меджибовська Н. Краудфандинг як джерело розвитку малого і мікропідприємства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147041047.pdf>.
3. Повод Т., Остапенко А. Краудфандинг як перспективне джерело фінансування бізнесу. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 5(16). С. 238.
4. Теслюк С., Матвійчук Н., Демчук Н. Краудфандинг як сучасний спосіб фінансування: проблеми та перспективи його розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1183/1140>.

РУБАЙКО Є. А., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **НЕГОДЕНКО В. С.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

АУДИТОРИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Актуальність. Держава має владні повноваження, які вона повинна використовувати для досягнення суспільних інтересів громадян, здійснюючи свою діяльність через спеціально уповноважені органи та суб'єктів. Діяльність у сфері фінансового моніторингу не є винятком.

У зв'язку з інтеграційними процесами на шляху до ЄС та з приведенням у відповідність національної системи боротьби з відмиванням коштів та фінансування тероризму до міжнародних стандартів з квітня 2020 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» №361-ІХ [2], за яким аудиторів та аудиторські компанії віднесено до спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) та покладено на них відповідні обов'язки.

Результати дослідження. Сьогодні значну увагу привертає аудиторська діяльність, під якої розуміють діяльність з надання аудиторських послуг незалежними професійними аудиторами та суб'єктами аудиторської діяльності. Роль аудиту зростає, оскільки саме аудит надає можливість аудитору висловити неупереджену думку про достовірність фінансової звітності, підготовленої керівництвом суб'єкта господарювання. Під час висловлення думки про достовірність фінансової звітності аудитор повинен бути достатньо впевненим, що вона не містить істотних викривлень і помилок. Аудитор набуває права на провадження аудиторської діяльності після підтвердження кваліфікаційної придатності, набуття практичного досвіду та реєстрації у Реєстрі [1].

Головною ціллю аудитора при проведенні аудиту фінансової звітності є надання об'єктивної оціни фінансової ситуації підприємства на основі отриманих від керівництва документів. Також аудитор забезпечує доказ того, що фінансова звітність точно відображає фінансовий стан підприємства. Збір необхідних даних для оцінювання здійснюється за допомогою аудиторських процедур (наприклад, перевірка, спостереження, інспектування, запити, аналітичні процедури тощо), що служить основою для аналізу та оцінки, а в подальшій роботі для формування обґрунтованої думки, на підставі якої і складається висновок про достовірність фінансової звітності клієнта-суб'єкта господарювання. У сфері фінансового моніторингу діяльність аудиторів на практиці, зазвичай, направлена на інформаційне обслуговування відповідних органів державного регулювання щодо запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню

тероризму.

Особливість діяльності суб'єктів аудиторської діяльності впливає на права та обов'язки у сфері фінансового моніторингу, які відрізняються від інших уповноважених суб'єктів здійснювати фінансовий моніторинг, оскільки діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської не пов'язана з фінансовою сферою.

Відповідно до законодавчого акту [2], фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, що вживаються уповноваженими суб'єктами у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу. За діяльністю суб'єктів аудиторської діяльності відбувається державне регулювання і нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, яке здійснює Міністерство фінансів України.

Під час проведення своєї діяльності, зокрема надаючи аудиторські послуги, суб'єкти аудиторської діяльності зобов'язані дотримуватися таких принципів як незалежності, об'єктивності, професійної компетентності, конфіденційності та професійної таємниці, при цьому, забезпечуючи проведення своєї роботи етичною професійною поведінкою та дотримання загальних норм моралі. Згідно із чинним законодавством забороняється надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності суб'єктом аудиторської діяльності без чинного договору страхування цивільно-правової відповідальності перед третіми особами. Аудитори та аудиторські фірми при наданні послуг з аудиту здійснюють фінансовий моніторинг за угодами клієнтів.

Аудиторські компанії проводять ідентифікацію, верифікацію та вивчення клієнтів, в тому числі неприбуткових організацій. Ідентифікація та верифікація клієнта здійснюється у разі встановлення ділових відносин. Договори аудиторських перевірок і являються основою для встановлення ділових відносин між аудиторською компанією та організацією.

Аудиторська компанія має право витребувати, а клієнт, представник клієнта зобов'язані подати інформацію та/або офіційні документи, необхідну (необхідні) для ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також для виконання таким СПФМ інших вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Аудитори, аудиторські фірми при наданні послуг з аудиту можуть виявляти фінансові операції, які підлягають фінансовому моніторингу.

При організації фінансового моніторингу суб'єктам аудиторської діяльності необхідно користуватися загальними нормами Закону [2], оскільки особливості організації фінансового моніторингу для них відсутні (тобто не визначені особливості організації фінансового моніторингу у разі надання послуг (наприклад, операції з нерухомістю, управління активами чи

банківським рахунком; залучення коштів для утворення юридичних осіб, утворення та забезпечення діяльності юридичних осіб, купівля-продаж корпоративних прав), як було визначено у попередньому законі).

Проте є окремі особливості для спеціально визначених СПФМ, які здійснюють діяльність без створення юридичної особи. Для таких аудиторів, які здійснюють свою діяльність одноосібно, передбачено інший механізм здійснення фінансового моніторингу. Так вони не встановлюють правила, не розробляють програми проведення фінансового моніторингу, не призначають відповідальних працівників за проведення фінансового моніторингу, не визначають права, обов'язки, знання посадовою інструкцією, як це передбачено для всіх інших суб'єктів фінансового моніторингу [2].

Серед обов'язків, які мають суб'єкти аудиторської діяльності у сфері фінансового моніторингу, то вони зобов'язані проводити незалежний аудит своєї діяльності у сфері запобігання та протидії або внутрішні перевірки своєї діяльності на предмет дотримання вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу. Відповідальна особа має інформувати керівника суб'єкта аудиторської діяльності не рідше одного разу на місяць про стан фінансового моніторингу в компанії, підприємстві через подання відповідної довідки.

Аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності може бути притягнуто до професійної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження у разі вчинення ними професійного проступку (невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків; недотримання вимог незалежності; порушення міжнародних стандартів аудиту; ухилення від проведення перевірки з контролю якості аудиторських послуг або інших перевірок тощо). Проте аудитор та аудиторська фірма не несуть дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової чи кримінальної відповідальності за подання інформації про фінансову операцію та за інші дії, якщо вони діяли в межах виконання чинного законодавства у сфері фінансового моніторингу [1].

Висновки. Отже, для ефективного та результативного запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, державі необхідно і надалі значну увагу приділяти суб'єктами фінансового моніторингу, серед яких є і аудитори. Потребують подальшого висвітлення та уточнення питання організаційного і методичного забезпечення фінансового моніторингу для суб'єктів аудиторської діяльності. Вдало побудована та вміло реалізована система фінансового моніторингу є дієвим способом виявлення та запобігання відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом.

Список використаних джерел:

1. «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
2. «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

РУДИК С.О., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **НОВОСЬОЛОВА О.С.**, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
 Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

ОЦІНКА РОЛІ ТА ЗНАЧЕННЯ ПДФО У НАПОВНЕННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Актуальність. Відповідно до адміністративно-територіальної реформи, нині основна частина ПДФО зараховується до місцевих бюджетів. Практика формування бюджетів місцевого самоврядування за рахунок надходжень податку на доходи фізичних осіб наявна в багатьох європейських країнах – у такий спосіб місцеві громади зацікавлені у стимулюванні підприємницької активності на своїй території.

Результати дослідження. Більше 80% доходів місцевих бюджетів в Україні формуються за рахунок податкових надходжень, лівову частку яких становлять надходження від податку на доходи фізичних осіб.

На рис. 1 відображено значення ПДФО у формуванні доходів місцевих бюджетів України.

У середньому надходження ПДФО забезпечували понад 30% усіх доходів місцевих бюджетів України, варто також відзначити, що питома вага ПДФО суттєво зростала: у 2019 році вона становила 29,5%, а 2020 році – 37,7%, а у 2021 році – 36,5%, тобто загальний приріст питомої ваги склав +7,0 в.п. порівняно із 2019 роком.

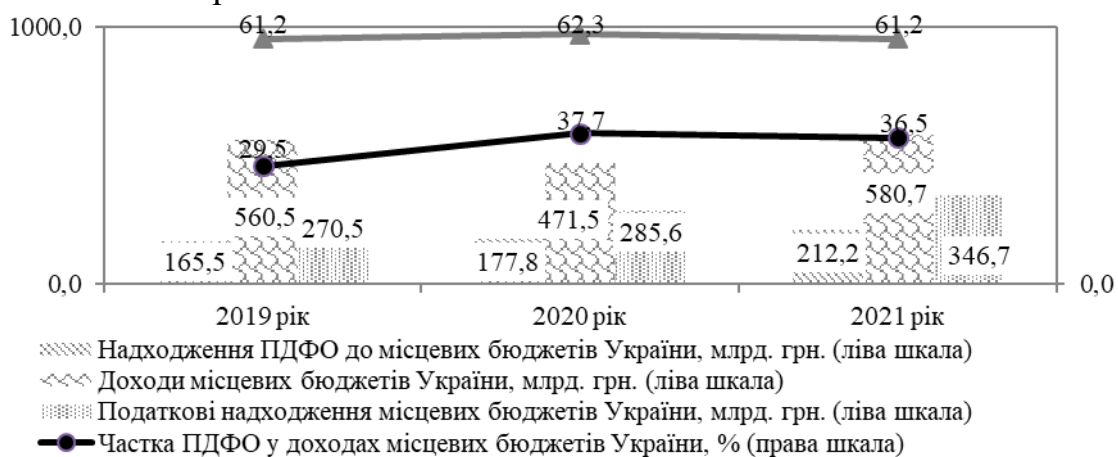

Рис. 1. Частка податку на доходи фізичних осіб у доходах місцевих бюджетів України у 2019-2021 роках*

*Примітка. Складено автором за даними джерела [1].

Також відзначимо, що у 2020 році у порівнянні з 2019 роком, загальні доходи місцевих бюджетів зменшилися на 89,0 млрд. грн. (з 560,5 до 471,5) або на 15,9%. Зменшення відбулося за рахунок трансфертів з державного бюджету. У 2020 році до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 135,9 млрд. грн. трансфертів, що на 108,4 млрд. грн. (на 44,4%) менше 2019 року. Зокрема, це

пов'язано з тим, що у 2020 році з місцевих бюджетів не здійснювалися окремі видатки, пов'язані з реалізацією державних програм соціального захисту, обсяг яких у 2019 році склав 78,3 млрд. грн., у тому числі:

- субвенція на виплату допомог сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям – 54,9 млрд. грн.;

- на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг та енергоносіїв – 21,6 млрд. грн.;

- на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу – 1,8 млрд. грн.

Щодо частки ПДФО у податкових надходженнях місцевих бюджетів, то вона залишалася досить стабільною та становила 61-62% у досліджуваному періоді, що свідчить про відсутність істотних змін у складі податкових надходжень місцевих бюджетів України. Для підтвердження цієї тези розглянемо структуру податкових надходжень місцевих бюджетів України у 2019-2021 роках (табл. 1).

Таблиця 1

Структура податкових надходжень місцевих бюджетів України у 2019-2021 роках*

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	млрд. грн.	питома вага, %	млрд. грн.	питома вага, %	млрд. грн.	питома вага, %
Податок на доходи фізичних осіб	165,5	61,2	177,8	62,3	212,2	61,2
Податок на прибуток підприємств	10,2	3,8	9,8	3,4	16,1	4,6
Рентна плата	5,3	2,0	4,6	1,6	8,6	2,5
Акцизний податок	13,7	5,1	15,6	5,5	17,8	5,1
Місцеві податки та збори	73,6	27,2	75,7	26,5	89,9	25,9
Екологічний податок	2,2	0,8	2,1	0,7	2,1	0,6
Всього	270,5	100,0	285,6	100,0	346,7	100,0

*Примітка. Складено автором за даними джерела [1].

Таким чином, ПДФО відіграє найістотнішу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів України. На другому місці перебували місцеві податки та збори, їх частка дещо зменшилася у досліджуваному періоді із 27,2% у 2019 році до 25,9% у 2021 році. Тобто податкові надходження на 86% забезпечується за рахунок ПДФО та місцевих податків та зборів. Третім за значенням у наповненні бюджетів був акцизний податок – майже 5%. Натомість незначно зросло фіскальне значення податку на прибуток та рентної плати, але вони не мали істотної ролі у формуванні місцевих бюджетів.

Детально розглянемо структуру надходжень податку на доходи фізичних осіб (табл. 2). Найбільші обсяги ПДФО місцеві бюджети отримували від доходів фізичних осіб у вигляді заробітної плати, що сплачується податковими агентами – майже 84%. При цьому частка ПДФО із заробітної плати залишалася на стабільному рівні.

На другому місці перебував ПДФО, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата – близько 7%.

Третє місце посідав ПДФО з виплат, одержаних військовослужбовцями: у 2019 році – 6,4%, у 2020 році – 7,0%, у 2021 році – 6,3%.

Таблиця 2

Структура надходжень податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів України у 2019-2021 роках*

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	млрд. грн.	питома вага, %	млрд. грн.	питома вага, %	млрд. грн.	питома вага, %
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	139,7	84,4	149,6	84,1	178,3	84,0
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата	11,5	6,9	12,3	6,9	16,0	7,5
Податок на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами	10,6	6,4	12,5	7,0	13,3	6,3
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування	3,7	2,2	3,4	1,9	4,6	2,2
Всього	165,5	100,0	177,8	100,0	212,2	100,0

*Примітка. Складено автором за даними джерела [17].

Останнє місце за значенням посідав ПДФО, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування – близько 2%.

Висновки. Отже, податок на доходи фізичних осіб є важливим інструментом формування дохідної частини місцевих бюджетів України, що свідчить про значну фіскальну роль даного податку.

Список використаних джерел:

1. Звітність про виконання Зведеного бюджету України. *Open Budget*. URL: <https://openbudget.gov.ua> (дата звернення: 02.03.2023).

САВЧУК О. В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **НІКОЛЬЧУК Ю.М.**, к.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ»

Актуальність. Головними компонентами фінансів суб'єктів господарювання є фінансові ресурси та отримання і розподіл доходів з метою забезпечення їхнього розширеного відтворення. Наявність фінансових ресурсів (капіталу) є необхідною умовою для здійснення господарської діяльності підприємства, забезпечення його економічного та соціального розвитку. Адже, вони уможливають формування оборотних коштів, здійснення виробництва продукції, виконання зобов'язань перед фінансово-кредитною системою країни, контрагентами та робітниками, здійснення міжгосподарських розрахунків та інвестування, створення спеціальних фондів економічного стимулювання тощо.

Результати дослідження. Слово «ресурси» має французьке походження «ressource», що в перекладі означає допоміжний засіб, що може бути використаний з певного джерела на певні цілі. Ресурси застосовуються у багатьох сферах та галузях: від біології, математики, медицини, соціології, психології, до економіки, політології, техніки тощо. Термінологія багатьох наук пов'язана із словом «ресурс», щодо економіки, то виділяють наступні ресурси – природні, трудові, матеріальні, економічні та фінансові [1].

Найбільш розповсюдженим є твердження, що ресурси – це все те, що може бути використане для виробничого процесу.

До характерних рис ресурсів можна віднести: потреба в ресурсах пов'язана з процесом суспільного виробництва та створення споживчої вартості; структура ресурсів динамічна та залежить від розвитку продуктивних сил і виробничих відносин; використання будь-якого виду ресурсів передбачає їх вартісне відтворення.

Фінансові ресурси виникають на ринковому етапі розвитку суспільного виробництва, їх відносять до похідних. Однозначно, що фінансові ресурси є грошовим вираженням новоствореної вартості на підприємстві, тобто джерелом їх формування є валовий внутрішній продукт [2, с. 132].

Існують різні підходи щодо трактування самого визначення «фінансові ресурси підприємства». Однак, ні у вітчизняній, ні в зарубіжній науці не сформовано єдиного визначення цього поняття.

На нашу думку, найбільш точним є визначення, яке трактує фінансові ресурси, як сукупність джерел грошових засобів, що акумулюються господарюючими суб'єктами для формування необхідних йому активів з метою здійснення всіх видів діяльності як за рахунок власних доходів, нагромаджень і капіталу, так і за рахунок різного виду надходжень [3, с. 15].

В науковій літературі існує практика умовного поділу фінансових ресурсів на грошові кошти у фондovій та нефондовій формі (рис. 1).

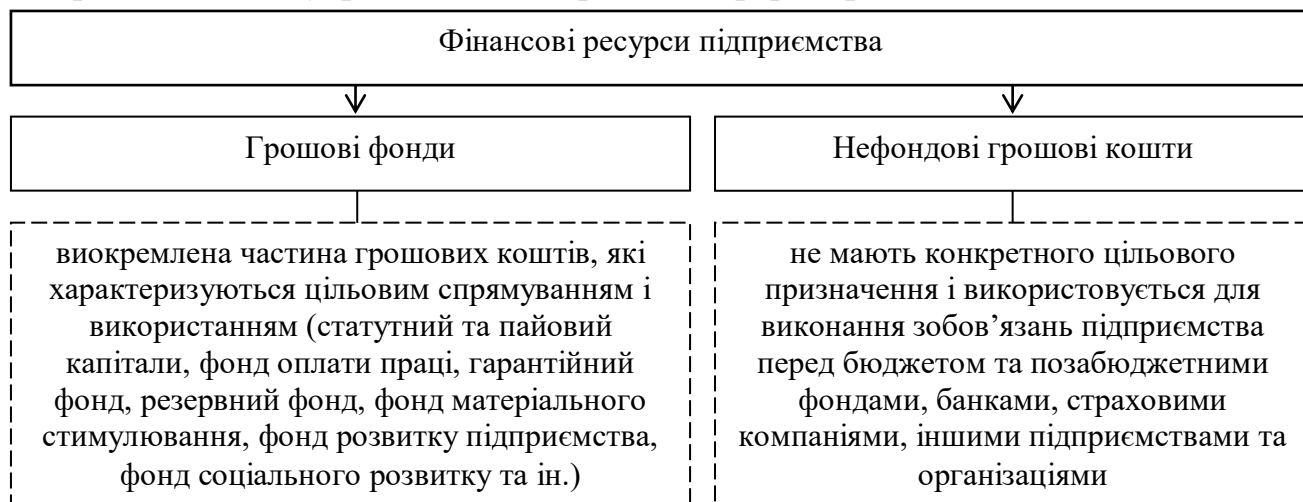

Рис. 1. Складові фінансових ресурсів підприємства
Джерело: сформовано на основі [4, с. 7]

Кожній групі фінансових ресурсів притаманні певні якісні ознаки та особливі властивості, які дозволяють їх однозначно ідентифікувати (рис. 2).

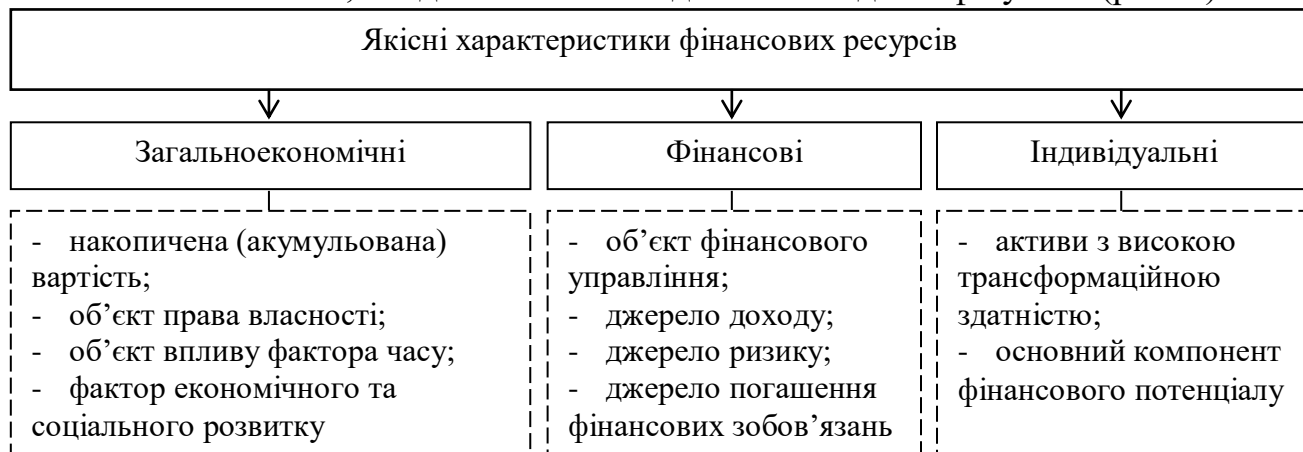

Рис. 2. Основні якісні характеристики фінансових ресурсів
Джерело: [5, с. 36]

Як безпосередні джерела формування активів підприємства фінансові ресурси відображаються в пасиві його балансу, а засоби, у тому числі й грошові кошти, – в активі балансу.

Характерними ознаками фінансових ресурсів підприємства, переважаючою формою руху яких є фонди грошових коштів, є:

- 1) завжди виражають відношення власності, тобто вони належать або державі, або підприємствам, або населенню;
- 2) завжди мають певне джерело створення і певне цільове призначення;
- 3) формування й використання фінансових ресурсів завжди має свою правову сторону і регламентується законодавчими та нормативними

актами [5, с. 40].

Розгляд функцій фінансових ресурсів підприємств дозволить поглибити розуміння їхнього економічного змісту. Отже, комплексний підхід до розгляду сутності економічної категорії «фінансові ресурси підприємств» передбачає виокремлення наступних їх функцій (рис. 3).

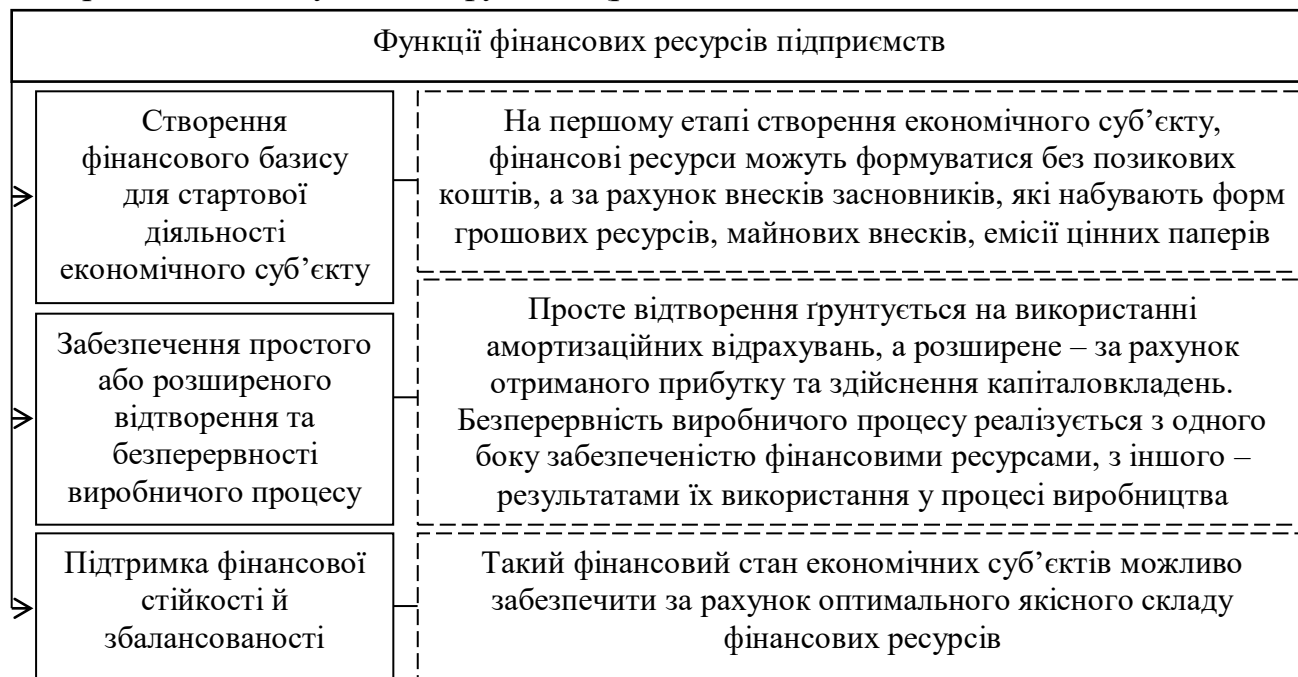

Рис. 3. Функції фінансових ресурсів підприємства

Джерело: сформовано на основі [1]

Висновки. Отже, неодмінною умовою здійснення господарської діяльності підприємствами є наявність в їхньому розпорядженні фінансових ресурсів (капіталу). Фінансові ресурси підприємства – це сума коштів, спрямованих в його основні та оборотні засоби. Загальний обсяг фінансових ресурсів підприємства відображається в пасиві його балансу. Вони характеризують фінансовий потенціал, тобто можливість підприємства проводити витрати з метою одержання прибутку.

Список використаних джерел:

1. Зеліско І. М. Роль фінансових ресурсів в діяльності економічних суб'єктів: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5296>.
2. Джерелейко С. Д., Лопатовський В. Г., Шпильовий В. А. Дефініція понять «фінансові ресурси» та «грошові кошти». *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 131-138. URL: <http://surl.li/gmfvw>.
3. Власова Н. О., Міщенко В. А., П'ятак Т. В., Кочетова Т. І., Котлярова А. В. *Фінанси підприємств : підруч. Х. : Світ Книг, 2018. 437 с.*
4. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. *Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.*
5. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. *Фінанси підприємств : підруч. К. «Центр учбової літератури», 2013. 504 с.*

САВЧУК О.Я., спеціаліст вищої категорії, викладач економічних дисциплін,
Івано-Франківський фаховий коледж ЛНУП, м. Івано-Франківськ

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Актуальність. Цифровізація є невід'ємною складовою розвитку сучасного суспільства. Ці процеси сьогодні притаманні практично всім галузям економіки. Не є виключенням і галузь страхування. Можливості цифрових технологій разом із запровадженням інновацій дозволяють страховикам обслуговувати більш широкий спектр нових клієнтів, у тому числі сучасних прогресивних споживачів, що дає змогу отримувати нові потоки доходів. Водночас задля досягнення повної цифровізації, зміни мають охоплювати весь ланцюжок цифрової взаємодії – від залучення клієнтів, використовуючи потенціал соціальних медіа та мобільних додатків, до аналізу ризиків страхових компаній за допомогою аналітики та телематики. Попри очевидну потребу у цифровізації, навіть у розвинених країнах, запровадження сучасних технологічних рішень в окремих галузях страхування, гальмується через неготовність страховиків до всеохоплюючої зміни усталених підходів.

Результати дослідження. Цифрове страхування може розглядатися як спосіб задоволення традиційних потреб у страховому захисті та специфічних, пов'язаних із розвитком цифровізації на основі використання традиційних та цифрових технологій. Ряд дослідників виділяють три основні напрямки цифровізації страхового ринку: інтернетизація (використання Інтернету в бізнес-процесах страхових компаній); індивідуалізація (розробка індивідуальної пропозиції за тарифом, ризиками та іншими умовами на основі отримання даних про страхувальника та об'єкт страхування); діджиталізація (використання цифрових технологій в бізнес-процесах страховиків).

Сьогодні через мережу Інтернет відбувається значна частка реалізації страхових послуг, всі етапи укладання і ведення страхового договору, урегулювання страхових випадків та ін.

Сьогодні на страховому ринку основними страховими послугами, що продаються через онлайн канали є: внутрішні та зовнішні договори страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів ((ОСЦПВВНТЗ) автоцивілка, «Зелена карта»), КАСКО страхування, добровільне медичне страхування, туристичне та інше [1].

Найбільш часто в процесі діджиталізації можуть використовуватися нові виробничі технології і технології бездротового зв'язку. Нині до діджиталізації схильні в страхових компаніях такі бізнес-процеси, як бухгалтерський облік і звітність, оцінка ризиків страхувальника в процесі предстрахової дисципліни, продаж страхових послуг та врегулювання суперечок.

Багато в чому інтерес страхових компаній до діджиталізації страхового бізнесу буде визначатися ступенем розвитку блокчейн-технологій і можливістю їх використання в різних бізнес-процесах.

Розроблення та використання сучасних цифрових технологій у галузі страхування об'єднується поняттям InsurTech та розглядається як «сфера FinTech, у якій інноваційні технології використовуються учасниками страхового ринку для задоволення потреб споживачів страхових послуг на основі оптимізації своєї діяльності». Для страхового ринку зазначені технології – це, передусім, можливості щодо збільшення доданої вартості на послуги, оптимізації трансакційних витрат, удосконалення бізнес-процесів, підвищення рівня безпеки і кібербезпеки в організації та проведенні страхової діяльності.

Представлені FinTech-технології свідчать, що на ринку страхових послуг здійснюється поступове впровадження інноваційних управлінських рішень на всіх етапах взаємовідносин між учасниками страхового процесу. Починаючи від андеррайтингу ризиків та закінчуючи виплатою страхових сум і відшкодувань, страхові компанії мають у своєму розпорядженні цифровий інструментарій для найширшого задоволення потенційних страхувальників у страховому захисті. Із позиції стратегічного маркетингу використання таких інструментів сприятиме формуванню нових страхових продуктів, розширенню їх асортименту та каналів їх дистрибуції; налагодженню комунікаційних зв'язків між стейкхолдерами ринку; збільшенню кількості потенційних страхувальників; спрощенню механізму врегулювання страхових виплат тощо. Натомість існують певні загрози, пов'язані з неналежним захистом персональних даних і прав споживачів страхових послуг, недостатнім рівнем знань в операторів фінансових технологій щодо функціонування страхового ринку, але з набуттям практичного досвіду у стейкхолдерів страхового ринку щодо використання цифрових технологій зазначені проблеми поступово розв'язуватимуться [3, с. 242].

Як відомо, останнім часом в Україні приділяється багато уваги розвитку інноваційної діяльності, а саме: формується законодавча база, здійснюється податкове стимулювання для підвищення інноваційного розвитку бізнесу, створюються «інноваційні точки розвитку», проводяться наукові семінари та конференції з обміну досвідом розвитку сектора InsurTech тощо. Однак більшість з прийнятих заходів, спрямованих на підвищення інноваційної активності, характеризується недосконалістю, складним застосуванням на практиці, що не орієнтує на результат, не приводить до очікуваного ефекту та вимагає значних витрат. Підтвердженням цього є повільні темпи впровадження інновацій вітчизняними страховими компаніями в напрямку цифровізації ключових бізнес-процесів, їх низька конкурентоздатність і, як результат, – монополізація українського страхового ринку іноземними страховиками [2, с. 66].

Задоволення потреб страхувальників, очікування яких значно змінилися в зв'язку з цифровізацією економіки, і є головною метою діяльності страхових компаній. Тому ми вважаємо, що сучасним споживачам страхових послуг потрібно таке:

- простота використання, цілодобовий і швидкий доступ;
- чітка й зрозуміла інформація про страхову послугу. Для страховика це означає підвищення прибутку в короткостроковому періоді, оскільки скорочуються трансакційні витрати при просуванні товару в структурі вартості;
- впровадження інноваційних страхових продуктів, що є корисним для довгострокового періоду страхування.

Успішні страховики все активніше проникають у нові області, створюючи нові можливості для реалізації страхових послуг на взаємовигідних угодах між ними та клієнтами.

Цифровізація дозволяє страховикам отримувати додатковий прибуток через використання додаткових можливостей розробляти інноваційні та більш орієнтовані на клієнта продукти та рішення, і в той же час зменшувати витрати. Знижуючи витрати на збір та обробку інформації, цифрові технології та автоматизація дають можливість страховикам адмініструвати та знижувати ціновий ризик, а також ефективно врегульовувати претензії. На конкурентному ринку це врешті-решт призведе до зниження премій, підвищення доступності страхових послуг та покриття страхових ризиків.

Висновки. Отже, розвиток страхового ринку все більше залежить від упровадження нових технологій цифрової економіки, а основними напрямками цифровізації страхування є інтернетизація, індивідуалізація і діджиталізація страхової діяльності. Все це, своєю чергою, спричиняє цифрову трансформацію діяльності страхових компаній.

Процес цифрової трансформації сприятиме підвищенню ефективності та рентабельності страхової діяльності шляхом розвитку внутрішнього ринку на базі конвергенції взаємного та комерційного страхування; економії часу та витрат; розробленню та впровадженню нових страхових продуктів та послуг за допомогою соціалізації страхових відносин; упровадженню конкурентних переваг за допомогою інноваційних бізнес-моделей, продуктів та послуг, забезпечуваних цифровими технологіями.

Список використаних джерел:

1. Попова Л. В. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій у страхуванні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. №5. URL: [https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5759/document%20\(4\).pdf?sequence=1](https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5759/document%20(4).pdf?sequence=1)
2. Сосновська О. О. Інноватизація страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки. *Бізнес Інформ*. 2021. №7. С. 62-69
3. Череп О. Г., Хмельковська А. В. Особливості розвитку вітчизняного страхового ринку як складової фінансового ринку. Напрями активізації страхової діяльності в умовах становлення цифрової економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6, Том 2. С. 240-244

СЕРДЮКОВА Є.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **КОРНЄВА Н.О.**, к.е.н,
доцент кафедри економіки, менеджменту та фінансів
*Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського,
м. Миколаїв*

ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ВЛАСНИКІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННІ РЕОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕДУР

Актуальність. В процесі розвитку підприємницької діяльності нерідко виникає необхідність у реорганізації підприємства, зумовлена внутрішніми або зовнішніми чинниками. Ця процедура є досить комплексною, оскільки вона передбачає повні або часткові зміни у складі власників корпоративних прав, ліквідацію або створення нових відокремлених підрозділів, зміну організаційно-правової форми підприємства тощо. Саме тому, з метою проведення максимально прозорої процедури реорганізації, що виключатиме негативні економічно правові наслідки для власників бізнесу, є необхідною наявністю фінансово-правових механізмів захисту прав та інтересів власників при організації та здійсненні реорганізаційних процедур.

Результати дослідження. Реорганізація — це повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох, наслідком чого є передача або прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступником. У процесі реорганізації може бути задіяний один або кілька суб'єктів господарювання[3].

У результаті проведення реорганізації товариств виникає необхідність ліквідації одних суб'єктів господарювання та створення на їх базі або окремо інших, тому важливу увагу слід приділити законодавчим засадам стосовно ліквідації або реєстрації товариств, порядок захисту прав власників, персоналу та кредиторів, додаткові законодавчі вимоги тощо.

Наразі немає єдиної уніфікованої законодавчої бази, в якій прописані універсальна процедура організації та здійсненні реорганізаційних процедур: порядок реорганізації осіб регламентується нормами Цивільного кодексу України, Кодексу України з процедур банкрутства, Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» і Закону України «Про акціонерні товариства».

Так, згідно із Цивільним кодексом, юридичні особи є учасницями цивільних відносин, а отже мають право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання, окрім того кожна особа має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства[4].

Рішення про реорганізацію чи ліквідацію юридичної особи-боржника

приймається відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства, а корпоративні права учасників, акціонерів, чи засновників юридичної особи-підприємства реалізуються з врахуванням обмежень, які були встановлені чинним законодавством.

Щодо акціонерних товариств (далі - АТ) та товариств з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ), то вищенаведеними прощовими актами регулюється розподіл часток або конвертування акцій учасників та права кредиторів даних товариств у випадку виділу, припинення, злиття, поділу, приєднання або перетворення товариства.

У випадку ТОВ, товариство припиняється внаслідок передання всього свого майна, всіх прав та обов'язків іншим господарським товариствам - правонаступникам шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення або в результаті ліквідації. Слід вказати, що законом передбачено, що товариства, які беруть участь у припиненні, можуть укласти договір про припинення, який визначатиме умови передачі майна, прав та обов'язків юридичним особам - правонаступникам, розмір часток кожного учасника у статутному капіталі кожної юридичної особи - правонаступника або коефіцієнти конвертації часток в акції (якщо правонаступниками є акціонерні товариства), склад органів юридичних осіб - правонаступників та інші умови припинення[2].

Порядок конвертації часток у разі припинення та виділу товариства та захист прав кредиторів під час виділу та припинення товариства передбачений статтями 54 та 55 відповідно Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Щодо АТ, то його ліквідація відбувається на подібних із ТОВ засадах: злиття, приєднання, поділ, виділ та перетворення акціонерного товариства здійснюються за рішенням загальних зборів, а у випадках, передбачених законом, - за рішенням суду або відповідних органів влади, а акції товариства, яке припиняється, конвертуються в акції товариств- правонаступників та розміщуються серед їх акціонерів[1].

Порядок конвертації часток у разі реорганізації товариства та захист прав кредиторів передбачений статтями 80 та 82 відповідно Закону України «Про акціонерні товариства».

Порядок розподілу майна товариства, що ліквідується наявний у Законі України «Про акціонерні товариства» і він наступний:

- у першу чергу задовольняються вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншими ушкодженнями здоров'я або смертю, та вимоги кредиторів, забезпечені заставою;
- у другу чергу - вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами, вимоги автора про плату за використання результату його інтелектуальної, творчої діяльності;
- у третю чергу - вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів);
- у четверту чергу - всі інші вимоги кредиторів[1].

Висновки. Отже, під час реорганізації права як юридичних осіб-учасниць

цивільних відносин, так і права власників, персоналу та кредиторів суб'єктів господарювання захищені рядом законів, які передбачають справедливу процедуру реорганізації та захист фінансових та майнових інтересів учасників реорганізаційного процесу.

Список використаних джерел:

1. Про акціонерні товариства : Закон України № 514-VI від 17.09.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#n1274>
2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України № 2275-VIII від 6 лютого 2018 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n70>
3. Реорганізація як специфічний напрям фінансової діяльності підприємства - Бібліотека BukLib.net. Головна - Бібліотека BukLib.net. URL: <https://buklib.net/books/25351/>
4. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2>

СМАЛІЦЬКА О.А., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник – **ТКАЧУК Н.М.**, к.е.н, доцентка, доцентка кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

ФОРМИ ГРОШЕЙ ТА ЇХ ЕВОЛЮЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Актуальність. Гроші є неодмінним атрибутом функціонування будь-якого сучасного суспільства, за їх формою можна характеризувати певну стадію його розвитку. У нашому житті гроші – це одне з найдавніших, незбагнених явищ, які відіграли та відіграють важливе значення в соціально-економічному розвитку будь-якої держави. У сучасному світі учасники ринку щодня розпоряджаються власними або кредитними коштами, тому суспільство вже не можемо уявити своє життя без грошей. Саме з допомогою грошей формується вартість товарів, здійснюється їх обмін, відбуваються внутрішні та міжнародні платежі, а також утворюються заощадження домогосподарств і юридичних осіб.

Питання сутності та природи походження грошей завжди цікавило філософів, істориків та економістів. Незважаючи на достатньо широке коло дослідників, які присвячували свої праці зазначеній проблематиці, на сьогодні більш глибокого дослідження потребує питання особливостей форм грошей у контексті їх еволюційного розвитку. Саме це й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Результати дослідження. Гроші як економічна категорія, розвиваються й проявляються в процесі поступового переходу від однієї своєї форми існування до іншої, що зумовлено змінами функціональних умов використання та зростанням їхньої ролі в суспільстві. В ході становлення та розвитку гроші змінювали свою форму від товарних до кредитних і електронних грошей й не завжди були такими, як ми звикли їх використовувати зараз.

В один і той самий період часу в суспільстві може функціонувати принаймні дві форми грошей: одна - більш зріла, що створює основу для наступної, більш прогресивної форми грошей, яка призначена для покращення рівня розвитку товарного виробництва й обміну. Для кожного конкретного історичного періоду форми грошей змінюються, що засвідчує ознаку їхньої історичної спадковості.

Форма грошей являє собою матеріалізовану мінову вартість в її загальному еквіваленті; вона забезпечує стабільність обороту товарів і виступає стабільним платіжним засобом у готівковому обігу [1]. Фактично під формою грошей слід розуміти матеріальний носій їх вартості, що вимірює вартість усіх товарів на ринку й покращує їх вільний обмін. За матеріальним вмістом носія грошових відносин виділяють дві ключові форми грошей: 1) повноцінні гроші та 2) неповноцінні гроші. У повноцінній формі функціонують гроші, які мають свою

внутрішню реальну вартість, яка втілена в товарі чи предметі, що виступає в ролі загального еквівалента в процесах обміну й виконує функції грошей.

Неповноцінними називають гроші, які набувають своєї вартості лише в процесі обігу (знаки вартості). При цьому їх вартість може відхилятися від вартості вихідного матеріалу (банкнот, розмінної монети, депозитів, електронних грошей). Зауважимо, що на сьогодні в сучасному грошовому обороті використовуються лише неповноцінні гроші [1].

Доволі цікавим є питання еволюційного розвитку форм грошей, їх зміни та функціонування в кожній окремій країні. На початкових етапах розвитку грошима виступали предмети першої необхідності: худоба, сіль, зерно, риба, хліб тощо. Згодом, під впливом розвитку товарного виробництва та грошових відносин, гроші почали змінювати свою форму - загальним еквівалентом почали виступати предмети розкоші: золото, срібло, прикраси, коштовне каміння та інше. З часом перед повноцінними грошима постали нові вимоги – бути однорідними, економічно подільними, зберігати свою вартість упродовж тривалого часу. Однак, через свої специфічні фізичні характеристики та властивості гроші в повноцінній формі свого існування не могли задовольняти такі вимоги й все гостріше відчувалися незручності їх обігу. Тому відбувся стихійний перехід до іншої форми грошей – металевої, адже сам метал коштував зовсім небагато, але головним у використанні грошей в такій формі була не сама цінність металу, а ті цифри, що були на них викарбувані. Відтак, почали використовуватися гроші у формі монет. Хоча згодом знову відбулося повернення до використання срібла, через те що звичайні метали, з яких карбували монети, швидко псувалися, тоді як срібло могло зберігати свій привабливий вигляд упродовж тривалого періоду часу.

Деякі країни для карбування своїх монет використовували в якості грошей і золото. Згодом ця різниця в матеріалах валют призвела до тривалої боротьби між сріблом і золотом за «грошовий трон» у товарному світі. Цей етап характеризувався паралельним функціонуванням золота й срібла як грошей і став відомим як золото-срібний біметалізм [0]. Зауважимо, що повноцінні металеві монети в якості грошей використовувалися досить тривалий час, що й зумовило втрату ними своєї цінності внаслідок погіршення їх фізичних якостей та властивостей. Тому це призвело до запровадження золотих злиwkів (монет у десять центів), номінальна вартість яких була значно вищою за їхню вагу. Ще до недоліків металевих монет можна віднести значні витрати праці на їх виготовлення, утримання та переміщення. Також деякі вчені й науковці стверджують, що неповноцінні монети вимостили шлях для паперових грошей, що стало передумовою розширення масштабів товарного обміну та ринкових відносин [2].

Прикладом неповноцінних грошей (знаків вартості), що використовуються замість повноцінних грошей (золота), є паперові гроші – банкноти. За своєю суттю банкноти є знаками вартості, які випущені державою для покриття бюджетного дефіциту. Зазвичай такі банкноти не можна обміняти на золото, і

держава встановлює для них обов'язковий обмінний курс.

Також у світі широко розповсюджені нематеріальні носії грошової суті – так звані, кредитні гроші. Вони здебільшого функціонують між суб'єктами, які мають високий рівень довіри між собою. Наприклад, коли постачальник наважується передати товар або іншу вартість покупцю під його зобов'язання платежу за товар у майбутньому. За всю історію існування кредитних грошей, вони пройшли доволі тривалий еволюційний шлях розвитку з використанням векселів, банкнот, чеків, депозитних і електронних грошей. В свою чергу, депозитні гроші – це один із різновидів банківських грошей, що існують у вигляді певних сум, записаних на рахунках економічних суб'єктів у банківських установах.

Електронні гроші – це один із видів депозитних грошей, коли переказування грошових сум по рахунках у банках здійснюється автоматично з допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників цих рахунків, відкритих у банківських установах [0]. За офіційним визначенням НБУ, електронні гроші – це одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді й призначенні для виконання платіжних операцій. Також Національний банк здійснює дослідження цифрових валют центральних банків інших країн та працює над створенням власної цифрової форми гривні – е-гривні, яка буде електронною формою грошової одиниці України, емітентом якої є НБУ. Головним призначенням е-гривні має бути виконання нею всіх функцій грошей і доповнення готівкової та безготівкової гривні в обігу. Також опрацьовуються можливі варіанти використання е-гривні, від яких залежатимуть її дизайн та основні характеристики: роздрібні безготівкові платежі із можливістю використання «програмованих» грошей; сфера обігу віртуальних активів; здійснення транскордонних платежів [4].

Висновки. Отже, гроші – це економічна категорія, яка розвивалась, розвивається та буде розвиватись під впливом розширення та розвитку ринку й потреб суспільства. Гроші пройшли тривалий еволюційний розвиток: від стану товарних грошей (хліб, молоко та інше) до електронних грошей, тому вони є й історичною категорією, формування якої відбувалося одночасно з розвитком людства, товарних відносин та процесів обміну.

Список використаних джерел:

1. Гроші та кредит: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» всіх спеціалізацій. КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: М.М.Дученко, Ю.О.Єрешко, О.А.Шевчук. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 108 с.
2. Яшишена В.В. Еволюція грошей та їх сутність. URL: <http://surl.li/gmgaj>.
3. Гроші та кредит : підручник, за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892с.
4. Е-гривня – цифрові гроші Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/e-hryvnia>

СОКОЛ Х.Я., здобувач вищої освіти

ІЩУК Л.І., к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА В УКРАЇНІ НА ТЛІ ВІЙНИ : ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Актуальність. Грошово-кредитна система більшості країн складається з банківської системи та системи небанківських кредитних установ. Задля того, щоб діяльності кредитної системи була ефективною та дієвою потрібна дворівнева структура її побудови. Перший рівень – це центральний банк, другий – небанківські кредитно-фінансові установи. Дана організаційна структура дозволяє ефективно регулювати діяльність між різними ланками кредитної системи. В Україні вже сформована грошово-кредитна система, яка включає в себе Національний банк України, комерційні банки і спеціалізовані кредитно-фінансові інститути.

Результати дослідження. 24 лютого 2022 року всі суб'єкти української економіки зіткнулися з непередбачуваними викликами, що були спричинені повномасштабним вторгненням російських військ на територію України. Фінансовий сектор добре адаптувався до складних умов воєнного стану завдяки злагодженій роботі уряду, зокрема, Міністерству фінансів України, Національному банку України, податковій та митній службі України, які зуміли працювати, як єдиний механізм і налагодити основні фінансові процеси. На сьогоднішній день, грошово-кредитна система України являє собою певний механізм перерозподілу та накопичення фінансів, який потребує вдосконалення. Серед основних проблем сучасної монетарної політики можна виділити наступні:

1. Високий рівень видатків держави. За офіційно оприлюдненою інформацією, упродовж березня видатки державного бюджету зросли до 184, 4 млрд грн, що на 78,6 млрд грн більше видатків за лютий місяць. Це пов'язано з необхідністю фінансової підтримки внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців та їх сімей, здійснення виплат сім'ям загиблих, фінансування потреб сектору безпеки та оборони [2, 507];

2. Доларизація економіки через недовіру до національної грошової одиниці, її девальвацію та інфляційні очікування;

3. Зростання державного боргу;

4. 122 місце у рейтингу найбільш корумпованих країн світу, що спричиняє відчуження України на світовому ринку. Новий прояв корупції в Україні є її особливим різновидом – корупцією кризового типу, яка з однієї сторони породжена соціальною кризою, а з іншої – є причиною цієї ж кризи, що в результаті не дає змогу провести будь-яку реформу в країні, тому що вона втратить своє значення [5, 109];

5. Мала частка золотовалютних резервів;

6. Високий рівень готівкових коштів в структурі грошової маси України, що зумовлено відтоком коштів з депозитів банківської системи та їх трансформацією в готівку. Це ускладнює можливість ефективної реалізації та дієвого використання інструментів грошово-кредитної політики [4, 264];

7. Сильним потрясінням стало повномасштабне вторгнення військ РФ на територію України 24 лютого 2022 року. Таким чином, доки ззовні країну руйнує воєнна агресія, зсередини стався відчутний обвал курсу, який супроводжувався інфляційним тиском;

8. Підвищення облікової ставки. До війни облікова ставка НБУ складала 10 %. В червні НБУ ухвалив рішення про підвищення облікової ставки до 25% річних, тобто у 2,5 рази. Думається, найближчим часом це може призвести до зростання ставок як за депозитами так і за кредитами. Деякі банки вже почали підіймати ставки за депозитами, щоб замінити значні обсяги кредитів рефінансування [3].

На основі виділених проблем, можна запропонувати наступні шляхи для їх вирішення та покращення стану грошово-кредитної системи в цілому:

1) Підвищувати ефективність антикорупційних органів в Україні, таких як НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції), НАБУ (Національне антикорупційне бюро України), САП (Спеціалізована антикорупційна прокуратура) та ін. [5, 110];

2) Збільшення частки міжнародних резервів з метою підвищення фінансової безпеки держави та прогнозування можливих ризиків задля захисту від коливань валютного курсу;

3) Проведення ефективної політики щодо управління державним боргом, яка буде спрямована на оптимальне використання залучених коштів, своєчасне погашення заборгованості, мінімізації нових боргів;

4) Оптимізація рівня облікової ставки, як забезпечення цінової стабільності, зниження вартості кредитних ресурсів, що сприятиме розвитку та покращенню фінансового стану суб'єктів господарювання, населенню, держави в цілому;

5) Ефективна реалізація політики інфляційного таргетування. Так як центральний банк може сприяти економічному зростанню шляхом підтримання низького рівня інфляції. Це дасть змогу стабілізувати ситуацію на грошово-кредитному ринку, знизити процентні ставки по кредитах та депозитам, сприятиме росту реальних доходів населення та підприємств, покращить інвестиційну привабливість країни та підвищить довіру до банківської системи в цілому [4,265];

6) Варто розглянути можливість проведення грошової реформи, оскільки наявність незабезпеченої грошової маси, спекулятивні збагачення та інші негативні фактори можуть призвести до гіперінфляції [1, с. 1134].

Висновки. Отже, грошово-кредитна система України в умовах війни зіткнулася з найбільшими труднощами, які призвели до суттєвих втрат. Водночас фінансова система показала себе ефективною та стійкою до складних

випробувань й змогла втриматися у перші дні війни, швидко адаптуватися до воєнного стану. Попри те, що йде війна, економіка працює. Фінансування армії, соціальна допомога, державні виплати – це стимул для громадян аби надалі працювати в країні і покращувати становище України, мета – зберегти державні цінності та допомагати армії, яка допоможе нам.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко Н.О., Дорошенко О.Г. Першочергові заходи та шляхи реанімації економіки України у військовий час. Львів. 2022. С. 1128-1135.
2. Зубенко О. Забезпечення стійкості фінансової системи України за рахунок фінансової допомоги в умовах воєнного стану: збірник тез Міжнародного конгресу «Фінанси, економіка, право vs війна» (м. Ірпінь, 27 квітня 2022 р.), Ірпінь, 2020. С.507-509.
3. Національний Банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 18.02.2023).
4. Рубежанська В.О., Лисянська В.С., Грошово-кредитна політика України: сучасний стан, перешкоди реалізації та ефективні шляхи оптимізації. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості» (м. Київ, 19 квітня 2019 р.) Київ, 2019. С. 263-266.
5. Танасієнко Н., Заболотна С. Грошово-кредитна система в Україні: проблеми і перспективи розвитку на тлі війни. Науковий вісник Хмельницького національного університету . Серія: *Економічні науки*. 2022. № 5. С. 108-111.

СХІДНИЦЬКА Г. В., к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Львівський національний університет природокористування, м. Дубляни

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Актуальність. Банківський сектор економіки України в сучасних умовах функціонування переживає не легкі часи, оскільки існуючий військовий стан не міг оминати цієї сфери. Треба відмітити, що банківська справа непогано справляється з безпрецедентною кризою, яка затягнулася від початку коронавірусної пандемії, а повномасштабна війна росії з Україною також внесла свою лепту в дестабілізацію фінансового сектору економіки. Сьогодні перелік банківських послуг не такий широкий і може використовуватися клієнтами лише в тій мірі, яка не ставить під загрозу безпеку клієнтів та працівників банків.

Результати дослідження. Як відомо, запас високоліквідних активів виступає гарантією стабільного рівня ліквідності банківського сектору, а також стримує відтік грошових заощаджень фізичних та юридичних осіб. Проте, на разі маємо справу із новими викликами, зумовленими реаліями притоку фінансових ресурсів на рахунках в банках. Ризики прибутковості та капіталу будуть ключовими середньостроковими ризиками банківського сектору. Військовий стан в країні і її наслідки вже сьогодні можуть вилитися у змінах структури капіталу та від'ємним значенням. За прогнозами Національного банку України очікуються показники діяльності банків із негативною динамікою до кінця 2022 р. Така ситуація пояснюється військовим станом і особливостями функціонування банківського сектора економіки в цих умовах. На цій основі доцільно пом'якшити регуляторні вимоги до банківських установ. На думку експертів доцільним буде ведення такої політики Національного банку України до 2023 року.

Поряд з тим, банківська система успішно адаптувалася до роботи в умовах воєнного часу та продовжує функціонувати відносно добре. Структурними одиницями фінансової системи реалізуються плани безперервної діяльності та плани відновлення в повній мірі, позаяк це допомагає ефективно здійснювати ними операційну діяльність у тих регіонах, де не проходять активні бойові дії. Досвід віддаленої роботи в періоди ковідних локдаунів виявився корисним для банків.

Ситуація, в якій опинилася Україна, диктує умови діяльності Національного банку України, а саме встановити ліміти на зняття готівки, які на сьогодні становлять 100 000 грн для гривневих рахунків та 30 000 грн для валютних рахунків (в еквіваленті) [1]. Ліміти на безготівкові платежі не запроваджувалися, бізнес та фізичні особи можуть без обмежень робити перекази в межах України.

Позитивним моментом у діяльності банківської сфери в сучасних умовах

функціонування є те, що платіжні системи працюють належним чином. Супермаркети, заправні станції та аптеки приймають платежі банківськими картами. Безготівкові платежі подекуди є єдиним доступним способом оплати в тих регіонах, де доставка готівки ускладнена. Малі та середні підприємства все ж часто надають перевагу готівковим розрахункам клієнтів.

Проте, позитивними моментами у функціонуванні банківських установ на тих територіях, де це безпечно, доцільно посилити захист банківських даних. На цій основі Національний банк України в терміновому порядку дозволив банкам зберігати інформацію в хмарних сховищах, розташованих у ЄС, США, Великобританії, Канаді. Така можливість знижує ризики втрати даних у разі фізичного пошкодження серверів із інформацією в Україні.

Навіть у надскладних умовах діяльності банківський сектор залишається ліквідним як у гривні, так і в іноземній валюті. База фондування від початку війни була досить стабільною. Посадовці НБУ повідомили, що за період з 24 лютого до 15 березня 2022 р. гривневі кошти фізичних осіб у банках виросли на 16% завдяки виплатам зарплат та соціальних платежів. Водночас витрати домогосподарств та зняття ними готівки суттєво знизилися під час війни. Кошти юридичних осіб скоротилися на 5% як у гривні, так і в іноземній валюті. Структурні одиниці банківської системи наразі почуваються комфортно в частині ліквідності завдяки дуже великим запасам високоякісних ліквідних активів (ВЛА), які вони акумулювали до початку війни. Лише у двох банків норматив покриття ліквідністю (LCR) був меншим за 150% (мінімальна регуляторна вимога – 100%), а в більшості банків він перевищував 200% перед початком війни [1]. Проте в майбутньому не можна виключати, що чисті відтоки коштів із банків зростуть. Надходження на рахунки клієнтів будуть зменшуватися через суттєве зниження ділової активності та зростання безробіття. Банки можуть використовувати стандартні доступні інструменти рефінансування, забезпечені урядовими цінними паперами. Додатково НБУ надав банкам можливість отримувати незабезпечені кредити рефінансування обсягом до 30% коштів домогосподарств, які банки тримали до війни.

Кредитування як банківський продукт в сьогоденних умовах господарювання для малого та середнього бізнесу є «ковтком свіжого повітря», а для суб'єктів господарювання аграрного профілю – необхідністю. Невелика кількість банківських установ, як правило, держаних, має можливість знизити відсоткові ставки для сільськогосподарських підприємств. Такий підхід в рамках стимулювання розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва допоможе збільшувати рівень зайнятості на селі та доходи громадян, наповнювати бюджет держави та зміцнювати продовольчу безпеку нашої країни.

Незважаючи на військовий стан АТ «Ощадбанк» активно кредитує, зокрема, і аграрний сектор. Наприкінці березня 2022 р., після першого місяця війни, банк за доручення Кабінету Міністрів України активно розпочав фінансування аграрного сектору, оскільки сільськогосподарські

товаровиробники не мають права зупинятись навіть у воєнний час.

Приємним моментом є той факт, що кредитні ресурси сьогодні видається навіть в тих областях, де українські захисники відбивали та відбивають атаки ворога. АТ «Ощадбанк» профінансував посівну кампанію, в т. ч. надаючи кредитні ресурси на придбання агротехніки. Допомогою таким суб'єктам господарювання є те, що залучають фінансові ресурси аграрії під 0 відсоткову ставку. Загалом, у період посівної АТ «Ощадбанк» профінансував аграріїв на суму близько 4 млрд. грн., в т. ч. для аграрії Львівщини отримали фінансову підтримку від АТ «Ощадбанк» на суму майже 200 млн. грн. Слід зауважити, що в порівнянні з минулими роками, у 2022 році, для сільськогосподарських товаровиробників фінансування від банків є більш доступним, своєчасним а головне надавалось на дуже привабливих умовах.

За рахунок плідної співпраці впродовж останніх років АТ «Ощадбанк» із представниками малого та середнього бізнесу, сформувалося розуміння специфічних умов функціонування цього сектору економіки України. Це допомагає і надалі допомагати на належному рівні забезпечити посівну кампанію аграріями нашого регіону, позаяк володіє керівництво банку реальною ситуація. Щодо фінансового стану функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

Упродовж 2017-2022 рр. на Львівщині спостерігається позитивна динаміка результатів їх діяльності - з кожним роком збільшуються посівні площі, зростає врожайність сільськогосподарських культур та поголів'я тварин через фінансові можливості придбання на умовах фінансового та оперативного лізингу сучасної високотехнологічної спецтехніки.

Загалом, більшість банківських установ у 2022 р. запропонували клієнтам кредитні канікули. Це було не вимогою закону, а добровільним рішенням самих банків. Кожен банк може пропонувати клієнтам такі умови кредитних канікул, які вважає найприйнятнішими. Найбільш типовий підхід полягає у відтермінуванні повернення основної суми кредиту та суттєвому зниженні процентів за кредитом до кінця травня. Деякі банки тимчасово встановили за споживчими кредитами символічну ставку на рівні 0,1%. Багато великих банків (проте не всі) залишили кредитні ліміти доступними для своїх роздрібних клієнтів [1].

Однак, стосовно фінансового результату, ряд банківських установ зустрінеться із серйозними викликами сьогодні. Констатуємо, що комісійні доходи дуже різко впали від початку війни через зниження ділової активності та обсягів платежів. Після завершення кредитних канікул банки отримають великі обсяги заявок на проведення реструктуризацій. Також багато клієнтів ймовірно повідомлять про неможливість обслуговувати кредити через шкоду, яку війна завдала їхньому бізнесу [1].

Висновки. Отже, підводячи підсумок проаналізованій ситуації, за оптимістичними прогнозами, що навіть у разі швидкого закінчення війни банки змушені будуть визнати суттєві збитки від втрати матеріальних активів та від

знецінення кредитного портфелю. Ці збитки з'їдять капітал банків. Національному банку України слід буде дотримуватися політики регуляторних послаблень для банків та дозволяти їм працювати навіть у разі, якщо ті порушуватимуть нормативи ліквідності та капіталу.

Список використаних джерел:

1. Про фермерське господарство. Закон України № 973-IV від 19 черв. 2003 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
2. Паращук О. Реорганізація фермерського господарства шляхом приєднання до ТОВ: алгоритм дій від юриста. *Все про бухгалтерський облік*. 2020. № 5. С. 28-31.

ТИГАРЕНКО І. О., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ТОЦЬКА О. Л.**, д.е.н., доцент,
 професор кафедри фінансів
 Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Актуальність. Освіта відіграє велике значення для політичного та соціально-економічного розвитку країни. На сьогодні пріоритетність освіти, що визначається державою, повністю висвітлює економічний і соціальний рівень нації. Адже країна, яка має систему освіти відповідно до сучасних стандартів, може мати визнання у світі та посідати гідне місце. Тому для України є важливим завданням забезпечити конкурентоспроможність системи освіти та зберегти потенціал у теперішніх реаліях, які спричинені військовою агресією сусідньої країни.

Якість і конкурентоспроможність освітніх послуг вимагає достатнього обсягу фінансування та залежить від їх джерел, форм і методів, які для цього використовуються. На сьогодні основним джерелом фінансування освіти залишаються кошти державного та місцевих бюджетів, адже саме державі належить пріоритет у формуванні, реалізації та модернізації освітньої політики. Однак доцільно зазначити, що війна вплинула на скорочення видатків державного бюджету на забезпечення освітньої та наукової сфер.

Результати дослідження. Динаміку видатків на фінансування освіти у зведеному бюджеті України подано в табл. 1.

Таблиця 1

Видатки зведеного бюджету України на освіту у 2019–2022 рр.

Показник	Сума, млн грн	Видатки на освіту у % до загальних видатків
2019		
Видатки бюджету:	1 370 113,0	X
з них на освіту	238 757,4	17,43
2020		
Видатки бюджету:	1 595 289,7	X
з них на освіту	252 283,1	15,81
2021		
Видатки бюджету:	1 844 377,7	X
з них на освіту	312 914,6	16,97
2022		
Видатки бюджету:	2 555 396,2	X
з них на освіту	247 080,9	9,67

Джерело: [1].

Проаналізувавши дані щодо фінансування освіти за останні роки, можемо побачити, що з 2019 по 2021 р. спостерігалася тенденція до зростання витрат на

освіту. Однак частка видатків на освіту в 2020 р., порівняно з 2019 р., знизилася на 1,62 %. У 2022 р. загальні видатки зведеного бюджету України значно збільшилися та становили – 2 555 396,2 млн грн, проте видатки на освіту значно зменшилися та склали 9,67 %. Основною причиною такого спаду є повномасштабне вторгнення в Україну ворожих військ, що зумовило збільшення видатків на оборону країни.

У Держбюджеті України на 2023 р. на МОН України загалом передбачено видатків на суму 142,8 млрд грн (Апарат Міністерства освіти і науки України; Державна служба якості освіти; Національна комісія зі стандартів державної мови; субвенції).

Зокрема, видатки Державного бюджету на Апарат МОН України склали 52,3 млрд грн, з них:

- 36,3 млрд грн – на підготовку кадрів закладами вищої та фахової передвищої освіти;
- 4,2 млрд грн – на виплату економічних стипендій;
- 0,5 млрд грн – для забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

Загальнодержавні видатки (субвенції) становлять 90,3 млрд грн. Тут додалися дві нові субвенції:

- на облаштування безпечних умов у школах (облаштування укриттів, а саме: закупівлю необхідного обладнання, меблів у приміщення для проведення уроків) – 1,5 млрд грн;
- на придбання шкільних автобусів (важливий захід для подальшого впровадження реформи Нової української школи) – 1 млрд грн.

Варто відмітити скорочення фонду стипендій у 2023 р. до 4,2 млрд грн. Поясненням такого спаду може бути зменшення вступників, що пов'язано з повномасштабною війною. Щодо видатків на фахову передвищу освіту, то вони теж зменшилися на 1 млрд грн порівняно з минулим роком [2; 4].

У 2023 р. певна частина видатків буде направлена на розвиток дистанційної освіти, оскільки зараз це досить актуально: частина школярів і студентів залишаються за кордоном, а також не всі, хто перебуває на території України, можуть відвідувати заняття очно. Це полягає не лише в закупівлі техніки для працівників, але й у використанні новітніх технологій і загалом переосмисленні сприйняття дистанційної освіти.

За державними видатками на освіту у ВВП Україна вважається одним із лідерів у світі. В Україні з прийняттям Закону України «Про освіту» [3] відбулося законодавче «фіксування» (ст. 78): держава має обов'язок асигнувати кошти на цей напрям не менше 7 % ВВП. Такий крок може свідчити про посилення неефективності витрати фінансів, за ліквідування якого бореться реформа освіти.

Протягом тридцяти років у нашій країні вже сформовано нові інституційні засади задля розвитку сфери освіти, створено відповідне правове поле, також є

необхідні управлінські організації, мережі закладів освіти різного рівня, розвинені навчальний й управлінський інструментарій, у тому числі і фінансовий, який сукупно визначає поступ української освіти, її рух до освітнього європейського простору [5].

Висновки. Отже, можемо зробити висновки, що варто результативніше використовувати інструментарій фінансування складових освіти навіть під час війни для успішної реалізації освітньої трансформації. Фінансування, яке використовується для освітніх послуг, має повністю забезпечувати розвиток освіти та її покращення, що в подальшому зможе забезпечити загалом розвиток України та допоможе швидше відновитися у суспільно-економічній сфері в післявоєнні роки.

Список використаних джерел:

1. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 28.01.2023).
2. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03 листоп. 2022 р. № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 30.01.2023).
3. Про освіту: Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19> (дата звернення: 28.01.2023).
4. Профспілка працівників освіти і науки України. URL: <https://pon.org.ua/> (дата звернення: 28.01.2023).
5. Лондар С. Л. Удосконалення фінансування системи освіти України як передумова успішного реформування: монографія. Київ: ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2021. 274 с.

ТКАЧУК А. М., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **БОДНАР О. А.**, к.е.н.,
 доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
 Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність. Сучасні підходи розвитку економіки зумовлюють виявлення та пошук нових способів забезпечення фінансової безпеки та захист інтересів пов'язаних осіб. Фінансова безпека включає зокрема і банківську систему, що зумовлює забезпечення фінансової безпеки окремих банківських установ. Забезпечення такої безпеки окремих банківських установ у період цифровізації вимагає створення та розвиток конкурентних переваг і новітніх технологій у банківських установах з метою забезпечення більш ефективної реалізації банківських товарів та послуг. Проте, інноваційні цифрові можливості породжують також і нові загрози, що потребують розробки підходів до оцінки, аналізу й інструментів управління.

Питанням дослідження фінансової безпеки банківських установ в умовах цифровізації присвячено увагу у працях таких вчених: Гаряга Л. О., Куліш Р. Р. [1], Барановський О., Бланк І., Сіренко Н.М, Полторак А.С. [2] та інші.

Метою роботи є аналіз фінансової безпеки банківської установи в умовах цифровізації економіки, а також виявлення можливостей та загроз оцінки фінансової безпеки банківських установ.

Результати дослідження. Ефективний розвиток та діяльність банківських установ відбувається на основі виникнення інноваційних цифрових технологій, що впроваджують значні зміни у функціонування банківської діяльності, а також створюють новітні можливості та загрози.

Для дослідження сильних та слабких сторін, а також загроз та можливостей банківської діяльності в умовах цифровізації, що чинять вплив на їх фінансову безпеку, проведено SWOT-аналіз (табл. 1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз банківської діяльності в умовах цифровізації

Сильні сторони	Ваговий коефіцієнт (ВК)	Експертна оцінка (ЕО)	ВК* ЕО	Слабкі сторони	Ваговий коефіцієнт (ВК)	Експертна оцінка (ЕО)	ВК* ЕО
1. Збільшення ефективності здійснення діяльності	0,4	9	3,6	1. Зменшення кількості робочих місць	0,4	9	3,6
2. Швидкість обробки інформації	0,3	9	2,7	2. Залежність від електронного постачання	0,3	9	2,7

Сильні сторони	Ваговий коефіцієнт (ВК)	Експертна оцінка (ЕО)	ВК* ЕО	Слабкі сторони	Ваговий коефіцієнт (ВК)	Експертна оцінка (ЕО)	ВК* ЕО
3. Залучення нових клієнтів	0,3	9	2,7	3. Зростання витрат на обладнання	0,3	7	2,1
Всього:			9,0	Всього:			8,4
1. Ефективність надання банківських товарів та послуг	0,4	9	3,6	1. Загроза кібератаки, вірусів	0,4	9	3,6
2. Відповідність новітнім умовам ринку	0,3	9	2,7	2. Загроза втрати даних	0,4	9	3,6
3. Конкурентоспроможність на ринку	0,3	9	2,7	3. Загроза втрати конфіденційності інформації	0,2	9	1,8
Всього:			9,0	Всього:			9,0

Джерело: власна розробка автора

Нами було встановлено, що такі категорії, як: сильні та слабкі сторони, а також загрози мають однакову кількість балів та становлять 9.0. Серед сильних сторін особливого значення набуває показник збільшення ефективності здійснення діяльності, що забезпечить підвищення кількості здійснення послуг банківською установою для клієнтів, що в свою чергу приведе до залучення нових клієнтів.

Серед можливостей найбільшого значення має показник ефективності надання банківських товарів та послуг. Даний показник говорить про ефективність обслуговування клієнтів банківськими установами шляхом впровадження інноваційних технологій в дану сферу.

Загрози мають два важливих показника по балах, загроза кібератак, вірусів та загроза втрати даних. Обидва показника взаємозв'язані і є важливими для будь-якої банківської установи, оскільки це забезпечує довіру до банківської установи і безпеку власних коштів клієнтів, що обслуговуються.

Слабкі сторони склали меншу кількість балів (8,4), серед яких зменшення кількості робочих місць мають важливий характер економічної безпеки не лише для банківської сфери, а для країни в цілому, що постає важливим фактором забезпечення робочих місць працездатного населення України.

Висновки: Проведений SWOT-аналіз показує про виявлення надмірних можливостей процесу цифровізації на банківську діяльність України, проте, також появу загроз, таких як вірусні та хакерські атаки, а також відтік інформації про клієнтів банківських установ, що тягне за собою високий ступінь ризику. Під час впровадження цифрових технологій потрібно дбати про забезпечення систем захисту банківської установи, що дасть можливість

забезпечити її фінансову безпеку в умовах цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Горяга Л. О. Куліш Р. Р. Фінансова безпека банківської діяльності в умовах цифровізації. *Проблеми економіки*. 2019. №4. С. 163–171.
2. Sirenko N., Atamanyuk I., Volosyuk Yu., Poltorak A., Melnyk O., Fenenko P. Paradigm changes that strengthen the financial security of the state through FINTECH development. 11th International IEEE Conference Dependable Systems, Services and Technologies (DESSERT). Kyiv, Ukraine. 2020. pp. 110-116.

ТКАЧУК Н.М., к.е.н, доцентка,

доцентка кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ БАЗОЮ БАНКУ: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ

Актуальність. Процес реалізації банками України свого функціонального призначення як фінансового посередника, основного учасника фінансового ринку та неодмінного атрибута ринкової економіки потребує певних засобів (ресурсів). Це вимагає від банків нарощування обсягів ресурсної бази, оптимізації її структуру, а також вдосконалювати методів управління.

Результати дослідження. Стабільний розвиток економіки значною мірою залежить від обсягів сформованих банківських ресурсів, оскільки саме вони є підґрунтям для зростання інвестиційної активності в країні, подолання економічної кризи, а також інтеграції банківської системи у світове співтовариство. В свою чергу розвиток банківської системи ґрунтується на дотриманні усіх законодавчих та нормативних вимог щодо її функціонування. З огляду на це вважаємо за доцільне виділити ресурсну базу в діяльності банків, оскільки саме вона забезпечує дотримання банківською установою всіх необхідних економічних нормативів, сприяє досягненню банком достатнього рівня залучення ресурсів, є основою його фінансової стійкості та подальшого розширення діяльності.

Ресурсну базу банку слід розглядати як частину банківських ресурсів, мобілізованих на фінансовому ринку, які знаходяться у володінні та розпорядженні банку на визначений момент часу і які здатні створити умови та забезпечити можливості банку щодо проведення прибуткової діяльності, подальшої акумуляції коштів і підтримання банківської ліквідності [1]. Відтак, складовими ресурсної бази банку є: власний капітал і залучені ресурси банку, які використовується ним для формування обов'язкових резервів та здійснення своєю господарської діяльності.

Управління ресурсною базою банку являє собою сукупність етапів управлінського процесу, що передбачає впорядковану послідовність дій з формування та розміщення його ресурсів із застосуванням методичного інструментарію управління. Процес управління ресурсною базою банку покликаний забезпечити, в кінцевому підсумку, оптимальну структуру банківських ресурсів, яка б комплексно враховувала прибутковість, ліквідність і ризик банку.

У сфері управління ресурсами банків використовують підхід до аналізу формування ресурсної бази, що передбачає врахування топ-менеджерами характеристики методів та інструментів для забезпечення розвитку ресурсних можливостей банку.

Для оцінки сучасного стану управління ресурсною базою банку (процесами формування її складових елементів) необхідний, передусім, їх аналіз, який варто розпочати з аналізу джерел формування ресурсної бази: власних і залучених ресурсів. Отже, розглянемо формування ресурсної бази на прикладі системно важливого банку з державно участю у власному капіталі, який входить у першу п'ятірку банків України - ПАТ АБ «Укргазбанк» (табл. 1). Це дозволить виявити кількісне та якісне співвідношення складових ресурсної бази банку й на цій основі оцінити ефективність управління формуванням ресурсною базою банку.

Таблиця 1

Розвиток ресурсної бази ПАТ АБ «Укргазбанк» у 2017-2021 рр. [2-3]

Показники	Роки					Відхилення, (+,-) 2021р. до 2017р.
	2017	2018	2019	2020	2021	
Ресурсна база, млн. грн.	80155,0	92368,1	127563,6	151660,9	130263,4	+50108,4
Власний капітал, млн. грн.	5625,3	5756,0	8281,1	8548,8	11630,9	+6005,6
Питома вага власного капіталу в ресурсній базі, %	7,0	6,2	6,5	5,6	8,9	+1,9
Статутний капітал, млн. грн.	13318,6	13318,6	13318,6	13318,6	13318,6	0,0
Частка статутного капіталу у власному капіталі банку, %	236,9	231,4	160,8	155,8	114,5	-122,4
Залучені ресурси, млн. грн.	32882,0	42072,1	46937,6	134231,2	58921,7	+26039,7
в тому числі:						
- кошти НБУ	414,1	4303,8	-	-	4699,9	+4285,8
- кошти інших банків	145,3	180,2	162,4	2505,2	263,6	+118,3
- кошти юридичних осіб	23807,0	27320,3	34589,4	96045,7	37458,6	+13651,6
- кошти фізичних осіб	7922,7	9137,3	10891,5	29767,0	13621,0	+5698,3
- інші ресурси	592,9	1130,5	1294,3	5913,3	2878,6	+2285,7
Відношення власного капіталу та залучених ресурсів банку, %	17,1	13,4	17,6	6,4	19,7	2,6

Як видно з даних табл. 1, ресурсна база ПАТ АБ «Укргазбанк» сформована за рахунок власного капіталу та залучених ресурсів. При цьому, питома вага власного капіталу становила на кінець звітної періоду майже 9%, що на 2% більше, аніж у 2017р. і на 3,3% більше, аніж у 2020р. Зауважимо, що розмір частки власного капіталу банку в його ресурсній базі цілком відповідає загальноприйнятим нормам. Питома вага залучених ресурсів у ресурсній базі банку становить 88,5% у 2020р., близько 37-45,5% у 2017-2019р і 2021р. Відбулося також кількісне зростання залучених ресурсів банку за 2017-2021рр. на 26039,7 млн. грн. або на 179,2%, але порівняно з 2020р. відбулося зменшення на 56,1%. Варто відмітити суттєве збільшення обсягів коштів, які надішли від НБУ в 2021р. в розмірі 4699,9 млн. грн., тоді як у 2019-2020рр. таких ресурсів у банку не було взагалі. У 2021р. відбулося суттєве скорочення депозитів як фізичних осіб, так і юридичних осіб порівняно з 2020р., також зменшилися кошти інших банків, які були залучені ПАТ АБ «Укргазбанк» та обсяги інших залучених ресурсів.

У загальних обсягах власного капіталу ПАТ АБ «Укргазбанк» частка його статутного капіталу перевищує відмітку 100%, зокрема: на кінець 2021р. становила 114,5%, а на кінець 2017р. – 236,9% - відбувається щорічне зниження частки за незмінного розміру статутного капіталу в 13318,6 млн. грн. Це свідчить про незначні збільшення обсягів власного капіталу, зокрема, за досліджуваний період - на 6005,6 млн. грн. Суттєве перевищення частки статутного капіталу у власному капіталі банку відмітки 100% свідчить про те, що банк має збитки поточного року, розмір яких і зменшив обсяги власного капіталу, тому розмір статутного капіталу банків перевищує розмір їх власного капіталу. Співвідношення власного капіталу та банківських зобов'язань у ресурсній базі банку на кінець 2021р. становило майже 20%, що зумовлено суттєвим зменшенням залучених ресурсів і збільшенням власного капіталу банку. Отже, основою формування ресурсної бази ПАТ АБ «Укргазбанк» є депозитні ресурси, зокрема кошти юридичних і фізичних осіб і кредити інших банків. Депозити є зобов'язаннями банку перед вкладниками, тобто «чужими» ресурсами, причому банк отримує їх не на безоплатній основі, а за певну плату, якою виступає депозитна ставка з її диференціацією за строками вкладів і категорією клієнтів.

Висновки. Серед основних тенденцій розвитку ресурсної бази банку виходячи з отриманих нами результатів дослідження, варто виділити:

- збільшення в абсолютному виразі всіх показників ресурсної бази банків;
- поступове (хоча недостатнє) підвищення рівня капіталізації банку;
- посилення в умовах військових дій захисної функції власного капіталу як гаранта захисту інтересів вкладників та кредиторів банку.

У процесі управління ресурсною базою ПАТ АБ «Укргазбанк» повинен враховувати всі аспекти, що впливають на формування залучених ресурсів:

- фінансово-економічні показники (обсяг і структура коштів; величина доходів, витраті прибутку; структура і джерела надходження коштів);
- організаційні умови (генеральна стратегія, банку; рівень фінансового менеджменту і кваліфікація банківського персоналу);
- технологічні параметри (розробка й упровадження нових банківських продуктів і послуг).

Тому перспективи подальшого розвитку формування ресурсної бази ПАТ АБ «Укргазбанк» полягатимуть у пошуку надійних джерел нарощення власного капіталу та напрямів удосконалення надання банком депозитних послуг з використанням ефективних маркетингових заходів, управління відсотковою політикою та запровадженням новітніх банківських послуг клієнтам.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О.В., Галіцейська Ю.М. Теоретичні та прикладні аспекти реалізації банками ресурсної політики Тернопіль, 2012, Вектор. 208 с.
2. Дані наглядової статистики. Згруповані балансові залишки URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>
3. Річний фінансовий звіт АБ «Укргазбанк» за 2017-2021 роки. URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/file/otchet_2019.pdf

ТРЕГУБЕНКО В. В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ДРАНУС В. В.**, к.е.н,
 доцент кафедри фінансів та кредиту,
 Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

ПРОБЛЕМИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Страховий ринок - важлива складова фінансової системи будь-якої країни. Процес функціонування страхового ринку України супроводжується низкою таких проблем, як недосконалість державного регулювання ринку фінансових послуг, кризовий стан національної економіки, недостатній рівень впровадження інновацій страховими компаніями, недовіра з боку споживачів страхових послуг тощо. За такої ситуації страховий ринок України не може повноцінно виконувати свої економічні функції. Зазначене зумовлює необхідність пошуку шляхів прискорення розвитку національного страхового ринку, що сприятиме подоланню негативних проявів ризиків господарювання та зростанню національної економіки в цілому.

Результати дослідження. В останні роки показники функціонування страхового ринку в Україні лише погіршуються. З кожним роком кількість страхових компаній зменшується (табл.1).

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні 2019–2022 рр.

Роки	2019	2020	2021	Станом на 01.09.2022
Загальна кількість страхових компаній	233	210	155	140
у тому числі: СК «life»	23	20	13	13
СК «non-life»	210	190	142	127

Джерело: сформовано автором на основі [1], [2]

У 2022 році кількість страхових компаній зменшилася на 40% відносно 2019 року, що є загрозливою ситуацією для ринку страхування. Кількість страхових компаній, що надають страхування життя становить лише 13 станом на 01.09.2022 року. За показником проникнення страхування можна також сказати про слабкий розвиток страхового ринку (табл.2)

Таблиця 2

Проникнення страхування

Роки	2019	2020	2021
Валові премії страхування, млн. грн	53 001,2	45200,0	48894
Реальний ВВП, млн. грн	3674214	3827941	4363582
Проникнення страхування, %	1,44	1,18	1,12

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі [3], [4]

Показник проникнення страхування розраховується як співвідношення валових страхових премій до ВВП. Він показує фактично рівень страхового

захисту, а також у динаміці розвитку страхового ринку країни. За останні 3 роки частка валових страхових премій до ВВП не перевищувала навіть 1,5%, що є дуже низьким значенням показника, тоді як для ефективного розвитку ринку значення показника повинне бути в інтервалі від 8 до 12%.

Для вирішення цієї проблеми, по-перше, потрібно вжити заходів щодо відновлення довіри населення до страхування. Варто інформувати населення про ситуацію на ринку, про рівень контролю з боку держави та Національного банку. По-друге, покращити контроль за діяльністю страховиків з боку держави. По-третє, адаптувати вітчизняне страхове законодавство відповідно до норм та вимог європейського ринку. Впровадити інноваційні технології в галузі страхування та новітніх стандартів якості обслуговування в цій сфері; створити об'єднання страховиків з найважливіших проблем страхування [5]. Також покращити механізми підтримки страхових компаній за допомогою регулятора страхового ринку в особі НБУ.

Висновки. Отже, сучасний стан страхового ринку в Україні має негативну тенденцію розвитку. Ринок страхування занепадає, оскільки кількість страхових компаній щороку зменшується. Необхідно вже зараз запровадити певні дії для стабілізації ситуації та вирішення багатьох проблем. Найважливішими з них є відновлення довіри громадян до ринку страхування, підтримка страхових компаній державою, створення механізму підтримки страховиків.

Список використаних джерел:

1. Тарасенко Д. Л., Тарасенко О. Ю. Аналіз страхового ринку України. Економіка та суспільство. 2022. Випуск № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/>
2. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
4. Журнал про страхування «FORINSURER». URL: <https://forinsurer.com>
5. Сидорчук І. П.. Сучасний стан розвитку страхового ринку в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 1. С.130–133.

ХАЛАВЧУК А. І., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ДЖЕРЕЛЕЙКО С. Д.**, к.е.н, доцент,
 декан факультету управління, підприємництва та права,
*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
 м. Хмельницький*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Реалії сьогодення обумовлюють уточнення існуючих методик до проведення об'єктивного аналізу та оцінки фінансових результатів, як найважливішого критерію якості та результативності фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Раціональний аналіз фінансового результату, яким може бути прибуток або збиток, дає розуміння того, наскільки ефективно та прибутково здійснюється бізнесова діяльність підприємства та наскільки доцільно йому продовжувати свою фінансово-господарську діяльність. Таким чином, повноцінний розгляд та аналіз фінансових результатів підприємства є вкрай важливим, як для його власників, так і для менеджерів, оскільки саме зростання фінансових результатів розширює фінансовий, інвестиційний та виробничий потенціал господарюючого суб'єкта.

Різноманітність підходів та методик до проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства обумовлює необхідність їх поглибленого розгляду та порівняльного аналізу, з метою впорядкування та виявлення їх переваг та недоліків.

Результати дослідження. Розглянемо існуючі методичні підходи щодо проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Так, спершу розглянемо підхід, за яким формується аналітична таблиця, яка використовується надалі для оцінки та аналізу рівня прибутку та динаміки її показників. В якості інформаційної бази наповнення таблиці використовують дані Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід, форма 2), суб'єкта господарювання. Далі за результатами аналізу інформації, яка представлена в аналітичній таблиці формуються відповідні висновки [1].

Наступним кроком є аналіз залежності обсягу прибутку від зміни обсягу виробництва на підприємстві, який проводиться з використанням графічного або математичного методів. Застосування математичного методу дозволяє забезпечити точніший і більш достовірний результат. В свою чергу, графічний метод, більш наочний, оскільки представляє залежність показників обсягу виробництва, витрат, цін і прибутку.

Факторний аналіз прибутку дає можливість здійснити оцінку впливу різних факторів на динаміку фінансового результату, та раціонально організувати фінансово-господарську діяльність підприємства в подальшому, задіявши відповідні резерви підвищення ефективності виробництва та збуту.

Підсумковим етапом у розглянутій методиці є аналіз рентабельності, за допомогою якого оцінюється ефективність і окупність фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта, з урахуванням параметрів ринкового попиту й конкурентоспроможності реалізованої продукції (послуг, робіт). Інформаційною базою для цих цілей виступають Бухгалтерський баланс (Звіт про фінансовий стан, форма 1) та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід, форма 2), а також дані інших бухгалтерських облікових реєстрів.

Серед основних переваг розглянутої методики є докладний опис джерел інформації, необхідні кожному етапу дослідження, і навіть динамічний аналіз «Звіту фінансові результати». До недоліків можна віднести слабку адаптацію до ситуації з наявною інфляцією та обмеженому розгляді показників рентабельності.

Наступний методичний підхід до аналізу фінансової діяльності підприємства та її результативності, на першому етапі передбачає оцінку складу та динаміки прибутку. За даною методикою здійснюється аналіз в розрізі розгорнутої класифікації видів прибутку:

- 1) за видами діяльності (основна, фінансова, інвестиційна діяльність);
- 2) за елементним складом прибутку (валовий прибуток, чистий прибуток тощо);
- 3) за економічним змістом показника прибутку (економічний, бухгалтерський);
- 4) за характером оподаткування фінансового результату (оподатковуваний та неоподатковуваний прибуток);
- 5) за характером використання (нерозподілений та спожитий прибуток);
- б) залежно від інших факторів та умов [2].

Зазначена класифікація свідчить про відмінність безлічі видів прибутку, що виникають при різних господарських операціях, тому важливим є правильний вибір та розрахунок необхідного варіанту фінансового результату.

Далі за аналізованою методикою проводиться факторний аналіз прибутку від продажу, в розрізі, як усього асортименту підприємства, так і окремих номенклатурних позицій. Основними факторами, що впливають на показник фінансового результату, в даному випадку є: обсяг продажів (реалізації), структура товарного асортименту, собівартість та ціна реалізації продукції. Наступною дією є аналіз доходів та витрат фінансового характеру, а також визначення їх складу, структури та динаміки та впливу різних факторів на них.

Наступним етапом є проведення аналізу різних показників рентабельності підприємства (рентабельність продукції, рентабельність продажів, рентабельність активів, власного капіталу та ін.). Далі проводиться факторна оцінка обчислених показників рентабельності (прибутковості) як у цілому по підприємству, так і за окремими видами продукції, що випускається.

До основних позитивних рис даної методики можна віднести детальний розгляд окремих етапів аналізу прибутку, і навіть докладний аналіз показників

рентабельності, чіткий порядок їх розрахунку. Безперечною перевагою методики є можливість порівняння з попередніми часовими періодами та конкуруючими підприємствами.

Основним недоліком методики є необхідність розрахунку безлічі аналітичних показників, що може бути вирішено за допомогою застосування засобів обчислювальної техніки.

Ще одна методика аналізу фінансових результатів передбачає наступний порядок його проведення. Спочатку визначаються показники, що характеризують фінансові результати підприємства: виручка від реалізації продукції, валовий прибуток, чистий прибуток. Далі горизонтальний та вертикальний аналіз прибутку, розраховуються відповідні показники рентабельності, значення коефіцієнтів фінансового та операційного важелів. Це дає можливість точно визначити вплив позикових коштів та структури витрат на фінансові результати діяльності підприємства. На заключному етапі визначається ряд факторів (зовнішніх та внутрішніх), що впливають на оборотність поточних активів [3].

Основною перевагою даного методичного підходу є докладне вивчення інформаційної бази аналізу фінансових результатів – фінансової (бухгалтерської) звітності.

Як мінус представленої методики можна відзначити її узагальнений, розмитий характер, а також недостатній рівень проведення аналітичних процедур.

Висновки. Висвітлені методичні підходи складають методологічну основу та є підґрунтям для глибокого аналізу фінансових результатів господарюючих суб'єктів. Кожен з підходів заслуговує на увагу, оскільки методики хоч і схожі за своєю структурою, але є по суті різними.

Варто відзначити, що для більш об'єктивного результату варто використовувати кілька методик, проводячи порівняльний аналіз отриманих результатів. Це дозволить отримати більш якісний результат, що дасть можливість власникам та менеджерам підприємства приймати більш обґрунтовані рішення щодо використання резервів прибутку та планування своєї фінансово-господарської діяльності загалом.

Список використаних джерел:

1. Степаненко О.В., Єршова Н.Ю. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: сучасні підходи. *Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України матеріали наук: матеріали VIII Всеукр. практ. конф.*, (Одеса, 30 – трав. 2019 р.). Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2019. С. 133–134.
2. Соколова Л. В., Верясова Г. М., Соколов О. Є. Ретроспективний аналіз фінансових результатів функціонування суб'єктів господарювання України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 31. С. 376–385.
3. Фесенко В. В., Воронцова Л. А., Аналіз фінансових результатів підприємств України. *Ефективна економіка*. 2020. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/5.pdf (дата звернення: 05.03.2023).

ХОМЕНКО А. А., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ТЮТЮННИК Ю. М.**, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ АНАЛІЗУ

Актуальність. У літературних джерелах поняття фінансової стійкості по різному розглядається за напрямками [1, с. 120]:

- як стан підприємства, який характеризується мінімальним рівнем фінансового ризику, що пов'язаний із загальним капіталом, який суттєво впливає на можливості його розвитку і є в розпорядженні підприємства;
- як перевищення доходів над витратами, яке сприятиме стабільності та наявності джерел фінансування діяльності та розвитку підприємства;
- як здатність підприємства вчасно і в повному обсязі виконувати фінансові зобов'язання.

Результати дослідження. Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання розвиватися та функціонувати, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому й внутрішньому середовищах, які постійно змінюються, що гарантує його інвестиційну привабливість і платоспроможність [2, с. 136].

Загальний зміст фінансової стійкості узагальнено на рис. 1 [1, с. 120].

Рис. 1. Зміст поняття фінансова стійкість підприємства

Для управління фінансовою стійкістю потрібно розуміти одну головну складову – стабільна платоспроможність, за рахунок частини власного капіталу у складі джерел фінансування. Завдяки цьому підприємство має бути незалежним від негативних впливів ззовні, забезпечувати автономність від кредиторів [3].

Основною метою аналізу фінансової стійкості є визначення спроможності

підприємства протистояти дії внутрішніх і зовнішніх факторів. При цьому необхідно знайти відповіді на питання, щоб дійти до поставленої мети, а саме [4, с. 108]:

- як змінюється рівень цієї незалежності;
- настільки підприємство незалежне від зовнішніх джерел формування;
- чи відповідає стан джерел формування капіталу і майна завданням фінансово-господарської діяльності підприємства?

Діяльність підприємства показує комплекс подібних господарських процесів, які залежать від різних факторів, що класифікуються за різноманітними ознаками (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства [5]

Класифікаційна ознака	Група факторів	Характеристика
За інтенсивністю взаємодії	взаємопов'язані	фактори взаємопов'язані між собою, тобто реалізація одного фактору зумовила дію іншого
	невзаємопов'язані	фактори не взаємопов'язані між собою
За місцем виникнення	внутрішні	залежать від діяльності підприємства
	зовнішні	не залежать від діяльності підприємства
За важливістю результату	основні	значно впливають на фінансову стійкість підприємства
	другорядні	не значно впливають на фінансову стійкість підприємства
За характером впливу	екстенсивні	результатом впливу факторів є кількісний приріст результативного показника
	інтенсивні	результатом впливу факторів є якісний приріст результативного показника
За терміном використання	поточні	можуть сколивати фінансову стійкість підприємства у короткостроковій перспективі
	перспективні	можуть сколивати фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі
За способом виявлення	явні	можуть бути виявлені в результаті експрес-аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства
	сховані	можуть бути виявлені за поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства
За часом дії	постійні	фактори, характер впливу яких на фінансову стійкість підприємства з часом суттєво не змінюється
	змінні	фактори, характер впливу яких на фінансову стійкість підприємства постійно змінюється
За ступенем поширення	загальні	діють у всіх галузях економіки
	специфічні	діють в умовах окремої галузі економіки або підприємства
За можливістю	вимірювані	вплив факторів на фінансову стійкість

Класифікаційна ознака	Група факторів	Характеристика
виміру впливу		підприємства може бути кількісно оцінено
	не вимірювані	вплив факторів на фінансову стійкість підприємства не можливо кількісно оцінити
За структурою	прості	фактори не можливо розкласти на окремі елементи
	складні	фактори можуть бути проаналізовані за елементами
За колективом	суб'єктивні	залежать від діяльності юридичних та фізичних осіб
	об'єктивні	не залежать від діяльності юридичних та фізичних осіб
За властивостями явищ	кількісні	фактори відображають кількісну визначеність явищ
	якісні	фактори визначають внутрішні якості, ознаки та особливості явищ
За рівнем ієрархії	першого порядку	фактори безпосереднього впливу на фінансову стійкість підприємства
	другого порядку	фактори опосередковано впливають на фінансову стійкість підприємства

Висновки. Отже, можемо зазначити, що важливою ознакою фінансової стійкості підприємства є розвиток і вміння ефективно працювати в зовнішньому і внутрішньому економічному середовищі. Також важливим для підприємства є, якщо недостатня фінансова стійкість то може призвести до неплатоспроможності, якщо зайва буде то сприятиме то «зайвих» резервів і запасів, у зв'язку з цим виростуть видатки і буде спостерігатися недоотримання прибутку.

Список використаних джерел:

1. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз: нав. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.
2. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: нав. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
3. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776> (дата звернення: 01.03.2023).
4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434 с.
5. Павленко Л. Д., Шкромада Д. Ю., Соколенко К. О. Класифікаційна система факторів забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7041> (дата звернення: 01.03.2023).

ЦИМБАЛ А. І., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ТЮТЮННИК Ю. М.**, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

Актуальність. З розвитком ринкових відносин стрімко зростають потреби в соціальній, економічній та управлінській інформації. Кожен з нас, починаючи з найменших років життя, щодня зіштовхується з абсолютно різними економічними подіями. Це отримання заробітної плати, стипендії, купівля-продаж товарів, розподіл фінансів тощо. Такі економічні явища, як інфляція, податки, криза, безробіття, також істотно впливають на наші умови існування.

Економіка України є слабкою ланкою у всесвітній системі і сильно вразлива до кризових явищ. В умовах сьогодення, щоб убезпечити себе від того, на що підприємства можуть вплинути і навіть від того, на що не можуть, потрібно аналізувати свою діяльність, щоб якомога швидше виявити загрози та стабілізувати власний фінансово-економічний стан.

Результати дослідження. Вирішенням питань оцінки й управління фінансовим станом підприємств у рамках процедур фінансового аналізу займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, серед яких О. О. Терещенко, Л. А. Кириченко, О. В. Бабіч, В. В. Білик, М. Д. Дюкарева, Л. Івченко та інші.

Важливість фінансового аналізу полягає в тому, що він слугує основою розробки фінансової політики підприємства, засобом визначення недоліків у його функціонуванні та прийнятті управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності господарювання [1].

Слід зазначити, що спостерігається погіршення фінансового стану цілого ряду підприємств, що зумовлюється нарощуванням негативних тенденцій в розвитку економіки держави в цілому, в тому числі, наприклад, підприємств, особливо важливих для національного господарства [1]. Цю проблему може вирішити саме фінансовий аналіз. Варто звернути увагу на важливість відбору методики фінансового аналізу, враховуючи мету підприємства та ситуацію на ринку в цілому. Провівши так звану діагностику підприємства, важливо сформулювати правильні висновки та розробити поетапну стратегію розвитку.

Процес дослідження господарської та фінансової діяльності можна розкрити певними потребами, які визначає та забезпечує саме фінансовий аналіз. До них можна віднести потреби у фінансових ресурсах та їх ефективному використанні, заходи щодо підвищення платоспроможності, фінансової стійкості, виявлення резервів покращення фінансового стану, рівень ризику щодо погашення зобов'язань, оцінку діяльності підприємства та інше.

В швидкому темпі розвитку нашого часу з'являється багато корисних компаній-помічників, які створені задля покращення конкурентоспроможності своїх клієнтів за рахунок впровадження сучасних систем бізнес-аналітики,

інтеграції та управління даними, штучного інтелекту та розширеної аналітики. Рішення щодо аналізу фінансів підприємства, яке приймає власник чи керівник, дозволяє автоматизувати розрахунок основних показників, сформувати компоненти фінансової звітності, вибудувати чітке бачення фінансово-господарської діяльності компанії або групи компаній. Передналаштоване рішення дозволяє виконувати аналіз фінансових коефіцієнтів, план-фактний, динамічний, дольовий, порівняльний, LFL аналіз фінансових даних компанії; автоматизувати процес аналізу: P&L, Balance, CashFlow, показників робочого капіталу, рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності компанії [2].

Кому може знадобитися допомога таких допоміжних сервісів? По-перше, власникам і директорам, а також фінансовим службам та ІТ-директорам, адже це: мінімізація витрат на збір та обробку інформації; потужний інструмент контролю фінансової дисципліни компанії; діджиталізація бізнес-процесів компанії; повний набір сучасних фінансових аналітичних інструментів; надання користувачам інструменту для самостійного аналізу даних.

Поліпшення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; продажу частини основних фондів; рефінансування дебіторської заборгованості. Скорочення вихідних грошових потоків передбачає: зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції; зниження витрат, які покриваються за рахунок прибутку. Експрес-діагностика дозволяє оперативно визначити позиції підприємства на ринку, оцінює поточні аспекти його діяльності, виокремлює важливі питання в управлінні фінансами. Перевагою її є незначні затрати часу для одержання результату і наступне проведення додаткових аналітичних досліджень за виділеними напрямками [3].

Висновки. Отже, провівши дослідження місця фінансового аналізу підприємства в сучасних умовах сьогодення, можна зазначити, що діяльність кожного суб'єкта господарювання є предметом уваги зацікавлених учасників ринкових відносин. І саме на підставі результатів фінансового аналізу можна оцінити фінансове становище підприємства, його внутрішні і зовнішні відносини та прийняти ефективні й доцільні рішення. В отриманні результатів достовірного аналізу зацікавлені всі суб'єкти господарювання. Результативність та точність надання економічної інформації є остаточними факторами успішного розвитку підприємства та економіки країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Денисенко М. П. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf (дата звернення: 07.03.2023).
2. RBC group. Бізнес-аналітика, інтеграція та управління даними. URL: <https://www.rbcgrp.com/ua/biznes-analitika/analiz-finansiv/> (дата звернення: 07.03.2023).
3. Стеблюк С. В. Роль фінансового аналізу у вивченні бізнес-стратегії торговельних підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/54.pdf (дата звернення: 07.03.2023).

ЧЕХОВСЬКА В.С., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **ЩЕБЛИКІНА І.О.**, к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність. Ринок цінних паперів в Україні активно формується та розвивається, про що свідчить внесення змін та уточнень у законодавство згідно тенденцій світового розвитку. Проте загалом він не є суттєвим у порівнянні з обсягами фінансових активів. Фондовий ринок є одним із основних майданчиків для інвестування, тому достатній рівень його розвитку є важливою складовою розвиненої економіки.

Результати досліджень. Ринок цінних паперів є складовою фінансового ринку, на якому здійснюється нагромадження грошових коштів та подальший їх перерозподіл, зокрема вкладання в цінні папери. Однією з головних функцій ринку є залучення капіталовкладень за допомогою емісії цінних паперів.

Серед недосконалостей фондового ринку в Україні, які стримують його розвиток, виокремлюють такі аспекти:

- слабка активність суб'єктів ринку, яка викликана низьким рівнем обізнаності та зацікавленості фізичних осіб щодо заощадження чи примноження капіталу, що призводить до низької залученості ринку паперів в сукупну фінансову систему;

- відсутність достатньої кількості відкритих даних та якісно розкритої інформації для населення;

- низький рівень капіталізації;

- інвестиційна непривабливість цінних паперів, які знаходяться в обігу;

- недосконалість законодавства.

Також важливим фактором стримування розвитку ринку є наслідки пандемії Covid-19 та повномасштабне вторгнення росії в Україну [1].

При аналізі структури ринку цінних паперів за 2020-листопад 2021 рр. видно значне перевищення операцій на вторинному ринку у порівнянні з первинним ринком капіталу. Питома вага операцій на первинному ринку коливається від 0,05 до 0,12%, в той час як частка вторинного ринку складає 99,88-99,95% (табл. 1).

Така тенденція свідчить, що ринок цінних паперів, який є складовою ринку капіталів не забезпечує виконання своєї головної функції – інвестиційної, тобто він є непривабливим для емітентів з точки зору здійснення первинного публічного розміщення корпоративних цінних паперів. Причиною цього є низький рівень інвестиційної привабливості цінних паперів вітчизняних компаній, відсутність достатнього обсягу грошових коштів для успішної процедури первинного публічного розміщення та залучення максимальної суми емісії у короткий термін [2].

Обсяг торгів на ринку капіталу протягом січня 2020 р.-листопада 2022 р.,
млн грн [3].

Рік	Ринок	Назва біржі				Усього
		УБ	ПФТС	УМВБ	ПЕРСПЕКТИВА	
2020 р.	Первинний ринок	0	246,45	0	0	246,45
	Вторинний ринок	2413,95	131288,1	6,77	201455,2	335164
	Усього	2413,95	131534,5	6,77	201455,2	335410,4
2021 р.	Первинний ринок	100,3	420,45	0	0	520,75
	Вторинний ринок	13190,31	221123,3	13,12	217113,1	451439,8
	Усього	13290,61	221543,8	13,12	217113,1	451960,6
січень- листопад 2022 р.	Первинний ринок	0	73,36	0	0	73,36
	Вторинний ринок	14286,65	71917,98	4,44	57805,65	144014,7
	Усього	14286,65	71991,34	4,44	57805,65	144088,1

Наразі в Україні діють 4 біржі: фондова біржа «ПФТС», «Перспектива», «Українська біржа», ПрАТ «Українська Міжбанківська Валютна біржа». Найбільш активними біржами є ПФТС та «Перспектива»: частка операцій складає 39% та 60% у 2020 р., 49% та 48% у 2021 р., 50% та 40% за неповний 2022 р. відповідно. Незначна частка операцій відбувається на «Українській біржі» (0,72-9,92%) та найменшу питому вагу має УМВБ (у середньому 0,003%).

Загалом на ринку за перші 11 місяців 2022 р. було здійснено операцій на суму 144 088,1 млн грн, що на 307 872,49 млн грн або 68,12% менше, ніж за 2021 рік, в якому обсяг операцій дорівнював 451 960,6 млн грн (приріст на 116 550,15 млн грн або 34,75% у порівнянні з попереднім періодом). Ринок має тенденцію до зростання, але у 2022 році відбувся спад діяльності через обмеження діяльності бірж до середини року через воєнні дії в Україні.

Висновки. Ринок капіталів в Україні не є збалансований, майже весь ринок займає вторинний ринок капіталу, а з наявних чотирьох бірж активно ведуть свою діяльність лише дві з них. Підвищення привабливості емітентів цінних паперів, підвищення рівня обізнаності населення щодо інвестування та вдосконалення законодавства забезпечать зростання ринку в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Бороденко Т. Ринок цінних паперів України: євроінтеграційний аспект. *Grail of Science*. 2023. №24. С. 140–146. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/855/871> (дата звернення: 03.03.2023).
2. Фролов С., Орлов В., Диха М. Особливості розвитку фондового ринку України як складової фінансової безпеки держави. *Світ фінансів*. 2022. №2 (71).
3. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 03.03.2023).

ЧКАН І.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування, *Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя*

ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність. Нині монетарний режим таргетування інфляції є одним із найпопулярніших у світі. У багатьох країнах національне законодавство покладає на центральний банк функцію підтримки стабільності цін. Центральному банку на практиці все більше відводиться функцій не тільки монетарних, а й ключовим в економічному зростанні. Безперервний моніторинг цін, забезпечення стабільності, співпраця з урядом в розробці стратегічних напрямів розвитку економіки закладається в прогнозованому рівні інфляції. Фактичний рівень інфляції може відхилитися від цілі та коридору коливань, але, як правило, у середньостроковій перспективі рівень інфляції наближається до цілі, входячи в коридор. Однією з основних ідей інфляційного таргетування є вплив на інфляційні очікування населення та бізнесу через комунікацію центрального банку з ринком.

Результати дослідження. Сутність режиму інфляційного таргетування полягає у публічному оголошенні кількісних цілей з інфляції та зобов'язанні центрального банку досягати цих цілей упродовж середньострокового періоду. Для підвищення прозорості монетарної політики в процесі переходу до нового режиму було оприлюднено Дорожню карту з переходу до інфляційного таргетування [1], де були визначені напрями дій Національного банку з метою створення всіх необхідних умов для успішного функціонування режиму інфляційного таргетування в Україні. Зокрема окреслювались кроки щодо забезпечення ефективної координації з Радою Національного банку України, Урядом, МВФ та Державною службою статистики України; приведення інструментів, механізмів і процедур у відповідність до стандартів режиму інфляційного таргетування; поглиблення аналітичної підтримки ухвалення рішень з монетарної політики і підвищення обізнаності та розуміння громадськістю монетарної політики центрального банку.

З моменту запровадження інфляційного таргетування, інфляція не потрапляла в коридор коливань у 2017 та 2018 роках: 2015 рік – фактична інфляція – 43,3%, ціль – відсутні дані; 2016 рік – фактична інфляція – 12,4%, цільова – 12,0% +/- 3,0%; 2017 рік – фактична інфляція – 13,7%, ціль – 8,0% +/- 2,0%; 2018 рік – фактична інфляція – 9,8%, ціль – 6,0% +/- 2,0%; 2019 рік – фактична інфляція – 4,1%, цільова – 5,0% +/- 1,0%; 2020 рік – фактична інфляція – 5,0%, цільова – 5,0% +/- 1,0%; 2021 рік – фактична інфляція – 6,5%, ціль – 5,0% +/- 1,0%.

Досить часто відхилення від допустимого коридору діапазону інфляційного таргетування спричинене непередбачуваними обставинами критичного характеру, які не залежать від монетарної складової. Коридор коливань інфляційної мети не повинен відігравати роль штучного збільшення

або зниження інфляції, а повинен бути реально досягнутим, враховуючи наявний інструментарій центрального банку.

Всі стратегічні орієнтири країни змінили обставини 2022 року. Тому в перші місяці війни уряд приймав рішення виходячи з короткострокових першочергових завдань. Так, Рада Національного банку України 15 квітня 2022 року ухвалила Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану, що діятимуть до нормалізації функціонування економіки та фінансової системи. З метою збереження фінансової стабільності в Україні НБУ вимушено зафіксував обмінний курс та запровадив низку адміністративних обмежень, зокрема на валютні операції та рух капіталу. З огляду на це, а також враховуючи високий рівень невизначеності, ринкові інструменти мають обмежений вплив на функціонування грошового та валютного ринків. НБУ тимчасово відклав ухвалення рішень щодо облікової ставки та прагнутиме до якнайшвидшої повної відмови від фінансування дефіциту державного бюджету. Національний банк України зобов'язується повернутися до режиму інфляційного таргетування з плаваючим курсоутворенням у міру нормалізації функціонування економіки та фінансової системи. Зниження невизначеності та посилення дієвості каналів монетарної трансмісії дозволять центробанку повернутися до традиційного режиму інфляційного таргетування. НБУ відновить прогностичний цикл та повернеться до застосування ключової ставки як основного монетарного інструменту для зниження інфляції до цілі 5% та утримання під контролем інфляційних очікувань [2].

Висновки. Глобальні тенденції інфляційного таргетування повинні бути враховані національними регуляторами та мати взаємозв'язок цінової стабільності з економічним зростанням, враховувати інфляційні процеси в економіці країн торговельних партнерів.

Також одним з ключових напрямів роботи Національного банку є підвищення ефективності механізму монетарної трансмісії (зміна процентної ставки здійснює вплив на ВВП та інфляцію), що передбачає розвиток ринку державних цінних паперів і ринку деривативів, лібералізацію валютного регулювання, а також перезавантаження банківського сектору.

Підтримка цінової стабільності, як одна з функцій центробанку, закладається монетарним режимом інфляційного таргетування і залишається універсальним монетарним інструментом. Однак слід визнати, що успішність використання інфляційного таргетування залежить від того, наскільки стратегія і тактика, обрані центральним банком країни, відповідають особливостям національної економіки та ступеню розвитку фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Дорожня карта Національного банку з переходу до інфляційного таргетування (IT). *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dorojnya-karta-natsionalnogo-banku-z-perehodu-do-inflyatsiynogo-targetuvannya>
2. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. *Рада Національного банку України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG-ml_2022.pdf

ЧУМАК В. Д., к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
БРАЖНИК Л. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

САНАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НЕЮ

Актуальність. В сучасних економічних умовах в Україні особливої актуальності набувають питання, пов'язані із визначенням доцільності та ефективності проведення санації, оцінкою санаційної спроможності підприємства та управління нею. Слід зазначити, що успішність проведення санаційних заходів на підприємстві визначається, в першу чергу, його санаційною спроможністю. Однією із головних проблем в процесі проведення санації є досить низька її ефективність, що можна пояснити відсутністю системи управління, яка дала б змогу адекватно реагувати на негативні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Використання зарубіжних методик не завжди є адаптованими до національної економіки. Непоодинокими є ситуації, коли починають санувати підприємство, що не має можливостей для подальшого розвитку і, навпаки, ліквідовуються ті суб'єкти господарювання, які спроможні за сприятливих умов відновити свою платоспроможність, прибутковість та конкурентоспроможність.

Результати дослідження. Термін «санація» є іншомовним за походженням і перекладається як «оздоровлення», «лікувальний захід», «приведення до ладу». У загальному розумінні санація – це оздоровлення, покращення відносин у будь-якій організації, сфері, суспільстві. Суб'єкт господарювання в умовах ринку може переживати як фінансовий підйом, так і фінансовий спад. В останньому випадку важливе місце займає можливість конкретного підприємства вийти зі скрутної ситуації і залишитися конкурентоспроможним.

Однією із рис, яка безпосередньо й формує передумови до виживання підприємства, на нашу думку, є санаційна спроможність, під якою слід розуміти сукупність можливостей підприємства для підтримання стійких тенденцій його розвитку в напрямках виробничої, соціальної, маркетингової та фінансової діяльності, з метою забезпечення платоспроможності, рентабельності, конкурентоспроможності та життєздатності підприємства.

До загальних передумов оцінки санаційної спроможності слід віднести: наявність новітніх технологій виробництва, стійкі позиції підприємства на ринку, конкурентні переваги, виробничий і кадровий потенціал, наявність реальної та дієвої санаційної концепції тощо. Санаційно спроможним підприємство буде тоді, коли продисконтована очікувана вартість майбутніх активів (за умови успішної санації) буде перевищувати вартість його

ліквідаційної маси перед проведенням санації. Отже, санаційна спроможність – це наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, які визначають його здатність до успішного проведення фінансової санації. Крім того, санаційна спроможність виступає своєрідним «економічним імунітетом» підприємства, що визначає його здатність до протидії негативним впливам факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Оцінюючи санаційну спроможність підприємства, виходять, передовсім, з його об'єктивних економіко-правових характеристик та показників. Суб'єктивна «моральна спроможність» та готовність власників підприємства та персоналу до кінця боротися за життя підприємства, як правило, відіграють незначну роль. Слід розрізняти природну та набуту санаційну спроможність. Природна є властивістю будь-якої новоствореної соціально-економічної системи і визначається її потенціалом, а набута формується у результаті взаємодії із факторами зовнішнього та внутрішнього середовища.

Управління санаційною спроможністю є складовою системи управління на підприємстві, тобто його слід розглядати як самостійний елемент загальної системи управління суб'єктом господарювання, що формується під впливом факторів зовнішнього й внутрішнього середовища та специфіки галузі, в якій функціонує підприємство. Проте, визначальний вплив на формування даної системи мають фінансові цілі суб'єкта підприємництва. Вважаємо, що основною метою управління санаційною спроможністю підприємства є досягнення та підтримка високого рівня платоспроможності, фінансової стійкості та прибутковості суб'єкта господарювання.

З одного боку, управління санаційною спроможністю підприємства слід розглядати як циклічний процес, що виникає в результаті взаємозв'язку таких функцій менеджменту як: моніторинг, планування, проектування, реалізація й контроль. Цей процес є відкритою системою, що ґрунтується на постійному дослідженні факторів зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єкта господарювання із гнучким реагуванням на їх зміну, шляхом розробки та прийняття адекватних управлінських рішень [1, с. 29]. З іншого боку, система управління санаційною спроможністю підприємства включає наукову і цільову підсистеми, які створюють передумови для успішної реалізації процесу управління. Наукова підсистема передбачає врахування законів розвитку соціально-економічної системи, зокрема закону циклічності розвитку, відповідно до якого під впливом часового фактору відбувається зміна обсягу реалізованої продукції та прибутку, а тому очевидно буде й зміна рівня санаційної спроможності підприємства. На кожному підприємстві доцільно розробити програму антикризових заходів, яка допоможе суб'єктам господарювання сфери вийти зі стану критичної неплатоспроможності та фінансової кризи [2, с. 132].

Досить важливим критерієм оцінки санаційної спроможності є конкурентна перевага. Досягнення конкурентних переваг можливе лише за

наявності високоліквідних активів та платоспроможності підприємства, проте орієнтація лише на забезпечення ліквідності дає можливість відновити життєздатність суб'єкта господарювання лише у короткостроковому періоді.

Санаційну спроможність підприємства пропонують оцінювати за чотирма основними коефіцієнтами: поточної платоспроможності, забезпечення власними оборотними засобами, покриття та коефіцієнтом Бівера. Проте, оцінка санаційної спроможності повинна ґрунтуватись на аналізі санаційного потенціалу підприємства, тобто на визначенні можливостей та резервів для відновлення і забезпечення його подальшого ефективного функціонування, а для цього слід враховувати усі елементи потенціалу, їх кількісні та якісні характеристики. Тому, ми пропонуємо згрупувати показники, що можуть надати інформацію щодо фінансового, ділового, економічного потенціалу та санаційної спроможності підприємства в чотири групи: платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності та руху грошових потоків. Враховуючи вище викладене виникає необхідність розробки та використання єдиного узагальненого показника оцінки санаційної спроможності підприємства.

Висновки. Результати дослідження дали підстави зробити наступні висновки. По-перше, фінансова санація є об'єктивною реальністю та необхідністю ринкової економіки. Вона носить комплексний характер і охоплює практично всі фінансові аспекти функціонування підприємств. Дослідження економічної сутності санації дає підстави розглядати її як систему послідовних, взаємопов'язаних заходів із оздоровлення підприємства, що здійснюються з метою відновлення його платоспроможності, досягнення прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді за участю усіх зацікавлених сторін. По-друге, показники, що можуть надати інформацію щодо санаційної спроможності підприємства доцільно об'єднати в чотири групи: платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності та руху грошових потоків. По-третє, альтернативою удосконалення оцінки санаційної спроможності є використання інтегрального показника санаційної спроможності, який характеризує сукупність наявних та прихованих, екзогенних та ендогенних можливостей підприємства, що можуть бути використані з метою подолання кризи, успішної реалізації санації та забезпечення ефективного функціонування підприємства у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Гвізджинська І., Чумак В. Діагностика кризових факторів в діяльності суб'єктів підприємництва. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали VIII всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених. Полтава, 2021. С. 28–30.
2. Чумак В. Д., Дорошенко О. О., Кіріченко Н. О. Система виявлення та подолання фінансової кризи в умовах сільськогосподарських підприємств: механізм впровадження та реалізації. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10300>. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.91.

ШЕВЧЕНКО Н., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
ЧАПЛЯК Н., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
ГАЛАЙКО Н., старший викладач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНИХ БАНКІВ

Актуальність теми. Сучасна діяльність банківських установ стикнулася зі значним колом проблем які механізми формування власних та залучених коштів, ефективність проведення кредитних та інвестиційних операцій. У зв'язку з цим виникає необхідність формування надійного ресурсного потенціалу, здатного мінімізувати ризики пов'язані з наданням банківських послуг фізичним та юридичним особам, забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності.

Результати дослідження. Досягнення банками необхідного рівня ресурсного потенціалу неможливе без всебічного формування економічного, політичного та соціального клімату, який спричиняє не лише активізацію банків на банківському ринку послуг, а й забезпечує їхню конкурентоспроможність. Для цього необхідно враховувати низку трансформаційних перетворень, які впливають на управління ресурсним потенціалом банків:

- посилення конкурентних позицій банківських установ на ринку;
- пошук можливостей розширення банківських послуг та продуктів (отримання нових ліцензій на послуги);
- становлення нового рівня іміджу банківських установ не лише на банківському ринку, а й на фінансовому ринку;
- посилення регулятивних та законодавчих вимог до банківської діяльності;
- посилення вимог держави до регулювання руху спекулятивного капіталу між банками різних країн;
- щорічне збільшення кількості державних банків;
- надання більшої кількості депозитних послуг, зокрема розширення асортименту депозитних послуг;
- збільшення рівня власного капіталу, зокрема акціонерного;
- формування більш диверсифікованої системи резервів на випадок кризових ситуацій;
- відсутність стимулів у фізичних осіб вкладати вільні грошові кошти у банківські рахунки під невисокі відсотки;
- стимулювання активних операцій для збільшення прибутковості, зокрема кредитних та інвестиційних операцій.

З метою підвищення ресурсного потенціалу вітчизняним банківським

установам необхідно збалансовано збільшувати власний ресурсний потенціал та залучений ресурсний потенціал. Оскільки власний ресурсний потенціал оснований на формуванні статутного капіталу, емісійних різниць, резервів та нерозподіленого прибутку. Збільшення власного ресурсного потенціалу забезпечує страхову основу діяльності банків, в основному за рахунок ліквідних резервів та нерозподіленого прибутку.

Для зростання статутного капіталу, збільшення власного емісійного потенціалу банківським установам необхідно забезпечити два основні аспекти зростання. Перший – підвищення інвестиційної привабливості банків серед інвесторів для швидкої реалізації на фондовому ринку, проте за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, вітчизняні банки швидко реалізують основні і додаткові емісії акцій, що свідчить про високий рівень інвестиційної привабливості.

Другий напрям ґрунтується на розробці виваженої депозитної політики банківських установ на ринку. На нашу думку, залучений ресурсний потенціал є найбільш важливим елементом забезпечення всього ресурсного потенціалу банку, його прибутковості, оскільки забезпечує залучення найбільшої частки грошових коштів, які необхідні для ефективної діяльності банківських установ.

Третім напрямом удосконалення системи управління ресурсним потенціалом є використання мерчандайзингу. Мерчандайзинг – це метод використання та розроблення клієнтської зони, для надання інформації та рекламування певного (тічка визначеного банком) банківського продукту, банківської послуги. Для цього банки використовують банківські острівки з працівником-консультантом, або рекламними банерами чи брошурками. Здебільшого мерчандайзинг використовується для просування депозитних та кредитних послуг, які є основними при формуванні та управління ресурсним потенціалом.

Висновки. Таким чином, для удосконалення управління системи ресурсним потенціалом українських банківських установ доцільно: підвищувати інвестиційну привабливості банків серед інвесторів для швидкої реалізації інвестиційної та емісійної стратегії на фондовому ринку; розробці виваженої депозитної політики банківських установ на ринку, особливо довгострокової, при якій терміни депозитних рахунків будуть перевищувати три роки; використання мерчандайзингу – клієнтської зони з інноваційними, консультаційними продуктами.

ШЕВЧУК Б. М., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ТОЦЬКА О. Л.**, д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

РОЗВИТОК FINTECH-РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. В Україні, як і у всьому світі, розвиток FinTech-ринку відбувався спочатку як відповідь на світову фінансову кризу 2008 р., а потім – на кризу 2013–2014 рр. За цей період близько 20 іноземних банків, які працювали на ринку України, зменшили кредитування та вийшли з ринку; відбувалося різке падіння ВВП, що спричинило сильну девальвацію національної валюти та високу інфляцію; зменшилася кількість і консолідація банків (від 175 у 2008 р. до 88 у 2017 р.). У підсумку це все призвело до втрати населенням довіри до банків [1].

На сьогодні FinTech-ринок в Україні перебуває на стадії зародження та налічує орієнтовно 80 компаній з різним ступенем розвитку. Одним із найяскравіших прикладів FinTech-компаній в Україні можна вважати Приватбанк, оскільки технологічні послуги, які він почав запроваджувати, випереджали локальний ринок не лише України, а й Європи [2].

Результати дослідження. Проте 2022 р. виявився надзвичайно важким як для України, так і для всього світу. Повномасштабна війна й економічна криза спричинили падіння фінансування FinTech-ринку до найнижчого рівня з 2020 р. Проте, незважаючи на всі труднощі, з першого дня повномасштабного вторгнення фінансова система України продовжує працювати стабільно та безперебійно. Зокрема, банки та платіжні системи здійснюють безготівкові платежі, усі клієнти мають доступ до своїх рахунків та онлайн-банкінгу, небанківські фінансові установи також продовжують обслуговувати своїх користувачів.

У Національному банку України зазначають, що важливу роль у збереженні стабільності та доступності фінансової системи зіграв, зокрема, високий рівень діджиталізації банків і небанківських фінансово-кредитних установ, якого вдалося досягти ще до початку війни.

Протягом 2022 р. FinTech-ринок України активно розвивався, зокрема:

- було підписано закон «Про віртуальні активи» – передбачає легалізацію віртуальних активів, які зараз перебувають в тіні, відкритий доступ до іноземних криптобірж і законодавчу рамку для їх функціонування, тобто банки зможуть відкривати рахунки для компаній, які функціонують на ринку цифрових активів, а громадяни отримають змогу декларувати доходи у криптовалюти;

- набув чинності закон «Про платіжні послуги» – передбачає, що небанківські фінансові установи матимуть можливість випускати платіжні

картки та відкривати платіжні рахунки. Також цей закон створює підґрунтя для запровадження концепції відкритого банкінгу в Україні;

- повноцінно запрацював PayPal – довгий час користувачі цього сервісу в Україні могли здійснювати лише вихідні транзакції. З 2022 р. є можливість надсилати та отримувати P2P-платежі, враховуючи міжнародні, та здійснювати перекази коштів з гарантії PayPal на кредитні й дебетові картки. Проте єдиним мінусом залишається те, що приймання оплат на користь бізнесу все ще неможливе;

- було введено цифрову платформу «Допомога» – у березні 2022 р. запрацювала онлайн-платформа для інформаційної, гуманітарної та державної підтримки населення. Загалом це ресурс, що поєднує людей, яким потрібна допомога, та людей, які її надають;

- презентовано проект концепції е-гривні – в листопаді 2022 р. НБУ презентував представникам банків, небанківських фінансових установ і ринку віртуальних активів проект концепції е-гривні, тобто цифрових грошей НБУ. На зборах було представлено можливий дизайн е-гривні, її архітектуру та можливі переваги для надавачів платіжних послуг;

- було презентовано першу криптовалютну картку в Україні – криптофонд Unchain Fund у співпраці з українським стартапом Weld Money та Юнекс Банком випустили перші у світі благодійні криптовалютні картки та почали виплачувати фінансову допомогу певним категоріям українців на них. А вже на початку осені Weld Money у співпраці з Юнекс Банком та Mastercard запустили першу криптовалютну картку для всіх користувачів в Україні. Власники таких карток можуть оплачувати свої щоденні покупки за допомогою криптовалюти [3].

Висновки. Отже, незважаючи на те, що Україна є доволі відкритою до технологічного фінансового розвитку, вона має безліч перешкод. У першу чергу, це війна, яка безпосередньо впливає на економічну та демографічну ситуацію в країні. Але це аж ніяк не зменшує кількість розробок, що були здійснені та введені в користування для населення. Адже саме відкритість українців до діджиталізації є основним фактором успішного використання FinTech в Україні.

Саме розвинений FinTech-ринок дає українцям можливості в такий нелегкий час здійснювати повсякденні завдання, тобто оформляти кредити онлайн, створювати онлайн транзакції, сплачувати комунальні послуги з дому через мобільні додатки. Тому можна впевнено зазначити, що надалі набрані обороти технологічного розвитку будуть тільки збільшуватися.

Список використаних джерел:

1. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. URL: <http://surl.li/factb> (дата звернення 10.02.2023).
2. Віблій П. І., Кондратюк М. Д. Розвиток фінансових технологій в Україні в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 3 (76). С. 67–73.
3. Топ-10 подій на українському фінтех-ринку в 2022 році. URL: <http://surl.li/factk>.

ШКВАРУК Д.Г., викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ДОНЧАК Л.Г. к.е.н., доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, м. Вінниця

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ

Актуальність. На сьогодні кожне підприємство перебуває у досить складній економічній ситуації, яка склалась у зв'язку із світовою кризою, а також воєнним вторгненням у нашу країну. Тому особливо важливо оцінювати та покращувати фінансово-економічні показники діяльності підприємств, які змушені підтримувати національну економіку. На даний час велика кількість суб'єктів господарювання в Україні мають незадовільну структуру капіталу та відчують нестачу оборотних коштів. Своєчасна розробка та реалізація заходів щодо покращення їх фінансово-економічного стану в довгостроковій перспективі дозволяє таким підприємствам наростити власний капітал, відновити платоспроможність та прибутковість. Запобігти розвитку негативних кризових явищ на підприємстві можна лише шляхом систематичного надання керівництву інформації про поточний рівень фінансово-економічної стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Тому постає необхідність в узагальненні теоретичних основ фінансової стійкості підприємства, а також пошуку нових шляхів її зміцнення, задля ефективного використання фінансових ресурсів та своєчасного і повного виконання зобов'язань підприємства.

Результати дослідження. Інтенсивні зміни в економічному середовищі країни супроводжуються високим рівнем невизначеності, зростанням кількості факторів негативного впливу на здійснення фінансово-господарської діяльності сучасних підприємств. Дана діяльність об'єднується у систему із виробничої, науково-технічної, інвестиційної та соціальної діяльності і спрямовується в першу чергу на отримання фінансового результату. Підприємці мають можливість домогтися стабільного успіху, при умові постійного збору та акумулювання інформації як про стан цільових ринків та конкурентне положення на них, так і про власні перспективи і можливості, про власні фінансові ресурси.

Однією з характеристик стабільного підприємства є його фінансова стійкість. Це зумовлено як стабільністю економічного середовища, в якому працює організація, так і ефективністю діяльності самої компанії та її активним і ефективним реагуванням на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів.

Дослідженням питання фінансової стійкості займалися чимало науковців, зокрема Балабанова І. Т., Бутинець Ф.Ф., Бандурка О.М., Антипенко Є.Ю., Лахтіонова Л.А., Доненко В.І., Когородська А.О., Жихор О.Б., Рябенко Г.М., Івахненко В.М., Василик О.Д., Галушко О.С., Ковальов В.В., Костирко Л.А.,

Крейніна М.Н., Мних Є.В., Поддєрьогін А.М., Шеремет А.Д., Фурик В.Г., Краснощоківа Ю.В., Карпенко Г.В. та інші. Незважаючи на досягнуті здобутки науковців, не достатньо дослідженими й надалі залишається низка основних проблем. Зокрема, залишається відкритим для дискусій питання про сутність фінансової стійкості підприємства в умовах кризових та посткризових явищ в економіці.

У сучасній економічній літературі фінансова стійкість підприємства розглядається як:

1) стан за якого суб'єкт підприємницької діяльності з мінімальним ризиком здатен мобілізувати фінансові ресурси задля забезпечення господарської діяльності [1];

2) здатність підприємства в повному обсязі і у визначені строки виконувати фінансові зобов'язання, тобто ототожнюється з платоспроможністю та ліквідністю;

3) перевищення доходів над витратами, що в свою чергу сприятиме наявності та стабільності джерел фінансування діяльності та розвитку підприємства;

4) стан підприємства, що характеризується мінімальним рівнем фінансового ризику, пов'язаного із структурою загального капіталу [2].

Варто погодитись з думкою авторів [3], які трактують фінансову стійкість підприємства як «динамічну інтегральну характеристику, що характеризує спроможність підприємства як системи трансформувати ресурси та ризики, повноцінно виконувати свої функції, що розглядається як об'єкт управлінського впливу та компонент цільової підсистеми менеджменту».

Фінансова стійкість підприємства – це якісна характеристика його фінансового стану, що відображає тенденції зміни фінансових коефіцієнтів підприємства під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища та ефективність формування, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. Вона визначає фінансову незалежність від зовнішніх джерел фінансування та оптимальну структуру активів і джерел для їх покриття.

Одним з найважливіших елементів фінансової стійкості підприємств є наявність фінансових ресурсів, достатніх для їх розвитку. Однак самі фінансові ресурси можуть бути сформовані до необхідного рівня лише за умови ефективної діяльності підприємства та отримання ним прибутку. Саме за рахунок прибутку підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для розширеного відтворення. Прибуток дозволяє підприємству не тільки погашати свої зобов'язання перед бюджетом, банками та іншими підприємствами і організаціями, але й інвестувати кошти в нове будівництво, реконструкцію чи модернізацію існуючого обладнання або його заміну на більш досконале. Для досягнення та підтримки фінансової стійкості важливим є не тільки абсолютний розмір прибутку, але й розмір прибутку по відношенню до вкладеного капіталу або понесених витрат, тобто норма прибутку. Водночас для розвитку компанії

необхідно, щоб після здійснення всіх платежів і виконання всіх зобов'язань у неї залишався прибуток, достатній для розвитку.

Тому для підвищення фінансової стійкості підприємства необхідно:

- збільшувати розмір прибутку;
- зменшувати собівартість продукції (робіт, послуг);
- збільшувати обсяг грошових коштів на розрахунковому рахунку;
- здійснювати пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу;
- підвищувати ефективність управління грошовими потоками;
- розширювати діяльність;
- прогнозувати фінансовий стан тощо [4-5].

Для покращення фінансової стійкості, підприємству потрібно збільшувати частку власного капіталу та активів у фінансовій формі, так як це забезпечує можливість відповідати по своїм зобов'язанням. Одним із способів збільшення власного капіталу підприємства є поповнення його статутного капіталу.

Висновки. Отже, з проведено дослідження можна зробити висновок, що фінансова стійкість – це важливий показник розвитку кожного підприємства, який показує наскільки ефективно воно функціонує та здатне відтворювати свою діяльність у майбутньому. Та враховуючи сучасний стан економічної систем, кожен суб'єкт господарювання повинен шукати нові способи залучення коштів та використання потенціалів задля підтримання своєї діяльності. Також варто зазначити, що ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найважливіших управлінських заходів, від якості яких залежить фінансовий результат. Оптимізація структури активів і капіталу, правильний вибір стратегії розвитку, контроль за зміною показників є основою для фінансової стійкості та стабільності компанії.

Список використаних джерел:

1. Адонін С. В., Шиманська Д. О. Управління фінансовою стійкістю суб'єкта підприємницької діяльності. *Ефективна економіка*. №3. 2022.
2. Голеско І.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2017. № 30. С. 49-57.
3. Тарасенко І. О., Сподіна А. О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. № 12(131). 2022. С. 24-31.
4. Гудзь О.Є. Декомпозиція управління платоспроможністю в сільськогосподарських підприємствах. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2012. Вип. 8(2). С. 236-241.
5. Музиченко А.О. Романів Н.Л. Фінансовий стан підприємства: сутність та шляхи покращення. *Агросвіт*. 2014. № 4. С. 39-43.

ШИЛО Ж.С., к.е.н., доцентка кафедри фінансів та економічної безпеки
*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне*

АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Актуальність. Існування певних проблем та недоліків у податковій системі в умовах сьогодення, таких як: нестабільність законодавчої бази, часті її зміни; надмірна кількість пільг, встановлення яких досить часто є необґрунтованим та недоцільним; надмірний фіскальний тиск з боку обов'язкових платежів; неефективна структура податків, результатом яких є втрати бюджету через недостатнє надходження сум платежів, виведення капіталу у тінь та в офшори; низькі позиції нашої держави у світових рейтингах – визначають та підтверджують актуальність проведеного нами дослідження та необхідність пошуку шляхів для розв'язання поставлених проблем.

Питаннями вдосконалення системи оподаткування займалися такі науковці: А. Аронов, В. Базилевич, В. Вишневський, В. Калюжний, В. Копич, Д. Липницький, А. Крисоватий, Р. Жарко, О. Кравченко, М. Романюк, О. Десятнюк, А. Кізима, В. Дмитрів, А. Луцик та інші.

Метою написання нашої статті є висвітлення актуальних проблем та аспектів реформування податкової системи держави в умовах сьогодення.

Основним завданням держави є максимальне спрощення структури податкової системи України для забезпечення стабільності податкових надходжень до бюджету. Для цього насамперед слід знизити кількість податків, тому що податкове законодавство цим переобтяжене. З іншого боку, необхідно полегшити податковий тиск.

Враховуючи досвід зарубіжних держав, трансформація податкової системи повинна полягати в оптимізації потреб у податкових надходженнях із можливостями їх отримання.

Результати дослідження. Проведений нами аналіз питомої ваги податкових платежів у структурі валового внутрішнього продукту України, показав, що вона є нижчою, ніж в Японії чи країнах ЄС, але більша, ніж в США. В Україні відносно невеликий податковий тиск 27,3%, менший лише в США 26,9%, в той час у країнах ЄС податковий тиск у середньому склав 39,3%.

Аналіз кількості податків в різних зарубіжних державах визначив, що в Україні існує 11 податків та зборів: (7 державних та 4 місцевих), в Японії – 55 (25 державних та 30 місцевих), в Великобританії – 8, Італії – 15, Німеччині – 16, Франції – 7, Нідерландах – 9, Португалії – 8, Іспанії – 8, податків. Тобто, бачимо, що в нашій державі оптимальна кількість податків порівняно з іншими країнами світу.

На нашу думку, слід звернути увагу на місцеве оподаткування в Україні та розподіл податків між державним бюджетом і місцевими бюджетами. Ця

проблема викликана необхідністю задоволення соціальних потреб суспільства. У країнах з розвинутою ринковою економікою, особливо Західної Європи, частка податків у доходах органів місцевого і регіонального самоврядування становить значні суми коштів. Скажімо, в Данії, Іспанії, Норвегії, Швейцарії, Швеції, Фінляндії вони становлять понад 40% від дохідної бази [1]. В Україні цей показник становить менше 5%. У деяких країнах кількість місцевих податків є досить значною: у Франції – понад 50, в Італії – понад 70, в Бельгії – понад 100 податків і зборів.

Аналіз структури податків показує що в Україні більшу частину надходжень до бюджету складають непрямі податки, а саме податок на додану вартість та акцизний податок. Так, у 2021 році ПДВ склав 50,69% усіх бюджетних надходжень, акцизний податок – 15,64%, ПДФО – 21,33%, податок на прибуток підприємств – 9,25% [4]. У країнах ЄС та США більшість надходжень до бюджету складають прямі податки.

Враховуючи думки економістів розвинених держав, податкова система буде оптимальною, якщо виконуються наступні принципи:

- витрати держави на утримання податкової системи та витрати платника, пов'язані з процедурою сплати, повинні бути максимально низькими;
- податковий тягар не можна доводити до такого рівня, коли він починає зменшувати економічну активність платника;
- оподаткування не повинно бути перешкодою ні для внутрішньої раціональної організації виробництва, ні для його зовнішньої раціональної орієнтації на структуру попиту споживачів;
- процес отримання податків треба організувати таким чином, аби він більшою мірою завдяки накопиченню фінансових ресурсів сприяв реалізації політики кон'юнктури та зайнятості;
- процес оподаткування повинен впливати на розподіл доходів у напрямку забезпечення більшої справедливості [3].

На наш погляд, для підвищення рівня ефективності податкової системи в Україні необхідно реалізувати наступні заходи:

1. Дотримання стабільності в нормативно-правовому регулюванні податкового законодавства. Податкові нормативи для суб'єктів господарювання повинні бути простими та зрозумілими і не повинні постійно кардинально змінюватись.

2. Оптимізація рівня податкового навантаження з метою стимулювання розвитку нових робочих місць, зростання ринку праці та вивільнення грошових коштів населення і суб'єктів господарювання для розвитку власної справи. Крім того, це дозволить вивести з тіні частину економіки та зменшити відтік вітчизняного капіталу за кордон.

3. Підвищення ефективності управління податковим боргом, що включає: віднесення до податкової застави усіх активів боржника, незалежно від розміру податкового боргу; застосування продажу майна відразу після невиконання графіку погашення податкового боргу; передбачення в законодавстві норми про

автоматичне списання частини коштів у погашення податкового боргу у момент їх надходження на рахунок платника.

4. Автоматизація процесів оподаткування із застосуванням сучасних технологій. Так органам ДПС потрібно продовжувати роботу щодо вдосконалення системи електронного документообігу та системи електронного адміністрування ПДВ, спрощення форм податкової звітності, звітування платниками за операціями у режимі реального часу тощо.

5. Посилення відповідальності за використання тіньових податкових схем при веденні бізнесу та умисній мінімізації податкових зобов'язань.

З врахуванням вищевикладеного, слід зазначити, що Урядом держави розроблена нова концепція податкової реформи, яку обговорюють в Офісі президента, отримала назву «10-10-10».

Вона передбачає зниження ставок ключових податків до 10%: податку на прибуток підприємств (наразі 18%), податку на доходи фізосіб (18%) та ПДВ (20%). Крім того, запропоновано скасувати єдиний соціальний внесок (ЄСВ, 22% від фонду оплати праці працівника, для ФОПів – щонайменше 22% від мінімальної зарплати) та вдвічі, до 3%, підвищити ставку військового збору.

Висновки. На наш погляд, головним орієнтиром подальшого реформування податкової системи має стати встановлення оптимального рівня податкового навантаження для стимулювання економічного зростання. Позитивний ефект буде мати застосування заходів щодо вдосконалення системи податкового контролю, створення умов, що роблять неможливим ухилення від сплати податкових зобов'язань, введення обмежень на використання податкових пільг, а також забезпечення оптимального розподілу вилучених коштів, що потребує проведення подальших досліджень та розробки теоретико-методичних основ механізму їх реалізації.

Одним із пріоритетних напрямів вдосконалення податкової системи має стати забезпечення нейтральності та справедливості оподаткування, а також реформування податкової політики на засадах економічної ефективності, стабільності, прозорості та наближення її до міжнародних та європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Котіна Г. Податкові важелі впливу на економіку в сучасних умовах: вітчизняний та світовий досвід. *Економіст*. 2010. № 5 С. 31-35.
2. Крисоватий А.І. Десятнюк О.Н. Податкова система. навч. посібн. Тернопіль; Карт – бланш, 2004. 331 с.
3. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія та практика становлення : автореф. дис. д.е.н. 2018. 488 с.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>. (дата звернення: 15.02.2023).
5. Податковий кодекс України: Закон України зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>.

ЯНЧИЦЬКА В.Д., здобувач вищої освіти

Науковий керівник - **ГАНЗЮК С.М.**, к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

РИЗИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Актуальність. Сьогоднішня вітчизняна фінансова система України зазнає значних деструктивних змін, значно поглиблюється макроекономічна нестабільність та збільшується боргова залежність від зовнішніх кредиторів, що призводить до суттєвого зниження рівня фінансової безпеки держави. Кризові ситуації в фінансовому секторі спричиняють диспропорції фінансової та валютної, грошово-кредитної та банківської систем, наслідком чого є неможливість керівництва держави вчасно реагувати на наявні та потенційні ризики й загрози, що і потребує значної уваги до питання функціонування національної фінансово-економічної системи

Результати дослідження. Серед українських безпекознавців, що досліджують стан та тенденції фінансової безпеки держави, варто виділити Варналія З., який фінансову безпеку розглядає крізь призму захищеності інтересів економічних агентів на всіх рівнях фінансових відносин. Науковець Власюк О. стверджує, що забезпечення фінансової безпеки являється пріоритетним напрямом державної та регіональної політики та переконує, що серед усіх компонент економічної безпеки фінансова є найбільш вагомим, оскільки саме від розвитку фінансової сфери залежить сталий соціально-економічний розвиток країни [1].

Фінансова безпека є структурною одиницею економічної безпеки держави, яка, своєю чергою, підпорядковується національній безпеці, та тісно взаємодіє із іншими складовими економічної безпеки: макроекономічною, соціальною, демографічною, виробничою, енергетичною, продовольчою, зовнішньоекономічною та інвестиційно-інноваційною. Крім того, фінансова система є основоположним джерелом формування фінансових ресурсів для реалізації заходів щодо забезпечення оптимального рівня безпеки інших складових, що засвідчує вагомість зміцнення фінансової безпеки держави. Стан забезпечення економічної безпеки у фінансовій сфері країни є індикатором ефективності реалізації державної політики та стану розвитку соціально-економічної сфери [1].

Зважаючи на сучасні реалії існування нашої країни, найвагомими ризиками для фінансової безпеки України сьогодні є:

- втрати податкових надходжень державного та місцевих бюджетів унаслідок звуження податкової бази й нагромадження податкового боргу. У зв'язку з бойовими діями та інтенсивним переміщенням населення понад половину податкових платежів перебувають у зоні ризику;

- вичерпання можливостей авансової сплати великих платежів до бюджету, що може призвести до збільшення недонадходження відповідних коштів у

майбутньому;

- неспроможність податкових і митних органів повноцінно виконувати свої функціональні обов'язки на значній території через ризики та загрози;
- збільшення бюджетного дефіциту;
- зростання обсягів державного та гарантованого державою боргу України та видатків на його обслуговування;
- зменшення обсягу міжнародних резервів унаслідок значного скорочення експорту, що обмежуватиме надходження в країну іноземної валюти;
- зростання інфляції як наслідок скорочення обсягів промислового виробництва, зниження виробництва сільгосппродукції, логістичних проблем;
- скорочення ресурсної бази банків внаслідок вилучення коштів до запитання і строкових вкладів населення, а також коштів юридичних осіб;
- збитковість банківської системи, викликана скороченням доходів від кредитної та іншої операційної діяльності [2].

Висновки. Отже, можна констатувати, що ризики фінансової безпеки нашої країни сьогодні дуже значні, тому важливими напрямками політики щодо зменшення їх впливу мають стати, насамперед, забезпечення безперебійного обслуговування та погашення державного та гарантованого державою боргу; визначення чітких пріоритетів бюджетної політики країни; запобігання необґрунтованому підвищенню цін та використання спекулятивного ціноутворення [2].

Список використаних джерел:

1. Рижкова А. роль та місце фінансової безпеки в системі зміцнення економічної безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. №3(67). 2022. С. 56-61
2. Моніторинг актуальних ризиків для фінансової безпеки (24.02 – 7.04.2022 року): Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/monitorynh-aktualnykh-ryzykiv-dlya-finansovoyi-bezpeky-2402-7042022-roku> (Дата звернення 16.01.2023 р.)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, АУДИТ

АХЕЯН Л.А., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І.	
ГРАФІК ДОКУМЕНТООБИГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ.....	10
БАБИЧ Д.І., Науковий керівник - МАКУРІН А.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ.....	12
БАБИЧ О.Р., КУЗУБ М.В.	
ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ.....	14
БАЧИНСЬКИЙ Д.В., Науковий керівник – БУЛАТ Г. В.	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	17
БЕГЛЯК О.І., Науковий керівник – СЬОМЧЕНКО В.В.	
РОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	20
БЕЗВЕРХИЙ К.В., ЗАЙЦЬ Д.В.	
ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «АХІОМА-AUDIT» ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ.....	22
БЕЗКРОВНИЙ О. В., ШЕВЧЕНКО В. М.	
РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВНУТРІШНОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	24
БЕРЖАНІР І. А.	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	27
БЕРЖАНІР І. А.	
РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	29
БЕРЕЩУК Ю.І., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В.	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	33
BETS V., Supervisor – MOSHKOVSKA O. A.	
PECULIARITIES IN TAXATION OF BUSINESS ENTITIES DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE.....	36
БЄЛЯЄВА А.А., Науковий керівний – МОШКОВСЬКА О.А.	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.....	39
БОРОВІКОВ О.І., Науковий керівник – СЬОМЧЕНКО В.В.	
ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	43

БОРСУК Є.В., Науковий керівник – СЬОМЧЕНКО В.В. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ У СИСТЕМІ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	46
БРУЦЬКА Д. Р., Науковий керівник - МОШКОВСЬКА О.А. РОЗВИТОК ФУНКЦІЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	48
ВАГІНА А М., КУЗУБ М.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	52
ВОЛОШИНА М.О., Науковий керівник - МАКУРІН А.А. ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ.....	55
ГАРМАШ М.О., Науковий керівник – СКИБА Г.І. ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ.....	58
ГАТІЛОВА Н.В., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАПАСНИХ ЧАСТИН НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	61
ГЛАДУН А. В., МАРТИНІВ Є. С., Науковий керівник – ОВОД Л. В. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	63
ГНАТИШИН Л.Б. ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	66
ГОЛДОВАНСЬКА М.О., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТКИ.....	69
ГОРБАНЬ А.А., Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В. ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ВИКЛИКИ.....	71
ГОРЯНИЙ Є.П., НАЗАРЕНКО А.С., Науковий керівник – ЧЕРНЕНКО К.В. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗАБОРГОВАНІСТІ: ЕТАПИ, ДОКУМЕНТУВАННЯ, ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ.....	74
ГУБАНОВА О.С., Науковий керівник - ГОЛУБ Н.О. ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА ОБЛІК.....	78
ГУБАРИК О.М. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	81
ГУЗАКОВА Ю.О., Науковий керівник – СКИБА Г.І. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	84
ГУЗЕНКО О.П. ОСУЧАСНЕННЯ ЗМІСТУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ.....	87

ГУЙВАН Д.Д., КУЗУБ М.В. ДИСТАНЦІЙНИЙ ОБЛІК.....	90
ГУЦАЛЮК К.М., Науковий керівник - МОШКОВСЬКА О.А. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	93
ДАВИДЕНКО В.В., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	96
ДЕЙНЕКО В.Е., Науковий керівник – ОСТАПЕНКО В.М. РОЗМИТНЕННЯ АВТО ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ.....	99
ДЕНИСЕНКО О.В., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	102
ДОЛЯ К.Д., Науковий керівник - МОШКОВСЬКА О.А. ДІДЖИТАЛ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛКИ.....	104
ДОНЧЕНКО В.А., Науковий керівник – НАЗАРЕНКО О.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	107
ДОРОФІЄНКО В.С., ІВАНЬКО О.В., ГУСАР Є.О. Науковий керівник – ЯЛОВЕГА Л.В. БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ.....	110
ДУЛЯ В.С., Науковий керівник – ДОВЖИК О.О. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	112
ЄРМОЛАЄВА М. В., ЗВЯГОЛЬСЬКА О. ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОБ’ЄКТ ОБЛІКУ.....	114
ЗАВОРА О.М., Науковий керівник – НАЗАРЕНКО І.М. АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ОСОБЛИВОСТІ, ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ.....	116
ЗАРВА А. О., Науковий керівник – МОШКОВСЬКА О. А. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ШВЕЙЦАРІЇ.....	118
ІВАНЬКО О.В., ЯРОШЕНКО А.О., Науковий керівник – ЯЛОВЕГА Л.В. АУДИТ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	122
КАДАЛА В.В. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК БАЗОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	124

КАНЦЕДАЛ Н. А., ГРЕБЕНЮК С. В., ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ ТОВАРУ У ДОГОВОРАХ ПОСТАЧАННЯ: ДОКУМЕНТУВАННЯ, КОНТРОЛЬ ТА ОБЛІК.....	127
КАШИРІН О.О., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	130
КИБА М. А., МАРТИНЕНКО О. П., Науковий керівник – МОКІЄНКО Т. В. СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ КАПІТАЛУ.....	132
КОЛЕСНИК А.О., Науковий керівник - МОШКОВСЬКА О.А. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У ОБЛІКУ.....	135
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ У ВИВЧЕННІ МОДЕЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	139
КОПОТІЄНКО Т.Ю., ПАСІКА В.В. АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ.....	141
КОСТЕНКО Є., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І. ВІДОБРАЖЕННЯ РИЗИКІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	143
КОСТЕНКО О. М., КРАЄВСЬКИЙ В. М. ПОДАТКОВИЙ АУДИТ: КОНТРОЛЬНА ТА СЕРВІСНА ФУНКЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	145
КОСТЕНКО Т. М. ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЩОДО НАРАХУВАННЯ ДОПЛАТИ ДО ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЗА РОБОТУ З ЛІКВІДАЦІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19) У РОЗМІРІ 300 ВІДСОТКІВ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ.....	148
КОТ V., Supervisor – MOSHKOVSKA O.A. PECULIARITIES OF ACCOUNTING IN THE REPUBLIC OF POLAND.....	151
КОТЛЯРОВА Я.С., Науковий керівник – НАЗАРЕНКО О.В. ОРГАНІЗАЦІЙНА СКЛАДОВА ОБЛІКУ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ.....	154
КОХОНОВА В.С., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА.....	156
КОЦУР К.В., Науковий керівник - МАКУРІН А.А. ОБЛІК І АУДИТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ.....	158
КУЧЕРЕНКО Т.Є. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОЦІНКИ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	160
ЛАХНО К.О., Науковий керівник – НЕЖИВА М. О. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРУ СПОЖИВАЧІВ: ЗІСТАВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ТА АНАЛІТИЧНИХ ОЦІНОК.....	163

ЛЕСЬ Ю.В., Науковий керівник – СКИБА Г.І. ЧЕРГОВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ.....	166
ЛОПАТОВСЬКИЙ В.Г., БОГАТЧИК Л.А., ПОМАРАНСЬКА О.О. ОЦІНКА ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	169
ЛУЧКО У., Supervisor – MOSHKOVSKA O.A. FEATURES OF ACCOUNTING IN GREAT BRITAIN.....	172
МАЗУРЕНКО Н. В., Науковий керівник – СЕМЕНОВА С. М. КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ: СУТНІСТЬ ТА ВІДМІННОСТІ ВІД ПРИМІТОК ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ.....	175
МАЛИШКІН О.І. Е-АУДИТ ПОДАТКІВ: ВИГОДИ ТА ВИТРАТИ.....	178
МАЛЮТІНА О.М., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ТА ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	181
МАМАЄВА О.А., Науковий керівник – ОМЕЛЬКО М.А. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	184
МУНЧ А.П., Науковий керівник – РОМАШКО О.М. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	187
МАХНО С.В., Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР.....	192
МАЦКЕВИЧ А.А., Науковий керівник – ГЕЛЕЙ Л.О. ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	196
МЕЛЬНИК К. М., Науковий керівник – ІГНАТЕНКО Т. В. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ОБЛІК ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	198
МЕЛЬНИК К. М., Науковий керівник – НЕЖИВА М. О. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	201
МИНИЧ Ю. В., ЯКОВЕНКО С.І. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	204
МИРОНЧУК З.П. ЗАСТОСУВАННЯ В ОБЛІКУ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	207
МІЛЬКО Л.М., Науковий керівник – КОВАЛЬ М.І. МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ВИТРАТ ТА ЇХ ТИПИ.....	210

МУЗИЧЕНКО М.В., Науковий керівник – КРИШТАЛЬ Г.О.	
ВНУТРІШНІЙ АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ.	213
МУКОВОЗ В.С., Науковий керівник - ЛЕГА О. В.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИТЦВА.....	216
НАУМЕНКО К.М., Науковий керівник – СКИБА Г.І.	
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	219
НЕГЛЯДЮК В. О., КУЗУБ М.В.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	222
НЕСТЕРЕНКО І.В.	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	226
ОЛЕКСІЄНКО Т. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	229
ОХРІМЕНКО Ю.О., Науковий керівник – СКИБА Г.І.	
УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	232
ПАШИННИЙ А.В., Науковий керівник – ПРИСТЕМСЬКИЙ О.С.	
РАЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.	235
ПЕНЮТА Ю. Б., МОКІЄНКО В. В., Науковий керівник – ЛПСЬКИЙ Р. В.	
МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	237
ПЕНЯК Ю.С., ПЕЛИХ Д.О.	
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	240
ПИЛИПЕНКО С. М., БУДИНКЕВИЧ О. М.	
КЛАСИФІКАЦІЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	242
ПИЛИПЕНКО С.О., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В.	
ГАРМОНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.....	245
ПІСКУН Є.В., ГОРБАНЬ А.А., МІРОШНІЧЕНКО Є.М.	
Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В.	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ..	248
ПКУЛЬ С.В., Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В.	
СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В УКРАЇНІ.....	251

ПІСОЦЬКА Є.Ю., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І.	
ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ.....	255
ПРИЙДАК Т. Б., ЧП Л. О., ЧЕПУРНА А. Л.	
ОБЛІК НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	258
ПРОКОПЕНКО М.Д., Науковий керівник – БАНЕРА Н.П.	
ОЦІНКА ТА ВИЗНАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	263
ПРОКОПИШИН О. С., ТРУШКІНА Н. В.	
ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ.....	265
ПРУЧАЙ С.М., Науковий керівник – КОВАЛЬ М.І.	
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ЇХ РОЛЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	268
ПУЖАЙЛО Д. А., ПОЛЩУК А. М., Науковий керівник - ЛЕГА О. В.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	271
РАГУЛІНА І.І.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	275
РАДІОНОВА Н. Й.	
ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	278
РИЛЄЄВ С. В., ДМИТРЮК Д. Д.	
ОКРЕМІ АКСПЕКТИ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	281
РОМАНЕНКО Т.В., Науковий керівник – КРИШТАЛЬ Г.О.,	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	284
РУБАЙКО Є. А., Науковий керівник – НЕЖИВА М. О.	
РОЛЬ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	287
РЯСА В., КОТЕНКО З., Науковий керівник - ЛЕГА О. В.	
КУРСОВІ РІЗНИЦІ: ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ.....	290
SAVCHUK A. R., Scientific supervisor – MOSHKOVSKA O. A.	
ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF ACCOUNTING BY AN AUDIT FIRM.....	293
СЕБРО О.О., Науковий керівник – ПРИСТЕМСЬКИЙ О.С.	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА.....	297

СЕМЕРЕНКО В.Ю., ТІТОВА М.К., Науковий керівник – ЯКОВЕНКО С.Л. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ.....	300
СІМПЕРОВИЧ Л.С., КОВНІР К. В., Науковий керівник – МОКІЄНКО Т. В. СТВОРЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	302
СІНТЮК Я. О., Науковий керівник – УМАНЦІВ Г. В. БЛОКЧЕЙН В ОБЛІКУ ТА АУДИТІ.....	305
СКИБА Г.І., БЕЖЕНАР І.М. РОЗВИТОК СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ.....	308
СМЕТАНІНА К.С., Науковий керівник - ГОЛУБ Н.О. ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	311
СМОЛІЙ В.С., Науковий керівник – НЕЖИВА М. О. АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	314
СОЙНІКОВА О.В., Науковий керівник – НАЗАРЕНКО О.В. ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ.....	317
СОЛЯНИК О.А., Науковий керівник – САВЧЕНКО А.М. АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ: ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЯ ОБЛІКУ.....	320
СУК П. Л. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ОСНОВІ ОПЕРАЦІЙНИХ ДОХОДІВ.....	323
СУЛЕЙМАНОВА Е.Е., Науковий керівник - ГОЛУБ Н.О. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СТРАХОВИХ ПОСЛУГ.....	326
ТАТАРІНОВ С.І., Науковий керівник – СЬОМЧЕНКО В.В. ОБОРОТНІ АКТИВИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ І ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	329
ТОЛМАЧ А. А., Науковий керівник - УМАНЦІВ Г. В. ОЦІНКА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ.....	332
ТОМАШКЕВИЧ С.Д., Науковий керівник – СКИБА Г.І. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	335
ТЮТЮННИК С.В., ДУГАР Т.Є. ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІН В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ.....	338
ФАЛЬЧЕНКО О.О. АКТУАЛЬНІСТЬ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	341
ФІЛЮТА В.І., Науковий керівник – ГЕЛЕЙ Л.О. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	343

ХАРТОНЮК С.А., Науковий керівник – ГЕЛЕЙ Л.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	345
ХІМІЧ Є.М., Науковий керівник – СЬОМЧЕНКО В.В., СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ...	348
ХОДЗИЦЬКА В.В. СТАЛИЙ РОЗВИТОК КОРПОРАЦІЇ: РЕЛЕВАНТНА КОМПОНЕНТА УПРАВЛІННЯ.....	351
ХОМА А. Р., Науковий керівник – КУЧЕРКОВА С.О. ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА: ХАРАКТЕР ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	354
КНОМУН Р. ЯА. КАРІТАЛ: PROBLEMY JEHO REPRODUKCI NA UKRAINE.....	356
ХОМУТОВСЬКА В.М., Науковий керівник – КОВАЛЬ М.І. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	358
ЧАБАНЮК О. М. ОБЛІК ФОРМЕНОГО ТА СПЕЦІАЛЬНОГО ОДЯГУ ГОТЕЛЬНИХ ГОСПОДАРСТВ.....	361
ЧЕРЕВАНЬ А. А., Науковий керівник – ПРОКОПОВА О. М. ОБ'ЄКТ НЕЗЛАМНОСТІ МАЛОГО БІЗНЕСУ: МЕХАНІЗМ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ.....	364
ШЕНДЕРІВСЬКА Ю. Л., Науковий керівник – ПОПКО Є.Ю. ПРОГНОЗИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	367
ШИШКОВА Д.С., Науковий керівник – УСАТЕНКО О.В. ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ІТ-СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	370
ЮРИК В., Науковий керівник - ПИЛЯВЕЦЬ В. ОПЛАТА ПРАЦІ ТА ЇЇ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	373
ЯНКОВИЧ В.В., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	375

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК І БІЗНЕС-АНАЛІТИКА

АДАМЕНКО І. М., Науковий керівник – ТЮТЮННИК Ю. М. НЕОБХІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ.....	
--	--

378

АЛЬ-СЬЮФ Я. А., Науковий керівник – КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. НАПРЯМИ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	380
БАБІЧ А.Д., Науковий керівник – ПОКАТАЄВА О.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ.....	382
БОГДАН С.В., Науковий керівник – КРАЄВСЬКИЙ В.М. ВИКОРИСТАННЯ DUE DILIGENCE В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БІЗНЕСУ.....	385
ГАВРИЛЕНКО Н. В., МАЗУР В. КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АКВАКУЛЬТУРИ.....	388
ГУЗЕНКО Я. В., Науковий керівник – НЕЖИВА М. О. ТЕОРІЯ МІКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	392
ГУЗЕНКО Я.В., Науковий керівник – ПАРАСІЙ-ВЕРГУНЕНКО І. М. КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	395
КОПОТІЄНКО Т.Ю., ПАВЛОВ В.В., РУБАЙКО К.А. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	398
КОРНІЄНКО М.О., КУЗУБ М.В. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	401
КОРОЇД Д.Ю., КУЗУБ М.В. ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	404
КОСТОГЛОДОВ Б.М., Науковий керівник – РАГУЛІНА І.І. ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ ОПЛАТИ І СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ.....	407
КРИКУН О. О. КОНЦЕНТРАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	410
КУЛАКОВ Є.В., Науковий керівник – КРИВУЛЯ П.В. ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ У ДИСПРОПОРЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БЛИЗЬКО РОЗТАШОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	413
МОРОЗОВА О.О., Науковий керівник – ЗОМЧАК Л.М. АНАЛІЗ ВЗАЄМНИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ МІЖ ВВП ТА КАПІТАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ СИМУЛЬТАТИВНОЇ МОДЕЛІ.....	416
МУРАВСЬКИЙ О.Ю., Науковий керівник – КРАЄВСЬКИЙ В.М. УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ В СИСТЕМІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ.....	419

НЕХАЙ В.В.	
ДОСЛІДНИЦЬКА ТА АНАЛІТИЧНА ФУНКЦІЇ КОНТРОЛІНГУ.....	421
ОЛІЙНИК Л.В., СОЛОНЕНКО Ю.В.	
ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ, ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	425
ОЛІЙНИК Н. М., ЛИЖЕНКОВА Т. Р., ОЛІЙНИК О. М.	
БІЗНЕС-АНАЛІТИКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	428
ПАРАСІЙ-ВЕРГУНЕНКО І.М., ЛАХНО К.О.	
ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	431
ПОСТЕРНАК І.М., ПОСТЕРНАК С.О., ПОСТЕРНАК О.С.	
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН УПРАВЛІННЯ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА СОНЯЧНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ.....	434
РЯБКОВА О.В.	
КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ЇХ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ У КОНСАЛТИНГОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	438
СКЛЯРУК І.П., ВОВК Н.О.	
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	441
СМІТЮХ Н. А., Науковий керівник – ЛЕГА О. В.	
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	444
СТАНІШЕВСЬКА А. Ю., КУЗУБ М.В.	
РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	448
ТЮТЮННИК Ю. М., КАЛІНІЧЕНКО Я. В.	
ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОЗРАХУНКУ І ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПОРОГУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТА ЗАПАСУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ.....	451
ТЮТЮННИК Ю. М., КАПАШИНА К. В.	
ПОКАЗНИКИ РУХУ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В АНАЛІЗІ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	454
ФЕДАС К.О., Науковий керівник – КУЦЬ Т.В.	
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ АКТИВІВ, ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	457
ФІЛОНЕНКО Д. О., КУЗУБ М.В.	
МОДЕЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	459
ХОДЗИЦЬКА В.В.	
ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	462
ЧЕРЕВКО Т.Д., КУЗУБ М.В.	
ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ.....	464

ШЕРШЕНЬ В.Ю., ЧЕПУРНА А. Л., Науковий керівник – ЧЕРНЕНКО К. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	467
ЩУР Д.А., Науковий керівник – СОЛОНЕНКО Ю.В. БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ.....	471
ЯКОВЛЕВ В.І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУТНОСТІ БЮДЖЕТУВАННЯ.....	474
ЯНІШЕВСЬКИЙ Б. С., Науковий керівник – СОЛОНЕНКО Ю. В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	476

РОЗДІЛ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.

АЙН А. М., Науковий керівник – КАРПОВА В. В. АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОТОВРГОВЕЛЬНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СПРАВИ	479
АЛЬОШИН Є. В., Науковий керівник – КАРПОВА В. В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛІГ ПРИ ВВЕЗЕНІ ТОВАРІВ ГРОМАДЯНАМИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.	482
БАТЕХІНА О. С., Науковий керівник – КОНДРАТЮК О. М. ОПОДАТКУВАННЯ КОШТІВ НА ВІДРЯДЖЕННЯ ТА ПІД ЗВІТ: ЗМІНИ З 1 КВІТНЯ 2023 РОКУ	485
ВИСОЦЬКА А. Ю., Науковий керівник – ПІХНЯК Т. А. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК ЯК ОДИН З ВАЖЛИВИХ РІЗНОВИДІВ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	488
ГОЛОВСЬКИЙ Ю.В., Науковий керівник – ОСТАПЕНКО В. М. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ.....	491
ГОЛОСКО О. О., Науковий керівник – КАРПОВА В. В. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ.....	494
ГОРБАНЬ А.А., ПИСКУН Є.В., МІРОШНІЧЕНКО Є.М. Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В. ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ: СПЕЦИФІКА ТА ПРОБЛЕМИ.....	497
ГУЗЕЙ О. П., Науковий керівник – ДРАНУС В. В. ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	500
ДИСА К.П., Науковий керівник – ПІХНЯК Т.А. ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	503

ЄВАРНИЦЬКИЙ А. С., Науковий керівник – КАРПОВА В. В.	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ В УКРАЇНІ.....	506
ЄФИМЕНКО К.Р., Науковий керівник – ДРАНУС В. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	509
ЖИДОВСЬКА Н. М.	
НОВАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА У 2023 РОЦІ.....	512
ЗАЙКА Ю.О., Науковий керівник – ОСТАПЕНКО В. М.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ НОРМ У МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО.....	416
ЗІНЧЕНКО К.Р., Науковий керівник – КАРПОВА В. В.	
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ЯК ПІДґРУНТЯ ДЛЯ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ.....	519
ІВЧЕНКО А. С., Науковий керівник – СТЕШЕНКО О. Д.	
ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....	522
КУЗУБ М.В., АНДРСЯН М.В.	
ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	525
КУЗУБ М.В., ЗЕЛЕНЯНСЬКА З.Р.	
СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ.....	528
КУЛИК В.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ В УМОВАХ ВІЙНИ УКРАЇНИ З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ.....	531
КУЛИК Ю.С., Науковий керівник – ОСТАПЕНКО В. М.	
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ.....	534
КУЧЕРКОВА С.О.	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ.....	538
КУЧЕРУК А.В., Науковий керівник - ПІХНЯК Т.А.	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	541
KUSHCH O., Supervisor – MOSHKOVSKA O.A.	
FEATURES OF TAXATION SYSTEM IN GERMANY.....	544
ЛАГДАН В. О., Науковий керівник – МЕЛЬНИЧУК І. І.	
ПОДАТКОВІ СОЦІАЛЬНІ ПІЛЬГИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕРЕГЛЯДУ ПІДХОДІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ.....	548
ЛЕГА О. В., ЧЕРНЕНКО К. В., МЯЛО К. О.	
ПОДАТОК НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	550
ЛЕГА О. В., ЯЛОВЕГА Л. В., ПРИЙДАК Т. Б.	
УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ІНДИКАТОРИ..	553

ЛЕОНТЬЄВ В. В. , Науковий керівник – КАРПОВА В. В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ РОЯЛТІ В КОНТЕКСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ.....	557
МАЗУРЕНКО Н. В. , Науковий керівник – РОМАШКО О. М. ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ.....	560
МІРОШНІЧЕНКО Є.М., ГОРБАНЬ А.А., ПИСКУН Є.В. Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	563
МОЙСЕЙ А.В. , Науковий керівник – ШАЦКОВА Л.П. ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ, ВІДМІННІ ВІД ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ: СУТНІСТЬ ТА ОПОДАТКУВАННЯ.....	565
ПЕТРЕНКО А.А. , Науковий керівник – ОСТАПЕНКО В. М. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА МИТНОЇ ОЦІНКИ ТОВАРІВ.....	568
ПЕТРИК І. В. , Науковий керівник - СІРЕНКО О. В. ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ.....	571
РЕХМАН В. О. , Науковий керівник – МЕЛЬНИЧУК І. І. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ.....	575
РЯБОВ М.О. , Науковий керівник – ПІХНЯК Т.А. МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	577
САВЧЕНКО О.С. , Науковий керівник – КОЛОСОВ А.М. АКТУАЛЬНІСТЬ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У СЕЛИЩНИХ І СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ З МЕТОЮ ЗБІЛЬШЕННЯ ЇХ ДОХОДІВ.....	580
СИНЧАК В. П. ЗМІНА СТРОКІВ СПЛАТИ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ТРЕТЬОЇ ГРУПИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	583
СЛИВА А.В., ПОМАРАНЬСЬКА О.О. , Науковий керівник – ЛОПАТОВСЬКИЙ В.Г. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	587
СТЕЦЕНКО О. В. , Науковий керівник – КОНДРАТЮК О. М. ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ.....	590
ФЕРБЕЙ Г. М. , Науковий керівник - РИЛЄЄВ С. В. ЗАГАЛЬНІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ РЕЗИДЕНТІВ.....	593

ХОДОВА К. О., Науковий керівник – КАРПОВА В. В. МЕТОДИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	595
ШАПІНКО В. О., ПОМОЗОВА О. В., Науковий керівник – ПІХНЯК Т. А. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	598
ЯРЕЦЬ Я.В., Науковий керівник – МАЦУКА В.М. ПРОБЛЕМА ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ, ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПРИКЛАДАХ США, ЄС ТА ІТАЛІЇ.....	601
ЯРМОЛЕНКО Ю.Ю. СИНЧАК В. П. УЗГОДЖЕННЯ РІШЕНЬ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК З ПДВ.....	603

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ

ALEKSEYENKO L., TULAI O. INFORMATION SUPPORT FOR THE MANAGEENT OF LABOR RESOURCES IN THE CONDITIONS OF THE GLOBAL COST OF LIVING CRISIS.....	606
АНДРОС С.В., ГЕРАСИМЧУК В.Г. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ ІЗ БАНКІВСЬКИМИ АКТИВАМИ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ.....	609
БАБІЙ І.В., БОВКУН Н.М. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ ІНКЛЮЗІЇ» У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ.....	612
БАЄВА А.О., Науковий керівник – ТИЩЕНКО В. Ф. СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	614
БАРАБАШ Л.В., ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	617
БІЛЕНЬКА А.О., Науковий керівник – ЛЕВКОВЕЦЬ Н.П. РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК НАПРЯМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	619
БЛИК Ю. С., Науковий керівник – МАРДУС Н.Ю. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ".....	622
БОДНАР О. А. БАГАТОВИМІРНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ ЦИФРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	625
БОМОК А.В., Науковий керівник – ЛОПАТОВСЬКА О.О. СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	627

БУЛАХ І.І.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ.....	629
БУРМІНОВА М. В., Науковий керівник – ЄГОРОВА О. В.	
РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	632
БУГА Є. Р., ЛАРІОНОВА К. Л.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	634
ГЛАДУН Ю.І., Науковий керівник - СИНЧАК В. П.	
МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	638
ГОЛОБОРОДЬКО В.В., Науковий керівник – АРАНЧІЙ Д. С.	
ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	641
ГРИШКО Р.С., Науковий керівник – ЧКАН І.О.	
РОЛЬ БАНКІВ В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ.....	644
ГРИЗУНОВА І.Є., Науковий керівник – ЄВДОКІМОВА М.О.	
ОСОБЛИВОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ КОШТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	646
ГУЗЕЙ О. П., Науковий керівник – ДРАНУС В. В.	
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ.....	649
ДОЛЮК А.В.	
ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	652
ДРОБОТЯ Я. А., ДОРОШЕНКО О.О.	
ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ.....	655
ЄВДОКІМОВА М.О.	
РОЛЬ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ.....	658
ЄФІМЕНКО А.Ю., Науковий керівник – ДІДЕНКО І.В.	
ФОРМАЛІЗАЦІЯ ЗВ'ЯЗКУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ З МАКРОЕКОНОМІЧНОЮ СТАБІЛЬНІСТЮ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ.....	661
ЗАДОРОЖНА О. В., Науковий керівник – БУРКОВСЬКА А.І.	
ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	664
ЗАЙЦЕВ Г.В., Науковий керівник – РУБЕЖАНСЬКА В.О.	
БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ – ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ.....	667
ІВАНОВА У.В., Науковий керівник – КУЧЕРКОВА С.О.	
НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИДАТКИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ М. ЗАПОРІЖЖЯ НА 2023 р.....	670

КЕМЗА Р.Г., Науковий керівник – Євдокімова М.О. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	673
КЛИМЕНКО В.О., ГУМЕН О.В., МИРОШНИЧЕНКО М.М. Науковий керівник – ПРОКОПЧУК О.Т. ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ СТРАХОВОГО РИНКУ.....	676
КОВАЛЕНКО Д. О., Науковий керівник – СМОЛЯК В. А. СТРАХУВАННЯ СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК РІЗНОВИД СТРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ ДОВІРИ.....	679
КОВАЛЬ П. О., Науковий керівник – БОДНАР О. А. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	682
КОВАЛЬЧУК К.М. ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ СЕРВІСИ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА.....	684
КОСТЕЦЬКИЙ В. В. СТРАХОВИЙ РИНОК В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ВИХОДУ З КРИЗИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	687
КУЗЬМІНСЬКА А.С., Науковий керівник – БОДНАР О. А. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	691
КУЦЕПАЛОВА К.Ю., Науковий керівник – ТКАЧУК Н.М. ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	693
ЛАРІОНОВА К. Л. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	696
ЛОПАТОВСЬКА О.О. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В НАПРЯМКУ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЛІКВІДНОСТІ.....	699
МАЛИШ В.О., Науковий керівник – ЄГОРОВА О. В. РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙ У КРИПТОВАЛЮТУ.....	702
МАНІЯК О.С., Науковий керівник – ДРАНУС В. В. НЕДОЛІКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ.....	704
МАТВІЙЧУК Н. М. ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	706
МЕЛЬНИК А.І., Науковий керівник – ЛОПАТОВСЬКА О.О. КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ.....	709

МИКОЛЮК Ц. Є., Науковий керівник – ЛОПАТОВСЬКА О.О. СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ОСНОВА ГАРАНТІЇ ЙОГО УСПІШНОГО РОЗВИТКУ.....	712
НЕБЖИЦЬКИЙ Б. Ю., Науковий керівник – НІКОЛЬЧУК Ю.М. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	715
НЕПОЧАТЕНКО З.В., КРАВЧЕНКО С.В., ЗАБЛОЦЬКА А. О. Науковий керівник – ПРОКОПЧУК О.Т. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	718
НІКОЛЬЧУК Ю.М. ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ.....	721
НОВАК К.С., Науковий керівник – ДАНІК Н.В. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	723
НОРКА А. М., Науковий керівник – ТЮТЮННИК Ю. М. НАПРЯМИ АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	726
ОГРЕНИЧ Ю.О., КОТУХОВ Д. П. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	729
ОЛЕКСАНДРЕНКО І.В., ХАМУДА В.І. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	733
ПАТЕРКО Р.С., Науковий керівник – ТКАЧУК Н.М. РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ БАНКІВ І ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ.....	736
ПЕТРИШАК Д. В., Науковий керівник – МИРОНОВ Ю. Б. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	739
ПЕТРИЩЕВА К.Г., Науковий керівник – ЄЛЕЦЬКИХ С.Я. КОНЦЕПЦІЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ КРИТЕРІЮ ФІНАНСОВОГО РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ.....	742
ПЕТРОЧЕНКО В.А., Науковий керівник – ЧКАН І.О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	745
РОНОМАРЕНКО О., Supervisor – ПРОКОПЧУК О. CHANGING THE CULTURE AND MINDSET OF THE INSURANCE INDUSTRY.....	747
ПОПЕНКО В. В., ЛАРІОНОВА К. Л. ПРОБЛЕМИ ПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	750

ПРОКОПЧУК О.Т.	
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ.....	753
П'ЯТАК Т. В.	
ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА НА ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ.....	756
РОМАШ Д.В., Науковий керівник – ЄГОРОВА О.В.	
КРАУДФАНДИНГ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ.....	759
РУБАЙКО Є. А., Науковий керівник – НЕГОДЕНКО В. С.	
АУДИТОРИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО МОНИТОРИНГУ.....	762
РУДИК С.О., Науковий керівник – НОВОСЬОЛОВА О.С.	
ОЦІНКА РОЛІ ТА ЗНАЧЕННЯ ПДФО У НАПОВНЕННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ.....	765
САВЧУК О. В., Науковий керівник – НІКОЛЬЧУК Ю.М.	
ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ».....	768
САВЧУК О.Я.	
РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	771
СЕРДЮКОВА Є.С., Науковий керівник – КОРНЄВА Н.О.	
ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ВЛАСНИКІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННІ РЕОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕДУР.....	774
СМАЛЦЬКА О.А., Науковий керівник – ТКАЧУК Н.М.	
ФОРМИ ГРОШЕЙ ТА ЇХ ЕВОЛЮЦІЙНИЙ РОЗВИТОК.....	777
СОКОЛ Х.Я., ЩУК Л.І.	
ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА В УКРАЇНІ НА ТЛІ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	780
СХІДНИЦЬКА Г. В.	
БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	783
ТИТАРЕНКО І. О., Науковий керівник – ТОЦЬКА О. Л.	
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ....	787
ТКАЧУК А. М., Науковий керівник – БОДНАР О. А.	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	790
ТКАЧУК Н.М.	
УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ БАЗОЮ БАНКУ: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ	793
ТРЕГУБЕНКО В. В., Науковий керівник – ДРАНУС В. В.	
ПРОБЛЕМИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	796
ХАЛАВЧУК А. І., Науковий керівник – ДЖЕРЕЛЕЙКО С. Д.,	
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	798

ХОМЕНКО А. А., Науковий керівник – ТЮТЮННИК Ю. М. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ АНАЛІЗУ.....	801
ЦИМБАЛ А. І., Науковий керівник – ТЮТЮННИК Ю. М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ.....	804
ЧЕХОВСЬКА В.С., Науковий керівник – ЩЕБЛИКІНА І.О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ.....	806
ЧКАН І.О. ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	808
ЧУМАК В. Д., БРАЖНИК Л. В. САНАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НЕЮ.	810
ШЕВЧЕНКО Н., ЧАПЛЯК Н., ГАЛАЙКО Н. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНИХ БАНКІВ.....	813
ШЕВЧУК Б. М., Науковий керівник – ТОЦЬКА О. Л. РОЗВИТОК FİNTECH-РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..	815
ШКВАРУК Д.Г., ДОНЧАК Л.Г. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ.....	817
ШИЛО Ж.С. АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ.....	820
ЯНЧИЦЬКА В.Д., Науковий керівник - ГАНЗЮК С.М. РИЗИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.....	823

Наукове видання

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

*Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

30 – 31 березня 2023 р.

м. Полтава

Відповідальна за випуск, головний редактор: Лега О. В., к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування

Комп'ютерна верстка: Лега О. В., к.е.н., доцент, професор кафедри
обліку і оподаткування

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за
підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
галузевої термінології, інших відомостей.

